

SADECE RÜZGÂR BİLİR

New York Times Çoksatın Yazarı

AMY HARMON

YABANCI

SADECE RÜZGÂR BİLİR

AMY HARMON

Çeviren
Arzu Altınanıt

*Haydi yürüelim, masal anlatıcıları,
yüreğin özlediği yem her ne ise ona sarılalım
ve korkmayalım.
Her şey canlı, her şey gerçek,
ve yeryüzü ayaklarımız altındaki yıkıntı sadece.**

—W. B. Yeats

* William Butler Yeats, *Kelt Şafağı*, Bir Masal Anlatıcısı, çev: Ali Karabayram, Dost Kitabevi, 2000

GİRİŞ

Kasım 1976

“Büyükbaba, bana anneni anlatsana.”

Büyükbabam hiçbir şey söylemeden saçımı okşadı, uzun bir süre beni duymadığını düşündüm.

“Çok güzeldi. Saçları koyu renk, gözleri yeşildi, tıpkı senin gibi.”

“Onu özlüyor musun?” Göz kenarlarımdan yaşlar süzüldü, büyükbabamın omzunu ıslattı. Annemi deli gibi özliyordum.

Büyükbabam beni teselli etmeye çalışarak, “Artık özlemiyorum,” dedi.

“Neden?” Birden içimde ona karşı bir öfke kabardı. Büyükaneme nasıl ihanet edebilirdi? Onun görevi karısını özlemektir.

“Çünkü hâlâ benimle.”

Bu beni daha da çok ağlattı.

“Ağlama, Annie. Sakin ol. Eğer ağlarsan duyamazsın.”

“Neyi duyamam?” Dikkatim biraz dağıldığı için üzüntümü hafifledi ve yutkundum.

“Rüzgârı. Şarkı söylüyor.”

Neşem yerine geldi ve başımı hafifçe kaldırarak büyükbabamın duyabildiği sese kulak kabarttım. “Ben şarkı falan duymuyorum,” diye karşı çıktım.

"Dikkatli dinle. Belki de senin için söylüyordur." Rüzgâr uğuldayarak ve şiddetle eserek yatak odamın penceresine çarpıyordu.

O sesin beni rahatlatmasına izin vererek, "Rüzgârı duyuyorum," dedim. "Ama pek de güzel bir şarkı söylemiyor. Sesi avaz avaz bağıırıyormuş gibi çıkıyor."

"Belki de dikkatini çekmeye çalışıyordur. Belki sana söyleyecek önemli bir şeyi vardır," diye mırıldandı büyükbabam.

"Benim mutsuz olmamı istemiyor, değil mi?" dedim.

"İstemiyor. Kesinlikle. Küçükken, senin yaşlarındayken ben de çok mutsuzdum ve biri rüzgâr halihazırda bildiği için her şeyin düzeleceğini söyledi."

Aklım karışmış bir hâlde, "Neyi bildiğini?" diye sordum.

Büyükbabam hem sıcacık hem de gür bir sesle daha önce hiç duymadığım bir şarkı söylemeye başladı. "Rüzgâr ve dalgalar onu hâlâ hatırlar." Sanki devamını bilmiyormuş gibi birden sustu.

Israrla, "Kimi hâlâ hatırlarlar?" diye sordum.

"Şimdiye kadar yaşamış herkesi. Rüzgâr ve dalgalar halihazırda biliyorlar," dedi yumuşak bir sesle.

"Neyi biliyorlar?"

"Her şeyi. Senin duyduğun rüzgâr her zaman esen rüzgâr. Yağan aynı yağmur. Tekrar tekrar, döne döne, tıpkı devasa bir çember gibi. Rüzgâr da dalgalar da zamanın başlangıcından beri var. Kayalar ve yıldızlar da. Ama kayalar konuşamaz, yıldızlar ise bildiklerini bize anlatamayacak kadar uzakta."

"Bizi göremezler."

"Evet. Muhtemelen göremezler. Ama rüzgâr ve su yeryüzünün bütün sırlarını bilir. Söylenen her şeyi duyar, yapılan her şeyi görürler. Ve eğer dinlersen sana tüm hikâyeleri anlatır, tüm şarkıları söylerler. Şimdiye dek yaşamış herkesin hikâyesini. Milyonlarca yaşam. Milyonlarca hikâye."

Şaşkına dönmüş bir hâlde, "Benim hikâyemi de biliyorlar mı?" diye sordum.

İç geçirerek, "Evet," diye fısıldadı ve yukarı dönük yüzüne bakıp gülümsedi.

"Ya seninkini?"

"Ah, evet. Bizim hikâyelerimiz iç içe, tatlı Anne. Senin hikâyen özel. Anlatmak hayatın boyunca sürebilir. İkimizin hayatı boyunca."

1

EFEMERA

"Ah, bırak yaş tutmayı," dedi adam,
"yorgunuz diye, çünkü başka aşklar bekliyor bizi;
Nefret ve aşk sürer kaygısız saatler boyu
Sonsuzluk uzanıyor önümüzde; aşıktır ruhlarımız
Ve süregelen bir ayrılış."

—W. B. Yeats

Haziran 2001

İrlanda'nın kendi hikâyeleri üzerine inşa edildiği söylenir. Masallar ve halk edebiyatı, İngilizlerden, hatta Aziz Patrick ve keşişlerden daha uzun süredir İrlanda'da yaşamaktaydı. Büyükbabam Eoin Gallagher (galla-HER diye okunur, galla-GUR diye değil) hikâyelere her şeyden çok değer verirdi ve bana da aynı şeyi öğretti çünkü atalarımızı, kültürümüzü ve tarihimizi efsanelerde ve masallarda yaşatırız. Anıları hikâyelere dönüştürürüz, eğer dönüştürmezsek onları kaybederiz. Hikâyeler yok olunca insanlar da yok olur.

Çocukken bile geçmiş beni büyülerdi, benden önce yaşamış insanların hikâyelerini öğrenmek isterdim. Bunun sebebi belki de ölüm ve kayıpla erken yaşta tanışmış olmamdı ama bir gün benim de öleceğimi ve kimsenin bir zamanlar yaşadığımı hatırlamayacağımı biliyordum. Dünya unutacaktı. Bir zamanlar yaşamış olanlardan kurtulup eskileri bir kenara atarak dönmeye devam edecekti.

Bu dram, kimse hatırlamadan başlayıp biten yaşamların dramı katlanabileceğim bir şey değildi.

Eoin, 1915 yılında, İrlanda'yı sonsuza dek değiştiren meşhur Paskalya Ayaklanması'ndan dokuz ay önce Leitrim Vilayetinde doğmuş. Annesiyle babası –yani benim büyük ninemle dedem– o ayaklanmada ölmüşler ve Eoin öksüz kalmış, ikisini de hiç tanımamış. Bu yönden benziyorduk... Büyükbabam ve ben... İkimiz de küçük yaşta öksüz kalmıştık. Onun kaybı benimkiyle iç içe geçiyor, benim kaybım onun oluyordu. Annemle babamı kaybettiğimde henüz altı yaşındaydım. Pek konuşkan olmayan, hayal gücü fazlasıyla geniş küçük bir kızdım ve Eoin hemen devreye girdi, beni kurtardı ve büyüttü.

Sözcükleri ağızımdan çıkarma mücadelesi verdiğimde büyükbabam elime kalemle kâğıt tutuşturdu. "Eğer söylemiyorsan yaz. Böylece daha kalıcı olurlar. Bütün söylemek istediklerini yaz, Annie. Yaz ve ulaşacağı yere gönder."

Ben de öyle yaptım.

Ama bu hikâye şimdiye dek anlattığım, şimdiye dek yazdığım hiçbir hikâyeye benzemiyor. Bu, benim ve ailemin, geçmişin kumaşıyla dokunmuş, DNA'larıma işlenmiş ve hafızama kazınmış tarihi. Her şey büyükbabam ölüm döşegindeyken başladı... Tabii eğer bir başlangıç varsa.

"Çalışma masamda kilitli bir çekmece var," dedi büyükbabam.

Kilitli çekmece sanki yıllardır açmaya çalıştığım bir şeymiş gibi dalga geçer bir tonla, "Evet, biliyorum," dedim. Aslında en ufak bir fikrim yoktu. Uzun süredir Eoin'ın Brooklyn tarzı evinde yaşamıyordum ve hatta daha da uzun bir süredir ona "Büyükbaba" diye hitap etmiyordum. Artık sadece "Eoin"dı ve kilitli çekmeceleri beni hiç ilgilendirmiyordu.

Eoin, "Sululuk yapma, küçükhanım," dedi. Hayatım boyunca

binlerce kez duyduğum bir cümleydi bu. "Anahtarı anahtarlığım-
da. En küçük olan. Onu getirir misin?"

Dediğini yaptım ve talimatlarını yerine getirip çekmecenin
içindekileri çıkardım. Düzgünce sıralanmış ve bağlanmış yüzlerce
mektup dolu bir kutunun üzerinde büyük bir sarı zarf duruyordu.
Kısa bir an mektuplara göz attım ve hiçbirinin açılmamış olduğu-
nu fark ettim. Her birinin köşesinde küçücük yazılmış bir tarih
vardı ve hepsi bu kadardı.

Eoin başını yastıktan kaldırmadan, "Sarı zarfı bana getir," dedi.
Son bir ayda çok halsizleşmişti, yataktan ender çıkıyordu. Mektup
kutusunu kenara koyup zarfı aldım ve yanına döndüm.

Zarfı açtım ve ters çevirerek içindekileri dikkatle boşalttım.
Yatağın üzerine bir sürü fotoğraf ve deri ciltli küçük bir defter
düştü. Son olarak da yüzeyi zamanın etkisiyle yuvarlaklaşmış ve
matlaşmış pirinç bir düğme yuvarlandı. Bu zararsız nesneyi alıp
parmağımı üzerinde gezdirdim.

"Bu ne, Eoin?"

Gözlerinde bir ışıltıyla kulak tırmalayıcı bir sesle, "Seán Mac
Diarmada'ya ait bir düğme," diye cevap verdi.

"Bildiğimiz Seán Mac Diarmada mı?"

"Tabii ki o. Başka kim olabilir ki?"

"Peki *senin* eline nasıl geçti?"

"Biri verdi. Arkasını çevir. İsminin baş harfleri kazınmış. Gö-
rüyor musun?"

Düğmeyi ışığa tutup sağa sola çevirdim. Gerçekten de arka yü-
zünde minik bir S ve McD harfleri kazılıydı.

"Bu düğme onun kabanından," diye başladı Eoin ama bu hikâ-
yeyi zaten biliyordum. Üzerinde çalıştığım bir roman için İrlanda
tarihini kavramaya çalışırken aylarca derinlemesine araştırmıştım.

"Paskalya Ayaklanması'na katıldığı için idam mangası tarafın-
dan kurşuna dizilmeden önceki gece adının baş harflerini kabanı-
nın düğmelerine ve birkaç bozuk paraya kazıyıp kız arkadaşı Min
Ryana vermiş," dedim, elimdeki azıcık tarih bilgisinin huşusu içinde.

Eoin, "Doğru," diye karşılık verirken dudaklarında hafif bir tebessüm belirip yok oldu. "Seán Mac Diarmada, Leitrim Vilayeti'nden, yani benim doğup büyüdüğüm yerden. İrlanda Cumhuriyet Kardeşliği'nin şubelerini kurmak için tüm ülkeyi dolaşmış. Annemle babamın ayaklanmaya katılmasının sebebi de o."

Âdeta soluğum kesilmiş bir hâlde, "İnanılmaz," dedim. "Bu düğmenin orijinal olduğunu belgeletip güvenli bir yere koymalıydın. Küçük bir servet ediyor olmalı."

"Artık senin, ufaklık. Ne yapacağına sen karar ver. Bunun önemini anlamayacak hiç kimseye vermeyeceğine söz ver sadece."

Göz göze geldik. Düğme yüzünden hissettiğim heyecan bir anda yok oldu. Eoin çok yorgun görünüyordu. Çok yaşlı görünüyordu. Ve ben, onun ölmesine hazır değildim – henüz değil.

"Ama... Anladığımdan emin değilim, Eoin," diye fısıldadım.

"Neyi anladığından?"

"Önemini." Onu konuşturmaya ve uyanık tutmaya çalışıyordum, halsizliğinin içimde bıraktığı boşluğu doldurma telaşındaydım. "Bir süredir İrlanda hakkında bir sürü şey okuyorum – biyografiler, belgeler, derlemeler ve günlükler. Altı aydır araştırma yapıyorum. Kafamın içinde bir sürü bilgi var ve bunlarla ne yapacağımı bilmiyorum. 1916 Paskalya Ayaklanması'ndan sonraki tarih, farklı görüşler ve suçlamalar karmaşası sadece. Fikir birliği yok."

Eoin bir kahkaha attı ama sesi kırılgan ve neşesizdi. "İrlanda bu işte, tatlım."

"Öyle mi?" Bu çok üzücüydü. Çok moral bozucu.

"Bir sürü fikir ve çok az çözüm. Hem dünyadaki tüm görüşler bir araya gelse de geçmiş değişmez." Eoin iç çekti.

"Nasıl bir hikâye anlatacağımı bilmiyorum. Tam bir görüşe ulaştım diyorum karşıma başka bir şey çıkıyor. Umutsuz hissediyorum."

"İrlanda halkının da hissettiği buydu. Oradan ayrılma nedenlerimden biri de bu." Eoin elini uzatıp yıpranmış, deri kaplı defteri

buldu ve çocukken benim başımı okşadığı gibi okşadı. Kısa bir an ikimiz de tek kelime etmeden kendi düşüncelerimizde kaybolduk.

"Orayı özölüyor musun? İrlanda'yı?" diye sordum. Bu hiç konuşmadığımız bir konuydu. Hayatım -birlikte geçirdiğimiz hayat- Eoin'in mavi gözleri gibi canlı ve ısıltılı bir şehirdeydi. Büyükbabamın benden önceki hayatı hakkında çok az şey biliyordum ve o da beni bilgilendirmeye hevesli değildi.

"İnsanlarını özölüyorum. Kokusunu ve yemyeşil arazilerini özölüyorum. Denizi ve zamansızlığını özölüyorum. İrlanda... zamansız. Fazla değişmedi. İrlanda'nın tarihi hakkında bir kitap yazma, Annie. Ondan çok var. Bir aşk hikâyesi yaz."

Gülümseyerek, "Yine de bir içeriğim olması gerek, Eoin," diye itiraz ettim.

"Evet. Elbette. Ama tarihin seni onu yaşayan insanlardan uzaklaştırmasına izin verme." Eoin fotoğraflardan birini aldı, onu daha iyi görmek için yüzüne yaklaştırırken parmakları titriyordu. Sanki bir zamanlar duyduğu bir alıntıyı, beyinde sürekli yankılanan bir şeyi paylaşıyormuşçasına, "Bazı yolların sonunun büyük bir ıstırap çıkması kaçınılmaz; insanların ruhlarını çalan ve kaybettikleri şeyi arayarak sonsuza dek ruhsuz dolanmalarına neden olan birtakım eylemler var," diye mırıldandı. Elindeki fotoğrafı bana verdi.

Gözünü benden ayırmayan kadına bakarak, "Kim bu?" diye sordum.

"Büyük ninen Anne Finnegan Gallagher."

"Yani annen mi?" diye sordum.

"Evet," diye fısıldadı.

Keyifle, "Ona benziyorum," dedim. Üzerindeki kıyafet ve saç şekli onu başka bir yere ait, yabancı bir yaratık yapıyordu ama onlarca yıl geriden bana bakan yüz benim yüzüm olabilirdi.

"Evet. Benziyorsun. Hem de çok," dedi Eoin.

Fotoğrafı dikkatle inceleyerek, "Biraz ciddi," dedim.

"O günlerde gülmek doğru bir şey değildi."

"Her zaman mı?"

Eoin kıkır kıkır gülererek, "Hayır," dedi. "Her zaman değil. Sadece fotoğraflarda. Olduğumuzdan çok daha ağırbaşlı görünmek için çok uğraşıyorduk. Herkes devrimci olmak istiyordu."

Bir sonraki fotoğrafta Anne'in yanında duran adamı işaret ederek, "Bu da büyük dedem mi?" diye sordum.

"Evet. Benim babam Declan Gallagher."

Declan Gallagher'in gençliği ve canlılığı sararmış fotoğrafta âdetâ korunmuştu. Onu ânında sevdim ve göğsümde şaşırtıcı bir sızı hissettim. Declan Gallager ölmüştü ve onu asla tanıyamayacaktım.

Eoin bana başka bir fotoğraf daha uzattı. Annesi, babası ve tanımadığım bir adamın fotoğrafıydı bu.

"Bu kim?" Yabancı adamın üzerinde tıpkı Declan'inki gibi, üzerine oturan, yeleği ceket yakalarının altından hafifçe görünen üç parça, resmî bir takım elbise vardı. Elleri ceplerindeydi ve yanları kısa, tepesi daha uzun olan saçları özenli şekillendirilmiş dalgalar hâlinde geriye doğru yapıştırılmıştı. Kahverengi ya da siyahtı, hangi renk olduğunu anlayamadım. Kaşları, bu fotoğrafı çektiriyor olmaktan rahatsız olmuş gibi hafifçe çatılmıştı.

"Dr. Thomas Smith, babamın en yakın arkadaşı. Onu da neredeyse seni sevdiğim kadar severdim. Benim için bir baba gibiydi." Eoin'in sesi yumuşaktı, gözleri yine titreşerek kapandı.

"Öyle mi?" Sesim şaşkınlıktan biraz yüksek çıktı. Eoin bu adamdan hiç söz etmemişti. "Bu fotoğrafları niye daha önce göstermedin, Eoin? Hiçbirini görmemiştim."

Eoin sanki açıklaması çok fazla enerji gerektiriyormuş gibi sorumu duymazdan gelerek, "Daha çok var," diye mırıldandı.

Yığından yeni bir fotoğraf aldım.

Bu, Eoin'un küçük bir çocukken çekilmiş bir fotoğrafıydı; gözleri kocaman açılmıştı, yüzü çilliydi ve saçları düzgünce taranmıştı. Kısa pantolon, uzun çoraplar, yelek ve küçük bir ceket giymişti. Elinde bir şapka vardı. Arkasında, ellerini onun omuzlarına koymuş, asık suratlı bir kadın duruyordu. Aslında güzel denebilirdi ama tebessüm edemeyecek kadar pimpirikli görünüyordu.

“Bu kim?”

“Babaannem Brigid Gallagher. Babamın annesi. Ona nine dedim.”

“Bu fotoğrafta kaç yaşındasın?”

“Altı. Ninem o gün bana biraz kızmıştı. Ailenin diğer fertleri olmadan fotoğraf çektirmek istememiştim. Ama o, sadece ikimizin olduğu bir fotoğraf çektirmek için ısrar etmişti.”

“Ya bu?” Bir fotoğraf daha aldım. “Bundan söz et. Bu annen –bu fotoğrafta saçı daha uzun– ve bu da doktor, değil mi?” Ona bakarken yüreğim pır pır etti. Thomas Smith, sanki son anda karşı koyması mümkün olamamış gibi yanındaki kadına başını eğmiş bakıyordu. Kadının bakışları da utanmışçasına yere çevrilmişti, dudaklarındaysa gizemli bir tebessüm vardı. Birbirlerine dokunmuyorlardı ama ikisi de birbirinin fazlasıyla farkındaydı. Üstelik bu fotoğrafta yanlarında başka kimse yoktu. O günler için bu epeyce samimi bir pozdu.

“Thomas Smith... Annee âşık mıydı?” dedim kekeleyerek, nedense soluğum kesilmişti.

“Hem evet hem hayır,” dedi Eoin yumuşak bir tonla. Başımı kaldırdım ve kaşlarımı çatarak ona baktım.

“Ne biçim bir cevap bu?” diye sordum.

“Doğru bir cevap.”

“Ama Anne babanla evliydi. Thomas’ın Declan’ın en yakın arkadaşısı olduğunu söylememiş miydin?”

“Evet.” Eoin iç çekti.

“Vay canına. Burada başka bir hikâye var,” diye bağırdım.

“Evet. Var,” diye fısıldadı Eoin. Gözlerini kapattı, dudakları titredi. “Harika bir hikâye. Sana her baktığımda hatırladığım bir hikâye.”

“Bu iyi bir şey, değil mi?” diye sordum. “Hatırlamak iyidir.”

Eoin, “Hatırlamak iyidir,” diyerek benimle hemfikir olduğunu belirtti ama dudaklarından bu kelimeler dökülürken yüzünü buruşturdu ve örtüyü sımsıkı kavradı.

“En son ne zaman ağrı kesici aldın?” diye sordum, ses tonum sertti. Fotoğrafları bırakıp banyo rafına dizilmiş ilaçlara koştum. Telaşlı ellerle bir hap çıkardım, bir bardak su doldurdum ve sonra hapi yutmasına yardımcı olabilmek için Eoin’in başını kaldırdım. Ben onun hastanede yatmasını, etrafında onunla ilgilenecek insanlar olmasını istemiştım. O ise benimle evde kalmak istemişti. Bütün hayatını hastanelerde geçirmiş, hasta ve ölmekte olan insanlarla ilgilenmişti. Altı ay önce kanser teşhisi konduğunda sakın bir sesle tedavi olmayacağını söylemişti. Gözyaşları içinde atıp tutmalarım ve ikna çabalarım karşısında verdiği tek ödün, ağrısı için ilaç kullanmak olmuştı.

“Geri dönmen gerek, Annieciğim,” dedi bir süre sonra, ilaç yüzünden sesi rüyada gibi ve alçak çıkıyordu.

Üzgün bir ifadeyle, “Nereye?” diye sordum.

“İrlanda’ya.”

“Geri dönmek mi? Eoin, oraya hiç gitmedim ki. Unuttun mu?”

Eoin, “Benim de dönmem gerek. Beni götürür müsün?” diye geveledi.

“Hayatım boyunca seninle İrlanda’ya gitmek istedim,” diye fısıldadım. “Bunu biliyorsun. Ne zaman gidiyoruz?”

“Öldüğümde beni geri götürürsün.”

Göğsümdeki acı fiziksel bir şeydi; kavuruyor, sıkıştırıyordu. Bu acıyla baş etmek, onu yok etmek için büyük bir çaba harcadım ama tam aksine Medusa’nın saçları gibi daha da büyüdü, kıvrılan filizler hâlinde yukarı doğru tırmanıp gözlerimden sıcak ve bol sulu dereler olarak fişkırdı.

Eoin, “Ağlama, Annie,” dedi, sesi o kadar güçsüzdü ki sırf onu üzmemek uğruna gözyaşlarımı bastırmak için elimden geleni yaptım. “Bizim için bir son yok. Öldüğümde küllerimi İrlanda’ya götür ve Lough Gill’in ortasında savur.”

“Küllerini mi? Gölün ortasında mı?” diye sordum gülümsemeye çalışarak. “Bir kilisenin yakınına gömülmek istemiyor musun?”

"Kilisenin tek istediği param ama ruhumu Tanrı'nın alacağını ümit ediyorum. Benden geriye kalanlar ise İrlanda'ya ait."

Pencereler tıngırdadı ve kalkıp perdeleri çektim. Yağmur damlaları camlara çarpıyordu, geç kalmış bir ilkbahar fırtınası hafta boyunca Doğu Sahili'ni tehdit etmişti.

"Rüzgâr, Culann'ın* tazısı gibi uluyor," diye mırıldandı Eoin.

"O hikâyeye bayılırım," diyerek yeniden onun yanına oturdum. Gözleri kapalıydı ama hatırlıyormuşçasına dalgın bir tonla ağır ağır konuşmaya devam etti.

"Cú Chulainn'in hikâyesini bana sen anlatmıştın, Annie. Korkmuştum ve sen de yanında uyumama izin vermiştin. Doktor bütün gece nöbet tutmuştu. Rüzgârda uluma sesini duyabiliyordum."

Battaniyesini düzelterek, "Eoin, Cú Chulainn hikâyesini ben sana anlatmadım. Sen bana anlattın. Birçok kez," diye düzelttim onu. Elimini sımsıkı tuttu.

"Evet. Ben sana anlattım. Sen bana anlattın. Ve şimdi yeniden anlatacaksın. Aslında hangisinin ilk olduğunu sadece rüzgâr bilir."

Uykuya daldı ve ben de elini tutup fırtınayı dinleyerek ikimizin anılarında kayboldum. Eoin vasım ve koruyucum olduğunda altı yaşındaydım. Geri dönmeyecek annemle babam için ağlarken bana sarılan oydu. Yeniden sarılabilmesini, her şeye baştan başlayabilmemizi o kadar çok istiyordum ki. Keşke onu ikinci bir yaşam boyu yanımda tutabilseydim.

"Sensiz nasıl yaşayacağım, Eoin?" dedim yüksek sesle, yas tutarcasına.

Eoin, "Artık bana ihtiyacın yok. Tamamen büyüdün," diye mırıldanarak beni şaşırttı. Onun derin uykuda olduğunu sanıyordum.

Ağlayarak, "Sana her zaman ihtiyacım olacak," dedim. Söylediğim kelimelerin önemini farkında olduğundan Eoin'in dudakları bir kez daha titredi.

* İrlanda mitolojisinde evi vahşi bir köpek tarafından korunan demirci —çn

"Yine birlikte olacağız, Annie." Eoin hayatı boyunca inançlı biri olmamıştı, bu yüzden söylediği beni şaşırttı. Koyu Katolik bir nine tarafından yetiştirilmiş ama on sekiz yaşında İrlanda'dan ayrıldıktan sonra dini de geride bırakmıştı. Benim Brooklyn'deki bir Katolik okuluna gitmem konusunda ısrar etmişti ama bu sadece dindar yetiştirilmemin bir uzantısıydı.

"Buna gerçekten inanıyor musun?" diye fısıldadım.

Eoin ağırlaşmış gözkapaklarını açıp ciddi bir ifadeyle bana bakarak, "Bunu biliyorum," dedi.

"Bilmiyorum. Bu konuda fikrim yok. Seni çok seviyorum ve gitmene izin vermeye hazır değilim." Onun kaybını, yalnızlığımı ve önümde onsuz uzanan yılları şimdiden hissederek hıçkırığa hıçkırığa ağlıyordum.

"Güzelsin. Zekisin. Varlıklısın." Hafifçe güldü. "Üstelik her şeyi tek başına başardın. Sen ve hikâyelerin. Seninle çok gurur duyuyorum, Annieciğim. Hem de çok. Ama kitapların dışında bir hayatın yok. Hayatında aşk yok." Gözleri bulutlandı ve başımın arkasını okşadı. "Henüz yok. Geri döneceğine söz ver, Annie."

"Söz veriyorum."

Bu konuşmadan sonra Eoin uyudu ama ben uyuyamadım. Onun varlığına, söyleme ihtimali olan kelimelere, hayatım boyunca her zaman onda bulduğum huzura açlık duyarak yanında oturdum. Ağrıdan dolayı hızlı hızlı nefes alarak bir kez daha uyandı, bir hap daha yutmasına yardım ettim.

"Lütfen. Lütfen, Annie. Geri dönmek zorundasın. Sana çok ihtiyacım var. İkimizin de."

"Neden söz ediyorsun, Eoin? Ben buradayım. Kimin bana ihtiyacı var?"

Ağrı yüzünden bilinçsiz hâlde sayıklıyordu. Tek yapabildiğim elini tutup anlıyormuşum gibi davranmak oldu.

"Şimdi uyu, Eoin. Ağrıya dayanman daha kolay olur."

"O defteri okumayı unutma. O seni sevdi. O seni çok sevdi. O bekliyor, Annie."

“Kim, Eoin?” Gözyaşlarımı tutamıyordum, sel gibi akan yaşlar birbirine kenetlenmiş ellerimize akıyordu.

“Onu çok özlüyorum. Çok uzun zaman oldu.” Gözlerini hiç açmadan derin derin iç çekiyordu. Gördüğü şey anılarında ve ağrısındaydı, mırıltı hâlinde çıkan kelimeler derin olmayan nefeslere ve huzursuz rüyalara dönüşene kadar abuk sabuk konuşmasına izin verdim.

Gece sona erdi, gün doğdu ama Eoin bir daha uyanmadı.

2 Mayıs 1916

O öldü. Declan öldü. Dublin harabeye dönmüş hâlde. Seán Mac Diarmada, Kilmainham Hapishanesi'nde kurşuna dizilmeyi bekliyor ve Anne'e ne olduğunu bilmiyorum. Ve ben burada oturmuş sanki yazmak onları geri getirecekmiş gibi elimdeki defterin sayfalarını dolduruyorum. Her ayrıntı bir yara ama bunlar, sırf anlamlandırmak için yeniden deşmeye, irdelemeye kendimi mecbur hissettiğim yaralar. Hem bir gün Eoin neler olduğunu öğrenmek isteyecek.

Savaşmaya niyetliydim. Paskalya sonrası pazartesi gününe daha önce bıraktığım ve bir daha elime hiç almadığım tüfekte başladım. Merkez Postanesi'ne saldırdığımız andan itibaren dirseklerime kadar kan ve derme çatma ilkyardım noktasının karmaşası içindeydim. Düzen diye bir şey yoktu ve büyük bir heyecan vardı. İlk birkaç gün hiç kimse ne yapacağını bilmiyordu. Ama ben, yaraları nasıl saracağımı ve kanamayı nasıl duracağımı biliyordum. Kırık sabitlemeyi ve kurşun çıkarmayı biliyordum. Beş gün boyunca aralıksız devam eden bombardıman altında yaptığım şeydi bu.

Günler boyu hiç dinlenmeden rüyada gibi dolandım, o kadar yorgundum ki ayakta uyuyabilirdim, başım top atışlarına uygun tempoda inip kalkıyordu. Tüm bunlar arasında olanlara inanmıyordum. Declan sevinçten havalara uçuyordu, Anne, hücumbotlar Sackville Caddesi'ni ateş yağmuruna tutmaya başlayınca, ağır silahların kullanımı isyan hayalimizi pekiştiriyormuşçasına gözyaşlarına boğuldu. İngilizlerin sonunda bizi duyacaklarından emindi. Bense, gururla çaresizlik, çocukluk düşüm olan milli bağımsızlık ve İrlanda ayaklanmasıyla, git-

gide yayılan ve önüne geçilemez hâle gelen tahribat arasında gidip geliyordum. Bunun beyhude olduğunun farkındaydım ama her ne kadar benim rolüm sadece hepsi idealist ve kaderci ayaktakımı olan isyancıların yaralılarıyla ilgilenecek birileri olduğuna dikkat etmek olsa da dostluk ve sadakat yüzünden katılmak zorundaydım.

Declan, Anne'e zarar göreceği eylemlerden uzak duracağı konusunda söz verdirmişti. Declan'la ben, devrimimizi sürdürme amacıyla caddelerde yürüyüş yapan Gönüllüler'e katıldığımızda o, Brigid ve küçük Eoin, Mountjoy Meydanı'ndaki evime kapandılar. Anne, çarşamba günü bir camı tekmeyle kırıp Declan'a ulaşmak için kırık cam parçaları arasından dışarı çıktı ve Merkez Postanesi'ndeki kocasının yanına gitti. Ben yarasına bakmak için onu oturtana kadar kırık camın neden olduğu sol bacağındaki ve avucundaki kesikten akan kanı fark etmedi bile. Declan'a eğer o ölürse kendisinin de öleceğini söyledi. Kocasının öfkesi ve tehditlerine kulak asmadı ve kimse ona silah vermeyeceği için Merkez Postane ile Jacob's Fabrikası arasında kuryelik yaparak bir işe yaradı. Kadınların sorgulanmadan ve ateş açılmadan dolaşmaları henüz o günlerde mümkündü. Şansı ne zaman tükendi bilmiyorum. Onu son gördüğümde cuma sabahının erken saatleriydi ve Abbey Caddesi'nin iki yanından yayılan alevler postaneyi terk etmeyi zorunlu kılıyordu.

St. John Ambulans görevlisinden yalvar yakar aldığım bir sedyeyle yaralıları Jervis Caddesi Hastanesi'ne taşımaya başlamıştım. Henry Caddesi'nin güneyine gidip gelirken bana ateş edilmesini –ya da durdurulmamı– engellemek için üç adet Kızıl Haç kolluğu da vermişti. Connolly'nin ayak bileği kırıkta ama yanımızdan ayrılmıyordu. Salı gününden beri orada olan tıp öğrencisi Jim Ryan'ın gözetimine bıraktım onu. Karanlık çökmeden ve askerler, biri Cork'tan Dublin'e savaşmaya gelen bir delikanlı, diğeri ben olan iki Gönüllü'nün geri dönmesini

engellemeden önce üç kez gidip geldim. Çocuklara şehirdışına çıkmalarını söyledim. Yürümeye başlamalarını. İsyan sona ermişti ve ailelerinin onlara ihtiyaçları vardı. Ardından Jervis Caddesi Hastanesi'ne geri döndüm, boş bir köşe buldum, ceke-timi katlayıp başımın altına koydum ve Merkez Postanesi'nden beri beni takip eden alevler yüzünden hastanenin tahliye edileceğinden emin olan bir hemşire tarafından uyandırılana kadar kendimden geçmiş bir hâlde uyudum. Uyandığımda yangın kontrol altına alınmış ve isyancı güçler teslim olmuşlardı.

İngiliz askerleri isyancıları toplamaya geldiklerinde hastane çalışanları benim cerrah olduğumu söylediler ve mucizevi bir şekilde tutuklanmadım. Hatta günün geri kalanını kırk kişinin yanan Merkez Postanesi'nden geri çekilme hattı oluşturmaya çalıştığı Moore Caddesi'ndeki ölümlerle ve ölmek üzere olanlarla ilgilenerek geçirdim. Kraliyet güçleri hem sivilleri hem de isyancıları kurşun yağmuruna tutmuştu. Kadınlar, çocuklar ve yaşlılar çapraz ateş altında kalmışlardı ve ölü yüzleri kurum kaplıydı. Sinekler başlarının etrafında vızıldayarak uçuşuyordu, bazıları tanınamayacak kadar yanmıştı. Kalbimin derinliklerinde bu suçun bir kısmının bana ait olduğu duygusundan kurtulamıyordum. Özgürlük için savaşmak başka bir şeydi, senin savaşında masumların ölmesine neden olmak başka bir şey.

İşte Declan'ı bulduğum yer burasıydı.

Adını söyledim, ellerimi kararmış yanaklarında gezdirdim. Sesimi duyunca gözlerini açtı. Yüreğim hop etti. Bir an onu kurtarabileceğimi düşündüm.

"Eoin'a göz kulak olacaksın, değil mi Thomas? Eoin'a ve anneme göz kulak ol. Ve Anne'e. Anne'e iyi bak."

"O nerede Declan? Anne nerede?"

Ama Declan gözlerini kapattı ve boynu geriye kaydı. Onu kaldırdım, omzuma attım ve yardım bulmak için koşmaya başladım. Ölmüştü. Bunu biliyordum ama yine de Jervis Caddesi Hastanesi'ne kadar taşıdım onu, yatıracak bir yer istedim.

Tenindeki, saçlarındaki kanı ve toprağı temizledim, giysilerini düzelttim. Asla iyileşmeyecek yaralarını sardım ve sonra caddeler boyunca taşıdım; Jervis'i tırmandım, Parnell'den, Gardiner Row'dan geçtim ve Mountjoy Meydanı'na girdim. Kimse beni durdurmadı. Şehrin göbeğinde omzumda ölü bir adam taşıyordum ama çatışma sonrası insanlar o kadar büyük bir travma yaşıyorlardı ki herkes başını çevirip başka tarafa baktı.

Declan'ın annesi Brigid'in kendini toparlayacağını hiç sanmıyorum. Declan'ı Anne'den daha çok seven biri varsa o da Brigid'dir. Dromhair'deki evine götürüyorum onu. Sonra Anne için Dublin'e geri döneceğim. Onu orada bıraktığım için Tanrı beni affetsin.

T. S.

2

INNISFREE GÖLÜ'NDEKİ ADA

*Kalkıp gideceğim şimdi, çünkü hep gece ve gündüz
Duyuyorum göl suyunun alçak seslerle kıyıya vurduğunu
Dikilirken yolun ortasında ya da gri kaldırımlarda
Ta yüreğimin derinliklerinde işitiyorum onu.*

—W. B. Yeats

Eoin'in küllerinin olduğu kabı valizime saklayarak Dublin'e uçtum. Ölülerin taşınmasına yönelik uluslararası –ya da İrlanda'ya özgü– kanunlar olup olmadığı hakkında hiçbir fikrim yoktu ve öğrenmek istemediğime karar verdim. Valizim bagaj alım yerinde beni bekliyordu; kül kabına el konmadığından emin olmak için iki kez kontrol ettim ve sonra Dromahair civarını keşfederken birkaç gün kalacağım kuzeybatıdaki Sligo'ya gitmek için bir araba kiraladım. Yolun ters tarafında araba kullanmaya yeterince hazırlanmamıştım, bu yüzden Sligo'ya kadar üç saat süren yolculuğu yolda zikzaklar çizerek, korkuyla çılgılık atarak ve herhangi bir işareti kaçırabilirim ya da karşıdan gelen bir arabaya çarpabilirim korkusuyla manzaranın tadını çıkaramadan geçirdim.

Manhattan'da ender araba kullanırdım; araba sahibi olmaya gerek yoktu. Ama Eoin araba kullanmayı öğrenmem ve ehliyet almam konusunda ısrar etmişti. Özgürlüğün, yüreğinin istediği yere gitmek olduğunu söylerdi ve ben büyürken kısa tatiller yapmak ve

maceralar yaşamak için Doğu Sahil'i boyunca gezerdik. On altı yaşına bastığım yaz, temmuz ayını Brooklyn'den Los Angeles'a kadar Amerika'yı baştan sona gezerek geçirdik. Araba kullanmayı o zaman, bir daha asla görmeyeceğim küçük kasabalar arasında uza-yıp giden otobanları geçerken öğrendim. Eoin'la birlikte engebeli tepelere tırmandık, Batı'nın kızıl kayaları arasından geçtik, ıssız geniş arazileri katettik.

O yolculuk sırasında Yeats'in efsane, özlem, ölüm, hile ve yaşamın ötesine geçen aşk dolu anlatı şiiri "Baile and Aillinn"ı ezberlemiştim. Eoin, Yeats şiirlerinin olduğu sayfaları kıvrık kitabını eline almış, ben kekeleye kekeleye mısraları okurken dinlemiş, her mısrayı ve kıtayı âdeta yaşamışım gibi söyleyene kadar ne zaman hata yapsam yumuşak bir tonla düzeltmiş ve eski efsanelerdeki Galce isimleri doğru telaffuz etmeme yardım etmişti. Ona değil de bir devrimciye âşık olan oyuncu Maud Gonne'a takıntılı Yeats ilgimi çekmişti. Eoin, felsefe, politika ve İrlanda milliyetçiliği gibi anladığımı sandığım konularda boş boş konuşmama izin veriyordu. Bir gün, demiştim ona, 1916 Ayaklanması sırasında İrlanda'da geçen bir roman yazmak istiyorum.

Eoin, "Trajediden muhteşem hikâyeler çıkar ama senin hikâyesinin –yazdığın değil, yaşadığın hikâyesinin– mutluluk dolu olmasını yeğlerim. Trajediden keyif alma, Annie. Aşktan keyif al. Onu bulduğunda da gitmesine izin verme. Sonunda pişmanlık duymayacağın tek şey o," demişti.

Bir kitaptan okuyabileceğim aşktan ötesi ilgimi çekmiyordu. Bir sonraki seneyi beni İrlanda'ya, Dromahair'e, doğduğu o küçük kasabaya götürmesi için Eoin'a baskı yapmakla geçirdim. Dromahair'den uzak olmadığını söylediği Sligo'daki Yeats festivaline katılmak ve Galce mi mükemmelleştirmek istiyordum. Eoin öğrenmem konusunda ısrar etmişti. Galce bizim, ikimizin birlikte geçirdiği hayatın diliydi.

Eoin kabul etmemişti. Tartıştığımız birkaç ender andan biriydi

bu. Ona eziyet etmek için iki ay boyunca berbat bir İrlanda aksanıyla konuşmuştum.

Yüzünü buruşturarak, "Çok zorluyorsun, Annie. Eğer dilinin ağzının içinde nasıl hareket ettiğini düşünürsen doğal olmaz," demişti.

Daha fazla çaba sarf ettim. Bu saplantım yüzünden yerimde duramıyordum. İrlanda'ya gitmek istiyordum. Hatta bana yardım etmesi için bir seyahat şirketini arayacak kadar ileri gittim. Sonrasında tarihlerin ve fiyat seçeneklerinin de olduğu gezi planlarını Eoin'a sundum.

Eoin dediğim dedik bir ifadeyle, "İrlanda'ya gitmeyeceğiz Annie. Zamanı değil. Henüz değil," diyerek ona sunduğum seyahat broşürlerini ve planlarını geri çevirdi.

"Ne zaman zamanı olacak?" diyerek onu ikna etmeye çalıştım.

"Büyüdüğünde."

"Ne? Ama ben çoktan büyüdüm," diye ısrar ettim, aksanlı konuşmayı hâlâ sürdürerek.

Eoin, "Bak gördün mü? Mükemmeldi. Doğaldı. Kimse senin Amerikalı olduğunu anlamaz," diyerek dikkatimi başka yöne çekmeye çalıştı.

Abartılı bir sızlanmayla, "Eoin. Lütfen. İrlanda beni çağırıyor," dedim ama bu söyleyimde samimiydim. Gerçekten beni çağırıyordu. Rüyalarım giriyordu. Oraya gitmek için yanıp tutuşuyordum.

"Buna inanıyorum, Annie. Çağırdığına inanıyorum. Ama henüz gidemeyiz. Gidip de dönmezsek ne olacak?"

Bu düşünce beni büyüledi. "O zaman kalırız. İrlanda'nın doktora ihtiyacı vardır. Neden olmasın. Üniversiteye Dublin'de gidebilirim."

Eoin, "Şu an hayatımız burada," diye karşı çıktı. "Zamanı gelecek. Ama şimdi değil, Annie."

"O zaman sadece ziyaret edelim. Kısa bir yolculuk sadece. Bittiğinde ne kadar seversek sevelim, ne kadar kalmak istersek is-

teyelim geri döneriz." Mantıklı konuştuğumu düşünüyordum ve inatçılığı beni şaşırtıyordu.

Eoin'in tepesi attı ve "İrlanda güvenli değil, Annie," dedi. Kulaklarının uçları kıpkırmızıydı, gözlerinde şimşekler çakıyordu. "Gitmeyeceğiz. Tanrı aşkına yeter artık, evlat! Bırak şu işin peşini."

Hiddeti tokattan beterdi. Koşarak odama gittim ve kapıyı çarparak kapatıp ağladım, esip gürledim, çocukça kaçma planları yaptım.

Ama Eoin asla teslim olmadı; ben de isyankâr bir çocuk değildim, Eoin isyan etmeme neden olacak hiçbir şey vermemişti bana. İrlanda'ya gitmek istemiyordu... Benim İrlanda'ya gitmemi istemiyordu. Ona olan sevgimden ve saygımdan sonunda pes ettim. İrlanda'yla ilgili anıları ona bu kadar acı veriyorsa geri dönmesi için ısrar etmemin bir anlamı yoktu. Broşürleri attım, İrlanda aksanıyla konuşmaktan vazgeçtim ve Yeats'i sadece yalnızken okudum. Galce konuşmaya devam ettik ama Galce bana İrlanda'yı düşündürmedi. Eoin'i düşündürdü ve Eoin beni başka düşlerin peşinden gitmeye teşvik etti.

Kendi hikâyelerimi yazmaya başladım. Kendi hikâyelerimi oya gibi işledim. Salem cadı mahkemeleri zamanında geçen bir roman yazdım, on sekiz yaşımdayken bir yayınevine sattığım bir genç-yetişkin kitabıydı bu. Eoin, benimle Salem, Massachusetts'te iki hafta geçirmiş ve kalbimin içindekileri araştırmama fırsat vermişti. Fransız Devrimi'ni Marie Antoinnette'in genç nedimesinin gözünden anlatan bir roman yazdım. Eoin hiç tereddüt etmeden programını ayarladı, hastalarını başka bir doktora yönlendirdi ve beni Fransa'ya götürdü. Avusturalya'ya gönderilen İngiliz mahkûmlar hakkında bir hikâye yazabilmem için oraya gittik. Roma İmparatorluğu'nun çöküşü sırasındaki genç bir askerle ilgili bir hikâye yazabilmem için İtalya'ya gittik. Japonya'ya, Filipinler'e ve Alaska'ya gittik, hepsi araştırma yapmak içindi.

Ama İrlanda'ya asla gitmedik.

Onlarca seyahate tek başıma çıktım. Hayatımın son on yılını

kendimi işime vermiş hâlde geçirdim. Bir hikâyeden diğerine geçiyor, araştırma yapmak ve yazmak için bir yerden diğerine gidiyordum. İrlanda'ya da gidebilirdim. Ama hiç gitmedim. Asla doğru zamanmış gibi gelmedi ve her zaman anlatacak başka bir hikâyeye vardı. Eoin'i beklemiştim ama artık o yoktu. Eoin ölmüştü ve sonunda İrlanda'daydım. Kafamda Eoin'in hayaleti, bagajda onun külleriyle yolun ters tarafında araba kullanıyordum.

On altı yaşında genç bir kızken hissettiğim öfke –Eoin'in reddetmesi karşısında hissettiğim haksızlığa uğramışlık duygusu ve şaşkınlık– göğsümde yeniden şahlandı.

Direksiyonu yumruklayarak, "Lanet olsun, Eoin. Benimle burada olmalıydın!" diye bağırdım. Gözlerim yaşlarla dolunca, direksiyonu kıran ve beni uyarmak için kornaya basan bir kamyonla çarpışmaktan kıl payı kurtuldum.

Güneş batarken Sligo'daki Great Southern Oteli'ne –İrlanda İç Savaşı'ndan birkaç yıl sonra inşa edilmiş görkemli, açık sarı bir binaydı burası– vardığımda kalabalık park yerinde durup hayatta olduğum için yıllardır ilk kez dua ettim. Valizlerle birlikte sendeleye sendeleye otele girdim. Kayıt yaptırdıktan sonra *Titanik* görüntülerini andıran ve New York'tan ayrıldığımdan beri tuhaf bir şekilde hissettiğim dibe batma duygusunu simgeleyen merdivenleri tırmandım.

Kendimi ağır mobilyalar ve morun farklı tonlarında kâğıt kaplı duvarlarla çevrili büyük yatağa atıp ayakkabılarımı bile çıkarmadan uykuya daldım. On iki saat sonra kafam karman çorman ve açlıktan ölecek hâlde uyandım, aşırı dar küvete girdim ve tir tir titreyerek sıcak suyun nasıl aktığını çözmeye çalıştım. Her şey bir anda uyum gösterilemeyecek kadar farklı, yaşadığım zorluk yüzünden kendime kızacak kadar benzerdi.

Bir saat sonra yıkanmış ve kurulanmış, giyinmiş ve toparlanmış olarak anahtarlarımı alıp şarafatlı merdivenlerden alt kattaki yemek salonuna indim.

Büyük bir merak içinde Sligo sokaklarında dolaştım; içimdeki

küçük kız en ufak şeye şaşkın şaşkın bakıyor, kederli kadın ise nihayet orada olduğu ve Eoin yanında olmadığı için kahroluyordu. Wolfe Tone Caddesi'ni geçip Tapınak'a kadar yürüdüm ve orada devasa Sligo Katedrali'nin çan kulesinin altında durup başımı geri atarak çanın çalmasını bekledim. Bir duvara William Butler Yeats'in beyaz saçlı ve gözlüklü yüzünün resmi yapılmıştı, yanında buranın "Yeats Ülkesi" olduğunu ilan eden kelimeler yazıyordu. Resimde Steve Martine'ye benziyordu, böylesi berbat bir görüntü karşısında sinirlendim. Yeats, böylesi pespaye bir duvar resminden daha fazlasını hak ediyordu. Yoğun bir protesto duygusu içinde Yeats müzesinin önünden geçtim.

Şehir deniz seviyesinden yukarıdaydı, ıslıl ıslıl parlayan ve gelgit yüzünden açığa çıkan uzun sahil ara sıra gizlice bana bakıyordu. Çok yürümüştüm, ne kadar uzaklaştığıma dikkat etmiyordum, gözlerim o an çevremde olan şeyleri âdeta yalayıp yutuyordu. Şekerli bir şeyler yeme ihtiyacımı gidermek, otele ve başka bir öğleden sonrayı direksiyonda geçirme girişiminde bulunmam gerekirse Dromahair'e nasıl gideceğimi sormak için bir şekerçi dükkânına daldım.

Dükkân sahibi altmışlarında, dost canlısı bir adamdı. Bana ekşi meyankökü ve karamelli çikolata drajeleri satarken Sligo ziyaretim hakkında sorular sordu. Amerikan aksanım beni ele vermişti. Dromahair ve atalarım ile ilgili bir araştırma yaptığımdan söz ettiğimde anladığını belli edercesine başını salladı.

"Uzak değil. Yirmi dakika civarı. Gölün etrafından dolaşmak hoşuna gidebilir... Dromahair tabelasını görene kadar 286'dan ayrılma. Keyifli bir yolculuktur ve yol üzerinde Parke Kalesi vardır. Mola vermeye değer bir yer."

"Gölün adı Lough Gill mi?" diye sordum, yanlışıma son anda fark edip düzgün telaffuz ederek.

"Evet, o."

Göğsüm sıkıştı, henüz külleri ve vedaları düşünmeye hazır olmadığımdan göl düşüncesini zihnimden uzaklaştırdım.

Adam bana otelin ne tarafta olduğunu gösterdi ve eğer yolumu kaybedersem katedralin çan kulesine dikkat etmemi söyledi. Aldıklarımı hesaplarken ailem hakkında sorular sordu.

"Gallagher, öyle mi? Lough Gill'de boğulan Gallagher adında bir kadın vardı... Neredeyse bir asır önce. Bu olayı babaannem anlatmıştı. Bedenini bulamamışlar ama insanlar havanın berrak olduğu geceler bazen onu suyun üzerinde yürürken gördüklerini söyler. Bizim de bir göl kadınıımız var yani. Yeats'in onun hakkında bir şiiri var sanırım. Hatta Dromahair hakkında bir şiir yazdığı da aklıma geldi şimdi."

Çocukken geliştirdiğim İrlanda aksanı tonlamasıyla, "Duruyor Dromahair'deki kalabalık arasında; kalbi ipek bir elbiseyle sarılmış ve öğrenmiş nihayet sevecen olmayı, toprak onu soğuk ilgisiyle kuşatmadan önce," diye şiirden alıntı yaptım. Hayalet kadınla ilgili şiiri bilmiyordum, hiçbir şey çağrıştırmamıştı ama Eoin'in çok sevdiği, Dromahair'la ilgili olan bu şiiri biliyordum.

"İşte bu! Hiç fena değil, evlat. Hiç fena değil."

Gülümseyerek ona teşekkür ettim ve ağzıma bir parça çikolata atarak kasabada dolana dolana tarih kokan otele doğru yürümeye başladım.

Şekerci adam haklıydı, Dromahair yolculuğu çok keyifliydi. Direksiyona yapıştım ve hem kendi güvenliğim hem de İrlandalı masum sürücülerin güvenliği için virajları dikkatle dönerek yavaş yavaş yol aldım. Yolun iki tarafındaki yeşillik bazen o kadar yoğunlaşıyordu ki kendimi her dönemeçte yolu kapatan bir örtüyle karşılaşma tehdidi altında hissediyordum. Sonra yeşillik sona erdi, göl aşağıda parıldamaya başlayarak beni sıcacık karşıladı.

Göle nazır bir yer buldum, arabayı durdurdum ve bu manzarayı içime çekebilmek için yolu bayırdan ayıran, kayalardan yapılmış alçak duvara çıktım. Haritadan Lough Gill'in büyük bir göl olduğunu, Sligo'dan Leitrim Vilayeti'ne kadar uzandığını biliyordum ama doğu kıyılarını gören bu tepeden bakıldığında küçük ve kuşatılmış görünüyordu; etrafı kıyılarında yükselen tepelerle ve

birbirlerinden taş duvarlarla ayrılmış çiftliklerle çevriliydi. Tepe-
lere yer yer serpiştirilmiş evler vardı ama manzaranın yüzlerce yıl
öncesinden pek de farklı olduğunu sanmıyordum. Duvarı kolayca
tırmanıp uzun otlarla kaplı bayırdan inerek kıyıya ulaşabilirdim
ama yukarıdan görüldüğünden daha uzun bir yol olabilirdi bu.
Küllerin olduğu kabı yanıma alıp bu korkunç görevi ardımda bıra-
kabileceğimi bilerek bu konuyu değerlendirdim. Bir yanım ayakla-
rımı o sakin maviliğe sokup Eoin'a evini bulduğumu söylemekten
başka hiçbir şey istemiyordu. Aşağıda uzanan ve gölün kıyısına
kadar inen otlarla kaplı arazinin bataklık olup olmadığını bilmedi-
ğimden suyun çağrısına direndim. Planımda, elimde Eoin'in kül-
lerinin olduğu kapla kalçalarım kadar bataklığa saplanıp kalmak
yoktu.

On dakika sonra levhalara ve işaretlere bakarak küçücük Dro-
mahair'in anacaddesinden aşağı doğru yol alıyordum. Nereden
başlayacağımı bilmiyordum. Tek tek kapıları çalıp yıllar önce ya-
şamış insanlar hakkında soru soramazdım. İsimlere, tarihlere, ai-
lelere tahsis edilmiş mezarlara ve sevgi göstergesi olan çiçeklere
bakarak kilise mezarlığını dolaştım. Küçük mezarlıkta Gallagher
soyadında kimse yoktu. Tekrar arabama binip üzerinde "Kütüp-
hane" yazan ve altında dar bir geçitten daha geniş sayılmayacak
bir sokağı gösteren bir ok bulunan küçük bir tabela görene kadar
anacaddede ilerledim.

Burası daha çok taş bir kulübeye benziyordu. Dört kaba du-
varı, arduvaz bir çatısı ve iki adet karanlık penceresi olan küçük
bir binaydı ama kütüphaneler araştırma için mükemmel yerlerdi.
Üç müdavimden fazlasına yer olmayan çakıl kaplı bir park alanına
girip durdum ve kontağı kapattım.

İçerisi Manhattan'daki evimden daha küçüktü. Üstelik fiyatla-
rı iki milyon dolar olan Manhattan'daki daireler küçüklükleriyle
nam salmışken. Benden en fazla birkaç yaş büyük bir kadın bir
romanın üzerine eğilmişti ve masasında raflara yerleştirilmesi
gereken bir kitap yığını vardı. Kadın doğruldu ve hâlâ okuduğu

romanda kaybolmuş bir hâlde dalgın dalgın gülümsedi. Onunla selamlaşmak için elimi uzattım.

"Merhaba. Bunun tuhaf bir durum olduğunun farkındayım ama başlamak için kütüphanenin uygun bir yer olabileceğini düşündüm. Büyükbabam 1915 yılında burada doğmuş. Babasının çiftçi olduğundan söz etmişti. Büyükbabam otuzlu yılların başında Amerika'ya gitmiş ve bir daha geri dönmemiş." Elimi hafifçe küçük bir geçitten başka bir yere bakmayan geniş pencereye doğru sallayarak, "Nereden geldiğini ve mümkün olursa annesiyle babasının nerede gömülü olduğunu bulmak istiyorum," diye devam ettim.

"Soyadları neydi?"

Gölde boğulan kadının hikâyesini bir kez daha duymayacağımı umut ederek, "Gallagher," dedim.

"Bu oldukça yaygın bir soyadı. Benim annemin soyadı da Gallagher'di. Ama o Donegallıydı." Ayağa kalkıp masasından ve koyacak yer olmadığı açıkça belli olan kitap yığınlarının arasından çıktı.

"Gallagher adlı bir kadının yazdığı bir serimiz var." Bir rafın önünde durup raftaki kitapları düzeltti. "Bunlar yirmili yılların başında yazılmış ama geçen ilkbaharda profesyonel olarak tekrar basılıp kütüphaneye bağışlandılar. Hepsini okudum. Gerçekten güzeller. Hepsi. Yazar zamanının ötesinde bir kadınmış."

Gülümseyerek başımı salladım. Aradığım şey tam olarak, yaygın bir soyadı olan bir kadının yazdığı kitaplar değildi ama kaba olmak istemiyordum.

"Hangi kilise arazisinde?"

Boş gözlerle ona baktım. "Kilise arazisi mi?"

"Bölge kilise arazilerine bölünmüş durumda ve her birinin kendi adı var. Leitrim Vilayeti'nde yaklaşık bin beş yüz kilise arazisi var. Büyük büyükbabanın çiftçi olduğunu söylemiştin." Üzgün bir ifadeyle gülümsedi. "İrlanda'nın kırsal bölgesindeki herkes çiftçi, tatlım."

Arabayla içinden geçtiğim aşırı küçük köyü, bir grup evi ve küçük anacaddeyi düşündüm. "Bilmiyorum. Bir mezarlık yok mu? Şöyle bir göz atabilirim diye düşünmüştüm. Burası küçük bir bölge, değil mi?"

Boş boş bakma sırası ondaydı. "Her kilise arazisinde mezarlık alanları var. Hangi kilise arazisi olduğunu bilmezsen mezarı asla bulamazsın. Üstelik eski mezarların çoğunun mezar taşları yok. Mezar taşı yaptırmak için para gerekirmiş ve kimsenin parası yokmuş. İşaretler kullanmışlar sadece. Aile kimin kim olduğunu bilir."

"Ama... ben de ailedenim ve hiçbir fikrim yok," deyiverdim, tuhaf bir duygusallıkla. Uzun uçak yolculuğu, yakın zamanda yaşadığım ölüm deneyimi ve samanlıkta iğne aramak beni etkilemeye başlamıştı.

Üzüntüm karşısında gözleri kocaman açılmış olarak, "Maeve'i arayayım. Yaklaşık elli yıl boyunca Killanummery Kilisesi'nin sekreteriydi," diye öneride bulundu. "Göz atabileceğin kilise kayıtları vardır belki. Bilse bilse Maeve bilir bunu." Ahizeyi kaldırdı ve bakışları benimle masasının üzerindeki kitap yığını arasında huzursuzca gidip gelerek ezbere bir numara çevirdi.

"Maeve, ben kütüphaneden Deirdre. Beklediğin kitap hazır. Hayır, o değil. Baş belası milyarder hakkında olan." Deirdre, sanki konuştuğu kadın onun neyi onayladığını görebilirmişçesine sessizce başını salladı. "Evet. Göz attım. Seveceksin." Bakışları yeniden bana dönüp uzaklaştı. "Maeve, burada bir kadın var. Amerika'dan gelmiş. Bu bölgede bir ailesi olduğunu söylüyor. Nerede gömülü olduklarını bulmak istiyor." Bu kez üzgün bir ifadeyle yeniden başını salladı ve Maeve'in ona halihazırda bildiklerini söylediğini tahmin ettim.

Sanki Maeve, bunu bana hemen söylemesini istemiş gibi ağzını ahizeden uzaklaştırarak, "Ballinamore'a gidebilirsin," dedi. "Orada bir soyağacı merkezi var. Belki onlar yardımcı olabilir. Sligo'da mı kalıyorsun?"

Şaşkınlık içinde başımı salladım.

"Göl kıyısındaki malikânede bir oda kiralamadıysan bu civarda konaklayacak başka hiçbir yer yok ama çoğu insan orada bir malikâne olduğunu bilmez. Reklam yapmazlar," dedi Deirdre.

Benim de bilmediğimi belirtmek istercesine başımı iki yana salladım ve Deirdre bunu Maeve'e iletti.

"Soyadları Gallagher." Kısa bir süre dinledi. "Ona söylerim." Ahizeyi yeniden ağzından çekti.

Deirdre, Maeve söylediklerini duymasın diye eliyle ahizeyi kapatarak, "Maeve milyarderle ilgili kitabı ona götürmeni ve onunla çay içmeni istiyor. Ona aileden söz edebileceğini ve belki aklına gelen bir şey olacağını söylüyor. Maeve bu tepeler kadar yaşlı," diye fısıldadı. "Ama her şeyi hatırlar."

Kadın, çalmama fırsat kalmadan kapıyı açtı. Saçları o kadar ince ve azdı ki başının etrafında gri bir bulut oluşturunuyordu. Siyah çerçeveli ve elim kadar kalın camlı gözlüğü, yüzünden daha büyüktü. Gözlük camlarının ardından ıslıl ıslıl mavi gözlerle bana baktı ve fuşya rujlu dudaklarını büzdü.

"Maeve?" Bir anda soyadını bilmediğimi fark ettim. "Çok özür dilerim. Deirdre soyadınızı söylemedi. Size Maeve diye hitap edebilir miyim?"

"Seni tanıyorum," dedi. Zaten çizgiler ve vadilerden oluşmuş topografik bir haritayı andıran alını iyice kırıştı.

"Tanıyor musunuz?"

"Tanıyorum."

Tokalaşmak üzere elimi uzattım. "Beni Deirdre gönderdi."

Oralı olmadı, geri çekilip eliyle içeri girmemi işaret etti. "Adın ne demiştin, kızım? Yüzünü tanıyor olmam adını da hatırladığım anlamına gelmiyor." Arkasını dönüp onu takip etmemi bekleyerek yalpalaya yalpalaya yürümeye başladı. Kapıyı kapatıp peşinden gittim. Burnuma rutubet, toz ve kedi kokusu geldi.

"Anne Gallagher," dedim. "Adım Anne Gallagher. Bir nevi kök-

lerimi bulma yolculuğundayım. Büyükbabam burada, Dromahaire'de doğmuş. Annesiyle babasının nerede gömülü olduğunu bulmayı çok istiyorum."

Maeve orman gibi bir bahçeye bakan bir çift uzun pencerenin yanına sıkıştırılmış, üzerinde çay duran küçük bir masaya yönelmişti ama adımı söylediğimde nereye gideceğini tamamen unutmuşçasına aniden durdu.

"Eoin," dedi.

"Evet! Eoin benim büyükbabamdı." Kalbim deli gibi çarpmaya başladı. Çay içmek için oturmamı mı yoksa ayakta kalmamı mı istediğinden emin olamayarak birkaç adım attım. Maeve birkaç dakika hiç kıpırdamadı. Sırtı bana dönük, ufak tefek bedeni öğleden sonra ışığıyla çerçevelenmiş ve hatırlamanın ya da unutmanın –hangisi olduğunu bilmiyordum– verdiği duygu yüzünden donakalmış bir hâlde dikiliyordu. Bilgi vermesini ya da evine yabancı birini aldığını unutmadığını umut ederek bir şeyler ikram etmeyi teklif etmesini bekledim. Hafifçe boğazımı temizledim.

"Maeve?"

"Geleceğini söylemişti."

"Deirdre mi? Evet. Kitabını da gönderdi." Kitabı çantamdan çıkarıp birkaç adım daha attım.

Yeniden hareket etmeye başlayarak, "Deirdre değil, ahmak kız. Anne. Anne geleceğini söylemişti. Çay içmem gerek. Çay içelim," diye mırıldandı. Masaya oturdu ve beklenti içinde bana baktı. Mazet bulup bulmama çelişkisi yaşadım. Birden bir Dickens romanına kısıp kalmış, Bayan Havisham'la çay içiyormuşum gibi hissettim. Nuh Nebi'den kalma düğün pastası yemek ve tozlu fincanlarda çay içmek için en ufak bir arzu duymuyordum.

Baş belası milyarderle ilgili kitabı masanın kenarına, yakınımaya koyarak, "Ah. Çok kibarsınız," diye lafı dolandırdım.

"Eoin, Dromahaire bir daha dönmedi. Çoğu insan dönmez zaten. Bunun için bir söylem var. İrlanda vedalaşması derler. Ama sen buradasın," dedi Maeve, hâlâ gözlerini dikmiş bana bakarken.

Eoin isminin cazibesine dayanamadım. Çantamı Maeve'in karşısındaki sandalyenin yanına, yere koyup yavaşça oturdum. Küçük kurabiye dolu tabağa, çiçek desenli tabaklara ve çay fincanlarına yakından bakmamaya çalışıyordum. Bilmediğim şey bana zarar vermezdi.

"Çay koyar mısın?" dedi resmi bir tonla.

"Evet, tabii, seve seve," diye kekeledim, bundan daha rahatsız biçimde Amerikalı hissettiğim bir an var mı diye hatırlamaya çalışarak. Zihnimden görgü kurallarını geçirerek önce ne yapmam gerektiğini hatırlamaya çalıştım.

"Koyu mu açık mı?" diye sordum.

"Koyu."

Küçük süzgeci onun fincanın üzerine tutup fincanın dörtte üçünü doldururken ellerim titriyordu. Eoin her zaman çayı tercih ederdi. Çay servisi yapabilirdim.

"Şeker, limon ya da süt?" diye sordum.

Maeve dudak büktü. "Sade."

Minnettarlığımı saklamak için dudağımı ısırđım, şarap içiyor olmayı isteyerek kendi fincanıma da azıcık çay koydum.

Maeve fincanı dudaklarına götürdü ve kayıtsız bir ifadeyle içti. Ben de aynısını yaptım.

İkimiz de fincanları masaya koymadan önce, "Eoin'i iyi tanır mıydınız?" diye sordum.

"Hayır. Çok iyi tanımazdım. Benden epey gençti. Aynı zamanda biraz haylazdı."

Eoin, Maeve'den genç miymiş? Eoin öldüğünde neredeyse seksen altı yaşındaydı. "Epey daha genç olmanın" ne anlama geldiğini hesaplamaya çalıştım.

Maeve, "Doksan iki yaşındayım," diyerek merakımı giderdi. "Annem yüz üç yaşına kadar yaşadı. Anneannem öldüğünde doksan sekiz yaşındaydı. Anneannemin annesi ise o kadar yaşlıydı ki kimse gerçek yaşını tam olarak bilmiyordu. O kocakarının ölümü hepimizi mutlu etmişti."

Kahkahamı ölçülü bir öksürüğün ardına sakladım.

“Sana bir bakayım,” dedi Maeve. İtaatkar bir şekilde gözlerimi kaldırdım.

Maeve şaşkınlık içinde, “Buna inanamıyorum. Tıpkı ona benziyorsun,” dedi.

“Eoin’in annesine mi?”

“Année,” diyerek beni doğruladı. “Bu çok acayip.”

“Fotoğraflarını gördüm. Çok benziyoruz. Ama sizin hatırlamanıza şaşırdım. O öldüğünde siz küçük bir kız olmalısınız.”

“Hayır.” Başını iki yana salladı. “Yo, hayır. Onu çok iyi tanıyordum.”

“Bana söylendiğine göre Declan ve Anne Gallagher 1916 yılında ölmüşler. Eoin’i babaannesi, Declan’ın annesi Brigid büyötmüş.”

Maeve, “Hayırrr,” diye karşı çıktı. Bu kelime ağzından çıkarken başını iki yana salladı. “Anne geri geldi. Gerçi hemen değil. Geri döndükten sonra insanların onun hakkında nasıl konuştuğunu hatırlıyorum. Bazı dedikodular vardı... nerede olduğuna ilişkin bazı yorumlar. Ama geri döndü.”

Şaşkınlıkla yaşlı kadına baktım. “B-büyükbabam bana bundan söz etmedi,” diye kekeledim.

Maeve, bakışlarını yere çevirdi ve başını sallayıp çayını yudumlayarak bir süre düşündü. Aldatılmışlık duygusuyla kalbim deli gibi çarparken ben de çayımı içtim.

Maeve, “Ben karıştırıyor olabilirim,” dedi yumuşak bir tonla. “Yaşlı bir kadının söylediği saçma sapan şeylerin seni kuşkuya düşürmesine izin verme.”

“Çok uzun süre önceymiş,” diye karşılık verdim.

“Evet. Uzun zaman geçti. Hafıza tuhaf bir şey. İnsana oyunlar oynuyor.”

İddiasından bu kadar kolay geri adım atmış olmasından dolayı rahatlayarak başımı salladım. Kısa bir an için çok emin görünmüştü ve onun kendine bu denli güveniyor olması benim güvenimi yerle bir etmişti.

"Mezarları Ballinagar'da. Bundan eminim."

Bir defterle kalem çıkarmak için hızla çantama uzandım. "Oraya nasıl gidebilirim?"

"Hımm. Yürüyerek buradan epey uzak ama arabayla kısa. En fazla on dakika sürer. Anacaddeden güneye doğru git... Tam orada, anladın mı?" Sokak kapısını işaret etti. "O yol dümdüz kasabanın dışına çıkarır seni. Yaklaşık üç kilometre devam et. Çatala gelince sağa sapacaksın ve yaklaşık... hımm... yarım kilometre devam edeceksin. Sonra sola dön. Çok az daha git. Az sonra sol tarafında kiliseyi –St. Mary Kilisesi'ni– göreceksin. Mezarlık da orada, kilisenin arkasında."

Maeve sola sap dediğinde yazmayı bırakmıştım.

"Bu caddelerin isimleri yok mu?"

"Onlar cadde değil, tatlım. Yol. Burada yaşayan insanlar böyle bilir. Eğer kaybolursan dur ve birine sor. Kilisenin nerede olduğunu bilirler. Dua da edebilirsin. Bir kilise aradığımızda Tanrı dualarımızı duyar."

15 Mayıs 1916

Declan'ın sarılmış ve arabanın marşpiyeline sımsıkı bağlanmış cesediyle Dromahair'e yaptığım yolculuk hayatımda yaptığım en uzun yolculuktu. Brigid ağzını açmadı, bebek ise yoğun acımızı hissetmişçesine ağlayıp durdu. Onları Garvagh Glebe'de indirdikten sonra, gömülmesi için Declan'ı Peder Darby'ye götürdüm. Ballanagar'da, babasının yanında ebedi istirahatine yatırdık onu. Mezar kazıldıktan sonra koymak üzere bir taş aldım. Eğer Anne de korktuğum gibi öldüyse Declan'ın yanına gömülecek ve ikisi aynı taşı paylaşacaklar. Onlar da böyle isterdi.

Şehre geri dönmek güç olsa da Dublin'e döndüm. İngiliz ordusu sıkıyönetim ilan etmişti ve bütün sokaklar zırhlı araçlar ve askerler tarafından kordon altına alınmıştı. Belgelerimle sağlık çantamı gösterdim ve sonunda geçmeme izin verdiler. Hastaneler yaralı isyancılar, askerler ve sivillerle dolu. Çoğunlukla sivillerle. İhtiyaç o kadar büyük ki diğerlerini geri çevirirken benim geçmeme izin verdiler.

Cenaze evlerini, Jervis Caddesi, Maters ve St. Patrick Dun's hastanelerinin morglarını, hatta isyancıların teslim olduktan sonra çim alanında toplandıklarını duyduğum kadın hastanesini araştırdım. Merrion Meydanı'nda geçici bir sahra hastanesi kurulmuştu, o civardaki evlerde yaşayan sakinler dışında ortada hiçbir şey kalmamış olmasına rağmen oraya da gittim. Glasnevin ve Deansgrange mezarlıklarında kimliği belirlenemeyen ölülerin gömüldüğü çok sayıda mezar olduğu söylentileri yüzünden ordunun gözetim altında tuttuğu görevlilere yalvardım ama bana herhangi bir isim veremediler. Çok

geç kaldığımı söylediler ve ölülerin listesinin hazırlanıp Irish Times'a gönderileceğini eklediler ama kimse bunun ne zaman yapılacağını bilmiyordu.

Sackville'de, bir zamanlar çok görkemli olan binaların yangından zarar görmüş iskeletleri arasında dolaşa dolaşa ve bazı yerlerde hâlâ ayakkabılarımı eritecek derece sıcak olan bitmez tükenmez küllere bata çıka caddeleri kolaçan ettim. Declan'ı bulduğum Moore Caddesi'nde insanlar çökmüş binalara girip çıkıyorlardı. Merkezin hemen sağında yer alan bir bina tam isabet almıştı. Olduğu yerde çökmüştü ve çocuklar yakacak odun ve satabilecekleri bir şeyler bulmak için enkazda dolanıyorlardı. O sırada Anne'in şalını gördüm, göz rengine çok uyan parlak çim yeşili bir şaldı bu. Onu son gördüğümde omuzlarına sımsıkı sarmış ve onu engellemesin diye eteğinin beline sıkıştırmıştı. Şimdi bir genç kızın üzerindeydi ve tıpkı zafer kazanmış fatihler olarak Merkez Postanesi'nin tepesine çektiğimiz üç renkli bayraklar gibi rüzgârda dalgalanıyordu. O bayraklar artık orada değildi, hepsi imha edilmişti. Tıpkı Declan ve Anne gibi.

Korku ve yorgunluktan kendimi kaybetmiş bir hâlde kızın yanına koştum ve şalı nereden bulduğunu söylemesini istedim. Ayaklarının dibindeki molozları işaret etti. On beş yaşından büyük olması mümkün olmasa da boş bakışları ve yaşlı gözleri vardı.

"Tam şurada, tuğlaların altındaydı. Küçük bir deliği var. Ama vermem. Burası benim evimdi. Bu yüzden şal artık benim." Sanki şalı ondan zorla alacakmışım gibi çenesini öne doğru çıkardı. Belki de alacaktım. Ama onun yerine günün geri kalanını taş ve duvar yığınlarını kaldırıp molozları karıştırarak Anne'in cesedini aramakla geçirdim. Güneş batıp da onca çabanın karşılığında elim bomboş kalınca kız şalı çıkardı ve bana verdi.

"Fikrimi değiştirdim. Şalı alabilirsin. Kadınından geri

kalan tek şey bu olabilir." Gözyaşlarımı saklayamadım. Kız oradan uzaklaşmak üzere arkasını döndüğünde gözleri önceki kadar yaşlı değildi.

Yarın Dromahair'e gideceğim ve şalı Declan'ın yanına gömeceğim.

T. S.

3

ÇALINTI ÇOCUK

Çünkū geliyor o insancıl çocuk

Bir periyle el ele.

Anlayabileceğinden daha fazla gözyaşı dolu bir dünyadan

Bu sulara ve vahşiliğe.

—W. B. Yeats

Yüreğim ağzımda, gözlerim tetikte, ilahi söyler gibi Maeve'in yol tarifini tekrar edip duruyordum. Ballinagar Mezarlığı'nı ve mezarların tepesinde bir bekçi gibi duran kiliseyi buldum. Bomboş arazilerin ortasındaydı, arkasında bir papaz evi, İrlanda'nın sonsuza kadar uzanan taş duvarları ve eve arkadaşlık eden oraya buraya dağılmış birkaç inek vardı sadece. Kilisenin önündeki boş park yerine girdim ve Golgotha'yı bulmuş, çarmıha gerilmiş İsa'yı görmüş gibi hissederek arabadan inip haziran öğleden sonrasında hâlâ soğuk olan havaya çıktım. Yaş dolu gözler ve titreyen ellerle, anıların duvarlarla ahşap banklara işlediği boş şapele açılan büyük ahşap kapıları huşuyla ittim. Yüksek tavan, yandaki mezarlıkta yazan tarihlere kadar uzanan binlerce vaftiz, sayısız ölüm ve bir sürü evlilikle yankılanıyordu.

Kiliseleri de mezarlıkları ve kitapları sevdiğim sebepten seviyordum. Üçü de insanlığın, zamanın ve hayatın göstergesiydiler.

* İsa'nın çarmıha gerildiğine inanılan tepe —çn

Bu dini duvarların içindeyken en ufak bir kınama ya da suçlama, kasvet ya da korku hissetmiyordum. Bu deneyimin geniş ölçüde paylaşılmadığını biliyordum, bunun sebebi belki de Eoin'dı. O, dine her zaman saygıyla ve mizahla yaklaşmıştı; iyiye değer veren, kötüyü değerlendirmeye almayan tuhaf bir bileşimdi bu. Benim Tanrı'yla olan ilişkim de aynı derecede rahattı. Bir keresinde, Tanrı'ya bakışımızın O'nu bize kimin öğrettiğiyle ilgili olduğunu duymuştum. O'nun hakkındaki düşüncemiz genelde O'nu öğretenler hakkındaki düşüncelerimizi yansıtıyordu. Bana Tanrı'yı Eoin öğretmişti ve Eoin'i sevdiğim, ona değer verdiğim için Tanrı'yı da seviyor ve O'na değer veriyordum.

Okulda Katolik inançlarını, kurallarını ve tarihini öğrenmiş ve tıpkı diğer derslerde yaptığım gibi, o derste de anlamlı olanları iyice özümseyip anlamlı olmayanları dışarıda bırakmıştım. Rahibeler, dinin istediğim yemekleri seçebileceğim bir açık büfe olmadığını söylerlerdi. Kibarca gülümser ve sessizce karşı çıkardım. Hayat, din ve öğrenme tam olarak buydu. Bir dizi seçim. Bana aynı anda sunulan her şeyi tüketmeye çalışsaydım çok çabuk doyardım ve tüm tatları bir arada alırdım. Kendi içinde de, kendi başına da hiçbir şeyin anlamı olmazdı.

Atalarımın nesiller boyu ibadet etmiş olabileceği, duaların edildiği, kalplerin kırıldığı ve iyileştiği eski kilisede otururken her şey kısa bir an için anlam kazandı. Tek yaptığı yaşam ve ölüm mücadelesine bir bağlam katmak olsa da din anlam kazandı. Kilise bir zamanlar olduğu şeyin anıtıydı, geçmişin günümüzdeki insanları teselli eden bağlantısıydı ve beni de teselli ediyordu.

Kilisenin arkasındaki bayırı tırmanıp mezarlığın uzandığı yere gittim. Çan kulesine ve az önce geçtiğim virajlı yola tepeden baktım. Bazı mezar taşları eğilmiş ya da yıkılmıştı; bazıları öylesine yosun kaplı, öylesine eskiydi ki isimleri ve tarihleri okuyamıyordum. Diğer parseller yeniydi, taşlarla çevrili ve hatıra eşyalarla doluydu. Yeni mezarlar, yeni ölümler sanki göle atılan bir taşın yaptığı gibi daireler hâlinde mezarlığın kenarlarına doğru dalga dal-

ga yayılıyordu. Mezar taşları temizdi, mermerleri pürüzsüzdü ve isimler kolayca okunuyordu. Maeve, İrlanda'nın çoğu mezarlığının geçmişle günümüzün karışımı olduğu, akrabalıklar asırlarca öteye dayansa da ilişkilerin aile bağı olduğu konusunda beni uyarmıştı. Ballinagar Mezarlığı'ndaki mezarların çoğu, özellikle de bayırın üst tarafında olanlar taşlaşmış cüceler ve hobbitler gibi görünüyor, sessizce bana bakıyor ve beni kendilerine çekiyorlardı.

Ailemi eski bir parseldeki bir ağacın altında buldum. Alt kısmına Gallagher adı kazınmış taş uzun bir dikdörtgendi. Onun hemen üzerinde Declan ve Anne yazıyordu. Yoğun duygular içinde mezara baktım ve isimlere dokundum. 1892-1916 yılları da görülebiliyordu ve Maeve'in yanılmış olmasından dolayı içimi bir rahatlama duygusu kapladı. Declan ve Anne, tam da inandığım gibi birlikte ölmüşlerdi. Hem sersemleyip hem de sevinçten havalara uçarak dizlerimin üzerine çöktüm, ayakta durabileceğime güvenmiyordum. Kendimi onlarla konuşurken, Eoin'dan, kendimden ve onları bulmanın benim için ne kadar önemli olduğundan söz ederken buldum.

Uzun uzun konuştuktan sonra ayağa kalktım, taş a bir kez daha dokundum ve o an ilk defa etrafımdaki mezarlara dikkat ettim. Sol tarafta üzerinde yine Gallagher yazılı küçük bir taş vardı. Brigid ve Peter adları görünüyordu ama tarihlerin ikisi de görünmüyordu. Declan'ın babası Peter, Declan ve Anne'den önce ölmüştü ama Brigid daha sonra vefat etmişti. Eoin bundan hiç söz etmemişti. Belki de ben hiç sormamıştım. Bildiğim tek şey, ninesinin o İrlanda'dan ayrıldıktan sonra öldüğüydü.

Brigid'le Peter'in isimlerine de dokundum; Eoin'ı büyüttüğü ve beni bu denli seven, benimle bu denli ilgilenen bir erkeğe döndürdüğü için Brigid'e teşekkür ettim. Eminim o da Eoin'ı, Eoin'ın beni sevdiği kadar sevmişti. Eoin bir noktada bunu öğrenmiş olmalıydı.

Bulutlar toplanıyor ve rüzgâr yanaklarımı ısırarak gitme zamanının geldiğini söylüyordu. Oradan ayrılmak üzere arkamı dön-

düğümde Gallagherlerin gerisinde duran bir mezar taşı gözüme takıldı, gözüme takılan belki de koyu renk taşın üzerindeki isimdi. Smith yazıyordu, bu kelime yere o kadar yakındı ki otlar harflerin bir kısmının görünmesini engelliyordu. Bu mezarın Thomas Smithe, üç parça takım elbiseli ciddi adama, Eoin'i bir baba gibi seven adama ait olup olmadığını merak ederek duraksadım.

Bir yağmur damlasının düştüğünü hissettim, ardından bir tane daha geldi ve gökyüzü bir feryat, bir gümbürtüyle ikiye yarıldı, ardından şiddetli bir sağanak başladı. Merakıma gem vurup artık parıldayan heykellerin arasından zikzaklar çizerek ve mezar taşlarına geri döneceğime dair söz vererek yalpalaya yalpalaya bayır aşağı inmeye başladım.

O gece, Sligo'daki otel odamda Eoin'ın kilitli çekmecesindeki eşyaları çıkarmak için valizimi karıştırdım. Sarı zarfı bir anlık hevesle valizime atmıştım –bunun asıl sebebi Eoin'ın defteri okumam konusundaki ısrarıydı– ama o öldüğünden beri hiç aklıma gelmemişti. Odaklanamayacak kadar üzgün, araştırma yapamayacak kadar bitkin, yönümü aramak dışında hiçbir şey yapamayacak kadar kaybolmuştum. Ama artık büyük ninemle büyük dedemin mezarlarını görmüştüm ve yüzlerini hatırlamak istiyordum.

Birinin onları hatırlamasının üzerinden ne kadar süre geçtiğini düşündüm ve yüreğim bir kez daha parçalandı. Eoin'ın ölümünden beri gözyaşlarıma engel olamıyordum ve İrlanda acımı azaltmamıştı. Yine de duygularım artık farklıydı. Sevinç ve minnettarlıkla da eklenmişti ve gözyaşları aynı görünse de verdiği his aynı değildi.

Zarfin içindekileri küçük çalışma masasına döktüm, tıpkı bir ay önce Eoin'ın başucuna döktüğüm gibi. İlk olarak diğer nesnelerden daha ağır olan defter düştü; ardından da fotoğraflar, sonradan akla gelen düşünceler gibi uçuşarak kitabın etrafına indi. Zarfı kenara attım, içinde bir ağırlık varmış gibi düştü ve çalışma

masasının kenarına çarptığında hafif bir tak sesi çıkardı. Merakla zarfı yeniden aldım ve elimi içine soktum. Astarın arasında bir delik bulup zarfın köşesine sıkışmış bir yüzük vardı. Biraz uğraşarak onu çıkardım ve karşıma bir yuvaya oturtulmuş mat, akik taşın çevresinde genişleyen zarif, altın bir halka çıktı. Çok hoş ve eskiydi – bir tarihçinin aklını başından alabilecek bir bileşim. Parmağıma taktım. Tam oturunca çok mutlu oldum. Keşke Eoin bunun kime ait olduğunu söyleyebilseydi.

Muhtemelen annesinindi. Herhangi bir fotoğrafta parmağında olup olmadığını görmek için eski fotoğraflara bakmaya başladım. Birinde Anne'in eli gri mantosunun cebindeydi, diğerinde Declan'a sarılmıştı, geri kalanlarında ise ya çerçevenin dışındaydı ya da görünmüyordu.

Benden önce yaşamış yüzlere dokunarak bütün fotoğraflara yeniden göz attım. Eoin'in fotoğrafına gelince durdum, mutsuz çocuk yüzü ve bir çizgi hâlinde ayrılmış saçı gözlerimin dolmasına ve yüreğimin kabarmasına neden oldu. Çenesinin şeklinde ve aşağı doğru kıvrık dudaklarında yaşlı adamın çocuk yüzü hâlini görebiliyordum. Yaş fotoğraftaki yegâne renkti ve saçlarındaki ya da gözlerinin maviliğindeki canlılığı sadece tahmin edebiliyordum. Büyükbabamın saçları bildim bileli bembeyazdı ama bir zamanlar babası ve babam gibi kızıl saçları olduğunu iddia ederdi.

Eoin'in fotoğrafını bir kenara koyup Thomas Smith'le büyükanneimin fotoğrafına daha uzun süre bakarak hepsini inceledim. Üçünün, yani Anne, Thomas ve Declan'ın birlikte çektiydikleri fotoğrafla aynı zamanda çekilmemişti. Anne'in saçları ve giysileri farklıydı, Thomas'ın üzerinde ise daha koyu renk bir takım vardı. Bu fotoğrafta Thomas daha yaşlı görünüyordu ama nedenini çözemedim. Fotoğraf sararmıştı, Thomas'ın saçları koyu, başı açıktı. Daha yaşlı görünmesinin sebebi belki de omuzlarının duruşu ya da ciddi görünüşüydü. Fotoğrafta hafif bir pozlama hatası olduğundan Anne'in elbisesinin detayları yok olmuştu ve ikisinin de teni eski fotoğrafların çoğunda olduğu gibi sarımtıraktı.

Fotoğraf yığını arasında görmediklerim vardı. Eoin'ın öldüğü geceki ağrısı dikkatimi dağıtmıştı. Çevresinde ağaç kümeleri ve ilerisinde bir gölün ışıltısı olan büyük bir ev fotoğrafında durdum. Manzarayı ve geniş su birikintisini inceledim. Lough Gill'e benziyordu. Dromahair'e giderken bu fotoğrafı yanıma almış olsaydım iyi olurdu. Maeve'e evi sorabilirdim.

Başka bir fotoğrafta, tanımadığım bir grup adam şatafatlı bir balo salonunda Thomas'la Anne'in yanında duruyorlardı. Declan yoktu. Fotoğrafın ortasında iriyarı, koyu saçlı, yapmacık bir gülümsemesi olan bir adam vardı, bir kolu gevşekçe Anne'in omzuna atılmış, diğer koluysa Thomas'a dolanmıştı.

Bu ifadeyi tanıyordum; kitaplarımın imza günlerinde kendi yüzümde çok sık yakaladığım bir ifadeydi bu. Öncelikle herhangi birinin benimle fotoğraf çektmek istemesi karşısındaki rahatsızlık ve inançsızlığı yansıtan bir ifadeydi. Yüz ifademi kontrol etme konusunda daha başarılı hâle gelmiş, profesyonel bir tebessüm takınmada ustalaşmıştım ama yayıncımın beni düzenli olarak gönderdiği bu tür organizasyonlarda çekilen fotoğrafların hiçbirine bakmama kuralı koymuştum. Görmediğim şey beni güvensizlik duygusuyla doldurmazdı.

Fotoğrafı incelemeye devam ettim ve aniden Anne'in yanında duran adamın kim olduğunu çıkardım.

"Hayır," dedim güçlkle nefes alarak. "Olamaz." Şaşkınlık içinde ona baktım. "Ama o." Anne'in omuzlarına kolunu atmış olan adam, İrlanda'yı İngiltere'yle yapılan anlaşmaya götüren hareketin lideri olan Michael Collins'di. 1922 yılından öncesine ait çok az fotoğrafı vardı. Herkes Michael Collins'i ve onun gerilla savaşı stratejilerini duymuştu ama nasıl görüldüğünü sadece yakın çevresi, onunla omuz omuza vermiş kadınlar ve erkekler biliyor, bu da Krallık'ın onu tutuklamasını zorlaştırıyordu. Ancak anlaşma imzalandıktan ve Michael Collins bunun kabulü için İrlandalılara çağrı yapmaya başladıktan sonra fotoğrafı çekilmiş ve tarihin sayfalarında yerini almıştı. Bu fotoğrafları görmüştüm; birinde kollarını coşkuyla kal-

dırmış konuşma yapıyordu, bir diğerinde Dublin'de yüzlerce yıl süren İngiliz hegemonyasının sembolü olan kalenin ele geçirildiği gün kumandan üniformasıyla idi.

Fotoğrafa bir süre daha dikkatle baktım, ardından kenara koyup defteri aldım. Bu bir günlüktü, eski el yazılarında genelde görünen düzgün, yana yatık, zarif bir yazıyla yazılmış eski bir günlük. Okumadan, sadece tarihleri kontrol ederek hızlıca göz attım. Yazılar 1916'dan başlıyor, 1922'ye kadar sürüyordu ve genelde uzun aralıklarla yazılmıştı, aralarında aylar, hatta yıllar vardı. El yazısı defter boyunca aynıydı. Hiçbir şeyin üstü karalanmamış ya da çizilmemişti. Ne mürekkep lekesi vardı ne de yırtık bir sayfa. Her yazıda sayfanın sonunda T. S. yazıyordu ve başka bir şey yoktu.

"Thomas Smith mi?" dedim kendi kendime. En akla yatkını buydu ama o adamın günlüğünün Eoin'da olması beni şaşırtmıştı. 2 Mayıs 1916 tarihli ilk yazıyı okudum. Paskalya Ayaklanması'nı ve Declan Gallagher'in ölümünü okurken dehşetim ve şaşkınlığım arttı. Birkaç yazıya daha hızla göz atıp Thomas'ın Anne'i bulma çabalarını ve arkadaşının kaybını yavaş yavaş kabullenişini okudum. Seán Mac Diarmada'nın Kilmainham Hapishanesi'nde idam edildiği gün sadece şunları yazmıştı: *Seán bu sabah öldü. İdam birkaç gün ertelenince kurtulma ihtimali olduğunu düşünmüştüm. Ama o bunu kabullenmişti. Tek tesellim ölümü içtenlikle karşıladığını biliyor olmam. İrlanda'nın özgürlüğü uğruna öldü. O, bunu böyle görmüştü. Ama ben, bencilce bir duyguyla bunu korkunç bir utanç olarak değerlendiriyorum. Onun çok özleyeceğim.*

University College Dublin'de tıp okuduktan sonra Dromahaire'e dönüşünü, Sligo ve Leitrim Vilayeti'nde uzmanlık kazanmaya çalışmasını yazmıştı.

İnsanlar öyle yoksul ki. Burada ne kadar çabalarsam çabalayayım fazla para kazanabileceğimi sanmıyorum ama ihtiyaçlarıma yetecek kadar param var. Planladığım buydu zaten. İşte

buradayım, bölgenin bir ucundan diğerine, kuzeyden güneye, doğudaki Sligo'ya, oradan tekrar batıya gıdıp geliyorum. Bazen kendimi seyyar satıcı gibi hissediyorum; insanlar sunduğum hizmetin bedelini ödeyemiyorlar. Dün Ballinamore'de bir ev vizitesi yaptım ve evin en büyük kızının söylediği hoş bir şarkı dışında bir ödeme alamadım. İki odalı bir kulübede yaşayan yedi kişilik bir aileydi. Altı ya da yedi yaşlarında olan en küçük kız günlerdir yataktan kalkamıyordu. Kızın hasta olmadığını fark ettim. Açtı... Kimildayacak enerjisi olmayacak kadar aç. Bütün aile bir deri bir kemikti. Garvagh Glebe'de yaklaşık on iki hektarlık, ekilip biçilmeyen bir çiftlik arazim vardı ve çiftlik kahyasının evi bomboş duruyordu. Adı O'Toole olan babaya çiftlikte birine ihtiyacım olduğunu ve eğer yapabilirse bu işin onun olduğunu söyledim. Bu düşünmeden yapılmış bir teklifti. Çiftçilik ya da bütün bir ailenin ihtiyacını karşılama sorumluluğunu almak hiç de ilgimi çekmiyordu. Ama adamcağız ağlayarak ertesi sabah başlayıp başlayamayacağını sordu. Ona yirmi sterlin verdim ve el sıkıştık. O sabah Brigid'in benim için hazırladığı yemeği verdim onlara –ihtiyacım olandan daha fazlaydı– ve ayrılmadan önce küçük kıza bir dilim tereyağlı ekmek yedirdim. Ekmek ve tereyağı. Yıllarca süren tıp eğitimi ve küçük kızın tek ihtiyacı ekmekle tereyağı. Bundan sonraki yolculuklarımda sağlık çantamın yanında yumurta ve un da taşıyacağım. Bence doktordan daha çok yiyeceğe ihtiyaç var. Yataklarında açlıktan kıvranan başka bir aileye denk gelirsem ne yapacağımı bilmiyorum.

Okumayı bıraktım, boğazıma bir yumru oturmuştu. Sırf Dro-mahair'de doktorluk yapmanın başka bir üzücü anlatımını bulmak için sayfayı çevirdim. Şöyle yazmıştı: "Bir anne, kızının iyileşmesinden çok onu benimle evlendirmekle ilgileniyor gibiydi. Kızının güzel yüz hatlarına, pembe yanaklarına ve parlak gözlerine dikkatimi çekmeye çalıştı. Oysa hepsinin sebebi çok ilerlemiş veremdi.

Korkarım fazla uzun yaşamayacak. Buna rağmen onun öksürüğünü hafifletecek bir ilaçla tekrar geleceğime söz verdim. Anne çok sevindi. O kızı ziyaret etmeyeceğimi anladığını sanmıyorum."

Brigid Gallagher'in Thomas'ın hâlâ aktif bir üyesi olduğu İrlanda Cumhuriyet Kardeşliği'ne öfkesini yazmıştı. Brigid, Declan'ın ölümü, Kraliyet Yedek Kuvvetleri' ve İngiliz polis gücünün tüm İrlanda'da artan mevcudiyeti için Kardeşlik'i suçluyordu. Thomas "bu konuyu onunla tartışmayı" reddediyordu. "Kendi düşüncelerimi yok sayamayacağım gibi onun düşüncelerini de değiştiremem. Özgürlük ve İrlanda'nın kurtuluşu için hâlâ yanıp tutuşuyorum ama bunu nasıl başaracağımızı bilmiyorum. Ayaklanma'da savaşan adamların çoğu, arkadaşlarım olduğunu düşündüğüm adamlar, Galler'deki Frongoch'talar. Ve için için benim de yanlarında olmam gerektiğini biliyorum," yazmıştı.

Eoin'dan sevgiyle söz ediyordu. "Hayatımın ışığı, günlerimi daha güzel kılan bir pırıltı. Brigid'den kapısının bana açık olmasını rica ettim, böylece hem onunla hem de küçük oğlanla ilgilenebilirim. Anne'in ziyaret edilecek bir ailesi yoktu. Bu açıdan birbirimize benziyorduk. Bu dünyada tek başımızaydık. Amerika'da bir kız kardeşi var. Annesi, babası ve erkek kardeşi uzun süre önce ölmüşler. Eoin'ın ailesinden kalan tek kişi Brigid ama ben de onun ailesi olacak ve ona annesiyle babasının kim olduğunu ve İrlanda'nın önemini öğretmek için her şeyi yapacağım."

Benim için bir baba gibiydi, demişti Eoin. Aniden hüzünlü Thomas Smith'e karşı bir sevecenlik hissettim ve okumaya devam ettim. Bir sonraki yazısı aylar sonraydı. O'Toole ailesinden, yeni çiftlik kahyasının çabalarından ve çocuklarının kilo almasının verdiği memnuniyetten söz ediyordu. Eoin'ın ilk kelimelerini yazmış, eve geldiğinde cıvıldayarak coşkuyla ona doğru koşmasından söz etmişti. "Bana Dada demeye başladı. Çocuğun ne söylediğini fark edince Brigid dehşete düştü ve günlerce avaz avaz ağladı. Eoin'ın

* Black and Tana. İrlanda'daki devrimci hareketi bastırmak amacıyla 1920-21 yılları arasında bölgeye gönderilen birlik -çn

Doktor dediğine ikna etmeye çalıştım onu ama sakinleşmedi. Akşamları küçük çocuğu eğitmeye başladım. Artık çok net biçimde Doktor diyor, Brigid'eyse Nine diye hitap ediyor ve bu, Brigid'i az da olsa gülümsetiyor."

1916 Noel'inden hemen önce son İrlanda özgürlük savaşçıları-
nın –onları böyle adlandırıyordu– da serbest bırakıldığından söz
ediyordu. Onları görmek için Dublin'e gitmiş ve onların karşılaş-
masını, insanlardaki değişikliği görmüştü. "Hepimiz isyan ve çatışma
çıkarmak niyetiyle Paskalya'nın ertesi günü caddelerde yürüyüş
yaptığımızda herkes bizi yuhalamış ve Almanlarla savaşmamızı
söylemişti. Şimdiyse bu çocukları bozguncu değil, savaştan eve
dönen kahramanlar gibi karşılıyorlar. Buna sevindim. Belki de in-
sanlar gerçek değişimin mümkün olduğuna inanmaya başladılar.
Mick böyle düşünüyor gibi."

Mick mi? Michael Collins dostları arasında Mick olarak bili-
nirdi. Gördüğüm fotoğraf Thomas Smith'in onu iyi tanıdığını dü-
şünmeme neden olmuştu. Bu günlük, bir hazineydi. Eoin'in bunu
bana neden daha önce vermediğini merak ettim. Thomas Smith'in
yakından şahit olduğunu bu olaylar hakkında derin bir araştırma
yaptığını biliyordu.

Gözlerim ağırlaşıyordu ve kalbim Ballinagar ziyaretimin duy-
gusal yükünden hâlâ kurtulamamıştı. Defteri kenara koymak için
döndüm, sayfalar elimden kurtuldu ve son sayfa açıldı. Sararmış
kâğıtta yazı yerine bir şiir yazılıydı. Ne bir başlık vardı ne de bir
açıklama; Thomas Smith'in el yazısıyla yazılmış kısa bir şiirdi sa-
dece. Yeats'in şiiri gibi görünüyordu. Daha önce hiç görmediğim
bir şiir olmasına rağmen Yeats duygusu uyandırıyor. Gölde bo-
ğulan kadınla ilgili şiir, şekerçi dükkânın sahibi olan adamın daha
bu sabah söz ettiği şiir olabilir miydi acaba? Dizeleri okudum, bir
daha okudum. O kadar özlem ve heyecan doluydu ki gözlerimi
sayfadan ayıramıyordum.

Çekip çıkardım seni sudan
Ve sakladım yatağında.
Unutulmamış bir geçmişin
Kayıp, terk edilmiş kızı

Aşk, bir yolunu bulup filizlendi o tatlı saplantıdan
Ve kırdı bir taşın kalbini.
Dönüştü güvensizlik teslimiyete,
Kanın ve kemiğin vakur yeminine.

Ama rüzgârda duyuyorum melodiyi,
Zamanın keşfettiği gezgin ruh,
Feryat ediyor seni geri çekmek için.
Peşinden git diyor bana, boğul yavaş yavaş.

Suya yaklaşma, sevgilim,
Uzak dur kıyıdan ve denizden.
Suyun üzerinde yürüyemezsin, sevgilim;
Göl alır seni benden.

Sayfayı çevirdim ve defterin deri ciltli arka kapağıyla karşılaştım. Başka bir şey yazmıyordu. Tek kişi sevdi sendeki gezgin ruhu. Yeats, "Yaşlanıp Saçların Ağardığında" adlı şiirinde gezgin bir ruh-tan söz ediyordu. Ama çok güzel olsa da bu şiirin Yeats'ın olmadığına emindim. Belki de Thomas Smith onu sadece sevmiş ve hatırlamak istemişti. Ya da o dizeler Thomas'ındı.

"Suya yaklaşma, sevgilim. Uzak dur kıyıdan ve denizden. Suyun üzerinde yürüyemezsin, sevgilim; göl alır seni benden," diye bir kez daha okudum.

Sabah Eoin'ın küllerini Lough Gille götürecektim. Ve göl onu alacaktı. Defteri yavaşça kapattım, lambayı söndürdüm ve yataktaki fazla yastığı göğsüme çektim, bir bakıma hiç olmadığım kadar yalnız ve kimsesizdim. Bunu düşününce gözyaşlarım akmaya baş-

ladı, bir su baskınıydı âdeta ve beni sudan çekip çıkaracak, yatağında saklayacak hiç kimse yoktu. Büyükbabam için ağladım, artık yok olan geçmiş için ağladım ve rüzgâr beni geri çekmediği için kendimi terk edilmiş hissettim.

11 Temmuz 1916

Eoin bugün bir yaşına girdi. Güler yüzlü bir çocuk, sağlıklı ve mutlu. Muhteşem masumiyetine ve saf ruhuna dalıp gitmiş bir hâlde onu izlerken buluyorum kendimi. Kaybettiği şeyi idrak edeceği gün aklıma geldikçe içim sızlıyor. Dublin'den sonraki günler annesini sorup durdu ve onun için ağladı. Henüz süttten kesilmemişti ve başka hiç kimsenin ona veremeyeceği teselli arıyordu. Ama artık annesini sormuyor. Annesiyle babası hakkında herhangi bir anısı olacağından şüpheliyim ve bu gerçeğin acısı içime dert oluyor.

İrlanda'nın kırsal bölgesinde Paskalya sonrası idamların neden olduğu bir hareketlenme var. Bazı insanların –örneğin Boland Değirmeni işgaline komuta eden Eamon da Valera'nın– canı bağışlandı, Willie ve John MacBride'in de aralarında olduğu diğerleri idama mahkûm edildi. İdamlar ve hapis cezaları, ülkede içten içe devam eden isyanı bastırmaktan ziyade şimdiye dek başka hiçbir kıyımın yaratmadığı, gitgide artan bir duyarlılığa sebep olmuş görünüyor. Biz, her İrlandalının zihninin geri planına attığı ve sonraki nesillere devrettiği birkaç asırlık listeye bunu da ekledik sadece.

Çalkantılara rağmen halk yaralı ve korkmuş hâlde. Direnecek durumda değiliz. Henüz yapamayız. Ama o gün yine gelecek. Eoin yetişkin bir erkek olduğunda İrlanda özgür olacak. Onun yumuşacık saçlarına fısıldayarak bu sözü verdim ona.

Brigid, Eoin'i Amerika'ya götürmekten söz etmeye başladı. Onu vazgeçirmeye çalışmıyor ya da duygularımı dile getirmiyorum ama bir de Eoin'i kaybetmeye dayanamam. O artık benim oldu. Benim çalıntı çocuğum. Brigid bir gün evleneceğimden ve

evi çekip çevirmesi ya da benimle ilgilenmesi için ona ihtiyacım kalmayacağından endişeleniyor. Bu konudaki endişelerini sık sık gidermeye çalışıyorum. Onun da Eoin'in da evimde her zaman yeri olacak. Gözlerimi kapattığımda Anne'in yüzünü gördüğümü söylemedim ona. Düşlerimde onu görüyorum ve kalbim hep huzursuz. Brigid bunu anlayamaz. Kendimin de anladığından emin değilim. Anne'e âşık değilim ama hiç aklımdan çıkmıyor. Eğer onu bulsaydım belki de farklı olurdu.

Ama bulamadım.

T. S.

BULUŞMA

*Saklanmış bir süre yaşlılık yüzünden
Maskeli şahsın kapüşonlu pelerinine
Diğerlerinin sevdiği şeyden nefret ederek her birimiz
Durduk yüz yüze.*

—W. B. Yeats

Deirdre beni gördüğüne şaşırmış görünmüyordu. Ertesi gün kütüphanenin kapısından girdiğimde ıslıl ıslıl bir yüzle, sıcacık karşıladı beni.

“Maeve seni Ballinagar’a göndermiş. Şansın yaver gitti mi?” diye sordu.

“Evet. Onları buldum... Yani mezarlarını. Yarın tekrar gideceğim ve mezarlarına çiçek koyacağım.” Otların ve taşların arasında hissettiğim sevecen duygular beni yine ele geçirdi ve kütüphanecinin karşısında bir kez daha aşırı duygusallaşmaktan utanarak beceriksizce gülümsedim. Boğazımı temizledim ve Thomas Smith’in günlüğünün sayfaları arasına sokuşturduğum ev fotoğrafını çıkarıp bir kalkan gibi sallayarak Dierdre’ya uzattım.

“Acaba bu evin nerede olduğunu biliyor musun?” diye sordum.

Dierdre fotoğrafı aldı ve çenesini öne doğru çıkarıp kaşlarını kaldırarak gözlüğün alt kısmından ona baktı.

Sevinçli bir tonla, “Burası Garvagh Glebe,” dedi. “Bu eski bir

fotoğraf, değil mi? Aman Tanrım! Ne zaman çekilmiş? Şimdi de çok farklı görünmüyor. Yan tarafındaki garaj dışında. Yanılmıyorsa son yıllarda birkaç konuk evi de eklendi." Gözlerini kısarak fotoğrafa baktı. "Ağaçların arasında Donnelly evini görebiliyorsun. Bu ev malikânedен daha uzun süredir orada. Jim Donnelly yaklaşık on yıl önce orayı onardı. Turistleri gölde dolaşmaya ve Kraliyet Yedek Kuvvetleri Savaşı sırasında kaçakçıların silahları sakladıkları mağaralara götürüyor. Büyükbabam gölün, tüm o yıllar boyunca bölgeye silah sokup çıkarmak için kullanıldığını söylemişti."

Şaşkınlıktan nefesim kesilmiş bir hâlde, "Garvagh Glebe," dedim. Anlamam gerekirdi. "Sahibi Thomas Smith adında bir adamdı, değil mi?"

Dierdre boş boş bana baktı. "Bu ne zamanmış?"

Mahcup bir ifadeyle, "1916 yılında," dedim. "Sanırım sen doğmadan epey önce."

Dierdre bir kahkaha atarak, "Biraz," dedi. "Ama bununla ilgili bir şeyler hatırlıyor olabilirim. Hımm, bilmiyorum. Sanmıyorum. Ev ve arazinin işletmesi bir aile yönetiminde. Aileden kimse artık burada yaşamıyor. Arazisiyle ve evle ilgilenen elemanları var, odaları kiralyorlar. Lough Gill'in Dromahair tarafında. Bölge sakinlerinden bazıları oraya malikâne der."

"Dün malikânedен bahsetmiştin. Ben anlamadım."

"Evet. Orada bir de iskele var. İnsanlar balık tutmak ya da günü gölde geçirmek için Jim'den kayak kiralarlar. Göl küçük bir koya açılır. Su yükseldiğinde bu koyu bir ucundan diğer ucuna takip ederek Sligo sahiline geçip denize çıkabilirsin. O'Rourke'un –yani kaleyi inşa eden adamın– yaşadığı dönemde Lough Gill'de korsan gemileri olduğuyla ilgili hikâyeler var. Kaleye Parke Kalesi derler. Orayı gördün mü?"

Evet dercesine başımı salladım ve Dierdre neredeyse hiç ara vermeden konuşmaya devam etti.

"Creevelea Manastırı'nı da o yapmış. O'Rourke, İspanyol Donanması'nın mahsur kalmış İspanyol denizcilerini koruduğu için

İngiliz kralı tarafından vatan hainliğiyle suçlanarak asılmış. İngiliz kral, O'Rourke'un kalesini Parke adında bir adama vermiş. Düşünabiliyor musun, asırlarca ayakta kalacak bir şey inşa etmek için yirmi yıl çalışıyorsun ve biri onu elinden alıyor." Nefretle başını iki yana salladı.

"Garvagh Glebe'i görmek isterim. Ev ziyaretçilere açık mı?"

Dierdre, yolu hemen hemen bir gün önce Maeve'in yaptığı gibi tarif etti. "Bir süre sola git. Sonra biraz sağdan devam et. Eğer kaybolursan kenara çek ve birine sor ama kaybolmazsın, o kadar uzak değil."

Çantamdan çıkardığım küçük deftere not alarak dikkatle dinledim. "Teşekkür ederim, Deirdre. Eğer Maeve'le konuşursan ona da teşekkür ettiğimi söyler misin? O mezarları bulmak benim için çok önemliydi."

"Maeve O'Toole tam bir bilgi küpü. Hepimizi bir araya koysan onun kadar şey bilemeyiz. Akrabaların hakkında bir şeyler biliyor olmasına şaşırmadım."

Tam ayrılmak üzereydim ki o soyadını daha önce duyduğumu fark ederek durdum.

"Maeve'in soyadı O'Toole mu?"

"Kızlık soyadıydı. Ardından McCabe, Colbert ve O'Brien oldu. Uç koca eskitti. Bu biraz kafa karıştırıcı hâle geldiğinden çoğumuz ilk soyadını kullanıyoruz. Neden?"

"Herhangi bir sebebi yok." Omuz silktim. Maeve'in ailesi bir zamanlar Garvagh Glebe'de yaşamışsa da o bundan söz etmemişti ve ben de günlüğü, Thomas'ın yardım etmeye çalıştığı O'Toole ailesine ne olduğunu öğrenecek kadar okumamıştım.

Garvagh Glebe'e giden patika yol öncesi kapı vardı ama kapı kapalıydı ve asma bir kilitle kilitlenmişti. Ağaçların arasından evi görebiliyordum. Fotoğraf, renklenip âdeta canlanmıştı ama hâlâ ulaşılmazdı. Kapının sol tarafındaki zile bastım ve sabırsızca cevap bekledim. Cevap gelmedi. Tekrar arabaya bindim ama geldiğim yoldan geri dönmek yerine çataldan döndüm ve evi başka bir

açıdan görebilme umuduyla, göl kenarında uzanan yolu takip ettim. Ama dar yol, birkaç kanonun ve küçük teknenin bağlı olduğu uzun bir iskeleye tepeden bakan çakıl kaplı bir park yerinde son buldu. İskeleye en yakın olan ev Deirdre'nin sözünü ettiği küçük evdi. Mavi kepenklerin ve onlara uygun mavi çerçevelerin altında parıldayan beyaz bir evdi bu. Evde birinin olacağını umarak oraya doğru yürüdüm. Kapının yanındaki bir çivide küçük bir tabela asılıydı ve tesisin açık olduğunu bildiriyordu. İçeri girdim.

Küçük antre, ahşap, dar bir bankonun ve birkaç katlanır sandalyenin olduğu bir resepsiyona dönüştürülmüştü. Bankoda küçük bir zil vardı, çekinerek bastım. Katolik okulundaki rahibelerden birinin masasında bunun aynısı vardı ve rahibe, onu acımasızca sürekli çalardı. O zamandan beri bu ses beni çok rahatsız ediyordu. Hiç kimse gelmeden dakikalar geçmiş olmasına rağmen tekrar çalmadım.

"Bay Donnelly?" diye seslendim. "Merhaba."

Arkamdaki kapı açıldı ve beklenti içinde döndüm. Nemli gözlü, kırmızı burunlu, ayaklarında uzun balıkçı çizmeleri, başında bir kasket olan ve pantolonu düşmesin diye pantolon askısı takmış bir adam ağır ağır yürüyerek yanıma geldi. Adam, beni görünce irkildi ve sıçrayarak elini ağzına götürdü.

"Özür dilerim, hanımefendi. Beni beklediğinizi bilmiyordum. Arabanızı gördüm ama çevreyi dolaşmak ya da göle olta atmak isteyen biri sandım."

Elimi uzattım, çekinerek sıktı. "Adım Anne Gallagher. Bir saatliğine kayık kiralayabilir miyim acaba?"

Kaşlarını çattı ve inanmamış bir sesle, "Anne Gallagher mi?" diye sordu.

"Eveet," dedim kelimeyi uzatarak. "Bir sorun mu var?"

Adam omuz silkerek başını iki yana salladı. "Yoo. Sorun falan yok," diye homurdandı. "İsterseniz ben götürebilirim sizi. Hava bulutlanmaya başladı ve insanların göle tek başlarına açılmalarını istemiyorum."

Göle külleri atacağımı söylemek istemedim ona, üstelik Eoin'la vedalaşırken yanımda olmasını hiç istemiyordum. "Fazla açılmayacağım. Beni görebileceksiniz. Su bisikletlerinden ya da iskelede gördüğüm küçük kayıklardan birini alabilirim. Sorun olmaz."

Bir bana bir de dışarıdaki kapalı öğleden sonrasına ve iskelesinde bomboş sallanan kayıklara göz atarak endişeli bir ifadeyle biraz düşündü.

"Sadece yarım saat yeter, Bay Donnelly. İki katını öderim," diye ısrar ettim. Madem buradaydım yapmam gereken işi bitirmek istiyordum.

"Peki. Burayı imzalayın. Ama uzaklaşmayın ve gözünüzü bulutlardan ayırmayın."

Adamın uzattığı makbuzu imzaladım, bankonun üzerine kırk sterlin koydum ve peşinden iskeleye gittim.

Daha iyi günler ya da daha iyi onlarca yıl görmüş olsa da benim için seçtiği kayık yeterince sağlamdı. İki küreği ve can yeleğiyle eksiksizdi; Bay Donnelly'nin endişelerini gidermek için can yeleğini giydim. Kayışlarından biri kopuktu ama her şey sağlammış gibi davrandım. Bay Donnelly eşyalarımı antredeki küçük bir dolaba koymamı önermişti ama reddettim. Çantamda Eoin'ın kül kabı vardı ve onun önünde çıkarmaya niyetim yoktu.

Bay Donnelly giysilerime ve ince ayakkabılarıma göz atarak, "Çantanız ıslanır. Üstelik kıyafetiniz de göle uygun değil," diye söylendi. Saç örgüsü kalın bir süveter, düz beyaz bir bluz ve krem rengi pantolon giymiştim. Eoin için yapılacak tek cenaze töreni bu olacaktı, bu durumda spor ayakkabı ve kot pantolon fazla gayri-resmî olurdu.

Düşüncelerim bir kez daha Ballinagar Mezarlığı'na, bir gün önce ziyaret ettiğim otlar arasındaki taşlara kaydı. Eoin için bunu istiyordum. Onun yaşadığını gösteren bir abide. Kalıcı bir şey. Üzerinde ismi ve kaç yıl yaşadığı yazan bir şey. Ama o, bunu istememişti ve Ballinagar'da bir mezar, ben Amerika'ya döndükten

sonra kimsenin ziyaret etmeyeceği ya da ilgilenmeyeceği bir mezar bırakmak da yanlış geliyordu.

Bir söz vermiştim. İç çekerek Jim Donnelly'nin elini tuttum ve sallanan kayığa binip kararlı bir tavırla kürekleri aldım. Bay Donnelly kuşkulu bir ifadeyle bana baktı, sonra halatı çözüp kayığı ayağıyla sertçe itti.

Kürekleri önce sol sonra sağ taraftan suya daldırdım ve birkaç kez batırıp çıkararak tempoyu bulmaya çalıştım. Kayık ritmi yakaladı ve iskeleden uzaklaşmaya başladım. Sadece kısa bir mesafe kürek çekecektim. Gökyüzü grileşmişti ama su durgun ve sakin-di. Bay Donnelly bir süre beni izleyerek nasıl kürek çekileceğini bildiğimden emin oldu ve sonra iskeleden sahile, oradan da yol boyunca uzanan karaçalıların arasından geçerek mavi çatılı güzel evine doğru yürümeye başladı.

Suda yavaş yavaş hareket ederken keyfim yerindeydi. Küreklerin girmesi ve çekmesi benim için yeni bir deneyimdi ama göl küvetteki su kadar sakindi, su kayığa hafif hafif çarpıyordu. Bu kıpırtıdan keyif aldığımı fark ettim. Çalışma masamda saatlerce oturmak sağlığım açısından iyi değildi ve kendimi egzersiz yapmaya zorlamamın yazmama yardımcı olacağını keşfetmiştim. Koşuyor ve kollarımın sarkmasını, sırtımın kamburlaşmasını engellemek için sınav çekiyordum. Ter, hareket ve kulaklarımda bangır bangır çalan müzik bir araya geldiğinde mutlu geçen bir saat boyunca kafamın içi boşalıyordu. Bu egzersizleri yapmak beynimin bulanıklığını yok ediyor ve sinir uçlarımı tetikliyordu. Son on yıldır bunu günlük rutinimin bir parçası hâline getirmiştım. Eoin'i rüzgâra teslim etmeden önce onunla baş başa sohbet etmek için yeterince uzaklaşacak kadar formda olduğumu biliyordum.

Küreklerim zar zor duyulan bir mırıltıyla suya dalıp çıkıyordu. Fazla uzaklaşmayacaktım. Arkamda kalan iskeleyi ve onun ilerisinde sırtını tepelere vermiş, soluk renkli çatısı yeşillikle tezat oluşturan malikâneyi görebiliyordum. Kül kabı ayaklarımın dibinde, göz-

lerim sahille gökyüzü arasında gidip gelerek kürek çekmeye devam ettim. Gri gökyüzünün suyla karışımı yabancı bir görüntüydü. Her yer sakindi, başka bir dünyaya aitti âdeta. Bu durağanlık beni sakinleştirdi. Bir süre için kürek çekmeyi bırakıp sağ tarafımda uzanan sahil ve her yanımlı saran gökyüzü eşliğinde sürüklendim.

Kül kabını aldım ve kısacık bir an kucakladım, ardından sadece benim katılacağım törene kendimi hazırlayıp kapağını açtım.

“Seni geri getirdim, Eoin. Bak buradayız. İrlanda’da. Dromahair’de. Lough Gill’in ortasındayım. Tıpkı anlattığın gibi çok güzel ama denize sürüklenirsem seni sorumlu tutarım.” Gülmeye çalıştım. Eoin ve ben çok gülerdik. Onsuz ne yapacaktım?

“Gitmene izin vermeye hazır değilim, Eoin,” dedim kelimeler boğazıma takılarak ama bu konuda seçeneğim olmadığını biliyordum. Son veda sözlerimi söyleme zamanı gelmişti. Büyürken bana yüzlerce kez söylediği sözleri, bir Yeats şiirinin dizelerini, eğer arzu ettiğim gibi onu gömmeme izin verseydi mezar taşına yazdıracağım dizeleri okudum.

“Periler, gelin alın beni bu ruhsuz dünyadan,

Sizinle rüzgârda gezinmek istiyorum,

Düzensiz akıntılarda koşmak

Ve dans etmek dağların tepesinde bir alev gibi.”

Kül kabını kısa bir süre daha göğsüme bastırdım. Ardından kolumla geniş bir yay çizerek ve Eoin’ın hikâyesini sonsuza dek bağırırlarında saklamaları için rüzgâra ve suya sessiz bir dua ederek kabı boca ettim ve nefesimi tutup beyaz küllerin minicik filizler hâlinde etrafıma çökmeye başlayan sise karışmasını izledim. Küller yükselerek ve bir araya toplanarak beyaz bir sis duvarına dönüştü ve birden kayığın kış tarafını göremez oldum. Görünürde ne kıyı şeridi vardı ne de gökyüzü... Hatta su bile yok olmuştu.

Kül kabını çantama koydum ve sisin içine saklanmış ve devam edemez bir hâlde bir süre oturdum. Kayık, bir zamanlar Eoin'in yaptığı gibi beni sallıyordu; yeniden çocuk olmuş, kederden ve kayıptan tükenmiş bir hâlde onun kucağına kıvrılmıştım.

Biri ıslık çalıyordu. İrkildim, melodiyi hemen tanıdım. "Onu Hâlâ Hatırlarız." Eoin'in en sevdiği şarkı. Gölün ortasıındaydım ve biri ıslık çalıyordu. ıslık sisi yararak bana ulaşlıyordu, ürkütücü beyazlığın içinde neşeli bir ıslık; bedensiz ve benzersiz. Hangi yönden geldiğini anlayamıyordum. Sonra sanki ıslık çalan kişi uzaklaşmış, sanki benimle saklambaç oynayarak dalga geçiyormuş gibi ses azaldı.

Sırf sesimin hâlâ çıktığından emin olmak için sisin içine doğru, "Merhaba," diye seslendim. Sesim yankılanmadı, hatta rutubetin etkisiyle hafiflemiş ve sessizliği yok etme isteksizliğim yüzünden azalmış hâlde havada asılı kaldı. Kürekleri sımsıkı tuttum ama yönümü tayin edemediğim için hemen çekmeye başlamadım. Gölün karşı kıyısından çıkmak istemiyordum. En iyisi sisin dağılmasını beklemek ve ondan sonra kıyıya doğru kürek çekmeye başlamaktı.

"Kimse var mı?" diye seslendim. "Sanırım başım dertte."

Görüntüye küçük bir teknenin burnu girdi ve bir anda gözlerini bana dikmiş bakan üç adamla göz göze geldim; ben karşımda onları gördüğüme ne kadar şaşırdıysam onlar da beni gördüklerine o kadar şaşırmışlardı. Başlarında eski çağlara ait bir kasket vardı, siperliği kaşlarına kadar indirilmişti ve bana bakan gözlerinde bariz bir korku vardı.

Birden sonsuza dek bu sise sıkışıp kalacağım ve kurtuluş için tek şansım bu adamlar olacak korkusuyla âdeta yalvarırcasına, ağır ağır ayağa kalktım.

Yaptığım pek akıllıca değildi ya da belki de hayatımı kurtaran hareket oydu.

Ben ayağa kalkınca sanki bu hareketim bir tehditmiş gibi adamlar kaskatı kesildiler ve ortadaki adam gözleri gerginlikten kocaman, dudakları kuşkudan incecik bir hâlde elini birden cebinden çıkarıp

bana silah doğrulttu. Onun eli titriyordu, bense sallanıyordum. Hiç uyardıktan, hiç düşünmeden, hiçbir sebep olmadan tetiği çekti. Çıkan ses boğuk bir patlama sesiydi. Kayığımın ani ve şiddetli sarsıntısı adamın hareketinden tamamen farklıymış gibi hissettim, sanki ıslık çalan kocaman bir canavar Lough Gill'in derinliklerinden yükselip kayığımın alt tarafına vurarak beni suya fırlatmıştı.

Buz gibi su nefesimi çaldı ve geri vermedi. Debelenerek nefesimin peşine takıldım ve bacaklarımı çırparak yüzeye çıktım, başım neredeyse içine düştüğüm su kadar ıslak ve yoğun beyazlığa çıktığında boğulurcasına öksürmeye başladım.

Beyazlıktan, ucsuz bucaksız bir beyazlıktan başka hiçbir şey göremedim. Kayık yoktu. Kara yoktu. Gökyüzü yoktu. Silahlı adamlar yoktu.

Sırtüstü yatmaya, kendimi suyun üzerinde sürüklemeye çalıştım. Eğer ben onları göremiyorsam onlar da beni göremezler diye düşündüm. Fazla su sıçratmadan başımı suyun üstünde tutmayı başararak herhangi bir ses duymak için kulak kabarttım ve gözlerimi beyazlığa diktim. Adrenaline ve bedenimi saran soğukluğa rağmen yan tarafım alev alev yanıyordu. Gerçeği düşünmemeye çalışarak bacaklarımı çırpmaya devam ettim. Gerçek şuydu ki vurulmuştum ve kayığımı bulmak zorundaydım. Eğer kayığımı bulamazsam boğulacaktım.

Sisin içinde kayığımı bulmak için çılgın gibi sağa sola yüzmeye, suya düştüğüm alanda daireler çizmeye başladım.

Islık aniden tekrar başladı. Islık çalan kişi bu kez, dudakları araverse bile bütün kıtaları zihninden söylüyormuşçasına kesik kesik çalışıyordu. Ses önce şakırcasına çıkıyor, sonra kesiliyor, ardından daha güçlü çıkmaya başlıyordu. Dişlerim birbirine vurarak, başımı suyun üzerinde tutmak için bacaklarımı deli gibi çırparak yalvar yakar bir tonla bir kez daha bağırdım. Islık çalan adam eğer teknedeki adamlardan biriye onlara hâlâ hayatta olduğumu belli ediyordum aslında ama her nasılsa o sırada bu düşünce aklıma gelmedi.

“Yardım edin! Kimse var mı?”

Islık durdu.

“Yardım edin! Lütfen! Beni duyabiliyor musunuz?”

Kayışı kopuk can yeleği kaybolmuştu. Bacaklarımı çırpırmaya başladığım anda ayakkabılarım da ayağımdan çıkmıştı. Islığın geldiği yöne doğru yüzmeye çalışırken giysilerim ağırlık yapıyor, el örgüsü süveterim beni aşağıya çekiyordu.

“Kimse var mı?” diye seslendim bir kez daha. Korkum yüzünden sesim tiz çıkıyor, yoğun sisi delip geçiyordu.

Sisin arasından Jim Donnelly'den kiraladığıma hiç benzemeyen soluk kırmızı bir kayık tıpkı bir deniz yılanı gibi çıktı ve süzülerek bana doğru gelmeye başladı. Küreklerde bir adam vardı, yoğun sis yüz hatlarını görmemi engelliyordu ama şaşkınlık içinde küfrettiğini duydum. Halüsinasyon mu gördüğümü yoksa ölmek üzere mi olduğumu anlayamayacak kadar üşüyordum, belki de ikisi de geçerliydi ama yukarıdan bana bakan yüz tuhaf biçimde tanıdıktı. Yapabildiğim tek şey onu hayal etmiyor olduğuma dua etmektir.

Adam, “Tutunabilir misin? Seni kayığa çekeceğim,” dedi. Se-raba doğru uzandım ve tatlı bir sertlik hissettim. Hem kayık hem de adam gerçektir, o kadar mutluydum ki kayığın kenarına sımsıkı yapışmış hâlde ağlamaya başladım.

“Aman Tanrım. Nereden geldin sen?” diye sordu adam. Elleriy-le bileklerimi tuttu. Sonra benden hiçbir yardım görmeden beni yukarı çekip kayığa aldı. Kalçamın ve karnımın kayığın yan tara-fına çarptığını ve sürttüğünü hissettim, acı acı bağırdığımda adam karnımdan akan kanı fark etti.

“Bu da neyin nesi?” dedi tıslarcasına. Tekrar bağırdım. “Sana ne oldu böyle?” Kayığın dibi bulanıktı, bense âdeta kemiksizdim, o kadar güçsüzdüm ki adamın yüzüne odaklanamıyordum. Adam, yüzmemi çok zorlaştıran sıırılsıklam süveterimi kollarımdan çekip çıkardı. Ellerini tenimde hızla gezdirerek kollarımı ve bacaklarımı ovup yeniden ısınmalarını sağladı. Nihayet gözlerimi zorla açıp fısıldayarak ona teşekkür edebildim. Yüzü çok yakınımıdaydı, ba-

şında teknedeki adamların taktıklarına benzer bir kasket vardı ve gözleri sis kadar soluk bir maviydi. Göz göze geldiğimizde kocaman açıldılar.

Sesinde inanamaz bir tını ve içinde bulunduğum durum kadar tuhaf bir yakınlıkla, "Anne?" dedi. Kupkuru dudaklarımı hareket etmeye zorlayarak, "Evet," diye fısıldadım. Gözlerimi açık tutamıyordum. Onu tekrar duyduğumu sandım, sesi bu kez daha telaşlıydı ama dilim de başım kadar ağır olduğundan cevap veremedim. Ellerini bluzumda hissettim, vücudumdan çekerek başımdan çıkarmaya çalışıyordu. Kumaşı sımsıkı tutarak karşı çıktım.

"Kanamayı durdurmam ve seni ısıtmam gerek," dedi ısrarlı bir tonla ve ellerimi tutup çekti. Gördüğü şey karşısında küftetti.

"Sen vurulmuşsun. Lanet olsun!" Aksanı Eoin'a çok benziyordu. Hafifçe başımı salladım. Evet, vurulmuştum. Ben de farkında değildim ve yorgundum. Çok yorgun.

"Bana bak, Anne. Sakın uyuma. Şimdi değil. Gözlerini açık tut."

Söylediğini yaparak gözlerinin içine bakmaya devam ettim. Kasketin dışında yün bir yeleğin üzerine yünlü kumaştan bir ceket ve kahverengi kumaş pantolon giymişti, sanki ayine gitmek üzere yola çıkmış ve balık tutmaya gitmeye karar vermiş gibi görünüyordu. Ceketıyla yeleğini çıkarıp attı ve gömleğini o kadar sert çekti ki düğmeleri koptu. Beni doğrultup kendine dayadı; başım artık sadece uzun kollu fanilasının altında kalmış göğsüne yaslıydı. Nişasta, sabun ve kurum kokuyordu. Kendimi güvende hissettirdi. Sonra beyaz gömleğini belime doladı, kollarını bağlayarak bir bandaj yaptı. Ceketini omuzlarıma koyup beni kendi vücut sıcaklığıyla sarmaladı.

Adam hızla düğmeleri iliklerken ben bitkin bir hâlde, *Giysilerini kan içinde bırakacağım*, diye düşündüm. Sonra beni kayığın dibine yavaşça yatırarak ceket i etrafıma iyice sıkıştırdı ve üzerine daha büyük bir şey daha örttü. Gözlerimi yeniden açmaya çalıştım ve zar zor açılan gözkapaklarımın altından ona baktım.

Adam, yakışıklı yüzüne yapışıp kalmış bir şaşkınlıkla bana bakıyordu. Bunun gerçekten yakışıklı bir yüz olduğunu fark ettim. Yanaklarındaki kırışıklar ve alnındaki çizgilerle uyum içinde olan derin yarıklı, köşeli bir çenesi vardı. Bir kez daha bana birini hatırlattığını fark ettim. Bu adamı daha önce görmüştüm. Nereden tanıdığımı çıkarmaya çalıştım ama o anki durumumda bunu hatırlayamadım.

Adam yeniden yerine oturup kürekleri aldı ve gölün hafif kıpırtılı suyuna sokarak sanki kazanılması gereken bir yarış varmış gibi çekmeye başladı. Onun bu aceleciliği beni rahatlattı. Adımı biliyordu ve beni bulmuştu. O an için bu yeterliydi.

Uyumuş olmalıyım çünkü birden yeniden gölde sürüklenmeye başladım, suyun ve sisin içinde kayboldum. Kurtarılmamın düştten başka bir şey olmadığından emin hâlde acı içinde inledim. Sonra çırpınmadığımı ya da batmadığımı fark ettim; gölde sürüklenmiyor, kaldırılıp kayıktan iskeleyle çekiliyordum. Yanağımın tahtaya ve hafif bir ıslaklığa değdiğini, avuçlarım altında yıpranmış ahşap olduğunu hissettim.

Kurtarıcım, "Eamon!" diye bağırdı, iskelede koştuğunu, telaşla uzaklaşan ayak seslerini duydum ve kulağımın altındaki tahtaların titreştiğini hissettim. Bir kez daha, "Eamon!" diye bağırdı ama bu kez ses daha uzaktan geldi. İki çift koşturan ayak, eğri büğrü tahtalar üzerinde *tak tak* diye ses çıkartan bir el arabasıyla geri döndü. Beni gölde bulan adam yanıma çömelip saçlarımı yüzümden çekti.

"Onun kim olduğunu biliyor musun?" diye sordu kurtarıcım.

Nefes nefese kalmış farklı bir ses, "Anne mi?" dedi. "Bu Anne mi?"

Kurtarıcım, sanki Eamon adındaki adam kendisinin bile tam olarak inanmadığı bir şeyi teyit etmiş gibi küfretti.

"Ona ne oldu, Doktor? Bunu kim yaptı?"

"Ne olduğunu bilmiyorum, Eamon. Ya da başını nasıl bir belaya soktuğunu. Bunu öğrenene kadar sessiz kalmanı istiyorum."

Eamon soluğu kesilmiş bir hâlde, "O öldü sanıyordum, Doktor," dedi.

"Hepimiz öyle sanıyorduk," diye mırıldandı doktor.

Eamon, "Bunu nasıl gizli tutacaksın? Bir insanı saklaman mümkün değil," diye karşı çıktı.

"Onu saklamayacağım... Ama bunca zamandır nerede olduğunu ve neden vurulup göle atıldığını öğrenene kadar *bu olayı* gizli tutmam gerek."

Eamon denen adam, sanki bir konuda konuşmadan anlaşılmuş gibi sessiz kaldı. Yanlış anlaşılan şey her neyse açıklamak, karşı koymak istedim. Ama bu istek, paramparça olmuş bir düşünce-den öteye gitmedi ve beni lahanayla ıslak köpek kokan arabaya yatırdıklarında tamamen yok olup gitti. Telaşlarını ve korkularını hissettirim ama sis, tıpkı silahlı adamları sakladığı gibi benim de sorularımı ve bilincimi yok etti.

24 Şubat 1917

Michael Collins, Kont Plunkett'in Dromahair'in güneyinde yer alan Kuzey Roscaommon'daki seçim kampanyasına katıldı ve ben de onu dinlemeye gittim. Frongoch'tan salınalı henüz iki ay oldu ama hemen mücadelenin içine daldı.

Mick kalabalığın arasında beni gördü ve konuşması bitince merdivenleri seke seke inip sanki en yakın arkadaşıymışım gibi beni kucakladığı gibi kaldırarak döndürdü. Mick'in herkesle ilişkisi böyledir. Bu, sahip olmadığım bir özellik olduğundan her zaman hayran olduğum bir şey.

Declan'la Anne'i sordu ve ona olanları anlatmak zorunda kaldım. Anne'i pek iyi tanımazdı ama Declan'ı tanırdı ve ona hayrandı.

O gece Garvagh Glebe'e, eve götürdüm onu, Kardeşlik camiasında neler kaynadığını duymak için yanıp tutuşuyordum. Mick'e göre, genel algı hepimizin Sinn Féinci' olduğu yönünde. "Ama Sinn Féin'in temel prensipleri benimkilerden farklı. Tommy. Bana göre ülkemi İngiliz yönetiminden kurtarmak için fiziksel güç kullanmak gerekecek."

Ona ne demek istediğini sorduğumda viski kadehini yeniden doldurup sanki nefesini uzun süredir tutuyormuş gibi iç çekti.

"Binalara saklanıp Dublin'i yakıp kül etmekten söz etmiyorum. Bu işe yaramaz. 1916 yılında bildirge yayınladık ama bildirgeler yeterince işe yaramaz. Farklı bir savaş olacak. Gizli eylemler, önemli aktörlere darbeler.

* Sinn Féin: İRA'nın siyasi kanadı olarak değerlendirilen parti -çn

"İrlanda Gönüllüleri'ni yeniden örgütleyecek ve Sein Féin'le İrlanda Cumhuriyet Kardeşliği'ni bizlere katılmaya davet edeceğiz. Ayaklanma sırasında herhangi bir oluşumda bir araya gelen bütün fraksiyonların tek bir amaç uğruna yeniden birleşmeleri gerek, yani İngilizleri bir an önce geri dönmeyecekleri biçimde İrlanda'dan göndermek uğruna. Kazanmamızın tek yolu bu."

Nasıl yardım edebileceğimi sorduğumda bir kahkaha atıp hafifçe sırtıma vurdu. Kısa bir an düşündü ve sonra Dublin'deki evimi sordu. Şehrin her yerinde direnişçilerin saklanacağı ve gerektiği anda teçhizat saklayacakları evlere ihtiyaç vardı.

Hemen kabul ettim, yedek anahtarımı ona verdim ve ben yokken evime göz kulak olan yaşlı çifte haber vereceğime söz verdim. Anahtarı cebine koydu ve kibar bir tonla, "Silaha da ihtiyacımız olacak, Tommy," dedi.

Cevap vermedim, koyu renk gözlerindeki düşünceli ifade arttı.

"İrlanda'nın her yerine gizlice silah sokabilmek için bağlantılar kuruyorum. İnsanları kurtarmaya yemin etmiş biri olarak can almak konusunda ne hissettiğini biliyorum. Ama savaşa hazır olmalıyız, Doktor. Ve savaş başlamak üzere."

"Senin için silah kaçakçılığı yapamam, Mick."

"Böyle söyleyeceğini biliyordum." İç çekti. "Ama yardım edebileceğin başka bir yol vardır belki de." Kısa bir an gözlerini bana dikti, silah kaçakçılığı fikrini hayır diyeceğimi bilerek ortaya attığından ve ikinci kez onu reddetmemin zor olacağını düşündüğünden emindim.

Babamın İngiliz olup olmadığını sordu.

Babamın çiftçi olduğunu söyledim ona. Babam da onun babası da çiftçiydi, ailede çiftçilik yüz yıl öncesine kadar uzanıyordu. Büyük dedemin isyancı olmakla suçlandığı ve kırbaçlanıp gözlerine mil çekilerek kör edilip çiftlikten uzaklaştırıldığı için toprağın artık ekilmediğini söyledim. Büyük dedemin ailesinin

yarısını 1845 yılında yaşanan kıtlıkta kaybettiğini söyledim. Büyükbabam çocuklarının yarısını göç sırasında kaybetmişti. Babam da ona ait olmayan bir çiftlikte çalışırken genç yaşta ölmüştü.

Mick'in gözlerindeki parıltı arttı ve sırtıma bir kez daha hafifçe vurdu. "Özür dilerim, Tommy."

Mick'in baştan beri ne kastettiğini bilerek ve geçmişin düzeltemediğim hatalarının acısını hissederek, "Üvey babam İngiliz'di," dedim.

"Ben de öyle biliyordum. Sen saygı duyulan birisin, Tommy. Ve üzerinde bizler gibi Frongoch pisliği yok. Bana burada ve Dublin'de yararlı olabilecek bir konumun ve bağlantıların var."

Ona gerçekten yararlı olabileceğimden emin olmadan başımı sallayarak kabul ettiğimi belirttim. Ama Mick daha fazlasını söylemedi, daha güzel günlerden söz etmeye başladık. Ama bu sohbeti buraya, saklı tuttuğum bu deftere yazmak bile yüreğimin küt küt atmasına neden oluyor.

T.S.

5

ÇILGIN KIZ

*Şarkılar, şiirler uydurarak
Sahilde dans eden o çılgın kız,
Paramparça ruhu tırmanıp tırmanıp düşüyor
Neresi olduğu bilmediği bir yere.*

—W. B. Yeats

Kızıl bir karanlığa ve dans eden gölgelere uyandım. Bir ateş. Bir kütük çatırdayarak parçalandı ve ısıklık çalarcasına parçalar saçarak ocak ızgarasına düştü ve sıçramama, ardından da yan tarafıma saplanan ani acı yüzünden bağırmama neden oldu. Çatırdama silah sesine benziyordu ve bir anı mı yoksa yeni bir hikâye mi olduğundan emin olmasam da neler olduğunu hatırladım. Bazen bana böyle oluyordu. Kendimi yazmaya öyle kaptırıyordum ki yarattığım sahneler ve karakterler kafamın içinde canlanıyor, ete kemiğe bürünüyor, bağımsız hareket ediyor ve uyurken beni ziyaret ediyorlardı.

Vurulmuştum. Adımı bilen bir adam tarafından çekilip sudan çıkarılmıştım. Şimdi de biraz Great Southern Oteli'ndeki odama benzeyen bir odadayım. Yerde duvardan duvara halı yerine çiçekli halılarla kaplı ahşap döşeme vardı, duvar kâğıtları daha açık mordu ve pencerelerde misafirlerin gün ortasında uyumalarına yardımcı olan kalın perdeler yerine uzun, dantel perdeler asılıydı.

Yatağın iki yanındaki komodinlerin üzerinde damla şeklinde cam parçacıklarıyla süslenmiş pileli kumaşlı başlıkları olan iki lamba duruyordu. Derin derin nefes alarak ne kadar kötü yaralandığımı saptamaya çalıştım. Parmak uçlarımı sağ tarafım boyunca uzanan sargı bezinin en kalın kısmında gezdirerek yaramı dikkatle elledim. Hafifçe dokunduğumda bile alev alev yandı ve gerildi ama eğer sargı bezinin konulduğu yer bir göstergeyse kurşun büyük bir hasar vermiş olamazdı. Benimle ilgilenilmişti –battaniyenin altında çırılçıplak olsam da– temiz ve kuruydum ve nerede olduğum hakkında en ufak bir fikrim yoktu.

“Yine gidecek misin?” Yatağımın ayakucundan görünmez ve şaşkın bir çocuğun sesi geldi. Yatağın ucundaki pirinç parmaklıkların gerisinde gözlerini bana dikmiş biri duruyordu.

Daha iyi görebilmek için yavaşça başımı kaldırdım ve yan tarafımdaki kaslar acı verici bir biçimde kasılınca ânında vazgeçtim.

Acıdan nefesim kesilmiş bir hâlde, “Yaklaşır mısın lütfen?” dedim.

Yoğun bir sessizlik oldu. Sonra küçük bir elin ayaklarıma dokunduğunu hissettim ve yatak, çocuk kenarına sokulmuş ve onu saklanmak için kullanmışçasına hafifçe sallandı. Bu tutum birkaç uzun saniye sürdü ama anlaşılan merak korkuyu yendi ve kısa bir süre sonra kendimi küçük bir oğlanla göz göze buldum. Üzerinde pantolon askısı takılı koyu renk pantolonun içine gelişigüzel tıkkıştırılmış beyaz bir gömlek vardı ve bu kıyafet ufak tefek yaşlı bir adam gibi görünmesine neden oluyordu. Saçı çok yoğun ve sıcak bir kırmızı tondur, tam anlamıyla kızıldı. Düzgün, kalkık bir burunu vardı, ön dişlerinden biri eksikti, aralık dudaklarının arkasında boşluk görünüyordu. Titrek ışıpta bile gözleri masmaviydi. Kocaman açılmış, tedirgin gözlerini bariz bir biçimde gözlerimin içine dikmişti ve onu tanıdığımdan emindim.

Bu gözleri tanıyordum.

“Yine gidecek misin?” diye tekrarladı.

Aksanı yüzünden ne dediğini anlamam biraz zaman aldı.

Gidecek miydım? Nasıl gidebilirdim ki? Buraya nasıl geldiğimi bile bilmiyordum.

"Nerede olduğumu bilmiyorum," diye fısıldadım. Onun aksanını taklit ederken kelimelerim tuhaf bir biçimde birbirine girdi. Morfin. "Bu yüzden nereye gideceğimi bilmiyorum," diye konuşmamı bitirdim.

Lafı dolandırmadan, "Garvagh Glebe'desin," dedi. "Bu oda kimseye ait değil. Artık senin odan olabilir."

"Çok teşekkür ederim. Adım Anne. Senin adın ne?"

Burnunu kırıştırarak, "Bilmiyor musun?" diye sordu.

"Hayır," diye fısıldadım, bu itiraf tuhaf bir biçimde ihanet gibi geldi bana.

Oğlan gururlu bir tonla, "Eoin Declan Gallagher," diyerek çocukların bazen yaptığı gibi ismini tam olarak söyledi.

Eoin Declan Gallagher. Büyükbabamın adı.

"Eoin mı?" Şaşkınlıktan sesim yüksek çıktı ve ona dokunmak için uzandım, onun gerçekte orada olmadığından kesinlikle eminim. Oğlan, bakışlarını kapıya çevirerek geriye doğru bir adım attı.

Uyuyordum. Uyuyor ve tuhaf, harika bir rüya görüyordum.

Rüyadaki ben, "Kaç yaşındasın, Eoin?" diye sordu.

Eoin, "Hatırlamıyor musun?" diye cevap verdi.

"Hayır. Aklım... biraz karışık. Fazla bir şey hatırlamıyorum. Sen söyler misin? Lütfen."

"Neredeyse altı."

Şaşkınlık içinde, "Altı mı?" dedim. Büyükbabam 1915 yılında doğmuştu, yani annesiyle babasının ölümüne neden olan ayaklanmadan birkaç ay önce. Bu çocuk eğer yaklaşık altı yaşındaysa... 1921. Rüyamda 1921 yılını görüyordum. Sanrılar görüyordum. Vurulmuştum ve az kalsın boğuluyordum. Belki de ölmüştüm. Kendimi ölü hissetmiyordum. Canım acıyordu, ağrı kesici ilaçlara rağmen canım acıyordu. Başım. Yan tarafım. Ama dilim işliyordu. Rüyalarımda dilim asla işlemezdi.

“Doğum günün 11 Temmuz, değil mi? Onu hatırlıyorum,” dedim.

Eoin, cılız omuzlarını aşırı büyük kulaklarına kadar çekerek coşkuyla başını salladı ve kendimi biraz affettirebilmişim gibi gülümsedi. “Evet.”

“Peki... şimdi hangi aydayız?”

Eoin tiz bir sesle, “Haziran,” diye bağırdı. “O yüzden neredeyse altı yaşındayım.”

“Burada mı yaşıyorsun, Eoin?”

“Evet. Doktor ve ninemle,” dedi, halihazırda yeterince açıklama yapmışçasına sabırsız bir tonla.

“Doktorla mı?” *Mükemmel doktor Thomas Smith. Eoin, benim için bir baba gibiydi, demişti.* “Doktorun adı ne, Eoin?”

“Thomas. Ama Ninem ona Dr. Smith der.”

Rüyamın bu kadar ayrıntılı olmasına sevinerek hafifçe güldüm. Tanıdık gelmiş olması normaldi. Fotoğraflardaki adamdı... Solgun bakışlı, asık yüzlü adam, Eoin'in Annee âşık olduğunu söylediği adam. Zavallı Thomas Smith. En yakın arkadaşının karısına âşıkmuş.

Kendimi içinde bulduğum bu aptalca rüya muammasından keyif alarak, “Peki ninen kim? diye sordum oğlana.

“Brigid Gallagher.”

Nefesim kesilmiş bir hâlde, “Brigid Gallagher,” dedim. “Doğru.” Brigid Gallagher. Eoin'in babaannesi. Declan Gallagher'ın annesi. Anne Gallagher'ın kayınvalidesi. Anne Gallagher.

Thomas Smith bana Anne diye hitap etmişti.

“Thomas senin annem olduğunu söylüyor. Nineme söylerken duydum,” dedi Eoin telaş içinde ve o anda nefesim kesildi, ona dokunmak için uzattığım elim yatağa geri indi. Eoin cevabımı beklemeden, “Babam da geri dönecek mi?” diye sordu.

Babası mı? Aman Tanrım. Bu oğlan gerçekten Eoin'dı. Benim Eoin'imdi. Küçük bir çocuktü. Ve annesiyle babası ölmüştü. Ben

annesi değildim ve ikisi de geri dönmeyecekti. Ellerimi gözlerimin üzerine koydum ve uyanmak için kendimi zorladım.

"Eoin!" Kadının sesi evin başka bir yerinden geliyordu, çocuğu arıyordu ve küçük oğlan koşarak kapıya gidip odadan çıkarak bir anda gözden kayboldu. Kapı dikkatle ve sessizce kapandıktan sonra kendimi başka bir rüyaya, kızıl saçları ve sevimli gülüşleri olan küçük oğlanların büyükbabam olmadıkları güvenli bir karanlığa teslim ettim.

Yeniden uyandığımda tenime değen eller vardı ve yatak örtüleri kenara itilmiş, karnım açılmış sargı bezim değiştiriliyordu.

"Yaran çabuk iyileşecek. Kurşun sıyrıp geçmiş ama çok daha kötü olabilirdi." Karşımdaki yine fotoğraflardaki adamdı. Thomas Smith. Benim başka biri olduğumu sanıyordu. Onu uzak tutmak için gözlerimi kapattım ama gitmedi. Parmakları sakın ve ne yaptığını bilir hâlde tenimde dolanıyordu. Paniklemeye ve kesik kesik nefes almaya başladım.

"Canın mı yanıyor?"

Acıdan ziyade korku yüzünden inledim. Kendimi ele vermekten ödüm kopuyordu. Bu adamın sandığı kadın değildim ve birden ona korkunç bir hata yaptığını söylemeye her şeyden çok korktuğumu fark ettim.

"Çok uzun bir süre uyudun. Bir ara benimle konuşman gerek, Anne."

Onunla konuşsam ne diyecektim?

Bana bir kaşık şuruba benzer berrak bir şey verdi. Sanrılarımın nedeninin afyon ruhu olup olmadığını merak ettim.

"Eoin'i gördün mü?" diye sordu.

Evet dercesine başımı salladım ve yatak ayakucunun pirinç parmaklıkları arasından gizlice bana bakan gözalıcı saçlı ve tanıdık gözlü küçük oğlanın görüntüsü aklıma gelince yutkundum. Zihnim ne kadar da güzel bir çocuk yaratmıştı.

"Buraya girmemesini söyledim ona," dedi adam iç çekerek. "Ama çocuğu suçlayamam."

Yumuşak ve alçak bir sesle, "Tam hayal ettiğim gibi bir çocuk," dedim. Kelimeleri büyükbabamın söylediği gibi söylemeye dikkat ediyordum, "r"leri hafif titrek söylemek taklit edebildiğim bir şeydi, bütün hayatım boyunca taklit ettiğim bir şey. Ama kulağa doğru gelmedi ve Thomas'ı aksanımla kandırmaya çalışırken yüzümü buruşturdum. Söylediklerim doğruydu. Eoin *tam olarak* hayal ettiğim gibiydi. Ama ben onun annesi değildim ve bu olanların hiçbirisi gerçek değildi.

Tekrar uyandığımda kafamın içi daha netti; daha önce şömine-den yayılan ışıktaki koyu bordo ve turuncu tonlarda uçuşan renkler hareketsizdi ve somut çizgileri, yekpare şekilleri vardı. İki yüksek pencerenin ardındaki ışık artıyordu... Yoksa azalıyor muydu? Karanlık yok olmaya başlamıştı ama rüya devam ediyordu.

Şöminedeki ateş sönmüş, büyükbabamın ismini taşıyan küçük oğlan gitmişti ama acı daha da keskindi ve nazik elleri olan adam hâlâ odadaydı. Thomas Smith bir koltuğa âdeta yığılmıştı, bana göz kulak olurken uyuyakalmış görünüyordu. Bir zamanlar onun, bana eski bir fotoğraftan bakan siyah-beyaz görüntüsünü incelemiştim ve kendime sanrılarımda herhangi bir tehlike olmadığını söyleyerek aynı şeyi tekrar yaptım. Odadaki loşluk adama hafif bir renk veriyordu. Saçının rengi –koyu renkti– fotoğraftakinden farklı değildi ama eskiden geri taranan bukleleri, mavi –siste belirgin olan tek renkti bu– olduğunu bildiğim çukur gözlerine düşüyordu. Dudakları hafifçe aralıktı; dudaklarının hoşgörülü ifadesi ve hafif sarkıklığı dikkat çekici biçimde çıkık olan bir çenenin, aşırı ince olan bir yüzün ve fazlasıyla çıkık olan elmacık kemiklerinin etkisini azaltıyordu.

Üzerinde yaşından daha büyük bir adamın kıyafeti vardı –yüksek belli bir pantolon ve düzgün bedenini saran bir yelek. Soluk renkli, yakasız gömleğinin düğmeleri boğazına kadar ilikliydi. Kolları dirseklerine kadar kıvrılmıştı ve siyah ayakkabılar içindeki ayakları, hemen uyandırılmayı bekleyerek uykuya dalmış gibi yere sımsıkı basıyordu. Yüksek sırtlı koltukta uzun ve zayıf görünüyordu, kolları gevşek hâlde aşağıya sarkmış duruyor, bilekleri ve par-

makları zemini işaret ediyordu. Tahtında uyuyakalmış, yorgun ve cengâver bir kralı andırıyordu.

Susamıştım ve idrar kesem doluydu. Yavaşça soluma döndüm ve yataktan destek alarak kalmaya çalıştım, böğrüm saplanan yakıcı bir acıyla nefesim kesildi.

Thomas, "Dikkatli ol. Yaran açılacak," diyerek beni engellemeye çalıştı, uykulu sesi çatlaaktı ve yumuşak bir İrlanda aksanı vardı. Koltuğu gıcırdadı, ayağa kalktığını duydum ama onu görmezden geldim. Memelerimi çarşafı kapatıp kalkmaya hazırlanırken örtünün omuzlarımdan aşağı kaydığını hissettim. Giysilerim neredeydi? Ona arkamı döndüm, çıplak sırtım görüş alanında. Yaklaştığını ve yatağın yanında durduğunu duydum.

Su dolu bir bardağı dudaklarıma götürdü. Gücsüz bir hâlde minnetle içtim. Sıcak ve sert eli sırtımdaydı.

"Nerelerdeydin, Anne?"

Asıl şimdi neredeyim?

"Bilmiyorum." Sesim bir fısıltı hâlinde çıktı. Thomas'ın tepkisini çözmeye çalışmamak için ona bakmadım. "Bilmiyorum. Tek bildiğim şu an... *burada* olduğum."

"Peki burada ne kadar kalacaksın?" Ses tonu o kadar soğuktu ki korkum arttı, göğsüm sıkıştı, kollarım uyuştı ve parmak uçları küt küt atmaya başladı.

"Bunu da bilmiyorum," dedim.

"Bunu sana onlar mı yaptı?" diye sordu Thomas.

"Kimler?" Bu kelime kafamın içinde bir feryat, dudaklarımdaysa bir iç çekişti.

"Silah kaçakçıları, Anne." Fısıldayarak konuşma sırası ondaydı. "Onlarla mı birliktesin?"

"Hayır." Başımı hızla iki yana salladım. Bu hareket odanın dönmeye başlamasına neden oldu. "Lavaboya gitmem gerek."

"Lavaboya mı?" Şaşkınlıktan sesi yüksek çıkmıştı.

"Tuvalet? Ayakyolu?" İrlandaca kullanımını bulmak için hafızamı yokladım.

Bana doğru eğilip kollarını koltukaltlarıma geçirerek, "Bana tutun," dedi. Çarşafı sımsıkı tuttum ve Thomas beni de çekerek doğrulurken ona hiç tutunmadım, sadece çarşafı düşürüp karşısında çırılçıplak kalmamaya çalıştım.

Beni tutarak odadan çıkardı, dar bir koridordan geçirip banyoya götürdü ve dikkatlice tuvalete oturttu. Su deposu duvarın üst kısmına konulmuş ve uzun pirinç bir boruyla kusursuz yuvarlaklıktaki oturağa bağlanmıştı. İçerisi tertemiz ve beyazdı. Ayaklı lavabo ve yuvarlak kavisli pençe ayaklı küvet pırıl pırıl ve görkemliydi. Neyse ki beni evden çıkarıp bahçedeki bir tuvalete götürmemişti ya da bir lazımlığa çömelmek zorunda kalmamıştım. O an çömelmem söz konusu bile değildi.

Thomas tek kelime etmeden dışarı çıktı, gerisini tek başıma halledebileceğimden son derece emindi. Birkaç dakika sonra geri döndüğünde kapıyı tıklattı. Kapıyı açtım ve o beni dikkatle yenden yürütmeye başlamadan önce lavabonun üzerindeki küçük aynadaki yansımamızı gördüm, göz göze geldik. Saçlarım kıvrır kıvrır bir karmaşa içindeydi, bir tarafı diğerinden daha düzdü ve gözlerim donuk yeşil altında kalmış çukur gibiydi. Berbat görünüyordum ve bunu umursayamayacak kadar yorgundum. Thomas beni yatağa yatırıp örtüyü üzerime çekerken uykuya dalmak üzereydim.

"Beş yıl önce Declan'ı buldum. Ama seni bulamadım," dedi Thomas, sessizliğe daha fazla tahammül edemiyormuşçasına. "Declan'la birlikte olduğunu sanıyordum. Yaralıları Merkez Postanesi'nden Jervis Caddesi'ne taşıdım. Ardından yangın büyüdü, barikatlar kuruldu ve geri dönemedim."

Ağırlaşmış gözkapaklarımı açtım ve Thomas'ın üzgün bir ifadeyle bana baktığını gördüm. Bu anıyı zihninden siliyormuşçasına yüzünü sıvazladı. "Yangın Merkez Postanesi'ni küle çevirdiğinde herkes orayı terk etti. Declan..."

"Merkez Postanesi mi?" Çok yorgundum ve soru kendiliğinden ağzımdan çıkıverdi.

Thomas kaşlarını çatıp dikkatle bana baktı. "Merkez Postanesi, Anne. Declan ve sen Gönüllülerle birlikte postanede değil miydiniz? Martin senin kadınlarla birlikte tahliye edildiği söyledi ama Min geri döndüğünden söz etti. Sonuna kadar Declan'ın yanında olmakta ısrar ettiğini söyledi. Ama Declan'la değildin. Nereye gittin, Anne?"

Hatırlamıyordum ama birden anladım. Paskalya Ayaklanması. Thomas, epey ayrıntılı okuduğum olaylardan söz ediyordu.

"Kazanamayacağımız bir savaştı," diye mırıldandı Thomas. "Hepimiz bunu biliyorduk. Declan'la sen de biliyordunuz. Devrimin ne ifade ettiğini, hatta direnmenin ne ifade ettiğini konuşmuştuk. Muhteşem bir yanı var. Muhteşem ve korkunç."

Olayları zihnimde canlandırarak ve bir kez daha acaba bu sahneyi, çocukluğumda kurguladığım hikâyeler gibi kurguladım ve kendimi olayların merkezine koyup kendi yarattığım bir dünyada kayıp mı oldum diye düşünerek, "Muhteşem ve korkunç," diye fısıldadım.

"Merkez Postanesi'nden geri çekildiğimiz gün liderler teslim oldular. Declan'ı sokakta boylu boyunca yatar hâlde buldum." Thomas, Declan'dan söz ettiğinde yüzümün aldığı ifadeyi görmek için gözlerini bana dikti. Bakışlarına aciz bir ifadeyle karşılık veremedim sadece. "Declan seni Merkez Postanesi'nde bırakmazdı ve benim tanıdığım Anne de onu asla bırakmazdı."

Benim tanıdığım Anne.

Midem korku, acı ve heyecandan dolayı sıkıştı. Bu hikâyenin gidişatından hoşlanmamıştım. Eoin'in annesini hiçbir yerde bulamamışlardı. Cesedini bulamamışlardı. Kocasıyla birlikte öldüğünü, çok kötü sonuçlanan bir isyanda kaybolduğunu varsaymışlardı. Ve şimdi ben buradaydım ve uzun süredir gömülü olan soruların yüzeye çıkmasına neden olmuştum. Bu kötüydü. Çok kötüydü.

Thomas, "Bunu bilirdik. Eğer diğer mahkûmlarla İngiltere'ye gönderilmiş olsaydın bilirdik. Diğer kadınları serbest bıraktılar. Herkes serbest bırakıldı. Yıllar önce. Ve... sen hayattasın," dedi

ısrarla. Ellerini pantolonunun ceplerine sokarak arkasını döndü. "Saçın... tenin. Sağlıklı... görünüyorsun."

Sağlıklı olduğum için suçlanıyordum ve Thomas sesini hiç yükseltmese de kelimeleriyle beni dövüyordu âdeta. Tekrar bana doğru döndü ama yatağa yaklaşmadı.

"İyi görünüyorsun, Anne. Kesinlikle bir İngiliz hapishanesinde yıpranmamışsın."

Söyleyebileceğim hiçbir şey yoktu. Yapabileceğim bir açıklama yoktu. 1921 yılındaki Anne Gallagher'e ne olduğunu bilmiyordum. *Bilmiyordum*. Zihnimde Ballinagar'daki mezarlar, üzerinde Gallagher yazan uzun bir mezar taşı canlandı. Anne ve Declan'ın paylaştığı, tarihlerin çok belirgin olduğu mezar taşı... 1892-1916. Onu dün görmüştüm. Rüya görüyordum. Sadece rüya görüyordum.

Thomas ısrarcı bir tonla, "Anne?" dedi.

Harika bir yalancıydım. Yalancının teki olduğumdan değildi bu, bir romandaki değişimleri ve beklenmedik gelişmeleri ânında yaratan bir beynim olduğundandı ve her bir yalan, hikâyeyi farklı bir yöne götürüyordu. Aslında bu kadar yetenekli olmaktan hoşnut değildim ve bunun mesleki bir risk olduğunu düşünüyordum. Şimdi yalan söyleyemezdim. İkna edici bir hikâye yaratacak kadar çok şey bilmiyordum. Henüz bilmiyordum. Uyuyacaktım ve uyandığımda bu iş bitmiş olacaktı. Dişlerimi sıkıp gözlerimi kapattım ve her şeyi dışarıda bıraktım.

"Bilmiyorum, Thomas." Adıyla hitap ettim, ne olursa olsun yakarışıydı bu. Sonra kafamın içindeki düşünceleri kendime saklamak ve onları tartmak için biraz ara vermek ihtiyacıyla yüzümü duvara döndüm.

8 Eylül 1917

Garvagh Glebe, "haşin yer" demek. Böylesi güzel bir yer için ilginç bir isim olduğunu düşündüm her zaman çünkü arazi göl kenarında ve ağaçlar kocaman, toprak verimli ve yemyeşil. Hiç de haşin bir yer değil. Oysa benim için Garvagh Glebe'in ifade ettiği şey tam olarak bu. Haşin bir yer. Zor bir arazi. Her zaman burayı sevmekle nefret etmek arasında gidip geldim. Artık bana ait ama her zaman benim olmadı.

İngiliz bir toprak sahibi olan üvey babam John Townsend'e aitti, ailesi o doğmadan üç yüz yıl önce göl kenarındaki bu arazinin mülkiyet hakkını almıştı. John kibar bir adamdı. Anne-me, bana her zaman iyi davrandı ve o öldüğünde burası bana miras kaldı. Bir İrlandalıya. Arazi, üç yüz yıl sonra ilk kez bir İrlandalının eline geçmişti. Her zaman İrlanda arazilerinin sahiplerinin İrlandalı erkekler ve kadınlar, nesillerce bu topraklarda yaşamış ve ölmüş insanlar olması gerektiğine inanmıştım.

Ama bu düşünce ben de gurur ya da intikam duygusu uyandırmadı. Aksine Garvagh Glebe'i ve yüzüme gülen yazgıyı düşünmek bana genellikle sessiz bir çaresizlik hissettirdi. Kime çok şey verilirse çok şey beklenir ve ben kendimden çok fazla şey bekliyordum.

İngiliz olduğu için John Townsend'i suçlamadım. Onu se-verdim. İrlandalılara karşı en ufak bir kötü düşüncesi, niyeti ya da önyargısı yoktu, yüreğinde en ufak bir nefret yoktu. Kendisine verileni alan sıradan bir adamdı. Ona miras kalan leke asırlar içinde silinip gitmişti. Babasının günahları yüzünden en ufak bir suçluluk duymuyordu. Duymamalıydı da. Ama geçmiş beni etkiliyordu.

Üvey babamdan farklı olmadığımı düşünüyordum. Onun servetine konmuştum. Bana verilen şeyi büyük bir mutlulukla almıştım. Mükemmel bir şekilde yetişmemi sağlamış, küçük bir çocukken hasta olduğumda en iyi doktorları ve özel öğretmenleri getirmişti. Biraz daha büyüdüğümde eğitim masraflarımı, Dublin'deki University College'da tıp eğitimi alırken yaşadığım güzel evin giderlerini karşılamıştı. Eğitimimin ikinci yılının ortasında annem öldüğünde beni eve götürmek için araba satın almıştı. Ve üvey babam Ayaklanma'dan altı ay önce öldüğünde, sahip olduğu her şeyi bana bıraktı. Londra Borsası'na yatırdığım parayı ben kazanmamıştım. Knox Caddesi'ndeki Kraliyet Bankası'nda duran fonlar ya da Garvagh Glebe'deki kütüphanenin kasasını dolduran banknotlar için çalışmamıştım. Hesapların hepsi benim adıma taşıyordu ama o parayı ben kazanmamıştım.

John Townsend'in servetini ve iyiliğini elimin tersiyle itip yoluma gidebilirdim. Ama aptal değildim. İdealist, vatansever, gururlu bir İrlandalıydım ama aptal değildim. Henüz on beş yaşında bir çocuk olarak Wexford'daki bir sınıfta oturmuş *Speeches from the Dock** okuyan öğretmenimi dinlerken eğitimimi, konumumu ve servetimi İrlanda'yı daha iyi bir hâle getirmek için kullanacağıma kendi kendime söz vermiştim. Declan'ın her zaman yanımda olduğu günlerdi onlar, benim gibi o da İrlanda'nın özgürlüğü davasına tutkuyla bağlıydı ve kendini benim kadar adamıştı. John Townsend'in parası Declan'ın eğitim masraflarını da karşılamıştı. Üvey babam arkadaşlarımla yaşamamı istemiş, Declan'ın konaklama ve yeme içme parasını ödemiş, annesini görmesi için eve geliş yolculuklarını ayarlamıştı. Hatta yıllar sonra Declan, Anne'le evlendiğinde düğün masraflarını karşılamış ve çiftin Garvagh Glebe'deki kâhya evinde kira ödemededen yaşamasına izin vermişti.

John Townsend, Declan'la benim Sinn Féin'in yerel kolun-

* İrlandalı bir cumhuriyetçi ve vatansever olan Robbert Emmet'in eseri -çn

da görev almamızı ya da İrlanda Cumhuriyet Kardeşliği ne katılmamızı onaylamamıştı. Ama ne maddi desteğini ne de ilgisi-
ni geri çekmişti. Acaba bu ateşli tavırlarımızla onu incittiğimiz
için mi Garvagh Glebe'in duvarlarında artık onun sesi yan-
kılanmıyordu? Acımasız İngiliz kuralları ve zalim İngilizlerle
ilgili söylemlerimiz karşısında hiç mi alıp başını gitme arzusu
duymamıştı? Bu düşünce büyük bir pişmanlık duymama ne-
den oluyor. İdealizmin, genelde tarihi kendi hikâyesine uydu-
racak biçimde yeniden yazdığı gerçeğini kabullenmek zorunda
kaldım. Gerçek şu ki İngilizlerin hepsi zalim, İrlandalıların ise
hepsi aziz değil. Yeteri kadar kan döküldü, yeteri kadar suç
işlendi, hepimizi mahkûm edecek kadar.

Ama İrlanda özgürlüğü hak ediyor. Bir zamanlar olduğum
kadar ateşli ve öfkeli değilim. O kadar saf ya da kör de değilim.
Devrimin nelere mal olduğunu gördüm ve bedeli çok ağır. Ama
Eoin'a bakıp babasını gördüğümde içimdeki özlemi ve umudu
çok derinden hissedebiliyorum.

T. S.

6

ÖLÜM DÜŞÜ

Yabancı bir yerde öldüğünü düşledim
Tanıdığı ellerden uzakta;
Ve çivilediler tabut kapağını yüzüne,
Köylüleri o ülkenin.
Ve gökyüzündeki kaygısız yıldızlara bıraktılar onu
Ben bu kelimeleri kazıyana kadar:
İlk aşkımdan daha güzeldi
Ama yatıyor şimdi o kapağın altında.

—W. B. Yeats

Her gece yayınlanan bir haber programında bir sabah kendi evinde uyanıp oraya nasıl geldiği hakkında en ufak bir fikri olmayan bir kadınla ilgili bir belgesel izlemiştim. Ne çocuklarını tanıyordu ne de kocasını. Ne geçmişini biliyordu ne de o zamanki yaşantısını. Sevdği insanların fotoğraflarına, aynadaki tanımadığı yüzüne bakarak koridorları ve odaları dolanmış ve numara yapmaya karar vermişti. Yıllarca o günden önceki yaşantısıyla ilgili hiçbir şey hatırlayamadığını belli etmemişti. Yıllar sonra gözyaşları içinde sırrını itiraf edene kadar ailesi hiçbir şey anlamamıştı.

Doktorlar bir tür anevrizma, hafızasını etkileyen ama bunun dışında hiçbir zarar vermeyen bir sağlık sorunu yaşadığını düşünüyorlardı. Programı aşırı şüpheli bir yaklaşımla izlemiştim; ha-

fızasını yitirmiş olduğundan değil, ailesinin yanlış giden bir şeyler olduğunu fark etmeden bu durumu sürdürmüş olmasından şüphelenmiştim.

Üç gündür uyabildiğim anlarda uyuyarak, uyuyamadığım zamansa çiçek desenli duvarlara bakarak huzursuzluk ve inkâr etme duygusu içinde yatıyordum. Evdeki seslere kulak kabartıyor ve beni kendi mahremiyetine dahil etmesi, bilmediğim sırları ortaya çıkarması, bilmem gereken detayları anlatması, rüzgârda uçuşan, yakalanması mümkün olmayan kâğıt parçaları gibi dağılmış parçaları bir araya getirmesi için yalvarıyordum. Bir çocuğun masum iniş çıkışları yüzünden Eoin'a çocukluk yıllarını sormak hiç aklıma gelmemişti. Büyürken benim için yarattığı dünyaya kaptırmıştım kendimi – çocukluğun tüm gereksinimleriyle dolu bir dünyaya. Dünyasının merkezi bendim. Daha önceki zamanı, benden ayrı, ben olmadan var olduğu zamanı hiç düşünmemiştim. Ama var olmuştu. Bense o dönem hakkında ne kadar az şey bildiğimi fark ediyordum.

Aslında var olmaması gereken... var olmayan yorganı yüzüme kadar çekip saklanarak ve altında tir tir titreyerek korkudan ağladığım anlar vardı. Bu *insanlar* –Thomas, Brigid, Eoin– aslında yoklardı. Artık yoklardı. Ama işte buradaydılar, benim kadar canlıydılar, ete kemiğe bürünmüşlerdi, duyguları vardı ve artık geçmiş olan günler yaşıyorlardı. Sonra gözyaşları tekrar başlıyordu.

Bir yanım öldüğüme, gölde öldüğüme ve Eoin'ın yeniden çocuk olduğu tuhaf bir cennete gittiğime inanıyordu. Nihayetinde bir kıvılcımla başlayıp büyüyen düşünce buydu; alazlanan, beni ısıtan ve düşüncelerimin çılgın döngüsünü yatıştıran bir kıvılcımdı bu. Eoin burada, bu mekândaydı. Benim dünyamdaysa ölmüştü. Burada tekrar birlikteydik, tıpkı söz verdiği gibi. Bir süre için bile olsa Eoin burada kalmak istememe neden oluyordu.

Thomas sık sık beni muayene ediyor, sargımı değiştiriyor, enfeksiyon olup olmadığını kontrol ediyordu. "İyileşeceksin, Anne. Yaralısın. Ama iyileşeceksin. Ciddi bir hasar yok."

"Eoin nerede?" diye sordum. İlk geceden sonra oğlan beni görmeye gelmemiştir.

"Brigid, kız kardeşini görmek için birkaç günlüğüne Kiltyclogher'e gitti."

Nereden duyduğumu hatırlamaya çalışarak, "Kiltyclogher," diye tekrar ettim. "Seán Mac Diarmada, Kiltyclogher'de doğdu," dedim beynimin kıvrımlarına saklanmış bilgi kırıntısını çekip çıkararak.

"Evet. Annesi Mary bir McMorro'u. O ve Brigid kardeş."

Şaşkınlık içinde, "Declan'la Seán kuzen miydi?" diye sordum.

"Evet. Anne, bunu biliyorsun zaten."

Kuşku dolu bir inkâr içinde başımı iki yana sallayabildim sadece. Eoin geçmişiyile ilgili bu kadar çok şeyi neden benden saklamıştı? Bu çok önemli bir aile bağıydı ama o bundan hiç söz etmemiştir. Brigid McMorro Gallagher. Gözlerimi kapattım ve zihnimi boşaltmaya çalıştım ama küçük bir gerçeğin ağzımdan kaçması uzun sürmedi.

"Brigid, Eoin'ı benden uzak tutmak istiyor," diye fısıldadım.

Thomas müdanasız bir tonlamayla, "Evet," diye cevap verdi. "Onu suçlayabilir misin?"

"Hayır." Brigid'i çok iyi anlıyordum. Ben de olsam bana güvenmezdim. Ama Anne'in günahları her neyse suçlusu ben değildim. "Banyo yapmam gerek. Bu mümkün mü?" Banyo yapmam gerekiyordu. Hem de hemen. Sırtıma kadar inen uzun saçlarım cansızdı, kasten düzelttim.

"Hayır. Henüz olmaz. Yarayı ıslatmaman gerek."

"Biraz temizlenemez miyim? Bezle? Dişimi fırçalasam, saçımı yıkasam?"

Thomas'ın gözleri karman çorman saçlarıma kaydı ve hemen bakışlarını başka tarafa çevirdi. "Yeterince güçlü hissediyorsan olur. Ama yardım edecek kimse yok. Brigid bile burada değil."

Brigid'in bana yardım etmesini istemiyordum. Sadece bir kez soğuk bir rüzgâr gibi odama girmiş ve ardında buz gibi bir hava

bırakarak çıkmıştı. Yüzüme bakmamıştı, boğazıma kadar kapalı, ayak bileklerime kadar inen eski zamanlardan kalma geceliği giymeme yardım ederken bile.

“Kendim halledebilirim, Thomas.”

Yorganı üzerimden çekip kalkmama yardım ederken, “Saçını yıkayamazsın. Eğildiğinde dikişlerin atar. Ben yaparım,” dedi ciddi bir tonla. “Yürüyebilecek misin?”

Evet dercesine başımı salladım ve ayaklarımı sürüye sürüye son birkaç gündür beni taşıdığı banyoya giderken Thomas kolumu tuttu. Hayal görmediğime –ya da ölmediğime– beni ikna eden şeylerden biri her zamanki, değişmez çiş yapma ihtiyacımdı.

“Önce dişlerim lütfen,” dedim.

Thomas, lavaboya ahşap saplı, kısa kıllı küçük bir diş fırçasıyla bildiklerimden pek farklı olmayan bir diş macunu koydu. Fırçanın kılları bir tür hayvan kılıydı ve sertti. Bunu ve macunun sabunsu tadını kafama takmamaya çalıştım. Dişlerimi özenle fırçalayıp diş etlerimim kanamasını önlemek için en son parmağımı kullanarak işimi bitirdim. Thomas borulardan sıcak suyun gelmesini bekliyordu, kaşları arasında ufak bir çizgiyle beni izlerken yakaladım onu.

İşim bittiğinde Thomas, pençe ayaklı kocaman küvetin yanına orta yükseklikte bir tabure çekti ve yavaşça beni oturttu. Brigid’in üzerime bol gelen, eski geceliğini bedenime sarıp büyük küvetin kenarından eğilmeye çalıştım ama bu açıcı acıyla inlememe neden oldu.

“Sanırım eğilemeyeceğim.”

“Ayağa kalk. Kenara tutun. Gerisini ben hallederim.”

Ayakta daha rahattım ama sallanıyor ve güçsüz hissediyordum, üstelik başımın ağırlığı çok rahatsız ediciydi. Thomas porselen maşrapayı doldurup akan ılık suyu ne yaptığını bilen elleriyle takip ederek su dökmeye başladığında başımı göğsüme doğru eğdim.

Sıcaklık ve Thomas’ın nazik ihtimamı harika bir duyguydü ama bir yandan dik durmak diğer yandan bol geceliğin ıslanmasını

engellemek için çabalarken öyle ahmak hissediyordum ki kahkahalarla gülmeye başladım.

“Yanlış bir şey mi yapıyorum?” diye sordu Thomas.

“Hayır. Doğru yapıyorsun. Teşekkür ederim.”

“Bu sesi unutmuşum.”

“Hangi sesi?”

“Kahkahanı.”

Gülmeyi ânında kestim. Başka birinin kılığına girmiştim, bu berbat ve korkutucu bir deneyimdi. Başım suyun etkisiyle ağırlaşana kadar su akmaya devam etti, yaramı sızlatmaya başladı. Sendeledim ve Thomas, sağ eliyle uzun saçlarımı sıkıp suyunu akıtırken sol eliyle beni tutup dengemi sağladı.

“Saçını yıkamak için iki elimi de kullanmam gerek. Bırakırsam düşer misin?”

“Hayır.”

“Eğer düşecek gibiysen hayır demenin bir faydası yok,” dedi azarlarcasına. Aksanındaki bir şey, “R”lere vurgu yaparak söylediği tekdüze kelimeler âdeta içime işledi. Bunun sadece çocukluğumu, Eoin’i hatırlatan bir tını olup olmadığını bilmiyordum ama bana huzur veriyordu. Thomas, söylediğimin doğru olup olmadığını kontrol ettikten sonra beni bıraktı. Sendelemediğimi görünce büyük bir sabunla sırlıslıkla topağı köpürtmeye başladı. Yüzümü buruşturdum ama acıdan değildi. Kurduğunda saçımın neye benzeyeceğini hayal bile edemiyordum. Buklelerimin kabarık ve şekil almaz olmalarını engellemek için pahalı saç ürünleri kullanırdım.

Thomas, saçlarımı sabunlarken de durularken de özenli ve nazikti. Kafatasımda gezinen uzun parmakları, yanımdaki varlığı ve sevecenliği beni ağlamaklı yaptı. Gözlerime batan yaşları bastırmak için dişlerimi sıktım ve kendi kendime saçmaladığımı söyledim. Yeniden sendelemiş olmalıyım ki Thomas omuzlarıma bir havlu koyup saçımdaki fazla suyu sıktı ve beni yeniden tabureye oturttu.

“Saçımı yumuşatacak bir yağ... ya da tonik var mı?” diye kekeledim, uygun kelimeyi kullanmaya çalışarak. “Dolaşıklığını açacak herhangi bir şey?”

Thomas'ın kaşları kalktı ve alnına düşen bir tutam saçı geri itti. Gömleği ıslanmış, kolları dirseklerine kadar kıvrılmıştı ve bundan daha iyisini yapamazdı.

Kendimi ilgi bekleyen bir çocuk gibi hissettim. “Boş ver. Özür dilerim. Yardımın için teşekkür ederim.”

Dudaklarını büzüp bir süre düşündü ve sonra kapının yanındaki yüksek dolaba döndü. “Annem saçlarını iyice çırpılmış yumurtayla yıkar ve biberiye çayıyla durulardı. Belki bir sonraki sefere, olur mu?” Belli belirsiz bir tebessümle bana baktı. Dolaptan ince dişli bir tarakla küçük bir cam şişe aldı. Saçları belirgin bir biçimde ayrılmış ve geriye doğru taranmış bir erkek resminin üzerindeki “Briyantin” yazan sarı etiket bu şişenin ona ait olduğunu düşündürdü bana.

“Ufak bir miktar kullanacağım. Brigid'in şikâyet edip durduğu yağlı bir kalıntı bırakıyor. Başımı koyduğum her mobilyada iz bıraktığımı söyler.” Tuvaletin üzerine oturdu ve oturduğum tabureyi kendine doğru çekti, artık sırtım ona dönük hâlde bacaklarının arasındaydım. Tonik şişesinin kapağını açtığını ve ellerini birbirine sürtüğünü işittim. Koku korktuğum gibi kötü değildi. Thomas gibi kokuyordu.

“Uçlardan başla ve yukarı doğru çık,” dedim yumuşak bir tonla.

“Baş üstüne, efendim.” Ses tonu eğlenceliydi, gülmemek için dudaklarımı ısırdım. Hareketlerindeki samimiyet beni etkiliyordu. 1920'li yıllardaki erkeklerin kadınlarıyla bu biçimde ilgilendiklerini hayal bile edemezdim. Üstelik ben, onun kadını değildim.

Thomas, tam olarak benim söylediğim gibi parmaklarını sırtıma dökülen ıslak tutamlardan başlayıp yukarı doğru çıkarırken, “Bugün hastan var mı?” diye sordum.

“Bugün pazar, Anne. O'Toolelar pazar günleri çalışmazlar ve ben de acil bir durum olmazsa hasta muayene etmem. Arka arkaya

iki hafta ayinleri kaçırdım. Eminim Peder Darby nedeni sormak ve viski içmek için uğrayacaktır."

Eoin'in küllerini göle saçtığım günün hangi gün olduğunu hatırlamaya çalışarak, "Bugün pazar," diye tekrarladım.

Thomas saçımı avucuna alıp sert tarakla dikkatle tararken, "Seni gölden geçen pazar çıkardım. Bir haftadır buradasın," diyerek düşündüğüm soruyu yanıtladı.

"Bugünün tarihi ne?" diye sordum.

"3 Temmuz."

"3 Temmuz 1921 mi?"

"Evet, 1921."

Sessiz kaldım, Thomas dolaşmış saçlarımı dikkatle açmaya devam ediyordu. "Ateşkes yapmak isteyecekler," diye mırıldandım.

"Ne?"

"İngilizler İrlanda Parlamentosu'na ateşkes çağrısı yapacak. İki taraf 11 Temmuz 1921'de anlaşmaya varacak." Diğer birçok tarihin aksine bu tarih zihnime kazınmıştı çünkü 11 Temmuz Eoin'in doğum günüydü.

"Peki bunu nasıl bu kadar kesin biliyorsun?" Elbette bana inanmamıştı. Sesi yorgun çıkıyordu. "Da Valera, geçen aralıktan beri ateşkes anlaşmasını kabul etmesi için İngiliz başbakanını ikna etmeye çalışıyor."

"Biliyorum işte." Gerçeği ona nasıl söyleyeceğimi, aslında kim olduğum konusunda onu nasıl ikna edeceğimi düşünerek gözlerimi kapattım. Başka biri gibi davranmak istemiyordum. Ama ya Anne Gallagher olmadığım için kalmama izin vermezse? Peki, eve geri dönemezsem nereye gidecektim?

"İşte. Sanırım oldu," dedi Thomas ve havluyu yeni taranmış saçlarımda gezdirerek iyice kurulayıp fazla yağı sildi. Pırıl pırıl saçlarıma dokundum, uçları kıvrılmaya başlamıştı bile. Alçak sesle ona teşekkür ettim. Thomas ayağa kalktı ve ellerini kollarımın üst taraflarına sarıp kalkmama yardım etti.

"Şimdi seni yalnız bırakacağım. Yikanman için bez ve sabun

var. Sargını ıslatma. Ben hemen dışarıda olacağım. İşin bitince seslen. Ve Tanrı aşkına, bayılma." Kapıya doğru ilerledi ama tam tokmağı döndürecekken durdu. "Anne?"

"Efendim."

"Özür dilerim." Özrü birkaç saniye havada asılı kaldıktan sonra devam etti. "Seni Dublin'de bıraktım. Seni her yerde aradım ama aramaya devam etmem gerekirdi." Sesi yumuşacık, yüzü başka tarafta, sırtı dikti. Bu söylediklerini, Ayaklanma'yla ilgili yazdıklarını okumuştum. Acısını hissetmiştim. Şimdi de hissediyor ve onu rahatlatmak istiyordum.

"Özür dilemeni gerektirecek hiçbir şey yok," dedim, bunu o kadar inanarak söyledim ki sesim âdeta çınladı. "Eoin'la ilgilendin. Brigid'le de. Declan'ı yuvasına getirdin. Sen iyi bir adamsın, Thomas Smith. Çok iyi bir adam."

Karşı çıkarcasına başını iki yana salladı ve yeniden konuşmaya başladığında sesi gergindi. "Declan'ın mezar taşında senin de ismin var. Şalını onun yanına gömdüm... o sevdiğin yeşil şalını. Bulabildiğim tek şey oydu."

"Biliyorum," diye onu sakinleştirmeye çalıştım.

"Biliyor musun?" Birden döndü, sesinde duyduğu acı gözlerinde de ısıldıyordu. "Nereden biliyorsun?"

"Gördüm. Ballinagar'daki mezarı gördüm."

Israrla, "Sana ne oldu, Anne?" diyerek birçok kez sorduğu soruyu tekrarladı.

"Söyleyemem," dedim yalvarır bir tonla.

"Neden?" Bu kelime hüsrana dolu bir çığlıktı. Ona uyum sağlamak için ses tonumu yükselttim.

"Çünkü bilmiyorum. Buraya nasıl geldiğimi bilmiyorum!" Lavabonun kenarını sımsıkı tutuyordum; gerçek ve çaresizlik yüzüme yeterince yansımış olmalıydı ki Thomas, elini artık dağılmış olan saçlarında gezdirerek derin bir iç çekti.

"Peki," diye fısıldadı. "İşin bitince haber ver." Başka hiçbir şey söylemeden banyodan çıktı ve kapıyı kapattı. Tek başıma yıkan-

dım, ellerim ve bacaklarım titriyordu ve hayatım boyunca korkmadığım kadar çok korkuyordum.

Eoin ve Brigid ertesi gün döndüler. Eoin'ın geniş merdivenlerde aşağı yukarı koşturduğunu ve Brigid'in ona dinlendiğimi, beni rahatsız etmemesini söylediğini duydum. Yavaş adımlarla ama gitgide artan bir güvenle iki kez tek başıma banyoya gitmiş, dişlerimi fırçalamış ve saçımı taramıştım. Üzerime düzgün bir şeyler giymek, Eoin'ı görmek, hareket etmek istiyordum ama nekahet dönemi boyunca giydiğim ödünç alınmış iki gecelikten başka giyecek hiçbir şeyim yoktu. Huzursuz ve güçsüzdüm. Bütün günü odamdaki iki pencerenin arkasındaki manzaraya bakarak geçiriyordum. Uyuduğum oda evin köşesindeydi ve pencerelerden birinden ön taraftaki araba yolunu, diğerinden ise güzel göl manzarasını net olarak görüyordum. Yaprak dolu ağaçlara ve onların dallarıyla çerçevelenmiş parıldayan göle bakmadığım zamanlar ağaçların gölgesi altındaki patikadan eve dönen Thomas'ı seyrediyordum.

Bu adam çok az uyuyordu. Pazar gecesi doğmak üzere olan bir bebek için çağırılmıştı ve geceyi o kocaman evde tek başıma ana katı inceleyerek geçirmiştim. Thomas gitmeden önce tek başıma kalacak kadar iyi olmadığım endişesiyle odama gelmişti ve onu iyi olduğuma ikna etmiştim. Yetişkinlik hayatımın çoğunu tek başıma geçirdiğimi ve sürekli bir refakatçiye ihtiyacım olmadığını ona söylemedim.

İncelemem uzun sürmedi. Ayaklarımı sürüye sürüye misafir yemek odasından devasa mutfığa ve ardından Thomas'ın çalışma odası ve muayenehane olarak kullandığı iki odaya gitmek canıma okudu. Bana verilen odaya gitmek için merdiven çıkmama gerek olmamasına fazlasıyla minnettar hissederek yatağıma döndüm.

Çalışanlar ertesi gün döndüler ve yemek vakti üzerinde beyaz bir önlük olan uzun, sade bir elbise giymiş, sarı saçlarını arkadan örgü yapmış genç bir kız çorba ve ekmek konmuş bir tepsiyle gel-

di. Ben yemek yerken o da yatak araflarımı çıkarıp büyük bir ustalıkla yatağımı yeniden yaptı. İçi bitince gözleri merakla, kolları kirli araflarla dolu hâlde bana döndü.

“Sizin için yapabileceğim başka bir şey var mı, han’fendi?” diye sordu.

“Yok. Teşekkür ederim. Lütfen bana Anne de. Senin adın ne?”

“Adım Maeve, han’fendi. İe yeni baladım. Ablalarım Josephine ve Eleanor mutfakta çalışıyorlar. Ben de diğer kardeşim Moira’ya temizlikte yardım etmek için buradayım. Köle gibi çalışırım.”

“Maeve O’Toole mu?” Kaığım yüksek bir sesle porselen kâseye çarptı.

“Evet, efendim. Babam Dr. Smith’in çiftliğin khyası. Erkek kardeşlerim dışarıda çalışıyorlar; biz kızlar ise içeride. O’Toolelar on kişi ama kk Bart henüz bebek. Ninemi de sayarsak on bir, aslında o bir Gillis, O’Toole değil. O kadar yalı ki onu iki kişi sayabiliriz.” Güldü. “Yolun az aşağısında yaşıyoruz, büyük evin arkasında.”

En fazla on iki yaında olan kıza dikkatle bakarak yüz hatlarında o yalı kadını bulmaya çalıştım. Bulamadım. Zaman onu öyle çok değitirmiti ki bariz bir benzerlik yoktu.

akınlığımı gizlemeye çalışarak, “Seninle tanıştığıma çok sevindim, Maeve,” diye kekeledim. Kızın yüzü ııldadı ve kraliyet ailesinden bir misafirmiim gibi reverans yapıp odadan ıktı.

O geri döndü. Anne geri döndü. Maeve böyle söylemişti. Unutmamıtı. Onun geçmişinin bir parçası olmuştum. Ben. Büyük ninem değil. Anne Finnegan Gallagher geri dnmemiti. Ben dnmtm.

23 Mayıs 1918

Geçen ay İrlanda'daki her kilisenin kapısında zorunlu askerlik karşıtı bir kampanya İrlandalıların imzasını bekliyordu. İngiltere başbakanı, yaklaşık seksen kilometrelik Fransa cephesinde savaşıyan İngiliz gençlerinin büyük sıkıntı içinde olduklarını ve İrlandalılarınsa hiçbir sıkıntısı olmadığını söyledi. Şu günlerde İrlanda'daki her evde yaşanan korku, İngiliz silahlı kuvvetlerinde askerlik yapmak zorunda kalmak.

İngilizler, siyasi tutukluları sırf yeniden yakalayıp tutuklamak için serbest bıraktıkları bir kedi-fare oyunu oynuyorlar. Aynı zamanda İrlanda milliyetçiliğini teşvik eden herhangi bir faaliyete –halk dansları, dil okulları ya da İrlanda hokeyi maçlarına– katılan ve İngiliz karşıtı duyguları körükleyen herkesi tutukluyorlar.

Bu durum, için için kaynamayı artırıyor sadece.

15 Mayıs'ta, bir sonraki cuma günü Sinn Féin'in önemli üyelerinin evlerine yapılacak bir dizi baskınla ilgili haberleri almak için Dublin'e gittim. Adım listede yoktu ama Mick endişeliydi. Listeyi Dublin Kalesi'ndeki bir adamından almıştı ve eve gitmemem konusunda beni uyardı. Geceyi Mick ve diğer birkaç kişiyle Vaughan's Oteli'nde geçirip baskınların bitmesini bekledim. De Valera'yla birlikte birkaç kişi daha uyarıya rağmen evlerine gittiler ve evlerinden alınıp apar topar hapse atıldılar. Michael Collins'in evine gitmemesi için uyardığı bir adam neden şüphelenir bilmiyorum ama İngilizler tutukladıkları adamlar konusunda çok mutlu olmalıydılar. Mick şafak vakti dışarı çıkıp, en büyük arzuları onu tutuklamak olan

adamların burnunun dibinde gri takım elbisesi içinde bisikletle bütün şehri dolaştı.

Adımın hâlâ temiz olduğunu öğrenmenin rahatlığıyla ben de Dublin Kalesi ziyaretlerimi yaptım. İrlanda'nın yeni atanmış genel valisi Lord John French üvey babamın eski bir arkadaşı. Mick bu bağlantıya çok sevindi. Lord French'le Kale'deki idari merkezde yer alan çalışma odasında çay içmek için buluştum, insanların bir doktor bulduğunda yaptıkları gibi bütün hastalıklarını sıraladı. Gut hastalığı için bulunan yeni tedavi yöntemleriyle ayda bir onu muayene edeceğime söz verdim. O da bana sonbaharda düzenlenecek valilik balosuna davetiye bulacağına söz verdi. Yüzümü buruşturmamaya çalıştım ve oldukça başarılı oldum.

Ve sert bir ifadeyle yeni görevinde yapacağı ilk işin, Sinn Féin, İrlanda Gönüllüleri, Gaelic League* ve Cumann na mBan'i** yasaklayan bir bildiri yayınlamak olacağını iddia etti. Kısa bir süre sonra kaynayacak cadı kazanını düşünerek başımı salladım.

Dublin'e her gittiğimde Anne geliyor aklıma. Bazen kendimi onu ararken buluyorum, sanki isyandan sonra burada kalmış ve bulunmayı bekliyormuş gibi. Paskalya Ayaklanması'nda ölenlerin listesi nihayet geçen yıl Irish Times'ta yayınlandı. Declan'ın adı vardı. Anne'in yoktu. Hâlâ kimliği belirlenmemiş olan az sayıda ölü var. Ama bu noktadan sonra artık asla belirlenmeyecek.

T. S.

* 1893 yılında kurulan ve amacı İrlanda dilini ve kültürünü yeniden canlandırmak olan bir organizasyon –çn

** 1914 yılında Dublin'de kurulan ve sonra dağılan cumhuriyetçi bir kadın örgütü –çn

TAZI SESİ

*Bir gün tan ağarmadan kalkacağız
Ve hulacağız yaşlı tazılarımızı kapının önünde
Ve öğrenince avın başladığını tamamen uyanacağız.
Rastlayacağız koyu kan izine bir kez daha.*

—W. B. Yeats

Thomas, ben yattıktan sonra gelmiş olmalıydı ve ertesi günün büyük bir kısmında da evde yoktu. En uzak banyoya kadar gidip dönme cesareti göstererek ve bodrumdaki kazanın –taşradaki evlerin çoğunun keyfini yaşayamadığı modern bir müsriflikti bu– uğultusunu dinleyerek bir günü daha odamda geçirdim. Maeve ve diğer kızın –adı Moira mıydı?– odamın önündeki holde hayretler içinde kazan hakkında konuştuklarını duydum. Maeve’in büyük evdeki ikinci günüydü ve bu lüksün onu çok heyecanlandığı barizdi. Thomas eve hava karardıktan sonra döndü ve yavaşça kapımı çaldı. Girebileceğini söylediğimde kapı eşiğinden öteye geçmedi. Mavi gözleri kan çanağına dönmüştü ve kenarları kıpkırmızıydı. Alnında koyu renk bir leke vardı, gömleği leş gibiydi ve yakasının hemen altındaki düğme kopmuştu.

Kapıda durup, “Nasılsın?” diye sordu. İki gündür yatağa yaklaşmıyordu oysa öncesinde sargımı kontrol etmeden bir gün bile geçirmemişti.

"Daha iyi."

"Yıkandıktan sonra sargını değiştirmeye geleceğim."

"Gerek yok. Ben iyiyim. Yarına kadar idare eder. Bebek nasıl?"

Kısa bir an boş gözlerle bana baktıktan sonra gözlerinde sorumu anladığını gösteren bir ifade belirdi. "Bebek de anne de iyi. Bana ihtiyaç bile yokmuş."

Yumuşak bir tonla, "Neden savaştan çıkmış gibi görünüyorsun?" diye sordum.

Thomas ellerine ve buruşmuş gömleğine baktı, bitkin bir hâlde kapı pervazına yaslandı. "Carrigan Çiftliği'nde bir sorun vardı. Jandarma... silah arıyordu. Direnişle karşılaşınca ahır ve evi ateşe verdiler, katırı vurdular. Evin en büyük oğlu Martin öldü. Martin vurulmadan önce jandarmalardan birini öldürdü, birini de yaraladı."

"Olamaz," dedim soluğum kesilmiş bir hâlde. Geçmişteki bu olayı biliyordum ama o güne kadar gerçek değildi.

"Oraya vardığımda ahırdan geriye hiçbir şey kalmamıştı. Ev ise biraz daha iyi durumda. Çatıyı yenilemeleri gerekecek. Kurtarabildiğimizi kurtardık. Sazdan çatı üzerine yağarken Mary Carrigan eşyaları kulübeden çıkarmaya çalıştı. Elleri yandı ve saçının yarısı yok oldu."

"Ne yapabiliriz?"

"Sen bir şey yapamazsın," dedi Thomas ve yardım talebimi geri çevirişini yumuşatmak için hafifçe tebessüm etti. "Benim Mary'nin ellerini tedavi etmem gerek. Çatı tamir edilene kadar bütün aile Patrick'in bir akrabasının yanına geçecekler. Sonra da hayatlarına devam edecekler."

"Silah var mıydı?"

Thomas bir süre gözlerimin içine bakarak düşündükten sonra, "Bir tane bile bulmadılar," diye cevap vererek başını çevirdi. "Ama bir süredir Martin'in silah kaçakçılığı yaptığı söylentisi var. Vardı yani."

"Silahlar ne için?"

“Şimdiye kadar ne içinse onun için, Anne. İngilizlerle dışkıdan yapılmış ateş topları ve ev yapımı el bombalarıyla savaşıyoruz. Eğer şanslıysak tüfek de kullanıyoruz.” Ses tonu gerginleşmiş, çenesi kasılmıştı.

“Biz mi?” diye sormayı göze aldım.

“Biz. Bir zamanlar sen de bizim içindeydin. Hâlâ öyle misin?”

Kararsız ve tedirgin bir ifadeyle gözlerinin içine baktım ve sessiz kaldım. Anlamadığım bir soruyu cevaplayamazdım.

Thomas kapıyı kapattığında arkasında siyah bir parmak izi bırakmıştı.

Geniş antredeki büyük saat biri vurduktan uzun bir süre sonra yanağımda küçük eller, burnuma yaslanmış minik bir burunla uyandım.

Eoin, “Uyuyor musun?” diye fısıldadı.

Onu gördüğüme çok sevinmiştim, yanağına dokundum. “Uyuyor olmam gerekiyordu.”

“Ben de seninle uyuyabilir miyim?” diye sordu.

Elimi alnına dökülen kıvrır kıvrır kızıl saçının yumuşacık tutamlarında gezdirerek, “Babaannen burada olduğunu biliyor mu?” diye mırıldandım.

“Hayır. O uyuyor. Ama ben korkuyorum.”

“Neden korkuyorsun?”

“Rüzgârın sesi çok yüksek. Ya İngiliz askerlerini duymazsak? Ya ev ateşe verilirse ve hepimiz uyuyor olursak?”

Saçını okşayıp onu rahatlatmaya çalışarak, “Sen neden söz ediyorsun?” dedim.

Kocaman açılmış gözleri ve ağlamaklı sesiyle, “Conor’ın evini yaktılar. Doktor, babaanneme söylerken duydum,” diye karşılık verdi.

“Eoin?” Thomas kapıda duruyordu, yıkanmış ve üstünü değiştirmişti ama uyumak için değil. Görünüşünden hiç uyumadığı

belliydi. Üzerinde bir pantolon, beyaz bir gömlek ve çizmeleri vardı. Sağ eliyle bir tüfek tutuyordu.

Eoin korkudan nefesi kesilmiş bir hâlde, "İngiliz askerleri için nöbet mi tutuyorsun, Doktor?" diye sordu.

Thomas bunu inkâr etmedi ama tüfeği duvara dayadı ve odaya girdi. Yatağına yaklaştı ve elini Eoin'a uzattı. "Gecenin bir yarısı oldu, evlat. Hadi gel."

Eoin inatçı bir tavırla, "Annem bana masal anlatacak," diye yalan söyledi ve yüreğim sızladı. Eoin karanlıkta uzanıp giden patika manzarasını işaret ederek cüretkâr bir tonla, "Sen de şu pencerede nöbet tutup benimle dinlesene, Doktor," dedi.

Thomas, destek aradığını açıkça belli edecek şekilde iç çekerek, "Anne?" dedi.

"Bırak kalsın," diye ısrar ettim. "Korkuyor. Burada uyuyabilir."

"Burada uyuyabilirim, Doktor." Eoin bu fikri sanki kendi fikriymiş gibi coşkuyla karşıladı ki aslında öyleydi.

"Dikkatli ol, Eoin," diye uyardı Thomas. "Annenin üstünden geçme. Diğer tarafa dolan."

Eoin ânında yatağın diğer tarafına koştu, yatağa tırmandı ve yorganın altına, yanıma kıvrıldı. Vücudu benimkine o kadar yakındı ki Thomas'a bile yer vardı ama o bize katılmadı.

Onun yerine yatağımın yanındaki sandalyeyi yola bakan pencereye çekip oturdu ve gözlerini karanlığa dikti. Eoin haklıydı; Thomas nöbet tutuyordu.

Eoin'a Fionn ve Bilge Somon adlı Kelt mitini ve Fionn'un büyü-lü bir başparmağı nasıl edindiğini anlattım. "Fionn bir şey bilmesi gerektiğinde tek yapması gereken başparmağını ağzına sokmaktı, cevabı böyle bulurdu," deyip masalı sonlandırdım.

"Biraz daha anlat lütfen," diye fısıldadı Eoin, Thomas'ın duy-mayacağı umuduyla. Thomas iç çekti ama itiraz etmedi.

"Setanta'nın hikâyesini biliyor musun?" diye sordum.

Eoin, "Setanta'nın hikâyesini biliyor muyum, Doktor?" diye sordu, ondan gizli saklı konuştuğunu unutarak.

Thomas, "Evet, Eoin," diye cevap verdi.

Eoin, "Ama iyi hatırlamıyorum. Bir kez daha dinlemem gerek," dedi yalvarırcasına.

"Peki," dedim. "Setanta, Ulster kralı Conchobar mac Nessa'nın kız kardeşinin oğluymuş. Setanta küçük bir oğlanmış ama dayısı için savaşı şövalyeler gibi silahşor olmak istiyormuş. Bir gün annesine görünmeden gizlice evden kaçmış ve Kırmızı Şube Şövalyeleri'ne katılmaya kararlı olarak Ulster'e gitmek üzere uzun bir yolculuğa çıkmış. Meşakkatli bir yolculukmuş bu ama Setanta annesinin güvenli kollarına geri dönmemiş."

Eoin akli karışmış gibi bir sesle araya girerek, "Meşakkatli mi?" diye sordu.

"Çok zor," diye açıklama yaptım.

"Annesini sevmiyor muymuş?" diye sordu.

"Seviyormuş. Ama silahşor olmak istiyormuş."

"Ha." Eoin'ın sesi, sanki tam olarak anlamamış gibi kuşkuluydu. Kolunun birini boynuma doladı ve başını göğsüme koydu. "Bekleyebilirdi," diye fısıldadı.

Ben de fısıldayarak, "Evet," diye karşılık verdim ve aniden ortaya çıkan yaşları bastırmak için gözlerimi kapadım. "Ama Setanta hazırmış. Dayısının sarayına vardığında kralı etkilemek için elinden gelen her şeyi yapmış. Küçük olmasına rağmen çok istekli ve çok cesurmuş; kral şövalye olarak yetiştirilebileceğini söylemiş. Setanta bir sürü şey öğrenmiş. Sessiz kalmanın akıllılık olduğu anlarda sessiz kalmayı öğrenmiş. Dövüşmesi gerektiğinde dövüşmeyi öğrenmiş. Düşmanları onu gafil avlamasın diye rüzgârı, toprağı, suyu dinlemeyi öğrenmiş."

Eoin, "Annesini tekrar görmüş mü?" diye sordu, o ayrıntıya takılıp kalmıştı.

"Evet. Ve annesi onunla çok gurur duymuş," diye fısıldadım.

Eoin, "Tazılı bölümü anlatsana," ısrar etti.

"Sen bu hikâyeyi *hatırlıyorsun*," diye mırıldandım.

Eoin yalanının yakalandığını fark ederek sustu. Kral Conor'ın

nalbandı Culann'in evinde yemek yediği ve Setanta'nın Culann'in vahşi tazısını öldürdüğü bölümü anlatarak hikâyeyi bitirdim. Setanta, o günden sonra kralı sonsuza kadar tıpkı o tazi gibi koruyacağına ant içmiş ve Cú Chulainn, yani Culann'in tazısı diye anılmaya başlamış.

Eoin minik kollarını sımsıkı boynuma dolayıp, "Çok güzel masal anlatıyorsun," dedi. Boğazımdaki yumru öylesine büyüdü ki taşıp yanaklarımdan akmaya başladı.

"Neden ağlıyorsun? Setanta tazıyı öldürdüğü için üzüldün mü?" diye sordu Eoin.

Yüzümü saçlarına gömerek, "Hayır," diye cevap verdim.

"Köpekleri sevmiyor musun?" Eoin çok şaşırmış, sesi yükselmişti.

"Sakin ol, Eoin. Tabii ki seviyorum." Boğazıma takılıp kalan hislere rağmen şaşkınlığı beni güldürdü.

Eoin hâlâ bu hikâye yüzünden ağladığımdan emin olduğundan, "Setanta tazıyı öldürmek zorundaydı," diyerek beni rahatlatmaya çalıştı. "Aksi takdirde tazi onu öldürecekti. Doktor öldürmenin yanlış olduğunu söylüyor ama bazen yapılmak zorunda."

Thomas başını pencereden bize doğru çevirdi, yanıp sönen bir şimşek kısa bir an için yüzünü aydınlatıp ortaya çıkardı ve hemen tekrar karanlığa gömdü.

"Eoin," diye azarladı yumuşak bir tonla.

"Sen de tazi gibisin, Doktor. Evi koruyorsun." Eoin vazgeçmiyordu.

Thomas yumuşak bir tonla, "Sen de tıpkı Fionn gibisin. Fazla soru soruyorsun," diye karşılık verdi.

"Fionn gibi benim de sihirli başparmağa ihtiyacım var." Eoin ellerini havaya kaldırıp parmakları kıvırdı ve başparmakları ortaya çıkararak inceledi.

"Senin sihirli parmakların olacak. Tıpkı Doktor gibi. Ne yaptığını bilen ellerinle insanları iyileştireceksin," dedim alçak sesle.

Saat neredeyse sabahın üçü olmalıydı ve Eoin'da en ufak bir uyku belirtisi yoktu. Bu küçük oğlandan enerji fışkırıyordu.

Uzandım, ellerini ellerimle sarıp aşağıya indirdim ve yastığı yeniden başının altına yerleştirdim.

"Artık uyku vakti, Eoin," dedi Thomas.

Eoin yalvaran bakışlarını bana doğru çevirerek, "Bana şarkı söyler misin?" diye sordu.

"Olmaz. Ama sana bir şiir okurum. Şiirler de aynı şarkılar gibidir. Fakat gözlerini kapaman gerek. Bu, çok ama çok uzun bir şiir. Daha ziyade bir hikâye gibi."

Eoin ellerini çırparak, "Olur," dedi.

"El çırpma yok. Konuşmak yok. Gözler kapanacak," dedim.

Eoin sözümü dinledi.

"Rahat mısın?" diye fısıldadım.

Eoin gözlerini açmadan fısıldayarak, "Evet," diye cevap verdi.

Sesimi alçalttım, yumuşattım ve okumaya başladım. "Güçbela duydum çulluğun bağırsını, rüzgâr şiddetli eserken görmedim gri telaşını." Ritmin ve kelimelerin oğlanı sakinleştirip uyutması için yavaş yavaş okuyordum. "Baile ve Aillin", Eoinı her zaman uyuturdu. Daha şiir bitmeden hafif hafif horlamaya başladı ve ben de hikâyeyi bitirmeden susardım.

Thomas pencereden bana doğru döndü. "Henüz bitmedi."

"Hayır, bitmedi. Eoin uyudu," diye mırıldandım.

Thomas alçak sesle, "Tamamını duymak isterim," dedi.

"Nerede kalmıştım?"

Thomas mısrayı hatasız okuyarak, "Geldiler iri bir gözcünün olduğu yere ve titrediler aşktan tutkuyla öpüşürken," dedi. Bu kelimeler onun dudaklarından dökülürken kulağa erotik ve sıcacık geldi. Onu mutlu etmek için kaldığı yerden devam ettim.

"Toprağın yitip gittiği yerde gezindiklerindendir, tanıklar ölüksüz şeyleri," diye ezbere okudum ve son mısralara kadar alçak bir sesle devam edip en sevdiğim kelimelerle bitirdim. "Çünkü

ezelden beri hiçbir âşık yoktur ki arzu etmiş olsun evlenmeyi bu dünyadan göçmüş o ikisi kadar.”

Thomas, “Bu dünyadan göçmüş o ikisi kadar,” diye fısıldadı. Oda, iyi bir hikâyenin arkasında her zaman bıraktığı o hoş duyguyla sessizleşti. Gözlerimi kapatıp küçük Eoin’ın nefes alıp verişini dinledim, bu ânın çabucak geçip gitmesini istemediğimden nefes almaya cesaret edemiyordum.

“Neden ağlıyordun? Eoin’a cevap vermedin.”

Neyi açık edip neyi etmemem gerektiğinden emin olmadığım-
dan kısa bir an cevabımı toparlamaya çalıştım ve sonunda karmaşık duygularımı en basit şekilde açıklamaya karar verdim. “Bu hikâyeleri bana büyükbabam anlattı. Culann’ın tazısını da o anlattı. Şimdi ben Eoin’a anlatıyorum. Benim ona anlattığım hikâyeleri bir gün o da torununa anlatacak.”

Ben sana anlattım. Sen bana anlattın. Aslında hangisinin ilk olduğunu sadece rüzgâr bilir.

Thomas başını hafif ışıkla çerçevelenmiş pencereden bana çevirip devam etmemi bekledi ve ben göğsümdeki olağanüstü karmaşayı açıklamaya çalıştım.

“Burada onun yanında yatarken. Tatlılığı. Boynuma doladığı kolları. Ne kadar... mutlu olduğumu... fark ettim.” Gerçek öylesine tuhaftı ki bu duygunun yanlış görünmesine neden oluyordu. Büyükbabamı özlemiştim. Hayatımı özlemiştim. Korkmuştum. Dehşet içindeydim. Yine de bir parçam yanımdaki küçük oğlan ve yatak odamın penceresinde nöbet tutan adam için minnet duyuyordu.

“Mutlu olduğun için ağladın, öyle mi?” diye sordu Thomas.

“Son zamanlarda çok ağladım. Ama bu seferki mutluluk göz yaşlarıydı.”

“Bugünlerde İrlanda’da mutlu olmak için çok az sebep var.”

“Eoin benim için yeterli bir sebep,” diye cevap verdim ve bunun doğruluğu karşısında bir kez daha şaşırdım.

Thomas o kadar uzun bir süre sessiz kaldı ki gözlerim ağırlaştı ve uyku yavaş yavaş beni ele geçirmeye başladı.

“Çok farklısın, Anne. Seni zor tanıyorum,” diye mırıldandı Thomas. Küt küt atan kalbim ve onun sesi yüzünden öylesine korktum ki uykum kaçtı. Ne uyku geri döndü ne de Thomas gitti. Gözleri koyu renk ağaçlarda ve boş patikada, asla gelmeyen bir tehdidi gözleyerek nöbet tutmaya devam etti.

Şafak ağaçların arasında sökmeye başlayınca Thomas kendinden geçmiş uyuyan çocuğu kucaklayarak kollarımın arasından aldı. Eoin’in gözalıcı saçlarla çevrili başı Thomas’ın omzunda, küçük kolları onun sırtından sallanarak gidişlerini izledim.

Thomas, “Brigid uyanmadan onu yatağına yatırayım. Bunu bilmesine hiç gerek yok. Artık sen de uyumaya çalış, Anne,” dedi bitkin bir sesle. “Şimdilik İngiliz askerlerinden kurtulduk sanırım.”

Rüyamda kafamın içinde dönüp duran sayfaları gördüm. Birini kapıp göğsüme bastırıyor ve okumaya çalıştığım anda yeniden elimden kaçırıyordum. Suyun okumadığım o kelimeleri dağıtacağını bile bile, uçuşan beyaz parçacıkları göle kadar takip ediyordum. Sayfaların, kısa bir an için kurtulma ihtimalleri varmış gibi benimle alay edercesine dalgalarla kıyıya yaklaşmasını ve sonra yavaş yavaş dibe batmasını izliyordum. Bu daha önce de gördüğüm bir rüyaydı. Bu rüyanın her şeyi yazma, sadece bir sayfaya yazılmış olsa bile yaşanan her şeye ölümsüzlük verme ihtiyacımdan kaynaklandığını düşünürdüm. Birden aklıma gelince nefes nefese uyandım. Thomas Smith’in günlüğü, aşkına bir uyarıyla sonlandırdığı günlüğü pekâlâ Lough Gill’in dibinde bir yerde olabilirdi. Göle açıldığımda çantamdaydı ve Garvagh Glebe’in fotoğrafı da içindeydi. Bu aklımdan çıkmıştı; orada, Eoin’in küllerinin durduğu kabın altında duruyordu.

Bir hüznün ve pişmanlık dalgası yeniden yastıklara gömülme neden oldu. Ne kadar aptal, ne kadar dikkatsizdim. Thomas Smith o defterde yaşıyordu ve şimdi o defter yoktu. Ufacık zerrecikler, cam parçacıkları ve tozdan ibarettik. Sahil boyunca uza-

nan, birbirinden farksız kum tanecikleri kadar çoktuk. Doğuyor, yaşıyor ve ölüyorduk. Bu döngü sürüp gidiyordu. Bir sürü hayat yaşanıyor. Ve öldüğümüzde yitip gidiyorduk. Birkaç nesil geçip gidiyordu. Ve hiç kimse *doğduğumuzu* bile anımsamıyordu. Hiç kimse göz rengimizi ya da içimizi kasıp kavuran tutkularımızı hatırlamıyordu. Er ya da geç hepimiz çimlerin arasında bir taş, yosun kaplı bir mezar taşı oluyorduk... Hatta bazen o bile olamıyorduk.

Gölde yitirdiğim yaşama geri dönsem bile defter gitmiş olacaktı. Thomas Smith gitmiş olacaktı... eğik yazılmış kelimeleri, devrik cümleleri, umutları ve korkuları. Yaşamı. Yok olmuştu. Ve bu düşünce benim için dayanılmazdı.

19 Mart 1919

Dünya Savaşı sona erdi ama İrlanda'nın savaşı henüz yeni başlıyor. Kanlı çatışmayı ve zorunlu askerliği sona erdiren ateşkes antlaşması 11 Kasım'da imzalandı. İki yüz binden fazla İrlandalı genç zorunlu askerlik olmadığı hâlde hâlâ savaşıyor ve otuz beş bini onların özerklik haklarını tanımayan bir ülke için öldü.

Kaynayan kazan nihayet taşmaya hazırdır belki de. Aralıkta genel seçimlerde Birleşik Krallık Avam Kamarası'ndaki 105 İrlanda koltuğunun yetmiş üçünü Sinn Féin adayları kazandı. Bu yetmiş üç kişiden hiçbirisi Westminster'daki koltuklarına oturmayacak. 1918'de bütün Sinn Féin üyeleri tarafından imzalanan manifestoya göre İrlanda kendi hükümetini, ilk Dáil Éireann'ı kuracak.

Mick siyasi tutukluların hapisten kaçmalarını organize ediyor; parmaklıkları kesmek için içeri gizlice eğeler sokuluyor, duvarlara ip merdivenler atılıyor ve gardiyanları korkutmak için ceket ceplerindeki kaşıklar tabancaymış gibi davranılıyor. Mountjoy Hapishanesi'nden kaçıışı ve üç mahkûm beklerken yirmi mahkûmun firar ettiğini anlatırken kahkahalarına engel olamıyordu.

Kahkahalar atarak, "O'Reilly hapishanenin dışında üç bisikletle bekliyordu," dedi. "Avaz avaz bütün hapishanenin boşaldığını söyleyerek geldi buraya."

Mick, İrlanda Cumhuriyeti'nin yeni seçilen başkanı Eamon de Valera'yı şubat ayında Lincoln Hapishanesi'nden çıkardı ama sonradan öğrendi ki adamın planı para toplamak ve İrlanda'nın bağımsızlığına destek vermek için Amerika'ya

gitmektir. Orada ne kadar kalacağı hakkında bir tahmin yoktu. Mick'i hiç bu kadar şaşkın görmemiştim. Kendini terk edilmiş hissediyor ve onu suçlayamıyorum. Omuzlarındaki yük çok ağır. Benden bile az uyuyor. Topyekün bir savaşa hazır ama Valera halkın hazır olmadığını söylüyor.

Bilgi toplamak için çok az zamanım oldu. Grip salgını bütün Avrupa'yı kasıp kavuruyor, İrlanda'daki ücra bölgem de bundan nasibini aldı. Çoğu zaman hangi günde olduğumun farkında bile olmuyorum, Eoin ve Brigid'i tenime ve giysilerime yapıştığına emin olduğum hastalıktan korumak için onlardan uzak durmaya çalışıyorum. Nihayet eve dönebildiğimdeyse kıyafetimi ahırda çıkarıyorum. Kim bilir kaç kez gölde yıkandım.

O'Brienleri muayene etmek için gölün karşı yakasına doğru kürek çekerken bir ya da iki kez Pierce Sheehan ve Martin Carrigan'ı gördüm. Sligo rıhtımından silah taşıdıklarını biliyorum. Karaya çıkınca nereye gittiklerini bilmiyorum. Beni gördüyseler bile görmezden geldiler. Sanırım böylesi daha güvenli, hepimiz için.

Peader ve Polly O'Brien'in torunu Willie geçen hafta grip-ten öldü. Eoin'dan fazla büyük değildi. Eoin onu özleyecek. Birkaç kez birlikte oynamışlardı. Peader, çocuğun küllerinin göle saçılmasında ısrar etti. Hastalığın yayılmasını durdurmak için cesedin yakılması tercih edilir oldu. Peader'ın kayığı iki gün önce gölün Dromahair tarafında bulundu. Eamon Donnelly buldu ama ne yazık ki Peader içinde değildi. O günden beri eve dönmedi. Gölün onu yutmuş olmasından korkuyoruz. Zavallı Polly artık yalnız. Etrafta çok fazla elem var.

T. S.

8

MASKE

*İster aşk olsun ister yalan
Buldum bulunmayı bekleyeni,
Zihnini örten bir maskeydi o,
Ve sonra başladı kalbini attırmaya,
Sakladı gizlenmiş olanı.*

—W. B. Yeats

Brigid'i Thomas mı gönderdi yoksa kendiliğinden mi geldi bilmiyorum ama iki gün sonra paldır küldür odama girdi ve artık kalkıp giyinmem gerektiğini söyledi. "Sen Dublin'den dönmeyince eşyalarını şuradaki sandığa koydum. Declan'inkileri de kaldırdım." Sesi titredi ve telaşla konuşmasını bitirdi. "Eminim kendi kıyafetlerini tanırsın. Fazla bir şey yok zaten. Doktor bugün Sligo'daki hastalarını ziyaret ediyor. İhtiyacın olan eşyaları almak için seni alışverişe götüreceğini söyledi."

Hevesle başımı sallayarak yavaşça yataktan kalktım. İyileşiyordum ama acı hissetmeden hareket etmek için biraz daha zamana ihtiyacım vardı.

Brigid gözlerini bana dikip ters bir tonla, "Bu saçlarla çingeneye benziyorsun," dedi. "Ya kes ya da topla. İnsanlar akıl hastanesinden kaçtığını düşünecekler. Ama sen zaten böyle düşünmelerini istiyorsun, değil mi? İnsanlar deli olduğunu düşünürlerse açıklama yapmak zorunda kalmayacaksın."

Koyu renk buklelerimi mahcup bir ifadeyle düzeltmeye çalıştım. Kendimi Brigid gibi Gibson kızı tarzında topuz yapılmış bir saçla hayal edemiyordum. O çağın modası böyle miydi bilmiyordum ama o modayı takip etmeyecektim. Fotoğraflardan birinde Anne'in saçları çene hizasındaydı ve hafif dalgalarla yüzünü çevreliyordu. Kendimi o tarzda da hayal edemiyordum. Saçım çok kıvrıkcıktı. Uzunluğun verdiği ağırlık olmasa kıvrır kıvrır toplanırdı. Brigid'in delilikle ilgili iddiasıysa korkunç bir fikirdi. Eğer insanlar deli olduğumu düşünürlerse benden uzak dururlardı.

Brigid sanki ben orada değilmişim gibi homurdanarak konuşmaya devam etti. "Birdenbire bir kurşun yarası ve üzerinde erkek giysileriyle ortaya çıkıyorsun ve seni kucaklayarak karşılamamızı bekliyorsun."

"Ben böyle bir şey beklemedim," diye cevap verdim ama o, beni duymazdan gelip önlüğünün cebinden çıkardığı küçük bir anahtarla ön pencerenin altında duran sandığın kilidini açtı. Kapağını kaldırdı ve sandığın içinde hatırladığı eşyaların olduğundan tatmin olmuş bir hâlde odadan çıkmaya hazırlandı.

Arkasını dönmeden, "Eoin'i rahat bıraksan iyi olur bence. Seni hatırlamıyor, kayıtsızlığınla onu sadece üzersin," dedi emredercesine.

Kelimelerin dilimin ucuna geldiğini dahi fark etmeden, "Bunu yapamam," diye karşılık verdim.

Hızla dönüp bana baktı, dudakları kasılmış, elleri üzerindeki önlüğe yapışmıştı. "Yaparsın. Ve yapacaksın," dedi ısrarcı bir tonla. O kadar soğuk, o kadar sertti ki neredeyse geri adım atacaktım.

Sakin bir tonla, "Yapmayacağım, Brigid," dedim. "Onunla mümkün olduğunca çok zaman geçireceğim. Onu benden uzak tutmaya çalışma. Bunu sakın yapma. Onu sevdiğini biliyorum. Ama artık ben buradayım. Lütfen bizi ayırmaya çalışma."

Yüzü kaskarı kesildi, bakışları buz gibi oldu ve dudakları o denli kenetlendi ki en ufak bir sevecenlik kalmadı.

"Onu büyük bir sevgi verdin. Öylesine güzel bir çocuk ki, Brigid. Yaptığın her şey için teşekkür ederim. Minnettarlığımı ifade

etmem mümkün değil,” dedim yalvarır gibi. Ama Brigid etkilenmemiş görünüyordu, döndü ve hışıyla odadan çıktı.

Öfkesi fiziksel bir şeydi, acısı ve kızgınlığı yan tarafımdaki yara kadar mevcut ve gerçektir. Öfkesi ne kadar bana yöneltilmiş olsa da aslında benim yüzümden olmadığını sürekli kendime hatırlatmak zorundaydım.

Sessizce holden geçip banyoya gittim, yüzümü yıkadım, dişlerimi ve saçımı fırçaladım, ardından odama ve beni bekleyen sandığa döndüm. Gecelikten kurtulmaya, giyinmeye ve on gündür hapsediğim odadan çıkmaya can atarak sandığın içindeki eşyaları karıştırdım.

Uzun, koyu renk bir etek giydim ve belini bağlamaya çalıştım. Ya bel kısmı çok dardı ya da ben hâlâ çok şiştim. Eteği çıkardım ve iç çamaşırı bulmak için sandığı karıştırdım. Thomas beni gölden çıkardığında üzerimde olan külot, bir gün önce banyo lavabosunda yıkadığım için ıslaktı. Geri kalan bütün giysilerim düzgün bir şekilde katlanıp küçük gardırobun üst rafına konulmuş, kurşun delikleri kusursuz biçimde onarılmıştı. Bugünden önce de onları giymeyi düşünmüştüm ama o kıyafetin tuhaflığının dikkatleri daha çok üstüme çekip gizli kalması daha iyi olacak soruların sorulmasına neden olacağını biliyordum. Belinde kalın bir kuşağı, geniş bir yakası, önünde üç büyük düğmesi olan ve kalçama kadar inen bir ceket çıkardım. Altına o güne kadar gördüğüm en donuk kahverengi kumaşlı, ayak bileklerine kadar inen bir etek giydim. Lime lime bir şapka kutusunun içinde, solmuş kahverengi bir kurdeleyle süslenmiş kahverengi ipek bir şapka buldum ve tüm bu parçaların bir arada giyildiğini tahmin ettim.

Şapka kutusunun altına burnu ve tabanı yıpranmış, alçak topuklu bir çift bot sıkıştırılmıştı. Ayaklarımı içlerine geçirmeyi başardım ve ayaklarıma tam geldikleri, çıplak ayakla dolaşmak zorunda kalmayacağım için mutlu oldum. Ama onları bağlamak için eğilmem söz konusu bile değildi. Botları çıkarıp araştırmaya devam ettim.

Sadece korse olabilecek tuhaf bir şey çekip çıkardım; çubukları, bağları ve sallanan tokaları dehşet ve şaşkınlıktan ürpermeme neden oldu. Bel kısmıma sardım, uçları birbirine değmeyen geniş bir bilezik gibi açılarak tam olarak oturdu. Üst kısmı hafifçe genişleyerek memelerimin üstüne oturduğu bir çıkıntı oluşturdu, aralarında bir gül goncası gibi duran kıvrılmış kurdele kümesi vardı.

Korsenin ön ve arka tarafı daha aşağıya doğru iniyor, yanlarıysa kalçalarımı serbest bırakacak biçimde hafif yukarıda kalıyordu. Önde ve arkada sallanan bantlar belli ki uzun çoraplara bağlanmak için tasarlanmıştı. Ama kadınlar altlarına ne giyiyorlardı? Bir korse kadar eski moda ve kısıtlayıcı bir şey giyip onun en çok göze batan yerinin çıplak olması arasındaki çelişki bana çok komik geldi ve ipek kaplı iki kenarı zorla birleştirmekle uğraşırken kıkırdadım. İrlanda'daki çoğu kadının şahsi hizmetkârları yoktu, bundan emindim. Peki, bu lanet olası şeyi nasıl bağlıyorlardı? Üstteki, memelerimin altındaki iki kopçayı takmayı başarmıştım. Nefes nefese kalmıştım, canım yanıyordu. Bu tuhaf şeyden kurtuldum. Korse ve küçük de olsa bel civarındaki kurşun yaraları bir arada olmuyordu. Giyebileceğim doğru dürüst bir şeyler bulma umuduyla tekrar sandığa döndüm.

Geniş yakalı, uzun kollu, fazlasıyla kırışık ve yer yer sararmış, beyaz bir bluz üzerime oldukça iyi oturdu. Kolları fazlasıyla kısaydı ama gömleğin modeli kabul edilebilir ve boldu. Üstelik truvakar kolları oldukça zarif görünüyordu. Kahverengi ceketle etek de üzerime oturdu ama rutubet ve naftalin kokan yünle geçmişten kalan kıyafetleri giyme düşüncesi iğrençti. Mary Poppin'in pasaklı kız kardeşi gibi görünüyordum ve onun tıpatıp aynısı olduğumu düşünerek ilk Anne Gallagher'in kendisine asla yakışmayacak bir rengi neden seçtiğini merak ettim.

Döpiyesi ve bluzu çıkarıp yeni bir kıyafet aldım.

Ümit verici görünen kare yakalı, kenarlarını süsleyen ve ortasından eteğe kadar inen hafif bir dantel dışında sade, beyaz bir elbise buldum. Bir de aynı dantelle süslenmiş bir parça daha, bu

elbisenin üzerine giymek için olduğu açıkça belliydi. Dirsek hizasında ince kolları vardı ve yanları elbiseyi gösterecek biçimde açık olarak aşağıya kadar iniyordu. İkisinin beline kalın bir kuşak bağlanmıştı. Elbiseyi başımdan geçirdim, ince üst elbisesini de giydim ve kuşağı fiyongu arkaya gelecek şekilde gevşekçe belime bağladım. Ütülenmesi gerekiyordu ve neredeyse ayak bileklerime kadar iniyordu ama üzerime oldu. Uzun, oval aynada kendime baktım ve birden bunun büyükannemin Declan ve Thomas'la birlikte çektiirdiğı fotoğraftaki elbise olduğunu fark ettim. O fotoğrafta büyükannem çiçeklerle süslenmiş geniş kenarlı, beyaz bir şapka takmıştı. Elbise günlük giyim için fazla şıktı ama bana ait diyebileceğim bir şeyim olduğı için kendimi iyi hissettim. Saçımı yüzümden çektim ve ensemden bir topuz yapmaya çalıştım.

Kapıdaki hafif bir tıklama saçımı bırakmama ve ayak parmaklarımı gergin bir hisle ahşap zeminde kıvrırmama neden oldu.

Yerdeki korseye tekme atarak, "Girin," dedim. Korse yatağın altına girdi, tokalarından biri suçlarcasına başını çıkarmış bakıyordu.

"Demek eşyalarını buldun," dedi Thomas. Ses tonu yumuşak, bakışları hüznüldü.

Buna cevap verirsem önceki sahibini itiraf etmemek için başka bir yalan söylemem gerekecekti, bu yüzden dikkatini kumaşın buruşukluğuna çektim. "Bunun ütülenmesi gerek."

Thomas, "Ever... uzun süredir sandıkta," dedi.

Başımı salladım ve dalgın bir ifadeyle kumaşı düzelttim.

Thomas, "Başka giyebileceğin bir şey var mı orada?" diye sordu, sesi üzgündü.

"Birkaç tane," diyerek kaçamak bir yanıt verdim. Yüzüğümü ve kulaklarımdaki elmas küpeleri satmam gerekecekti. Sandığın içindekilerle idare edemezdim. Thomas'ın da benimle aynı fikirde olduğı açıktı.

"Evlenirken giydiğin elbiseden fazlasına ihtiyacın olacak. Bunu kilise ayininde giyebilirsin sanırım," dedi düşünceli bir ifadeyle.

"Evlenirken mi?" dedim, o kadar şaşırmıştım ki dilime hâkim olamamıştım. Anne'in fotoğrafta taktığı şapkayı düşünerek başıma dokundum. Bir düğün fotoğrafına benzemiyordu.

"Bunu da hatırlamıyorsun, değil mi?" Öylesine inanamamıştı ki ses tonu yükselmişti ve başımı iki yana sallayarak karşılık verdiğimde gözlerindeki sevgi dolu anıların yumuşaklığı yok oldu. "Güzel bir gündü, Anne. İkiniz de çok mutluydunuz."

"Sandıkta... duvak... görmedim," dedim anlamsızca.

"Brigid'in duvağını takmıştın. Fazla hoşuna gitmemişti. Aslında güzeldi, sadece biraz demodeydi ama senle Brigid..." Thomas, bu kötü ilişki eski bir bilgiymişçesine omuz silkti.

Gizem çözülmüştü. Derin bir nefes aldım ve Thomas'ın gözlerine bakmamaya çalıştım.

Başımı çevirip konuyu değiştirmek için çırpınarak, "Yünlü takımı giyeceğim," diye mırıldandım.

"Brigid onu neden sakladı bilmiyorum. Şimdiye dek gördüğüm en çirkin şey. Ama haklısın. Bu elbise olmaz."

"Brigid saçımı kesmem gerektiğini söylüyor," dedim. "Ama ben kesmemeyi tercih ederim. Birkaç toka ya da saç bağına ihtiyacım var sadece, böylelikle düzgün görünmesini sağlayabilirim. Ayrıca botlarımı bağlamak için küçük bir yardıma ihtiyacım olabilir."

Thomas, "Arkanı dön," dedi.

Belirsizlik içinde ama itaatkâr bir tavırla dediğini yaptım. Saçlarımı ellerine alıp örmeye başlayınca nefesimi tuttum, uzun bir örgü hâline gelene dek her tutamı birbirinin arasından geçirdi. Çok şaşırmıştım. Kıpırdamadan durdum ve bir kez daha ellerinin saçlarımdayken verdiği hissin tadını çıkardım. Örgüyü bağladı, ucunu çevirdi, bir kez daha çevirdi ve hepsini saç tokası olduğunu düşündüğüm bir şeylerle tutturdu.

"Oldu!" dedi yüksek sesle.

Kafatasımın alt tarafındaki yuvarlak topuzu hissettim ve arkamı döndüm. "Sürprizlerle dolusun, Thomas Smith. Cebinde saç tokası mı taşıyorsun?"

Yanakları hafif pembeleşti; bu kadar yakın durmasam ve dikkatli bakıyor olmasam gözümünden kaçacak kadar hafif bir pembelikti bu.

"Brigid sana vermemi söylemişti." Boğazını temizledi. "Anne-min saçları hep uzundu. Binlerce kez topuz yapışını izledim. Felç geçirdikten sonra yapamaz oldu. Bazen ben yapardım. Mükemmel bir iş çıkaramadım. Ama bu berbat kıyafeti giyip o çirkin şapkayı takarsan kimse saçına bakmaz."

Bir kahkaha attım ve Thomas'ın bakışları gülüşüme kaydı.

Yatağı işaret ederek emreden bir tonla, "Otur," dedi. Bir kez daha itaat ettim ve Thomas botlarımı tuttu.

"Orada çorap yok mu?" Başını sandığa doğru eğdi.

Başımı iki yana salladım.

"Tamam, ilk fırsatta bunu halledeceğiz. Ama şimdi botlar." Yere oturdu, ayağımı tuttuğu ayakkabıya geçirdim. Ayağım göğsüne dayalı dururken kısa bir süre kancalarla ve halkalarla uğraştı.

Gözleri oturduğu yerden olduğu gibi görünen korsede, "Bunun için sana yardımcı olamam," dedi.

"Onu bir süre daha giymeyeceğim. Çok ağrım var ve kimse aradaki farkı anlayamaz zaten."

"Bence de anlayamaz." Yanakları yeniden kızardı ve bu hâli beni şaşırttı. Konuyu açan kendisiydi. Diğer botumu da bağladı ve ayağımı yavaşça yere koydu. Ama kalkmadı, ellerini dizlerinde kenetleyip başı önde oturmaya devam etti.

"Onlara ne söyleyeceğimi bilmiyorum, Anne," dedi "Seni sonsuza kadar sır olarak saklayamam. Bana yardımcı olmalısın. Beş yıldır ölüydün. Bir açıklamamız olsa iyi olur – tamamen uydurma olsa bile."

"Amerika'daydım."

Gözlerini gözlerimin içine dikti. "Küçücük bebeğini bırakıp Amerika'ya mı gittin?" Sesi o kadar düzdü ki üzerine bir duvar inşa edebilirdim. Başımı çevirdim.

"İyi değildim. Üzüntüden kafayı yemiştım," diye mırıldandım,

gözlerinin içine bakamadan. Gerçekten Amerika'daydım ve Eoin öldüğünde gerçekten üzüntüden kafayı yemiştim.

Thomas sessiz kaldı, hafifçe düşmüş omuzlarını ve eğik başının hareketsizliğini göz ucuyla görebiliyordum.

"Brigid akıl hastanesinden kaçmış gibi göründüğümü söylüyor. Belki de herkese söylememiz gereken bu," diye devam ettim çekinerek.

Thomas, "Yok artık," diye fısıldadı.

"Bu rolü oynayabilirim," dedim. "Delirmiş hissediyorum zaten. Hem gerçekten de kayboldum."

"Neden rol yapman gerekiyor? Bu doğru mu? Gerçek ne, Anne? Bunu öğrenmek istiyorum. Gerçeği öğrenmek istiyorum. Geri kalan herkese yalan söyleyebilirsin ama lütfen bana yalan söyleme."

"Söylememek için çok çabalıyorum," diye mırıldandım.

"Bu ne demek?" Yerden kalktı ve bana baktı.

"Gerçeğe inanman mümkün değil. *İnanmayacaksın*. Sana yalan söylediğimi düşüneceksin. İşe yarayacağını düşünseydim sana gerçeği anlatırdım. Ama yaramayacak, Thomas."

Ona tokat atmışım gibi geriledi. "Bilmediğini söylemiştin," dedi kızgın bir tonla.

"Ayaklanma'dan sonra ne olduğunu bilmiyorum. Buraya nasıl geldiğimi bilmiyorum. Bana neler olduğunu anlamıyorum."

"O zaman bildiklerini anlat."

"Bir gün anlatacağıma söz veriyorum. Sessiz kalmak yalan söylemekse suçluyum. Ama şimdiye kadar sana anlattıklarım, söylediklerim gerçek. Madem gerçeği anlatamıyorum, o zaman tamamen sessiz kalacağım."

Thomas, yüzünde öfke ve şaşkınlık dolu bir ifadeyle başını iki yana salladı. Sonra dönüp tek kelime etmeden odadan çıktı ve ben, bir kez daha bu berbat durumumun ne zaman sona ereceği, her şeyin ne zaman biteceği, hayatımın ne zaman yoluna gireceği merakıyla baş başa kaldım. Artık daha güçlüydüm, gizlice göle gidebilecek kadar iyiydim. Çok yakında suya girecek ve dibe dalacak,

eve geri dönecek ve Eoin'la Thomas'ı geride bırakacaktım. Yakında ama henüz değil.

Rüzgârın ve motorun uğultusunu bastırmak için sesimi yükselterek, "Beni tanıyacaktı mı?" diye sordum. Thomas, *Muhteşem Gatsby*'den fırlamış görünen bir arabanın direksiyonuna geçmiş bizi Sligo'ya götürüyordu. Tertemiz giyinmiş olan Eoin ikimizin arasında oturuyor, uzun şortunun paçalarıyla koyu renk uzun çoraplarının üstü arasından sıska dizleri çıkıyordu. Başında hayatı boyunca giydiği kasketin bir benzeri vardı ve ince siperliği mavi gözlerinin üzerine kadar indirilmişti. Arabanın üstü açıktı – yağmurlu İrlanda için riskliydi – ama gökyüzü açık, esinti hafif, yolculuk keyifliydi. Göldeki günden beri dışarı çıkmamıştım ve gözlerim o bildik manzaraya âdeta yapışmıştı. Son yüzyıl içinde İrlanda'nın nüfusu değişmemiş, manzara nesillerdir çoğunlukla değişmeden kalmıştı.

Thomas, "Birinin seni tanıma ihtimalinden mi endişeleniyorsun?" diye karşılık verdi, ses tonu sorgulayıcıydı.

Kısa bir an gözlerinin içine bakıp, "Evet," diye doğruladım onu.

"Sligolu değilsin. Çok az kişi seni tanır. Ve tanıyanlar da..." Cümlesini bitirmedi, düşünceli bir ifadeyle omuz silkerek bakışlarını benden uzaklaştırdı. Thomas kaygılandığında dudaklarını ısırıyor ya da alnını kırıştırmıyordu. Yüzü, sanki derin derin düşünüyormuş gibi tamamen ifadesizdi; yüzüne yansıyan, yüz hatlarını değiştiren hiçbir ifade yoktu. Onun başı hafif eğik, omuzları düşük ve yüz hatları sabit duruşunu anlamaya başlamıştım. Eoin da bunu ondan mı öğrenmişti? Thomas Smith'i bu kadar iyi tanımamın sebebi bu muydu? Eoin, hayatına giren ve Declan'ın baba-sız bıraktığı çocuğu yetiştiren adamın alışkanlıklarını mı özümsemişti? Küçük benzerlikler görüyordum – mesafeli bir tutum, hüznü gözler, sakın bir görünüş ve uzun uzadıya düşünme. Bu benzerlikler büyükbabamı özlememe neden oluyordu.

Hiç düşünmeden uzanıp Eoin'in elini tuttum. Mavi gözleri anında benimkilere kaydı ve hafifçe titreyerek elimi sıktı. Sonra gülümsedi, bir özlemi dindirmenin, diğerine ise neden olmanın tatlı bir ifşasıydı bu.

Kulağının dibinde, "Alışverişe gitmekten biraz korkuyorum," diye fısıldadım. "Eğer elimi tutarsan daha cesur olurum."

"Ninem alışverişi çok sever. Sen sevmiyor musun?"

Severdim. Genellikle. Ama Sligo uzaktan görünmeye başladığında, sarkan bağları olan korseyle garip giysileri düşünmek ve tamamen Thomas'a bağımlı olmak içimdeki korkuyu daha da körükledi. Merak içinde etrafıma bakıyor, tam olarak nerede olduğumu saptamama yardımcı olacak katedrali bulmaya çalışıyordum. Göğsüm yanmaya başlamıştı.

"Küpelerim... ve yüzüğüm var. Sanırım ikisi de iyi para eder," dedim düşünmeden ve sonra fikrimi değiştirdim. Yüzük hakkında hiçbir şey bilmiyordum. Bu düşünceyi kafamdan atıp yeniden denedim.

"Birkaç mücevherim var. Biraz param olsun diye onları satmak istiyorum. Bu konuda bana yardımcı olabilir misin, Thomas?"

Thomas gözlerini yoldan ayırmadan, "Parayı düşünme," diye kestirip attı.

Ödemelerini tavuk, domuz yavrusu ya da patates çuvallarıyla alan bir taşra doktoru parayı umursamıyor olamazdı, endişem daha da arttı.

"Kendi param olsun istiyorum," diye ısrar ettim. "Bir iş bulmam da gerekecek." İş. Aman Tanrım. Benim hiç işim olmamıştı. Yazmaya başladığım günden beri hikâyeler yazıyordum. Ve yazmak iş değildi. Benim için değildi.

Thomas, "Bana yardım edebilirsin," dedi. Çenesi hâlâ kasılmış hâlde, gözleri yoldaydı.

"Ben hemşire değilim!" Yoksa öyle miydim? Anne hemşire miydi?

“Değilsin. Ama söyleneni anlayabilecek ve ara sıra yardım edebilecek beceriye sahipsin. Benim de ihtiyacım olan tek şey bu.”

“Ben kendi param olsun istiyorum, Thomas. Kendi giysilerimi kendim alacağım.”

Eoin araya girerek, “Ninem ona Dr. Thomas Smith diye hitap etmen gerektiğini söylüyor,” dedi. “Onun da sana Bayan Gallagher demesi gerekiyormuş.”

Sessiz kaldık. Ne söyleyebileceğim hakkında en ufak bir fikrim yoktu.

Thomas, “Ama ninen de Bayan Gallagher. Bu biraz akıl karıştırır, değil mi?” diye cevap verdi. “Ayrıca Anne, Bayan Gallagher olmadan önce de benim arkadaşımdı. Sen arkadaşına Bayan Miriam McHugh diye mi hitap ediyorsun?”

Eoin eliyle ağzını kapattı ama kahkahasının duyulmasını engelleyemedi. “Miriam bayan değil. Bir baş belası,” diye şakıdı.

“Evet... Aslında Anne de öyle.” Thomas bana bir bakış atıp başını çevirdi ama kaşlarının kalkışı kelimelerini yumuşatıyordu.

Baş belası olsam da olmasam da konunun uzamasına izin vermeden, “Sligo’da kuyumcu ya da rehinci var mı?” diye ısrarımı sürdürdüm. 1921’de de rehinci mi deniyordu onlara? İçimdeki endişe artmaya devam ediyordu.

Thomas iç çekti ve derin tekerlek izleriyle dolu yolda sarsıla sarsıla yol almaya devam ettik. “Görmem gereken üç hastam var. Hiçbiri uzun sürmeyecek ama seninle Eoini –annenin yanından ayrılma ve ona yardımcı ol, Eoin– Knox Caddesi’nin aşağısında indireceğim. Kraliyet Bankası’nın yanında bir rehinci var. Daniel Kelly. Sana kazık atmaz. İşin bitince Lyons mağazasına gidin. İstedğin her şeyi orada bulabilirsin.”

Eoin aramızdaki koltukta zıplamaya başladı, belli ki mağazaya gidecek olmamız onu çok heyecanlandırmıştı.

“İşim bitince sizi orada bulurum,” dedi Thomas.

Hyde Köprüsü’nden –en fazla iki hafta önce yürüyerek geçtiğim bir köprüydü bu– Garavogue Nehri’nin diğer yakasına geçtik.

Şaşkınlıktan donakaldım. Kasaba değişmemişti ama çağ kesinlikle değişmişti. Araba ve 2001'nin yoğunluğu olmayan asfaltsız caddeler çok daha geniş, binalar çok daha yeni görünüyordu. Köşede Yeats Memorial Müzesi vardı ama artık müze değildi. Yan tarafında kalın harflerle boydan boya *Kraliyet Bankası* yazıyordu. Çoğu siyah, hepsi antika birkaç araba ve bir teslimat kamyoneti caddeden uğuldayarak geçti ama asıl yaygın olan at arabalarıydı. Trafiğin çoğunluğunu yayalar oluşturuyordu; kıyafetler şık, adımlar hızlıydı. Kıyafetlerin tarzı –resmî görünümlü takım elbiseler, kravatlar, yelekler, cep saatleri, elbiseler, ayakkabılar, şapkalar ve uzun ceketler– her şeye gerçeküstü duygular hissetmeme neden olan bir teatrallik katıyordu. Sanki burası bir film setiydi ve bizler de sahnedeki oyunculardık.

Thomas hafifçe dokunarak, “Anne?” dedi. Gözlerimi vitrinlerden, geniş kaldırımlardan, sokak lambalarından, eski arabalardan, at arabalarından ve hepsi... uzun zaman önce... ölmüş olan insanlardan zorla ayırdım.

Görkemli Kraliyet Bankası binasından iki bina sonraki küçük bir işyerinin önüne park ettik. Dövme demir, gösterişli bir direkte altın rengi üç adet top sallanıyor ve camda boydan boya artık kimsenin kullanmadığı aşırı süslü bir yazı tipiyle “Kelly & Co.” yazıyordu. Bir an önce arabadan inmeye can atan Eoin yanımda kıpırdanıp duruyordu. Kapı koluna uzandım, avuç içlerim terli, nefesim düzensizdi.

Vakit kazanmaya çalışarak, “Bana kazık atmayacağını söyledin. Ama bunun ne demek olduğu hakkında en ufak bir fikrim yok, Thomas,” dedim.

“Yüz sterlinden azını kabul etme, Anne. Elmasları nereden buldun bilmiyorum ama o küpeler bundan çok daha fazla eder. Yüzüğünü satma. Mağazaya gelince, Lyons'ta hesabım var. Onu kullan. Eoin'in benim oğlum olduğunu biliyorlar.” Ânında cümlesini düzeltti. “Eoin'in benimle yaşadığını biliyorlar ve soru sor-

mazlar." Ardından tartışmaya açık olmayan bir tonla, "Satın aldıklarınızı hesabıma yazdır, Anne," diye tekrarladı. "Oğlana bir külah dondurma al ve paranın geri kalanını kendine sakla."

30 Kasım 1919

Birkaç ay önce, Dublin'e kısa süreli bir gidişimde, Great Brunswick Caddesindeki bir dedektiflik ofisinde kapı kilitlenmiş hâlde Kale'nin gizli istihbarat operasyonlarının ve istihbaratçı diye bilinen İrlanda'daki muhbirlerin adlarının açıklandığı dosyaları incelediğim korkunç bir gece geçirdim. Mick'in içerideki adamlarından biri, Kale'de çalışan ama Sinn Féin'e bilgi taşıyan bir dedektif, Mick'i kayıtların saklandığı bölüme sokmuştu ve Mick de "eğlence olsun" diye beni de yanında götürmüştü. Beni yanında götürmesinin sebebi benden güç almak değildi, sadece yanında bir arkadaş istiyor gibiydi. Birkaç saat içinde bilginin dedektiflik bürosuna nasıl ve kim tarafından taşındığının oldukça net bir fotoğrafını çıkarmayı başardık.

Mick kendisi hakkında hazırlanan dosyayı buldu ve grenli fotoğrafıyla, zekâsına yöneltilen gönülsüz iltifatlara kahkahalarla güldü.

"Ama senin için bir dosya yok, Tommy," dedi. "Tertemizsin, dostum. Ama bizi burada yakalarlarsa öyle kalmazsın."

Kilitli olduğumuz odanın camı kırılınca ödümüz koptu, rafların arasına saklanıp kimsenin kontrol etmeye gelmemesi için dua ettik. Dışarıdaki sarhoş bir serserinin şarkısını ve onu uzaklaştırmaya çalışan bir polisin sesini duyabiliyorduk. Bir süre sonra, tehlike geçtiğinde Mick fısıldayarak konuşmaya başladı, orada öğrendiklerimiz ya da dosyaların içeriği hakkında değil, hayat ve kadınlar hakkında. Sonradan dikkatimi dağıtmaya çalıştığını anladım ve bu çabasına karşılık vermeye çalışarak ona izin verdim.

"Neden bir yuva kurmadın, Doktor? Neden Leitrim Vila-

yeti'nden güzel bir kızla evlenip mavi gözlü birkaç çocuk sahibi olmadın?" diye sordu.

"Sen neden evlenmedin, Mick? Aşağı yukarı aynı yaştayız. Kadınlar seni çok seviyorlar. Sen de onları," diye cevap verdim.

"Yani sen sevmiyor musun?" diye dalga geçti.

"Seviyorum. Ben de seni seviyorum."

Çok mutlu bir sesle bir kahkaha attı, durumumuzu umursamayan şamatası karşısında korktum.

"Sessiz ol, koca budala!" diyerek susturdum onu.

"Sen iyi bir dostsun, Tommy." Belirgin İrlanda aksanı bir fısıltı hâlindeydi. "Zamanımızı önemli şeylere ayırıyoruz. Akıldan çıkmayacak biri olmalı."

O an Anne'i düşündüm. Düşünmemem gerektiği kadar çok düşünüyordum onu. Doğrusunu söylemek gerekirse sürekli düşünüyordum ve bunu ânında inkâr ediyordum. "Henüz öyle birini bulamadım. Bulacağımdan da kuşkuluyum."

"Ya? Londra'nın en güzel kadınlarından birine kur yapmaktan çekinen adam mı söylüyor bunu?" diye benimle dalga geçti.

Gerçekten çok güzel ve evli olan Moya Llewelyn-Davies'ten söz ettiğini anlayarak, "O evliydi, Mick. Hem benden çok seninle ilgileniyordu," dedim. Moya'yla, Mick'in Amerikan başkanına bir öneri sunmaya çalıştığı günlerde yaptığı Londra yolculuğunda ona eşlik ettiğim zaman tanışmıştım. Mick, Başkan Wilson'ın ona destek olacağına söz vereceğini ve İrlanda sorununa bir ışık tutacağını ümit ediyordu. İrlanda doğumlu olan Moya, İngiliz-İrlanda çatışması, arbedesi ve onun etrafında dönen oyunlarla ilgilenmeye başlamıştı. Mick'e Dublin yakınındaki -Furry Park'taki- mülkünü kullanmasını teklif etmiş, Mick de bu teklifi kabul etmişti.

"Başlangıçta değil, dostum. Cıvık, şamatacı olduğumu ve çok sigara içtiğimi söylemişti. Benim Michael Collins, seninse bir taşra doktoru olduğunu fark ettiğinde ilgisi bana dönmüş-

tü." diye dalga geçti ve beni tutup gerginliği çok arttığında yaptığı gibi boğuşmaya, şamata yapmaya başladı.

"Ve bir taşra doktorunun tam olarak yaptığı şey, aranan bir adamla birlikte tozlu bir delikte saklanmak mı?" diye sordum. Söz konusu toz yüzünden boğazım kaşınıyor ve insanı yere yatırmayı becerdiğinde hep yaptığı gibi kulağımı ısırmaya çalışan Mick'i uzak tutma çabasımdan kollarım ağrıyordu.

Mick bir dosya yığını devirmeyi kıl payı önleyerek soluk soluğa, "İrlanda için üstüne düşeni yapıyor. Vatan sevgisi için. Ve biraz da eğlenmek için," dedi.

Eğlenceliydi, kulaklarım bile yara almadan kurtuldum. Mick'in adamı Ned Broy gün ağarmadan önce gelip kapıyı açtı ve kimse bir şey öğrenmeden gizlice dışarı çıktık. Mick dışında. O gece Mick çok şey öğrenmişti. Dublin'deki işimi bitirip Dromahaire'e, Brigid'e, Eoin'a ve bana Mick'in ordusundaki bir asker olarak değil, bir taşra doktoru olarak ihtiyaç duyan insanlara geri döndüm. O sırada o gecenin Mick'in savaşı için ne anlam taşıdığı konusunda hiçbir fikrim yoktu.

Mick'in İrlanda'daki İngiliz istihbaratını tamamen çökertme planı yapmasını sağlayan şey o dosyaların içindeydi. Kayıt bölümündeki o gecenin üzerinden uzun süre geçmeden Mick kendi seçkin gerilla birliğini kurdu. Hepsi çok sadık, hepsi kendini tamamen bu davaya adanmış bir grup gençten –Mick'ten ve benden gençlerdi– oluşan bir birlikti bu. Bazıları onlara on iki öncü diyorlardı. Bazıları ise katil. Bence her ikisiydiler. Mick'in peşinden ayrılmıyorlardı. O ne derse onu yapıyorlardı. Ve yöntemleri acımasızdı.

Mick'in benimle tartışmak istemediğini düşündüğüm şeyler var; benim de öğrenmek istemediğim şeyler ama o gece orada, Great Brunswick Caddesi'nde idim ve o dosyalardaki isimleri görmüştüm. Dublin'deki istihbaratçılar hedef gösterilerek öldürülmeye başladıklarında nedenini biliyordum. Söylentiler hedef gösterilenlerin öldürülmeden önce uyarıldıkları yönünde.

Geri çekilmeleri söyleniyormuş. İstifa etmeleri. IRA'ya –İrlanda Cumhuriyet Ordusu'na– karşı çalışmaktan vazgeçmeleri. İrlanda direnişi artık bu adla anılıyor. Gönüllüler, İrlanda Cumhuriyet Kardeşliği ya da Sinn Féin denmiyor artık. İrlanda Cumhuriyet Ordusu'yuz. Mick bunu umursamıyor ve öyle görülmemizin zamanının geldiğini söylüyor. İstihbaratçılardan bazıları bu uyarıları dinledi. Bazıları ise dinlemedi. Ve bazıları öldü. Bu hiç hoşuma gitmiyor. Ama anlıyorum. Bu intikam değil. Strateji. Bu bir savaş.

T. S.

9

PAZARLIK

*Kim söz eder Platon'un çarkından,
Nedir döndüren onu?
Sonsuzluk yitirir önemini,
Akıp gider zaman.*

—W. B. Yeats

Eoin'ın eli benimkini sımsıkı kavramış olarak rehincinin kapısını ittim, başımın üstündeki çan çingirdadı ve kendimi antika, ilginç, değerli ve çeşitli eşyalarla dolu bir define sandığında buldum: çay setleri, oyuncak trenler, altın parçalar ve bunlar gibi bir sürü şey. Eoin'la durup şaşkın hâlde defineye bakakaldık. Oda uzun ve dar-
dı, en arka ucundaki ahşap bir bankoda jilet gibi ütülenmiş göm-
lekli bir adam sabırla duruyordu. Koyu renk kravatı, düzgünce
iliklenmiş koyu renk yeleğinin içine sokulmuştu ve burnunun üs-
tünde altın çerçeveli ufacık bir gözlük duruyordu. Dalgalı gri, gür
saçları vardı, yüzünün alt kısmı bıyık ve sakal kaplıydı.

"İyi günler, hanımefendi," diye seslendi. "Aradığınız özel bir şey
var mı?"

Gözlerimi darmadağınık duran antikalardan ayırıp Eoin'la bir-
likte sırf bakmak için bir gün buraya yeniden geleceğime dair ken-
dime söz vererek, "Şey, hayır, beyefendi," diye kekeledim. Gözleri
Thomas'ın arabasının birebir aynı olan bir arabaya yapışıp kalmış
olan Eoin yerinden kıpırdamaya pek hevesli görünmüyordu.

Rehinci Eoin'ın dikkatini üzerine çekmek için, "Merhaba Eoin, Doktor nerede?" diye sordu. Eoin şiddetli bir iç çekti ve onu bankoya sürüklememe izin verdi.

"İyi günler Bay Kelly. Ziyaret etmesi gereken hastaları var," diye karşılık verdi. Ses tonu öylesine yetişkindi ki kendimi güvende hissettim. En azından birimiz korkmuyorduk.

"Çok fazla çalışıyor," dedi rehinci ama gözleri benim üzerimdeydi, ne olduğunu anlamaya çalışarak merakla bakıyordu. Sıkamamı beklediğini bariz bir biçimde belli eden bir tavırla elini uzattı. Ben de karşılık verdim ama o, beklediğim gibi tokalaşmadı. Parmaklarımı tutup beni hafifçe öne doğru çekti, elime kibar bir öpücük kondurdu ve sonra bıraktı.

"Tanışma şerefine ermemiştik, hanımefendi."

Eoin küçük elleriyle bankonun kenarını tutmuş, parmak uçlarında neşeyle zıplayarak, "Annem," dedi.

Bay Kelly şaşkınlıktan kaşlarını çatıp, "Annen mi?" diye tekrar etti.

"Adım Anne Gallagher. Memnun oldum, bayım," dedim ama daha fazla açıklama yapmadım. Küçük gözlük camlarının ardından şaşkın şaşkın bakan gözleri ve sorulmaya can atan soruları görebiliyordum. Bay Kelly birkaç kez sakalını sıvazladı, ardından iki elini de bankoya koyup boğazını temizledi.

"Sizin için ne yapabilirim, Bayan Gallagher?"

Yüzüğü parmağımdan çıkardım. Koyu renk akik taşı mat ve güzel, altın halkası zarifti, kabartma işlemler ise ince ince detaylandırılmıştı. Büyükbabamın içinde bulunduğum zor durumu anlayacağını düşünmeden edemedim.

"Ziynet eşyalarımı satmak istiyorum ve bana sizin makul bir fiyat vereceğiniz söylendi."

Adam bir kuyumcu merceği çıkardı ve yüzüğü dikkatle inceledi, ardından bir kez daha sakalını sıvazladı.

Bir fiyat vermeden önce, "Ziynet eşyaları demiştiniz," dedi. "Bana göstermek istediğiniz başka bir şey daha var mı?"

“Evet. K pelerimi de... satabileceğimi d    nm   t  m.” Elmas küpeleri kulaklarımdan   ıkarıp ikimizin arasındaki bankoya koydum.

G r ka ları bir anda kalktı ve kuyumcu merceğini yeniden eline aldı. K peleri incelemesi biraz daha uzun sürdü, bu arada tek kelime etmedi. Her biri iki karattı ve platin bir yuvaya oturtulmu lardı. 1995 yılında hemen hemen on bin dolara mal olmuşlardı.

“Bunların değerini bi emem,” dedi adam i  çekerek.  a ırma sırası bendeydi.

“Ne kadar verebilirsiniz?” diye kibarca baskı yaptım.

“Yüz elli sterlin verebilirim. Ama Londra’da çok daha yüksek bir fiyata satabilirim. Bunu yapmadan önce borcu ödemeniz için altı ayınız var,” diye açıkladı. “Bu küpeleri satmamanız daha akıllıca olur, hanımefendi.”

“Yüz elli sterlin fazlasıyla makul,” dedim önerisini duymazdan gelerek. K pelerin benim için bir anlamı yoktu ve paraya ihtiyacım vardı. Bu d    nce, endi eden kalbimin sıkı masına neden oldu. Henüz ya anmamı  bir zaman ve mek nda milyonlarca dolarım vardı. Derin bir nefes alıp kendimi toparladım ve önümdeki i e odaklandım. “Ya yüzük?” diye sordum tekdüze bir tonla.

Rehinci akik yüzüğü yeniden eline aldı. Tereddüdü fazla uzun sürünce Eoin elini cebine sokup kendi hazinesi bankonun üzerine koydu. Gözleri kenardan zorla ayrıldı ve umut dolu bir bakışla rehinciye dikildi.

“Benim d ğmeme ne kadar verirsiniz, Bay Kelly?”

Bay Kelly gülümseyerek düğmeyi aldı ve sanki çok değerliymi  gibi merceklerle inceledi. Bir bağlantıyı kurmakta geç kaldım ve tam karşı çıkmak üzereydim ki kuyumcu kaşlarını çattı.

“S McD”, diye okudu. “Bu nedir, Eoin?”

Eoin, “ ok değerli,” dedi.

Alçak sesle ve azarlar bir tonla, “Eoin!” dedim. “ z r dilerim, Bay Kelly. O düğmeyi satmayacağız. Eoin’in onu yanına aldığını fark etmedim.”

Bay Kelly küçük pirinç düğmeyi incelemeye devam ederken, "Seán Mac Diarma'nın adının baş harflerini birkaç düğmeye ve bozuk paraya kazıdığını duymuştum. Bu onlardan biri mi?" diye sordu.

"Bilmiyorum, Bay Kelly. Ama o düğme bir hatıra. Bize bir dakika izin verir misiniz?"

Bay Kelly başını eğip döndü ve arkasındaki kutularla ilgilenmeye başladı. Bankodan biraz uzaklaştık, Eoin'in karşısında diz çöktüm.

"Eoin, o düğmenin ne olduğunu biliyor musun?"

"Evet. Doktorun. Ona arkadaşı vermiş. O da bana verdi. İyi şans getirsin diye cebimde taşıyorum."

"Bu kadar değerli bir şeyi neden satmak istiyorsun?"

"Çünkü... paraya ihtiyacın var," dedi Eoin. Gözlerini kocaman açmış, yalvaran bakışlarını bana dikmişti.

"Evet. Ama o düğme paradan daha değerli."

"Ninem hiç paran olmadığını söyledi. Evi ve utanma duygusu olmayan bir dilenciymişsin," dedi. "Dilenci olmanı istemiyorum." Gözleri yaşardı, dudakları titremeye başladı. Boğazıma takılan öfke yumrusunu yuttum ve kendime Brigid'in büyük ninem olduğunu hatırlattım.

"O düğmeden asla ama asla ayrılmamalısın, Eoin. Bir tür hazine o, karşılığında alacağın paranın miktarı ne olursa olsun yeri doldurulamaz çünkü ölmüş insanları, önemli ve özlenen insanları temsil ediyor. Anlıyor musun?"

Eoin başını sallayarak, "Evet," dedi. "Ama seni de özlüyordum. Ve seni yanımda tutmak için düğmemden vazgeçebilirim."

Gözlerim doldu ve dudaklarım Eoin'inkiler gibi titremeye başladı. "Çok akıllı biri bana sevdiğimiz insanları kalbimizde sakladığımızı söylemişti. Onlar tarafından ne kadar sevildiğimizi hatırladığımız sürece onları asla kaybetmeyiz." Onu kendime çektim ve minik bedenine o kadar sıkı sarıldım ki kıpırdanıp kıkırdamaya

başladı. Onu bıraktım ve gözümünden kaçıp burnuma tutunan göz-yaşını sildim.

"O düğmeyi cebinde taşımaktan vazgeçeceğine söz ver bana. Güvenli bir yere koyup hatıra olarak saklayacaksın," dedim, sesime sert bir ton vermeye çalışarak.

Eoin hiç karşı koymadan, "Söz veriyorum," dedi. Ayağa kalktım ve bankoda bizi izlemiyormuş gibi davranan adamın yanına gittik. "Annem düğmeyi satmama izin vermiyor, Bay Kelly."

"Bence de doğrusu bu, delikanlı."

"Dr. Smith de anneme yüzüğünü satmamasını söyledi."

Utanarak, "Eoin," diye fısıldadım.

"Öyle mi söyledi?" diye sordu Bay Kelly.

Eoin başını sallayarak, "Evet, efendim," dedi.

Bay Kelly bakışlarını bana doğru kaldırdı. "Tamam o zaman. Bence haklı, Bayan Gallagher. Elmaslar için size yüz altmış sterlin vereceğim. Ama yüzüğünüz sizde kalmalı. Genç bir adamın birkaç yıl önce buraya gelip o yüzüğü aldığını hatırlıyorum." Başparmağını düşünceli bir ifadeyle akik taş üzerinde gezdirdi. "Karşılatabileceğinden daha pahalıydı ama bunu almakta kararlıydı. Evlenmek istediği kız için olduğunu söylemişti. Bir anlaşma yapmıştık... Bu yüzük karşılığında cep saati." Yüzüğü avucuma koyup parmaklarımı kapattı. "Saat fazla değerli değildi ama o genç adam pazarlık yapma konusunda çok iyiydi."

Donakalmış bir hâlde ve büyük bir pişmanlık içinde Bay Kelly'ye baktım. Thomas boşu boşuna bu kadar katı davranmamıştı. Anne'in evlilik yüzüğünü satmaya çalışmıştım.

"Teşekkür ederim, Bay Kelly. Bu hikâyeyi duymamıştım," diye fısıldadım.

Bay Kelly kibar bir tonla, "Artık duydunuz," diye cevap verdi. Yüzünde bir anı belirdi ve düşünceli bir hâlde dudaklarını büzdü. "Biliyor musunuz... o cep saati hâlâ bende olabilir. Takas ettikten kısa bir süre sonra çalışmaz oldu. Tamir edilebileceğini düşünüp bir kenara koydum." Çekmeceleri açtı ve eski ıvır zıvırları karıştır-

dı. Kısa bir süre sonra zafer kazanmış bir edayla haykırıp ucunda sade, altın rengi bir saat olan uzun bir zinciri kadife kaplı çekmeden çekip çıkardı.

Kalbim sıkıştı ve şaşkınlığımı gizlemek için titreyen elimi ağzıma götürdüm. Eoin'ın hayatının büyük bir kısmında taşıdığı saati bu. Sarkan zinciri ve altın rengi kaplamasıyla her zaman demode görünmesine neden olmuştu ama asla yeni bir modelle değiştirmemişti.

“Bunu görüyor musun, evlat?” Bay Kelly, Eoin’a kapaktaki mandalın nasıl açıldığını ve altındaki saati gösterdi. Eoin mutlu bir şekilde başını salladı ve rehinci kaşlarını çatıp uzun uzun saatte baktı.

Bay Kelly hayretle, “Hey, şuna bak!” dedi. “Bunca zaman sonra hâlâ çalışıyor.” Yeleğindeki küçük cepten sallanan kendi saatini kontrol etti. Küçük bir aletle Declan Gallagher’ın saatini ayarladı ve çalışan küçük kolları inceledi. Tatmin olmuş bir ifadeyle homurdandı.

“Bence bunu sen almalısın, evlat,” dedi, saati Eoin’a ulaşacak hızla bankonun üzerinde iterek. “Ne de olsa babana ait.”

Küçük Eoin ve ben, elimizde geldiğimizden daha fazlasıyla rehinci dükkânından ayrıldık. Yüz altmış sterlin ve –her ne kadar zincirini yeleğine takmış olsam da Eoin’ın elinde sımsıkı tuttuğu– Declan’ın cep saatinin yanında bir de kulaklarımda minicik sallantılı taşları olan akik küpeler vardı. 1921’de kadınların çoğunun kulaklarının muhtemelen delik olmadığını sonradan fark ettim. Bay Kelly küpelerin yüzüğüme uyduğunu söyleyerek almam için ısrar etmişti. O kadar kibar ve cömertti ki onun açısından epey iyi bir fiyata razı olduğumdan kuşkulandım. Ama Anne’in yüzüğü hâlâ parmağımdaydı ve bu iyiliğini asla ödeyemezdim. Rehinci, beni korkunç bir hata yapmaktan kurtarmıştı ve bana yüzükten daha değerli bir hikâye anlatmıştı.

Declan'in saatinin ortaya çıkardığı baş döndürücü sonuçları düşünürken buldum kendimi. Eğer rehinciye Eoin'la gitmemiş olsaydım Bay Kelly o saati Eoin'a verir miydi? Eoin onu bildim bileli o saati taşıyordu. Geçmişini değiştiriyor muydum yoksa her zaman onun bir parçası mı olmuştum? Peki Eoin, Anne'in yüzüğünü nasıl elde etmişti? Eğer Anne öldü ve asla bulunamadıysa o yüzük parmağında değil miydi?

Birden nereye gittiğim konusunda hiçbir fikrim olmadığını fark ettim. Sağ elimle para kesesini, sol elimle Eoin'in elini tutmuş, aklım seksen mil –ya da yıl– uzakta, oğlan beni nereye götürüyorsa oraya gidiyordum.

Utanarak, "Eoin, mağazanın nerede olduğunu biliyor musun?" diye sordum.

Eoin güldü ve elimi bıraktı. "Tam karşında, şaşkın!"

Caddenin diğer tarafında soluk harflerle "Henry Lyons & Co. Ltd., Sligo Mağazası" yazan koyu kırmızı bir tentenin gölgesine saklanmış, sıra sıra dizili, en az altı kocaman cam vitrinin karşısında duruyorduk. Camın arkasında teşhir stantlarında sergilenen şapkalar ve ayakkabılarla, solgun yüzlü mankenlere giydirilmiş elbiseler ve takımlar vardı. Kısa bir süre rahatlamış hissettim, ardından korku beni yeniden ele geçirdi.

Yüksek sesle, "Sadece yardım isteyeceğim," diyerek kendimi cesaretlendirmeye çalıştım ve Eoin başını salladı.

"Ninem'in arkadaşı Bayan Geraldine Cummins burada çalışıyor. Çok yardımseverdir."

Kalbim öyle sıkıştı ki nefes almakta zorlandım ve bir an bayılacağımı düşündüm. Brigid'in arkadaşı, Anne Gallagher'in başına gelenleri kesinlikle biliyor olmalıydı. Gerçek Anne Gallagher'in. Asıl Anne Gallagher'in. Eoin, o kocaman mağazadaki ilginç şeyleri görmeye can attığını açıkça belli ederek beni ileri doğru çekeştirirken kendimi olacıklara hazırladım.

Girişin hemen sağ tarafındaki büyük vitrinin önünde bir grup erkek toplanmıştı. Sırtları yola dönük ve kollarını kavuşturmuş

hâlde camın diğer tarafındaki bir şeye bakıyorlardı. Boynumu uzatarak bu kalabalığı oraya çeken şeyin ne olduğunu görmeye çalıştım. Yaklaştığımda adamlardan biri yerinden ayrıldı ve onun boşluğu başka biri tarafından doldurulana kadar vitrini net olarak görmemi sağladı. Gazete okuyorlardı. Biri, gelip geçenin okuması için *Irish Times*'in her sayfasını tek tek mağaza vitrinin iç tarafına bantlamıştı.

Merakımdan ve tahmin edileceği gibi yazılar dikkatimi çektiğinden yavaşladım ama Eoin hızla yürümeye devam etti. Yanından geçerken şapkasına dokunarak beni selamlayan bir adamın sabırla açık tuttuğu kapıdan geçirildim. Yüksek raflara, geniş koridorlara, stantlara ve dekora bakıp tam olarak nereden başlayacağımı saptamaya çalışırken gazetede yazanlarla ilgili düşüncelerin yerini şaşkınlık ve korku aldı. Mağazada ne banttan yayınlanan müzik ne de floresan ışıkları vardı. Yukarıdan sarkan lambalar, düzgün cilalı ahşap zeminde sıcak bir ışık yayıyordu. Yönümü bulmak için etrafımda tam tur döndüm. Erkek bölümündeydim ve nereden alışveriş yapacağımı bulmam gerekiyordu.

Bir köşeye sinip ağlamamak için, "Elbiseler, çoraplar, bir çift yeni bot, bir çift ayakkabı, bir şapka, bir manto, bir düzine -iki düzine- başka şey," diye mırıldanarak bir liste yapmaya çalıştım. Paramın bana ne kadar süre yeteceği konusunda en ufak bir fikrim yoktu. Sağ tarafımda asılı duran paltonun fiyat etiketine göz attım. On altı sterlin. Kafamın içinde hesap yapmaya başladım ama ânında vazgeçtim. Yüz sterline ne alabilirsem alacaktım. Limitim bu olacaktı. Geri kalan altmış sterlini ise daha fazlasını kazanana ya da bu rüyadan uyanana kadar acil ihtiyaçlar için saklayacaktım. Hangisi önce olursa.

Eoin, "Ninem hep üst kata çıkar, elbiseler orada," diyerek beni yönlendirdi ve bir kez daha yolu göstermesine izin verdim. İkinci kata açılan geniş merdivenleri tırmandık; bizi şık şapkalar, rengârenk kumaşlar ve mis kokulu bir hava karşıladı.

Eoin, az ilerideki cam bir standın arkasında duran, yaklaşık

Brigid yaşlarındaki bir kadına el sallayarak, "Merhaba Bayan Geraldine Cummins," diye bağırdı. "Bu annem. Yardıma ihtiyacı var."

Başka bir kadın, sanki elbise dolu askıların ortasında değil de kütüphanedeymişiz gibi yüksek sesle, "Şşş!" diyerek onu susturdu. Geraldine Cummins cam standın arkasından çıkıp bize doğru yürümeye başladı; asil bir duruşu, toplu bir vücudu vardı.

"Merhaba Bay Eoin Gallagher," diye selamladı oğlanı ciddi bir tavırla. Üzerinde gevşek bağlanmış kuşağıyla koyu mavi şık bir elbise vardı, geniş kalçası uçları sarkan aynı renkte bir fiyonkla gizlenmişti, elbisenin kol boyu dirseklerindeydi ve dökümlü eteği ayak bileklerinin hemen üstünde bitiyordu. Saçı, yuvarlak yüzünü saran spreyli buklelerden oluşan gri bir şapkayı andırıyordu. Ellerini önünde kavuşturmuş, topukları hazır olda bekleyen bir asker gibi birbirine bitişik hâlde gözünü kırpmadan bana bakıyordu.

Bay Kelly gibi şaşırmış görünmüyordu. Ben iyileşmeye çalışırken Brigid'in Sligo'ya gelip gelmediğini merak ettim. Bu kadın bana yardımcı olabildiği ve herhangi bir soruya cevap vermek zorunda kalmadığım sürece bunun bir önemi olmadığına karar verdim.

Geraldine Cummins, nezaket gereği yapılan tanışma ve havadan sudan konuşma faslıyla zaman harcamadan, "Size nasıl yardımcı olabilirim, Bayan Anne Gallagher?" diye sordu.

Eksikleri onun tamamlayacağını ümit ederek listemi sıralamaya başladım.

Bir elini havaya kaldırıp kocaman bir şapka standının yanında duran genç bir kadını çağırdı. "Ben Bay Eoin Gallagher'i götüreyim. Bayan Beatrice Barnes size bizzat yardımcı olacak."

Eoin'in, Geraldine Cumminse adı ve soyadıyla hitap etmesinin, kadının herkese unvanlarını da katarak hitap etmesinden kaynaklandığını fark ettim. Beatrice Barnes, yüzüne yapışmış yardım etmeye hazır bir tebessümle hızla yanımıza geldi.

"Bayan Beatrice Barnes, bu hanım Anne Gallagher. Ona yardımcı olacaksınız. Özen göstereceğinizden eminim."

İyi bir anne ve babanın çocuklarını yabancı birine teslim etme-

yeceğinden emin olduğumdan, "Onu... nereye götürüyorsunuz?" diye sordum. Eoin onu tanıyordu ama ben tanı mıyordum. "Üst kattaki oyuncak bölümüne elbette. Sonrasında ufak bir sürpriz için Ferguson'ın dükkânına gideceğiz." Eoin'a bakıp gülümsedi, pudralı yanaklarında iki derin gamze belirdi. Yeniden bana baktığında gülümsemesi yok oldu. "Benim mesaim bitti. Yarım saat sonra getiririm onu. Böylece çocuk ayakaltında olmadan alışveriş yapmak için yeterince zamanınız olur."

Eoin zıp zıp zıplıyor, ellerini heyecanla çırpıyordu ama sonra yüzü asıldı ve omuzları düştü. "Teşekkür ederim, Bayan Geraldine Cummins," dedi. "Ama Doktor, annemin yanından ayrılmamamı ve ona yardım etmemi söyledi."

Bayan Cummins ânında, "Annene en büyük yardımın benimle gelmek olur," diye karşılık verdi.

Eoin umut ve kuşku dolu bir tebessümle bana baktı.

"Sen git, Eoin. Keyfine bak. Ben hallederim," diye yalan söyledim.

Eoin'ın yaşlı kadının elini tutarak uzaklaşmasını izledim ve onu geri çağırılmamak için kendimi zor tuttum. Çoktan cep saatini göstererek rehincideki maceramızı anlatmaya başlamıştı.

Beatrice, "Başlayalım mı, Bayan Gallagher?" dedi. Sesi canlı, gözleri ıslı ıslıldı.

Bana Anne diye hitap etmesi için ısrar ederek başımı salladım ve kekeleyerek bir kez daha ihtiyaç listemi sıraladım. Bir yandan yürürken diğer yandan fiyatlara göz atıyor, beğendiğim modelleri ve tercih ettiğim renkleri gösteriyordum. Ortalama bir elbisenin fiyatı yaklaşık yedi sterlindi ve Beatrice'in durmaksızın gece kıyafetleri, ev elbiseleri, kış giysileri, yaz elbiseleri, ayrıca şapkalar, ayakkabılar ve çantalardan söz etmesi bayılacakmış gibi hissetmeye başlamama neden oldu.

Yakınımızda bizi duyacak kimse olmamasına rağmen alçak sesle, "Kombinezon, korse, külot ve çoraba da ihtiyacınız var mı?" diye sordu.

Bu işi tamamlamak için biraz yalan söylememin zamanı geldiğine karar vererek, "Evet," dedim. "Uzun süredir hastaydım. Ve korkarım o kadar uzun zamandır kıyafet almadım ki ne bedenimi biliyorum ne de neyin moda olduğunu. Bir kadının neye ihtiyacı olduğunu pek bilmiyorum," diye eklerken gözlerimin kendimi acındıracak biçimde dolması zor olmadı. "Yepyeni bir gardırobun pahalıya mal olacağını dikkate alarak tavsiyede bulunabileceğini umuyorum. Temel ihtiyaçlar dışında hiçbir şeye gerek yok."

Beatrice hafifçe omzuma dokunarak, "Elbette," dedi. "Sizi bir soyunma odasına götüreyim ve başlayalım. Bedeni bir bakışta anlarım. Bu çok keyifli olacak."

Geri döndüğünde kolları beyaz farbalalarla doluydu.

"Londra'dan yeni gelen çok güzel suni ipeklerimiz ve dize kadar inen külotlarımız var," dedi alçak sesle. "Ayrıca önden bağlanan ve gayet rahat yeni korselerimiz mevcut." Üzerimde beli ipli pamuklu pantolon ve askılı tişörtle yazı masamdaki görüntüm zihnimde canlandı ve ağzımdan çıkmak için mücadele eden korku baloncuğunu yuttum.

"Sunî ipek" saten kumaş hissi veriyordu, yıkamaya ne kadar dayanacağını merak ettim ama korsenin içinde kıpırdayabilmek için elimden geleni yaptım, önde bağlamanın ve kalçalarımın yarısına kadar inen uzun farbalanın görece rahatlığı hoşuma gitti. Korse, kombinezonun üzerine giyilmek üzere tasarlanmıştı, kare yakalı bir atlet gibi üzerime oturuyor ve memelerimi destekleyerek kaldırıyor ama yumuşak ve rahattı. Beatrice'in fısıldayarak söz ettiği külotu da giydim ve o kadar da kötü olmadığına karar verdim.

Kare yakalı ve dirseklerde biten tül kollu koyu mavi bir elbise denedim. Hatları düz ve sadeydi, etek ucu biraz daha hacimliydi, böylece hafifçe ayak bileklerimin birkaç santim üzerine dökülüyordu. Elbise bir kuşakla tamamlandı ve Beatrice dudaklarını büzerek beni baştan aşağı süzdü.

"Rengi çok yakıştı. Tarzı da. Güzel bir boynunuz var ve bu elbiseyi bir mücevherle akşam yemeklerinde ya da sadece bir şap-

kayla pazar ayininde giyebilirsiniz. Ayırdıklarımıza aynı elbisenin gül rengi de ekleyelim.”

Biri beyaz, diğeri yeşil, üç düğmenin hemen üstünde derin bir V yaratan devrik yakalı iki adet pamuklu bluz, Beatrice’in dolapta olmazsa olmaz diye ısrar ettiği uzun, gri bir etekle giyilebilirdi. Ardından iki adet “ev elbisesi” denedim: biri şeftali rengi, diğeri beyaz üzerine minik kahverengi puantiyeli. İkisinin de dize kadar uzanan derin cepleri ve kalın manşetli uzun, düz kolları vardı. Köprücükkemiklerini çevreleyen yuvarlak yakaları ve diz altına kadar inen eteği elbisenin üst kısmından ayıran plili kuşaklarla son derece sade elbiselerdi bunlar. Beatrice başıma, şeftali rengi çiçekler ve danteller süslenmiş, geniş kenarlı, beyaz hasır bir şapka taktı ve harika görüldüğümü söyledi. Aldıklarımın arasına biri açık yeşil, diğeri beyaz iki adet de şal ekledi ve ona itiraz etmeye çalıştığımda tatlı bir tonla azarladı.

“İrlanda’da doğdunuz, değil mi? Hayatınız boyunca burada yaşadınız. Mutlaka bir şalınız olması gerektiğini biliyorsunuz.”

Beatrice, uzun yünlü bir mantoyla ona uygun, birkaç siyah gül ve siyah ipek bir kurdeleyle süslenmiş simsiyah bir şapka getirdi bana. Şapkanın çan şapka olduğunu söyledi. Hasır şapkanın yusuvarlak kenarı ve yuvarlak tepesinin aksine çan şapka başıma tam oturuyor ve aşağıda kıvrımlı bir biçimde genişleyerek yüz hatlarımı çerçevesliyordu. Şapkayı çok beğendim ve sonraki parçaya geçerken başımdan çıkarmadım.

Bir yığın oluşturmaya başlamıştım. İç çamaşırları ve elbiselere ek olarak dört çift çoraba, bir çift bağciksız kahverengi deri ayakkabıya, bir çift hafif topuklu, bantlı, siyah ayakkabıya, soğuk aylar için bir çift siyah bota da ihtiyacım olacaktı. Uzun yürüyüşler ya da gündelik işler için Anne’in botlarını kullanabilirdim. 1921 yılında bir kadının genelde ne tür gündelik işler yaptığını düşünerek bu işleri yapmayı zihinsel olarak reddettim. Thomas’ın hizmetkârları vardı ama hastaları konusunda yardım etmemi istemişti. Botların bunun için de yeterli olacağına kendimi telkin ettim.

Kafamın içinde hesap yapıyordum – dört çorap bir sterlin, ayakkabıları ve şalların her biri üç sterlin. Pamuklu elbiselerin tanesi beş sterlin, botlar ve keten elbiseler yedi, kombinezon ve külotların tanesi bir sterlin ve etek dört sterlin. Bluzlar iki buçuk sterlin, korse biraz daha pahalı, şapkalar pamuklu elbiseler kadar ve yünlü manto on beş sterlin. Doksan sterline yaklaşıyordum ve hâlâ almam gereken tuvalet malzemeleri vardı.

“Davetler için de bir ya da iki elbiseye ihtiyacınız olacak. Doktor sık sık varlıklı ailelerin evlerine davet edilir,” diye ısrar etti Beatrice, kaşlarını çatarak. “Mücevheriniz var mı? Gerçekmiş gibi görünen çok güzel taklit mücevherlerimiz var.”

Yüzüğümlle küpelerimiz göstererek bu kadarının yeterli olduğunu belirttim. Beatrice dudaklarını ısırarak başını salladı.

“Bir de çantaya ihtiyacınız var. Ama o bekleyebilir sanırım. Kış geldiğinde yeni bir yünlü elbiseye ihtiyaç olacak,” diye ekledi mağazaya gelirken giydiğim modası geçmiş, çirkin elbiseye bakarak. “Bu pek... hoş değil. Ama sıcak tutar.”

“Doktorla davetlere gitmeyeceğim,” diye karşı çıktım. “Bu elbise de işe yarar. Şallarımdan birini ve mantomu alırım üzerine. İdare ederim.”

Bana bozulmuş gibi iç çekti ama başını sallayarak kabul ettiğini gösterdi. “Peki. Siz üzerinizi değiştirirken, aldıklarınızı paket yaptırayım.”

26 Ekim 1920

Yedekler ve Destek Kuvvetleri –Büyük Britanya'dan İrlanda'ya sevk edilen kuvvetler– her yerdeler ve kimseye müdahale etmiyor gibi görünüyorlar. Dikenli teller, bariyerler, zırhlı araçlar ve caddelerde devriye gezen süngülü silahlı askerler görmek artık olağan karşılanıyor. Dromahair Dublin'den daha sakin ama etkileri burada da hissediyoruz. Bütün İrlanda'da hissediliyor. Daha geçen ay küçük bir kasaba olan Balbriggan'da Yedekler ve Destek Kuvvetleri kasabanın yarısını ateşe verdi. Evler, işyerleri, fabrikalar ve kasabanın her yeri yanıp kül oldu. Kraliyet Kuvvetleri, bunun iki Yedek Kuvvet askerinin öldürülmesine misilleme olduğunu söyledi ama misillemeler her zaman çok acımasız ve her zaman tamamen rasgele oluyor. Bizi sindirmek istiyorlar. Birçoğumuz çoktan sindik.

Geçen nisan Mountjoy Hapishanesi, tek suçları siyasi birlik olan Sinn Féin üyeleriyle doluydu. Siyasi tutukluları diğer tutuklularla bir araya koydular ve onların tutuklanmalarını protesto etmek için aralarından birkaçı açlık grevi başlattı. IRB üyesi olan bir siyasi tutuklu 1917'de açlık grevine başladı ve zorla yemek yedirildi. "Yemek yedirilmesinde" uygulanan acımasız yöntem hayatına mal oldu. Mountjoy Hapishanesi'nin önündeki kalabalık arttığında halkın da ilgisi arttı ve olaylar, 1917 yılındaki açlık grevi yüzünden dünya çapında rezil olmanın sızısını hâlâ hisseden Başbakan Lloyd George onların isteklerini kabul edip bu adamlara savaş tutsağı statüsü vererek tedavi görmeleri için hastaneye sevk edene kadar sürdü. Lord French tarafından bizzat görevlendirilmiş bir sağlık hizmetlisi olarak resmi yetkiyle Mater Hastanesi'nde onları görme

şansımı olabiliirdi. Gönüllü oldum. Adamlar bir deri bir kemik kalmışlardı ama bu kazanılmış bir savaştı ve hepsi bunu biliyorlardı.

Westminster'daki koltuklara oturmayı reddeden seçilmiş liderin bir araya gelmesiyle kurulan, İrlanda'nın yeni hükümeti Dáil, İngiliz yönetimi tarafından feshedildi. Mick ve hapiste olmayan diğer meclis üyeleri, çalışan bir hükümet kurup bağımsız İrlanda'nın işleyebileceği bir sistem yaratmak için ellerinden gelenin en iyisini yaparak yeraltında örgütlenmeye devam ediyorlar. Ama yerel belediye başkanları, resmi görevliler ve daha kamusal görevde çalışan yargıçlar Dáil yetkilileri gibi kolay gizlenemiyorlar. Birer birer tutuklanıp öldürülüyorlar. Cork belediye başkanı Thomas MacCurtain evinde vuruldu ve onun yerine seçilen Terence MacSwiney de seçildikten çok kısa bir süre sonra Cork Belediye Binası'ndaki bir isyanda tutuklandı. Başkan MacSwiney ve birlikte tutuklandığı on adam, devlet memurlarının tutukluluklarının kanunsuz sürdürüldüğünü duyurmak için açlık grevi yapmaya karar verdiler. Tıpkı nisan ayındaki açlık grevi gibi bu da halkın ilgisini çekti. Ama iyi sonuçlandığı için değil. Terence MacSwiney, açlık grevine başladıktan yetmiş dört gün sonra dün İngiltere'deki Brixton Hapishanesi'nde öldü.

Her gün yeni bir korkunç hikâye yaşanıyor, yeni bir başılsanamaz olay. Bütün ülke büyük bir gerginlik içinde ama korkuyla karışık tuhaf bir umut var. Sanki bütün İrlanda uyanıyor ve hepimizin gözü aynı ufka bakıyor.

T. S.

10

ÜÇ DİLENCİ

*Dünyanın dört yanını gezen sen
Çözebilirsin kafamın içindeki soruyu.
En az isteyenler mi alır en fazla
Yoksa en çok isteyenlerin midir çoğu?*

—W. B. Yeats

Saçım biraz dağılmış hâlde soyunma odasından çıktığımda Beatrice beni bekliyordu. Üzerimde pamuklu elbiselerden biriyle saçımın en kötü kısmını kapatan yeni bir şapka vardı. Beatrice mağazadan çıkarken giymem için kahverengi bağciksız ayakkabıları da dışarıda bırakıp Anne'in botlarını tek başıma bağlamak zorunda kalmaktan beni kurtardı. Anne'in eski kahverengi takımını, şapkasını ve botlarını da satın aldığım diğer şeylerle paketlemek için götürmüştü. Geldiğimden daha iyi görünüyordum ama aşırı çaba harcamaktan yaram acıyor, başım zonkluyordu. Bu maceranın bitmek üzere olmasına seviniyordum. Beatrice yanımda durmadan konuşuyor, almak istediğim tuvalet malzemelerini soruyordu. Saçım için bir şampuana ve bukleleri düzleştirecek bir şeye ihtiyacım olduğunu söyledim ona. Sanki şampuan kelimesi bilinen bir kelimeymiş gibi başını salladı. "Acaba... âdet kanaması için bir ürün var mı?" Bir kadının regl dönemini anlatmak için bildiğim en eski kelime buydu. Ama Beatrice anladığı bariz bir ifadeyle başını salladı.

"Kadınlar herkesin içinde almasınlar diye dikkat çekmeyen bir rafta kadın bağlarımız ve âdet kuşaklarımız var, yanında da küçük bir kumbara duruyor. Kadınların çoğu böyle daha rahat hissediyorlar. Ama sizinkileri hiç kimse görmeden paketinize koyarım ve toplama eklerim," dedi alçak sesle. Âdet kuşağının ne olduğunu sormamanın daha iyi olacağını düşündüm. Nasıl olsa öğrenecektim.

İki önemli konu çözülmüştü. Peşinden kümeler hâlinde sergilenen ürünlere göz atarak ve tanıdığım isimleri –Vazelin, Ivory sabun ve Pond's Yüz Kremi– neşeli bir tavırla göstererek alt kattaki kozmetik reyonuna gittim. Beatrice, parçaları düzgün bir sırayla tek tek yazarak ve seçtiklerimi bana pastaneden alınan ürünleri hatırlatan uçuk pembe bir kutuya koyarak bir liste yapmaya başladı. Satın aldıklarımın arasına Pond's Yağsız Kremi de ekledi.

"Yüz kremi geceleri, yağsız krem gündüzleri," diye açıkladı. "Yüzünüzün parlamasını engeller ve pudranın altında düzgün durur. Pudraya da ihtiyacınız var mı?"

Bilmem dercesine omuz silktim. Beatrice dudaklarını hüzerek cildimi inceledi. "Ten rengi, beyaz, pembe ya da krem rengi?" diye sordu.

"Sence?" diye kaçamak bir yanıt verdim.

Kendinden emin bir edayla, "Ten rengi," dedi. "En sevdiğim pudra LaBlache. Biraz pahalı ama buna değer. Hafif pembe bir ruj da hoş olur," dedi. Vitrin camının arkasından küçük bir kutu çıkarıp metal kapağını açtı. "Nasıl?"

Rengi benim zevkime göre fazla pembeydi ama Beatrice beni ikna etmeye çalıştı. "Yanaklarınız ve dudaklarınızda belli belirsiz bir pembelik olacak, kimse sürdüğünüzü fark etmeyecek. Etseler bile inkâr edin."

Asıl hedef buydu, hiç "makyaj" yapmamış gibi görünmekti ki bu bana çok uygundu.

"Yeni bir kirpik kremi var. Eskiden Vaseline kullanırdık ve kirpikler uzun görünürdü. Ama artık onu kullanmıyoruz." Dudak

kreminde daha büyük olmayan bir küçük kutu daha açtı ve içindeki siyah yağı gösterdi. Şimdiye kadar gördüğüm rimellere hiç benzemiyordu.

“Nasıl kullanılıyor?” diye sordum.

Beatrice bana yaklaştı, kımıldamamamı söyledi ve işaretparmağıyla yapışkan maddeye hafifçe dokunup başparmağına sürttü. Ve ardından kendinden son derece emin bir edayla kirpiklerimi siyahlaşmış iki parmak ucu arasına alıp ovuşturdu.

“Mükemmel. Kirpikleriniz zaten o kadar uzun ve koyu ki buna pek ihtiyacınız yok. Ama şimdi daha dikkat çekiciler.”

Göz kırptı ve o kutuyu da pakete koydu. Saçımı çok hoş göstereceğine âdeta yemin ettiği hindistancevizi yağlı şampuanı ve beni “sürekli ıslıl ıslıl gösterecek” talk pudrasını ve beni hapşırtmayacak küçük bir parfüm şişesini de ekledi. Ben de bir diş macunu, bir diş fırçası, küçük bir kutu “diş ipi” ve bir fırça-tarak seti ekledim. Ödemeyi nerede yapacağımı sorduğumda Beatrice bana tuhaf bir bakış attı. “Çoktan halledildi, Anne. Doktor sizi girişte bekliyor. Aldıklarınız da orada. Sadece tutumlu olmaya çalıştığınızı sanmıştım.”

“Aldıklarımın parasını gerçekten ben ödemek istiyorum, Beatrice,” diye ısrar ettim.

“Ama... halledildi, Bayan Gallagher,” diye kekeledi. “Faturanız doktorun hesabına eklendi. Bir gerginliğe sebep olmak istemem.”

Ben de bir gerginliğe sebep olmak istemiyordum ama yüreğim utançla dolmuştu. Bu utancı bastırmak için derin bir nefes aldım.

“Bu aldıklarım henüz onun hesabına eklenmedi.” Kollarımın arasındaki pembe kutuyu kaldırdım. “Tuvalet malzemelerimi kendim ödeyeceğim,” diye ısrar ettim.

Beatrice karşı çıkmak üzereymiş gibi görünüyordu ama başını sallayarak giriş kapısının yanındaki kasaya ve orada bekleyen bıyıklı kasiyere yöneldi.

“Bayan Gallagher bunları satın aldı, Bay Barry,” diyerek kutuyu elimden aldı, böylece Bay Kelly'nin verdiği kalın para torbasını çıkarabildim.

Bay Barry kaşlarını çatarak, "Dr. Smith, Bayan Gallagher'ın aldıklarını onun hesabına eklememi söyledi bana," dedi.

Kaşlarımı onun gibi çatarak net bir tonla, "Anlıyorum. Ama bunları ben ödeyeceğim," dedim.

Kasiyer bakışlarını önce kapıya, sonra yeniden bana çevirdi. Onun bakışlarını takip ederek Thomas'ın başı hafif eğik, bir eliyle Eoin'ın elini tutmuş, diğer eliniyse pantolonun cebine sokmuş hâlde beni izlediği yere baktım.

Eoin'ın yanağı lolipopun yuvarlak ucu yüzünden şişkindi ve şekerin çubuğu büzülmüş dudaklarının arasından çıkıyordu.

Dikkatimi yeniden kasiyere vererek, "Borcum ne kadar?" diye sordum.

Adam onaylamaz bir tonla homurdandı ama aldıklarımı hesaplamaya başladı, her yeni ürün eklendiğinde kasadan neşeli bir çın sesi geliyordu.

"Aldıklarınızı paketlemeyi bitirdik," dedi Bay Barry, parayı alıp kasaya koyarken. Arkasındaki paket yığını gösterdi ve koşturarak yanına gelip paketleri yüklenmeye başlayan bir oğlan çağırdı.

Biraz kızgın bir ifadeyle, "On sterlin, hanımefendi," dedi. Zulamdan beş sterlin gibi görünen iki adet kâğıt para çıkardım. Yalnız kaldığımda paraları incelemem gerekiyordu. Bay Barry kapıyı işaret ederek, "Önden buyurun, Bayan Gallagher," dedi.

Dönüp Thomas'a doğru yürümeye başladım. Yüzüm kızarmıştı ve kendimi çok rahatsız hissediyordum, "utanması olmayan dilenci" soylu kafiye doğru ilerliyordu. Beatrice tuvalet malzemelerim ve iki şapka kutusunu taşıyarak sendeleye sendeleye peşimden gelirken Bay Barry ve oğlan geri kalan paketleri taşımaya çalışıyorlardı.

Thomas kapıyı tutup başıyla kaldırım kenarına park etmiş olan arabasını işaret etti.

"Paketleri arka koltuğa koyun," dedi ama gözleri caddeden mağazaya doğru hızla yürüyen dört adamdaydı. Adamların üzerinde

haki renk üniformalar, uzun botlar, siyah kemerler ve İskoç şapkaları vardı. Şapkalar İskoç erkeklerini ve gaydaları getirdi aklıma ama bu adamların elinde gayda yoktu. Silah vardı.

Eoin yapış yapış elleriyle elbisemin eteğine uzanarak, "Tıpkı bir prenses gibi güzel görünüyorsun, anne," diye bağırdı. Bu girişimden kaçmayı başarıp yapış yapış avcunun benimkine değmesini umursamayarak elini tuttum. Thomas gözlerini yaklaşan askerlerden ayırmadan bizi apar topar arabaya bindirdi.

Bay Barry adamları gördüğü anda elindeki paketleri arka koltuğa atıp Beatrice'le oğlanı itekleyerek mağazaya geri gönderdi.

Ben arabaya biner binmez Thomas kapıyı kapattı ve uzun adımlarla arabanın ön tarafına yürüdü. Kolun tek bir hamlede hızla çevrilmesiyle halihazırda sıcak ve hazır olan motor uğuldayarak çalışmaya başladı. Thomas direksiyona geçti ve kapısını kapattı, o esnada adamlar da *Irish Times*'in açık sayfalarının sergilendiği geniş vitrinin önünde durdular. Tüfeklerinin dipçikleriyle koca vitrine vurmaya başlayıp kırdılar ve gazetenin uçuşarak kırık camların arasına düşmesine neden oldular. Askerlerden biri eğildi ve bir kibrit çakışıyla gazeteyi yaktı. Caddenin iki tarafındaki insanlar durup bu barbarlığı izlemeye başladılar.

Bay Barry kapıyı itip çıkarak, "Ne yapıyorsunuz?" dedi, şaşkınlıktan ağzı açık, yanakları kırmızıydı.

"Git Bay Lloyns'a söyle, halkı İrlanda Kraliyet Polisi'ne ve Kraliyete karşı isyana teşvik ediyor. Gazeteyi bir daha vitrine koyarsa bütün camları indireceğiz," dedi adamlardan biri. Karşı kaldırımda gitgide artan kalabalık duyabilsin diye Londra aksanlı sesinin tonu yüksekti. Adamlar için için yanan gazeteye son bir tekme daha attıktan sonra Hyde Bridge'e doğru yürümeye devam ettiler.

Thomas iki eli de direksiyonda donakalmıştı, araba sabırsızca uğulduyordu. Thomas çenesini öyle sıkmıştı ki bıyığı kulağının yanı başında oynayıp duruyordu. İnsanlar, hasarı görmek ve aralarında konuşmak için caddenin karşı tarafına koşturdular ve Bay Barry ortalığı temizleme işini organize etmeye başladı.

"Thomas," diye fısıldadım. Eoin'in gözleri kocaman açılmıştı, dudakları titriyordu. Lolipopu ağzından düşmüş, ayağının yanın-
da unutulmuş duruyordu.

Gözyaşları akmak üzere olan Eoin, "Doktor? Yedekler bunu neden yaptı?" diye sordu. Thomas, Eoin'in bacağına hafifçe dokundu, nefesini salıverdi ve direksiyonun yanındaki vites kolunu ayarladıktan sonra mağazadan yavaş yavaş uzaklaşarak tahribatı geride bıraktık.

"Bu olanlar neydi, Thomas?" diye sordum. Eoin'a cevap vermemişti, dudakları hâlâ sımsıkı, gözleri kaygılıydı. Dört polisin arkasından Hyde Bridge'i geçmiş ve Sligo'dan çıkıp Dromahair'e dönüş geçmiştik. Kasabadan uzaklaştıkça Thomas rahatladı. İç çekti ve benden tarafa kısa bir bakış atıp gözlerini yeniden yola çevirdi.

"Henry Lloyn her gün Dublin'e bir şoför gönderip gazete aldırıyor. İnsanlar neler olduğunu bilsinler diye mağazanın vitrinine asıyor. Çatışma Dublin'de. Bütün İrlanda için Dublin'de savaşıyor. Ve insanlar neler olup bittiğini öğrenmek istiyor. Yedekler ve Destekçiler onun gazeteyi asmasından hiç hoşlanmıyorlar."

"Destekçiler?"

"Destek Kuvvetleri, Anne. Onlar düzenli polislerden ayrı bir güç. Hepsi İngiliz ordusunun ve donanmasının eski subayları, Dünya Savaşı sona erdiğinden şu an yapacak hiçbir işleri yok. Tek işleri IRA'yı parçalamak."

Bu kadarını araştırmamdan hatırlıyordum.

"Onlar Yedekler değil miydi?" diye sordu Eoin.

Thomas, "Hayır, evlat. Destek Kuvvetleri Yedeklerden çok daha kötü. Bir Destek Kuvvet üyesini şapkasından tanırsın – ve tabanca kılıfından. Şapkalarını gördün, değil mi Eoin?" dedi.

Eoin öylesine sert başını salladı ki dişleri birbirine çarptı.

"Destek Kuvvetleri'nde uzak dur Eoin. Yedeklerden de. Hep-sinden köşe bucak kaç."

Sonra sustuk. Eoin dudaklarını ısıtıyor ve yere düşen lolipop-tan arta kalan yapışıklığı temizlemeye çalışıyordu, onu yeniden

ağızına alıp verdiği rahatlığı hissetmeye ihtiyaç duyduğu açıkça belliydi.

Dikkatini dağıtmak için, hepimizin dikkatini dağıtmak için, "Lolipopunu eve gittiğimizde yıkarız, Eoin. Göreceksin. Temizlenecek. Thomas'a saatini gösterip Bay Kelly'nin anlattığı hikâyeyi anlatsana," diye zorladım onu.

Eoin uzun zinciri cebinden çıkarıp ucunda sallanan saatini iyice görsün diye Thomas'ın yüzüne doğru uzattı.

"Bunu bana Bay Kelly verdi, Doktor. Babamın olduğunu söyledi. Artık benim. Hâlâ çalışıyor."

Thomas sol elini direksiyondan çekip dudaklarını şaşkın ve hüznünlü bir ifadeyle kıvrarak saati avcuna aldı.

"Bay Kelly bunu bir çekmeceye koymuş. Biz dükkândan içeri girene kadar tamamen unutmuş," diye ekledi Eoin.

Thomas'la göz göze geldik ve o an yüzük hikâyesini bildiğinden emin oldum.

"Ben babamın saatini aldım, annemin yüzüğü de onda kaldı, görüyor musun?" Eoin hafifçe elime dokundu.

"Evet, görüyorum. O saate çok dikkat etmelisin. Düşmenle bu saati güvenli bir yere koy," dedi Thomas.

Eoin, yapış yapış yüzünde suçlu bir ifadeyle bana baktı. Hazinesini satmaya kalkıştığını Doktor'a söyleyip söylemeyeceğimi merak ediyordu. Korkuyla burnunu kırıştırdığını gördüm. Gözlerinin içine bakıp söylemeyeceğim konusunda onu rahatlatarak saati yeniden cebine koymasına yardım ettim.

"Saati nasıl söyleyeceğini biliyor musun, Eoin?" diye sordum.

Bilmiyorum dercesine başını iki yana salladı.

"O zaman sana öğreteyim de bu saati kullanabil."

"Sana kim öğretti?" diye sordu.

Yumuşak bir tonla, "Büyükbabam," dedim. Yüzümde hüznün olmalıydı ki küçük oğlan beni rahatlatmak için kirli parmaklarıyla yanağımı okşadı.

"Onu özlüyor musun?"

"Artık özlemiyorum," derken sesim titredi.

"Neden?" Bir zamanlarki hâlim, uzun süre önceki hâlim onu şaşırtmıştı.

Büyükbabamın beni kolları arasında sallarken bana söylediği kelimeleri tekrar ederek, "Çünkü hâlâ benimle," dedim. Ve birden dünya değişti, aydınlık arttı ve büyükbabamın baştan beri kim olduğumu bilip bilmediğini merak ettim.

Eoin'in ellerini yıkamasına yardım ettim ve akşam yemeğinden önce ikimiz de üstümüzü başımızı toparladık. Saçımdaki tokalar çıkmıştı ve bukleler yüzümü çevreleyerek omuzlarıma kadar iniyordu. Hepsini açtım, parmaklarımı ıslattım ve her bukleyi elimden geldiğince düzelterip Anne'in sandığında bulduğum bir kurdeleyle gevşek bir atkuyruğu yaptım. Yüzüstü yatağa düşmekten başka bir şey istemiyordum. Yaram acıdan çığlıklar atıyor, ellerim titriyordu ve hiç iştahım yoktu ama ilk kez tüm aileyle masaya oturdum.

Yemekte Brigid'in ağzını bıçak açmıyordu, dimdik oturuyordu. Yemekleri o kadar küçük parçalar hâlinde çiğniyordu ki ağzı neredeyse hareket etmiyordu. Kollarımız paketler, ayakkabı ve şapka kutularıyla dolu hâlde eve girip hepsini benim odama çıkardığımızda gözleri önce kocaman açılmış, sonra çizgi hâlini almıştı. Eoin, vitrinlerin kırılmasını, Bayan Geraldine Cummins'in ona aldığı lolipopu, raflarda gördüğü harika oyuncakları bıcı bıcı anlatırken onun heyecanına karşılık vermemişti. Brigid sofrada oğlanı yanına, Thomas'ı masa başına beni de Thomas'la aramda boş bir sandalye kalacak şekilde Eoin'in karşısına oturtmuştu. Bu tuhaf bir yerleştirmeydi ama Brigid'i bana bakmak zorunda kalmaktan kurtarmış ve beni hem Eoin'dan hem de Thomas'tan mümkün olduğunca uzak tutmuştu.

Maeve'in kız kardeşi Eleanor, mutfakla yemek odası arasında gidip gelerek herhangi bir şeye ihtiyaç olursa diye hazırda bekli-

yordu. Ona gülümseyip yemekleri övdüm. Fazla iştahım yoktu ama yemekler nefisti.

Brigid, "Hepsi bu kadar, Eleanor. Evine git. Yemeğimiz bitince Anne sofrayı toplayıp bulaşıkları yıkayabilir," dedi.

Kız izin isteyerek çıktıktan sonra Thomas kaşlarını kaldırıp Brigide baktı. "Ev işindeki görevleri yeniden mi düzenliyorsunuz, Bayan Gallagher?" diye sordu.

"Seve seve yaparım," diye araya girdim. "Katkım olması hoşuma gider."

Thomas, "Yorgunsun," dedi. "Ayrıca Eleanor eve gidene kadar, 'Yanlış bir şey yapıp Brigid'i kızdırdım mı?' diye kendi kendini yiyip bitirecek çünkü yemek sonrası ortalığı her zaman o toplar ve artanları eve götürür."

Brigid sert bir tonla, "Anne'in sana epey borçlu olduğunu ve bunu ödemeye başlaması gerektiğini düşünüyorum sadece," diye karşılık verdi. Yüzü kıpkırmızı, sesi yüksekti.

Thomas sakın ama mesafeli bir tonla, "Borçlarımla ve bana borcu olanlarla ben ilgilenirim, Brigid," dedi. Brigid irkildi, Thomas iç çekti.

Brigid dudak bükerek, "Başta iki dilenci vardı, şimdi üç oldu," dedi. "Bizi böyle mi görüyorsun?"

Eoin mutlu bir ifadeyle, "Annem utanmaz bir dilenci değil, Nine. Artık değil. Küpelerini sattı. Artık zengin," dedi.

Brigid sandalyesini iterek aniden kalktı. "Hadi, Eoin. Temizlenip yatma zamanı. Doktor'a iyi geceler dile."

Eoin, tabağı bir süredir boş olduğu hâlde karşı çıkmaya yeltenmedi. "Annemin bana Culann'ın tazısını anlatmasını istiyorum."

"Bu gece olmaz, Eoin," dedi Thomas. "Uzun bir gün oldu. Ninenle git."

Eoin üzgün bir ifadeyle, "İyi geceler Doktor," dedi. "İyi geceler anne."

Thomas, "İyi geceler Eoin," diye karşılık verdi.

Ben de ona bir öpücük göndererek, "İyi geceler tatlı çocuk," de-

dim. Bu onu gülümsetti ve sanki ilk kez böyle bir şey yapıyormuş gibi avcunu öpüp bana doğru üfledi.

Brigid sert bir tonla, "Eoin," dedi.

Oğlan omuzları düşük, başı önde bir hâlde ninesinin peşinden odadan çıktı.

Ayak sesleri duyulmaz olduğunda Thomas, "Sen de yat, Anne," dedi. "Başın şimdi çorbanın içine düşecek. Burayla ben ilgilenirim."

Onu duymazdan gelip kalktım ve yakınımıdaki tabakları toplamaya başladım. "Brigid haklı. Beni evinize aldınız. Hiç soru..." diye konuşmaya başlamıştım ki Thomas alaycı bir tonla, "Hiç soru sormadan mı?" diye sözümü kesti. "Yanlış hatırlamıyorsan ben bir sürü soru sordum."

"Hiç ısrar etmedin," diye düzelttim. "Ayrıca korkmadığım zamanlarda çok minnet duyuyorum."

Thomas onaylamaz bir ifadeyle başını iki yana salladı ve tabakları aldı. "Sofrayı ben toplarım. Sen bulaşıkları yıkarsın."

Sessizce çalıştık. İkimiz de mutfakta olmaktan dolayı rahat değildik ama sebeplerimizin farklı olduğunu düşünüyordum. Ben, hiçbir şeyin yerini bilmiyordum ve Thomas da fazla yardımcı olmıyordu. Şimdiye dek hiç bulaşık yıkadı mı ya da yemek yaptı mı diye merak ettim.

Mutfağın konforu beni şaşırttı – kocaman bir buzdolabı, geniş bir lavabo, iki adet gömme fırın, sekiz tane elektrik ocağı ve yemek odası büyüklüğünde, Thomas'ın ambar dediği bir kiler vardı. Tezgâh alanı genişti, her yer pırıl pırıl ve bakımlıydı. 1920'li yıllardaki evleri ve sıradan evlerde bu tür lüksler olmadığını biliyordum, özellikle de İrlanda'nın kırsal kesiminde. Thomas'ın günlüğünden Garvagh Glebe, üvey babası, ona miras kalan servet ve bu servet yüzünden hissettiği sorumluluk duygusuyla ilgili yazıları okumuştum.

Tabaklardaki bütün yemekleri toplayıp bir kâseye koydum, atmaktan çekindim. Domuzlar yemek artığı yemiyorlar mıydı? Thomas'ın domuzları, koyunları, tavukları, atları olduğunu ve bunlara

O'Toole ailesinin baktığını biliyordum. Bulaşık deterjanına benzer bir şey bulamadığımdan tabakları durulayıp hepsini üst üste bir leğene koydum. Thomas yemek odasındaki masayı topladı, kalan yemekleri buzdolabına, ekmekle tereyağını ambara koydu. Ben tezgâhı sildim, benimkinden daha becerikli eller tarafından kullanılmış ve yıpratılmış kopkoyu ahşap yüzeylere hayran kaldım. Brigid'in işimi kontrol etmek için aşağı ineceğinden emindim ama deneyimli birinin açıklamaları olmadan yapabileceğimin en iyisi buydu.

İşimi bitirdiğimi gören Thomas sakın bir tonla, "Neden korkuyorsun?" diye sordu.

Musluğu kapattım, mutfağı fareleri uzak tutacak kadar temizlemiş olduğumuzdan tatmin olarak ellerimi kuruladım.

Thomas ısrarla, "Korkmadığın zamanlarda çok minnet duyduğunu söyledin. Neden korkuyorsun?" dedi.

"Çünkü her şey çok... belirsiz."

Thomas, "Brigid, Eoin'ı alıp gitmenden korkuyor. Bu yüzden sana bu kadar kötü davranıyor," dedi.

Kekeleyerek, "Gitmem. Asla gitmem... nereye gideceğim ki?" dedim.

"Belli olmaz. Daha önce neredeydin?" diye sordu ve ben, arkamı dönerek ısrarla sorup durduğu o sorudan kaçtım.

"Bunu ne Eoin'a ne Brigid'e ne de sana yaparım. Eoin'ın yuvası burası," dedim.

"Sen de onun annesisin."

Öyle olmadığımı, sevgi dışında ondan hiçbir şey talep etmediğimi itiraf etmek istedim. Ama etmedim. İtiraf etmek benim için önemli olan tek şeye yakın olmamı engelleyecekti. Bu yüzden tek gerçeği itiraf edebildim. "Onu çok seviyorum, Thomas."

"Sevdiğini biliyorum. Bildiğim bir şey varsa o da bu." Thomas iç çekti.

"Sana söz veriyorum, Eoin'ı Garvagh Glebe'den götürmeyeceğim," dedim gözlerinin içine bakarak.

Thomas, "Peki *senin de gitmeyeceğine söz verebilir misin?*" diyerek zırhındaki çatlağı buldu.

Başımı iki yana sallayarak, "Hayır," diye fısıldadım. "Veremem."

"O zaman belki de gitsen iyi olur, Anne. Eğer gideceksen şimdi git, daha fazla zarar vermeden."

Kızgın ya da suçlayıcı değildi. Gözleri hüznü, sesi yumuşaktı. Yaşlar boğazımdan yükselip gözlerimi doldurduğunda beni yavaşça kendine çekip sarıldı, sanki çocukmuşum gibi saçımı okşadı ve sırtımı pırpıpladı. Ama rahatlayamadım ve gözyaşlarımın akmasına izin verdim. Midem bulandı, bedenim kasıldı. Topuklarımı sıızlatan ve avuçlarımdan sızan paniğin onun yanında açığa çıkacağı korkusuyla geri çekildim. Arkamı döndüm ve yan tarafımdaki yarımı tutup sadece kapalı bir kapının koruyuculuğuna odaklanarak elimden geldiğince hızlı biçimde mutfaktan çıktım.

Thomas arkamdan, "Anne. Bekle," diye seslendi ama bir kapının çarpılarak kapanmasıyla mutfağı heyecanlı sesler doldurdu ve ben holden yatak odama doğru giderken üstü başı tertemiz ama biraz eski püskü olan perişan bir çift Thomas'ın etrafını sararak peşimden gelmesini engelledi.

Kadın, "Elenaor, Bayan Gallagher'in onu işten çıkardığını söylüyor, Doktor. Eve gelene kadar yol boyunca ağlamış, deliye döndüm. Eğer bir sorun varsa bize söylersiniz, değil mi Dr. Smith?" dedi ağlayarak.

Adam, "Bize her zaman iyi davrandınız, Doktor. Hatta iyiden de fazla ama kız ne hata yaptığını bilmezse nasıl düzeltebilir?" diye ekledi. O'Toolelar, Eleanor'un erken gönderilmesini tam da Thomas'ın söylediği gibi yorumlamışlardı.

Zavallı Thomas. Her zaman haklı çıkmak zor olmalıydı. Birçok konuda haklıydı. Eğer gideceksem şimdi gitmem *gerekiyordu*. Bu konuda da haklıydı.

Nasıl gideceğimi bilmiyordum sadece.

28 Nisan 1920

Geçen cumartesi Mick'le Grafton Caddesi'nde, Café Cairo denen bir yerde pastırmalı yumurta yedik. Mick her seferinde gözlerini tabağa dikip yemeği ağzına tıktırarak arkasından kovalayan varmış gibi yiyor, odaklandığı tek şey devamını getirmek için çatalını yeniden doldurmak. Şehirde ne kadar rahat dolaştığı her seferinde beni şaşırtıyor. Genelde düzgün, gri bir takım elbise giyiyor, melon bir şapka takıyor ve sık sık bisiklete biniyor ve onu yakalamaya çalışan herkese gülümsüyor, el sallıyor, hepsiyle havadan sudan sohbetler ediyor. Göz önünde dolanarak fark edilmiyor ve hem gerçek anlamıyla hem de mecazen herkesi keriz yerine koyuyor.

Ama geçen cumartesi huzursuz ve sabırsızdı. Ve bir noktada tabağını kenara itip yüzlerimiz arasında sadece birkaç santim kalana kadar masanın üzerinden bana doğru eğildi.

"Arka masalardaki Londralıları görüyor musun, Tommy? Hemen bakma. Biraz bekle ve peçeteni düşür."

Önümdeki sade kahveden büyük bir yudum aldım ve fincanı geri koyarken peçeteye çarpıp yere düşürdüm. İlerideki duvar boyunca sıralanmış yarı dolu masalara göz attım. Hangi adamları kastettiğini ânında anladım. Üzerlerinde üniforma değil, üçlü takımlar vardı ve kravat takmışlardı. Şapkalarının sol tarafı değil, sağ tarafı aşağıya çekilmişti, sanki onlara bakmanızı istiyor gibi bir halleri vardı ama gözleri bakışlarınızı hemen başka yöne çevirmeniz için sizi uyarıyordu. Londralı olup olmadıklarını bilmiyordum ama İngiliz oldukları kesindi. Beşi bir masadaydı, birkaçı da yandaki masada. Sebep belki salona göz gezdirip durmalarıydı, belki de ağızlarında sigara-

larla konuşup durmaları ama her halükârda birlikteydiler ve belalıydılar.

"Bunlar hepsi değil. Ama yarın gitmiş olacaklar," dedi Mick.

Ne kastettiğini sormadım. Gözleri kısık, dudakları sarkıktı.

"Kim onlar?" diye sordum.

"Kendilerine Cairo Çetesi diyorlar çünkü hep burada buluşuyorlar. Lloyd George beni yok etmeleri için onları Dublin'e gönderdi."

"Eğer sen onların kim olduklarını biliyorsan onların da senin kim olduğunu bilmeleri ve ikimizin de vurulmak üzere olması mümkün değil mi?" diye mırıldandım kahve içiyormuş gibi yaparak. Fincanı yeniden masaya koymak zorunda kaldım. Ellerim titriyordu. Korkudan değil. En azından kendim için korkmuyordum. Onun için korkuyordum. Ve risk aldığı için ona kızgındım.

Mick omuz silkerek sakın bir tonla, "Gittiklerinden emin olmam gerekiyordu," dedi. Gerginliği geçmişti. Bana devretmişti. Şapkasını taktı ve masaya kahvaltı için biraz para koyarak ayağa kalktı. Kafeden çıkarken ikimiz de arkamıza bakmadık.

Ertesi sabah, şafaktan önceki erken saatlerde Dublin'in çeşitli yerlerinde on dört adam vurularak öldürüldü, çoğu Michael Collins ve ekibinin hakkından gelmek için gönderilen özel birliğin üyeleri.

Öğleden sonra Kraliyet güçleri kızılca kıyamet kopardı. Subaylarına yapılan saldırı yüzünden çılgına dönüp Dublin'in Tipperary'yle futbol maçı yaptığı Croke Parkı'na zırhlı araçlar ve askeri kamyonlar gönderdiler. Bilet satıcıları zırhlı araçlarla park etmiş kamyonları görünce parka koştular. Yedek Kuvvetler'in subayları, bilet satıcılarının IRA üyeleri olduklarını iddia ederek onları takip etti. Yedekler, parka girer girmez seyircilerin üzerine ateş açtılar.

İnsanlar ezildiler. Bazıları vuruldu. Altmış kişi yaralandı.

On üç kişi öldü. O akşamı bu korkunç olaydaki payım yüzünden suçluluk duyarak, olay bu noktaya geldiği için öfkeden kudurarak ve tüm bunların sona ermesi özlemiyle yanıp tutuşarak yaralılarla ilgilenmekle geçirdim.

T. S.

11

DÜNYA YARATILMADAN ÖNCE

*Kirpikleri koyultsam
Ve parlaklaştırsam gözleri
Ve yapsam dudakları daha kırmızı
Ya da sorsam oldu mu diye
Aynadan aynaya dolanarak.
Beyhude.
Yüzümü arıyorum bir zamanki
Dünya yaratılmadan önceki*

—W. B. Yeats

O'Toolelar her şeyin yolunda olduğuna tamamen ikna olup evden ayrıldıktan sonra Thomas kapımı tıklattı. Çiftin, kolları ekmek ve Eleanor'un akşam yemeği için yaptığı koyun eti, patates ve soslarla dolu olarak penceremin önünden geçişini izliyordum.

Yorganın altına girdim, yüzümü sakladım ve ışığı söndürdüm. Kapı kilitli değildi ve kısa bir süre sonra Thomas dikkatle kapıyı açtı.

"Anne, yaranı kontrol etmek istiyorum," dedi, eşikten daha öteye geçmeden.

Şiş gözlerimi kapalı, yüzümü saklı tutmaya devam ederek uyuyormuş numarası yaptım. Bir süre sonra kapıyı yavaşça kapatarak gitti. Gitmem gerektiğini söylemişti. Üst rafta duran kıyafetlerimi

çekip almayı ve kaybettiğim hayatın giysilerini giyip sessizce göle kadar yürümeyi düşünüyordum. Bir kayık çalacak ve eve gidecektim.

Şafak sökerken gölde çalıntı bir kayıkta oturup 2001 yılına dönmeyi bekleyişimi canlandırdım gözümde. Ya hiçbir şey olmazsa? Ya Thomas beni yeniden kurtarmak zorunda kalırsa? Üzerimde o tuhaf giysilerle gidecek hiçbir yerim olmadan kalıverirsem? Tamamen delirdiğimi düşünürdü. Beni Eoin'a yaklaştırmazdı. Bu düşünce sinirlerimi bozup kalp atışımı hızlandırınca inledim. Peki ya işe yararsa? Ya eve dönebilirsem?

Bunu gerçekten istiyor muydum?

Bu düşünce beni şaşırttı. Manhattan'da güzel bir dairem vardı. Hayat boyu rahat yaşayabileceğim miktarda param vardı. Saygınlığım vardı. Seviliyordum. Yayıncım merak ederdi. Editörüm çok üzülürdü. Temsilcim yas bile tutabilirdi. *Başka kimse var mıydı?*

Binlerce sadık okurum vardı ama hiç yakın arkadaşım yoktu. Onlarca şehirde yüzlerce tanıdığım vardı. Kısa sürelerle bir avuç dolusu adamla çıkmıştım. Hatta iki tanesiyle sevişmiştim. İki sevgili... ve otuz yaşındaydım. *Sevgili* kelimesi yüzümü buruşturma neden oldu. İşin içinde aşk falan yoktu. Hep işimle evli olmuş, kendimi karakterlerime adanmış ve başka hiçbir şey ya da başka birini istememiştim. Eoin, çok ıssız bir denizdeki adam olmuştu. Benim seçtiğim bir denizdeki. Sevdığım bir denizdeki.

Ama Eoin ölmüştü ve eğer o beni karşı kıyıda beklemiyorsa suyun diğer tarafına geçme arzum yoktu.

Ertesi gün Thomas ben uyanmadan önce gitmiş ve gece tekrar odama çekildikten sonra dönmüştü. Thomas'ın bir daha onunla ilgilenmeyeceğine yürekten inanarak fazla bir zorluk yaşamadan sargımı değiştirmiştim ama görünen oydu ki o böyle düşünmüyordu. Ertesi gece kapımı tıklattığında henüz ışığımı söndürmemiştim ve küçük çalışma masasında oturuyordum. Uyuyor numarası yapmam mümkün değildi.

Önümüzdeki pazartesi Eoin'in doğum günü olduğunu biliyor ve onun için bir şey yapmak istiyordum. Thomas'ın çalışma odasında, çekmecede kâğıt, birkaç kalem ve nasıl kullanacağım konusunda en ufak bir fikrimin olmadığı bir dolmakalem bulmuştum. Maeve'in yardımıyla kalın bir kâğıt yığınının ortasından aşağıya kadar uzun, sıkı bir dikiş atıp sayfaları tutturdum ve bir kitap sırtı yaptım. Eoin bunun kendisi için olduğunu anlamış, sevinçten zıplayıp duruyordu. Dikişleri sağlamlaştırmak ve sertleştirmek için yapıştırıcı sürmeme yardım etmesine izin verdim. Kuruyunca sayfaları dikiş yerinden ikiye katladım. Artık onun için bir hikâye yaratmam gerekiyordu. Bitmiş hâlini pazartesiye kadar göremeyecekti ve bunun için sadece üç gün vardı.

Şimdi Thomas kapımdaydı ve onu görmek istemiyordum. Söylediklerini hatırlamak ciğerimi yakıyordu. Yapmamı istediği şeyi yapmamış, gitmemiştim ve onunla tekrar yüzleşmek zorunda kalacağım andan ödüm kopuyordu. Bir cevabım, bir açıklamam yoktu ve onun çatısının altında davetsiz bir misafirdim.

Üzerimde Thomas'ın beni gölden çıkardığı gün giydiğim süveter ve pantolon vardı. Ziyaretçi beklemiyordum ve vücuduma dolanıp gece boğulma hissi yaratan bol gecelik dışında giyebileceğim bir pijama yoktu. Hâlâ gelecekle, eve gitme fikriyle flört ediyordum. Ayrıca bu kıyafetleri giymek daha çok kendim gibi hissetmemi sağlıyordu ve mükemmel küçük bir çocuğa özel bir hikâye yaratmak için yazar Anne Gallagher olmam gerekiyordu.

Thomas kapıyı bir kez daha tıklattı ve tokmağı çevirdi.

"Gelebilir miyim?" diye sordu. Elinde sağlık çantası vardı, son âna kadar sorumluluğunu yerine getiren bir doktordu o.

Kafamı, onları bekleyen sayfalara aktarmadan önce aklıma gelenleri not aldığım küçük kâğıt yığınının kaldırmasından başımı salladım.

Arkamda durdu, varlığı sırtıma bir sıcaklık yaydı. "Bu ne?"

"Eoin'a doğum günü için bir kitap yapıyorum. Daha önce hiç anlatılmamış bir hikâye yazacağım. Sadece onun için yazılan bir şey."

“Sen mi yazacaksın?” Sesinde kalbimin küt küt atmasına neden olan bir şey vardı.

“Evet.”

“Her zaman Declan’ı okuturdun. Okumaya kalkıştığında kelimelerin uçtuğunu söylerdin. Yazmanın da aynı derecede zor olacağını düşündüm,” dedi yavaşça.

Kalemi masaya koyarak, “Hayır. Okuma ya da yazmayla ilgili bir sıkıntım yok,” diye fısıldadım.

“Ve solaksın,” dedi şaşkın bir tonla.

Tereddütle başımı salladım.

“Sanırım bunu hiç fark etmemişim. Declan solaktı. Eoin da öyle.”

Thomas birkaç saniye durup düşündü. Başka bir şeye daha dikkat etmesinden korktuğumdan tekrar yazmaya başlamaya çekinerek bekledim.

“Yarayı kontrol etmem gerek, Anne. Dikişleri almak için yeterince iyileşmiş olmalı.”

Uysalca ayağa kalktım.

Kaşlarını çatarak kıyafetimi baştan aşağı süzdü ve bakışlarını açık saçlarıma kaydırды.

Savunma amacıyla, “Kontes Markievicz de pantolon giyiyor,” deyiverdim. Kontes Markievicz İrlanda siyasetinin önemli bir şahsiyetiydi, varlıklı bir ailede doğmuş ama devrime inanmış bir kadındı. Ayaklanmadan sonra tutuklanmıştı ve halk arasında, özellikle de İrlanda’nın bağımsızlık davası sempaticianları arasında namı ve saygınlığı vardı. Polonyalı bir kontla evlenmesi onu daha ilgi çekici yapmıştı sadece.

“Evet. Ben de öyle duydum. Bunu sana o mu verdi?” diye karşılık verdi, dudaklarında alaycı bir kıvrımla. Onu duymazdan gelip yatağa gittim ve buruşuk örtünün üzerine dikkatle uzandım. Maeve’in onu ütülediğini görmüştüm. Akabinde giysilerimi benim ütülememe gerek olmadığı konusunda ısrar etmiş olsa da ütünün nasıl kullanılacağı konusunda bana hızlı bir ders vermişti. Tüm

kıyafetlerim çoktan ütülenmiş ve köşedeki büyük ahşap gardıroba asılmıştı.

Bandajı ortaya çıkarmak için süveterimin ucunu kaldırıp göğsümün altında kıvırdım ama pantolonun beli bandajın ucunu kapatıyordu. Pantolonun düğmelerini açtım, birkaç santim aşağı indirdim ve gözlerimi tavana diktim. Ama tenimi böylesi açığa çıkarmak sanki striptiz yapıyormuşum gibi farklı bir duyguya kapılmama neden oldu ve Thomas boğazını temizlediğinde onun rahatsızlığı benimkini iyice artırdı. Çalışma masasının sandalyesini yatağımın yanına çekip oturdu ve çantasından küçük bir makas, bir tür cımbız ve bir tentürdiyot şişesi çıkardı. Bir gün önce sarıdığım bandajı açtı, bölgeyi temizledi ve ne yaptığını bilen ellerle dikişleri almaya başladı.

“Mağazadayken Beatrice Barnes hâlâ birkaç şeye ihtiyacın olduğunu söyledi. Kontes Markievicz’in pantolonunu giymek zorunda kaldığına göre ona inanmaya meyilliyim.”

“Kıyafetlerimin parasını senin ödemeni istemedim,” dedim.

“Ben de gitmeni arzu ettiğimi düşünmeni istemedim,” diye karşılık verdi yumuşak bir tonla ve onu anladığımdan emin olmak istercesine baktı.

Yutkundum, ağlamamaya kararlıyım ama hain bir gözyaşı hızla süzülüp kulak kepçemde gözden kayboldu. Eoin ölmeden önce hiç bu kadar ağlamazdım. Şimdiyse sürekli ağlıyordum.

“Arabam paket dolu. Buradaki işim bitince hepsini getireceğim. Beatrice artık hiçbir şeye ihtiyacın kalmadığını söyledi.”

“Thomas...”

Mavi gözlerini kaldırıp kısa bir an bana bakıp, “Anne...” diyerek aynı tonla cevap verdi ve dikkatle yaptığı dikiş alma işine devam etti. Yumuşak nefesini tenimde hissediyordum, midemde uçuşan kelekleri uzaklaştırmak için gözlerimi kapadım ve çıplak ayak parmaklarımı kıvırdım. Dokunuşu hoşuma gidiyordu. Bedenime eğilmiş başı hoşuma gidiyordu. Ondan hoşlanıyordum.

Thomas Smith, bir odaya fazla dikkat çekmeden sessizce girip

çıkan türden bir adamdı. Eğer her hattını tek tek incelemesenz yakışıklıydı – ıslıl ıslıl olmaktan ziyade hüznü bakan çukur gözleri vardı. Bir an tebessüm ettiğinde yanaklarında uzun çizgiler oluşuyordu. Biçimli çenesindeki gamzenin hemen üstündeki hoş dudaklarının gerisindeki beyaz dişleri düzgündü. Ama hafif kamburdu ve ondan yardım isterlerken bile insanların, özeline ve yalnızlığına saygı göstermesini sağlayan melankolik bir havası vardı. Saçları koyu renkti, kahverengiden ziyade siyaha yakın bir renk, oysa her sabah sinekkaydı tıraş ettiği sakalları tamamen kıızıldı. Zayıftı, az miktardaki kasları onun ince bedenini hafif cüsseli gösteriyordu. Uzun boylu değildi. Kısa da değildi. İriyari bir adam değildi. Ufak tefek de değildi. Doğal bir özgüvenle davrandığında ya da hareket ettiğinde bile şamatacı ya da göze batan biri değildi. Sadece Thomas Smith'ti o, adı gibi sıradan ama... hiç de sıradan değildi.

Onun hakkında hikâyeler yazabilirdim.

Okurun hoşuna gider, sırf iyi bir insan olduğu için onu sevmelerini sağlardı. Düzgün. Güvenilir. Belki onun hakkında hikâyeler yazardım. Belki... bir gün.

Ondan hoşlanıyordum. Ve onu sevmek kolay olurdu.

Bu, midemde keleklerin uçuşmasına neden olan ani ve anlık bir düşünceydi. Thomas gibi biriyle hiç karşılaşmamıştım. Şimdiye kadar bir kez bile bir erkek kafamı karıştırmamıştı, geçici olarak hayatıma soktuğum erkekler bile. Böylesi bir çekim, böylesi bir baskı, böylesi bir keşfetme ve keşfedilme arzusu hissetmemiştim. Şu âna kadar hiç, Thomas'la tanışana kadar hiç. Şimdiyse tüm bu duyguları hissediyordum.

Thomas, "Bana şu hikâyeyi anlatsana," diye mırıldandı.

"Hangi hikâyeyi?"

"Eoin'ın kitabına yazmayı planladığın hikâyeyi. Duymak istiyorum."

"Ha." Parça parça fikirlerimi cümleler hâline getirmek için kısa bir süre düşündüm. "Hımm... Hikâye zaman yolculuğu yapan bir

oğlan hakkında. Küçük bir kayığı var –küçük, kırmızı bir kayık– ve onu suya koyuyor... Lough Gille. Kayık bir oyuncak sadece ama çocuk onu suya koyuyor ve kayık içine binebileceği kadar büyüyor. Gölde kürek çekiyor ama karşı kıyıya vardığında hep farklı bir yere çıkıyor. Devrim yıllarındaki Amerika'ya, Napolyon dönemindeki Fransa'ya, Çin Seddi'nin yapıldığı yıllardaki Çin'e. Eve geri dönmek istediğinde tek yaptığı en yakın gölü ya da nehri bulup küçük kayığını suya koymak ve binmek."

Thomas, sesinde bir gülümsemeyle, "Ve kendini tekrar gölde buluyor," diye bitirdi.

"Evet. Yeniden evde buluyor," dedim.

"Eoin buna bayılacak."

"İlk hikâyeyi, ilk macerayı yazıp diğerlerini en fazla ilgisini çeken şeye göre daha sonra eklemeyi düşündüm."

"Yaptığın kitabı, yani boş sayfalı hâlini bu amaçla ona versen ve ben yeni bir tane daha yapmana yardım etsem ne dersin?" Thomas süveterimi karnıma indirerek doğruldu ve aletlerini kaldırdı, işlem tamamlanmıştı. "Resmim iyidir. Kırmızı bir kayıktaki küçük bir oğlanın resmini kesinlikle yapabilirim."

"Ben yazacağım, sen de resimleri çizeceksin, öyle mi?" dedim sevinçle

"Evet. Sayfaları dikmeden yapmak daha kolay olur. İşimiz bitince yazıları ve resimleri düzenleriz, böylece birbirlerine uygun olurlar. Dikme ve yapıştırma işini en son yaparız."

"Fazla zamanımız yok."

"O zaman hemen başlayalım, Kontes."

Thomas'la birlikte cuma ve cumartesi sabahlarının erken saatlerine kadar çalıştık. Onun bütün gün çalışıp gecenin çoğunu çocuk kitabı hazırlamakla geçirmeyi nasıl başardığını aklım almıyordu. Thomas, bir araya getirdiğimizde resimlerle yazıların uyum sağlaması için bir sistem oluşturdu ve ben de içeriği kısa ve özlü

tutarak, her sayfaya kısa bir paragraf gelecek şekilde sınırlayarak hikâyeyi yazmaya başladım. Thomas kelimelerin altına basit kara kalem çizimler ekledi ve daha eğlenceli hâle getirmek için araya tam sayfa resimler serpiştirdi. Bana üst kısmında mürekkep tabletleri ve birkaç damla su eklenebilecek büyüklükte hokka olan bir dolmakalem verdi. Bütün sayfaya damlamasın diye kalemi düzgün tutmam gerekiyordu. Öylesine beceriksizdim ki çareyi kurşun kalem kullanmakta buldum ve Thomas, dili dişlerinin arasında, omuzları sayfaya iyice yakın bir hâlde kelimelerimin üzerinden mürekkeple geçti.

Pazar günü Brigid, Eoin, Thomas ve ben kilisedeki ayine gittik. Thomas üst üste üç pazar ayinini kaçırmanın hemen hemen hortlamak kadar büyük bir karmaşaya neden olacağını söyledi ki benim de yaptığım buydu. Ballinagar'daki şapeli bir kez daha görmeye can attığımı fark ettim ama göreceğim ilgi yüzünden ödüm kopuyordu. Onunla yargılanacağımı bildiğimden görünüşüme ekstra bir özen gösterdim. Beatrice'in Thomas'la eve gönderdiği koyu kırmızı elbiseyi giymeye ve krem rengi çan şapkayı takmaya karar verdim. Ayrıca bir kutu incik boncuk, birkaç kıyafete uyan bir küpe, birkaç eldiven ve her şeyle kullanılabilecek koyu gri bir çanta göndermişti.

Beatrice paketlere bir de tıraş takımı sokuşturmuştu. Thomas'inkine benzer bir takım – küçük bir kutu tıraş bıçağı, geniş başlı kalın bir tutaç. Hepsi kapağında bir kartal süslemesi olan minicik bir kutuya koyulmuştu. Acaba Thomas, birkaç kez onun tıraş takımını kullandığımı fark edip bu işe son vermem için yeni bir tane satın almaya mı karar vermişti? Tıraş bıçağı, benim alışık olduklarıma kıyasla daha büyük ve daha hantaldı ama biraz dikkatle işe yarıyordu. O çağın kadınlarının kollarını tıraş edip etmediklerini bilmiyordum ama Thomas, bana özel bir tıraş bıçağı aldığına göre pek de bilinmeyen bir şey değildi.

Makyaj malzemelerini denedim. Yağsız kremi cildime yedirdim, ardından pudra, ruj ve kirpik boyası sürdüm ve sonuç beni

hem çok şaşırttı hem de mutlu etti. Genç ve güzel görünüyordum. Beatrice yanaklarıma ve dudaklarıma hafif pembelik verme konusunda haklıydı. Belli belirsiz ama güzel olmuştu.

Saçım yine kıyafetimin en zor kısmı oldu. Bukleleri iç içe geçirerek zar zor bir Fransız örgüsü yaptım ve örgü atkuyruğunu ensemde topuz hâline getirdim. Topuzu birkaç fırketeyle sabitledim ve açılmamasını diledim. İlk kez korse giyip çoraplarımı uzun bağcıklara taktım. Giyinmem bittikten sonra öyle yorulmuş ve öyle nefes nefese kalmıştım ki bunları bir daha giymemeye yemin ettim.

Ön koltuğu Brigid'e bırakıp Eoin'la birlikte arabanın arka koltuğuna oturduğumda Brigid burun kıvırdı ama Eoin'ın yüzü gözle görülür şekilde ışıldadı.

"Ayin çok uzun sürüyor, anne," diye fısıldayarak beni uyardı. "Ve ninem arkadaşlarımla yanında oturmama izin vermiyor. Ama sen yanımda oturursan o kadar sıkıcı olmaz belki."

"Bir gün sen de keyif alacaksın. Seni önemseyen ve önemsemediğin insanlarla çevrili olmak çok huzur verici olabiliyor. Kiliseler aslında bunun için. Hareketsiz oturup Tanrı'nın yarattığı bütün güzellikleri düşünmek ve sahip olduğumuz nimetleri saymak için bir fırsat bu."

Eoin umut dolu bir sesle, "Ben iyi bir sayıcıyım," dedi.

"O zaman hiç sıkılmazsın."

Dromahair'i boydan boya geçip kırık alana çıktık ve Maeve O'Toole'un tarifi kulağımda çınlarken geçtiğim aynı toprak yolu takip ettik. Kiliseyi gördüğümde tanıdık bir yüzle karşılaşmış gibi hissettim ve endişelerime rağmen kendimi gülümserken buldum. Motoru bağırta bağırta aynı model ve tarzdaki arabaların arasına girip durduk. Thomas kapıyı açıp indi, Eoin'ı arka koltuktan aldı, önce Brigid'in sonra benim inmeme yardım etti.

"Brigid, Eoin'ı alıp içeri gir," dedi emreder bir tonla. "Benim Anne'le konuşmam gerek." Eoin'la Brigid aynı anda yüzlerini astılar ama Brigid küçük oğlanın elini tutup çimlerden geçerek ara-

balarla, kamyonetlerle ve çok azı da at arabalarıyla gelmiş cemaat üyelerini karşılayan açık kapılara doğru yürümeye başladı.

"Bu sabah erken bir saatte Peder Darby'yi gördüm. Bayan O'Toole'un anneannesi Sarah Gills'in cenaze törenini yapıyordu."

"Ah, çok üzüldüm."

"Kadın çok yaşlıydı, ölmek için dua ediyordu," dedi Thomas. "En az yüz yaşındaydı. Ölümü ailenin hayrına oldu."

Maeve'i ve ona miras kalacak uzun ömrü düşünerek başımı salladım.

Thomas, "Ama seninle konuşmak istememin sebebi bu değil. Peder Darcy'den bugün kürsüden bir duyuru yapmasını rica ettim. Her hafta duyurular yapar – kilise piknikleri, doğum duyurusu, ölüm duyurusu, cemaatin herhangi bir üyesinin yardım talebi. Bu tür şeyler," diye açıkladı. Şapkasını çıkarıp tekrar taktı.

"Uzun bir hastalık sonrası eve döndüğün ve oğlunla Garvagh Glebe'de yaşadığını duyurmasını rica ettim. Bence böylesi herkese tek tek açıklama yapmaktan daha kolay. Üstelik ayın sona erdiğinde ayrıntıları öğrenmeye çalışacak olsalar da Peder Darby'nin söylediklerinden kimse kuşku duymaz."

Hem gergin hem de rahatlamış bir ruh hâli içinde başımı salladım. "Şimdi ne olacak?"

Thomas buruk bir tebessümle, "Şimdi... içeri girmek zorundayız," dedi.

Yerimden kıpırdamadım, Thomas çenemden tutup başımı kaldırarak şapkamın hafifçe gizlediği gözlerimin içine baktı.

"İnsanlar konuşacaklar, Anne. Konuşacak ve şimdiye kadar nerede ve kiminle olduğun, ne yaptığın hakkında yorum yapacaklar. Bilmedikleri şeyi uydurabilirler. Ama nihayetinde bunların hiçbirinin önemi yok. Her ne kadar imkânsız görünse de buradasın. Kimse de bunun aksini söyleyemez."

Başımı sallayarak, "Buradayım. Her ne kadar imkânsız görünse de," diye tekrar ettim.

"Boşlukları doldurmak için ne söyleyeceğin ya da söyleyip söy-

lemeyeceğın tamamen sana bağılı. Ben senin yanında olacağım ve er ya da geç... ilgilerini kaybedecekler."

Bu kez daha güvenli bir ifadeyle bir kez daha başımı salladım ve Thomas'ın koluna girdim. "Teşekkür ederim, Thomas." Benim için ne kadar çok şey yaptığı düşünöldüğünde bir teşekkür yeterli değildi ama ona tutunmama izin verdi ve birlikte kiliseye girdik.

8 Temmuz 1921

O aynı. Ama aynı zamanda çok farklı.

Teni eskisi gibi parlak, gözleri yine hüzünlü. Burnu, çenesi ve yüzünün güzel hatları aynı. Saçları o kadar uzamış ki sırtına kadar iniyor. Ama hâlâ koyu ve hâlâ kıvrır kıvrır. Hatırladığım kadar ince ve boyu hatırladığımdan fazla uzun değil. Gülüşü bende ağlama hissi uyandırıyor – canlanan bir anı, daha tatlı zamanlara, eski bir dost ve yeni bir acıya ait bir ses. Yeni bir acı çünkü ondan vazgeçmiştim ama o geri döndü. Ben onu bulmadım. O bizi buldu ve tuhaf bir biçimde kızgın değil. Kızgın değil. Sanki Anne değilmiş gibi.

Sesi aynı, hoş ve alçak ama artık daha yavaş konuşuyor, neredeyse tane tane, sanki kendinden emin değilmiş gibi. Ya anlattığı hikâyeler, hiçbir çaba göstermeden dudaklarından dökülen şiirler! Saatlerce dinleyebilirim ama benim tanıdığım kızdan öyle farklı ki. Eski Anne sanki kelimeleri yeterince hızlı söyleyemiyormuşçasına konuşurdu. Coşkuluydu, bir sürü fikri vardı. Yerinde duramazdı. Declan onun bu hâline güler ve öperek yavaşlatmaya çalışırdı. Anne bir yandan işini bitirmeye, diğer yandan onun öpücüğüne karşılık vermeye çalışırdı.

Anne artık kendi hakkında konuşmuyor, çok farklı bir sakinlik bu – kanaatkâr bir Meryem gibi, gerçi bunun sebebi- nin Eoin'a tekrar kavuşması olup olmadığını merak ediyorum. Ona öyle büyük bir sevgi, öyle büyük bir düşkünlük ve öyle büyük bir ilgiyle bakıyor ki ondan şüphe ettiğim için utanıyorum. Kaybettiği yılları göz önüne aldığım da ona verdiği mutluluk beni kızdırıyor. O da kızgın olmalı. Üzgün olmalı. Yaralı ol-

malı. Ama değil. Gözle görülen tek yara karnının yan tarafındaki kurşun yarası ve bunun nedenini açıklamayacak.

Bunca zaman nerede olduğunu, başına ne geldiğini anlatmayı reddediyor. Makul senaryolar düşünmeye çalışıyorum ama yapamıyorum. Ayaklanma'da yaralandı mı? Onu biri bulup tedavi mi etti? Hafızasını kaybedip her şeyi beş sene sonra mı hatırladı? Gerçekten Amerika'da mıydı? İngiliz ajanı mı? Sevgilisi mi vardı? Yoksa Declan'ın ölümü onu delirtti mi? Bu ihtimaller –ya da tam tersi olması durumu– beni delirtcek. Cevap almak için onu zorladığımda gerçekten korkmuş görünüyor. Bu korku yüzünden dudakları ve elleri titremeye başlıyor ve benimle göz göze gelmemek için mücadele ediyor. Ben de vazgeçiyor, pes ediyor ve cevaplanması gereken soruları erteliyorum. Zamana bırakıyorum.

Kulakları delik –ve satana kadar elmas küpeleri vardı– ama ön dişlerinin arası aralık değil. Bu, ilk kez dişlerini fırçalamak istediğinde dikkatimi çekti ve bundan ne anlam çıkar- mam gerektiğini bilmiyorum. Belki de hafızam beni yanıltıyor ama böylesi dümdüz ve beyaz dişler doğru gelmiyor bana.

Onu gölden çıkardığımda ismine ânında tepki verdi ama bana adımla hitap etmedi. Eğer orada olmasaydım neler olacağını düşündüğümde tüylerim ürperiyor. Gölün karşı kıyısındaki Polly O'Brien'i muayene etmiş dönüyordum, uzun süre sonra ilk kez gitmiştim oraya. Orada olmam tamamen bir rastlantıydı. Belirgin bir patlama duydum, hepsi buydu. Dakikalar sonra bağıırıp o tarafa yönelmeme neden oldu. O günden beri beni parmağında oynatıyor ve bu konuda ne yapacağımı bilmiyorum.

Yanımda olmadığı zaman onu yeniden görene kadar nefes alamıyorum. Brigid, fırsatını bulursa Eoin'i alıp kaçacağını düşünüyor. Ben de bundan korkuyorum ve şimdiye kadar hiç olmadığı kadar yakın hissetsem de ona güvenmiyorum. Bu da yanından ayrılmayı daha zorlaştırıyor. Eoin'in iyiliği için. An-

ne'i korkutup kaçırmak istemiyorum. Ve dürüst olmam gerekirse gitmesine dayanamam.

Haziranda hapishaneleri dolaşıp doktor kimliğimi kullanarak siyasi mahkûmların durumunu kontrol etmek için Dublin'e gittim. Mick, mahkûmların serbest bırakılmaları için görüşmeler yapıyordu. Lord French görevinden istifa etmişti ama açlık grevi sırasında bana verdiği izin belgesi hâlâ hemen hemen her yere girmemi sağlıyordu. Birkaç hapishaneye sokulmadım ama bunun sebebi muhtemelen mahkûmların dövülmüş, resmî bir muayene için epey kötü dövülmüş olmalarıydı. Tehdit ettim, elimdeki belgeleri sallayıp işimi yapmama izin verilmesi gerektiği konusunda ısrar ettim ve bu bana birkaç kapı daha açtı ama hepsini değil. Adamların nerede tutulduklarıyla ilgili notlar aldım, gardiyanlardan toplayabildiğim kadar bilgi topladım ve Mick'in hangi mahkûmların oradan sağ çıkamayacak kadar tehlikeli durumda olduklarını öğrenmesini için gereken her şeyi yaptım.

Ziyaretlerimi tamamlamam, raporlarımı yazmam ve kro-kileri çizmem üç günümü aldı. Ben oradan ayrıldığımda Mick, birkaç firarın planlarını eyleme dökmeye başlamıştı bile. Bir daha geri dönmedim. Ama mütareke –Anne'in gerçekleşeceğini söylediği mütareke– söylentileri başladı ve benim, Mick'in kafasında ne olduğunu öğrenmem gerekiyor. De Valera ve Lloyd George arasındaki görüşmelerin dışında tutuldu oysa de Valera on sekiz aydır İrlanda cehenneminden, onsuz süren bir savaşın ön saflarından uzakta, Amerika'da para toplarken hükümeti ve savaşı idare eden Mick'ti.

T. S.

12

İLK İTİRAF

*Neden bu üzerime dikilen
Sorgulayıcı gözler?
Ne yapabilirler benden uzak durmaktan başka
Eğer ıssız geceyse karşılık veren?*

—W. B. Yeats

O pazar akşamı Eoin'i yatmaya ikna ettikten sonra, "Çok başarılısın, biliyor musun? Bu çizimler harika," dedim.

Thomas gözlerini yaptığı resimden, uzakta yüzen küçük bir kayığın olduğu göle bakan bir adamın resminden ayırmadan, "Küçüklüğümde çok hasta olurdum. Kitap okumadığım zamanlar çizim yapardım," diye karşılık verdi. Kitap bitmişti ama Thomas hâlâ çizim yapıyordu. Biten sayfaları bir araya getirip dikmiş ve kalın dikiş yerini Thomas'ın eski bir defterden söktüğü kumaş ciltli kapağın sırtına yapıştırmıştım. Kapak düz mavi bir kumaştı ve amacımıza tam uyuyordu. Thomas ön yüze süslü bir el yazısıyla *Eoin Gallagher'in Maceraları* yazmış ve başlığın altına küçük bir yelkenli resmi çizmişti. Eoin'in çıkacağı üç farklı yolculuk kurgulamıştık – biri dinazorların çağına, diğeri piramitlerin inşa edildiği günlere, sonuncusuysa insanın aya ayak bastığı geleceğe. Eoin'in kayığı eve dönmek için Samanyolu'nu geçmek zorundaydı ve Thomas hayal gücünden epey etkilenmişti. Benim yönlendirmemle

uzay gemisi ve uzay yolcusu gezgini çizimleri aslına şaşırtıcı derecede benziyordu.

"Bu evde mi yaşıyordun?" diye sordum. Ayağa kalktım ve hediyemizi paketleyecek alan açmak için etrafı toparlamaya başladım.

"Evet. Babam ben doğmadan önce ölmüş." Bana halihazırda bildiğim şeyleri söyleyip söylemediğini anlamaya çalışarak gözlerimin içine baktı.

"Annen de ikinci evliliğini bir İngiliz'le yaptı," diyerek bildiğimi ispatladım.

"Evet. Bu evin sahibiydi. Bu arazinin. Böylece annemle ben toprak sahibi sınıfın bir parçası olduk." Sesi buruktu. "Çocukluğumun çoğunu şu an uyuduğun odanın penceresinden dışarı bakarak geçirdim. Ne oyun oynayabiliyordum ne koşabiliyordum ne de dışarı çıkabiliyordum. Hemen öksürmeye ve hırıldayarak solumaya başlıyordum, hatta birkaç kez nefesim kesildi."

Bir an boş bulunup, "Astım mı?" diye sordum.

Thomas şaşırmış bir ifadeyle, "Evet," diye karşılık verdi. "Nereden bildin? Herkesin bildiği bir terim değil. Doktorlarım bronkospasm dediler ama 1892 yılında yayınlanmış bir tıp dergisindeki bir makalede bu terim karşıma çıktı. Kökeni Yunanca *aazein* kelimesi, anlamı ağzı açık solumak, nefes almak."

Yorum yapmadım. Devam edeceğini umut ederek bekledim. "Yeterince öğrenirsem kendimi iyileştirebileceğimi düşündüm çünkü başka hiç kimse bunu başarabilecekmiş gibi görünmüyordu. Hokey oynamayı, güreş yapmayı hayal ediyordum. Hemen yorulmayacak bir beden hayal ediyordum. Annem beni okula göndermeye korkuyordu ama ne bana karşı koyabildi ne de ne okuyacağıma karışabildi. Hatta ilgim olduğunu fark ettiğinde anatomi kitaplarına bakabilmem için Dr. Mostyn'den izin aldı. O kitapları tekrar tekrar okudum. Bazen bir doktor gelip yanıma oturuyor ve sorularımı cevaplıyordu. Üvey babam bana özel öğretmen tuttu ve o öğretmen de bana ayak uydurdu. Tıp dergileri siparişi verdi ve

resim yapmakla Wolfe Tone ve Robert Emmet okumaktan geriye kalan zamanlarda az çok tıp uzmanı olmuştum."

"Artık hasta değilsin."

"Hayır. Düzenli aralıklarla içtiğim sade kahveyle kendimi iyileştirdiğimi düşünmek hoşuma gidiyor, semptomları epey azalttı. Ayrıca saman, belli bitkiler ya da sigara dumanı gibi onu tetikleyen şeylerden uzak durmak da geçmesinden epey etkili oldu bence. On beşime vardığımda sağlığım Wexford'taki St. Peter's College'a yatılı olarak gidebilecek kadar iyiydi. Hikâyenin geri kalanını biliyorsun."

Bilmiyordum. Tam olarak bilmiyordum. Ama sessiz kaldım ve Eoin'in kitabını kahverengi bir kâğıtla paket yapıp uzun bir iple bağlamakla meşgul oldum.

"Peder Darby'nin bu sabahki duyurusu hakkında ne düşünüyorsun?" diye sordu Thomas, ses tonu ölçülüydü. Kilisedeki tüm başların bana dönmesine, tüm boyunların beni görmek için uzanmasına neden olan duyurudan söz etmediğini biliyordum. Peder Darby, Thomas'ın rica ettiği gibi açıklama yaparak, "Evine hoş geldin," derken gözlerimi kucağımdan ayırmamıştım. Yanımda oturan Eoin, ilgi çekmiş olmaktan son derece hoşnut olarak kıpırdanıp el sallamıştı ve diğer tarafında oturan Brigid ise onu sertçe çimdikleyip dizginlemişti. Çocuğun bacağına korkunç bir iz bırakmış olmasından dolayı kızgın bir ifadeyle ona baktım. Yanaklarının utançtan kızarmış, çenesinin kasılmış olduğunu görünce kızgınlığım üzüntüye dönüştü. Brigid acı çekiyordu. Duyuru boyunca gözlerini İsa'nın çarmıha gerili vitray tasvirinden ayırmamıştı ama rahatsızlığı benimki kadar büyüktü. Peder Darby siyasi konulara geçip cemaatin dikkatini İrlanda'nın yeni kurulmuş, tanınmayan meclisi Dáil ile İngiliz hükümeti arasında imzalanacağı konuşulan ateşkes haberlerine yönelttiğinde rahatladı.

"Sevgili kardeşlerim, yarın, yani 11 Temmuz'da İrlanda Cumhuriyeti'nin ve Dáil Éireann'ın başkanı Eamon de Valera ile İngiltere başbakanı Lloyd George'un iki ülke arasında uzun yıllardır

süren şiddeti sonlandırıp barış ve müzakere sürecini başlatacak bir anlaşma imzalayacağı söylentileri dolaşıyor. Liderlerimiz, vatandaşlarımız, düzenin sağlanması ve İrlanda'nın sonunda barışa kavuşması için dua edelim."

Feryatlarla nidalar çınladı ve Peder Darby, kısa bir an sessiz kalarak, mutluluktan havaya uçan cemaatinin bu haberi hazmetmesini bekledi. Kehanetimi unutmuş olması için dua ederek Thomas'a bir bakış attım. Solgun gözlerini kısıp yüzünü büyük bir özenle ifadesiz tutmaya çalışarak bana baktı.

Kısa bir an bakışlarına karşılık verdim, sonra pişmanlık içinde ve nefesim kesilmiş bir hâlde başımı çevirdim. Nasıl açıklayacağım konusunda en ufak bir fikrim yoktu.

Thomas ayın sonrası bu konuda hiçbir şey söylemedi. Yemek sırasında da... Brigid'le suya sabuna dokunmadan son olayları konuştu sadece ve sonrasında da onunla konuşmaya gelen birkaç adamla sohbet etti. Salonda oturup ateşkesin, bölünmenin gerçekte ne anlama geldiği ve bütün IRA üyelerinin sırtlarında bir hedef tahtası olduğu hakkında tartıştılar. O kadar yüksek sesle, o kadar uzun uzun konuşuyorlar ve o kadar çok sigara içiyorlardı ki sonunda Thomas hırıldayarak soluk almaya başladı ve hep birlikte havanın soğuk ve temiz olduğu arka terasa çıkmayı önerdi, böylece sohbetleri ev ahalisinin geri kalanını kendi köşelerine çekilmekten alıkoymayacaktı. Brigid'le ben bu sohbeta davet edilmemiştik ve nihayet Eoin'in yatmaya hazırlanmasına yardım edebildim. Eoin'in odasında uzun süre geçirdim, ona hikâyeler anlattım, Yeats'ten şiirler okudum, sonunda hiç ilgisini çekmeyen tek hikâye olan "Baile ve Aillinn"de uykuya daldı.

Eoin'in kitabını bitirmek için odama çekildiğimde adamlar gitmiş ve Thomas çoktan odama gelmiş, çalışma masamda oturmuş, beni bekliyordu. O zaman bile havadan sudan konuştuk.

Bir süre sonra yorgun bir ifadeyle bana baktı. Parmaklarında kurşun kalem lekesi vardı, kendi içmediği hâlde üstü başı sigara kokuyordu. Yüz ifadesi yumuşak, sohbet havadan sudan değildi artık.

"Senin Declan'ın Anne'i olmadığını biliyorum," dedi sakın bir sesle. Sessiz kaldım, kalbim deli gibi çarparak bana yönelteceği ithamları bekledim. Ayağa kalktı, masanın çevresinden dolanıp aramızda bir kol mesafesi uzaklık bırakarak karşımda durdu. Ona doğru bir adım atmak istiyordum. Ona yaklaşmak istiyordum. Ona yakın olmak midemde kelebekler uçuşmasına, kalbimin sıkışmasına neden oluyordu. Daha önce hissetmediğim duygular hissettiriyordu bana. Ve bundan sonra söyleyeceklerinden korksam da ona yaklaşmak istiyordum.

"Senin Declan'ın Anne'i olmadığını biliyorum -artık o değil- çünkü Declan'ın Anne'i bana asla senin baktığın gibi bakmadı." Son cümle o kadar sıradanmış gibi söylenmişti ki doğru duyduğumdan emin olamadım. Gözlerimiz buluştu, yutkunarak boğazımdaki iğneyi çıkarmaya çalıştım. Ama o iğneye beni gölden çıkardığı anda takıldığımdan emindim.

"Ve eğer bana böyle bakmaya devam edersen seni öpeceğim, Anne. Sana güvenip güvenmediğimi bilmiyorum. Çoğu zaman kim olduğunu bile bilmiyorum. Ama bana böyle baktığında karşı koyamayacağımı biliyorum."

Ben de istiyordum. Beni öpmesini istiyordum ama aramızdaki mesafeyi kapatmadı ve dudaklarını dudaklarıma bastırmadı.

"Sadece Anne olamaz mıyım?" dedim yalvarırcasına.

Thomas beni hiç duymamış gibi, "Eğer Declan'ın Anne'i değilsen kimsin?" diye fısıldadı.

İç çektim, omuzlarım düştü, bakışlarım aşağıya indi. Lafı uzatmadan, "Eoin'ın Anne'iyim belki de," dedim. Her zaman Eoin'ın Anne'i olmuştum.

Thomas kabul edercesine başını salladı ve hüznü bir ifadeyle gülümsedi. "Evet. Belki de öylesin. Nihayet."

Birden, "Bana... âşık mıydın, Thomas?" deme cesaretini buldum. Utanmazlığım yüzümü buruşturmama neden oldu ama Declan'ın Anne'ine karşı ne hissettiğini öğrenmem gerekiyordu.

Bir anlık şaşkınlıkla kaşları kalktı ve benden birkaç adım uzak-

laşarak aramıza biraz daha mesafe koydu. Rahatlamış hâlde derin bir nefes alırken aslında yenildiğimi hissettim.

Thomas, "Hayır, değildim. Sen her zaman Declan'a aittin. Her zaman," dedi. "Ve ben Declan'ı çok severdim."

"Peki ya... Declan'a ait olmasaydım... senin olmamı... ister miydin?" diye ısrar ettim, dilimin sürçmesine engel olmaya ve yanlış aksan kullanmamaya çalışarak.

Thomas konuşurken başını iki yana salladı, ağzından çıkan kelimeleri inkâr ediyordu âdeta. "Sen asiydin. O kadar yakıcıydın ki hiçbirimiz çekimine kapılmaktan, sıcaklığının tadını çıkarma arzusundan kaçamıyorduk. Üstelik çok güzeldin... güzelsin. Ama hayır. Hiç senin tarafından tüketilme isteği duymadım. Hiç yakılma arzumu olmadı."

Ne hissedeceğimi bilmiyordum... Rahatlama mı yoksa çaresizlik mi? Thomas'ın Anne'e âşık olmasını istemiyordum ama beni önemsemesi için *yanıp tutuşuyordum*. Ve bu iki duygu iç içe geçmişti.

"Declan o ateşe dayanabiliyordu," diye devam etti Thomas. "Onu seviyordu. Seni seviyordu. Hem de çok. Onu için için yakıyordun ve senin de ona karşı aynı duyguları beslediğini düşündüm hep."

Anne'i savunmaya kalkışmamak yanlış olacaktı. Kendimi kurtarmak için bile olsa Thomas'ın ondan kuşku duymasına izin vermezdim.

"Eminim besliyordu. Anne Finnegan Gallagher'ın de aynı duyguları hissettiğinden eminim," dedim başımı eğerek.

Thomas sessiz kaldı ama onunla göz göze gelmekten kaçınsam da içindeki çalkantıyı hissettim.

"Anlamıyorum. İkiniz farklı insanmışsınız gibi konuşuyorsun."

Soğukkanlılığımı korumak için büyük bir çaba harcayarak zar zor, "Öyleyiz," dedim.

Thomas bana doğru bir adım attı, ardından bir adım daha ve çenemi tutup kaldırarak gözlerimin içine bakacak kadar yaklaştı,

yüzümdeki parmakları yumuşacıktı. Bütün duygularımın –üzün-
tümün, yenilgimin, korkumun, kararsızlığımın– onun bakışların-
dan yansıdığını gördüm.

“Hiçbirimiz aynı değiliz, Anne. Bazı günler aynaya baktığımda kendimi zar zor tanıyorum. Değişen yüzüm değil, dünyayı nasıl gördüğüm. Beni kalıcı olarak değiştiren şeyler gördüm. Bakış açımı değiştiren şeyler yaptım. Sınırları aştım ve tekrar geri dönmeye çalıştım, döndüğümde tek gördüğüm tüm sınırların yok olduğuydu. Sınırlar olmadan da her şey bulanıktı.”

Sesi o kadar kederli, söyledikleri o kadar ağırdı ki tek yapabildiğim, gözlerimden yaşlar süzülerek ve onun hüznü karşısında sessiz kalarak bakışlarına karşılık vermek oldu.

“Ama sana baktığımda hâlâ görüyorum, Anne,” diye fısıldadı. “Senin sınırların keskin ve belirgin. Etrafındaki yüzler solgun ve donuk –yıllar önce solup donuklaştılar– ama sen... sen çok netsin.”

“Ben o değilim, Thomas,” dedim, bana inanmasına ihtiyaç duyarak ama anlamasını sağlayacak herhangi bir şey yapmaya cesaret edemeyerek. “Şu an neredeyse öyle olmayı istiyorum. Ama ben o Anne değilim.”

“Değilsin. Haklısın. Değişmişsin. Gözlerimi bir zamanlar yak-
tığın gibi yakmıyorsun. Artık bakışlarımı kaçırmak zorunda de-
ğilim.”

İtirafı karşısında nefesim tılandı –soluğum aramızda sıkışıp kaldı âdeta– ve Thomas onun serbest kalmasını sağlamak için eğilip dudaklarını dudaklarıma değdirdi. Dudakları yumuşak ve ürkekti, karşılık vermeme fırsat bırakmadan benden uzaklaşıverdiler. Geri dönmeleri için yanıp tutuşarak onlara doğru uzandım. Thomas alnını alnıma yaslayıp ellerini omuzlarıma koyarak bir süre durdu, alev alev yanan göğsüm davetkârca ona yaslanana kadar bekledi ve sonra o da karşılık verdi. Başını eğip dudaklarını dudaklarıma bastırarak o sıcacık öpücüğünü hissetmeme izin verirken ellerimi sırtıma kaydırды. Öpüşü öyle gerçek, öyle âna ait, öyle imkânsızdı ki.

Dudaklarımız mağrur dokunuşlara sahip bir hale gibi hareket ediyordu. Hafif bir temas ve uzaklaşma, dudakların diğer dudakların ağırlığından zevk almasını sağlayan hafif bir baskı ve duraksama. Defalarca tekrarlanan bir döngü. Düzenli ve akıl çelici, tutkulu ve baştan çıkarıcı... ta ki kalbim ağzımdan çıkacak kadar hızlı çarpmaya, midemde kelebekler uçuşmaya başlayana kadar. *İstiyorum, istiyorum, istiyorum* diye çarpıyor; *daha fazlası, daha fazlası, daha fazlası* diye haykırıyordu. Culaan'ın tazısı kapıda uluyordu. Nefes nefese bir şaşkınlık içinde ikimiz de geri çekildik; gözlerimiz kocaman açılmış, ellerimiz kenetli, dudaklarımız ayrılmış hâldeydik.

Kısa bir an birkaç santim uzak durarak birbirimize baktık sadece, bedenlerimiz heyecana kapılmış hâlde feryat ediyordu. Sonra birbirimizi bırakıp aramızdaki mesafeyi artırdık. Göğsümdeki gümbürtü azaldı, kanımın deli gibi akışı gitgide yavaşladı.

Thomas, "İyi geceler Kontes," diye mırıldandı.

"İyi geceler Setanta," diye karşılık verdim ve Thomas arkasını dönüp odadan çıkarken dudaklarından belli belirsiz bir tebessüm gelip geçti. Thomas'ın ateşkesle ilgili hiçbir açıklama istemediğini fark ettiğimde uykuya dalmak üzereydim.

Sonraki birkaç hafta, gerçeklikle hem mantıksız hem de kesinlikle yadsınamaz bir yaşam arasında kaldığım bir nevi belirsizlik içinde dolandım. Bana ne olduğunu –neler olacağını– sorgulamaktan vazgeçtim ve her günü olduğu gibi kabullendim. Biri korkunç rüyalar gördüğünde bilinçaltı, uyandığında gerçeğin ortaya çıkacağını ve kâbusun sona ereceğini söyler. Ama bu korkunç bir rüya değildi. Tatlı bir sığınak hâline gelmişti. O inatçı ses hâlâ uyana-cağımı fısıldıyor olsa da uyuyup uyumadığımı kafama takmaktan vazgeçmiştim. Çocukluğumun hayal gücüyle içinde bulunduğum çıkmazı kabullenmiş, kendi yarattığım bir dünyada kaybolmuş-tum ve bu hikâyenin *bir gün* sona ermesinden, Eoin'ın, İrlanda'nın ve Thomas'ın olmadığı eski hayatıma dönmekten korkuyordum.

Thomas beni bir daha öpmedi ve ben de ona öpülmek istediğimi gösteren herhangi bir işaret vermedim. Keşfetmeye hazır olmadığımız bir ilişki kurmuştuk. Declan gitmişti. Anne gitmişti. En azından ben olduğumu düşündüğü Anne gitmişti. Ama Thomas hâlâ onların anılarıyla benden beklentisi arasında kalmıştı ve ben de geçmişim olan bir gelecekle geleceğim olma ihtimali olan bir geçmiş arasında sıkışmıştım. Bu yüzden de keşfin gitgide daralan çemberine girmiş, her şeyden ve hiçbir şeyden, ondan bundan, şimdiden ve gelecekten konuşuyorduk. Ben sorular soruyordum, Thomas rahatça cevaplıyordu. O sorular soruyor, ben yalan söylememeye çalışıyordum. Anlamsız bir biçimde mutlu, akıl sağlığımı sorgulayacak kadar hâlimden hoşnuttum. Yaşadığım için mutlu olmama sebep olan insanlarla çevriliydim, tabii buna yaşamak denirse.

Thomas, yardıma ihtiyacı olduğunda haftada bir ya da iki kez beni de yanında götürüyordu ve ben de ona yardım etmek için elimden gelenin en iyisini yapıyordum. Bir doktor tarafından yetiştirilmiştim, temel ilkyardım bilgisine sahiptim ve kan gördüğümde kendimi kaybetmeye ya da bayılmaya kalkışmıyordum ki bu da eski benden kalan tek şeydi. Ama Thomas bu kadarının yeterli olduğunu düşünüyor gibiydi. Her fırsatta sonbaharda okula başlayacak olan Eoin'la zaman geçirmem için beni evde bırakıyordu. Eoin beni Garvagh Glebe'deki tüm hayvanlarla tanıştırp hepsinin adlarını söyledi – domuzlar, tavuklar, koyunlar ve bir tay doğurmak üzere olan güzelim kahverengi kısırak. Sahilde, patikada, yeşil tepelerde ve alçak kayalıklarda uzun yürüyüşler yapmaya başlamıştık. Yanımda bıcır bıcır konuşan Eoin'la Leitrim'in arazilerinde dolaşıyordum. İrlanda gri ve yeşildi, yer yer tepelerde ve vadilerde kendiliğinden büyüyen karaçalıların sarılığı göze çarpıyordu ve İrlanda'yı bir an önce tanımak istiyordum.

Bazen Brigid de bizimle geliyordu. Başta Eoin'i alıp kaçmamdan korktuğu içindi ama sonra bu yürüyüşlerden keyif alıyor gibi görünmeye başladı. Çok az olsa da bana karşı yumuşamaya başlamıştı, hatta bazen kendini, çocukluğunu geçirdiği Leitrim'in kuzeyinde

yer alan Kiltyclogher'daki günlerinden söz etmeye kaptırıp hayatı hakkında ufak bilgiler veriyordu bana. Dikkatle dinlemem, hikâyelerini duymaya hevesli olmam, bir şekilde onu tanımak istemem onu şaşırtıyor gibiydi. Declandan büyük iki oğlu, bir kızı, bir de Ballinagar'da gömülü küçük bir kızı olduğunu öğrendim. O kızın mezar taşını görmemiştim, çocuğun mezarını belirleyen şey, üzerinde sadece büyük bir taş olan, çimle kaplı bir toprak parçası mıydı acaba?

Büyük kızı Amerika'daydı, New Haven, Connecticut'ta. İsmi Mary'ydi ve John Bannon adında bir adamla evliydi. Üç çocukları vardı. Brigid'in hiç görmediği üç torun, Eoin'in bana hiç söz etmediği üç kuzen. Oğulları evlenmemişlerdi. Biri Ben'di, Dublin'de tren kondüktörüydü. Diğerinin adıyla Liam'dı Sligo'daki tersanede çalışıyordu. Garvagh Glebe'e geldiğimden beri ikisi de ziyarete gelmemişti. Brigid'in çocuklarının güncel durumları hakkında verdiği bilgileri dinliyor, anlattıklarına hevesle kulak verip bilmem gereken, Anne'in bildiği olayları özümsemeye çalışıyor ve gerisini öğrenmeye can atar gibi görünmek için elimden geleni yapıyordum.

Yürüyüşten dönüp onu evde bulduğumuz bir gün Thomas, "Brigid'e çok iyi davranıyorsun," dedi. "O sana asla iyi davranmadı."

"Gerçek" Anne Gallagher'la benim aramdaki fark, Brigid'in onun kayınvalidesi, benimse büyük ninem olmasıydı belki de. Damarlarımda Brigid'in kanı dolaşıyordu. O benim bir parçamdı – ne kadar büyük bir parçam olduğunu sadece DNA'm belirlerdi ama o, ailemin bir üyesiydi ve ben onu tanımak istiyordum. Asıl Anne aynı aidiyet duygusunu hissetmemiş olabilirdi.

Ağustos ortasında Thomas Dublin'e gitti. Beni ve Eoin'i da götürmek istedi ama sonra fikrini değiştirdi. Evden ayrılmaya isteksiz, gitme konusunda endişeli görünüyordu ama sağlık çantasıyla küçük valizini Model T'sinin arka koltuğuna koyarken, geri döndüğünde Garvagh Glebe'de olacağıma söz verdim.

Elinde şapkası, gözlerinde korkuyla karşımda durup, "Gitme, Anne," dedi. "Yanımda kalacağına söz ver. Söz ver ki aklım burada kalmadan Dublin'de yapmam gerekenleri yapabileyim."

Bir anlık bir korkuyla başımı salladım. Eğer hâlâ eve dönmediysem bundan sonra döneceğim kuşkuluydu. Belli belirsiz olsa da Thomas gözlerimdeki o anlık korkuyu görmüş olmalıydı çünkü derin bir iç çekip nefesini tuttu, düşünüp taşındı ve sonra yoğun bir teslimiyet duygusuyla bıraktı.

“Gitmeyeceğim,” dedi. “Biraz daha bekleyeceğim.”

“Thomas, git lütfen. Döndüğünde burada olacağım. Söz veriyorum.”

Thomas, öpmek ve gerçeği böyle tatmak istiyormuşçasına kısa bir an dudaklarıma baktı ama o sırada Eoin koşarak evden çıkıp kendini Thomas’ın kollarına attı ve ilgisini çekmeye çalışarak Thomas evde yokken uslu durursa Dublin’den ona hediye getirmesi için dil dökmeye başladı. Thomas, onu kolayca kaldırıp sımsıkı sarıldı ve tembihlerini sıralamaya başladı.

“Eğer ninenle annene göz kulak olursan sana hediye getiririm. Annenin göle yaklaşmasına izin verme,” dedi, açık mavi gözlerini gözlerime dikip oğlanı yere koyarken.

Yüreğim hop etti, zihnimi bir anı doldurup o tuhaf *déjà vu* duygusuna kapılmama neden oldu ve aklımdan bir mısra geçti.

“Suya yaklaşma, sevgilim; göl alır seni benden,” diye mırıldandım. Thomas başını eğdi.

“Ne dedin?”

“Önemli bir şey değil. Bir zamanlar okuduğum bir şey sadece.”

Eoin aklı karışmış bir hâlde, “Annem neden göle yaklaşamaz?” diye sordu. “Sık sık göl kenarına gidiyoruz. Sahilde yürüyoruz, taş kaydırıyoruz. Annem bana nasıl yapıldığını gösterdi.”

Taş kaydırmayı bir zamanlar bana Eoin öğretmişti. Hangisinin önce geldiğine dair baş döndürücü başka bir döngü.

Thomas, Eoin’in sorusunu duymazdan gelerek kaşlarını çatı ve bir kez daha iç çekti.

“Thomas, git lütfen. Geri döndüğünde her şey yerli yerinde olacak,” dedim ikna edici bir tonla.

22 Ağustos 1921

İki elim direksiyonda, yüreğim ağızımda arabayla Dublin'e gittim. De Valera döndüğünden ve Lord French genel vali olarak görevlendirildiğinden beri Mick'le çok az görüşmüştüm. İşlerin planlanmasında Mick'e fazla yardımım olmamıştı. Yeni fikirlerini anlattığı biri olmak dışında hiçbir şeydim. Bir arkadaş sadece. Ne yapabiliyorsa, nerede yapabiliyorsa yapan bir maddi destekçi, bir sırdaş. Ama yine de fazla uzun süre uzak kalmıştım ve ateşkese rağmen endişeliydim.

Devlin'in Barı'nda Mick ve Mick'in asistanı Joe O'Reilly'yle buluştum. Ofis olarak kullanması için Mick'e tahsis edilmiş olan arka odada toplanmışlardı. Mick çıkacak herhangi bir sorunu görebilsin diye kapı aralıktı. Aniden kaçması gerektiğinde arka kapı kullanılabilecekti. Mick kendi evinden çok bardaydı. Genelde aynı yerde uzun süre kalmazdı ve eğer onun kim olduğunu çok iyi bilen ve başına konan ödüle rağmen tek kelime etmeyen sıradan vatandaşların sadakati olmasa çoktan yakalanmış olurdu. Namı destansı boyutlara ulaşmıştı ve Mick'in bu kadar sevilmesinin Dáil başkanını kızdırmasından korkuyordum. Bana, Dev'in (de Valera) onu "mücadelenin dışında tutmak" için Amerika'ya göndermeyi düşündüğünü söylediğinde endişelendim.

Kulaklarıma inanamadım. Mücadele Mick'ti ve bunu ona söyledim. O olmadan İrlanda bağımsızlık mücadelesi sadece bir sembol olarak kalır ve çekilen bunca acı hiçbir sonuca ulaşmaz – tıpkı son birkaç yüz yıldır yaşanan bütün İrlanda bağımsızlık mücadeleleri gibi.

Joe O'Reilly de benimle aynı fikirdeydi ve ilk kez Joe O'Reil-

ly'nin kaç yaşında olduğunu merak ettim. Genç. Benden genç olmalıydı. Ama yıpranmıştı. Mick de. Midesinde sıkıntı vardı, ağrıları öyle yoğundu ki ülseri olduğundan kuşkulandım ve diyetine uyacağı konusunda söz verdirdim.

Mick, "Dev beni uzağa göndermeyecek – bunun için destek bulamaz. Ama Londra'ya gönderebilir, Doktor. Anlaşma şartlarını görüşmek için beni göndermekten söz ediyor," dedi.

Bunun iyi bir haber olduğunu söyledim ona ama de Valera'nın burada, Dublin'de kalmak istediğini söylediğinde fikrim değişti.

Mick, "De Valera ateşkes görüşmeleri için aylardır Lloyd George'la toplantı yapıyordu ama şimdi tam anlaşma şartları görüşülmek üzereyken geri planda kalmak istiyor, öyle mi? Dev aptal değil. O bir sahtekâr. Gizli işler çeviriyor," dedi.

"Yani günah keçisi sensin. Bu sonucu çıkarmak zor değil."

"Evet, benim. Başarısız olduğumuzda suçun benim üzerime kalmasını istiyor. İstedğimiz her şeyi alamayacağız. İstedğimiz hiçbir şeyi alamayabiliriz. Ve kesinlikle eminiz ki kuzey ve güney arasında bölünme yaşanmayacak bir İrlanda Cumhuriyeti olmayacak. Dev bunu biliyor. İngiltere'nin yüz yüze bir çatışmada bizi ezme gücü olduğunu biliyor. Bizim savaştan üç ya da dört bin adamımız var. Hepsi o kadar. Mücadele stratejimiz hakkında en ufak bir fikri yok."

Mick endişe içinde topuklarıyla toprağı eşiyordu ve o, bir aşağı bir yukarı yürüyerek korkularını dile getirirken benim tek yapabildiğim dinlemektir. "Baştan beri kötü mücadele ediyoruz, yeterince mücadele etmiyoruz. İrlandalıların bizi saklayacağına, barındıracağına, karnımızı doyuracağına ve çenelerini kapalı tutacağına hep inandık. Şimdiye kadar öyle de yaptılar. Tanrı biliyor ki bunu yaptılar. Geçen sene Cork'ta çiftlikler yakıldığında ve tüm kasabalardaki işyerleri zarar gördüğünde. Sligo'da misillemeler yapıldığında ve papazlar cemaat üyelerini ispiyonlamayı reddettikleri için Destekçiler tarafından başların-

dan vurulduğunda. Kanlı Pazar'la hiç ilgisi olmayan gençler işkence gördüğü ve sırf birilerinin bedel ödemesi gerektiği, kimse konuşmadığı, kimse yolundan dönmediği için asıldığında."

Mick bir sandalyeye oturup önündeki biradan koca bir yudum aldı ve ağzını silip konuşmaya devam etti.

"İstediğimiz tek şey –asırlardır istediğimiz tek şey– buradan gitmeleri. Kendi kendimizi yönetmemize izin vermeleri. Lloyd George, İrlanda halkına karşı topyekûn savaş ilan etmenin uluslararası platformda iyi karşılanmayacağını biliyor. Katolik Kilisesi, Britanya'nın taktiklerine karşı çıkan bir kınama yayınladı. George'dan İrlanda sorununa bir çözüm bulmasını istediler. Amerika bile işe karıştı. Ve bu bizim için çok önemli. Bu şekilde devam edemeyiz. İrlanda devam edemez."

İrlanda devam edemez. Mick devam edemez. Joe O'Reilly de devam edemez. Bir şeyler esnetilmeli.

Mick'e, "Gidecek misin?" diye sordum, başını sallayarak onayladı.

"Başka bir yol görmüyorum. Elimden geleni yapacağım. Her ne ise. Ben devlet adamı değilim."

Joe O'Reilly hafifçe sırtına vurarak, "Tanrı ya şükürler olsun ki değilsin," dedi.

"Dev kesinlikle seni yalnız göndermeyecek. Biliyorsun, George'un bir avukat ve arabulucu ordusu var," diyerek endişemi dile getirdim.

"Arthur'u da göndermek istiyor. O, oraya uygun ve bizi gayet iyi temsil edecektir. Eminim birkaç kişi daha olacaktır."

"Ben de orada olacağım. Londra'da. Bana ihtiyacın olabilir diye," dedim. "Anlaşma masasına oturmama izin vermezler ama herhangi bir ihtiyacın olursa diye tetikte olacağım."

Mick, uzun uzun konuşmak iyi gelmişçesine derin bir iç çekerek başını salladı. Bakışları daha berrak, hâli daha heyecanlıydı. Ve birden gülümsedi, dudakları beni huzursuz eden şeytani bir ifadeyle kıvrıldı.

"Casuslarımdan duyduğum kadarıyla evinde yaşayan bir kadın varmış. Doktor. Mektuplarında hiç söz etmediğin güzel bir kadın. Dublin'den bu kadar uzun süre uzak kalmanın sebebi o mu? Aziz Thomas Smith sonunda âşık mı oldu?"

O kadının Anne -Declan'ın Anne'i- olduğunu söylediğimde ağzı bir karış açıldı ve uzun bir süre tek kelime edemedi. Joe ne Declan'ı ne de Anne'i tanıyordu, sessizce birasını yudumlayarak bir açıklama bekliyordu ve muhtemelen sessizlikten hoşnuttu. Joe'yla Mick'in birlikte uzun süre geçirdiklerini sanmıyordum. Joe bisikletiyle Dublin'in her yerini dolaşarak Mick'in yazışmalarını dağıtıyor, çarkın dönmesini sağlıyordu.

Mick, "Bunca zamandır yaşıyormuş... ve hiç haber göndermemiş mi?" diye fısıldadı.

Onu gölde karnında bir kurşun yarasıyla nasıl bulduğumu anlattım ve Mick, şaşkınlıktan küçük dilini yutmuş bir hâlde bana baktı.

"Ah, Tommy. Dikkatli ol, dostum. Çok ama çok dikkatli ol. Hiç anlayamayacağın güçler iş başında. Ortalık her şekilde ve ebatla casus dolu. Onun şimdiye kadar nerede ve kimlerin elinde olduğunu bilmiyorsun. Bu iş hiç hoşuma gitmedi."

Tek kelime etmeden başımı salladım, haklı olduğunu biliyordum. Anne'i sudan çıkardığımdan beri ben de kendime aynı şeyi söylüyordum. Anne'in ateşkesi daha gerçekleşmeden bildiğini söylemedim ona. Ona çoktan âşık olduğumu da söylemedim.

T. S.

13

ZAFER

*Şeytanın arzusuna uydum sen gelene kadar
Çünkü aşk geçici sanıyordum
Ya da kurgulanmış bir oyun.*

*Sonra sen yükseldin şeytan çemberi içinden
Alay ettim çılgıncasına ama sen geldin üstesinden
Ve kırdın zincirimi, çözdün bileklerimi.*

—W. B. Yeats

Thomas'a, o evde yokken her şeyin yolunda gideceğine söz vermiş-tim ama bu tutamadığım bir sözdü. O gittikten iki gün sonra, ev sessizleştikten, gece iyice çöktükten uzun süre sonra Maeve üzerinde geceliği ve şalıyla odama gelip telaşlı bir fısıltıyla beni uyandırdı.

"Bayan Anne, uyanın! Ahırda bir sorun var. Bay Smith burada değil ve arada bir ona yardım ettiğinizi biliyorum. Sargı bezi ve ilaca ihtiyacımız var. Babam viski de gerekebileceğini söylüyor."

Yataktan fırladım ve Beatrice'in benim için seçtiği ve parasını benim yerime Thomas'ın ödediği koyu mavi sabahlığımı giyip koşarak Thomas'ın muayenehanesine gittim, Maeve'in kollarını sargı bezleri ve gerekli olabilecek diğer malzemelerle doldurup içki dolabına yöneldim. Cesaret vermesi için bir kadeh viskiyi hızla yutarak üç şişe İrlanda viskisi aldım.

Kendime, beni neyin beklediğini ya da bu konuda yapabileceğim herhangi bir şey olup olmadığını düşünme izni vermedim. Aksine hızla arka kapıdan çıkıp verandayı geçtim ve ben yatmadan bir süre önce başlamış olan yoğun yağmurda koşarak ahırların olduğu yere gittim.

Ahırlar ve büyük ambar, evden ağaçlarla çevrili geniş bir çayır-
lıkla ayrılmıştı, çıplak ayaklarımın altındaki çimler soğuk ve ıslak-
tı. Ağaçların arasında parıldayan bir fener bizi çağırıyordu ve Mae-
ve, ıslanırsa hiçbir işe yaramayacak sargı bezlerini yerde sürükleye
sürükleye önden koşuyordu.

Ahırda genç bir adam baygın ve sırlıklam bir hâlde yerde ya-
tıyordu, etrafında ondan daha büyük ya da daha kuru olmayan
birkaç adam vardı. Biri yaralı adamın üstünde bir fener tutuyordu
ve Maeve'in arkasından içeri girdiğimde bütün başlar bana döndü,
bütün silahlar kalktı.

"Doktor hâlâ Dublin'de, baba. Bayan Anne dışında bize yar-
dım edecek kimse yok." Sesi, sanki hata yapmış olmaktan endişe-
leniyormuş gibi korku doluydu. Maeve'in yanından hızla geçip bir
yandan oğlunun kurtulması için Meryem Ana'ya yalvaran, diğer
yandan tişörtüyle delikanlının başındaki kanı silmeye çalışan ba-
basının yanına gittim.

Oğlanın yanında diz çökerek, "Ne oldu?" diye sordum.

Daniel O'Toole, "Başı. Robbie'nin gözü gitti," diye kekeledi.

"Bir kurşun, hanımefendi. Oğlana bir kurşun saplandı," dedi
tepemizde bizi izleyen gruptan biri.

"İzin verin bir bakayım, Bay O'Toole," dedim. Kirli, lekeli ti-
şörtünü oğlunun yüzünden çektim. Robbie'nin sağ gözü pörtle-
mişti. Başını ışığa doğru çevirirken oğlan inleyerek mucizevi bir
biçimde hâlâ yaşadığını anlamamı sağladı. Şakağında, göz çuku-
rundan sadece birkaç santim uzakta açılmış, siyah ve tırtıklı bir
delik daha vardı, sanki kurşun sekip büyük bir açıyla gözü geçmiş
ve başının yan tarafına saplanmıştı. Baş ve beyin yaraları konusun-

da daha fazla tahminde bulunacak kadar bilgim yoktu ama eğer kurşun çıktıysa bu olumlu bir şeydi.

Thomas eve dönene kadar kanı durdurmak ve onu canlı tutmaktan başka yapabileceğim bir şey yoktu. Maeve'e seslenip bana sargı bezi getirmesini söyledim ve kalın bir parça gazlı bezini Robbie'nin gözüne, bir başkasını da çıkış yarasına bastırdım. Ben, oğlanın başını cesaret edebildiğim kadar sıkı sarmaya başladığımda babası yerinden kaymasını önlemek için gazlı bezi tuttu ve sargı bezini açıp oğlanın başının gözünden yukarıda kalan kısmı sımsıkı sarılana kadar devam ettim.

"Battaniye gerekli, Maeve. Nerede bulacağını biliyorsun," dedim. Maeve, daha sözümü bitirmeden başını sallayarak hızla kapıdan çıkıp eve doğru koşmaya başladı.

Daniel O'Toole, "Eve götürmeye çalışalım mı, han'fendi?" diye sordu. "Orada annesi ilgilenabilir."

"Ne kadar az hareket ettirirsek o kadar iyi, Bay O'Toole. Üşümemesi ve kanamayı durdurmamız gerek. Doktor dönene kadar yapabileceğimiz en iyi şey bu," diye cevap verdim.

Birisi, "Silahlar ne olacak?" diye mırıldanınca tepemde kümenmiş bana bakan izleyicileri hatırladım.

"Kaç adet silahtan söz ediyoruz?" diye sordum.

Gölgelerin arasından bir adam, "Ne kadar az şey bilerseniz o kadar iyi," diye cevap verilmesini engelledi. Başımı salladım.

Daniel O'Toole benimle göz göze gelmekten kaçınarak, "Döşemenin altına saklayabiliriz. Ben size gösteririm," dedi.

"Yedekler peşimizde olabilir. Sahil onlarla doluydu. Onları diğer zulalara yöneltmeden mağaralara giremeyiz."

Biri, "Kes sesini, Paddy," diye çıkıştı.

"Robbie nasıl vuruldu?" diye sordum. Ses tonum ifadesizdi, ellerim titriyordu.

"Yedeklerden biri bizi korkutup çıkaracağını düşünerek ağaçları kalbura çevirdi. Robbie bağırmadı bile. Hepimiz içeri girene kadar yürümeye devam etti."

Maeve kolları dolu ama yüzü bembeyaz hâlde geri geldi.

“Bayan Anne. Yedekler geliyor. İki kamyon dolusu. Bayan Gallagher uyanık, Eoin da. İkisi de korkuyor. Eoin sizi soruyor.”

“Eğer buraya gelip Robbie’yi görürlerse anlarlar. Silahları tavan arasına saklasak ve geri kalanımız dağılsak bile anlarlar. Burayı ararlar –hatta belki yakarlar– ve Robbie’yi götürürler,” dedi feneri tutan adam.

“Robbie’yi eyerlerin durduğu arkadaki odaya taşıyın,” dedim. “Orada bir yatak var. Şişede kalan viskiyi üzerine dökün ve şişeyi yatağın yanına yere koyun. Sonra da üzerini iyice örtün. Başını da kapatın, yüzünün alt tarafı açıkta kalsın sadece, sanki başını bir yastıkla örterek uyuyakalmış gibi görünsün. Bay O’Toole, hamile kısırağı getirin. Yere yatırın ve sanki doğum yapmak üzereymiş gibi ilgileniyor görünün. Geri kalanlar da silahları saklayıp saklansınlar. Onları yapabildiğim kadar uzak tutmaya çalışacağım. Maeve benimle gel,” dedim ve peşimde kızla çayırılıktan hızla geçtim. Koşarak eve girdim, kan içindeki sabahlığımı ve altındaki geceliği çıkarıp yatağın altına sokuşturdum, bir gün önce üzerimde olan elbiseyi giydim, biraz parfüm sıkıp dağınık saçlarımı düzelttim.

Maeve’le koridorda karşılaştığımda telaş içinde, “Yüzünüzde ve ellerinizde kan var, hanımefendi,” dedi. Paldır küldür mutfığa gittim ve ellerimle yüzümü yıkarken evde takırtılar yankılanmaya başladı. Askerler kapıdaydı.

“Brigid’le Eoin’in yanına git. Aşağı inmemelerini söyle. Sen de onlarla kal, Maeve. Ben hallederim.”

Maeve başını sallayarak onayladı ve ben, zihnimde uçuşan olay örgüsü ve olası senaryolarla hikâyelerimdeki bir kahraman gibi kapıya doğru yürürken büyük merdivenleri sessizce uçarak çıkıp gözden kayboldu. Titreyen elle kapıyı açıp, çok sayıda misafir karşılayan Scarlett O’Hara edasıyla, yağmur altında duran donuk ifadeli adamları karşıladım.

Garvagh Glebe’de gözümü açtığım andan beri bir zırh gibi taşıdığım İrlanda aksanını bırakıp, “Aman Tanrım!” dedim. “Ödümü

kopardınız! Dışarı çok kötü. Az önce ben de dışarıdaydım. Ahırda. Doğmak üzere olan bir kısırağımız var. Kızımızın ağrısı çok. Bir süre yanında kalmam gerekti. Aranızda çiftçilikten anlayan biri var mı?" Şaka yapıyormuşum gibi bir kahkaha attım. Yağmurun elbisemin önünü sırılsıklam yapmasına ve yüzümü çevreleyen bukleleri ıslatmasına izin vererek, "Yani hayvancılıktan elbette," diye gevezelik ettim, sonra kollarımı açıp sallayarak onları içeri davet ettim.

"Sizin için ne yapabilirim? Ne yazık ki doktor evde değil. Umarım hiçbirinizin tıbbi müdahaleye ihtiyacı yoktur."

Komutanları, "Evi aramamız gerek, han'fendi. Araziyi de," dedi ama içeri girmek için bir hamle yapmadı. Adamın kasketi ve uzun botları vardı. Thomas'ın Destek Kuvvetleri için ne dediğini hatırladım. Kimseye cevap vermiyorlardı.

Kaşlarımı çatarak, "Peki," dedim. "Ama neden?"

"Bu evin civarındaki ormanda silah kaçakçıları olduğunu düşünüyoruz."

"Aman Tanrım!" dedim tekrar ve sesimdeki korku gerçektir. "Tabii ki evi arayabilirsiniz, komutan. Size komutan diyebilir miyim?" Kenara çekilerek yolu açtım. "Yağmur dışarıda durulamayacak kadar şiddetli. Az önce ahırdaydım. Kimseyi görmedim. Hepiniz paldır küldür ahıra girerseniz zavallı kısırağımız yavrusunu kaybedebilir. Birkaçınıza ben eşlik etsem de hayvanı korkutmasak, olur mu?"

Adam ricamı duymazdan gelerek, "Evde başka kim var, han'fendi?" diye sordu.

Ayağımı yere vurarak, "Tanrı aşkına, komutan! Sırılsıklam oldum." Adamın bakışları göğsüme doğru indi ve sonra tekrar yukarı kalktı. "Eğer evi arayacaksanız hepiniz içeri girin lütfen."

Komutan -ona atfettiğim rütbeyi inkâr etmemişti- bağıra çağıra altı adamına evin çevresini kuşatıp yeni talimatlarını beklemelelerini, geri kalanların da onunla birlikte içeri girmelerini emretti. Toplam on kişilerdi ve dördü memnuniyetle antreye girip kapıyı kapatmamı bekledi.

Kabul etmeyeceklerini bile bile, "Paltolarınızla şapkalarınızı alabilir miyim, beyler?" diye sordum.

Komutan merdivenlerden yukarı doğru bakarak bir kez daha, "Evde kaç kişi var, han'fendi?" diye sordu. Evdeki tek ışık üst kordda ve mutfakta açık bıraktığım lambaların ışığıydı. Tavandaki avizeyi yakıp adamları aydınlattım.

"Oğlum var, altı yaşında ve uyuyor, o yüzden lütfen sessizce arama yapın. Ayrıca kayınvalidem ve hizmetkâr bir kız var. Doktor Dublin'de. Çiftlik kahyamız ahırda, kısırağın yanında. Muhtemelen oğlu da onunladır ya da artık pes edip uyumaya gitmiştir."

"Siz ayrıldığınızda orada mıydılar?"

"Evet, komutan. Bir şişe de viski bıraktım onlara, bu yüzden kısırağın başında bekliyor olmaktan şikâyetçi değiller." Kasten gülümsedim.

"Amerikalı mısınız, han'fendi?" diye sordu adamlardan biri. Onu Sligo'da gördüğümü fark ettim. Lyons mağazasının vitrinini kıran adamlardan biriydi.

"Evet. İrlanda aksanını öğrenemedim maalesef."

"Bu bir kayıp değil," dedi adam. Komutan merdivenleri işaret etti. "Barrett, Ross'la birlikte üst kattaki odalara bak. Walters'la ben de alt katı arayacağız."

"Lütfen dikkatli olun, memur Barrett ve Ross," diye rica ettim tatlı bir tonla. "Kayınvalidem biraz huysuzdur. Şömine demiriyle şişlenmenizi istemem."

İkisinin de beti benzi attı ve kısa bir an tereddüt ettikten sonra isteksizce merdivenleri çıkmaya başladılar. Hangi adamın peşinden gideceğime karar veremedim ve Brigid'in soğukkanlılığını koruyacağını, Eoin'in da sakin kalmasını sağlayacağını umdum. Maeve'in idare edeceğinden en ufak bir kuşku yoktu.

Kayıtsız bir tonla, "Size sıcak bir şey ikram edebilir miyim, komutan? Çay ya da brendi?" diye sordum.

Komutan uzun adımlarla antreden geçerken, "Hayır, han'fendi," dedi. Onun yanında kalıp boş boş konuşmaya devam ettim ve

adam beni duymazdan gelerek odamı, banyoyu ve mutfağı aradı. Bir süre sonra Walters denen adam ona seslendi.

"Komutanım? Şuna bir bakar mısınız?"

Evin arka tarafına doğru giden komutana eşlik ederken kalbim deli gibi çarpıyordu. Thomas'ın muayenehanesindeki Walters, didik didik karıştırıldığı bariz olan açık dolaplara ve çekmecelere bakıyordu.

"Han'fendi?"

Saf bir tonla, "Efendim, komutan?" dedim.

"Evin geri kalan her yeri tertemiz. Kimin tıbbi müdahaleye ihtiyacı oldu?"

"Kısrağın, komutan," dedim gülerek. "Afyon ruhu arıyordum. Doktor benden saklıyor. Çok seviyor olmamdan endişeleniyor. Ama babam, eğer atın ağzına az bir miktar konursa hayvanın hemen sakinleşeceğini söylerdi. Atın ağzına afyon ruhu koymayı hiç denediniz mi, komutan?"

Komutan kuşku dolu gözlerle bana baktı.

"Anlaşılan denemediniz. Söylemesi yapmasından daha kolay."

Komutan, "Bulabildiniz mi?" diye sordu.

"Hayır, bulamadım. Ama ortalığı epey dağıtmışım, değil mi?"

"Sanırım gidip ahıra bir göz atsak iyi olur, han'fendi."

"Elbette, bayım. İzin verin şalım alayım."

Sakin kalmak için burnumdan nefes alıp vererek yürüdüm, merdivenlerden inen iki askere gülümsedim. Hiç gürültü çıkarmamışlardı ve tüm bu olanlar boyunca Eoin'in çok korkmamış olması için dua ediyordum.

Gardırobumdan bir şal çekip aldım; ayaklarıma Anne'nin eski botlarını geçirdim ve elimden geldiğince çabuk bağladım. Komutanın ben yanında yokken arama yapmasını istemiyordum. Gözlerinin çizdiğim resmi görmesini istiyordum. Tek yapabildiğim, ahırdaki adamların gitmiş ve silahların ortadan kalkmış olması için dua etmektir.

Çiseleyen yağmurun altında yürümeye başladık, birkaç er

ağaçların arasına bakarak çayırılığın kenarına doğru yürüdü, diğerleriye evde kaldı. Ahırdaki fener hâlâ yanıyordu. Kasten tökezleyerek komutana doğru uzandım. Adam yavaşladı ve minnettar bir tebessümle koluna girdim.

"Bir macera yaşıyoruz, değil mi?" dedim. "Doktor eve döndüğünde, olanları pürdikkat dinleyecek. Umarım tayımız da doğmuş olur."

"Doktor ne zaman dönecek, Bayan?.."

"Gallagher," diye tamamladım. "Yarın ya da öbür gün. Lord French genel valiyken Dublin'e daha çok giderdi. Doktorun merhum babası Lord ve Leydi French'in dostuydu. Lord French'i tanıyor musunuz, komutan?"

Komutan, "Henüz o şerefe nail olmadım, Bayan Gallagher," diye cevap verdi ama sesinde bir yumuşama olduğunu fark ettim. Thomas bu bilgiyi paylaşmamı istemiyor olabilirdi ama içinde bulunduğum koşullarda komutanı ikna edebilecek tek şey, krala sadık bir İngiliz'le dost olmaktı.

Ahıra girdiğimizde Daniel O'Toole, ter içindeki kısırağa tur atıyor, arada bir durdurup ona bir şeyler fısıldıyor, ardından tekrar yürütmeye başlıyordu. Gömleği hâlâ kan içindeydi ve dirseğine kadar sıyrılmış kolunda şeritler hâlinde kan vardı.

Bizi görünce şaşkınlık içinde sıçradı... İnandırıcı bir hareketti bu ama yine de yüzündeki korkunun gerçek olduğundan kuşku landım.

Yanımdaki adamlar çok özel misafirlermiş gibi canlı bir sesle, "Kısırak nasıl, Bay O'Toole?" diye sordum. Amerikan aksanımı fark edince Daniel gözlerini gözlerime dikti.

"Onu ara ara yürütüyorum, Bayan Gallagher. Bu bazen işe yarar."

Komutan sert bir tonla, "Kan içindesin be adam," dedi.

Bay O'Toole, "Ah, evet. Öyleyim, bayım," diyerek ona içtenlikle katıldı. "Olduğundan kötü görünüyor. Kontrol ettiğimde suyu gelmişti. Ama küçük hayvanın başını hissettim. İki küçük toynak da."

Komutan, tayın doğumuyla ilgili ayrıntılarla hiç ilgilenmeden, "Burada sadece siz mi varsınız, Bay O'Toole?" diye sordu.

"Oğlum Robbie de var. Arka taraftaki yatakta. Şu an uyuyor. İçkiyi biraz fazla kaçırdı. Ama şafak sökmek üzere, komutan. Bütün gece hiç uyumadık, kısırağın yanındaydık."

Komutan umursamadı bile, adamlarından birine tavan arasına çıkmasını, diğerine de arka taraftaki odayı aramasını emrederek ahırın bir ucundan diğer ucuna kadar yürüdü. Nefesimi tuttum, Robbie için korkuyordum. Sargısı bizi ele verebilirdi. Ama adam dakikalar sonra ağzını silerek geri döndü. Açık bir şişe iyi İrlanda viskisinin masum masum durduğunu ve yorgun, ıslak askerin de onu kafasına diktiğini canlandırdım zihnimde.

Adam yumuşak bir tonla, "Adamın söylediği gibi, komutanım," dedi.

"Bayan Gallagher, araziye ve sahili arayacağız. Birkaç saat sürer. Hizmetkârlarınızı ve ailenizi içeride tutmanızı tavsiye ederim. Yarın bir ara tekrar uğrayacağım."

"İçecek bir şey istemediğinizden emin misiniz, komutan? Gün doğduğunda bütün hizmetkârlar kalkmış olur ve aşçım, size ve adamlarınıza güzel bir kahvaltı hazırlayabilir."

Komutan kısa bir an tereddüt etti. Fazla ileri gidip gitmediğimi merak ettim. Ne kadar çabuk giderlerse o kadar iyi olurdu.

"Gerek yok. Teşekkür ederim, hanımefendi." Komutan iç çekti. Adamları dışarıda toplanmaya başladılar ve komutan tam çıkmak üzereyken başını kaldırdı. "Bay O'Toole, doğum yapan bir kısırağa afyon ruhu verildiğini duydunuz mu hiç?"

Daniel kaşlarını çattı, yüreğim ağzıma geldi. "Hiçbir zaman verecek afyon ruhum olmadı, komutan ama olsaydı da zarar verip vermeyeceğini bilmiyorum."

"Hımm. Bayan Gallagher bundan emin görünüyor."

"Hanımım daha iyi bilir, komutan. O çok zekidir." Daniel adama hiç bakmadan başını salladı. Kahkahalarla gülmek için kendini zor tuttum ve komutanın peşinden ahırdan çıktım.

Gün ağarır ağarmaz yağmur dindi ve bir önceki gece sanki huzurlu uykuyla geçen gecelerden biriymiş gibi güneş Garvagh Glebe'in üzerinde yükseldi. Robbie O'Toole, acıdan âdeta uluyarak şaşkın bir hâlde sendeleye sendeleye çayırılığa çıktığında hepimizin ödü koptu. Bacakları ve ciğerleri iyi durumdaydı. Onu gizlice eve sokup odama götürdük. Enfeksiyonun başladığından korktum ama o kötü yarayı kontrol etmek için sargıyı açmaya cesaret edemedim. Kanama durmuştu ve ateşi yoktu, o yüzden Thomas'ın bana verdiği şuruptan verdim ona. Derin –ve neyse ki sakın– bir uykuya daldı.

Robbie'nin yanındaki adamlar karanlıkta kaçışmışlar, silahlar Daniel O'Toole'un hamile kısırakla dolanıp durduğu yerin tam altındaki bodruma saklanmıştı. Aslında kısırak doğuma yaklaşmamıştı bile ve bu da ya askerler geri dönerlerse diye endişelenmemiz için başka bir sebepti. Ama o an için en kötüsünü atlatmıştık. Robbie hariç bütün O'Toole ailesi mutfakta toplandı. Ailenin annesi Maggie en büyük oğlunun başında nöbet tuttu ve ben de tıpkı komutanın emrettiği gibi onun çocuklarını içeride tutmak için elimden geleni yaptım. Komutan gün batarken geri geldi ve bölgede devriye dolaşmaya devam edileceğini bildirdi. O ve adamları güvenliğimizi sağlıyorlarmış gibi teşekkür ettim ve sanki eski bir dostu uğurlarmış gibi arkasından el salladım.

Daniel'a sormak istediğim sorular vardı ve onun da bana sormak istediği sorular olduğunu biliyordum ama ikimiz de sessizliğimizi koruyup gözlerimiz ve kulaklarımız Thomas'ın dönüşünde, günlük hayatımıza devam ettik. Gün batarken Daniel çocukları eve götürdü, uykusuz geçen gece sonrası o da benim kadar bitkindi. Maggie, Robbie'ye göz kulak olmak için Garvagh Glebe'de kaldı. Brigid kısa bir süre Yedekler hakkında bir sürü soru sorarak beni sıkıştırdı – ne istiyorlardı ve Robert O'Toole neden yaralı bir hâlde yatağımda yatıyordu? Ona ahırdaki adamlardan ve sak-

ladıkları silahlardan söz etmedim. Masum bir tavırla hiçbirimizin ne olduğunu bilmediğini söyledim. Robbie bir kaza kurşunuyla vurulmuştu ve biz de onunla ilgileniyorduk.

Bol bol söylendi, İngilizlere ve IRA'ya lanetler okudu, aslında ateşkes olmayan ateşkeslere, asla evde olmayan doktorlara ve tehlikeli sırları saklayan kadınlara verip veriyordu. Son kısmı duymazdan gelerek Thomas'ın eve dönmesi için daha fazla dua etmeye başladım. Kendi odam elimden alındığından Eoin'ın odasının yanındaki odada, Thomas'ın boş yatağında uyudum.

Thomas, evden ayrıldıktan dört gün sonra sabahın erken saatlerinde geri döndü. Eve girer girmez Maggie O'Toole yolunu kesmiş ve Thomas, Robbie'nin sargılarını açmış, yarasını elinden geldiğince sterilize edip temizlemiş ve yeniden sararak Maggie'ye Robbie'de İrlandalı şans olduğunu söylemişti. Gören bir sağ gözü olmayabilirdi ama yine de bir hayatı olacaktı. Daniel O'Toole, Thomas'tan kısa süre sonra gelmiş ve ona kaçırdığı heyecanlı olayı tüm ayrıntılarıyla anlatmıştı. O'Toolelar onun yatağında uyuduğunu söylemeyi atlamışlardı, bu yüzden Thomas odaya girmiş, yanıma yatarak beni uyandırmış ve ikimizin de şaşırmasına neden olmuştu.

Thomas nefesi kesilmiş bir hâlde, "Aman Tanrım, Anne!" dedi. "Orada olduğunu görmedim. Yatağımın toplanmamış olmasını tuhaf buldum ama onca karmaşadan sonra unutulduğunu düşündüm. Seni Eoin'ın odasında sanıyordum."

"Robbie nasıl?" diye sordum. Onu görünce o kadar rahatlamıştım ki ağlamak üzereydim.

Thomas bana da Maggie'yle Daniel'a söylediğini söyledi ve eğer yaranın enfekte olması engellenebilirse düzeleceğini ve Robbie'nin iyileşeceğini ekledi.

Bir süre sessiz kaldık, düşüncelerimiz altında yatma ihtimali olan şey yüzünden öylesine ağır bir sessizlikti ki.

Thomas yumuşak bir tonla, "Daniel, bütün planı senin yaptığını söyledi," dedi. "Sen olmasaydın Liam, Robbie ve diğer çocukla-

rın mahvolacaklarını söyledi. Garvagh Glebe'den söz bile etmiyorum. Yedekler, bundan daha azı yüzünden evleri ateşe veriyorlar, Anne."

Utanmış ve onun övgüsü karşısında sevinmiş bir hâlde, "Çok iyi bir oyuncu olduğumu fark ettim," diye mırıldandım.

"Daniel da aynı şeyi söyledi. Ayrıca Amerikalı bir hanımefendi gibi konuştuğunu söyledi." Bir süre düşündü. "Neden Amerika?"

"Onları bir tehdit olmadığımı inandırmak için elimden gelen her şeyi yaptım. Dikkatlerini başka tarafa çekecek her şeyi. İrlandalı olmadığımı göre İrlanda Cumhuriyet Ordusu umurumda olmazdı, değil mi? Hiç karşı çıkmadan içeri girmelerine izin verdim, aptal bir kadın gibi onlarla sohbet ettim ve bunların hepsini o anda uydurdum. Muayenehanenin didik didik arandığını fark ettiklerinde işimin bittiğini düşündüm."

Thomas dudaklarını bükerek, "Afyon ruhu mu?" diye sordu.

"Evet, afyon ruhu. Daniel O'Toole da hiç kötü bir yalancı değildi."

"Kısrak nereden aklına geldi? Gerçekten çok zekice. Kan, dikkati başka yöne çekme, hepsi."

"Bir zamanlar... 1800'lü yılların ortalarında Louisville, Kentucky'de yaşayan ve at yetiştirip Amerikalı zenginlere satan bir aile hakkında bir hikâye okumuştum." Yine yalan söylüyordum ama bu beyaz bir yalandı. Bu tür bir kitap okumamıştım, yazmıştım. Thomas, gözleri yorgunluktan kapanmak üzere olduğu hâlde devam etmemi bekleyerek bana baktı. "Ailenin, yetkililerin dikkatlerini başka tarafa çekmek için bir tayın doğumunu kullandığı bir sahne vardı – ama sakladıkları silah değil, kölelerdi. Aile, Yeraltı Demiryolu'nun* bir parçasıydı."

Thomas, "Bu... harika," diye fısıldadı.

"Üstelik kitap gerçek bir hikâyeden esinlenilmiş," dedim.

"Hayır, Anne. Sen. Harika olan sensin."

* 19. yüzyılın başından ortasına kadar Amerika Birleşik Devletleri'nde kölelerin kaçması için kullanılan gizli yollar ve güvenli evler ağı – çn

Gözlerinin kapanışını ve yüzünün gevşemesini izlerken, "Sen de yorgunsun," diye fısıldadım. Onun büyük yatağında pijama partisi yapan iki eski arkadaş gibi yüzlerimiz birbirine dönük hâlde yattık.

Thomas, "Gitmemem gerektiğini biliyordum. Orada olduğum süre boyunca bunu hissettim. Dublin'den sabah ikide ayrıldım. Koca Adama rapor verdim ve arabama atlayıp doğrudan eve geldim," diye mırıldandı.

"Dinlen, Setanta," dedim, alnına dökülen saçını okşamak, yüzüne dokunmak istedim ama kendime hâkim olup onu uyurken izlemekle yetindim.

25 Ağustos 1921

Silahları Garvagh Glebe'e getirmeye karar veren kişi, Declan'dan birkaç yaş büyük olan ağabeyi Liam Gallagher'di. Mick'in, silahları Yedeklerin burnunun dibinde taşımak için Liam'in Sligo rıhtımındaki ilişkilerini kullandığını bir süredir biliyordum. Deniz yükseldiğinde silahları denizden göle uzanan uzun kanal boyunca taşıyor ve sahildeki mağaralara saklıyorlar, oradan da iç kesimlere dağıtıyorlardı. Brigid'in en büyük oğlu Ben Gallagher, Cavan-Dublin arası çalışan bir hatta kondüktör ve silahların sık sık onun trenine de yüklendiğinden de kuşku yok. Bir süre önce Mick gemiyle, IRA'ya yeni bir ateş gücü kazandıracak olan Thompson silahlarının geleceğinden söz etti ama bu sevkiyat gerçekleşmedi.

Liam ve oğullarının Garvagh Glebe'e getirdiği silahlar şu an, ahırın zeminini oluşturan tahtaların altındaki ona onluk bir boşluğa istiflenmiş durumda. O yeri yıllar önce Daniel ve ben kazıp yan duvarları kayalarla kapladık. Nerede olduğunu bilmiyorsan gizli girişi bulmak zor, iç köşelerde kulp gerektirmeyen yaylı bir kilit sistemi var.

Ben ve Liam yıllardır bizden uzak duruyorlar. Bence bunun sebebi, her şeyden çok suçluluk duygusu ve çaresizlik. Anneleri, Eoin'la birlikte Garvagh Glebe'e yerleşince rahatladılar. İkisi de ona ve oğlana destek olacak durumda değiller. İrlanda'da iki tür insan var – kocaman aileleri olan çiftçiler ve bekâr yetişkinler. Göçün iş bulmak için geçerli tek seçenek olması yüzünden İrlanda'dan ayrılmak istemeyen erkek ve kadınlar evlenmek için her zamankinden uzun süre bekliyorlar; ailesinin karnını doyuramama korkusu erkekleri kendi yaşamlarını sürdürmek,

kadınlarıysa yataklarına bir adam almak dışında bir şey yapmaktan alıkoyuyor.

Brigid çocuklarından söz ediyor. Onları özliyor. Onlara mektuplar yazıp Garvagh Glebe'e onu ziyarete gelmeleri için dölüyor. Ama çok sık gelmiyorlar. Anne geri döndüğünden beri ikisini de ne gördüm ne de onlardan haber aldım. Şu âna kadar.

Liam bu akşam annesini ziyarete geldi. Bizimle akşam yemeği yedi, annesiyle havadan sudan konuştu ve bakışları sürekli ona kaymasına rağmen Anne'le doğru dürüst sohbet etmekten kaçındı. Anne de onun yanında aynı derecede rahatsız görünüyordu, gözlerini tabağından ayırmadan Eoin'in yanında oturuyordu. Onu üzen şeyin Liam'in Declan'la olan benzerliği mi yoksa kafasında dönüp duran cevap verilmemiş sorular mı olduğunu merak ettim. Ama Daniel'in sevgisini kazanmıştı. Daniel, hepsini onun kurtardığına inanıyordu. Liam ise o kadar emin görünmüyordu.

Yemek sona erdiğinde Liam özel konuşmak istedi. Alçak sesle konuşarak ve bizi gizlice dinleyen gölgeler olması ihtimali yüzünden gözlerimizi kocaman açıp karanlığı tarayarak ahıra doğru yürüdük.

Liam, "Yedekler ve Destekçilerin devriye dolaşmaya son vermelerini bekleyeceğim," dedi. "Ateşkesin onlar için iki misli sertleşme bahanesi olduğunu hepimiz biliyor olsak da geri çekilmeleri bekleniyor. Biz de elimiz kolumuz bağlı beklemiyoruz, Doktor. Silah stokluyoruz. Plan yapıyoruz. Yeniden güçlenmek için hazırlık yapıyoruz. Silahlar üç gün içinde taşınacak ve seni bir daha bu duruma sokmamak için elimden geleni yapacağım."

"Sonu çok kötü olabilirdi, Liam," dedim, amacım kınamak değil hatırlatmaktı.

Liam, üzgün bir ifadeyle başını salladı, omuzları çöktü, ellerini ceplerine soktu. "Olabilirdi, Doktor. Ve hâlâ olabilir."

"Ne bakımdan, Liam?"

"Anne'e güvenmiyorum, Thomas. Hem de hiç. Birden çıkıp geldi ve Yedekler peşimize düştü. Üç yıldır buraya silah getiriyoruz. Onu gölden çıkardığın gün silahları her zaman yaptığımız gibi O'Brien'in iskelesine indirmek yerine batı sahilindeki mağaralara saklamak zorunda kaldık. İskeleye bizi bekleyen bir düzine Yedek vardı. Eğer sis çökmeseydi mahvolmuştuk.

"Onu gölden çıkardığımı kim söyledi, Liam?" Ses tonum sabitti ama kafamın içinde tehlike çanları çalıyordu.

Liam savunan bir tonla, "Eamon Donnely. Aileden olduğum için bilmem gerektiğini düşünmüş," diye cevap verdi.

Liam gergin bir sesle, "O kadın Anne değil," dedi. "Kim olduğunu bilmiyorum. Ama bizim Anne'imiz değil." Onun görüntüsünü silmek istercesine gözlerini ovuşturdu ve yeniden konuşmaya başladığında acizliğin yerini dikbaşlılık almıştı. "Yıllardır anneme ve yeğenime bakıyorsun. Bir sürü insana bakıyorsun, Thomas. Bunu herkes biliyor. Ve hiçbirimiz sana borcumuzu ödeyemeyiz. Ama Anne'e hiçbir şey borçlu değilsin. Hiçbirimiz değiliz. Ondan kurtulman gerek. Hem de bir an önce."

Liam, Brigid'le vedalaşmadan evden ayrıldı. Anne, bana iyi geceler dilemeden Eoin'i odasına götürdü. Anne benim yatağında yatmak zorunda kalmasın diye Robbie'yi muayenehanedeki portatif bir yatağa taşıdım. Kafamın içinde dönüp duran düşünceler bedenimin kasılmasına, zihnimden çılgınca şeyler geçmesine neden oluyor. Yan odada Eoin'a Niamh ve Oisín Efsanesi ile Gençler Ülkesi'ni anlatan sesini duyuyorum.

Sesi ve hikâyeleri yüzünden kendimden geçip, dinlemek için yazmayı bırakıyorum. Anne artık sürekli aklımda olmakla kalmıyor, beni büyülüyor.

Liam onun Anne olmadığını söylüyor. Aklını kaybetmiş olmalı. Ama derinlerde bir yerlerde onun haklı olduğunu düşünmüyor değilim, bu da beni onun kadar kaçık yapıyor.

T. S.

BEN İRLANDA'YIM

*"Ben İrlanda'yım,
Ve Kutsal İrlanda Ülkesi,
Ve zaman akıp gidiyor," diye bağırdı kadın.
"Sıyrılın hamiyet duygusundan,
Dans edin benimle İrlanda'da."*

—W. B. Yeats

Beni gölde vuran kişi, Declan Gallagher'ın kardeşi ve Brigid'in oğlu Liam Gallagher'di. Nehirdeki teknedeki adamlardan biri oydu. Kolunu kaldırıp bana bir silah doğrultan ve tetiği çeken adam oydu.

Bir yanım, 2001 yılındaki bir şeyden kendimi kurtarmak için tuhaf bir yol seçip zaman yolculuğuyla 1921'e geldiğime inanmıştı. Ama 1921 yılındaki Liam Gallagher o gün gölde, ben daha nerede olduğumu bile fark etmeden önceki hâli kadar gerçektir. Kürek çekerek 2001'in kıyılarından uzaklaşmış ve bambaşka bir dünyaya girmiştim. Ve o dünyada Liam Gallagher beni öldürmeye kalkışmıştı.

Ahırdaki adamlar arasında olmalıydı, silahları getiren adamlar arasında. Ama dikkatim Robbie'ye o kadar yoğunlaşmış, korkum ve kaygım Garvagh Glebe'in ve onun barındırdığı insanların karşı karşıya olduğu tehlikeye o kadar odaklanmıştı ki adamların hiçbir-

rine yakından bakmamıştım. Ama Liam oradaydı ve beni görmüş-
tü. Ve bu gece tekrar gelip sanki göldeki o gün hiç yaşanmamış
gibi, karamelize sosta pişirilmiş rozbif, patates ve havuç yediğimiz
akşam yemeğine katılmıştı.

Belki de bu hiç yaşanmamıştı.

Bilmem kaçınıcı kez yanılmış olabileceğimi, zaman yolculuğu
yüzünden yaşadığım travmanın algımı bozduğunu ve olayları de-
ğiştirdiği düşündüm. Ama yan tarafımda bunun aksini kanıtlayan
kalın, pembe bir yara izi vardı. Ve Liam Gallagher silah kaçakçı-
sıydı.

O akşam yemek odasına girdiğimde o çoktan masaya oturmuş-
tu. O da Brigid de beni görmezden gelmişlerdi. Eoin ise ilk kez
onun yanında oturacak olmamın heyecanı içinde yanındaki san-
dalyeye hafifçe vurmuştu. Sandalyeye âdeta çökmüştüm, midem
bulanıyordu ve şoktaydım. Thomas birkaç dakika sonra gelmiş ve
Liam'la sohbete dalarak beni korkudan donakalmış bir sessizlik
içinde bırakmıştı.

İlk fırsatta masadan kalkmak için izin istemiştim ama Eoin
elini avcumun içine sokup onu yıkamam ve ona hikâye anlatmam
için bana yalvarmıştı. Brigid bu öneriyi hevesle kabul etmişti, oğ-
luyla zaman geçirmek istediği açıktı. Şimdi Eoin'in karanlık oda-
sında oturmuş onun uyuyuşunu seyrederken yalnız kalmaktan,
hatta hareket etmekten ödüm kopuyordu.

Thomas'a söylemek zorundaydım. Beni vuranın Liam olduğ-
nu Thomas'a söylemek zorundaydım. Ama neden daha önce hiç-
bir şey söylemediğimi soracaktı. Eğer Anne Gallagher olsaydım
Liam'i tanırdım. Liam da Anne'i tanırdı. Oysa onu öldürmeye kal-
kışmıştı. Beni. Bizi.

Dudaklarımdan korku dolu bir inilti kaçtı. Eoin kıpırdandı.
Korkumu bastırmak için elimi ağzıma bastırdım. Liam korkma-
mıştı. Masada tam karşımda oturmuş, tabağındaki her şeyi silip
süpürüp ikinci tabağı isterken Thomas'la ve annesiyle havadan su-

dan konuşmuştu. Kendini güvende hissediyor olmalıydı. Yaklaşık iki aydır Garvaglı Glebe'deydim ve hiçbir suçlamada bulunmamıştım.

Bulunsam da onun sözüne karşı benim sözüm olurdu ve açıklama yapmak zorunda olan bendim.

Geceyi Eoin'in odasındaki koltukta oturarak geçirdim. Kendi odama gitmekten çok korkuyordum. Ertesi sabahın erken saatlerinde Thomas beni orada buldu. Tuhaf bir biçimde kıvrılmıştım, boynum kaskatı, elbisem buruş buruş olmuştu. Thomas koltuğa doğru eğilip yanağıma dokundu. Nefes nefese ve debelenerek uyandım. Thomas elini ağzıma koyup beni susturdu.

"Yatağın bozulmamıştı. Merak ettim," dedi yumuşak bir tonla. "Sandım ki..." Cümlesini bitirmeden doğruldu.

"Ne oldu?" diye sordum. Üzerinde dün geceki kıyafetleri olan tek kişi ben değildim.

"Robbie'nin durumu kötüleşti. Hastaneye gitmesi gerek. Sanırım beyin kanaması geçiriyor... birkaç kemiği de kırık olabilir. Yapılması gerekeni yapabilecek araç gerecim ya da uzmanlığım yok. Onu Dublin'e götüreceğim."

"Ben de seninle gelebilir miyim?" diye sordum. Bir kez daha evde yalnız bırakılmak istemiyordum. Henüz değil. Liam Gallagher hâlâ etrafta dolanırken bunu istemiyordum. Silahlar gittiğinde belki o da giderdi ve korkacak bir şeyim kalmazdı.

Sorum Thomas'ı şaşırttı. "Benimle Dublin'e mi gelmek istiyorsun?"

"Sen arabayı kullanırsın, ben de Robbie'yle ilgilenmek için elimden geleni yaparım."

Thomas yavaşça başını salladı, düşünüyor gibiydi.

Eoin yatağından, "Ben de gelmek istiyorum," diye mırıldandı. "Ben de Robbie'yle ilgilenirim."

Thomas onun yatağına oturup onu kendine doğru çekip sarılarak, "Bu sefer olmaz, Eoin," diyerek onu sakinleştirdi. "Seni öz-

leyeceğim, evlat. Gittiğim her yere seni de götürmekten daha çok istediğim hiçbir şey yok. Ama Robbie çok hasta. Bu senin keyif alacağın bir gezi olmayacak.”

Eoin kuşku dolu bir sesle, “Peki annem keyif alacak mı?” diye sordu.

“Hayır. O da keyif almayacak. Ama onun yardımına ihtiyacım olabilir.”

Eoin, “Ama kitabımız üzerinde çalışıyoruz,” diye karşı çıktı. “Eoin Gallagher için yeni bir macera yazıyor.”

Doğum günü için hazırladığımız kitabı çok sevmiştii. Bir hikâye daha yazmıştım, üçüncüsünün üzerinde çalışıyorum ve Eoin şimdiden Japonya, New York ve Timbuktu maceraları istemişti.

“Resimler için yer bırakıyor musunuz?” diye sordu Thomas.

Eoin başını salladı. “Sayfanın sonunda. Bize asla yetişemeyeceksin, Doktor,” dedi üzgün bir sesle.

“Söz veriyorum yetişeceğim. Belki sen de birkaç resim çizmek istersin,” dedi Thomas. “Senin çizimlerin her zaman yüzümü gülmsetiyor.”

Eoin esneyerek başını salladı, sonra reddedilmiş ve hâlâ uykulu bir hâlde döndü, Thomas yorganı omuzlarına çekti. Ben de yanına bir öpücük kondurup onu çok sevdiğimi fısıldadım ve yavaşça dışarı çıktık.

Thomas, “Mümkün olduğunca çabuk çıkmalıyız. Daniel’dan Robbie’yi arabaya taşımama yardım etmesini isteyeceğim. On beş dakika içinde hazır olabilir misin?” dedi.

Hevesle başımı salladım ve kafamda bir liste oluşturarak holde yürümeye başladım.

“Anne?”

“Efendim?”

“Yanına iyi bir elbise al. Kırmızı olanı. Merdiven altındaki dolapta bir valiz var.”

Soru sormadan başımı salladım ve koşar adımlarla odama gittim.

Dublin'le Dromahair arasındaki yolculuk 2001'dekinden uzun sürdü. Toprak yollar, daha yavaş hız, bir de arka koltuktaki hastayla epey stresli bir yolculuk oldu. Neyse ki trafik çok azdı ve bir ömür kadar uzun süre önce yaptığım gibi karşıdan gelen arabalar yüzünden kenara çekilmek zorunda kalan ve kaza yapmamak için dua eden direksiyondaki kişi ben değildim. Bir kez benzin almak için durduk ve ben, benzin deposu ön koltuğun altında olduğundan –buna çok şaşırdım– arabadan inmek zorunda kaldım. Thomas şaşkınlığımı fark etti ve kaşlarını çatarak, "Başka nerede olacaktı ki?" diye sordu.

Dromahair'den ayrıldıktan üç buçuk saat sonra Dublin'e vardık. Kıyafetler, arabalar, caddeler ve seslere hazırlıklı olmam gerekirdi ama değildim. Thomas, rahatlamış bir ifadeyle artık kontrol noktalarının olmadığını söyledi, ateşkesin en göze çarpan göstergesiydi bu. Sadece başımı sallayarak baktım, her şeyi algılamaya çalışıyordum. Cuma sabahı saat dokuzdu ve şehir merkezine yaklaşana kadar geçtiğimiz yerlerde Dublin pis, harabe ve tamamen tanınmaz hâldeydi. Sonra birden daha önce gördüğüm fotoğraflar arka planda canlandı; o siyah beyaz fotoğraflar o an hayat ve renk buldu. Sackville'in adı O'Connell Caddesi diye değiştirilmişti –bu kadarını hatırlıyordum– ve Nelson Sütunu henüz havaya uçurulmamıştı. Postane yanıp kül olmuştu, gözlerim geride kalan iskeletine takılıp kaldı. Dublin'in 1916 yılına ait haritalarından hatırladığım kadarıyla –ki bunlardan biri hâlâ ofisimin duvarında asılıydı– Mater Hastanesi'ne giden en kısa yolu kullanmıyorduk. Thomas, çatışma bölgesine vereceğim tepkiyi görmek istiyordu sanırım. Şaşkınlığım onun aklını karıştırdıysa da bunu kendine sakladı.

Bitişik nizam, gayet hoş görünen tuğla evlerin önünden geçerken Thomas başıyla onları işaret etti. "Mountjoy'daki evi sattım ve üç ev aşağıda yeni bir ev aldım. Burada güzel anılarım var."

Anne Gallagher'ın bildiği bir evi hatırlamam beklenmeyeceği için minnetle başımı salladım. Mater'in önünde durduk, yüksek kolonları ve görkemli girişi Merkez Postanesi'nin Ayaklanma'dan önceki hâinden farklı değildi. Thomas bir sedye bulmak ve yardım istemek için içeri koşarken, girişin önüne park edilmiş araçta Robbie'yle kaldım.

Thomas birkaç dakika sonra yanında beyaz giysili bir rahibe, iki adam ve bir sedyeyle geri geldi. Robbie'nin durumu hakkında kısa bir bilgi verdi ve özel bir cerrah rica etti. Rahibe başını sallayarak ellerinden gelenin en iyisini yapacaklarını söyledi. Rahibe, Thoması tanıyor gibiydi, ona Dr. Smith diye hitap ediyordu. Yüksek sesle hizmetlilere talimatlar verdi. Arabayı park ettik ve günün geri kalanını koridorlarda dolanıp haber bekleyerek geçirdim.

Uzun beyaz önlüklü ve kepli hemşireler, külüstür tekerlekli sandalyeler ve sedyelerdeki hastaları iterek koridorlarda koşturuyorlardı ve son seksen yıl içinde tıp önemli ölçüde ilerlemiş olsa da hastaların gelip gittiği bir hastanenin havası aynı kalmıştı. Aynı hummalı koşturma, zaman zaman rahatlama duygusuyla bölünen aynı üzüntü ve hepsinden önemlisi hüznünlü sonların aynı keskin tadı hâkimdi. Eoin, bütün yetişkin hayatını hastanede geçirmişti. Neden bir hastanede ölmek istemediğini birden anladım.

Thomas'ın ameliyatı izleme şansı olmuştu ve akşamüstü altıda beni hastanenin kantininde buldu; ikimiz için de çorbayla ekmek almıştım ama çorba uzun süre önce soğumuştı.

Kendi payımı Eoin için yazdığım yeni hikâyenin sayfalarına gömülerek yemiştım. Küçük beynine Brooklyn tohumları ekmem gerektiğine karar vermiştim. Bu bölümde Eoin Gallagher, Lou-gh Gill'in karşı kıyısına geçiyor ve kendini New York Limanı'nda Özgürlük Heykeli'ne bakarken buluyordu. Bir sayfada Brooklyn Köprüsü'nü yürüyerek geçiyor, bir diğesinde Jackson ve Kingsland bulvarlarının köşesine kadar yürüyor ve 1914 yılında inşa edilen, seksenli yılların başlarında kapanana kadar büyükbabamın çalıştığı Greenpoint Hastanesi'nin koridorlarında dolanıyordu. Genç

gezginin, Ebbets Stadyumu'nda, sahaya sol üst taraftan bakan üst tribünde oturup Galdys Gooding'in orgunu ve Hilda Chester'in çanını dinleyerek Dodgers maçı izlediği bir sayfa da ekledim. Tuğla kemerleri, bayrak direğini ve sayı tabelasının alt kısmında "Tabelayı Vur, Takım Elbise Kazan" yazan Abe Stark reklamını tasvir ettim.

Ebbets Stadyumu'na hiç gitmemiştim. 1960 yılında yıkılmıştı. Ama Eoin orayı çok severdi ve bana bütün ayrıntılarıyla anlatmıştı. Eoin, Dodgerlar Brooklyn'i terk ettikten sonra beyzbolun tadının kalmadığını söylerdi. Ama bunu hep özlem dolu bir tebessümle, "Orada bulunduğum için çok mutluyum," diyen bir tür tebessümle söylerdi.

Küçük Eoin'in Coney Adası'nda sosisli sandviç yiyerek dönme dolaba baktığı küçük bir resim çizdim, bu da büyükbabamın çok sevdiği şeylerden biriydi. Thomas'ın yorumları kadar iyi değildi ama yine de işe yarardı.

Thomas elinde sade bir kahveyle yanıma oturup Robbie'nin ameliyatının iyi geçtiğini söyledikten sonra ona hikâyeyi okudum. Bakışları uzakta, saçları darmadağınık bir hâlde beni dinledi.

"Beyzbol ve Brooklyn, öyle mi?" diye mırıldandı.

"Eoin bir New York macerası istediğini söyledi," dedim. Ebbets Stadyumu 1921 yılından önce tamamlanmıştı. Benim tarihlerim konusunda güvende olduğumu biliyordum ama Thomas'ın dikkati huzursuzlanmama neden oldu.

"Eoin bir New York macerası istiyor, peki ya sen bir Dublin macerası ister misin?" dedi yumuşak bir sesle.

"Kafanızda ne var, Dr. Smith?"

Kahvesini masaya koydu ve sert ekmekten bir parça koparıp soğuk çorbaya batırdı. Gözlerini benden ayırmadan düşünceli bir ifadeyle yavaş yavaş çiğnedi. Yurtuktan sonra kahvesinden bir yudum daha aldı ve bir karara varmışçasına iç çekti.

"Seni tanıştırmak istediğim biri var."

Lyons Mağazası'nın tatlı tezgâhtarı Beatrice Barnes, kayık yakalı, kısa kollu, yakası hafif açık, vücuda oturan kırmızı bir elbise seçmişti. Dizlerimin altında uçuşan eteğiyle tıpkı 20'li yılların şov kızları gibi Charleston yapmak üzereymişim gibi hissetmeme neden oluyordu –ki böyle bir şey yapmayacaktım– ama göz zevkine kusur bulmam mümkün değildi. Bana çok yakıştı ve rengi tenimin ıslıl ıslıl, gözlerimin parlak görünmesini sağladı. Beatrice bu elbisenin yanına kırmızı bir ruj ve kollarımı dirseklerimin üstüne kadar sarıp sadece üst kısmını açıkta bırakan bir çift ipek eldiven koymuştu. Eldivenleri taktım ve ânında çıkardım. Moda olsa da ağustos ayı İrlanda'da bile, uzun ve ipek eldiven takamayacak kadar sıcaktı. Saçımı yandan ayırıp ensemin alt kısmında gevşek bir topuz yaptım ve birkaç bukleyi elmacıkkemiklerime dökülecek biçimde hafifçe çektim. Pudra, rimel ve dudaklarıma sürdüğüm kırmızı ruj çaba harcamış görünmemi sağladı. Thomas'ın hoşuna gideceğini umarak aynadan uzaklaştım. Thomas kapıyı hafifçe tıklattı, hazır olduğumu söyledim. İçeri girdi, sinekkaydı tıraş olmuştu, koyu renk saçları geriye taranmıştı. Üzerinde üç parça siyah bir takım elbise vardı, bembeyaz gömleğinin üzerine kravat takmıştı ve kolunda uzun, siyah bir pardösü asılıydı.

"Dışarıda yağmur var. O elbisenin üzerine bir manto alsan iyi olur," diyerek eşyalarımın asılı olduğu gardıroba gitti. Oda canlı renkler ve koyu renk mobilyalarla çok hoş döşenmişti – hiçbir şey gösterişli değildi ama ucuz da değildi. Bütün ev aynı tarzda döşenmişti, eşyalar belli bir döneme ait değildi ve sadeydi, tıpkı misafiri iyi karşılayan ama biraz mesafeli kibar bir uşak gibi. Tıpkı Thomas gibi.

"Sokağa çıkma yasağı yok. Dublin ateşkesi kutluyor," dedi Thomas, yumuşacık bakışlarını yüzüme dikti ve az önce yaptığım tarifi kafamın içinde düzeltmem gerekti. Her zaman mesafeli değildi. Gülümseyerek onun sıcak bakışlarına karşılık verdim.

“Biz de kutluyor muyuz?” diye sordum.

“Sanırım kutluyoruz. Yürüyerek gitmemizin bir sakıncası var mı? Çok uzak değil.”

“Yok.”

Kapıya kadar bana eşlik etti, mantomu tuttu ve bana kolunu uzattı. Koluna girmek yerine parmaklarımı parmaklarına geçirdim. Nefesi tılandı, gözleri bir anda öylesi parladı ki kalp atışımın hızlanmasına, yüreğimin pır pır etmesine neden oldu. Dışarı, karanlık geceye çıktık ve el ele caddeden aşağı doğru yürümeye başladık, ayak seslerimiz uyumlu bir tıngırtıyla yankılanıyordu.

Çökmüş sis, sokak lambalarının bir perde arkasındaki mumlar gibi bulanık ve donuk görünmesine neden oluyordu: Thomas gezinir gibi yürümüyordu; uzun adımlar atıyordu ve uzun, siyah pardösüsü onun tuhaf bir biçimde sisle bütünleşmesine, siste bir görünüp bir kaybolan herhangi bir şekil gibi görünmesine neden oluyordu. Korsenin bağcıkları yardımıyla bacağımda duran, bir türlü alışamadığım ince çoraplar nemli havada fazla bir koruma sağlamıyordu ama tenime değen serin hava iyi hissettiriyordu. Saçımı düzleştirmek istemediğimden şapkamı bırakmıştım ama Thomas kasketini aşağıya kadar çekmişti, hoşuna gittiğini düşündüğüm bir tarzdı bu, Eoin da hayatı boyunca şapkasını böyle takmıştı. Havalı ve çocukça bir şapka olan kasket, Thomas’ın çukur, mavi gözlerine kadar iniyor ve bu ona yetişkin bir erkekten ziyade bir çocuk görüntüsü veriyordu. Erkeklerin çoğunun melon şapka taktığını fark ettim, daha soylu bir görüntü veren bir şapka. Ama Thomas melon şapkayı çok ender takardı. Kasketin verdiği “Sıradan biriyim. Burada görülecek bir şey yok” mesajını seviyordu sanki.

“Gresham Oteli’ne gidiyoruz. Bugün bir arkadaşım evlendi. Biz de şehirde olduğumuza göre kutlamaya katılmamız iyi olur. Bugün St. Patrick Kilisesi’ndeki töreni kaçırdık ama parti yeni başlıyor.”

“Beni tanıştırmak istediğin arkadaşın mı?”

Thomas, "Hayır," dedi ve elimi sımsıkı kavradı. "Dermot Murphy müthiş bir adamdır. Ama bu akşam gözü Sinead'den başkasını görmeyecek. Sinead'i hatırlayabilirsin."

Sinead'i hatırlamayacağımdan emindim ve gerginliğimi bastırmaya çalıştım. Parnell'den çıkıp O'Connell'a girdik ve caddeye nazır Gresham karşıımızda belirdi. Şehir merkezinin kralıydı, ısıllı ve canlı; sakinleri puslu akşama sadece yeniden içeri dönmek için çıkıyorlardı.

Krallar gibi karşılandık, mantolarımız hızlıca alındı ve geniş merdivenlerden özel bir balo salonuna yönlendirildik. Parıldayan ışıklar ve yayılan müzik bizi, şık giyimli adam ve kadınlarla dolu küçük masalarla çevrili, bir orkestranın çaldığı ve insanların pistte dans ettiği geniş bir alana çekti. Dans pistinin hemen arkasında, etrafında yüksek tabureler olan ve tepesinden lambalar sallanan kocaman bir bar vardı. Thomas, eli sırtımda bir süre durup etrafa bir göz attı.

Biri, "Tommy!" diye bağırdı, birkaç kişi daha o sese eşlik edip sol köşeden gelen bir koro oluşturdular.

Thomas bana bakarak hafifçe yüzünü ekşitti. Gülmemeye çalışarak başımı eğdim. Thomas elini çekip omuzlarını dikleştirdi.

"Bana hep Tommy der. Bu yüzden herkes kendilerinin de öyle hitap edebileceğini düşünüyor. Sence Tommy'ye benziyor muyum?"

Birden bir flaş patlayarak ikimizi de kör etti. İrkilerek bir adım geri çekildik. Tam yerinde durmuştuk; konuklar içeri girerken fotoğraflarını çekmek için girişin hemen önüne konuşlanmış olan fotoğrafçı, fotoğraf makinesinden ziyade tek gözlü bir akordeona benzeyen aletin arkasından başını çıkarıp bize gülümsedi.

"Fotoğrafi görünce çok beğeneceksiniz. Bu tür habersiz bir çekimi pek sık yakalayamam."

Saniyeler sonra etrafımız Thomas'ın sırtına vuran ve bu sürpriz gelişi karşısında bağıra çağıra onu karşılayan erkeklerle çevrildi.

Hep bir ağızdan, "Geri döndüğünü sanıyordum, Doktor," cüm-

lesi çıkıyordu, bir süre sonra adamlar kenara çekildi ve bu karmaşaya yeni biri daha katıldı.

Adam, "Bizi hanımefendiyle tanıştırmayacak mısın, Tommy?" dedi ve başımı kaldırıp baktığımda Michael Collins'in kuşku dolu bakışlarıyla karşılaştım. Elleri ceplerindeydi, ağırlığını topuklarına vermişti, başı yana eğikti. Gençti. Onun hikâyesini, geçmişini, hayatının ana detaylarını ve ölümünü biliyordum. Ama yine de gençliği beni sarstı.

Titrememek ve bir rock konserindeki hayran gibi çığlıklar atmamak için büyük bir çaba harcayarak elimi uzattım ama o anın önemi, geçmişin ağırlığı ve adamın ölçülü tavrı kalbimin çarpmasına, gözlerimin parlamasına neden oldu.

"Ben Anne Gallagher. Sizinle tanışmak bir şeref, Bay Collins."

"Vay anasını, Anne Gallagher," dedi, her hecenin üstüne basa basa. Sonra uzun ve alçak tonlu bir ısıklık çaldı.

Thomas, "Mick!" diyerek payladı onu.

Michael Collins hafif kırılmış bir ifade takınıp kullandığı dil yüzünden özür dilercesine kafa salladı ama elimi bırakmadan beni baştan aşağı süzmeye devam etti.

"Tommy'miz hakkında ne düşünüyorsunuz, Anne Gallagher?"

Tam cevap vermek üzereydim ki elimi sıkıp başını sallayarak beni uyardı. "Eğer yalan söylerseniz anlarım."

Thomas, "Mick!" diyerek bir kez daha ikaz etti onu.

Michael Collins gözlerini benden ayırmadan, "Tommy, sessiz ol," diye mırıldandı. "Onu seviyor musunuz?"

Gözlerimi, evlilik yemini edecek kadar uzun yaşamayacak, otuz ikinci doğum gününü görmeyecek ve ne kadar önemli biri olduğunu asla öğrenemeyecek bir adamın koyu renk gözlerinden ayıramadan derin bir nefes aldım.

Alçak bir sesle, "Sevilmesi kolay biri," diye cevap verdim; her kelime bir çapa gibi beni, ait olmadığım bir zamana ve mekâna bağlıyordu.

Collins bir sevinç çığlığı attı ve sanki onu dünyanın en mutlu

adamı yapmışım gibi beni kollarının arasına alıp kaldırdı. "Duydun mu, Tommy? Seni seviyor. Eğer hayır deseydi onun için seninle dövüşürdüm," dedi ve ardından gülümseyen fotoğrafçıyı işaret ederek, "Hadi fotoğraf çektirelim. Bu ânı belgelememiz gerek. Thomas'ın bir sevgilisi var," diye ekledi.

Thomas'a bakamıyordum, nefes alamıyordum ama Michael sorumluluğu almıştı, bizi iki yanına çekti ve tek kolunu omuzuma dolayıp sanki az önce İngilizlerin hakkından gelmiş bir ifadeyle sırtarak fotoğraf makinesine baktı. İçimi, bunu daha önce görmüş ve yapmış olduğuma dair bir duygu kapladı. Birden bir ampul yandı ve gerçeği fark ettim. Anne'in yanında Michael Collins'le çektiirdiği bir grup fotoğrafını ve Thomas'la Anne'in beden dillerindeki ve bakışlarındaki samimiyeti açıkça belli eden fotoğrafı görmüştüm. Bunlar büyükannemin fotoğrafları değildi.

Benim fotoğraflarımdı.

"Thomas Smith, Anne'e âşık mıydı?" diye sormuştum büyükbama.

Eoin, "Hem evet hem hayır," diye cevap vermişti.

"Vay canına. Burada başka bir hikâye var," diye bağırırmıştım.

"Evet. Var," diye fısıldamıştı Eoin. "Harika bir hikâye."

Şimdi anlıyordum.

26 Ağustos 1921

Bugünü asla unutmayacağım. Anne yatmaya gitti ve ben hâlâ oturmuş, sanki daha farklı ve iyi cevapları orada bulacakmışım gibi ateşi seyrediyorum. Anne bana her şeyi anlattı. Ama yine de... hiçbir şey bilmiyorum.

O'Tooleların uyanık olduğunu, Robbie'nin durumunu öğrenmek için beklediklerini bildiğimden Gresham Otele doğru yola çıkmadan önce Garvagh Glebe'i aradım. Dromahair'de sadece iki telefon var ve bunlardan biri Garvagh Glebe'de. Telefon hattı masrafı için mantıklı bir sebep bulmuştum: Bir doktor kolay ulaşılabilir olmalıydı. Ama İrlanda'nın kırsal bölgesinde başka kimsenin telefonu yok. Beni aramıyor, gelip alıyorlardı. Sadece Dublin'den aranıyordum.

Operatör beni bağladığında Maggie hattın diğer ucunda nefesini tutmuş bekliyordu ve "hastamızın" ameliyatının iyi geçtiğini, şişin büyük ölçüde indiğini söylediğimde ağladığını duydum. Telefonu Daniel'a verirken dua ediyordu; Daniel bana bol bol teşekkür etti ama ne için olduğunu belirtmemesi gerektiğini biliyordu, ardından tuhaf bir biçimde doğmasına daha iki hafta olan tayla ilgili son haberleri verdi.

"Bugün kısırağı kontrol etmeye gittik, Doktor... ve tay ortada yok," dedi Daniel, sesi alçak ve manidar derecede üzgündü.

Ne demek istediğini anlamam birkaç saniye sürdü.

"Biri ahıra girmiş, Doktor. Tay ortada yok. Nereye gittiğini kimse bilmiyor. Liam, Brigid'i görmek için uğradı ve ona söylemek zorunda kaldım. Çok üzüldü. Bildiğiniz gibi tayla ilgili planları vardı. Şimdi... onu kimin aldığını bulmamız gerek.

Bayan Anne'e de söylersiniz, değil mi Doktor? Liam, onun halihazırda bildiğinden emin. Ama nasıl olduğunu bilmiyorum."

Sersemlemiştim, hiçbir şey söyleyemedim. Silahlar ortada yoktu ve Liam, Anne'i suçluyordu. Daniel da kısa bir süre sessiz kalıp imasını anlamamı bekledi. Dublin'den döndüğümde daha ayrıntılı arayacağımızı söyledim ona. Kabul etti ve konuşmayı sonlandırdık.

Tüm bu olanlardan sonra Anne'e Gresham'a gitmeyeceğimizi söylemek üzereydim ama odasına girip onu gördüğümde fikrimi bir kez daha değiştirdim. Çok zarif ve güzeldi, kıvrırcık saçları gevşek bir topuzla toplanmıştı, bakışları sıcacık ve gülümsemesi arzu doluydu.

Elimi tuttu; yarı donakalmış ve aldığım riske tamamen hazırlıksız bir hâlde yürümeye başladım. Mick'in onunla tanışmasını istiyordum. Şüphelerimi gidermesini. Beni kurtarmasını. Anne'i onun yanına götürmek çılgınlıktı. Bunu yapmaya beni kışkırtan neydi bilmiyorum. Mick'i, Anne'in kırmızı dudaklarından bir itiraf almaya kışkırtan şeyin ne olduğunu da bilmiyorum. Bu onun tarzıydı, şimdiye kadar bunu çok iyi öğrenmiştim. Her zaman alışılmamış tavırlar sergiliyordu ama her seferinde beni çok şaşırtmayı başarıyordu.

Anne'e benim hakkımda ne düşündüğünü, beni sevip sevmediğini sordu ve Anne, sadece kişisel konuları herkesin içinde konuşmaktan kaynaklı kısacık bir tereddüt sonrası sevdiğini söyledi. Dünya fırl fırl dönmeye başladı, kalbim yerinden çıkacak gibi oldu ve onu tekrar karanlık geceye çıkararak Mick'ten uzağa götürüp çılgıncasına öpmek istedim.

Yüzü pembeleşmişti, gözleri ıslı ıslı ve bana bakamıyordu. Benim kadar şaşkın ve afallamış görünüyordu. Mick'in insanlar üzerinde böyle bir etkisi var zaten. Mick ısrarla birlikte fotoğraf çektirmemizi istedi, sonra Anne'in tüm karşı çıkışlarına rağmen onu dans pistine çıkmaya ikna etti. "Dans etmeyi bilmiyorum, Bay Collins," dediğini duydum oysa her zaman

çok iyi bir dansçıydı ve ne zaman bir müzik duysa Declan'ı zorla ayağa kaldırırdı.

Mick onu kendine iyice çekerek Anne'in kendisinde olmadığını düşündüğü becerinin eksikliğini kapatmaya çalıştı ve ragtime müzik eşliğinde, onları genelde aynı noktada tutan iki adımlık basit figürler yapmaya başladı. Ve sanki bütün sırlarını öğrenmek istiyormuşçasına gözlerini ondan ayırmadan sohbet etti. Arzuyu hissettim. Anne'in başını sallayarak ona büyük bir ciddiyetle cevap verişini izledim. Araya girip Mick'i, Anne'i ve kendimi kurtarmamak için tek yapabildiğim buydu. Tam bir delilikti.

Köşedeki masaya doğru âdeta sürüklendim, Joe O'Reilly yanımdaydı. Mountjoy Hapishanesi'nde muayene ve tedavi ettiğim, henüz serbest bırakılmış Sean MacEoin beni iterek bir sandalyeye oturturken Tom Cullen elime bir içki tutuşturdu. Fazlasıyla coşkuluydular, ateşkesin sağladığı sakinlik, saklanmanın ve savaşmanın sona ermiş olması yüzünden sohbetleri de kutlamaları da gürültücü ve biraz laubaliydi. Hayretler içinde bakıyordum sadece. En son ne zaman kapıda nöbetçiler olmadan, devriyeler, baskınlar ve tutuklamalar yüzünden gözlerini dört açmadan bir arkadaşlarının düğününe katılmışlardı?

Mick, Anne'i de köşedeki masaya getirdi. Anne yanımdaki sandalyeye çöktü ve içkimden büyük bir yudum alıp yüzünü buruşturarak bardağı masaya koydu.

"Hanımefendiyle dans etsene, Tommy. Onu yeterince tekelime aldım," dedi Mick. Gözleri gölgelenmişti ve ruh hâli adamları kadar coşkulu değildi. Adamlar yüklerinden geçici olarak kurtulmuşlardı. Mick kurtulmamıştı ve Anlaşma görüşmelerine katılma adaylığı, dans eden kukla rolü oynaması üzerine oturmuyordu.

Ayağa kalktım ve elimi Anne'e uzattım. Beni reddetmedi ama tıpkı Mick'e yaptığı gibi yeteneği konusunda sabırlı olmamı rica etti.

Kollarımda kuş gibi hafifti, bukleleri yanağıma sürtünüyor, nefesi boynumu gıdıklıyordu. Yetenekli bir dansçıyım. Öyle olmaya can attığımdan değil. Aslında tam tersi. Herhangi birini etkilemek için en ufak bir baskı, fark edilmek için en ufak bir arzu duymam ve dans etmeye de aynı düşünceyle başladım. Hayatımdaki diğer pek çok şeye böyle başlarım. Dans etmek öğrenilmesi gereken bir beceriydi sadece ve İrlanda dansı meselesi ise bir meydan okumaydı.

Anne mümkün olduğunca küçük adımlar atarak bana ayak uydurdu; bana yaslanmış salınıyor, nabızı küt küt atıyordu ve o kadar konsantre olmuştu ki dili dişlerinin arasındaydı. Elimi uzatıp başparmağımın iç tarafıyla dilini içeri ittim. Hiç Anne tarzı olmayan bir bakışla gözlerimin içine baktı. İtirafından, aramızda gitgide artan duygulardan söz etmedik. Garvagh Glebe'deki kayıp silahlar hakkında da bir şey söylemedim.

Sonra bir şey patladı, birileri çığlık attı ve Anne'i iterek arkama aldım. Hemen ardından kahkahalar yükseldi. Patlayan silah değil, şampanyaydı. Köpürdü, yeni açılmış şişeden fışkırdı ve Dermot Murphy kadehini kaldırıp İrlanda'daki ölüm içme geleneğini yerine getirdi. İrlanda'daki ölüm İrlanda'daki bir hayat anlamına geliyordu, başka bir yerde yaşanan göçmen hayatı anlamına değil.

Kadehler aynı amaca kalktı ama Anne donakalmıştı.

Sesinde korku tınısıyla, "Bugün günlerden ne?" diye sordu.

26 Ağustos Cuma olduğunu söyledim.

Sanki önemli bir şey hatırlamaya çalışıyormuşçasına kendi kendine mırıldandı. "26 Ağustos 1921, Cuma. Gresham Oteli. Gresham Otelinde bir tören var. Bir düğün töreni. Kim evleniyor? İsimlerini neydi?"

"Dermot Murphy ve Sinead McGowan," diye cevap verdim.

"Murphy ve McGowan düğünü." Soluğu kesildi. "Michael Collins'i buradan çıkarman gerek, Thomas. Hemen."

"Anne..."

"Hemen!" diye ısrar etti. "Sonra da herkesi buradan nasıl çıkaracağımızı düşünmemiz gerek."

"Neden?"

"Thorpe olduğunu söyle ona. Sanırım isim buydu. Yangın çıkarılıyor ve kimse dışarı çıkamasın diye kapılar kilitleniyor."

Bunu nereden bildiğini sormadım. Sadece dönüp elini tuttum ve Mick'in gözleri kısılmış hâlde kabkahalarla gülerek içtiği köşeye gittim.

Anne arkamda beklerken Mick'in kulağına eğilip fısıldadım. Thorpe adında bir adamdan –kim olduğu konusunda en ufak bir fikrim yoktu– kundakçılık tehdidi olduğunu ve salonun hemen boşaltılması gerektiğini söyledim.

Mick başını çevirdi ve gözlerimin içine öylesine bitkin bir ifadeyle baktı ki içim sızladı. Ardından dikkat kesildi ve o bitkinlik yok oldu.

"Her çıkışa bir adam lazım. Hemen. Bina içinde yangın çıkarılma ihtimali var." Masa bir anda boşaldı, bardaklar kafa ya dikilip gerisin geri kondu ve dikkat belli bir görüntü gerektirmiş gibi saçlar geriye yatırıldı. Adamlar kapılara yönelerek dağıldılar ama Mick yanımda kalıp bir fikir bekledi. Kısa bir an sonra bir feryat yükseldi. Gearóid O'Sullivan tıpkı Anne'in söylediği gibi kilitli görünen ana giriş kapısını tekmeliyordu.

Mick gözlerimin içine baktı ve ardından gözlerini yavaşça Anne'e kaydırdı, kaşları çatık, bakışları tedirgindi.

Tom Cullen barın arkasından, "Bu kapı açık," diye bağırdı. Barmen kekeleyerek, "Oradan çıkamazsınız," dedi.

Cullen ona kulak asmadan bağırdı. "Herkes tek sıra hâlinde çıksın. Hadi. Önce kadınlar, beyler! Biz iyiyiz. Gresham'ın yanmadığından emin olmak için küçük bir önlem sadece – bir kez daha yanmadığından." Dublin'in merkezinde yer alan Gresham, yüz yıllık tarihinde epeyce tahribata maruz kalmıştı. Mick, elinde şapkasıyla çıkışa doğru hızla yürümeye başlamıştı bile. Yanında Joe ona yetişmek için koşarcasına yürüyordu.

Gergin kıkırdamalar devam ediyordu ama düğün töreni beklenenden kısa sürdü, tüm konuklar tek sıra hâlinde ağustos gecesinin nemli karanlığına çıktılar. Barmen bile içeride kalmanın aptallık olduğuna karar verdi. Salona bir kez daha göz atıp kimsenin kalmadığından emin olduktan sonra Anne'i ve diğer kapıyı kırma çabalarından vazgeçen O'Sullivan'i iterek en son ben çıktım. Duman havalandırmalardan süzölmeye başlamıştı.

T. S.

15

ZAMAN BENİ DEĞİŞTİRMEYEN ÖNCE

*Yağmurdan korunsam da
Kırık bir ağacın altında,
Benimdi ateşe en yakın olan sandalye
Aşk ve siyaset konuşulan
Her toplulukta,
Zaman beni değiştirmeden önce.*

—W. B. Yeats

Hafızamı tetikleyen damadın –İrlanda'daki ölümüne– kadeh kaldırmasıydı. Gresham Otel'i ni araştırırken oradaki bir düğün törenine yapılan saldırıyı okumuştum. Dromahair yolculuğumdan sonra Dublin'e döndüğümde orada kalmayı planlamıştım. Gresham'ı seçmemin sebebi tarihi ve 1916 Paskalya Ayaklanmasıyla ardından gelen çalkantılı dönemdeki merkezi konumuydu. Michael Collins'in bu otelin girişinde dururken, restoranında bağlantılarıyla görüşürken, barında içerken çekilmiş fotoğraflarını görmüştüm. Ona âşık kadınlardan biri olan Moya Llewelyn-Davies'in hapisten çıktıktan sonra Gresham'da kaldığını okumuştum.

Gresham olayı Michael Collins'in hayatına kasteden birçok teşebbüsten biriydi sadece. Ama ateşkes sonrası yapılması ve bu kadar çok insanın hedef alınması onu unutulmaz bir olay kılı-

yordu. İngiliz Hükümeti, bu komploda herhangi bir bilgisi ya da sorumluluğu olduğunu şiddetle reddetti. Bazıları bunun barış sürecini baltalama girişimi olduğuna ve çatışmadan kazanç sağlayan kişiler tarafından düzenlendiğine inandılar. Sadece Thorpe adıyla bilinen ve çift taraflı çalışan bir İngiliz casusu da şüphelilerdendi. Michael Collins bireysel açıklamalarında onu işaret etti. Ama kimse net olarak bilmiyordu.

İnsanların hayatını mı kurtardım yoksa sadece kendimi suçlu konumuna mı soktum bilmiyordum. Tehlikeyi haber vererek tarihi tamamen mi değiştirdim yoksa sadece ufak bir değişikliğe mi neden oldum bilmiyordum. Tek bildiğim baştan beri tarihin bir parçası olduğumdu. Dikkatsiz bir biçimde kendimi tamamen onun orta yerine sokmuştum. Ve her ne kadar masum olsam da yangını önceden bilmemi açıklamam hâlâ imkânsızdı.

Ona yetişmek için eteğimi toplamış, kalbim deli gibi atarak Thomas'ın yanında koşarken işleri kendim için kötüleştirdiğimin farkındaydım. Durup adamlarının kapıları kontrol etmelerini beklerken Michael Collins kulağıma eğilip fısıldamıştı.

"Sizi öldürmek istemiyorum, Anne Gallagher. Ama öldürürüm. Bunu biliyorsunuz, değil mi?" demişti.

Başımı sallamıştım. Tuhaf bir biçimde korkmamıştım. Sadece başımı çevirip gözlerinin içine bakmıştım.

"Ben iyi bir adam değilim," demişti acımasızca. "Bedelini ödemek zorunda kalacağım çok kötü şeyler yaptım. Ama bunları yapmamın her zaman iyi bir sebebi vardı."

"Size ya da İrlanda'ya bir tehdit değilim, Bay Collins. Yemin ederim."

"Bunu zaman gösterecek, Bayan Gallagher," diye karşılık vermişti. "Bunu zaman gösterecek."

Michael Collins haklıydı. Bunu zaman gösterecekti. Sadece zaman gösterebilirdi. Ve zaman beni haklı çıkaracaktı.

Düğün töreninin evsahipleri de O'Connell'a çıkan dar sokaktan geçip koşar adımlarla girişin önüne giden misafirlerine katıl-

dılar. Sis ve duman iç içe geçip yeni bir pus oluşturuyor, suçlularla suçsuzların şekillerini ve feryatlarını gerçekten uzaklaştırıyordu. Ve kimse kimin suçlu, kimin suçsuz olduğunu anlayamıyordu. Michael Collins ve arkadaşları nereden geldiği belli olmayan ve acı acı bağırarak uzaklaşan arabalara doluşup gecenin içinde ortadan kayboldular.

İki yönden de itfaiye arabalarıyla ilkyardım araçlarının sirenleri yaklaştı ve Thomas insanlar arasında dolaşarak acil müdahaleye ihtiyacı olanları otelin baktığı caddenin karşı tarafından toplamaya, ciğerleri yoğun dumana maruz kalmış misafirleri muayene etmeye ve durumu daha kötü görünenleri olay yerine gelmiş olan St. John Hastanesi'nin ambulanslarıyla göndermeye, diğerlerini ise yeni otel bulmaları için bırakmaya başladı. Ayakaltında durmamaya ve Thomas'ı gözden kaybetmemeye çalışarak orada dikilirken yağmur yağmaya başlayıp itfaiye erlerinin çabalarına yardımcı oldu. Meraklı seyirciler ve boş boş dolanan kalabalık sığınacak bir yer bulmak için koşarak uzaklaşıp bölgeyi büyük ölçüde boşalttı. Mantolarımız hâlâ Gresham'daydı ve yok olmuş görünüyorlardı, en azından o an için. Elbisem sıırıslıktı, saçlarımdan sular damlıyordu. Thomas ceketini çıkarıp omuzlarıma koydu ve son ambulans da uzaklaşırken beni cekete sımsıkı sarınmış, onu beklerken buldu.

"Burada yapabileceğim daha fazla bir şey yok. Hadi gidelim," dedi. Gömleği vücuduna yapışmıştı, saçlarını yüzünden çekip ellerini is lekeli yanaklarında gezdirerek suyu sildi ama kısa süre sonra yanakları yeniden ıslandı.

Gökyüzünden hızla dökülen yağmur saçaklardan akıyor, çatlaklar ve oyuklarda birikiyor, caddelerle binaların üzerlerine ıslak bir battaniye örtüyordu.

Caddelerden hızla geçerken Thomas elimi tutarak, beni yavaşlatan ve kaymama neden olan kırmızı yüksek topuklu ayakkabılarımda dengede durmama yardım ediyordu ama sımsıkı parmaklarından yayılan ve çenesine yerleşen gerginliğini avucumun içinde hissediyordum.

Evinin bulduğu mahalle girdiğimizde Thomas lanet okuyarak aniden durdu. Yağmurdan korunmak için beni bir saçağın altına çekti ve ceplerini karıştırmaya başladı.

“Evin anahtarı ceketimin cebinde,” dedi.

Elimi üzerimdeki ceketinin cebine soktum ama ânında hâlâ Gresham Otelinin vestiyerinde asılı duran pardösüsünden söz ettiğini fark ettim.

“Geri dönelim. Belki biri bizi vestiyere sokabilir ya da pardösünü çıkarabilir,” dedim, ısınmak için yerimde zıplayarak. Saçak bizi şiddetli sağanaktan koruyordu ama soğuktan korumuyordu ve bütün geceyi orada geçiremezdik.

Thomas, dudakları büzülmüş hâlde ve yüzünde düşünceli bir ifadeyle başını yavaşça iki yana salladı.

“İlk müdahaleyi yaptığım itfaiye erlerinden biri yangının vestiyerde başladığını söyledi, Anne. Bütün paltolar benzin içindeymiş. Kapı kilitliymiş ve havalandırmalar açılmış. Vestiyer düğün töreninin yapıldığı balo salonunun hemen yanında. Yoksa olayın bu kısmını bilmiyor muydun?” Bana dikkatle baktı, sonra bakışlarını başka tarafa çevirdi. Alnındaki bukleden sular damlıyordu, yüzündeki ifade durduğumuz yer kadar karanlıktı. Sesi sakın ve tam anlamıyla tekdüzeydi ama bariz bir beklentiyle doluydu.

Kendimi savunabileceğim bir yol yoktu. Söyleyebileceğim hiçbir şey durumu daha iyi yapmayacaktı, bu yüzden hiçbir şey söylemedim. Şakır şakır yağan yağmura bakarak sessizce saçağın altında durduk. Sağ tarafım vücuduna sımsıkı dayanacak kadar yaklaştım ona. Üşüyordum. Çok mutsuzdum. Ve onun mutsuzluğunun benimkini aştığının farkındaydım. Thomas kaskatı kesildi, gözlerini yüzüne dikip ellerimi sinekkaydı tıraşlı çenesine götürdüm. Çenesi kenetlendi, seğiren bir kas konuşmaya başlamam için sadece birkaç saniyem kaldığı konusunda beni uyardı.

Konuşmadım. İç çekerek başımı çevirdim ve etrafımızı saran sisin, tıpkı beni buraya getiren sis gibi tekrar evime dönmemi sağlayıp sağlayamayacağını düşündüm.

Thomas, "Bu akşamüstü Daniel'la konuştum," diye devam etti, sesi kırılgan bir tondaydı. "Silahların ortadan yok olduğunu söyledi. Liam, senin bu konuda bir şey biliyor olabileceğini düşünüyor. Doğruyu söylemek gerekirse, senin Anne Gallagher olmadığına inanıyor."

Tamamen hazırlıksız yakalanmıştım, nefesim kesildi. "Neden?" diye sordum. "Liam'in silahları hakkında neden bilgim olsun ki?" Doğru olmayan bu ithamı anlamıştım.

Thomas ânında, "Çünkü bilmen mümkün olmayan her şeyi biliyorsun," diye karşılık verdi. "Of be kadın! Artık ne düşünmem gerektiğini bilmiyorum."

"Silahlarla ya da onların ortadan yok olmalarıyla hiçbir ilgim yok. Gresham yangını ya da o tür herhangi bir olayla da hiçbir ilgim yok," dedim, kontrolümü kaybetmemeye çalışarak. Saçağın altından çıkıp meydandaki eve doğru yürümeye başladım. Eve çok yakındık ve başka ne yapacağımı bilmiyordum.

Thomas, "Anne!" diye bağırdı, ne büyük bir hayal kırıklığı içinde olduğu sesinden anlaşılıyordu. Bana güvenmemesi dayanılabilecek bir şey değildi. Onu anlıyor, hatta aynı duyguları paylaşıyordum. Ama bu çok yıpratıcı ve yorucuydu. Tehlikeli bir biçimde dağılmak üzereydim. Thomas'ı incitmek istemiyordum. Ona yalan söylemek istemiyordum. Buradan kaçıp gitmekten ve bu imkânsız masalın yazılı olduğu kitabı kapatmaktan başka bir şey istemiyordum.

"Eve gitmek istiyorum."

Thomas, "Yağmur hafifleyene kadar bekle," dedi. "Bir yolunu bulacağım."

Yüksek sesle konuştuğumu fark etmemiştim ama sesimi alçaltmadım. "Böyle yaşayamam." Bir kez daha, söylemek istemediğim bir şey söylemiştim.

Thomas adımlarını benimkilere uydurup dudak bükerek kuşku bir tonla, "Nasıl?" diye sordu.

Yağmurun yanaklarımdan süzülen yaşları gizlemesine izin vererek üzgün bir ifadeyle, "Böyle," dedim. "Olmadığım biri gibi

davranarak. Açıklayamayacağım şeyler yüzünden cezalandırılıp haklarında hiçbir fikrim olmayan şeyler yüzünden suçlanarak."

Thomas kolumu sımsıkı tuttu ama çekip kurtardım ve sendeleyerek ondan uzaklaştım. Bana dokunmasını istemiyordum. Onu sevmek istemiyordum. Ona ihtiyacım olmasını istemiyordum. Eve gitmek istiyordum.

"Düşündüğün Anne Gallagher değilim ben," dedim üzerine basa basa. "Ben o değilim!"

Thomas etrafımdan dolanıp yolumu keserek, "Kimsin o zaman? Ha? Oyun oynama, Anne," dedi. "Bilmen gereken şeyleri bana soruyorsun. Declan'dan hiç söz etmiyorsun. İrlanda'dan hiç söz etmiyorsun. Eskiden yaptığımız kadar konuşmuyorsun bu konuda. Zamanın yarısını kaybetmiş gibisin ve çok farklısın, o kadar değişmişsin ki seni ilk kez görüyormuş gibi hissediyorum. Ve gördüğümünden hoşlanmadığımı söyleyemem. Senden hoşlanıyorum." Buna tahammül edemez bir tavırla elini yüzünde gezdirerek gözlerindeki yağmur damlalarını sildi. "Ayrıca Eoin'i çok seviyorsun. O oğlanı seviyorsun. Başka biri olduğuna ikna olduğum her seferde ona bakışını, onu izleyişini görüyor ve senden kuşkulandığımı için deli olduğumu hissediyorum. Ama sana bir şey olmuş. Aynı değilsin. Ve bana bir şey anlatmuyorsun."

"Üzgünüm, Thomas," diye bağırdım. "Haklısın. Aynı Anne değilim. O öldü."

Thomas, "Sus. Bunu söylemekten vazgeç," dedi yalvarırcasına. Sabır için Tanrı'ya yakarırmışçasına yüzünü göğe çevirdi. İki eliyle saçlarını kavradı ve meydan boyunca uzanan sıra sıra evlere doğru birkaç adım atıp aramıza mesafe koydu. Thomas'ın evinin ışıkları bizimle alay edercesine hafifçe titreşerek yandı. Perdelerin arkasında bir gölge hareket etti ve Thomas gözlerini cansız ışık önündeki silüete dikmiş hâlde donakaldı.

"Biri gelmiş," dedi. "Evde biri var." Küfretti ve bir kez daha gökyüzüne yakardı. Duyulmayacak kadar alçak bir sesle, "Neden şimdi, Mick?" dedi ama ben duydum. Tekrar bana dönerek beni yanı-

na çekti ve yaşanan tartışmaya rağmen yakınında tuttu. Kendime daha fazla hâkim olamadım.

Kollarımı ona dolayıp yüzümü göğsüne gömdüm ve zamanımız dolmadan –aramızdaki imkânsızlığı hiç sayarak– ona sımsıkı sarıldım. Yağmur kaldırımları döverek saniyeleri sayıyordu. Thomas inleyerek adımı söyleyip dudaklarını saçlarıma bastırdı ve kollarını bana doladı.

“Anne. Ah, sevgili Anne. Seninle ne yapacağım?”

“Seni seviyorum, Thomas. Bunu hiç unutma, olur mu? Bu iş sona erdiğinde hep hatırla, olur mu?” dedim. “Daha iyi bir adamla hiç karşılaşmadım.” Hiç değilse buna inanmasına ihtiyacım vardı.

Heyecandan titrediğini hissettim ama içindeki karmaşayı belli eden çaresizlik dolu bir güçle bedenimi saran kollarını daha da sıkı. Kısa bir süre daha ona sarıldım, sonra kollarımı indirip geri çekildim. Ama Thomas beni bırakmadı, en azından tamamen bırakmadı.

Bezgin bir tonla, “İçerideki Mick. Bazı cevaplar talep edecek, Anne,” diye uyardı. “Ne yapmak istersin?”

Gözyaşlarımdan arasından ona bakarak yalvaran bir sesle, “Eğer bürün sorularınızı cevaplarsam bana inanacağına söz veriyor musun?” dedim.

Thomas, “Bilmiyorum,” deme dürüstlüğüne gösterdi. Hüsrânının dağılıp sağanak yağmurla akıp gittiğini, yerini teslimiyete bıraktığını fark ettim. “Ama sana şu sözü verebilirim. Bana ne anlattıysan anlat, seni korumak için elimden geleni yapacağım. Ve senden vazgeçmeyeceğim.”

“Gölde beni vuran kişi Liam’di,” dedim hiç düşünmeden. Bu, en korktuğum gerçektir. Bu çağa ve bu yere ait olan gerçek, Thomas’ın açıklayabileceği, hatta anlayabileceği gerçek.

Thomas donakaldı. Sonra doğru söyleyip söylemediğimi anlamak için gözlerimin içine bakarken kımıldamamı engellemek istiyormuşçasına ellerini kollarımdan çekip yüzümü avuçladı. Gördüğü şeyden tatmin olmuş olmalıydı ki dudaklarını birbirine

bastırarak başını salladı. Neden, nasıl ya da ne zaman olduğunu sormadı. Hiçbir açıklama istemedi.

"Bana her şeyi anlatacak mısın? Mick'e de?" diye sordu.

Nefese nefese, "Evet," dedim, teslim olmuşum. "Ama çok uzun... imkânsız... bir hikâye ve anlatmam biraz zaman alacak."

"O zaman şu yağmurdan kurtulalım." Beni kendine çekip sarmaladı ve eve doğru, pencerelerden süzülen yumuşak ışığa doğru yürüdük.

Thomas emreder bir tonla, "Bekle," dedikten sonra beni bırakıp verandaya çıkan merdivenleri tırmandı. Önceden belirlendiği açıkça belli olan bir ritimle kendi kapısını çaldı ve kapı aralandı.

Michael Collins ikimize de bir bakış attı ve merdivenleri işaret etti.

"Kurulandığınızda konuşuruz. Joe şömineyi yaktı. Bayan Cleary kilerde ekmek ve kıymalı börek bırakmış. Joe'yla ben yedik ama daha çok var. Hadi. Berbat bir gece yaşıyoruz."

Bayan Cleary, Thomas'ın Dublin'deki kâhyasıydı. Mick'in sağ kolu olan Joe O'Reilly şaşkın şaşkın bakıyordu. Burası Thomas'ın evi olmasına rağmen komutları Michael Collins'in veriyor olması onu etkilemiş görünüyordu ama benim daha fazla teşvik edilmeye ihtiyacım yoktu. Merdivenleri çıktım, ayakkabılarım vıcık vıcık, dişlerim takırdıyordu. Sendeleyerek Thomas'ın bana verdiği odaya gittim, Bayan O'Toole'un kan lekeli mavi sabahlığını kurtardığı gibi üzerimdeki kıyafetleri de kurtarmasını umarak Thomas'ın ceketini ve kırmızı elbiseyi çıkardım. Üstümüz başımız kurum kaplıydı, is kokuyordu. Sabahlığı üzerime geçirdim, eşyalarımı topladım ve sıcak bir banyo yaptım. Michael Collins geçirdiğim zamana söylenirse çok kötü olurdu. Saçımı ve vücudumu sabunladım, duruladım, bir kez daha tepeden tırnağa sabunlandım. Nihayet aşağıya indiğimde saçım hâlâ ıslaktı ama geri kalan her yerim temiz ve kuruydu. Evdeki üç adam mutfak masasının etrafında oturmuş konuşuyorlardı, ayak seslerimi duyunca sesleri alçaldı.

Thomas ayağa kalktı, yüzündeki kir temizlenmişti ama endişe hâlâ duruyordu. Üzerinde temiz, kuru bir pantolon ve beyaz bir gömlek vardı. En üst düğmeyi iliklememişti, kolları kıvrılmıştı. Dirsekleriyle bileklerinin arasındaki güçlü görüntü ve omuzlarındaki gerginlik ortaya çıkıyordu.

"Otur, Anne. Yanıma." Michael Collins eliyle yanındaki boş sandalyeye hafifçe vurdu. Masa kareydi ve her kenarında bir sandalye vardı. "Sana Anne diyebilir miyim?" diye sordu. Ayağa kalktı, ellerini ceplerine soktu ve huzursuz bir tavırla yeniden oturdu.

Her yeri saran bir sona erme duygusu hissederek itaatkâr bir şekilde yanına oturdum, sanki uyanmak üzere olduğum bir rüyada kısıp kalmıştım. Sağımda Joe O'Reilly, solumda Collins oturuyordu. Thomas ise tam karşımdaydı, mavi gözleri sıkıntılı ve tuhaf bir biçimde sevecendi. Az sonra yaşanacak olaydan beni kurtaramayacağının farkındalığıyla dişleri kenetlenmişti. Onu rahatlamak istedim ve gülümsemeye çalıştım. Yutkundu ve tebessümüne karşılık veremediği için özür dilercesine başını bir kez iki yana salladı.

Michael Collins, "Söyler misin, Anne," dedi, "bu gece Gresham'da olacakları nasıl bildin? Tommy, onu uyaran sen değilmişsin gibi davranmaya çalışıyordu ama berbat bir yalancıdır. Onu bu yüzden severim."

"Oisín ve Niamh'in hikâyesini biliyor musunuz, Bay Collins?" diye sordum, yumuşak bir tonla ve isimleri *-usheen* ve *neev-* doğru telaffuz etmenin rahatlığıyla. Bu hikâyeyi Galce öğrenmiştim ve bu dili daha yazmayı bile öğrenmeden konuşmaya başlamıştım.

Michael Collins'i şaşırtmıştım. O, bir cevap bekliyordu ama ben cevap vermek yerine soru sormuştum. Tuhaf bir soru.

"Biliyorum," dedi.

Gözlerimi Thomas'ın solgun gözlerine dikip benden vazgeçmeyeceği sözüne tutundum. Zaman yolculuğu yaptığım günden beri birkaç kez aklıma gelen Oisín ve Niamh'i düşündüm bir kez daha; hikâyelerimizin benzerliği etkileyiciydi.

Hikâyeyi, öğrendiğim biçimde, yani Galce anlatmaya başladım. İrlandaca kelimelerim masanın sakın bir sessizliğe gömülmesine neden oldu. Sonsuz Gençlik Ülkesi Tír na nÓg'un prensesi Niamh, yüce Fionn'un büyük oğlu Oisín'i Loch Leane kıyılarında bulmuştu, Thomas'ın beni buluş şeklinden pek farklı değildi. Collins homurdandı, O'Reilly kıpırdandı ama Thomas hareketsiz oturuyor ve ben, bu kadim hikâyeyi her kelimesi eski olan bir dilde anlatırken gözlerimin içine bakıyordu.

"Niamh, Oisín'e âşık olmuş. Onunla gelmesini söylemiş. Ona güvenmesini. Ve onu mutlu etmek için gücünün yettiği her şeyi yapacağına söz vermiş," dedim.

Michael Collins, "Sorumu cevaplamanın tuhaf bir yolu bu, Anne Gallagher," diye mırıldandı ama sesinde yumuşama vardı, Galce telaffuzum onun kuşkularını azaltmıştı gibiydi. İrlandaca konuşan birinin Kraliyet için çalışıyor olması mümkün değildi. Efsaneyi anlatmaya devam ederken sözümü kesmedi.

"Oisín, Niamh ona kendi dünyasından ayrı bir yer olan krallığını anlattığında ona inanmış ve ülkesini terk edip onunla gitmiş. Oisín'le Niamh birkaç yıl çok mutluymuşlar ama Oisín ailesini ve arkadaşlarını özlemiş. Yemyeşil arazileri ve gölü özlemiş. Hiç olmazsa kısa bir ziyarette bulunmak üzere geri dönmesine izin vermesi için Niamh'e yalvarmış. Niamh, onun geri dönmesine izin verirse neler olacağını biliyormuş ve Oisín'in gerçeği kendi gözleriyle görmeden anlamayacağını fark edince kalbi kırılmış." Boğazım acıdı ve kısa bir an susup cesaretimi toplamak için Thomas'ın yüzümden ayrılmayan bakışları karşısında gözlerimi kapattım. Thomas'ın bana inanmasına ihtiyacım vardı ama bu inancı kaybettiği ânı görmek istemiyordum.

"Niamh, Oisín'e gidebileceğini ama adı Ay Işığı olan atından inmemesini, ayağını İrlanda toprağına değdirmemesini söylemiş. Ve ona geri dönmesi için yalvarmış," dedim.

Joe O'Reilly, devamında ne geleceğini anlayarak, "Zavallı Oisín. Zavallı Niamh," dedi.

"Oisín günler süren yolculuk sonrası babasının arazisine ulaşmış. Ama her şey değişmiş. Ailesi gitmiş. Evi de. İnsanlar değişmişler. Geçmişteki kaleler ve büyük savaşçılar yok olmuşlar," dedim. "Oisín, şaşkınlıktan Niamh'in unutmaması için yalvardığı şeyi unutup Ay Işığı'ndan inmiş. Ayağı yere değdiği anda çok yaşlı bir adama dönüşmüş. Tír na nÓg Ta'da zaman, Eire'deki zamandan farklıymış. Ay Işığı koşarak ondan uzaklaşıp onu orada bırakmış. Oisín bir daha ne Niamhe dönmüş ne de Sonsuz Gençlik Ülkesi'ne. O da insanlar onun hikâyesini ve devlerle savaşçıların soyundan geldiklerini öğrensinler diye dinleyen herkese anlatmış."

Collins ellerini başının arkasında birleştirip son derece ciddi ve düşünceli bir ifadeyle, "Neden geri dönemediğini, Niamh'in neden onu aramaya gelmediğini hep merak etmişimdir. Kaç yaşındaydı? Güzel prenses yaşlı bir adam istemedi belki de," dedi.

Thomas Galce, "*Cad ata á rá agat a Aine?*" diye mırıldandı. Tekrar gözlerinin içine baktım, midem sıkışıyordu, avuçlarım terlemişti. Gerçekte ne demeye çalıştığımı öğrenmek istiyordu.

"Tıpkı Oisín gibi, kendiniz yaşamadan anlamayacağınız şeyler var," dedim.

Joe sıkılmış bir ifadeyle alnını ovaladı. "İngilizce konuşabilir miyiz? Benim İrlandacam sizinki kadar iyi değil, Anne. Bildiğim bir hikâye dinlemek başka bir şey, sohbet etmek bambaşka. Ben de anlamak istiyorum."

Tekrar İngilizceye dönerek, "Michael küçük bir çocukken babası onun İrlanda için büyük işler yapacağını tahmin ediyormuş. Amcası da çok benzer bir şey söylemiş. İkisinin de bu tür bir şeyi bilmesi nasıl mümkün olabilir?" diye sordum.

Michael, "*An dara sealladh*," diye mırıldandı. "Önsezi. Bazıları ailemde böyle bir beceri olduğunu söyler. Bence bir babanın küçük oğluyla gurur duyması sadece."

"Ama zaman babanı haklı çıkardı," dedi Thomas ve Joe, yüzünde bağlılık dolu bir ifadeyle onu onaylarcasına başını salladı.

"Bildiğim şeyi açıklayamam. Sizin için hiçbir anlam ifade et-

meyecek açıklamalar bekliyorsunuz benden. Kulağa çılgınca gelecek ve benden korkmanıza neden olacak şeyler. Ne size ne de İrlanda'ya bir tehdit olmadığını söylemiştim. Ve size verebileceğim tek güvence bu. *Nasıl bildiğimi açıklayamam ama eğer faydası olacaksa ne bildiğimi söylerim.* Kapıların kilitleneceğini ve bir yangın başlatılacağını olay başlamadan sadece kısa bir süre önce fark ettim. Murphy kadehini kaldırdığında... biliyordum işte. Ateşkes anlaşması imzalanacağını da önceden biliyordum. Tarihini biliyordum ve Thomas'a söyledim, hatta onun henüz anlaşmadan haberi bile yoktu."

Thomas hafifçe başını salladı. "Evet, Mick, söyledi."

"İngiltere'yle anlaşma şartlarını görüşmek üzere kasım ayında Londra'ya gönderileceğinizi de biliyorum, Bay Collins. Bay de Valera geri planda duracak. İmzalanmış bir anlaşmayla döndüğünüzde İrlanda halkının büyük çoğunluğu buna destek verecek. Ama de Valera ve Dáil'in ona sadık birkaç üyesi desteklemeyecek. Kısa süre sonra İrlanda İngiltere'yle savaşmıyor olacak. Birbirimizle savaşacağız."

Michael Collins'in gözleri doldu ve yumruğunu dudaklarına bastırdı. Ellerini saçlarının arasına sokup yavaşça kalktı, çektiği ıstıرابı izlemek korkunçtu. Sonra aşırı bir öfkeyle çay tabağını ve bardağını alıp duvara fırlattı. Thomas ona yeni bir tane verdi ve onlar da aynı kaderi paylaştı. Ardından içinde bir parça kıymalı börek kalmış olan tabak geldi, patates parçaları ve ekmek kırıntıları mutfağın her yanına dağıldı. Michael eline geçen her şeyi arka arkaya kırarken gözlerimi boş sandalyesinden ayıramıyordum. Karnımdaki titreme bacaklarıma inmişti ve masanın altındaki dizlerim kontrol edilemez bir biçimde titriyordu. Michael yeniden yerine oturduğunda öfkesi dinmişti ve bakışları sertti.

"Daha başka ne anlatabilirsin?" diye sordu.

26 Ağustos 1921
(devamı)

Gözlerimle görmesem, kulaklarımla duymasam inanmazdım. Anne aslanın inine girdi ve canavarı sakinleştirdi, hem de mükemmel bir İrlandacayla anlattığı bir hikâyeye dışında hiçbir şey kullanmadan. Üstelik bunun onu kurtarmayacağını, aksine suçlu çıkaracağını çok iyi biliyordu.

İrlanda putperest köklerini çok uzun süre önce terk etti ama benim Anne'imde Kelt rahibi kanı var. Bundan eminim. Yumuşacık bakışlarında, mırıl mırıl sesinde, kelimeleriyle yaptığı büyüde var bu. Bir kontes değil o, bir cadı. Ama içinde şeytanlık, kötü niyet yok. Belki de sonunda Mick'in sevgisini kazanması bu yüzden.

Mick onlarca soru sordu ona ve Anne cevaplayabileceği her soruyu tereddüt etmeden cevapladı, cevaplayamayacağını iddia ettikleriniyse sakin bir itirazla geri çevirdi. Şaşkınlıkla, hayranlıkla ve gururla onu izledim. Mick daha önce nerede olduğunu ve göle nasıl geldiğini sormadı... bunlar benim sorularımdı. Mick, İrlanda'nın ayakta kalıp kalamayacağını, Lloyd George'un anlaşmanın kendi payına düşen kısmına uyup uymayacağını, İngiltere'den ayrılmanın bir mağlubiyet olup olmayacağını ve İngilizlerin İrlanda topraklarından gerçekten geri dönmek üzere çekilip çekilmeyeceklerini öğrenmek istedi. Anne, sadece Mick sayılı günü kalıp kalmadığını sorduğunda tereddüt etti.

"Ne tarih ne de İrlanda sizi unutacak, Bay Collins," dedi Anne. "Söyleyebileceğim tek şey bu." Bence Mick ona inanmadı ama baskı da yapmadı. Ve buna sevindim.

Mick ve Joe sonunda arka kapıdan gizlice çıkıp onları bekleyen bir arabaya binerek gittiklerinde Anne birçok şeyi konuşmanın verdiği rahatlamaıyla bitkin düştü, başını mutfak masasına koyup masanın kenarını sımsıkı tuttu. Omuzları titriyor, sessiz sessiz ağlıyordu. Sakinleştirmeye, ayağa kaldırmaya çalıştım ama bacakları onu taşımadı ve sendeledi. Onu kucaklayıp şöminenin karşısındaki sallanan sandalyeye, adamlara ve malzemelere göz kulak olmasını istediğim geceler Bayan Cleary'nin oturup örgü ördüğü yere taşıdım.

Anne kıvrılıp bana sokuldu ve ona sarılmama izin verdi. Onu ürkütmekten, yanımdan kaçmasından korktuğumdan nefes bile almadım. Ya da kendim kaçmaktan. Bacaklarını altına aldı ve başını çevirip yüzünü omzuma koydu. Gömleğimin altına işleyen ılık nefesi ve gömleğimi ıslatan gözyaşları, ona daha da sıkı sarılma, onu daha da kendime, yakınıma çekme arzusu uyandırdı. Güçlü nefesim –uzun süredir tuttuğum nefesim– saçlarını uçuşturdu ve kollarımı daha da sıkıp kıpırdamadan durdum. İkimizin ağırlığı birleşince sallanan sandalyenin ahşap zemin üzerinde çıkardığı ses ve bana hem zihinsel hem de bedensel olarak canlı olduğumu hatırlatan göğsümdeki kalp atışının yankısı arttı. Onun da. Ellerim ileri geri sallanan sandalyenin ritmine uyarak Anne'in sırtını okşuyordu. Konuşmuyorduk ama aramızda gerçekleşen bir sohbet vardı.

Şömineye en yakın olan pencere birden zangırdayıp Anne'nin nefesinin kesilmesine, başının hafifçe kalkmasına neden oldu.

"Hişt," diyerek onu sakinleştirdim. "Sadece rüzgâr."

"Hangi hikâyeyi anlatmaya çalışıyor?" diye mırıldandı, tükenmiş duygular yüzünden sesi çatlıktı. "Rüzgâr her hikâyeyi bilir."

"Bana anlatsana, Anne," diye fısıldadım. "Bana anlatsana."

"Kurgunun gelecek olduğunu söyleyen bir öğretmenim var-

di. Kurgudışının da geçmiş olduğunu söylerdi. Biri şekillendirilip yaratılabilir. Diğeriyse yapılamaz," dedi.

"Bazen ikisi de aynı. Hikâyeyi kimin anlattığına bağlı tamamen," dedim ve birden artık umursamadığımı fark ettim. Daha önce nerede olduğunu ya da ne tür sırlar sakladığını umursamıyordum. Sadece kalmasını istiyordum.

Sanki yeni bir şiir okuyormuş gibi, "Adım Anne Gallagher. İrlanda'da doğmadım ama İrlanda hep içimde oldu," diye başladı. Gözlerimiz ateşe, bedenlerimiz birbirine kenetlenmişti ve kelimelerinin beni bir kez daha uzaklara götürmesi için kendimi akışa bıraktım. Zamanın düz ve doğrusal akmadığı, paralel ve birbirine bağlı olduğu; nesilden nesle aynı yolu takip eden, aynı katmanı olmasa bile aynı uzamı paylaşan bir daire şeklinde aktığı çağa ait bir Oisín ve Niamh efsanesiydi bu.

"1970 yılında Amerika'da, baba tarafından büyükbabasının adını almış Declan Gallagher'le yazı New York'ta geçirmeye gelen ve bir daha geri dönmeyen İrlandalı Helen Keefe'nin kızı olarak dünyaya geldim. Belki de dönmüştür. Belki de rüzgâr ve su onları uzaklara götürdüğünde İrlanda ona sahip çıkmıştır," diye fısıldadı. "Onları çok az hatırlıyorum. Altı yaşındaydım, şu an Eoin'ın olduğu yaşta."

"1970'te mi?" diye sordum ama cevap vermedi. Hiç acele etmeden devam etti. Beynim kalbime karşı çıkıyor olsa da ses tonundaki iniş çıkışlar sorularımı susturdu.

"Eoin'la ben yer değiştirdik," dedi anlaşılması güç bir ifadeyle. "Kimin yetişkin kimin çocuk olduğu belli değil." Kısa bir an sustu, dalgınlaştı. Düşüncelerim bir sürü yöne kayarken sabit bir yerde oturup sallanmaya devam ettim.

"Büyükbabam kısa bir süre önce öldü. Dromahair'de büyümüş ama gençken oradan ayrılmış ve bir daha geri dönmemiş. Neden bilmiyorum... ama benim için yaptığına inanmaya başlıyorum. Daha ben doğmadan öncesinden beri bu hikâyeyi, şu an yaşadığımız hikâyeyi bildiğini."

Korkudan ağzım kurumuş bir hâlde, "Büyükbabanın adı neydi?" diye sordum.

"Eoin. Adı Eoin Declan Gallagher'di ve ben onu çok severdim." Sesi çatladı, konuşmasının hikâye anlatmaktan itirafa dönmesi, hikâye anlatıcılığını bırakması ve sadece kollarımın arasındaki kadın olması için dua ettim. Ama o, devam etti, ağzından çıkan her kelimeyle gerginliği daha da arttı.

"Küllerini İrlanda'ya, Lough Gill'e getireceğime söz verdirtti bana. Ben de sözümü tuttum. İrlanda'ya, Dromahair'e geldim ve kayıkla göle açıldım. Onunla vedalaştım ve küllerini suya savurdum. Ama geri dönerken sis o kadar yoğunlaştı ki yönümü bulamadım. Kıyıyı göremiyordum. Her yer bembeyazdı, bu dünyadan göçüp gittiğimin farkında olmadan ölmüş-tüm sanki. Bir anda sisin ortasından bir tekne çıktı, içinde üç adam vardı. Onlara seslendim, yardımı istedim. Sonrasında bildiğim tek şey, birinin bana ateş ettiği ve suya düştüğüm."

"Anne," dedim yalvarırcasına. Susmasını istiyordum. Daha fazlasını duymak istemiyordum. "Lütfen sus," dedim teskin edici bir tonla. Yüzümü saçlarına gömüp iniltimi boğdum. Kalp atışlarını bedenimde hissediyordum, yumuşak memeleri korkusunu saklayamıyordu. Bana anlattıklarına inanıyordu, hem de imkânsız olan her kelimesine.

"Sonra sen geldin, Thomas. Beni buldun. Bana adımla hitap ettin ve kurtarıldığımı, her şeyi sona erdiğini düşündüm. Meğer sadece başlangıçmış. İşte buradayım, 1921 yılında ve eve nasıl geri döneceğimi bilmiyorum," diyerek ağlamaya başladı.

Yapabildiğim tek şey, az önce anlattıklarını unutmaya can atarak saçını okşamak ve ona sarılarak ileri geri sallanmak oldu. Söylediklerini ne geri aldı ne de gülerek geçiştirdi ama koltuğun sallanmasıyla uyuşmuş ve ikimiz de kendi düşüncelerimize dalmış oturmaya devam ederken gerginliği gitgide azaldı.

"Gölün karşı kıyısına geçtim ve geri dönemem, değil mi?" diye mırıldandı ve ne demek istediği çok açıktı. Söylenen kelimeler duyulmamış olabilirlerdi.

"Masallara inanmayı uzun süre önce bıraktım, Anne." Sesim, sessizlikte çalan bir ölüm çanı gibi kederliydi.

Anne hâlâ kucağımda kıvrılmış hâldeydi ama başını göğsümden kaldırıp gözlerimin içine baktı, dalgalı saçları güzel yüzünde hafif bir isyan ifadesi yaratıyordu. Ellerimi o saçların arasına daldırıp dudaklarını dudaklarıma çekmek ve onu öperek bu çılgınlığı, bedbahtlığı, kuşkuyu, hayal kırıklığını yok etmek istedim.

"Masallara inanmanı beklemiyorum, Thomas."

"Beklemiyor musun?" Sesim niyet ettiğimden daha sert çıkmıştı ama yüreğimdeki uğultuya, damarlarımdaki uyarıya kulaklarımı tıkamadan önce ondan uzaklaşmalıydım. Onu öpmezdim. Şimdi olmazdı. Anlatılan bunca şeyden sonra olmazdı. Kalktım ve yavaşça onu yere indirdim. Başını kaldırmış, gözlerini benden ayırmadan bakıyordu, yeşil gözleri şömineden yayılan ışıktaki sıcak bir altın rengine dönmüştü.

"Hayır," diye cevap verdi, yumuşak bir sesle. "Ama bana... inanmaya gayret edecek misin?"

Yalan söyleyemediğim ama onu incitmek de istemediğim için yanağına dokundum sadece. Ama sessizliğim yeterli bir cevap oldu. Anne, bana belli belirsiz iyi geceler diledikten sonra dönüp üst kata çıktı. Bense şimdi burada oturmuş, ateşe bakarak olan her şeyi bu deftere yazıyorum. Anne her şeyi itiraf etti... ama hâlâ hiçbir şey bilmiyorum.

T. S.

16

DELİ TOM

*Şarkı söylüyordu saçığın altında uyuyan
Yaşlı deli Tom:
Hangi değişiklik çıkardı düşüncelerimi yoldan
Ve görmeye hevesli gözlerimi.
Dumanlı bir fitile çeviren ne
Doğanın kusursuz, değişmez ışığını.*

—W. B. Yeats

Bir yerde, eğer sevdikleri şeylere öncelik vermezlerse insanların gerçekte kim olduklarını asla öğrenemeyeceklerini okumuştum. Hayatım boyunca iki şeyi her şeyden daha fazla sevdim ve bu iki şey benim kimliğimi şekillendirdi. Kimliklerimden biri büyükbabamın bana öğrettikleriyle gelişti. Bu kimlik, bana olan sevgisi, birbirimize olan sevgimiz ve birlikte geçirdiğimiz yaşamla sarmalandı. Diğer kimliğimse hikâye anlatma sevgimle şekillendi. Kafayı para kazanmaya takmış, çoksatanlar listelerinde yer alan ve biri bittiği anda bir sonraki kitabını yazmaya başlayan bir yazar oldum. Büyükbabamı kaybettiğimde kimliklerimden birini kaybetmiştim ve şimdi diğerini de kaybettim. Artık *New York Times*'in çoksatanlar listesindeki yazar Anne Gallagher değildim. Declan'ın dul eşi, Eoin'ın annesi, Thomas'ın arkadaşı, Dublin doğumlu Anne Gallagher'dim. Benim olmayan birkaç kimlik üstlenmiştim ve onları iyi

taşımak için elimden geleni yapsam da bu kimlikler beni yıpratmaya ve engellemeye başlamıştı.

Dublin seyahatinden sonraki haftalarda Thomas mesafeliydi, mümkün olan her anda benden uzak duruyor, uzak durması mümkün olmadığında kibar bir ilgisizlik sergiliyordu. Öyle olmadığımı bilmesine rağmen bana yine Declan'ın Anne'i gibi davranıyordu. Kabul edemeyeceği bir gerçeği anlatmıştım ona, bu yüzden beni Declan'ın Anne'i olarak sarıp sarmalıyor, diğer rolü vermeyi reddediyordu. Bazen sanki çaresiz bir hastalık yüzünden ölüyormuşum gibi acı çeken ve üzüntülü bir ifadeyle bana bakarken yakalıyordum onu.

Thomas Dublin'e geri döndü ve tedavisi biten Robbie O'Toolé'u Garvagh Glebe'e geri getirdi. Robbie'nin kaybettiği gözünün üzerinde gözle görünür bir leke, başının yan tarafında onu öfkeli gösteren bir yara izi ve sol yanında hafif bir dermansızlık vardı. Yavaş hareket ediyordu, erkenden yaşlanmış genç bir adam gibiydi, silah kaçakçılığı yaptığı ve Yedeklere pusu kurduğu günleri geride kalmıştı.

Kimse Liam'dan ve kayıp silahlardan söz etmiyordu ama tay nihayet doğmuş ve hepimizi yalan söylemiş olmaktan kurtarmıştı. Neyse ki Destekçilerin komutanı da Garvagh Glebe'e geri dönmedi ve bana yöneltilen tüm kuşkular ve suçlamalar sessizce rafa kalktı. Yine de yastığımın altında bıçakla uyuyordum ve Daniel O'Toolé'dan yatak odamın kapısına kilit takmasını istedim. Liam Gallagher, bana karşı kendini güvende hissediyor olabilirdi ama ben ona karşı kendimi güvende hissetmiyordum. Bir hesaplaşma ânı yaşanacaktı, bundan hiç şüphem yoktu. Bu endişe beni bitap düşürüyor, bu merak uykumdan çalıyordu.

Durmadan gölü düşünüyor, bir kayığı dalgalara doğru ittiğimi ve bir daha geri dönmediğimi hayal ediyordum. Her gün bunu düşünerek sahil boyunca yürüyor ve her gün denemeye isteksiz bir hâlde geri dönüyordum. Eoin'i terk etmeye isteksiz bir hâlde. Thomas'ı terk etmeye isteksiz bir hâlde. Kendimi, yeni Anne'i geride

bırakmaya isteksiz bir hâlde. Büyükbabam için acı çekiyordum, çocuk değil yetişkin bir erkek olan büyükbabam için. Hayatım için yas tutuyordum, kadın olarak geçirdiğim hayatım için değil yazar olarak geçirdiğim hayatım için. Ama seçim yapmak kolaydı. Burayı seviyordum. Ve nihayetinde, sevmeyi geri dönmekten daha çok istiyordum.

Önümdeki yıllar, gelip geçecek yıllar –benim için halihazırda gelip geçmiş yıllar– üzerimde büyük bir ağırlığa da neden oluyordu. İrlanda'nın neler yaşayacağını biliyordum. Her değişimi ve dönüşümü, her dağılmayı ve yıkımı değil elbette. Ama zorlu hedefleri biliyordum. Anlaşmazlıkları. Bitmez tükenmez çatışmaları ve huzursuzlukları. Ve tüm bunların ne uğruna olduğunu merak ediyordum. Ölümler ve acılar. Savaş vardı ama savaşın sona erdiği bir zaman da vardı. İrlanda'nın durumunda, zaman bütün bu sorunları çözmek için pek de yardımcı olmadığını kanıtlamıştı.

Eoin, beni çevreleyen, gitgide kararan tüneldeki tek ışıktı. Ama gerçek, o mutluluğu bile karartıyordu. Onu sevmem, ona yalan söylememi haklı çıkarmıyordu. Ben bir sahtekârdım ve ona olan düşkünlüğüm gerçeği değiştirmiyordu. Tek savunmam, niyetimin zarar vermek ya da aldatmak olmamasıydı. Ben, şartların kurbanıydım –mümkün olmayan, imkânsız, kaçınılmaz şartların– ve bu şartlar altında elimden gelenin en iyisini yapmaya çalışıyordum.

Eoin'la birlikte uzak diyarlara yolculuklar ve maceralarla dolu birkaç kitap yazmıştık. Thomas, Dublin'deki itirafım ve Eoin'in hikâyeleri arasındaki bağlantıyı kurmuştu. Tıpkı Eoin'in hikâyelerindeki küçük oğlan gibi ben de bir kayığa binip Lough Gill'e açılmış ve kendimi başka bir dünyada bulmuştum. Thomas kelimelere dikkatle bakmış, sonra yüzünü âdeta kara bulut gibi kaplayan farkındalıkla gözlerini bana dikmişti. Ardından da ortadan kaybolmuş ve Eoin'la ben yattıktan sonra hikâyelere resimler eklemişti.

Hikâye yazmadığımız zamanlarda Eoin'a saati söylemeyi, okumayı ve yazmayı öğretmeye başlamıştım. O da benim gibi solaktı.

Kalemi nasıl tutacağını, harfleri düzgün sıralar hâlinde nasıl yazacağını gösterdim ona, böylece okula başladığında hazır olacaktı. İkimiz de istemiyor olsak da bu çok yakında gerçekleşecekti. Eylülün son pazartesi günü Thomas, Eoin ve ben sessizce okul binasına doğru yürüyorduk, Eoin gittiğimiz yer yüzünden o kadar mutsuzdu ki ayaklarını sürüyordu.

“Bana evde ders veremez misin, anne?” diye hafifçe mızızlandı. “Bu çok daha hoşuma gider.”

Thomas, “Hasta ziyaretleri sırasında annene benim ihtiyacım var, Eoin. Senin de arkadaşların olacak. Babanla ben çocukken tanıştık. Eğer evde eğitim alırsan ömür boyu sürecektir bir arkadaş edinme şansını kaçırabilirsin,” dedi.

Eoin kuşkulu görünüyordu. Birkaç arkadaşı vardı zaten ve muhtemelen okula gitmeden de onları görebileceğini düşünüyordu. Ayrıca Thomas, Dublin’den döndüğümüzden beri hasta ziyaretlerine giderken beni yanına almıyor, benimle yalnız kalmak istemiyordu.

Thomas, Eoin’ın ikna olmadığını görünce ağaçların arasındaki açık alana saklanmış küçük bir kulübeyi işaret etti, daha önce gördüğüm ama ne olduğunu fazla düşünmediğim bir kulübeydi bu. Terk edilmiş olduğu belliydi ve yapraklar her yanını kaplamaya başlamıştı.

Thomas, “Kulübeyi görüyor musun, Eoin?” diye sordu.

Eoin evet dercesine başını salladı ama Thomas bizi de peşinden sürükleyerek yürümeye devam etti. Havada yağmur kokusu vardı.

“Bir zamanlar bu kulübede bir aile yaşırdı. Bizim gibi bir aile. Ama sonra büyük kıtlık başladı ve aile karnını doyuramaz oldu. Bazıları öldü, bazıları da karınlarını doyurabilecekleri işler bulmak için Amerika’ya gitti. İrlanda’nın her köşesinde terk edilmiş evler var. İrlanda’yı yaşanır hâle getirmek için okula gitmek zorundasın ki insanlar ölmesin. Arkadaşlarımız burayı terk etmek zorunda kalsın.”

“Yiyecek hiçbir şey yok muydu, Doktor?”

Thomas, yetmiş yıl önce ülkeyi kasıp kavuran kıtlığı hâlâ görebiliyormuş gibi gözlerini manzaraya dikip, “Yiyecek vardı ama patates yoktu,” diye cevap verdi.

“Başka bir şey yiyemezler miydi?” diye soru Eoin. Bu merakı yüzünden onu öpebilirdim. Cevabı gerçekten bilmiyordum, oysa bilmem bekleniyordu. Bu olaylar hakkında daha fazla bilgi sahibi olmam gerekirdi. Yaptığım araştırma İç Savaşa yönelikti, ondan önceki yıllara değil. Kulaklarımı dört açıp harabe hâline gelmiş ve terk edilmiş kulübeye bakmak için döndüm.

Thomas, “Patates yetişmiyordu,” diye açıkladı. “Mahsullerde bir hastalık vardı. İnsanlar, ailelerini yıl boyu küçük bahçelerinde yetiştirdikleri patateslerle beslerlerdi. Patates yetişmeyince yiyecek bir şeyleri kalmadı. Birçok ailenin domuzu vardı ama patates olmadan domuzlarını da besleyemediler. Bu yüzden domuzlar ya öldü ya da yenmeyecek kadar zayıfladı. Ve ailelerin hiçbir şeyi kalmadı.

“İngiliz arazi sahiplerinin tarlarında hâlâ tahıl yetişiyordu ama o tahıl satılıyor ve gemilerle İrlanda dışına gönderiliyordu. Ailelerin ne tahıl alacak paraları ne de yeterli arazileri vardı, hatta kendilerine yetecek kadar tahıl yetiştirecek araçları bile yoktu. Sığır ve koyun vardı ama ikisine birden sahip olan insan sayısı çok azdı. İnekler ve koyunlar tahıl yemekten şişmanladılar ve onlar da gemilerle ülke dışına gönderildiler. Yoksul insanlar –yani İrlanda halkının çoğu– gitgide karınlarını doyuramaz ve daha çaresiz hâle gelirken sığır ve koyun etiyle yün diğer ülkelere satıldı.”

Eoin tereddütlü bir ifadeyle, “Yiyecek çalamazlar mıydı?” diye sordu. “Ninem aç olsa ben çalardım.”

“Bunun sebebi nineni sevmen ve onun sıkıntı çektiğini görmek istememen. Ama çalmak çözüm değildi.”

Sorduğum gerçek bir soru değil, felsefi bir yaklaşım, bir tür meydan okumaymışçasına sakın bir tonla, “Çözüm neydi peki?” dedim.

Thomas, hatırlamamı istiyormuş, bir zamanlar Anne Gallagher'in içinde alev alev yanan davayı çekip çıkarmak istiyormuş gibi bir ifadeyle gözlerini bana dikip konuşmaya devam etti.

"İrlandalılar asırlardır rüzgârda savruluyorlar... Tazmania, Batı Hint Adaları, Amerika... Alınıyor, satılıyor, çoğalıyor ve köleleştiriyorlar. Sözleşmeli kölelik yüzünden İrlanda'nın nüfusu yarıya indi. Kıtık sırasında bu adada bir milyon insan daha öldü. Burada, Leitrim'de annemin ailesi, arazi sahibinin yarıcılarına acıması ve kiralari kıtlık süresince ertelemesi sayesinde ayakta kaldı. Büyükanem arazi sahibinin evinde hizmetçi olarak çalışıyordu ve günde bir kez mutfakta yemek yiyor, artık yemekleri de kardeşlerine getiriyordu. Ailesinin yarısı göç etti. Kıtık sırasında iki milyon İrlandalı göç etti. İngiliz hükümeti oralı bile olmadı. Oysa İngiltere burnumuzun dibinde. Biz buraları terk ederken ya da açlıktan ölürken kendi işgücünü göndermesi çok kolay. Gerçekten yerimiz doldurulabilirdi – *doldurulabilir*." Thomas'ın sesi acılı değildi. Üzgündü.

Eoin, "Onlarla nasıl savaşıyoruz?" diye sordu, hikâyenin ciddiliği ve yaşananların üzüntüsü nedeniyle yüzü kıpkırmızı olmuştu.

Thomas, "Okumayı öğrenerek. Düşünerek. Bilgi sahibi olarak. Daha iyi ve daha güçlü hâle gelerek ve birlik olup, 'Yeter. Bize böyle davranamazsınız,' diyerek," dedi yumuşak bir tonla.

Eoin ciddi bir ifadeyle, "Bu yüzden okula gidiyorum," diye karşılık verdi.

"Evet. Bu yüzden okula gidiyorsun," dedi Thomas.

Hissettiklerim boğazımda bir yumru oldu ve gözlerimden akmakla tehdit etti beni ama büyük bir çabayla gözyaşlarımı bastırdım.

"Baban öğretmenlik yapmak isterdi, Eoin. Bunu biliyor muydun? Eğitimin ne kadar önemli olduğunun farkındaydı. Ama yerinde duramadı. Annen de öyle," diye ekledi Thomas, gözlerimin içine bakarak.

Buna verecek bir cevabım yoktu; yerimde durmak benim için hep kolay olmuştu. Oturup zihnim beni çok uzaklara götürene,

artık kendi içinde değil de uzak diyarlarda olana dek hayal kura-
bilirdim. Diğer Anne'le aramdaki fark her geçen gün artıyordu.

Eoin, Thomas'ın elini sıkıp kasketinin siperliğinin ucundan
ciddiyetle ona bakarak, "Ben de senin gibi doktor olmak istiyο-
rum, Thomas," dedi.

Sesimi yeniden kazanıp, "Olacaksın, Eoin. Kesinlikle olacak-
sın," diye ona güvence verdim. "Dünyanın en iyi doktorlarından
biri olacaksın. Akıllı ve kibar olduğun için insanlar seni çok seve-
cekler ve sen onların hayatını daha yaşanır hâle getireceksin."

Eoin, "İrlanda'yı da daha yaşanır hâle getirecek miyim?" diye
sordu.

Okul bahçesine girmeden önce ona sarılabilmek için çömele-
rek, "İrlanda'yı benim için daha yaşanır bir hâle getiriyorsun zaten.
Hem de her gün," dedim.

Küçük kollarını bana dolayıp sımsıkı sarıldı ve yanağımdan
öptü, sonra aynısını Thomas'a yaptı. Bahçedeki oğlanlara doğru
koşuşunu ve şapkasıyla küçük okul çantasını bir kenara atıp ânın-
da bizi unutuşunu izledik.

"Neden gerçekleşmeme ihtimali olan şeyler söylüyorsun ona?"
diye sordu Thomas.

"Eoin doktor olacak. Akıllı ve kibar biri olacak. Büyüdüğün-
de harika bir adam olacak," dedim yumuşak bir sesle, duygularım
yine kabarıyordu.

Thomas iç çekerek, "Ah, Kontes," dedi. Bu sevgi ifadesi karşı-
sında yüreğim hop etti. Thomas dönüp yoldan aşağı doğru yürü-
yerek okuldan uzaklaşmaya başladı, ben de küçük okula ve Eoin'in
parlak başına son bir bakış atıp peşinden gittim.

Birlikte yürürken Thomas, "Öyle bir adam olacağına inanmak
hiç de güç değil," dedi. "Neticede Declan'ın oğlu."

"Declan'dan çok senin oğlun. Declan'ın kanından olabilir ama
kalbi ve ruhu senin gibi."

Thomas bu düşünce bir ihanetmiş gibi, "Böyle söyleme," diye-
rek karşı çıktı.

“Gerçek bu. Eoin sana çok benziyor, Thomas. Tavırları, iyiliği, bir soruna yaklaşma tarzı. O senin oğlun.”

Thomas başını bir kez daha iki yana sallayarak karşı çıktı, bağlılığı böyle bir övgüyü kabul etmesini zorlaştırıyordu. “Declan’in nasıl biri olduğunu unuttun mu, Anne? Işık saçan bir kişiliği vardı. Tıpkı Eoin gibi.”

Yumuşak bir tonla, “Bilmediğim bir şeyi unutamam, Thomas,” diye hatırlattım ona. İrkildiğini hissettim ve içimde kabaran hayal kırıklığını yuttum. Birkaç dakika konuşmadan yürüdük. Thomas’ın elleri ceplerinde, bakışları yerdeydi. Bense kollarımı kavuşturmuş, gözlerimi ileri dikmişim ama onun attığı her adımın ve söylemek istediği her kelimenin farkındaydım. Nihayet konuşmaya başladığında bir baraj patladı âdeta.

“Bilmediğin şeyi unutamayacağını söylüyorsun. Ama sen İrlandalısin Anne. Anne Gallagher’in gülüşü var sende. Onun cesareti var. Saçların onunki gibi koyu renk ve kıvrıkcık, gözlerin aynı onunkiler gibi yeşil. İrlanda dilini konuşuyorsun. İrlanda halkının efsanelerini ve hikâyelerini biliyorsun. Yani istediğin kadar başka biri olduğunu söyle, ben senin kim olduğunu *biliyorum*.”

Ağaçların arasından gölü görebiliyordum. Hava kararmış, şiddetli bir yağmur başlamış, bulutlar suya çökmüş, dalgalarla rüzgâr arasında sıkışıp kalmıştı. Gözlerim batıyor, göğsüm sıkışıyordu. Ona arkamı döndüm ve patikadan aşağıya, göle doğru yürümeye başladım. Otlar onun kelimelerini fısıldadı... “Ben senin kim olduğunu *biliyorum*.”

“Anne, bekle.”

Hızla ona doğru döndüm. “Ona çok benzediğimi biliyorum. Fotoğraflarını gördüm. Neredeyse ikiz gibiyiz. Kıyafetleri bana uyuyor, ayakkabıları da. Ama biz farklı insanlarız, Thomas. Eminim bunu görüyorsundur.”

Başını iki yana sallamaya başladı... İnkâr ediyor, inkâr ediyor, inkâr ediyordu.

“Bana baksana! İnanmanın zor olduğunu biliyorum. Çoğu za-

man ben de inanmıyorum. Sürekli uyanmaya çalışıyorum. Ama uyanmaktan da korkuyorum çünkü o zaman sen olmayacaksın, Eoin olmayacak. Ve ben yine yalnız olacağım."

Thomas gözlerini kapatıp inlercesine, "Bunu neden yapıyorsun?" dedi.

Yalvarır gibi, "Bana neden bakmıyorsun?" diye sordum. "Beni neden görmüyorsun?"

Thomas başını kaldırıp beni inceledi. Gözlerimiz birbirine kenetlenmiş, arzularımız çarpışarak yolun kenarındaki otların içinde karşılıklı dikildik. Sonra Thomas derin bir iç çekip elini saçında gezdirdi ve yeniden dönüp yanıma geldi. Bu kez bana öncekinden daha yakındı, beni öpmek, sarsmak ve pes ettirmek istiyor gibi görünüyordu.

Ben de aynı duygular içindeydim.

"Gözlerin hatırladığımdan farklı... Daha farklı bir yeşil. Ot yeşili değil, deniz yeşili. Dişlerin de daha düzgün," diye fısıldadı.

Büyük ninemin pahalı diş teli takma lüksü olmamıştı. Thomas'ın bakışları dudaklarıma kaydı ve yutkundü. Üstdudağıma dokundu ama elini hemen çekti. Yeniden konuşmaya başladığında sesi daha yumuşaktı, acı verici bir şeyi kabul ediyormuş gibi isteksizce konuşuyordu.

"Declan'ın Anne'inin ön dişleri arasında boşluk vardı. Dişini fırçalarken seni izlediğimde bu boşluğun olmadığını fark ettim. Önceden o boşlukta ıslık sesi çıkarır ve bunun tek müzik yeteneğin olduğunu iddia ederdin."

Göğsümde kabaran rahatsız edici duyguların bir kısmını salıvererek güldüm. "Kesinlikle dişlerimin arasından ıslık sesi çıkaramam." Hiçbir önemi yokmuş gibi omuz silktim. Aslında o kadar önemi vardı ki güçlkle nefes alıyordum.

"Gülüştün aynı. Tıpkı Eoin'inki gibi," diye devam etti Thomas. "Ama Declan'ın metaneti de var sende. Gerçekten acayip bir durum. Sanki ikisi de senin içinde... geri gelmiş gibi."

"Geldiler, Thomas. Anlamıyor musun?"

Yüzü duygularla âdeta titredi ve bir kez daha başını iki yana salladı; bu kadarı çok fazlaymış, inanması çok zormuş ve neler olduğunu kavrayamıyormuş gibi bir tavırdı bu. Ama devam etti, sesi alçaktı, sanki kendi kendine konuşuyordu. "Eski Anne'e o kadar benziyorsun ki..." O an aramızdaki farkı gördüğüne inanamıyormuş gibi yüzünü buruşturdu... "Hiç kimse o olduğundan kuşku duymaz. Ama o... çok daha... uyanıktı." Bu kelimeyi seçmesinin sebebi daha iyisinin aklına gelmemiş olmasıydı sanki, yine de irkil-dim ve yüzümün yanmaya başladığını hissettim.

"Ben gayet zekiyim."

"Öyle misin gerçekten?" Dudakları kıvrıldı ve yüzündeki gerginliğin yerini keyif aldı.

İçimde bir öfke dalgası kabardı. Bana gülüyor muydu?

"Zekândan söz etmiyorum, Anne. Eski Anne'in çok keskin çizgileri vardı. Senin gibi dingin değildi. O... gergindi. Güçlüydü. Tutkuluydu ve doğruyu söylemek gerekirse yorucuydu. Bunun sebebi belki de öyle olmak zorunda hissetmesiydi. Ama senin yumuşaklığın çok güzel. Bakışların yumuşak. Buklelerin yumuşak. Sesin yumuşak. Gülümsemen sıcacık ve yumuşacık. Bundan utanma. İrlanda'da çok az yumuşaklık kaldı artık. Eoin'in seni bu kadar sevmesinin sebeplerinden biri de bu."

Öfkem söndü ve içimde tamamen farklı bir duygu kabardı.

"Sen iyisin, bunu biliyorsun," dedi düşünceli bir hâlde. "Aksa-nun. Bizden biri gibi konuşuyorsun. Aynı Anne gibi konuşuyorsun. Ama bazen dilin kayıyor. Unutuyorsun... ve ardından, olduğunu iddia ettiğin kız gibi konuşmaya başlıyorsun."

"Olduğumu iddia ettiğim kız," diye mırıldandım. Sadece kısacık bir an inançsızlığı geride bıraktığımı ümit etmişim. Belki de bırakmamıştık. "İnanıp inanmaman bu durumu daha az gerçek yapmaz, Thomas. Bana tam olarak olduğumu söylediğim kişi gibi davranmana ihtiyacım var. Bunu yapabilir misin? Çünkü bana ister inan ister inanma, ister yalan söylediğimi düşün istersen deli ya da hasta olduğumu, henüz gerçekleşmemiş olayları biliyorum

ve bilmem gerektiğini düşündüğün şeylerin yarısını bilmiyorum. Ben, Anne Finnegan Gallagher değilim. Ve sen bunu biliyorsun. İçin için bunun farkındasın. Komşularının ya da kasabadaki dükkân sahiplerinin isimlerini bilmiyorum. Saçımlı nasıl yapacağımı, bu iğrenç çorapları nasıl giyeceğimi, yemek yapmayı, dikiş dikmeyi ya da 'Riverdance'i da." Eteğimin altındaki korsenin bağını hızla çektim, tekrar şak diye bacağıma vurdu.

Thomas birkaç uzun nefes alış süresi boyunca sessiz kaldı, gözlerini gözlerime dikip düşündü. Sonra dudakları bir kez daha kıvrıldı ve bu kez kahkahalarla gülmeye başladı, sanki susmak istiyor ama yapamıyormuş gibi elini ağzına götürdü. "Riverdance da neyin nesi?" dedi, gülmekten sesi hırıltılı çıkıyordu.

"İrlanda dansı. Biliyorsun." Kollarımı iki yanımda dümdüz tutarak topuklarımı yere vura vura "*The Lord of the Dance*"'in berbat bir taklidini yapmaya başladım.

Thomas kıkırdayarak, "Riverdance, öyle mi?" dedi.

O da ellerini kalçalarına koyup topuklarını yere vura vura adımlar atarak dans etmeye başladı, ben onu taklit etmeye çalışırken kahkahalarla gülüyordu. Ama onu taklit edemedim. Harikaydı, çok hızlıydı. Keman sesini kafasının içinde duyuyormuş gibi yolda dans ederek eve doğru gidiyordu. Suratsız doktor, kuşkulu Thomas gitmişti ve gök gümbürdemeye, yağmur damlaları üstümüze düşmeye başladığında Dublin'e, oradaki yağmura, sallanan sandalyeye ve imkânsız gerçeklerle bozduğumuz yakınlığa geri dönmüştük.

Eve geri dönmedik. Brigid ve O'Tooleların en az dördü oradaydı. Thomas beni, temiz saman kokulu, kısırağın ve yeni doğmuş yavrusunun gaz çıkarma ve kişneme sesleriyle dolu ahıra çekti. Kapıyı sürgüledi ve beni duvara yaslayıp dudaklarını kulağıma yaklaştırdı.

"Sen deliysen ben de deliyim. Bundan sonra Deli Tom olaca-

ğım, sen de Çılgın Jane olabilirsin," dedi. Yeats göndermesi karşısında gülümsedim, kalbim deli gibi çarpmaya başladı ve gömleğini sımsıkı tuttum.

"Gerçek şu ki delirmiş *hissediyorum*. Geçtiğimiz ay boyunca aklımı yavaş yavaş yitirdim," dedi nefes nefese. Soluğu saçlarımı kıpırdattı ve kulak mememi gıdıkladı. "Ne doğru, ne yanlış bilmiyorum. Yarından ya da önümüzdeki haftadan ötesini göremiyorum. Bir yandan hâlâ Declan'ın Anne'i olduğuna inanıyorum ve bu şekilde hissetmek bana çok yanlış geliyor."

"Declan'ın Anne'i değilim," dedim ânında ama o konuşmaya devam etti, kelimeler dudaklarından dökülüyordu, dudakları o kadar yakındı ki başımı çevirdiğimde yanaklarıma sürtünüyordu.

"Nereye gideceğini ya da daha önce nerede olduğunu idrak edemiyorum. Senin için korkuyorum, kendim ve Eoin içinse ödüm kopuyor. Bu yüzden, eğer durmamı söylersen duracağım, Anne. Geri çekileceğim ve ihtiyacın olan şey olmak için elimden geleni yapacağım. Ve bir gün... eğer... gidersen, tüm bunları Eoin'a açıklamak için her şeyi yapacağım."

Dudaklarımı boynunun damarlı çıkıntısına bastırdım ve pürüzsüz derisini dudaklarımın arasına aldım, onu damgalamak, kulağının altında atan nabzını içime çekmek istiyordum. Ellerimi göğsüne bastırdığımda kalp atışını hissettim ve içimde bir şey belirginleşti, sanki o an bir seçim yapıldı ve geleceğim olacak bir geçmişe adım attım.

Sonrasında başımın duvara çarpmasına, ayak parmaklarımın kıvrılıp bükülmesine neden olacak bir şevkle yüzümü kavrayıp vücudum onunkiyile aynı hizaya gelene kadar beni çekerek parmak uçlarıma kaldırdı ve dudaklarını dudaklarıma yapıştırdı. Uzun bir süre, yeniden dans etmeyi öğrenen dudakların, gizli köşeleri araştıran dillerin uyumsuzluğunu yaşadık ve sonra bu çılgınlık yerini sakın bir arzuya bıraktı. Dudaklarını dudaklarımdan çekip burnunu boynumun alt kısmına soktu, yanağını bluzumun yakasından kaydırarak dizlerinin üzerine çöktü. Dakikalar önce yüzü-

mü kavrayan elleri odaklanmamı istercesine kalçalarımı kavradı. Dizlerinin üzerindeydi, yüzü vücudumun en mahrem yerindeydi; elbisemin üzerinden öpücükler kondurarak her yanıma saran, mırıldanmama ve inlememe neden olan ıslak bir sıcaklık yarattı.

O an geçtikten uzun bir süre sonra bile kafamın içinde yankılanan bir ses çıkardım, devam etmesi ya da son vermesi için yalvaran bir feryattı bu. Beni yere çekti, elleri kalçalarımın yukarı doğru çıkıp göğüs kafesimi sardı; artık altında yatıyordum. Saçının dağınık buklelerini sımsıkı avuçladığımda dilini dilime dolayıp ellerini eteğime götürdü ve sıcaklık karnımdan birbirine yapışmış dudaklarımıza ve karışmış nefeslerinize yayıldı.

Sonra Lough Gill kıyılarına ardı ardına ve sakince vuran, yalpalayarak yaklaşan, ardından geri çekilen ve sonra yeniden gelen dalgalar gibi beni sarsarak üzerimde hareket etmeye başladı, ta ki tek hissedebildiğim şey beni saran su ve uzayıp giden gelgit olana dek. Dudaklarım nasıl öptüğünü unuttu, kalbim ne zaman atacacağını unuttu, ciğerlerim neden havaya ihtiyacı olduğunu unuttu. Thomas hiçbir şey unutmadı, beni kaldırıp kendine çekti ve öpücüğüme hayat üfledi, kalbimi onunkiyle birlikte çarpması için kandırdı, dudaklarıma adını söylemeyi hatırlattı. Saçımı okşadı ve dalga geri çekilip beni soluksuz bıraktığında bedeni hareketsizleşti, unutilan her şey hatırlandı.

1 Ekim 1921

Sık sık eğer İngilizler birazcık daha insancıl olsalardı İrlandalılar şu an oldukları kişiler olurlar mıydı diye düşünüyorum. Daha makul olsalardı. Gelişmemize izin verselerdi. Her hakkımız elimizden alındı, sürekli hor görülerek yetiştik. Bize hayvan gibi davrandılar, buna rağmen boyun eğmedik. Cromwell zamanından beri İngiliz çizmelerinin altında eziliyoruz ama hala İrlandalıyız. Dilimizi kullanmamız yasaklandı ama konuşmaya devam ettik. Dinimiz her defasında yok edilmeye çalışıldı ama ibadet etmeye devam ediyoruz. Dünyanın geri kalanı bir nevi değişim geçirip yeni bir düşünce ve ilim akımı yüzünden Katolikliği terk ettiklerinde biz ayak diredik. Neden? Çünkü bu, İngilizler kazandı anlamına gelecekti. Sırf öyle olamayacağımız söylendiği için biz Katolik'iz. Bir insanın elinden almak istediğiniz şey her zaman daha fazla istenir. İnsan, sahip olamayacağı söylenen şeye sahip olmaya can atar. Elimizdeki tek başkaldırı kimliğimiz.

Anne'in kimliği ona özgü bir başkaldırı ve bundan vazgeçmeyi reddediyor. Bir ay boyunca kalbimle... onunla mantığım arasında gidip geldim ama hemen hemen tek kelime etmedim. Sessizce ikna ettim, yalvardım, yakardım, razı ettim ama o geri adım atmadı, saçma sapan konuşmakta ısrar etti.

Kalbime ona sahip olamayacağımı söyledim ama kanımdaki muhalif İrlandalı isyan etti ve o benim dedi. İmkânsızı kabullenip teslim olduğumda kader bir kez daha onu elimden almaya çalıştı. Belki de kader gözümdeki perdeyi kaldırdı sadece.

Anne göl kenarında Eoin'la oynuyordu; kıyıya vuran dalgaların miskin köpüklerine gire çıka koşarken eteğini o kadar

yukarı toplamıştı ki eğer onları akşam yemeğine çağırmaya gelen Brigid olsaydı şaşkına dönerdi. Sırf ona bir süre baka-
bilmek, gölün gri-yeşil fonundaki solgun bacaklarının ışıltısı-
nın tadını çıkarabilmek için durdum. Yüreğimde hoş duygular
uyandırdı. Eoin'la birlikte gitgide solan ışıpta gülerek dans edİ-
şini izledim; bukleleri sallanıyor, tay gibi bacakları suya girip
çıkıyordu. Sonra kollarının arasında O'Toolcların doğum gü-
nünde aldıkları kırmızı top olan Eoin kayıp düştü, çakıllı kum
dizlerini sıyırdı, topu elinden kayıp suya düştü. Onun düşüşü
beni hayal dünyasından çekip çıkarınca bayırdan aşağı doğru
inmeye başladım, o sırada Anne onu kucaklayarak kaldırdı.
Ama Eoin'i asıl üzen bacaklarındaki sıyrıklar değil suda uzak-
laşan topuydu. Topunu işaret ederek ciyak ciyak bağırmaya
başladı, Anne ânında onu yere koyup top alınamayacak kadar
uzaklaşmadan önce onu kurtarmak için koşmaya başladı.

Koşarak göle girdi, beklenen durumu engellemek için etek-
lerini tutarak dizlerine kadar suya girdi. Top ulaşılabilircek me-
safenin ötesine geçmişti. Anne kıyıdan biraz daha uzaklaşıp
ona yetişmeye gayret etti ve top onu daha derine çekti. Yersiz
bir korkuya kapıldım ve onu topu yakalamaya çabalamaktan
vazgeçirmek için bağırarak koşmaya başladım. Eteğini bırakıp
beline kadar suya dalarak bata çıka uzaklaşan kırmızı küreye
doğru güçlkle ilerledi.

Çok uzaktaydım. Sahile doğru hızla koşarken geri dönmesi
için bağırdım; görüntüsü belirsiz bir serap gibi kısa bir an tit-
reşti. Camdan bakar gibi görünüyordu, elbisesinin beyazı puslu
bir şeride, saçlarının koyuluğu akşamın gölgelerine dönüştü.

Eoin çığlık atmaya başladı.

Suları sıçratarak ve geri dönmesi, burada kalması için ba-
ğırarak gitgide bulanıklaşan suretine doğru koşarken bu ses ka-
famin içinde yankılanıyordu. Kırmızı top, tıpkı ufuktaki güneş
gibi yavaş yavaş uzaklaşmaya devam etti ve kendimi suya atıp
az önce Anne'in durduğu yere gittim ve geride kalan soluk gö-

rüntüsüne uzandım. Kollarım boş döndü. Ona seslendim ve ısrarla yeniden hamle yaptım, parmaklarımı belli belirsiz bir kumaşın içinden geçti. Elimi kapatıp kumaş kıvrımlarını yakaladım ve sanki denizden birini kurtarıyormuş gibi bir uçtan diğer uca kadar onu kendime doğru çektim, sonunda ellerim Anne'in elbisesiyle doldu.

Ne sahili görebiliyordum ne de gökyüzüyle suyu birbirinden ayırt edebiliyordum. İki arada kalmıştım, ayaklarım kumda kayıyordu ve tamamen beyaz bir örtüyle kaplanmıştım. Anne'i, sırtının ve bacaklarının hatlarını hissedebiliyordum ama onu göremiyordum. Pes etmeyi asla kabul etmeyerek kollarımı onun hayaletine doladım ve onu arkamdan çekerek Eoin'in sisin içinde çalan bir düdük gibi yankılanan çığlıklarına doğru yürümeye başladım. Sonra Anne'in adımı söylediğini duydum, beyazlık dağıldığında sahil görünür oldu ve Anne bir bütün olarak kollarımın arasında belirdi. Onu kaldırıp göğsüme bastırarak açgözlü sudan ve zamanın pençesinden kurtardım. Ayaklarımızın altında çakıllı kumu hissettiğimizde kollarımız birbirimize dolandı. Eoin kucaklaşmış bedenlerimizin arasına girip tıpkı Anne'in bana sarıldığı gibi ona sımsıkı sarıldı.

"Nereye gittin, anne?" dedi ağlayarak. "Beni terk ettin! Doktor da beni terk etti!"

"Sakin ol, Eoin," diyerek onu yatıştırmaya çalıştı. "Biz iyiyiz. Buradayız." Ama oğlanın az önce şahit olduğu olayı inkâr etmedi.

Kalp atışlarımız sakinleşene ve gerçeklik duygusu geri dönene dek nefes nefese, rahatlamış bir hâlde bir kol, bacak ve elbise yığını olarak uzandık. Eoin korkusunu tamamen unutmuş bir hâlde doğruldu ve neşe içinde sahile geri dönmüş olan masum kırmızı topunu işaret etti.

Kendini sımsıkı saran kollarımızdan ve cevaplanmamış sorulardan kurtardı. Sonra koşarak gidip topunu aldı ve bayıra

yöneldi. Brigid akşam yemeği için bizi beklemekten yorulmuştu ve evi sahilden ayıran ağaçların arasından bize sesleniyordu. Ama biraz daha beklemesi gerekecekti.

"Oradaydın, suda yürüyordun," diye fısıldadım. "Sonra bulanıklaştın... tıpkı kalın bir camdaki yansıma gibi oldun ve kaybolmak üzere olduğunu fark ettim. Gidiyordun ve ben seni tekrar göremeyecektim." İmkânsız olan şeyi kabul etmiştim. Anne'in başkaldırısına katılmışım.

Anne solgun ve ciddi yüzünü kaldırıp alacakaranlıkta gözlerimin içine baktı. Yeni inanan birinin vaftiz coşkusuyla görmek için yüz ifademi inceledi ve ben, inancımı ispat etmek için devam ettim.

"Gerçekten Anne Finnegan değilsin, değil mi?"

"Değilim Thomas." Anne gözlerini benimkilere kenetleyerek başını iki yana salladı. "Hayır, değilim. Anne Finnegan Gallagher benim büyük ninem ve evimden çok ama çok uzaktayım."

"Ah, canım. Çok özür dilerim." Dudaklarımı alnına değdirip yanaklarını öptüm, ardından hâlâ teninde olan ve ağzına doğru süzülen damlacıkları takip ettim. Onu kırarım korkusuyla, gölde dağılıp gitme riski olan bir kâğıt bebekmiş gibi hissederek yavaşça ve dikkatle öptüm.

T. S.

17

KORKUNÇ BİR GÜZELLİK DOĞDU

*O da vazgeçti sonunda
Bu rasgele oyundan;
Sırasında o da değişti,
Değişti kökten;
Korkunç bir güzellik doğdu.**

—W. B. Yeats

Bana inanıldığı anda güneş bulutların arkasından çıkıyormuş gibi her şey değişti. Fırtına dindi, karanlık kalktı, yüreğim bu ani kabullenişle sıcacık oldu ve uzun süredir arkalarına sindiğim ağır katmanlardan bir anda kurtuldum.

Thomas da özgürleşmişti; kendi gözleri tarafından özgürleştirilmiş ve sırlarımı hiç şikâyet etmeden sırtlanıp benimle birlikte taşımaya başlamıştı. Bir sürü sorusu vardı ama en ufak bir şüphesi yoktu. Çoğu gece, ev sakin olduğunda gizlice odama geliyor, yatağıma giriyordu ve ellerimiz birbirine kenetlenmiş hâlde kısık sesle imkânsız şeylerden söz ediyorduk.

“1970 yılında doğduğunu söylemiştin. Hangi ay? Hangi gün?”

* William Butler Yeats, *Her Şey Beni Ayartabilir*, 1916 Paskalya Ayaklanması, çev: Cevat Çapan, Sözcükler Yayınevi, 2011

"20 Ekim. Otuz bir yaşına basacağım. Ama... mantıken var olmadığımı göre yaş alamam." Gülümsedim ve kaşlarımı oynattım.

Thomas azarlar bir tonla, "Yani yarından sonra," dedi. "Doğum günün olduğunu söyleyecek miydin bana?"

Omuz silktim. Bu, ilan edeceğim bir şey değildi. Brigid'in "gerçek" Anne'in doğum gününü bildiğinden emindim ve aynı gün olduğundan kuşkuluydum.

Sanki yıllar sonra gireceğim yaşma şimdi girmek bu bilgiyi ondan saklamamın cezasıymış gibi pis pis sırtarak, "Sen benden yaşlısın," dedi.

"Yaşlı mıyım?"

"Evet. Ben otuz birime Noel'de giriyorum."

"Sen 1890'da doğdun. Bense 1970'te. Benden seksen yaş büyüksün, *ihhtiyar*," diye onunla dalga geçtim.

"Bu dünyada geçirdiğim süre senden iki ay daha az, Kontes. Sen daha yaşlısın."

Gülerek başımı iki yana salladım: Thomas dirseklerinden destek alarak doğruldu ve bana baktı.

"İşin neydi? 2001 yılındaki Anne ne iş yapardı?" diye sordu. "2001"i sanki böyle bir tarih asla var olmayacakmış gibi bariz bir şaşkınlıkla söylemişti.

"Hikâyeler anlatıyordum," dedim. "Kitap yazıyordum."

"Ah, elbette. Başka ne yapabilirsin ki?" diye fısıldadı, şaşkınlığı beni gülümsetti. "Tahmin etmem gerekirdi. Ne tür hikâyeler yazıyordun?"

"Aşk hikâyeleri. Sihir. Tarih."

"Şimdi de onu yaşıyorsun."

"Aşk mı yoksa sihir mi?" diye fısıldadım.

"Tarih," diye mırıldandı ama yüzüme dikili gözleri parlak, bakışları yumuşaktı. Eğilip beni hafifçe öptü ve sonra geri çekildi. Öpüşmenin sohbeti durdurduğunu keşfetmiştik ve ikimiz de birbirimize olduğumuz kadar konuşmaya da açtık. Nihayet konuş-

maya geri döndüğümüzde kelimeler, öpücüklerle daha da anlam katıyordu.

“Neyi özlüyorsun?” diye sordu, nefesi dudaklarımı gıdıklıyor, midemde kelekler uçuşmasına, kalbimin arzuyla dolmasına neden oluyordu.

“Müziği. Müziği özlüyorum. Yazarken klasik müzik dinlerim. Hikâyelerdeki duyguları yansıtan tek müzik türü o. Ve seni asla engellemez. Yazmak duygularla ilgilidir. Duygular olmadan sihir olmaz.”

Thomas aklı karışmış bir hâlde, “Nasıl müzik dinleyerek yazıyorsun? Tanıdığın bir sürü müzisyen mi var?” diye sordu.

Kıkırdayarak, “Hayır,” dedim. “Hiç yok. Müzik kolaylıkla kaydediliyor ve kopyalanıyor, böylece istediğin zaman çalabiliyorsun.”

“Gramofon gibi mi?”

“Evet, gramofon gibi. Ama çok daha iyisi.”

“Hangi besteciler?”

“En sevdiklerim Claude Debussy, Eric Satie ve Maurice Ravel.”

“Hımm, Fransız erkeklerinden hoşlanıyorsun anlaşılan,” diye dalga geçti.

“Hayır. Piyanoyu seviyorum. O dönemi. Müzik çok güzel ve anlaşılırmış.”

“Başka neyi özlüyorsun?” diye sordu.

“Kıyafetleri özlüyorum. Çok daha rahat. Özellikle de iç çamaşırları.”

Karanlıkta sessizleşti, onu utandırdığımı düşündüm. Bazen beni şaşırtıyordu. Tutkulu ama özele saygılıydı, ateşliydi ama duygularını saklayabiliyordu. Sadece Thomas mı böyleydi yoksa belli bir asaletin ve nezaketin hâlâ görgülülük olduğu o devrin erkeklerine özgü bir durum muydu emin değildim.

Thomas boğazını temizleyerek, “Üstelik çok daha küçük,” diye mırıldandı.

“Dikkatini çekmiş.” O tatlı sızı yeniden başladı.

“Bakmamaya çalıştım. Birden ortaya çıkışın o kadar inanılmazdı ki kıyafetin, kulaklarındaki delikler ve ufak tefek bir sürü başka şey için makul bir sebep bulmak ve görmezden gelmek kolay oldu.”

“Bize en mantıklı gelen şeye inanırız. Gerçek kimliğim mantıklı gelmiyor.”

“Daha fazlasını anlatsana. Seksen yıl sonraki dünya nasıl bir yer?” diye sordu.

“Dünya hayatı kolaylaştıran şeylerle dolu. Hızlı yemek, hızlı müzik, hızlı yolculuk. Ve bu yüzden çok daha küçük. Bilgi paylaşımı çok kolay. Sonraki yüzyılda bilim ve teknoloji hızla değişecek, âdeta sıçrayacak. Tıptaki ilerleme şaşırtıcı, senin için bir cennet gibi, Thomas. Neredeyse zaman yolculuğu kadar olağanüstü olan yeni aşılar ve antibiyotikler keşfedildi.”

Thomas, “Ama insanlar hâlâ okuyorlar,” dedi.

“Evet. Şükürler olsun ki hâlâ kitap okuyorlar.” Güldüm. “Hiçbir gemi bizi bir kitap kadar uzaklara götüremez,” diye alıntı yaptım.

Thomas, “Emily Dickinson,” diyerek beni tamamladı.

“En sevdiklerimden biri.”

“Yeats’i de seviyorsun.”

“Yeats’i hepsinden çok seviyorum. Sence bir gün onunla tanışabilir miyim?” Yarı şaka yapıyordum yarı ciddiydim. William Butler Yeats’le tanışabilme düşüncesi o an aklıma gelmişti. Eğer Michael Collins’le tanışabildiysem Yeats’le, yazar olmak istememe neden olan o kelimeleri yazan adamla da tanışabilirdim.

Thomas, “Bu ayarlanabilir,” diye mırıldandı. Odamda ay ışığının yumuşattığı hoş bir loşluk olmasına rağmen Thomas’ın yüz ifadesini görmemi engellemiyordu. Kaşları çatıldı; parmağımla gözlerinin arasındaki ince çizgiyi düzelterek oraya yerleşmiş olan endişe verici düşünceleri dile getirmesi için onu cesaretlendirmeye çalıştım.

“Seni bekleyen biri var mı, Anne? Amerika’da seni *her şeyden* çok seven biri? Bir erkek?” diye fısıldadı.

Ah. Demek ki korkusu buydu. Kelimeler henüz dudaklarımdan dökülmeden başımı iki yana sallamaya başladım.

“Hayır. Kimse yok. Sebep belki hırs. Belki de sadece kendimi meşgul edebilmem. Ama işime verdiğim enerjiyi ve dikkati hiç kimseye veremedim. Bu dünyada beni en çok seven kişi artık 2001 yılında değil. Burada.”

Thomas, “Eoin,” dedi.

“Evet.”

“Hayal edilmesi en zor şey bu belki de... Küçük oğlumun büyümüş ve ölmüş olması.” İç çekti. “Bunu düşünmek istemiyorum.”

“Eoin ölmeden önce seni de beni sevdiği kadar sevdiğini söyledi. Onun için bir baba gibi olduğunu söyledi ve bunu bilmiyordum. Seni bir sır olarak sakladı, Thomas. Son geceye kadar senin hakkında hiçbir şey bilmiyordum. Seninle benim fotoğraflarımızı gösterdi bana. Anlamadım. Onları büyük ninemin fotoğrafları sandım. Bir de defter verdi. Günlüğün. İlk birkaç yazıyı okudum. Ayaklanma hakkında yazdıklarını okudum. Declan ve Anne hakkında yazdıklarını. Onu bulmak için nasıl çabaladığını. Şimdi keşke hepsini okusaymışım diyorum.”

“Okumamış olman daha iyi belki de,” diye mırıldandı.

“Neden?”

“Çünkü o zaman henüz yazmadığım şeyleri bilecektin. Bazı şeyleri keşfetmek daha iyi. Bazı yolların bilinmeden kalması daha iyi.”

“Günlüğün 1922 yılında bitiyor. Tam tarihini hatırlamıyorum. Defter ilk sayfadan son sayfaya kadar dolu,” diye itiraf ettim telaşla. Bu... O tarih beni rahatsız eden bir şeydi. Günlüğün sonu bizim hikâyemizin sonuymuş gibi hissediyordum.

“Sonrasında başka bir defter daha olacak. Çocukluğumdan beri günlük tutarım. Raflar dolusu günlüğüm var. Hepsi ilginç yazılar,” dedi, yüz ifadesi buruktu.

“Ama Eoin’a onu verdin. Onda olan sadece oydu,” diye karşılık verdim.

"Belki de okuman gereken sadece oydu, Anne," dedi.

"Ama okumadım. Hepsini okumadım. Hatta çoğunu okumadım. 1918 sonrasındaki hiçbir yazıyı okumadım."

Thomas, "O zaman belki de Eoin'in okuması gereken oydu," diye akıl yürüttü, ağır ağır konuşarak.

"Küçük bir kızken Eoin'a beni İrlanda'ya getirmesi için yalvardım. Getirmedi. Bunun güvenli olmadığını söyledi," dedim. Büyükbabamı düşünmek yüreğimi sızlattı. Onun kaybı böyle yapıyordu. Hatırası birden ortaya çıkıp sessizce yanımdan geçiyor ve bana onun öldüğünü, artık beraber olmadığımızı hatırlatıyordu. En azından... bir zamanlar olduğu gibi yanımda değildi, bir zamanlar olduğumuz gibi *birlikte* değildik.

"Onu suçlayabilir misin, Anne? Oğlan senin gölde gözden kaybolduğunu gördü." İkimiz de sustuk, mekânlar arasındaki beyaz boşluk birbirimize daha da yaklaşmamıza, bilinçsizce birbirimize sarılmamıza neden oldu. Başımı göğsüne yasladım, o da kollarını bana doladı.

"Ben de Oisín gibi mi olacağım?" diye mırıldandım. "Onun Ni-amh'i kaybettiği gibi seni kaybedecek miyim? Eski hayatıma dönmeye çalışacak ve dönemediğimi, üç yüzyıl geçtiğini mi keşfedeceğim? Belki de eski hikâyem çoktan yok oldu... hikâyelerim, işim. Başardığım her şey. Belki ben de yok olanlardan biriyim," dedim.

Thomas, "Yok olanlar mı?" diye sordu.

"Hepimiz yok oluruz. Zaman er ya da geç hepimizi ortadan kaldırır."

"Geri dönmek istiyor musun, Anne?" diye sordu Thomas. Ses tonu yumuşaktı ama kollarının ağırlığında gerginliğini hissedebiliyordum.

"Sence seçim yapmam gerekecek mi, Thomas? Buraya gelmeyi ben seçmedim. Bu yüzden ya gidip gitmemeyi de seçemezsem?" Sesim ürkek ve alçaktı; düşüncelerimle zamanı ya da kaderi uyardırmak istemiyordum.

Thomas, "Göle girme," diye yalvardı. "Eğer gölden uzak durur-

san..." Sesi alçaldı. "Hayatın burada olabilir, Anne. Eğer istersen hayatın burada olabilir." Sesindeki gerginliği duyabiliyor, burada kalmamı istediğinden emin olsam da bunu dile getirmedeki tereddüdünü hissedebiliyordum.

"Yazar olmanın, hikâye anlatıcısı olmanın en iyi yanı herhangi bir zamanda ve herhangi bir yerde yapılabilmesi," diye fısıldadım. "Tek ihtiyacım olan kalem ve kâğıt."

Thomas, "Ah, aşkım," diyerek teslim olmama karşı çıktı, yanığının altındaki kalp atışı hızlanmıştı. "Seni seviyorum, Manhattanlı Anne. Hem de çok. Korkarım bu aşk bize sadece acı verecek ama bu, gerçeği değiştirmiyor, değil mi?" dedi.

"Ben de seni seviyorum, Dromahairli Tommy," diye cevap verdim hiç düşünmeden. Acılardan ya da acı gerçeklerden söz etmek istemiyordum.

Kahkahasından göğsü âdeta gümbürdedi. "Dromahairli Tommy. Ben buyum. Ve asla başka bir şey olmayacağım."

"Niamh aptalmış, Thomas. İrlanda toprağına ayak basarsa neler olacağını Oisíne söylemesi gerekirdi." Ellerini saçlarıma götürdü ve örgülerimi açmaya başladı. Buklelerimi ayırıp omuzlarıma yayarken bir kedi gibi mırlamamak için kendimi zor tuttum.

"Belki de seçimi onun yapmasını istedi," diye karşı çıktı Thomas ve o an yapmamı istediği şeyin bu olduğunu, onun baskısı olmadan seçim yapmamı istediğini anladım.

"O zaman başına ne gelebileceğini söylemesi gerekirdi," dedim dudaklarımı boynunda gezdirerek. Thomas'ın nefesi kesildi, verdiği tepkiden hoşnut olarak aynı hareketi tekrarladım.

Thomas saçlarımı ellerine dolayıp, "Bir masal hakkında tartışıyoruz, Kontes," diye fısıldadı.

"Hayır, Thomas. Bir masalda yaşıyoruz."

Aniden beni döndürüp altına aldı ve masal yeni bir hayat, yeni bir mucizeye dönüştü. Thomas, bulutlar üzerinde süzülerek gitgide yükselene ve sonra yavaş yavaş aşağıya sürüklenip onun içine işlediğimde beni sıcacık karşılayana kadar öptü.

“Thomas?” diye inledim ağzının içine doğru.

“Efendim?” diye mırıldandı, ellerimin altındaki vücudu titriyordu.

Nefes nefese, “Kalmak istiyorum,” dedim.

İç çekişlerimi âdeta yutar ve kaygılarımı okşamalarıyla yok ederken, “Anne?” dedi.

“Efendim?”

“N’olur gitme.”

20 Ekim 1921 perşembe gününe denk geldi ve Thomas eve hediyeler getirdi – kurma kollu bir gramofon, birkaç klasik müzik plağı, Dublin’de kaybettiğim mantomun yerine koymak için uzun bir manto ve Yeats şiirleri kitabının yeni baskısı. Yeni basılmış. Muhtemelen onun bu cömertliği karşısında rahatsız olmamdan endişelendiği için hediyeleri odama sessizce koydu ama Eleanor’a kremalı bir elmalı turta yapmasını söyleyip O’Tooleları akşam yemeğine davet ederek yemeği bir kutlamaya dönüştürdü. Anlaşılan Brigid gelinin doğum gününün ne zaman olduğunu bilmiyordu ve Thomas bir parti vermekte ısrar edince hiç karşı çıkmadı.

Eoin benim doğum günüm için kendi doğum gününde olduğundan daha heyecanlıydı ve Thomas’tan beni baş aşağı tutup kafamı hayatımın her yılı ve gelecek yaşım için birer kez yere vurarak “doğum günü hoplatması” yapmasını istedi. Thomas kahkahalarla güldü ve doğum günü hoplatmasının çocuklar için olduğunu söyledi. Brigid ise bu terbiyesizliği yüzünden Eoin’i azarladı. Bunu yapmak yerine bana otuz bir öpücük verebileceğini, sonraki yaşım için de sımsıkı sarılabileceğini fısıldadım ona. Kucağıma tırmanıp üstün bir görev duygusuyla söyleneni yaptı.

Neyse ki O’Toolelar hediye getirmemişti ama hepsi iyi dileklerde bulundular ve yemek bittikten sonra kadehlerini kaldırıp dileklerini sırayla bana sundular.

Daniel O’Toole, “Dilerim yüz yıl süren bir hayatınız olur, faz-

ladan bir yıl da tövbe etmek için yaşarsınız," dedi şakayla karışık.

Maggie, "Dilerim melekler kapınızdan ayrılmaz. Dilerim sorunlarınız az, bereketiniz bol olur," diye ekledi.

Neyin uygun olduğu duygusunu henüz tekrar kazanmamış olan Robbi'nin sunduğu dilek, "Dilerim yüzünüz güzel kalır, kalçanız asla siskalaşmaz," oldu. Ağzımı Brigid'in A harfi işlediği mendille kapatıp güldüm ve apar topar başka bir aile ferdi dileğini sundu. En sevdiğim, genç Maeve'in İrlanda'da yaşlanmam dileği idi.

Kollarımı Eoin'a sımsıkı dolayıp Thomas'ın gözlerinin içine baktım ve içimden bu dileğin gerçekleşmesi, rüzgârın ve suyun bunu yerine getirmesi için tüm kalbimle dua ettim.

Eoin, "Sıra sende, Doktor," diye bağırdı. "Senin doğum günü dileğin ne?"

Thomas huzursuzca kıpırdandı ve yanakları hafif kızardı. "Anne şair William Butler Yeats'i çok sever. O yüzden bir dilekte bulunmak yerine misafirlerimizi de eğlendirmek için onun şiirlerinden birini okuyayım. 'Yaşlanıp Saçların Ağardığında' adlı mükemmel bir doğum günü şiiri."

Herkes güldü, Eoin ise aklı karışmış görünüyordu.

"Sen yaşlı mısın, anne?" diye sordu.

"Hayır canım. Ben asla yaşlanmayanım," diye cevap verdim.

Herkes tekrar güldü ama O'Toole kardeşler şiiri okuması için yalvarıp Thomas'ı cesaretlendirdiler.

Thomas ayağa kalktı ve ellerini ceplerine sokup omuzlarını hafifçe kamburlaştırarak başladı.

"Yaşlanıp saçların ağardığında, uyuklarken..." Thomas "yaşlanıp saçların ağardığında" kısmını o kadar üstüne basarak söyledi ki herkes bir kez daha kıkır kıkır güldü ama ben bu şiiri çok iyi biliyordum, her kelimeyi biliyordum ve içimde çeşit çeşit duygular uyandı.

Thomas, "Yaşlanıp saçların ağardığında, uyuklarken," diye devam ederek gülüşmeleri bastırdı. "Ocağın başında, eline al bu kitabı ve oku yavaş yavaş düşleyerek bir zamanki yumuşak bakış-

larını ve gölgelerinin tatlılığını. Kaç kişi senin o mutlu inceliğini sevmiştii, kaç kişi güzelliğini, yalan ya da doğru. Ama bir kişi senin o gezgin ruhunu ve değişen yüzünün hüznünü sevdi.”

Oda sessizleşti ve Maggie'nin dudakları titredi, gözleri anıların yumuşacık tatlılığıyla parıldadı. Yaşlı kadınlara genç olmanın nasıl bir duygu olduğunu hissettiren bir şiirdi bu.

Thomas konuşurken herkese tek tek baktı ama şiir benim içindi. Değişen yüzlü gezgin bendim. “Aşk nasıl alıp başını dağlara gitti ve gizledi yüzünü sayısız yıldızlarla,” diyerek bitirdi. Herkes ayaklarını yere vurarak alkışladı ve Thomas abartılı bir şekilde reverans yaparak övgüleri kabul etti. Ama oturmadan önce gözlerimin içine baktı. Bakışlarımı ondan ayırdığımda Brigid'in beni izlediğini gördüm; yüzü kuşku dolu, sırtı dimdikti.

“Ben büyürken büyükbabam –onun da adı Eoin'dı– benden doğum günü dileği istemezdi, onun yerine bir hikâyeye isterdi,” dedim tereddütle. Dikkatleri başka yöne çevirmeye çalışıyordum. “Bu da bizim özel geleneğimizdi.”

Eoin neşe içinde ellerini çırpıttı. “Senin hikâyelerine bayılıyorum,” diye bağırdı. Onun bu coşkusuna herkes güldü ama benim yapabildiğim tek şey yüzümü onun dağınık kızıl saçlarına gömüp ağlamak oldu. Eoin'in hikâyelerime duyduğu sevgi her şeyin başladığı noktaydı ve zamanla kader bir şekilde bize birlikte kutlayacağımız başka bir doğum günü daha vermişti.

Eoin, “Bize Donal ve eşek kulaklı kralın hikâyesini anlatsana,” dedi ve diğer herkesin de cesaretlendirmesiyle tam olarak bunu yapıp geleneği sürdürdüm.

Thomas, Liamı bulamadı. Silahların ortadan yok olduklarını iddia etmesinin hemen ardından tersanedeki işinden ayrılmıştı ve birlikte çalıştığı adamlar onun nerede olduğuyla pek ilgili gö-

* William Butler Yeats, *Her Şey Beni Ayartabilir*, çev: Cevap Çapan, Sözcükler Yayınevi, 2011

rünmüyorlardı. Brigid, onun Youghal'ın liman şehri olan Cork'a gittiğini söyledi ama elinde alelacele yazılmış, daha sonra ona yazacağı sözü veren ve altında imzası olan birkaç satırdan başka bir şey yoktu. Brigid, onun daha yoğun bir tersanede daha iyi bir pozisyon bulduğunu tahmin ediyordu ama bu ani gidişi hiç kimseye mantıklı gelmiyordu. Brigid'in Liam'ın yaptıkları konusunda ne bildiğini bilmiyordum ama onu haklı buluyordum. Liam onun oğluydu ve onu seviyordu. Liam'ın yaptıklarını yüzüne vurmaya-caktım. Gitmesi beni rahatlatmıştı ama Thomas bunun ne anlama geldiği konusunda endişeliydi.

Bir akşam Eoin'i yatırdıktan sonra, "Seni ne olduğunu bilmediğim bir tehditten koruyamam," dedi endişe içinde. Sonbahar akşamında yürüyüşe çıkmıştık, henüz dökülmüş yaprakları eze eze yürüyor, sahile inmekten kaçınıyorduk. İkimiz de göl kenarına inmek istemiyorduk.

"Korunmam gerektiğini mi düşünüyorsun gerçekten?"

"Teknedeki tek kişi Liam değildi."

"Hayır. İki kişi daha vardı."

"Neye benziyorlardı? Tarif edebilir misin?"

"Hepsinin kasketi aynıydı, aynı tarz giyinmişlerdi. Hemen hemen aynı boyda ve yaştaydılar. Sanırım birinin teni daha açık renkti... Gözleri maviydi ve birkaç günlük sakalı vardı. Yanlış hatırlamıyorsam diğeri daha kiloluydu. Yanakları daha dolgun ve kırmızıydı. Saç rengini göremedim... Aslında tüm dikkatimi Liam'a ve silaha vermiştim."

"Bu da bir şey sanırım. Her ne kadar akla hemen birini getir-miyorsa da," dedi endişeli bir tonla.

"Liam beni gördüğüne çok şaşırmıştı. Sence... beni vurmasına sebep olan şey sadece şaşkınlık mıydı... yoksa korku mu?" dedim düşünceli bir ifadeyle.

"Seni gördüğümde ben de çok şaşırdım, Anne. Ama seni vur-mak aklımın köşesinden bile geçmedi," diye mırıldandı Thomas. "Kimseye bir şey söylemeyebilirsin, sesini çıkarmayabilirsin ama

hepsi onları gördüğünü biliyor, bu yüzden güvende değilsin. Liam senin casus olduğunu düşünüyor. Bana Anne olmadığını söylerken gözü dönmüş gibiydi. Ama onun haklı olduğunu anlamak beni daha da gerdi ve onu bulma istediğimi daha da artırdı. Mick Corklu. Belki sağa sola soracak birilerini bulur. Liam'in kesinlikle Yougal'da olduğunu öğrenirsem daha iyi hissedeceğim."

"Sence silahları o mu aldı, Thomas?" diyerek baştan beri hissettiğim kuşkuyu dile getirdim. Gizli planları sezmek benim uzmanlığımdı.

"Silahlar onun fikriydi... En azından onun sorumluluğuydu. Neden ortadan yok oldukları yalanını söylesin?"

"Şüpheyi benim üzerime çekmek için. Ne yaptığını biliyordu, Thomas. Gölde beni öldürmeye çalıştığını biliyor. Belki de delirmiş görünmemi istiyor... Ya da belki bana hain, casus damgası vurursa onu suçladığımda kimsenin beni dinlemeyeceğini biliyor. Yapması gereken tek şey kimse yokken silahları taşımak –tam niyet ettiği gibi– ve sonra Daniel'a onların ortadan kaybolduğunu söylemek oldu. Daniel bunu fark etmedi. Sen de fark etmedin. Suçlaması tam istediği gibi işe yaradı. Bana karşı tedbirli... daha tedbirli olmana neden oldu."

"Bu, her şey kadar mantıklı görünüyor." Thomas susup düşündü ve sonra bitkin bir hâlde çimenlikle ağaçları ayıran alçak taş duvara oturup başını ellerinin arasına aldı. Tekrar konuşmaya başladığında sesi, sanki vereceğim cevaptan korkuyormuş gibi ürkekti.

"Ona ne oldu, Anne? Declan'ın Anne'ine. Çok şey biliyorsun. Bana söylemeye korktuğun bir şey oldu mu?"

Yanına oturup elini tuttum. "Ne olduğunu bilmiyorum, Thomas. Bilseydim söylerdim. Declan'ın ağabeyleri ve kız kardeşi olduğunu da bilmiyordum. Sanırım ben de İrlandalı her erkek ve kadın gibiyim. Benim de Amerika'da kuzenlerim var. Eoin'la benim son Gallagherler olduğumuzu sanıyordum. Günlüğün... Ayaklanma'yla ilgili yazdıkların ve onların bundaki rolü, büyük dedem ve ninem hakkında elde ettiğim tek bütün resim. Eoin onlardan hiç

söz etmezdi. Onun için ikisi de birkaç olay ve fotoğraf dışında hiç var olmadılar. Anne'in Declan'la birlikte Ayaklanma'da öldüğüne inanarak büyüdüm. Bunun aksi söz konusu bile değildi. 2001'de mezarları, yosunlar dışında aynı şu anki gibi görünüyor. Adları mezar taşında yan yana yazıyor. Tarihler aynı."

Thomas, uzun bir süre susarak tüm bunların ne anlama geldiğini düşündü.

"Üzücü gerçek şu ki, insanlar İrlanda'dan ayrıldıktan sonra bir daha geri dönmüyor." İç çekti. "Ve onlara ne olduğunu asla öğrenemiyoruz. Ölüm ya da göç. Sonuç aynı. Anne'e ne olduğunu sadece rüzgârın bildiğini düşünmeye başlıyorum."

Yumuşak bir tonla, "*Aithníonn an gaoithe*. Sadece rüzgâr her şeyi bilir," diyerek ona katıldım. "Küçükken Eoin söyledi bunu bana. Belki de senden öğrenmişti."

"Ben de Mick'ten öğrendim. Ama o, rüzgârın dedikoducu bir fahişe olduğunu ve eğer sırlarını kimsenin bilmesini istemiyorsa bir kayaya anlatmanın daha iyi olduğunu söyler. İrlanda'da bu yüzden bu kadar çok kaya olduğu iddia eder. Kayalar her kelimeyi, her sesi emer ve asla kimseye söylemez. Bu iyi bir şey çünkü İrlandalılar dedikodu yapmaya bayılır."

Güldüm. Bu, bana Eoin'in doğum günümde istediği Donal ve eşek kulaklı kral hakkındaki hikâyeyi hatırlattı. Donal, kralın sırrını bir ağaca anlatır çünkü birine, herhangi birine anlatmazsa çıldıracaktır. Bir süre sonra ağaç kesilir ve ondan bir arp yapılır. Arp çalındığında kralın sırrı tellerinden dökülür.

Bu eski efsanede bir sürü ders vardı ama en önemlisi sırların asla gizli kalmayacağıydı. Thomas dedikodu yapmıyordu. Michael Collins'in de dedikodu yaptığından kuşkuluydum ama gerçek ortaya çıkmanın yolunu bulurdu ve bazı gerçekler insanların ölümüne sebep olurdu.

27 Kasım 1921

Bugün Mick'ten bir mektup aldım. Arthur Griffith ve anlaşma görüşmeleri için özenle seçilen birkaç kişiyle birlikte Londra'da. İrlanda delegelerinin yarısı diğer yarısına öfkeli ve iki taraf da buna hakkı olduğunu düşünüyor. Grup de Valera tarafından bölündü, Başbakan Lloyd George da bunu kendi çıkarları için kullanıyor ve Mick kesinlikle bunun farkında.

Başbakan, İngiltere'nin çıkarlarını temsil eden ve İngilizlerden oluşan zorlu bir ekip topladı; Winston Churchill de bunların arasında ve biz İrlandalılar Churchill'in çoğumuz hakkında ne düşündüğünü biliyoruz. Özerk yönetime ve serbest ticarete karşı ama bizi hizaya sokmak için Destek Kuvvetleri'nin yanında. Arkasında tarihi bir ordu olan Churchill gibi bir asker için savaşmayı düşünmek ve savaş çıkırtkanlığı yapmak kolay. Üstelik Mick'in yöntemlerine hiç saygı duymuyor. Ona göre İrlanda sorunu bir köylü ayaklanmasından başka bir şey değil; biz, dirgenleri ve yanan meşaleleri olan kudurmuş ayaktakımiyiz. Churchill, dünya kamuoyunun İngilizlere karşı kullanılabilecek bir araç olduğunu da biliyor ve bu etkiyi baskılamakta son derece kurnaz davranıyor. Bununla birlikte, Mick onun bildiği tek şeyin ülke sevgisi olduğunu ve eğer aynı sevgiyi İrlanda delegelerinde de görürse ince bir köprü kurulabileceğini söylüyor.

Mick, barış görüşmelerinin aslında 11 Ekim'de başladığını doğruladı; tarihe dikkat çekti ve ilk fırsatta Anne'i Londra'ya -ya da Dublin'e- götürmemi istedi. "Dáil liderlerini anlaşmalardaki son gelişmelerden haberdar etmek için mümkün olan her hafta sonu Dublin'e geleceğim. Dev'den ya da diğer her-

hangi birinden bilgi saklamakla suçlanmak istemem. Anne'in kehanetinin doğru çıkmaması için elimden geleni yapacağım. Ama şimdiye kadar hep haklı çıktık. Bir nevi beni hazırladı. İnsan ölüme mahkûm olduğunu öğrendiğinde biraz özgüvenli ve soğukkanlı oluyor. İyi bir sonuç çıkması beklentim çok az ve sanırım bu yüzden her şeyi olmasını istediğim gibi değil, olduğu gibi görüyorum. Onu getir, Tommy. Bundan sonra ne yapmam gerektiğini biliyor olabilir. Gerçek şu ki başım dertte. Ülkem için en iyisinin ne olduğunu bilmiyorum. İnsanlar öldüler, hayran olduğum insanlar. Bir ülkü uğruna öldüler, bir amaç uğruna ve ben onlara inandım. Özgür İrlanda hayaline inandım. Ama düşünceler kolaydır. Hayaller daha da kolaydır. Onlar için adanmışlık gerekmez.

"İngiliz delegelerin kendi ülkeleriyle ilgili kararlar aldığı salonlarda rahatları ve kendi makamlarında güvenleri yerinde. Downing Caddesi ve parlamento binaları otorite ve asırlar öncesine dayalı tahakküm kokuyor ki İrlandalılar bu ikisinden de hiçbir zaman hoşlanmadı. Lloyd George ve ekibi geceleri evlerine gidiyor ve özel çalışma odalarında toplanıp hem buradaki delegeleri hem de İrlanda liderlerini nasıl bölecekleri ve nasıl zafer kazanacakları hakkında komplolar kuruyorlar. Toplantı üstüne toplantı, gizli toplantılar sonrası kongreler, aynı yerde dönüp duruyoruz.

"Hepsi bir oyun, Tommy. Bizim için ölüm kalım meselesi. İngilizler içinse siyasi bir manevra sadece. Diplomasinin tahakküm olduğunu bildiğimiz hâlde diplomasiden söz ediyorlar. Ne olursa olsun benim yararlılık sürem doldu. İrlanda'ya döndükten sonra son yıllardaki mücadele tarzım mümkün olmayacak. Artık tanınan biriyim. Kuyum kazıldı ve saklambaç oyunlarım, saldırı ve geri çekilme yöntemlerim artık yeterli olmayacak. Fotoğrafım İngiltere'nin ve İrlanda'nın tüm gazetelerinde basıldı. Eğer bu görüşmeler başarıyla sonuçlanmazsa güvenli bir biçimde İngiltere dışına çıkabilmem büyük bir şans olur.

Ya küçük bir ayaktakımı olan İrlandalı delegeler bir anlaşma-ya varacak ya da İngiltere'yle İrlanda topyekûn savaşa girecek. Adamımız, araç gerecimiz, silahımız ya da bunun için isteği-miz yok. Sıradan halkta bu istek yok. Özgürlük istiyorlar. Bu-nun için çok şey feda ettiler. Ama katledilmek istemiyorlar. Ve ben de vicdanım rahat bir biçimde onları bu kadere mahkûm eden adam olamam."

Bu mektup beni ağlattı; dostum için, ülkem için ve çok be-lirsiz görünen bir gelecek için ağladım. Lyons mağazasının vit-rinine yapıştırılan Irish Times'i okumak için her gün Sligo'ya gidiyorum ama Anne şimdiye dek ne bana baskı yaptı ne de gelişmelerle ilgili soru sordu. Sakin ve kaderine boyun eğmiş bir hâlde bekliyor gibi bir hâli var. Zaten ne olacağını biliyor ve bildiği şeyler sessizce taşıdığı bir yük.

Her ne kadar onu ikna etmem için Mick'in mektubunu gös-termek zorunda kalmış olsam da Anne'e Mick'in onu istediğini söylediğimde elinden gelen her yardımı yapmayı hiç düşünme-den kabul etti. Bir yanı hâlâ Mick'in onun ölmesini istediğini düşünüyor. Yazdığı hüznün dolu mektubu okuduğunda tıpkı benim gibi o da gözyaşlarına boğuldu ve onu avutacak tek ke-limem yoktu. Tersine kendini kollarıma atıp o beni teselli etti.

Onu çok seviyorum, birini böylesi sevebileceğimi hiç san-mazdım. Yeats, her şeyin kökten değiştiğini yazıyor. Ben kök-ten değiştim. Geri dönülmez bir biçimde. Ve aşk gerçekten kor-kunç bir güzellik olsa da koşullar göz önüne alındığında sadece onun korkunç ihtişamından zevk alabiliyorum.

İrlanda'nın kaderi konusunda endişe duymadığım anlarda onun etrafında dönen bir gelecek hayali kuruyorum. Onun be-yaz memelerini, küçük ayaklarının kavisini, alev alev yanan dudaklarını, kulaklarının arkasındaki ve uyluklarının iç kıs-mındaki ipeksi tenini düşünüyorum. Yalnız kaldığımızda İr-landa aksanını nasıl bıraktığını ve sesli harfleri kalınlaştırıp

R'leri yumuşatmasının aramızda daha önce olmayan bir d-
rstlğ nasıl yarattığını düşünüyorum.

Amerikan aksanı ona çok yakışıyor. Ardından anneliğın
de ona ne kadar yakıştığını ve bizim ocuğumuzu... Eoin'ın
Çok seveceğı ve ilgileneceğı bir bebeğı taşıyan karnının nasıl şiş
görüneceğini düşünüyorum. Eoin'a bir kardeş gerek. ocukla-
ra anlatacağı hikâyeleri, yazdığı ve yazacağı hikâyeleri ve tüm
dünyada onları okuyacak insanları düşünüyorum.

Ardından da onun ismini değıştirmeyi düşünmeye başlıyo-
rum. Yakında.

T. S.

18

GÜVEN

*Kalbimi parçaladım ikiye
Öylesine sert vurdum ki.
Ne fark eder? Çünkü biliyorum ki
Kayaların arasından,
Issız pınarların içinden
Fırlar aşk ve bulur yolunu.*

—W. B. Yeats

Michael Collins'in içinde olduğu gemi Dún Laoghair'e yanaşması gerekenden saatler sonra yanaştı; İrlanda Denizi'nde bir trol teknisiyle çarpışmışlardı ve Michael, saat on birde Dáil'le yapacağı kabine toplantısına, başlamadan kırk beş dakika önce ulaşabilmişti. 2 Aralık'ta Londra'dan Garvagh Glebe'i aramış ve Thomas'la benim onunla Dublin'de buluşmasını rica etmişti. Gece boyunca yolculuk ettikten sonra limanda, arabanın içinde dört saat oturmuş, uyuklayarak ve soğuktan titreyerek geminin gelmesini beklemiştik. Yedekler ve Destek Kuvvetleri yeniden Dublin'de dolanmaya başlamışlardı. Lloyd George, grup hâlinde dışarı çıkmaları işaretini vermişti sanki, eğer anlaşmaya varılmazsa İrlanda'nın sonsuza kadar nasıl olacağına dair görsel bir ihtar gibiydi. İki kez durdurulmuş ve aranmıştık, ilki Dublin'e vardığımızda, ikincisi ise Dún Laoghair Limanı'na park ettiğimizde; sabırsızca beklerken

fenerleri yüzlerimize, vücutlarımıza ve Thomas'ın sağlık çantasının içine tutmuşlardı. Benim belgelerim yoktu ama hükümet mühürlü belgeleri olan bir doktorun yanındaki güzel bir kadındım. Hiç sorun çıkarmadan bizi bıraktılar.

Michael Dublin'e delegasyon genel sekreteri Erskine Childers'la birlikte döndü. Erskine Childers narin yüz hatları ve bilge tavırları olan ince yapılı bir adamdı. Araştırmalarımın Amerikalı bir eşi olduğunu ve nihai kararda anlaşmayı desteklemeyeceğini biliyordum. Ama sadece bir elçiydi, delege değil ve İngiltere'yle yapılacak bir anlaşmada imzası gerekmiyordu. Yorgun bir tokalaşmayla hem Thomas'la hem de benimle selamlaştı ama Michael toplantının yapılacağı Belediye Konağı'na bırakılmadan önce onunla bir süre yalnız kalabilmemiz için bekleyen başka bir arabaya bindi.

Michael, "Yolda konuşuruz, Thomas. Başka fırsatımız olmayabilir," dedi ve üçümüz arabanın ön koltuğuna geçtik; Thomas direksiyonda, ben ise ortada. Michael haftalardır uyumamış gibi görünüyordu. Thomas arabayı kullanırken Michael paltosunu çıkardı ve saçlarını taradı.

"Söyle bakalım, Annie," dedi, "şimdi ne olacak? Bu berbat yolculuktan ne tür bir güzellik çıkabilir?"

Geceyi tarihi akışın karışık ayrıntılarını hatırlamaya çalışmakla geçirmiştım ve hatırlayabildiğim tek şey, 11 Ekim görüşmelerin başlangıcıyla aralık ayının ilk yarısı Anlaşmanın ya da bazen söylendiği biçimde Ortaklık Sözleşmesi'nin imzalanması arasında iki ülke arasında gerçekleşen gelgitlerdi. Bugün Belediye Konağı'nda yapılacak toplantı hakkında işe yarar ve önemli bir şey hatırlamıyordum. Zaten bu konuda, sonraki görüşmelere bırakıldığı dışında çok az bilgi vardı. Bu, sonun başlangıcıydı ama atışmalar sonraki haftalarda şiddetlenecekti.

"Detaylar konusunda bir şey söylemem zor," diye başladım, "ama Lloyd George'un talep ettiği krala bağlılık yemini yüzünden bir gerginlik yaşanacak. De Valera, dominyon statüsü yerine tam bağımsızlık konusunda ısrar edecek, şu an sözleşmede yazan..."

Michael, "Tam bağımsızlık reddedildi," diyerek sözümü kesti. "Bunu denedik ama kesinlikle reddedildi. Bizi cumhuriyete en çok yaklaştıracak yöntem, dominyon statüsü ve kralı özerk eyaletlerin oluşturduğu -İrlanda da bunlardan biri olacak- bir birliğin başkanı ilan eden bir yemin. Biz küçük bir ülkeyiz, oysa İngiltere bir imparatorluk. Elde edebileceğim en iyi durum dominyon statüsü. Bunu, bizi tam bağımsızlığa ulaştıracak yolda bir adım olarak görüyorum. Ya sağlam bir zemin elde ederiz ya da savaşa gireriz. Başka seçenek yok," dedi ters bir ifadeyle.

Anladığımı belli edercesine başımı salladım ama Thomas uzanıp elimi sıkarak devam etmem için beni cesaretlendirdi. Michael bana kızmamıştı. Çok yorgundu ve aynı tartışmayı önceki haftalarda yüzlerce kez yapmıştı.

"Size söyleyebileceğim tek şey, önceden sizden nefret edenlerin hâlâ nefret ediyor oldukları, Michael. Onların fikirlerini değiştirmek için söyleyebileceğiniz fazla bir şey yok."

Michael iç çekip, "Cathal Brugha ve Austin Stack," diyerek İrlanda kabinesindeki düşmanlarının adını verdi. "Dev benden nefret etmiyor... Belki de ediyordur." Yüzünü ovuşturdu. "De Valera isminin bütün İrlanda'da ağırlığı var, aynı zamanda adam Dáil'in başkanı. Politik sermayesi çok fazla. Ama onu anlayamıyorum. Hem ülkenin gideceği yönü belirlemek istiyor gibi görünüyor hem de uçurumdan aşağı yuvarlanırsak diye sürücü koltuğuna geçip direksiyonu eline almıyor."

"Kendini su alan ve batmak üzere olan bir gemideki koşuşturan mürettebatın kaptanına benzetecek."

"Gerçekten öyle mi yapacak?" dedi Michael, çehresi karardı. "Mürettebatıyla yelken açma zahmetine girmeyen bir kaptan."

"Sanırım onunla yaptığınız bir tartışmada, gemiyi kurak bölgeden uzaklaştırmaya çalışmakla ilgili bir şey söyleyeceksiniz," diye mırıldandım.

Michael, "Evet. Bu, çok daha uygun," diye karşılık verdi.

Thomas, "Halk senin yanında olacak, Mick. Eğer bu anlaşma senin için yeterince iyiyse bizim için de iyidir," diye lafa karıştı.

"Benim için yeterince iyi değil, Tommy. Yanına bile yaklaşmaz. Ama bir başlangıç. İrlanda'nın şimdiye kadar elde ettiğinden çok daha fazlası." Bir süre düşündükten sonra bana son sorularını sordu. "Yani bu durumda İngiltere'ye geri dönecek miyim?"

Net bir ifadeyle, "Döneceksiniz," dedim.

"De Valera da bizimle gelecek mi?"

"Hayır."

Collins, sanki çok fazla şey beklemiş gibi başını salladı.

"Diğerleri de anlaşmayı imzalayacak mı? Arthur'un imzalayacağını biliyorum, peki ya diğer İrlanda delegeleri?"

"Hepsi imzalayacak. En zor ikna edilen Barton olacak. Ama başbakan, eğer imzalamazsa üç gün içinde savaş çıkacağını söyleyecek ona." Tarihçilere göre, Lloyd George zaman konusunda blöf yapıyordu ama Barton ona inanmıştı. Hepsi inanmıştı. Ve anlaşma imzalandı.

Michael derin derin iç çekti. "O zaman bugün söyleyeceğim çok az şey var. Zaten kavga edemeyecek kadar yorgunum." Esnedi, ağzını o kadar kocaman açtı ki çenesi çatırdadı. "Bu kızla ne zaman evleneceksin, Tommy?"

Thomas bana gülümsedi ama hiçbir şey söylemedi.

"Eğer sen evlenmezsen ben evleneceğim." Tekrar esnedi.

"Hayatınızda bir sürü kadın var zaten, Bay Collins. Prenses Mary, Kitty Kiernan, Hazel Lavery, Moya Llewelyn-Davies... Unuttuğum var mı?" diye sordum.

Kaşları bir anda kalktı. "Aman Tanrım! Ürkütücüsün," diye fısıldadı. "Belki de Kitty'yle bir tarih belirleme zamanı gelmiştir." On saniye kadar sessiz kaldı, sonra şaşkın bir ifadeyle kaşlarını çatıp, "Prenses Mary mi?" diye sordu.

"Yanılmıyorsam Kontes Markievicz anlaşma görüşmeleri sırasında Prenses Mary'yle bir ilişki yaşamakla suçluyor sizi."

“Hadi ya,” diye mırıldandı. “Keşke zamanım olsa. Uyarı için teşekkürler.”

İrlanda parlamentosunun genel merkezi olan Dublin Belediye Konağı önünde durduk. Burası, pastel renkli dış cepheye ve saçaklı girişin her iki yanındaki sütunlara uygun görkemli pencereleri olan çok hoş, dikdörtgen biçimde bir binaydı. Kalabalık toplanmıştı. İnsanlar binanın sol tarafındaki duvar dibinde sıralanmışlar ve daha iyi görebilmek için sokak lambalarının direklerine tırmanmışlardı. Mekân meraklılarla ve nüfuzlu dostları olanlarla doluydu.

Michael Collins şapkasını sağlam bir şekilde başına geçirip arabadan indi. Onu fark eden basının başına üşüştüğünü ve kalabalığın tezahürat yapmaya başladığını gördük. Ama o, yavaşlamadan ve gülümsemeden, arkasında koruma görevi gören birkaç adamıyla parke taşlı avluyu geçip merdivenlere yöneldi. Gresham’daki düğün töreninde tanıştığım Tom Cullen ve Gearóid O’Sullivanı gördüm. Dún Laoghaire’de onlar da bekliyorlardı ve Belediye Konağı’na gelirken peşimizdeydiler. Joe O’Reilly bize el salladı, ardından kalabalık hepsini yuttu.

Michael Collins Londra’ya döndü. Thomas’la bense delegelerin yakında geri döneceğini bildiğimizden Dublin’de kaldık. Mick 7 Aralıkta döndü. Zavallı adam geçen hafta gemide ve trende, evinde geçirdiğinden daha çok zaman geçirmişti. O ve diğerleri, tüm gazetelerde Başkan de Valera’nın “İngiltere ile imzalanan anlaşmanın mahiyetini görüşmek” için tüm kabineyi acil toplantıya çağırdığını ve halka, barışın kesin olmadığına, onların imzalamış olduğu anlaşmayı kendisinin desteklemediğinin sinyalini verdiğini yazan bir basın tarafından karşılandılar. Tıpkı birkaç gün önce olduğu gibi Mick, Dún Laoghaire’ye ayak bastı ve hiç dinlenmeden, hiç soluk almadan, hiç ara vermeden ardı ardına toplantılara katıldı... Üstelik bu kez fikir ayrılığına düşmüş İrlanda hükümetiyle.

Kapalı kapılar ardındaki uzun tartışmalardan ve kabine üyelerinin dörtte üçünün anlaşmayı destekleme lehine oy kullanmasından sonra de Valera basına yeni bir beyanat daha verip anlaşmanın maddelerinin ulusun –henüz tanınmamış bir ulusun– taleplerine uygun olmadığını ve bu yüzden kabul edilemeyeceğini söyledi. Ve bu, sadece başlangıçtı.

8 Aralık'ta Mick, mahvolmuş ve şaşkına uğramış bir hâlde Thomas'ın Mountjoy Meydanı'ndaki kapısına dayandı. Thomas içeri girmesi için ısrar etti ama Mick yerinden kıpırdamadı. Sanki de Valera ve kabinenin diğer üyeleri tarafından yöneltilen suçlamaların tüm ülkeye yayıldığını ve dostları arasında bile şerefine leke sürüldüğünü düşünüyormuş gibi başını yerden kaldıramıyordu.

“Bugün Devlin'in Bari'nin önünde bir kadın yüzüme tükürdü, Tommy. Ülkeme ihanet ettiğimi söyledi. Benim yüzümden bir hiç uğruna öldüklerini söyledi. Seán Mac Diarma, Tom Clarke, James Connolly ve diğer hepsi bir hiç uğruna ölmüşler. Anlaşmayı imzalarak onlara ve diğer herkese ihanet ettiğimi söyledi.”

Ben de kapıya gittim ve elinden geleni yaptığını söyleyerek onu içeri almaya çalıştım ama o arkasını döndü ve üst basamağa yığıldı. Karanlık çökmüş, sokak lambaları yanmıştı ve hava soğuktu. Bir battaniye getirip omuzlarına örttüm ve Thomas'la birlikte onun yanına oturup kalbi kırılmış bu adamın başında sessizce nöbet tuttuk. Tükenmişlik ve üzüntü yüzünden birden çöküp başını kollarına yasladığında yanında kaldık. Bana cevaplanması gereken sorular ya da öngörülerimin ne olduğunu sormadı. Bundan sonra ne olacağını ve ne yapması gerektiğini sormadı. Kamburunu çıkarıp omuzlarını titrete titrete ağladı sadece. Bir süre sonra gözyaşlarını silip perişan bir hâlde ayağa kalktı ve bisikletine atladı.

Thomas peşinden koşup, eğer Noel'de Cork'taki ailesinin yanına ya da Kitty'yi görmek için Garland'a gidemeyecekse Garvagh Glebe'e gelmesi için yalvardı. Michael hiçbir söz vermeden alçak sesle ona teşekkür etti ve başıyla beni selamladı. Ardından yapacak işleri olduğunu söyleyerek gecenin karanlığına daldı.

Çığlık sesiyle uyandım ve bir an için Manhattan'a geri döndüğümü, polis araçlarıyla ambulansların acı acı bağrıışlarını ve şehir hayatının olağan seslerini duyduğumu sandım. Odadaki loş şekiller ve Garvagh Glebee özgü sesler beni uykunun bulanıklığından çıkarıp kendime getirdi ve yüreğim küt küt atarak, elim ayağım titreyerek panik içinde doğruldum. Dublin'den eve akşam yemeği sonrası dönmüştük ve eve girdiğimiz anda Thomas bir hasta için çağrılmıştı. Eoin hırçın, Brigid yorgundu. Bir masal anlatıp küçük bir rüşvet vererek oğlanı yatırmıştım. Ardında kendimi de yatağa atıp Thomas'ı ve bitmek tükenmek bilmez işlerini düşünerek uykuya dalmıştım.

Sendeleyerek odamdan dışarı fırladım ve merdivenleri hızla çıkıp çığlığın kaynağı olduğunu anladığım Eoin'in odasına daldım. Holde Brigid'le karşılaştık, bir an önden benim gitmem için yol vermeye tereddüt etti.

Eoin, kollarını sağa sola sallayarak yatağında debeleniyordu, yüzü yaş içindeydi.

Yanına oturup, "Eoin," diye seslendim. "Uyan! Kötü bir rüya görüyorsun." Kaskatıydı, zor tutuluyordu; küçük bedeni benimki-ne yaslanmış, uykuyla gerçek arasında gidip geliyordu. Adını söyleyerek ve buz gibi yanaklarına hafifçe vurarak onu sarstım. Bütün vücudu soğuktu. Titreyen kollarını hızla ovarak onu ısıtmaya ve uyandırmaya çalıştım.

Brigid endişe içinde, "Çok küçükken böyle olurdu," dedi. "Çoğu zaman onu uyandıramazdık. Kendini oradan oraya atardı ve Dr. Smith, sakinleşene kadar onu tutardı."

Eoin kan dondurucu bir çığlık daha attı.

"Eoin," dedim ısrarla. "Eoin, neredesin? Beni duyabiliyor musun?"

Gözleri bir anda açıldı. Hüngür hüngür ağlayarak, "Çok karanlık," dedi.

“Işığı açar mısın, Brigid?”

Brigid telaşla koşarak söylediğimi yaptı.

Eoin, “Doktor!” diye bağırdı, mavi gözleri Thomas’ı aradı.

“Doktor, neredesin?”

“Hişt, Eoin,” diyerek onu sakinleştirmeye çalıştım. “Thomas henüz dönmedi.”

Ağlayarak, “Doktor nerede?” diye sordu. Mızırdanmıyordu. Ağlıyordu, çocukça iniltileri benim de gözlerimin dolmasına ve yaşlar akmasına neden oldu.

“Yakında dönecek, Eoin. Ninen burada. Ben buradayım. Her şey yolunda.”

“Doktor suda,” diye sızlandı. “O suda.”

“Hayır, Eoin. Hayır,” dedim, kalbim buz kesmiş, göğsüm sıkışmıştı. Eoin’in bu seferki kâbusunun suçlusu bendim. Sadece benim değil, Thomas’ın da kaybolduğunu görmüştü.

Birkaç dakika sonra Eoin’in bedeni biraz daha gevşedi ama gözyaşları akmaya devam etti, yürek burkan bir inançla ağlıyordu.

Onu bağrıma basıp sırtını ve saçlarını okşadım.

“Masal anlatmamı ister misin, Eoin?” diye fısıldayarak kâbusun kapanından çıkarıp uyanıklığın huzuruna çekmeye çalıştım.

Eoin, “Ben Doktor’u istiyorum,” dedi ağlayarak. Brigid, Eoin’in yatağına oturdu. Başında Noel Baba’nın karısı gibi görünmesine neden olan fırfırlı bir başlık vardı, yetersiz ışıktaki yüzü kırıksık ve bitkin görünüyordu. Eoin’a uzanmadı, biri ona da sarılsın ister gibi ellerini kenetledi.

“Kötü bir rüya gördüğünde kendini iyi hissetmen için Doktor’un ne yaptığını söylemeye ne dersin?” diye sordum.

Eoin, sanki Thomas bir daha geri dönmeyecekmiş gibi ağlamaya devam ediyordu.

Brigid, “Sana şarkı söyler, Eoin,” diye mırıldandı. “Şarkı söylememi ister misin?”

Eoin başını iki yana sallayarak yüzünü göğsüme gömdü.

Brigid çekinerek, "Suları ehlileştirdi, rüzgârı ehlileştirdi. Ölmekte olan bir dünyayı gûnahtan kurtardı. Unutamazlar, unutmayacaklar. Rüzgâr ve dalgalar O'nu hâlâ hatırlar," diye şakımaya başladı.

"Hastaları, körleri, sakatları, hıçkırarak ağlayan düşkünleri iyileştirdi. Asla unutamayız, asla unutmayacağız. Rüzgâr ve dalgalar O'nu hâlâ hatırlar," diye devam etti.

Eoin, "Bu şarkıyı sevmiyorum, Nine," dedi, onu hâlâ titreten hıçkırıklar yüzünden sesi tekleyerek çıkıyordu.

"Neden?" diye sordu Brigid.

"Çünkü İsa hakkında ve İsa öldü."

Brigid biraz şaşırmış gibiydi; içimde duruma hiç de uygun olmayan bir kahkaha kabardığını hissettim.

Brigid, "Ama hüznünlü bir şarkı değil ki," diye ona karşı çıktı. "Hatırlamayı anlatan bir şarkı."

Eoin sesini yükselterek, "İsa'nın öldüğünü hatırlamak hoşuma gitmiyor," diye ısrar etti. Brigid'in omuzları düştü, hafifçe elini okşadım. Elinden geleni yapmaya çalışıyordu ama Eoin pek uysal davranmıyordu.

O an kapı eşiğinden Thomas'ın yumuşak sesi duyuldu. "Onu hatırla, zamanı hatırla, tüm umutlar ve sevgi yok olduğunda O'nun tekrar geleceğini hatırla. O'nun bedeli ödediğini hatırla. Unutamazlar, unutmayacaklar. Rüzgâr ve dalgalar O'nu hâlâ hatırlar."

Thomas'ın açık mavi gözlerinde koyu renk halkalar vardı ve giysileri buruşuktu, buna rağmen yanımıza gelip Eoin'i kucağımdan aldı. Eoin ona sımsıkı sarılıp yüzünü boynuna gömdü. Yürek burkan, dinmek bilmeyen hıçkırıkları tekrar yükseldi.

Thomas iç çekerek, "Ne oldu, ufaklık?" diye sordu. Eoin'i yeniden yatırabilmesi için ayağa kalkıp yatağı boşalttım. Brigid de kalktı ve zar zor duyulan bir iyi geceler dileğiyle odadan hızla çıktı. Eoin'i Thomas'ın şefkatli ellerine teslim edip peşinden gittim.

"Brigid?"

Bana doğru döndü, yüzü hüznünlü, dudakları sımsıkıydı.

“İyi misin?” diye sordum. Evet dercesine hızlıca başını salladı ama kendine hâkim olmaya çalıştığını görebiliyordum.

“Çocuklarım küçükken bazen uykularında böyle ağarlardı,” dedi. Anılar boğazında düğüm düğüm olmuş gibi sustu. “Kocam –Declan’ın babası– Thomas gibi şefkatli değildi. Daha sertti ve hep yorgundu. Hayatına devam etmesini sağlayan tek şey öfkeydi. Kendi harap ederdi. Bizi de harap ederdi. Ve gözyaşına hiç tahammülü yoktu.”

Yorum yapmadan dinledim. Sanki benimle konuşmuyor gibiydi ve onu tedirgin etmek istemedim.

“Eoin’in Thomas’a baba demesine izin vermedim. Buna dayanamazdım. Thomas da bundan hiç şikâyet etmedi. Şimdi Eoin ona Doktor diye hitap ediyor. Bunu yapmamalıydım, Anne. Thomas daha fazlasını hak ediyor,” diye fısıldadı. Sonra gözlerimin içine baktı. Bakışlarında yakarış, bağışlanmak için yalvarış vardı ve ben de büyük bir memnuniyetle istediğini ona verdim.

“Thomas, Eoin’in babasının kim olduğunu bilmesini istiyor. Declan söz konusu olduğunda çok koruyucu,” diyerek onu avutmaya çalıştım.

Brigid başını salladı. “Evet, öyle. Herkesle ilgilendiği gibi Declan’la da ilgilendi.” Bakışlarını tekrar kaçırdı. “Çocuklarım –özellikle oğullarım– babalarına çekmişlerdi. Declan’ın... Onun sana her zaman iyi davranmadığını biliyorum, Anne. Bilmeni isterim ki... eline fırsat geçtiğinde çekip gittiğin için seni suçlamıyorum. Ve şimdi Thomas’a âşık olduğun için de suçlamıyorum. Her akıllı kadın ona âşık olur.”

Konuşamayacak kadar şaşırılmış bir hâlde büyük nineme baka-kaldım.

Şaşkınlığımı yanlış yorumlayarak, “Thomas’a âşıksın, değil mi?” diye sordu.

Cevap vermedim. Declan’ı savunmak istiyordum. Anne’in çekip gitmediğini, sevgili Declan’ının karısına hiç el kaldırmadığını

ya da onu korkutup kaçırmadığını söylemek istiyordum. Ama bunun doğru olup olmadığını bilmiyordum.

Brigid, "Bence artık bana ihtiyaç kalmadı," dedi, sesi kırılıyordu. "Amerika'daki torunumun yanına gitmeyi düşünüyorum. Zamanı geldi. Eoin'in yanında sen varsın. Thomas var. Ve tıpkı sevgili merhum kocam gibi ben de artık gözyaşlarına tahammül edemiyorum."

İçimi duygu seli kapladı. "Yoo, hayır," dedim üzgün bir sesle.

Brigid küçümser bir tonla, "Hayır mı?" dedi ama duygulandığını görebiliyordum.

"Brigid, lütfen gitme. Gitmeni istemiyorum."

"Neden?" Sesi çocuk gibi çıkıyordu, Eoin'in sesi gibi ağlamaklı ve kuşkulu. "Burada yapacağım bir şey yok. Çocuklarım gitti ve ben yaşılanıyorum.... Çok yalnızım. Ve..." doğru kelimeyi bulmak için sustu, "artık bana ihtiyaç yok."

Ballinagar'daki mezarı düşündüm, gelecekte onun adının yazacağı mezarı ve yumuşak bir tonla konuşmaya başladım. "Bir gün... Bir gün torunlarının torunları buraya, Dromahair'e gelecek ve çocuklarının vaftiz edildiği, evlendikleri ve ebedi istirahatlerine yattıkları tepedeki kilisenin arka tarafına gidip Ballinagar'daki Gallagher adını taşıyan mezar taşlarının yanına oturacak ve buranın senin yuvan olduğunu anlayacaklar, senin yuvan olduğu için onları da yuvası olacak. İrlanda'nın yaptığı bu. Çocuklarını yuvalarına çağırır. Eğer sen İrlanda'da kalmazsan kimin yuvasına gelecekler?"

Brigid'in dudakları titremeye başladı. Elini kaldırıp bana uzattı. Tuttum. Beni kendine çekmedi ya da kucaklamaya kalkışmadı ama aramızdaki mesafe kapanmıştı. Avucumdaki eli küçük ve narindi, keder tüm ağırlığıyla omuzlarıma çökerken elini dikkatle tuttum. Brigid yaşlı bir kadın değildi ama elleri yaşlıydı. İçten içe onu katman katman alıp götüren –bizi alıp götüren– zamana öfkelen dim.

"Teşekkür ederim, Anne," diye fısıldadı ve bir süre sonra elimi bıraktı. Odasına gidip kapıyı arkasından yavaşça kapattı.

22 Aralık 1921

Dail'de peş peşe gerçekleşen münazaralar günlerce sürdü. Basın, bariz bir şekilde anlaşmadan yana görünüyor ama ilk münazaralar Mick'in itirazlarına rağmen kamuoyuna kapalı yapıldı. Mick, ne konularda anlaşmazlık yaşandığını, tehlikenin ne olduğunu ve nelerin tartışıldığını halkın öğrenmesini istiyordu. Ama bu istediği, en azından başlangıçta reddedildi.

Halka açık münazaralar ayın on dokuzunda, öğleden sonra başladı ve bugün Noel için ara verildi. Geçen seneki Noel akşamı Mick tutuklanmaktan kıl payı kurtulmuştu. Sarhoştı, gürültücüydü ve dikkatsizdi. Dikkatleri fazlasıyla üzerine çekmişti ve sonunda Destekçiler gelmeden sadece saniyeler önce Vaughan Oteli'nin ikinci kat penceresinden gizlice kaçarak kurtulmuştu. Dünyanın yükünü omuzlarında taşırsan olacağı budur; bazen pusulayı şaşırırsın. Ve geçen sene Mick pusulayı şaşırmıştı.

Bu sene tutuklanma sorunu yok ama bence Mick, şu an karşı kaşıya olduğu sorunlardansa geçen seneki sorunları tercih eder. İkiye bölünmüş durumda; sadakatle sorumluluk, uygulanabilir bir çözümle vatanseverlik arasında kaldı, birlikte savaşmaktansa ölmeyi tercih ettiği adamların yanında. Midesi tekrar sorun çıkarmaya başladı. Ona hızlı hızlı birkaç talimat verdim, tedavi yollarını ve nelere dikkat etmesi gerektiğini söyledim ama beni başından savdı.

"Resmî düşüncelerimi bugün sundum, Tommy. Söylemem gerekenin yarısını bile söylemedim, söylediklerim ise yerine tam olarak ulaşamadı. Arthur (Griffith) konuşmamın ikna edici olduğunu söyledi ama o bu konuda cömert. Benden 'savaşı kaza-

nan adam' diye söz etti ama bugünden sonra ülkesini kaybeden adam olabilirim."

Mick, Anne'e oylamanın sonucunun ne olacağını düşündüğünü sormamı istedi. Elimde tuttuğum ahize kulağına yakın olsun ve cevabı kendisi doğrudan verebilsin diye onu kolumun altına aldım. Saçının kokusu ve vücudunun teması yüzünden dikkatimin anında dağıldığını fark ettim.

Kulağına, "Dikkatli konuş, Anne," diye fısıldadım. Başkalarının Mick'in onun fikirlerine neden bu kadar değer verdiğini merak edip de dinliyor olma ihtimali hoşuma gitmedi. Anne son derece akıllı davranıp Dáil'in anlaşma taraftarı olan grubunun galip geleceğine "inandığını" söyledi.

"Aradaki fark çok az olacak, Mick ama geçeceğinden eminim," dedi.

Mick o kadar yüksek sesle iç çekti ki hisırtısı kablolar arasından bize kadar ulaştı ve ikimiz de bu hisırtılı parazitten kaçmak için kulağımızı ahizeden çektik.

Mick, "Madem sen eminsin, ben de emin olmaya çalışacağım," dedi. "Söylesene, Anne, Noel'de gelirsem o hikâyelerinden birini anlatır mısın bana? Mesela Niamh ve Oisín'i. Onu yeniden dinlemek isterim. Ben de bir şey söyleyeceğim, kulaklarınızı yakacak ve sizi kahkahalarla güldürecek bir şey. Tommy'nin dans edebildiğini biliyor muydun, Annie? Eğer dans ettiği gibi seviyorsa çok şanslı bir kadınsın."

"Mick!" diye çıktım ama Anne güldü. Çıkan ses sıcacık ve ahenkliydi. Kendimi tutamayıp boynunun yan tarafına bir öpücük kondurdum. Neyse ki Mick de gülüyordu, gerginliği kısa bir an için yok olmuştu.

Anne, eğer gelirse hikâye, yemek, istirahat ve dans olacağı sözünü verdi Micke. Dans derken beni çimdikledi. Yağmurlu bir gece dans becerilerimi göstermiştim ona. Sonra da ahırda kendimden geçmiş bir hâlde onu öpmüştüm.

"O'Reilly'yi de getirebilir miyim?" diye sordu Mick. "Bir de

zavallı Joe biraz dinlenebilsin diye arkamı kollayacak bir adam getiririm belki."

Anne, kimi isterse getirebileceğini, hatta Prenses Mary'yi bile getirebileceğini söyledi. Mick yine güldü ama telefonu kapatmadan önce kısa bir an duraksadı.

"Tommy, teşekkür ederim." diye mırıldandı. "Eve giderdim ama... biliyorsun Woodfield artık yok. Ve bir süreliğine Dublin'den uzaklaşmaya ihtiyacım var."

"Biliyorum, Mick. Ayrıca ne zamandır gelmen için yalvarıyorum."

Mick geçen sene Noel'de Cork'a gitmeye cesaret edememişti. Kraliyet Kuvvetleri'nin ailesini gözetliyor olması muhtemeldi ve baskın yapıp onu tutuklamaları çok kolay olurdu. Bu seneye artık gidecek bir evi yoktu.

Sekiz ay önce Kraliyet Kuvvetleri Woodfield'i, Mick'in çocukluk yuvasını yakıp kül ettiler ve ağabeyi Johnny'yi hapse attılar. Collins çiftliği artık yanmış bir virane, Johnny'nin sağlığı bozuldu ve ailenin geri kalanı Cork Vilayeti'nin Clonakilty kasabasına dağıldı. Mick bu yükü de taşıyor.

Cork'tan ve Mick'in evinden söz edilince Anne çok sessizleşti. Telefonu kapattığımızda her ne kadar yüz ifadesini bozmamak için büyük çaba harcıyor olsa da gülümsemesi buruktu. Yeşil gözleri ağlamak istiyormuş ama benim görmemi istemiyormuş gibi parıldıyordu. Yatma vakti ve Eoin'la ilgili bir bahane mırıldanarak hızla odadan çıktı. Gitmesine izin verdim ama ne düşündüğünü anladım. Her şeyin ortaya çıktığı gün gölde onu anladığım gibi anladım.

Bana anlatmadığı şeyler var. Beni bildiği şeylerden koruyor. Sırf olacakların yükünü taşımasına yardımcı olabilmek amacıyla her şeyi anlatması için ısrar etmem gerekir. Ama Tanrı biliyor ya, öğrenmek istemiyorum.

T. S.

19

İĞNE DELİĞİ

*Kükreyerek akan tüm nehirler
Bir iğne deliğinden çıkarlar;
Henüz doğmamış her şey, yitip gitmiş her şey,
Çıkar onu teşvik eden bir iğne deliğinden.*

—W. B. Yeats

Michael Collins ve Joe O'Reilly, yanlarında Fergus adında bir korumayla Noel gecesi erkenden geldiler ve evin batı kanadındaki boş üç odaya yerleştiler. Thomas, Lyons mağazasından üç yeni yatak ısmarlamış ve karyolalarla yatakları tertemiz yapılmış odalara taşıttırmıştı. Maggie'yle Maeve de onlara yeni çarşaflar serip kabarık yastıklar koymuşlardı. Thomas, şimdiye dek başını nereye koyabilirse orada uyuyan ve aynı yerde uzun süre kalmayan Michael'ın sadece kendine ait bir odadaki büyük bir yatakla ne yapacağını bilmeyeceğini iddia etti. O'Toolelar heyecandan kendilerini kaybetmiş hâlde odaları sanki yaşlı Kral Conor geliyormuş gibi hazırladılar.

Eoin onları beklerken âdeta aklını kaybetti, onların gelmesini beklerken bir o pencereye bir bu pencereye koşup durdu. Söylemeye can attığı bir sırrı vardı. Eoin efsanesine yeni bir macera eklemiştik, Eoin'la Michael Collins'in küçük kırmızı kayıkla gölün karşı kıyısına geçip gelecekteki İrlanda'ya gittikleri bir hikâye.

Hikâyemizde İrlanda üç renkli bayrak altında huzurla uyuyor, artık Kraliyet tarafından yönetilmiyordu ve geçmiş asırların sorunlarını ve sıkıntılarını arkasında bırakmıştı. Hikâyeyi bir şiir formunda yazmış ve her sayfadaki olay örgüsünü tek tek kurmuştum. Thomas da küçük Eoin'la "Koca Adam"ı Moher Kayalıklarının zirvesinde otururken, Blarney Taşını öperken ve Antrim'deki Devler Kaldırımı'nda dolaşırken çizmişti. Bu uyumsuz ikili sayfalardan birinde yabancı çiçekleri görüyor ve kendilerini Clare Adası'nın rüzgârlarına hazırlıyorlardı. Bir diğerinde Meath Vilayeti'ndeki Newgrange'da kış gündönümüne tanıklık ediyorlardı. Hikâye Michael'a hediye olarak başlamamıştı ama bitirdiğimizde hepimiz öyle olması gerektiğine karar verdik.

Kahramanları Emerald Isle'i dolaşan biri büyük, diğeri küçük iki erkek olan, İrlanda mizahı ve umut dolu küçük, güzel bir kitap oldu. İrlanda'nın bizim kitabımızın sayfalarındaki huzura çok uzun süre kavuşamayacağını biliyordum. Ama huzur gelecekti. Katman katman, parça parça, tıpkı bizim hikâyemizdeki gibi bölüm bölüm gelecekti. Ve İrlanda –yemyeşil tepelerin, sayısız kayalığın, çalkantılı bir tarihin ve fırtınalı duyguların ülkesi İrlanda– varlığını sürdürecekti.

Kitabı bir kâğıda sardık, bağladık ve üzerine Michael'ın adını yazıp içlerinde O'Tooleların her biri için birer hediye ve bütün erkekler için yeni şapka ve çorap olan paketlerin durduğu ağacın altına koyduk. Noel Baba, Eoin yattıktan sonra gelecekti. Ben, onun Kelly'nin rehinci dükkânında gördüğü Model T maketini almıştım, Thomas ise oyuncak bir yelkenli yapmış ve tıpkı hikâyelerimizdeki gibi kırmızıya boyamıştı.

Gresham Otelindeki düğünün fotoğrafçısı çektiği fotoğrafları göndermişti. Zarfı kimse görmeden almayı başarmıştım. Thomas'la benim fotoğrafımı –Eoin'in hayatı boyunca sakladığı o fotoğrafı– varaklı bir çerçeveye koymuştum. Bu küçük bir çocuk için heyecan verici bir hediye değildi ama değerli bir hediyeydi. Düğündeki diğer fotoğrafı –Michael'ın ikimizi arasında sırtıarak

durduğu fotoğrafı– ise Thomas'a vermek için başka bir çerçeveye yerleştirmiştım. Duygularımı ilk kabullendiğim, her şeyi itiraf ettiğim geceydi o ve fotoğrafa her baktığımda o anların anısı ve geçmişin önemi nefesimi kesiyordu.

Garvagh Glebe, mis gibi kokuların yayıldığı, her yüzeyin parıldadığı, her köşede pırıltı ve kurdele bağlanmış rayihalı otların olduğu, meyveler ve mumlarla süslenmiş, coşku ve heyecan dolu, ıslıl ıslıl bir harikalar diyarına dönüştürülmüştü. Thomas'ın her yıl kapısını komşularına açtığını, müzisyenler çağırdığını ve binlerce kişinin karnını doyuracak kadar yiyecek hazırlattığını duyunca şaşırmadım. Kutlamalar hep akşamüstü başlar ve katılanlar gece yarısı ayini için St. Mary Kilisesi'ne ya da günün yorgunluğu atmak için evlerine, uyumaya gidene kadar sürerdi.

Yük arabaları, gürültücü kamyonetler, arabalar ve at arabaları, her köşesinden ışık ve müzik sesi yayılan malikâne yoluna girdiklerinde saat beşi henüz geçmişti. Yıl boyunca boş olan balo salonu temizlenmiş, silinmiş, cilalanmış ve süslenmişti. Uzun masalar turta, kek, hindi, baharatlı et, patates ve büyük uğraşlarla hazırlanan ekmek doluydu. Yeterince sıcak değildi ama kimsenin bir şikâyeti yoktu; herkes bir yandan yiyip içiyor, diğer yandan oradan oraya dolanıyor, gülüyor, çene çalıyordu. İlgileri birkaç saat başka yerdeydi. Bazıları Michael Collins'in etrafına doluştu, bazıları uzak durdu; onun anlaşmayla İrlanda'ya barış getirdiğini düşünenlerle İrlanda'yı savaşa sürüklediğini düşünenler arasındaki ayrım şimdiden belli oluyordu. Onun Garvagh Glebe'de olduğu haberi hızla yayılmış ve bazıları bu yüzden gelmemişlerdi. Geçen temmuz ayında Yedekler yüzünden oğullarını ve evlerini kaybeden Carriganlar bu kutlamaya katılmayı reddetmişleri. Mary'nin yanmış elleri iyileşmiş ama kalbi iyileşememişti. Patrick ve Mary Carrigan İngiltere'yle barış istemiyorlardı. Oğulları için adalet istiyorlardı.

Thomas, onları şahsen davet etmek ve nasıl olduklarını görmek için evlerine gitmişti. Teşekkür etmişler ve kulaklarından

silinmeyen bir uyarıyla onu geri çevirmişlerdi. "İngiltere'ye boyun eğmeyeceğiz ve eğer hiç kimseyle yemek yemeyeceğiz."

Thomas, Michael'in Dromahair'de bile huzur bulamamasından ya da rahatsız edilmesinden endişelenmiş ve kasaba halkı arasında bir tür uyarı dolanmasını sağlamıştı. Noel günü Garvagh Glebe'de herhangi siyasi bir tartışmaya, hatta sohbeze izin olmayacaktı. Onun davetine katılan herkes Noel'in ruhuna uygun olarak barışçıl duygular taşıyacak, aksi takdirde ağırlanmayacaklardı. Şu âna kadar herkes buna uygun davranıyordu, davranamayacak olanlar ise uzak durmuştu.

Thomas, konuklarımıza kutsal doğumla ilgili bir hikâye anlatmamı ve balo salonun pencerelerindeki mumları yakmamı rica etti. Mum yakmak bir gelenek, Meryem ve Yusuf'a içeride onlar için yer olduğunun bir işaretiydi. Papazların ayin yapmalarının yasak olduğu dönemde penceredeki mumlar o evde iman sahibi kişilerin yaşadığının ve kapılarının papazlara açık olduğunu bir göstergesiydi.

Hikâye anlatarak mumları yakmaya başladığımda herkesin dudakları kapalı, gözleri pırıl pırıldı. Zavallı Michael, onun daha önce yaşanan tüm acıları, tüm eziyeti unuttuğunu düşünen birkaç kişinin kınayan gözlerle attıkları buz gibi bakışlara hedef oldu. Bir tutam saç alnına düşmüş, elinde bir kadehle duruyordu; bir yanında Joe vardı, diğer yanında ise sadece Fergus olarak tanıştırılan adam. Fergus'un havuç rengi saçları vardı, sıırım gibiydi ve arkasında, ceketinin altında bir silah takılıydı. Daha önce fazla kavgaya karışmamış gibi görünüyordu ama gözleri sürekli etrafı kolaçan ediyordu. Thomas, O'Toolelara, Fergus'un evde ve arazide istediği gibi dolaşabileceğini ve burada olmasının sebebinin ufacık bir kasaba olan Dromahair'de bile Michael'in güvenliğini sağlamak olduğunu söylemişti.

Sonra müzisyenler çalmaya başladı, salonun ortası boşaldı ve dansa geçildi. Şarkıcının sesi yapmacık ve tizdi. Sanki ona uymayan bir tarzı taklit etmeye çalışıyor gibiydi ama orkestra gayretli,

keyifler yerindeydi ve çiftler eşleşiyor, sadece fırıl fırıl dönmek için ayrılıyor, sonra yeniden eşleşiyordu. Çocuklar çiftler arasında dans ederek ve birbirlerini kovalayarak dönüp duruyorlardı. Eoin'in yanakları kızarmıştı ve coşkusu bulaşıcıydı, Maeve ve Moira, onu ve arkadaşlarını oyun oynatmak için yakalamaya çalışıyorlardı.

Şarkıcı hiç de ikna edici olmayan hüzünlü bir tonla, "Beni kendine âşık ettin. Bunu ben istemedim. Sana âşık olmak istemedim," diye şakıyordu. Elimdeki baharatlı kokteyle baktım ve kısa bir an, keşke içinde kırık buz olsaydı diye düşündüm.

"Hadi dans edelim, Annie." Başımı çevirmeden konuşanın kim olduğunu biliyordum.

"Ne yazık ki bu konuda pek iyi değilim, Bay Collins."

"Ben öyle hatırlamıyorum. Bundan önce seni iyi tanı mıyordum ama bir keresinde Declan'la dans ederken gördüm. Muhteşemdin. Ve lütfen bana Bay Collins demeyi bırak, Annie. O aşamayı geçeli çok oldu."

Michael beni dönüp duran çiftlere doğru çekerken iç geçirdim. Diğer Anne dans edebilirdi elbette. Aramızdaki farklar gitgide artıyordu. Ritimle olan tuhaf ilişki mi, koca Manhattan'daki küçük mutfağında kimsenin görmediğine şükrederek dans edişimi düşündüm; kollarım ve bacaklarım birbiriyle uyumsuz, ayaklarım kütük gibiydi, müziği tüm içimde hissediyor ama bunu zarif hareketlere dönüştüremiyordum. Eoin her zaman dans etmek için gerekenden fazlasını hissettiğimi söylerdi. *İçin müzikle dolup taşıyor, Annie. Bunu herkes görebilir.*

Ona inanıyordum ama bu, yeteneksizliğim konusunda daha iyi hissetmemi sağlamıyordu.

"Sanırım nasıl olduğunu unuttum," diyerek ona karşı çıktım ama Michael kararlıydı. Müzik birden değişti ve şarkıcı çağdaş olma çabalarından vazgeçip çok daha geleneksel tarza döndü. Keman titreşti ve inledi; eller alkışlamaya ve ayaklar yere vurmaya başladı. Tempo çılgınca, adımlar ise benim uyum sağlayamayacağım kadar seriydi. Michael'a daha fazla eşlik etmeyi kesinlikle

reddettim. Zaten o da beni çoktan unutmuştu. Dans edenlerin arasına itilen Thomas'ı seyrediyordu.

"Hadi, Tommy," diye bağırdı. "Bu işin nasıl yapıldığını herkese göster."

Thomas kendinden geçmişçesine sıırıyordu ve izleyeneler ona tezahürat yaparken ayakları sanki uçuyordu. Gözlerimi ayıramadan onu izliyordum. Keman âdeta ağlıyor, Thomas ayakları yere vurarak, bacak savurarak onu takip ediyordu; bir İrlanda halk dansçısı doğmuştu. Sonra kendini zor tutan Michael'i piste çekti ve onunla dans etmeye başladı. Thomas kahkahalarla gülüyordu, saçı yüzüne düşmüştü ve gözlerimi ondan alamıyordum. Aşkran başım dönüyordu, çaresizlikten bayılmak üzereydim.

Otuz bir yaşındaydım. Küçük bir kız çocuğu değildim. Masum değildim. Hayatım boyunca aktörleri ya da müzisyenleri görünce kendini kaybeden bir hayran ya da onlara, elde edemeyeceğim ve tanımadığım erkeklere takıntılı biri olmamıştım. Ama Thomas Smith'i tanıyordum ve ona âşıktım. Çaresizce. Ama onu sevmek –onu tanımak– ekrandaki bir yüzü sevmek kadar mantıksızdı. Biz imkânsızdık. Her şey bir anda, bir nefes alış kadar kısa bir anda sona erebilirdi. Bir anda uyanıp kolayca kaybedebileceğim bir rüyaydı o ve bir kez uyandığımda aynı rüyaya geri dönmemin mümkün olmadığını biliyordum.

Bir anda Thomas'ın beni gölden çekip çıkardığı andan itibaren bir gölge gibi beni takip eden anlamsızlık ve korku kapkaranlık ve yoğun bir biçimde üzerime çöktü. Kadehimdekini bir dikişte bitirip baskıyı yok etmeye çalıştım. Kalbim kafamın içinde uğulduyordu, nabzım deli gibi atıyordu. Hızla balo salonundan çıktım, sokak kapısına vardığımda tüm yansılardan koşarak uzaklaşıyordum. Evden dışarı fırlayıp ağaçların arasına saklandım. Panik beni avucuna aldı ve ellerimi devasa bir meşe ağacının pul pul kabuğuna bastırıp kendimi toparlamaya çalıştım.

Gece berrak ve soğuktu; kafamın içindeki çınlamayla mücadele ederek ve tenimin altındaki zonklamayı susturmak ve yavaşlatmak

isteyerek buz gibi havayı ciğerlerime çektim. Ağacın pürüzlü gerçekliği bana dayanak oldu; çenemi rüzgâra kaldırıp gözlerimi kapattım ve ağacın gövdesini sımsıkı tuttum.

Kısa süre sonra arkamdan bir ses duydum.

"Anne?" Thomas hâlâ nefes nefeseydi, gömleğin kolları dirseklerine kadar kıvrılmış, saçları dağılmış ve ceket çıkarılmıştı. "Brigid eteklerin alev almışçasına evden fırladığını söyledi. Sorun ne, canım?"

Cevap vermedim; çelişkiler içinde olduğumdan değil, ağlamak üzere olduğumdan, boğazıma bir yumru takıldığından ve kalbim bu konuyu konuşamayacak kadar kabarmış ve acıyor olduğundan. Göl beni çağırırdı ve birden sırf yapabileceğimden emin olmak için onun yanına gitmek, içine girecekmiş gibi yapmak ve sonra çağrısını reddetmek istedim. Ellerimi ağaçtan çektim ve her şeyi göze alarak ona doğru yürümeye başladım. Meydan okuyan bir tavırla.

Thomas, "Anne," diyerek kolumu tutup beni durdurdu. "Nereye gidiyorsun?" Sesindeki korkuyu duydum ve bundan nefret ettim. Buna sebep olduğum için kendimden nefret ettim. "Korkuyorsun. Bunu hissedebiliyorum. Söyle bana, sorun ne?"

Başımı kaldırıp ona baktım ve ellerimi yanaklarına, başparmaklarımı çenesindeki gamzeye koyup gülümsemeye çalıştım. Bileklerimi kavradı ve başını çevirerek avucumu öptü.

"Veda ediyormuş gibi davranıyorsun, Kontes. Bu hoşuma gitmedi."

Çok net bir ifadeyle, "Hayır. Veda etmiyorum. Bunu asla yapmam," diye itiraz ettim.

Thomas ellerini bileklerimden uzaklaştırıp belime koyarak beni kendine çekti ve "Ne o zaman?" diye fısıldadı.

Derin bir nefes alıp gölün en mutlu anlarımı yalayıp yutan ısrarcı fısıltısını en iyi nasıl açıklayabileceğimi düşündüm. Karanlıkta duyguları yok saymak daha zor, serbest bırakmak daha kolaydı.

"Yok olmanı istemiyorum," diye fısıldadım.

Thomas, "Sen neden söz ediyorsun?" dedi.

“Eğer geri dönersem *sen* yok olacaksın. Ben nerede olursam olayım hâlâ hayatta olacağım ama *sen* ölmüş olacaksın. Eoin ölmüş olacak ve ben buna dayanamam.” Nabzım yine hızlandı ve ona sokulup alnımı omuzuna yasladım. Derin bir nefes alıp yeniden gitmesine izin vermeden önce onu ciğerlerimde tuttum.

Dudakları saçlarımda değdirerek yumuşak bir sesle, “O zaman gitme, Annie,” dedi. “Benimle kal.” Tartışmak istemedim, bu isteğinin ne kadar yanlış olduğunu görmesini istemedim. Bunu yapmak yerine ona sarılıp bu inancında huzur buldum. Belki de bu kadar basitti. Belki de bu bir seçimdi.

Gözlerini görmeye, bağlılığını hissetmeye ve eğer bu bir *seçimse* bu seçimi çoktan yaptığımı bilmesine ihtiyaç duyarak başımı kaldırdım.

“Seni seviyorum, Thomas. Henüz bir sayfadaki kelimeler ve eski bir fotoğraftaki yüzden öte bir şey değilken sana âşık oldum sanırım. Büyükbabam bana fotoğrafını gösterip adını söylediğinde bir şeyler hissettim. İçimde bir şeyler kıpırdandı.”

Thomas ne sözümü kesti ne de kendi aşkını dile getirdi. Gözlerini bana dikip dinledi sadece. Bakışları yumuşak, dudakları daha da yumuşaktı; sırtımdaki dokunuşuysa hepsinden yumuşak. Ama tutunacak bir şeye ihtiyacım vardı; tıpkı ağacı kavradığım gibi gömleğini sımsıkı kavradım. Dans yüzünden vücudu sıcaktı ve ona yapışmış ellerimin altındaki kalbi küt küt atıyor, onun benim olduğunu hatırlatıyordu.

“Sonra sayfadaki kelimeler ve fotoğraflardaki yüz bir insana dönüştü. Gerçek. Somut. Mükemmel.” Yutkunarak ağlamamaya çabaladım. “Çok hızlı, çok yoğun ve tam anlamıyla âşık oldum. Aşkın gözü kör olduğu için değil... aşkın gözü kör *olmadığı* için. Aşkın gözü kör değil, kendisi kör edici. Göz kamaştırıcı. Sana baktım ve ilk günden itibaren seni tanıyordum. Sadakatini, dostluğunu, iyiliğini ve fedakârlığını. Hepsini gördüm ve deli gibi âşık oldum. Bu duygu artmaya devam ediyor. Aşkım o kadar büyük, o kadar yoğun ve o kadar fazla ki nefes alamıyorum. Varlığımızın ne

kadar kırılgan olduğunu bile bile bu kadar çok sevmek ürkütücü. Ya beni tutmak zorundasın ya da patlayacağım... belki de sadece sürüklenip gideceğim. Ya gökyüzünde ya da gölde.”

Ellerinden başlayıp bağışlayıcı gözlerine ulaşan bir ürpertiye kapıldığını hissettim. Sonra yüzünde bir tebessüm belirdi ve dudaklarını benimkilere yapıştırıp tekrar tekrar öptü. İç çekişi dili mi gıdıkladı ve onu kavrayan ellerimi açıp vücuduna koydum ve teslim oldum. Thomas bir yandan talepkâr dudaklarımı öperken diğer yandan mırıldanarak konuşmaya başladı.

“Evlen benimle, Anne. Seni zincirleyeyim, böylece sürüklenip gidemezsin ve ayrılmamız gerekmez. Ayrıca yeni bir isim alma vaktin geldi. Sana Anne Gallagher diye hitap etmek çok akıl karıştırıcı.”

Teklif edeceğini düşündüğüm şeyler arasında evlilik yoktu. Ağzım bir karış açık hâlde geri çekildim ve inanamaz bir ifadeyle güldüm. Thomas’ın dudaklarını unutup ciddi olup olmadığını anlamak için gözlerinin içine baktım. Korunaklı dalların ve kış ayının ışığı altında solgun ve samimiydiler.

“Anne Smith, Thomas Smith kadar sıradan bir isim,” diye mırıldandı. “Ama zaman yolcuğu yaparken ismin hiç önemi yok, Kontes.” Dalga geçer tonu, bu denli ciddi bir teklifle çelişiyordu.

“Bunu yapabilir miyiz? Gerçekten evlenebilir miyiz?” diye fısıldadım.

“Bizi kim durduracak?”

“Yani ben... ben olduğumu kanıtlayamam.”

“Kimin kanıt ihtiyacı var ki? Ben biliyorum. Sen biliyorsun. Tanrı biliyor.” Thomas alnımı, burnumu ve her iki yanağımı öptü ve dudaklarıma inip cevap vermemi bekledi.

“Ama... İnsanlar ne diyecekler? Brigid ne der?”

“Umarım hepsi bizi tebrik eder.” Önce üst, sonra altdudağımı öpüp hafifçe çekerek ona karşılık vermeye zorladı beni.

Konuşabilmek için geri çekilip nefese nefese, “Michael ne diyecek?” diye sordum. Michael Collins’i gözümde, bir yandan Tho-

ması tebrik ederken diğer yandan benim kulağıma birtakım uyarılar fısıldarken canlandırıyordum.

"Eminim Michael kaba ve uygunsuz bir şeyler söyleyecektir. Ama sonra gözyaşlarını tutamayacak çünkü sevgisini de nefreti kadar yoğun biçimde gösterir."

"Peki..." diye yeniden konuşmaya başladım.

"Anne." Thomas yüzümü avuçlarının arasına alıp başparmaklarını dudaklarıma bastırarak arka arkaya gelen sorularımı susturdu. "Seni seviyorum. Hem de çok. Mümkün olan her biçimde birlikte olalım istiyorum. Bugün, yarın ve ondan sonraki her gün. Benimle evlenmek istiyor musun istemiyor musun?"

Yeryüzünde bundan daha çok istediğim hiçbir şey yoktu. Tek bir şey bile. Gülümseyerek başımı salladım ve tamamen teslim oldum.

Kısa bir an sonsuza kadar birlikte olma olasılığının, onun kutsuz ve baştan çıkarıcı tadının keyfini çıkardım. Vaatler aramızda şarkı söylemeye başladılar ve ben de mırıldanarak onlara eşlik ettim.

Sonra rüzgâr yön değiştirdi ve ay ışığı göz kırptı; bir dal çatırdadı ve bir kibrit yandı. Yeni yakılmış bir sigara kokusu havada asılı kalıp bizi yalnız olmadığımız konusunda uyardı ve saniyeler sonra karanlıktan bir ses yükseldi.

"Demek doğruymuş. Siz, ikiniz. Annem öyle olduğunu söyledi ama ben inanmak istemedim." Nefesimi tutup Thomasın kollarında hızla döndüm. Thomas kolunu dolayıp beni durdurdu ve ardından yabancıya doğru birkaç adım attı.

Gelenin Liam olduğunu sandım. Karanlıkta vücut yapısı ve boyu ona benziyordu ve ses tonu hemen hemen aynıydı. Ama Thomas, soğuk ve mesafeli bir tonla adama başka bir isimle hitap etti ve hatamı fark ettiğimde içimi bir rahatlama dalgası kapladı. Gelen kişi Ben Gallagher'di, Declan'ın en büyük ağabeyi, henüz tanışmadığım ağabeyi.

Ben, başını hafifçe eğip sert bir tonla, "Anne," diyerek beni selamladı. "İyi görünüyorsun." Sesi yapmacık ve rahatsızdı, yüz ifa-

desi kasketinin altına gizlenmişti. Sigarasından derin bir nefes aldıktan sonra Thomas'a döndü.

"Collins burada," dedi geveleyerek. "Bu da hangi tarafa sadık olduğun hakkında bilmem gereken her şeyi anlatıyor, Doktor. Kardeşimin karısını öpme biçimine dayanarak bir yargıya varılırsa en güçlü yönünün sadakat olduğunu söylemek güç."

Thomas onun alaycı tonunu duymazdan gelerek, "Mick benim dostum. Bunu biliyorsun," dedi. Declan öleli beş yıl olmuştu ve ben, onun karısı değildim. "Michael Collins senin de dostundu, Ben. Bir zamanlar."

Ben, "Bir zamanlar ortak bir hedefimiz vardı. Artık yok," diye mırıldandı.

Thomas, "Peki bu hedef ne, Ben?" diye sordu, ses tonu o kadar alçaktı ki gizlediği kini fark etmek çok zordu ama ben duydum. Ben de duydu ve tavrı birden asabileşti.

Sigarasını yere fırlatarak, "İrlanda'nın lanet olası özgürlüğü, Doktor," diye terslendi. "Kocaman evinde yanında güçlü dostların ve en yakın arkadaşının karısıyla fazla rahata erdin de yedi yüz yıldır süren acıları unuttun mu?"

"Michael Collins İrlanda'nın özgürlüğü ve bağımsızlığı için senden de benden de çok daha fazla şey yaptı," diye karşılık verdi Thomas, inancı sesinde âdeta çınlıyordu.

"Bu yeterli değil. Bu anlaşma, uğruna kan döktüğümüz bir anlaşma değil. Sonuca varmak üzereyiz ve şu an vazgeçemeyiz! Collins pes etti. O anlaşmayı imzaladığında tüm İrlandalıların sırtına bıçak sapladı."

Thomas, "Bunu yapma, Ben. Bunu da almalarına izin verme," diyerek onu uyardı.

"Neyi almalarına?"

"İngilizler izlerini her yere bıraktılar. Onların bizi bölmesine izin verme. Aileleri ve dostlukları mahvetmelerine izin verme. Biz birbirimizle kavga edersek geriye hiçbir şeyimiz kalmaz. O zaman gerçekten bizi mahvederler. Onlar yüzünden kan dökeriz."

“O zaman her şey boşunaydı, öyle mi? 1916 yılında ve ondan sonra ölen tüm insanlar. Hepsi boşuna öldü, öyle mi?” diye bağırdı Ben.

Thomas, “Eğer biz birbirimize düşman olursak boşuna ölmüş olacaklar,” diye karşılık verdi ve Ben ânında başını iki yana sallayarak ona katılmadığını belli etti.

“Savaş bitmedi, Thomas. İrlanda uğruna biz savaşmazsak kim savaşacak?”

Thomas ikna olmadığını belirten bir tavırla, “Madem bizim sadakatimiz İrlanda’ya ve bizimle aynı fikirde olan İrlandalılara, o zaman diğerlerini toptan öldürelim mi? Böyle olması gerekmez,” diye ısrar etti.

“Nasıl olduğunu hatırlarsın. 1916 yılında da halk bizim arkamızda değildi. Biz teslim olduktan sonra İngiliz Kuvvetleri caddelerde yürüyüş yaparken halkın nasıl bağırdığını, nasıl yuhaladığını ve bize nasıl bir şeyler fırlattıklarını hatırlarsın. Ama fikirlerini değiştirdiler. İngilizler liderlerimizi asmaya kalkıştıklarında çıkan arbedeyi gördün. Esirler sekiz ay sonra İngiltere’den döndüklerinde tezahürat yapan kalabalıkları gördün. Halk özgürlük istiyor. Eğer bedeli buysa savaşmaya hazır. Artık mücadeleden vazgeçemeyiz. Ne büyük aşama kaydettiğimize baksana.”

“İnsanların öldüğünü gördüm. Declan’ın öldüğünü gördüm. Geride kalan dostlarıma silah sıkmaya başlamayacağım. Bunu yapmayacağım. Fikirler, bir zamanlar omuz omuza savaştığın insanlara karşı savaşmak için bahane hâline gelmediği sürece doğru ve iyidir,” dedi Thomas.

“Sen kimsin, Doktor?” Ben dehşet içindeydi. “Seán Mac Diarmada mezarında dönüyor olmalı.”

“Ben bir İrlandalıyım. Ve anlaşma olsun ya da olmasın ne sana ne de başka bir İrlandalıya silah doğrultmayacağım.”

“Acizsin, Thomas. Anne geri döndü ve...” Hışımla bana dönüp, “Bu arada hangi cehennemdeydin?” dedi tıslarcasına. Ardından yine Thomas’a bakıp tartışmaya kaldığı yerden devam etti. “Anne

geri döndü ve sen bir anda heyecanını kaybettin. Declan ikiniz hakkında ne düşünürdü sence?” Ben ayaklarımızın dibine tükürdü ve sonra dönüp elini Thomas’a doğru sallayarak onu yanından kovdu, bizi yanından kovdu.

Thomas herhangi bir tepki vermeden, “Annen seni gördüğüne sevinecek, Ben,” dedi. “Uzun zaman oldu. Ye. İç. Dinlen. Noel’i bizimle geçir.”

“Ve onunla, öyle mi?” Ben, tüm hızıyla devam eden partinin ayan beyan görüldüğü evin sağ tarafını boydan boya kaplayan pencereleri işaret etti. Michael, pencerelerden birinin yanında durmuş Daniel O’Toole’la sohbet ediyordu; ışıktaki tüm hatları belirgindi. “Birisinin şu Koca Adam’a pencere önünde durmamasını söylemesi gerek. Ağaçların arkasına kimin saklandığını asla bilemezsin.”

Thomas, bu üstü kapalı tehdit karşısında kaskatı kesildi, eli vücudumu sımsıkı kavradı. Karanlığın içinden bir ses yükseldiğinde ve doğrultulmuş bir tabancanın başka bir şeyle karıştırılması mümkün olmayan namlusunu gördüğümde destek gelmiş olmasına çok sevindim.

Fergus bize yaklaşarak monoton bir sesle, “Haklısın, asla bilemezsin,” dedi. Korumanın dudaklarından bir sigara sarkıyordu ve bu da ona doğrulttuğu silahla tamamen zıt, lakayt bir hava veriyordu.

Ben irkildi, elleri hızla iki yanına indi.

Fergus sakın bir ifadeyle, “Sakın bunu yapma,” diye uyardı onu. “Bir sürü iyi insanın Noel’ini mahvedersin.”

Ben’in elleri hareketsizleşti.

Fergus sakın ama ısrarcı bir tonla, “Eğer içeri gireceksen çekmeyi düşündüğün tabancayı almam gerek,” dedi. “İçeri girmeyeceksen de bu gece hayatta kalmanı garantilemek için alacağım. Sonra da Dublin’e doğru yürümeye başlamanı isteyeceğim.” Dudaklarının arasından sigarasını bıraktı ve yere bakmadan ayakkabısının ucuyla izmariti toprağa soktu. Ben’e yaklaştı ve izin dahi

istemeden üzerini arayıp çizmesinden bir bıçak, kemerinden bir tabanca çıkardı.

Thomas, "Annesi içeride. Yeğeni de. Aileden biri o," diye mırıldandı.

Fergus hızlı bir hareketle bir kez başını salladı. "Duydum. O zaman neden burada, ağaçların arasına saklanmış evi gözlüyor?"

Ben hakarete uğramış gibi, "Annemi görmeye geldim. Yeniden canlanan yengemi de. Bir de Eoin'la seni Doktor. Son beş yıldır her Noel gelirim. Collins'in burada olmasını beklemiyordum. Kalıp kalmamaya karar vermemiştim," diye kendini savunmaya çalıştı.

"Ya Liam? O da burada mı?" diye sordum. Sesimdeki titremeyi duydum ve Thomas yanımda kaskatı kesildi.

"Liam Youghal, Cork'ta. Bu sene eve gelmeyecek. Yapacak çok işi var. Sürmekte olan bir savaş var."

"Burada yok, Ben. Burada savaş falan yok. Bu gece değil. Şimdi değil," dedi Thomas.

Ben çenesi kasılmış bir hâlde başını salladı ama yüz ifadesi tiksinti doluydu ve bakışlarıyla hepimizi suçluyordu. "Annemi ve ufaklığı görmek istiyorum. Gece ahırda yatarım. Sabah da yoluma giderim."

Fergus, "O zaman içeri gir," dedi emredercesine. Silahını indirmeden Ben'i ileri doğru itekledi. "Ama Bay Collins'ten uzak dur."

24 Aralık 1921

Yeni yüzyılın başlangıcına yakın İrlanda'da bir şeyler değişti. Her nevi kültürel canlanma yaşandı. Eski şarkıları söylüyor ve eski hikâyeleri –daha önce sayısız kez duyduğumuz hikâyeleri– duyuyorduk ama yoğun bir biçimde bize bunların yeni olduğu öğretiliyordu. Kendimize ve birbirimize bakıyorduk ve bir beklenti içindeydik. Kim olduğumuzla, hedeflerimizle ve soyumuzla gurur duyuyor, hatta bunlara büyük bir saygı hissediyorduk. Bana İrlanda sevgisi aşılandı. Mick'e de İrlanda sevgisi aşılandı. Ben, Liam ve Declan'a da aynı sevginin aşılandığından kuşku yok. Ama hayatımda ilk kez bunun ne anlama geldiğinden emin değilim.

Ben Gallagher'le karşılıklı meydana okuma sonrası Anne ve ben yaşanan olaydan sarsılmış bir hâlde ağaçların altında bir süre durduk.

"Bu dünyayı sevmiyorum, Thomas," diye fısıldadı Anne. "Burası diğer Anne'in net olarak anladığı ama benim asla anlamayacağım bir dünya."

"Hangi dünya, Kontes?" diye sordum, oysa cevabı biliyordum.

"Ben Gallagher ve Michael Collins'in çizgilerinden kayıp taraf değiştirdikleri dünya. Ve işin en kötü yanı... nasıl sonlanacağını biliyor olmam. Sonunu biliyorum ve hâlâ anlamıyorum."

"Neden? Neden anlayamıyorsun?"

"Çünkü ben bunu yaşamadım," diye itiraf ettim. "Senin yaşadığın gibi yaşamadım. Benim bildiğim İrlanda şarkıların, hikâyelerin ve hayallerin ülkesi. Benim bildiğim Eoin'in

yorumu –hepimizin bir tane vardır– ve bu. Eoin İrlanda'yı geçmişte bıraktığı için yumuşatılmış ve yeniden şekillendirilmiş bir yorum. Zulmün ve devrimin İrlanda'sını bilmiyorum ben. Nefret duygusu aşılanmadı bana.”

“Bize de nefret duygusu aşılanmadı, Anne.”

“Hayır, aşılanmış.”

“Bize sevgi aşılandı.”

“Ne sevgisi?”

“Özgürlük. Kimlik. İhtimal. İrlanda,” dedim.

Anne, “Peki bu sevgiyle ne yapacaksınız?” diye sıkıştırdı beni. Ben cevap vermeyince o verdi. “Ne yapacağınızı ben söyleyeyim. Birbirinize düşman olacaksınız çünkü İrlanda'yı sevmiyorsunuz. İrlanda fikrini seviyorsunuz. Ve bunun ne olduğu konusunda herkesin kendi düşüncesi var.”

Tek yapabildiğim kırgın ve karşı koyan bir ifadeyle başımı iki yana sallamak oldu. İrlanda'ya duyulan öfke –her tür adaletsizliğe duyulan öfke– içimi yakıyordu ve Anne'e bakmak istemiyordum. İmkânsız bir hayale bağlılığımı zedelemişti o. Bir süre sonra Anne yüzümü kendi yüzüne doğru çekip dudaklarımın üzerinden öperek sessizce özür diledi.

“Özür dilerim, Thomas. Hem anlamadığımı söylüyorum hem de sanki anlıyormuş gibi sana nutuk çekiyorum.”

İrlanda, evlilik ve Ben Gallagher hakkında daha fazla konuşmadık. Ama söyledikleri kafamın içinde dönüp duruyor, diğer her şeyi bastırıyordu. “Peki bu sevgiyle ne yapacaksınız?”

Gece yarısı ayininde bir yanımda Mick, diğer yanımda Anne oturuyordu. Eoin kucığımda uyuyordu. Kiliseye girerken esnemeye başlamış ve ilk ilahi söylenmeden önce uyuya kalmıştı. Bütün ilgiden, Mick'in başını eğmemesine ve Anne'in kaşlarını çatmasına neden olan gerginlikten bihaber, hafifçe horlayarak Peder Darby'nin Yeşaya peygamber anlatısına eşlik ediyordu. Çil kaplı yanağı göğsüme, acıyan kalbime dayalıydı ve onun masumluğuna, inancına, güvenine imreniyordum.

Mick barış dileği sırasında bana baktı, sesi yumuşak, yüzü arzu doluydu. Tek yapabildiğim başımı sallayıp duayı tekrar etmek oldu; kalbime en uzak duygu barış olsa da, "Barış dolu bir yıl dilerim," dedim.

Peder Darby vaazı sırasında bir devenin iğne deliğinden geçmesinin zengin bir insanın Tanrı'nın cennetine girmesinden daha kolay olduğunu söyledi. Bu, bir devenin iğne deliğinden geçmesi bir İrlandalı'nın savaşmayı bırakmasından daha kolay şeklinde de söylenebilir.

Bana İrlanda'yı sevmem öğretildi ama sevgi bu kadar zor olmamalı. Vazife, evet. Ama sevgi, hayır. Belki benim cevabım bu. Bir insan sevmediği bir şey için sıkıntı çekmez ya da özveride bulunmaz. Sonuçta her şey en çok neyi sevdiğimize bağlı sanırım.

T. S.

20

BEYAZ KUŞLAR

*Çıkamaz aklımdan Zamanın bizi kesin unutacağı
Ve Acının artık yanımıza yaklaşamayacağı o sayısız
adalar ve o kadim kıyılar
Yakındır, uzak olacağız gülden, leylaktan ve alevlerin
öfkesinden
Beyaz kuşlarınız sadece denizin köpüklerinden yükselen,
ey yar.*

—W. B. Yeats

Birden uyandım, sebebini bilmiyordum. Eoin'in uyanmış olduğunu düşünerek kulak kabarttım. Noel Baba'nın gece gelip gelmediğini görmek istiyordu. Ama onun yerine ne olduğunu çıkaramadığım bir ses duydum.

Gece yarısı ayininden sabahın ilk saatlerinde dönmüştük, herkes sakinleşmiş ve kendi düşüncelerine dalmıştı. Thomas Eoin'i yatağına götürmüştü, ben de peşlerinden gidip geceliğini giymesine yardım etmiştim, o da bu süre boyunca yarı uykulu sallanıp durmuştu. Yeniden derin bir uykuya daldıktan sonra yorganını omuzlarına çekmiştim. Brigid ayine katılmamış, bir ev dolusu misafir olmadan oğluyla zaman geçirmek istemişti. Eve döndüğümüzde yatmıştı, Ben ise ya gitmişti ya da ahırdıydı. Nerede olduğunu sorgulamadım.

Alçak sesle Thomas'a iyi Noeller ve mutlu yaşlar diledim. Onu çok şaşırttığım belli oluyordu, sanki kendisi doğum gününü unutmuş ve benim de hatırlamamı beklemiyormuş gibi görünüyordu. Ona hediyelerim ve kilerde bir pasta vardı ama dikkatin onun doğum gününe yönleneceği güne kadar bekleyecekti.

Beni odasına çekti, kapıyı arkamızdan kapattı ve bastırılmış bir şehvetle kollarının arasına alıp sanki bütün bir gece beni öpmek istemiş ve beni yeniden ne zaman öpeceğini bilmiyormuş gibi açgözlü ama saygılı bir biçimde öpmeye başladı. Thomas çapkın bir erkek değildi. Aslında benden önce hiç kimseyle ciddi bir şey yaşamamış izlenimi veriyordu ama beni bağlılıktan kaynaklı bir güvenle, hiçbir şeyden çekinmeden ve karşılığında her şeyi talep edercesine öpüyordu. Michael Collins şaka yollu, eğer Thomas dans ettiği gibi seviyorsa benim şanslı bir kadın olduğumu söylemişti. Thomas dans ettiği, doktorluk ve diğer her şeyi yaptığı gibi seviyordu – sınırsız bir bağlılıkla ve her ayrıntıya dikkat ederek. Kendimi kurtardığımda ikimiz de nefes nefeseydik ve merdivenleri parmak ucumda inip odama gittim.

Thomas, Michael ve Joe Reilly gecenin çoğunu kütüphanede geçirmişlerdi. Seslerin ve ara sıra patlayan kahkahalarının uğultusunun verdiği sıcaklıkla uykuya dalmıştım.

Artık şafak sökmüştü ve kış aylarının güneşi, miskin ve ağırkanlı olsa da gökyüzünün rengi gün ışığına kavuşmadan önceki griliğine kavuşmaya başlamıştı. Gece yatağımın ayakucuna koyduğum lacivert sabahlığı aldım, ayaklarıma bir çift yün çorap geçirdim ve Eoin'ı ağacın altındaki paketleri karıştırırken bulmayı bekleyerek sessizce odamdan çıkıp salona gittim. Eoin yerine dili dişlerinin arasında, burnunda is lekesiyle ateşi karıştıran Maeve'i buldum.

Afacan bir çocuk gibi hissederek, "Sadece ikimiz mi uyandık?" diye fısıldadım.

"Yo, hayır hanımefendi. Eleanor, Moira ve annem mutfaktalar. Dr. Smith, Bay Collins, erkek kardeşlerim ve bir sürü kişi daha da bahçede."

“Bahçede mi?” Hızla pencereye gidip her tarafı sarmış olan pusa ve sökmeye gönülsüz şafağa baktım. “Neden?”

Maeve, “*Hurling* oynamak için hanımefendi. Oldukça sıkı bir maç var. Erkek kardeşlerim heyecandan gözlerini bile kırpmadılar. Geçen Noel Doktor onlara *hurling* sopaları hediye etmiş ve bu yıl yetişkinlerle oynayacakları sözünü vermişti. Eoin için yaptığı küçük bir sopa da vardı. O da şu an dışarıda ve muhtemelen herkesi rahatsız ediyor,” diye uzun uzun açıkladı. Onun dönüşeceği yaşlı kadın, Anne’i iyi tanıdığını ve Eoin’ın yaramaz olduğunu söyleyen kalın gözlüklü Maeve geldi aklıma.

“Eoin dışarıda mı?”

Başını salladı ve topuklarının üzerine oturup ellerini önlüğüne sildi.

“Maeve?”

“Buyurun hanımefendi.”

“Sana bir şey vereceğim.”

Gülümsedi, ateş unutuldu.

“Bana mı?”

Ağacın yanına gittim ve ağır, ahşap kutuyu aldım. İçi kırılacak eşyayı korumak için kaplanmış ve doldurulmuştu. Maeve’ye uzattım, o da çok saygılı bir ifadeyle aldı.

“Dr. Smith ve benden bir hediye. Açsana,” dedim gülümseyerek. Kelly’nin rehinci dükkânında teşhir edilen bir çay seti görmüş ve zarif gül desenlerini tanımuştım. Bu hikâyeyi Thomas’a anlattığımda ısrarla çay tabakları, bir demliği ve kaşıklı bir şekerliği olan bütün seti almak istemişti.

Maeve, beklentiyi elinden geldiğince uzatarak kutuyu büyük bir dikkatle açtı. Pembe saten bir kumaş üzerine yerleştirilmiş küçük çay fincanlarını görünce öyle hızlı nefes almaya başladı ki soluk sesi dönüşeceği yaşlı kadın gibi çıktı.

“Eğer bir *hurling* sopan olsun istiyorsan onu da ayarlayabilirim,” diye mırıldandım. “Sırf kadınız diye eğlenceyi kaçıramayız.”

“Yo, hayır hanımefendi. Hayır. Bunlar aptal bir sopadan çok

daha güzel." Mutluluktan hızlı hızlı soluyarak is lekeli parmaklarıyla çiçeklerin yapraklarına dokunuyordu.

"Bundan yıllar sonra bir gün, yetişkin bir kadın olduğunda Amerika'dan bir kadın, adı benimkiyle aynı olan bir kadın Dromahair'e gelecek ve ailesini arayacak. Senin evine çay içmeye gelecek ve sen de ona yardım edeceksin. O gün geldiğinde sana ait bir çay takımın olsun isteyebilirsin."

Maeve, dudakları tam bir O biçimini almış, gözleri ince yüzünü dolduracak kadar açılmış hâlde bana baktı.

Kehanetim onu korkutmuş gibi eliyle haç işareti yaptı. "Geleceği görme beceriniz mi var, hanımefendi?" diye fısıldadı. "Bu yüzden mi bu kadar akıllısınız? Babam şimdiye dek gördüğü en zeki kadın olduğunuzu söylüyor."

Hayır dercesine başımı iki yana salladım. "Geleceği görme becerim yok... öyle denemez. Sadece bir hikâye anlatıcısıyım ve bazen hikâyeler gerçekleşir."

Maeve, gözlerini benden ayırmadan başını yavaşça salladı. "Benim hikâyemi biliyor musunuz, hanımefendi?"

Gülümseyerek, "Senin çok uzun bir hikâyen var, Maeve," dedim.

"En çok uzun kitapları severim," diye fısıldadı. "Onlarca bölümü olanı."

"Senin hikâyenin binlerce bölümü olacak," diyerek korkularını gidermeye çalıştım.

"Aşık olacak mıyım?"

"Birçok kez."

Maeve, sesi heyecandan cınlayarak, "Birçok kez mi?" diye sordu.

"Evet, birçok kez."

"Sizi asla unutmayacağım, Bayan Anne."

"Unutmayacağını biliyorum, Maeve. Ben de seni unutmayacağım."

Çabucak giyindim, *hurling* maçı izleme şansını kaçırmak istemediğimden üzerime bir elbise geçirdim, saçlarımı gevşekçe topladım, botlarımı giyip bir şal aldım. Bir İrlandalı tarafından büyütülmüş-rüm ama daha önce hiç *hurling* izlememiştim. Sabahın pusunda kıpkırmızı yüzlerle sopaları savuruyorlardı. Ok gibi fırlayıp hızla koşarak küçük bir topu çimenliğin bir ucundan diğer ucuna sürüyorlardı. Arka arkaya vurduğu ve peşinden koştuğu küçük bir topla saha kenarına gönderilmiş olan Eoin da sopasını savurup duruyordu. Evden çıktığımı görünce koşarak yanıma geldi. Burnu da saçı kadar kırmızıydı. Neyse ki paltosunu giymiş, şapkasını takmıştı ama çömelip tuttuğum elleri buz gibiydi.

"Mutlu Noeller, anne!" dedi neşe içinde.

Kiraz rengi yanaklarını öperek, "*Nollaig shona dhuit*," diye karşılık verdim. "Söyle bakalım, kim kazanıyor?"

Burnunu kırıştırıp gömleklerin kolları sıvanmış, düğmeleri açık hâlde bağırıp çağıran, birbirlerini ezip geçen adamlara baktı. Soğuğu umursamadığı açıkça belliydi ve omuz silkerek, "Bay Collins ve Doktor itişip duruyorlar, Bay O'Toole koşamıyor, o yüzden sürekli düşüyor," dedi.

Kıkırdayarak topu Fergus'a fırlatan Thomas'ı izledim. Ağzı da bacakları kadar hızlı çalışan Fergus ustaca yana kaçıp Michael Collins'e faul yaptırdı. Bazı şeyler onlarca yıldır değişmemiştir ve değişecek gibi görünmüyordu. Açıkça belli oluyordu ki rakibi aşağılayıcı konuşma maçın bir parçasıydı. Komşu aileler arasından her birinde on oyuncu olan iki takım oluşturulmuştu. Thomas'ın beni gölden çıkardığı gün at arabası bulan Eamon Donnelly de bu rekabete katılmıştı ve beni görünce sevinçle el salladı ve ardından topu savurdu. Herkese tezahürat yaparak büyülenmiş hâlde izliyordum, tezahürat yaptığım özel biri yoktu ama Thomas her kayıp düştüğünde yüzümü buruşturuyor, sopalar her çarpıştığında ve bacaklar her dolandığında nefesimi tutuyordum. Nasıl olduysa kimse yaralanmadan maç bitti ve iki saatlik yoğun bir mücadele sonrası Michael kendi takımının galip geldiğini ilan etti.

Herkes bir şeyler yiyip içmek için mutfığa doluştu. Kahve, çay, jambonlu yumurta ve aşırı yapış yapış ve tatlı olduğu için iki ısı- rık sonra doyduğum çörekler ikram edildi. Komşular hızla dağı- lıp evlerine, ailelerin yanına ve geleneklerini yerine getirmeye geri döndüler. Thomas, Michael, Joe ve Fergus yıkanıp salonda bize katıldıktan sonra ağacın çevresinde toplanıp birbirimize hediyele- rimizi verdik. Michael, Eoin'i kucağına oturttu ve birlikte, yazdığı- mız hikâyeyi okudular. Michael'in sesi alçak ve yumuşaktı ama ke- limelerinde bariz bir şekilde ortaya çıkan zor anlaşılan Batı Cork aksanı kalbimin sızlamasına, gözlerimin yanmasına neden oldu. Thomas parmaklarını parmaklarıma doladı ve beni avuturcasına başparmağıyla bileğimi okşadı.

Hikâye bitince Michael ısıllı gözlerle Eoin'a bakıp boğazını temizledi. "Bunu benim için saklayabilir misin, Eoin? Her geldi- ğimde birlikte okuyabilmemiz için burada, Garvagh Glebe'de sak- layabilir misin?"

Eoin, "Evine götürüp annene göstermek istemiyor musun?" diye sordu.

"Benim bir evim yok, Eoin. Annem de meleklerin yanında."

"Baban da mı?"

"Babam da. Babam öldüğünde tıpkı senin şu an olduğun gibi altı yaşındaydım," dedi Michael.

Eoin bir süre düşünüp, "Belki benimki gibi senin annen de geri gelir," dedi. "Tek yapman gereken çok istemek."

"Sen öyle mi yaptın?"

"Evet." Eoin büyük bir inançla başını salladı. "Doktor'la ben dört yapraklı bir yonca bulmuştuk. Bilirsin, dört yapraklı yonca şans getirir. Doktor bir dilek tutmamı söyledi, ben de öyle yaptım."

Michael'in kaşları kalktı. "Bir anne mi diledin?"

Eoin fısıldayarak, "Bir aile diledim," dedi ama herkes onu duy- du. Thomas elimi sıktı.

"Biliyor musun, Eoin, annen doktorla evlenirse Thomas baban olacak," dedi Michael, fazlasıyla saf bir tonla.

Thomas iç çekerek, "Çeneni neden hiç tutamıyorsun, Mick?" diye sordu.

Mick yüzünde muzip bir sırıtışla, "Fergus dün gece bir evlilik teklifine kulak misafiri olduğunu söyledi," diye karşılık verdi.

Fergus homurdandı ama ne kendini savundu ne de Michael'a serzenişte bulundu.

Thomas, "Ağacın arkasına gizlenmiş küçük bir kutu var. Görüyor musun?" diyerek Eoin'i yönlendirdi. Eoin, Michael'ın kucağından yere atlayıp Thomas'ın gösterdiği yoğun yeşilliğin arasına dikkatle baktı.

"Bu, benim mi?" diye cıvıladı.

"Sanırım öyle sayılır. Onu alıp bana getirir misin?" diye sordu Thomas.

Eoin gizli hazineyi buldu ve Thomas'a getirdi.

"Bunu annenin açmasında bir sakınca var mı, ufaklık?"

Eoin hevesle başını salladı ve küçük kadife kutunun kapağını açışını izledi. İçinde biri diğerinden daha büyük iki adet altın yüzük vardı. Eoin başını kaldırıp Thomas'a bakarak açıklama bekledi.

"Bunlar annemle babama ait. Ben doğmadan önce ölen babama ve tekrar evlenip bana yeni bir baba, hem de çok iyi ve şefkatli olan ve gerçek oğlu olmadığım hâlde beni çok seven bir baba veren anneme."

Eoin, "Tıpkı seninle benim gibi," dedi.

"Evet. Tıpkı bizim gibi. Annenle evlenmek istiyorum, Eoin. Bu konuda ne dersin?"

Eoin mutlu olmuş bir ifadeyle, "Bugün mü?" diye sordu.

Thomas, herkesten kopan kahkahalar eşliğinde, "Hayır," diye karşılık verdi.

Michael muzipliği bir yana bırakıp, "Neden bugün olmasın, Tommy?" diye baskı yaptı. "Neden bekleyesiniz? Yarının ne getireceğini hiçbirimiz bilmiyoruz. Annie'yle evlen ve bu ufaklığa bir aile ver."

Brigid'le göz göze geldik. Gülümsemeye çalıştı ama dudakları titriyordu. Duygularını gizlemek için parmaklarını ağzına götürdü. Acaba kendi ailesini mi düşünüyor diye geçti içimden ve oğulları için sessizce dua ettim.

Thomas yüzüğü kutudan çıkarıp Eoin'a uzattı. Eoin onu alıp sade yüzüğü bir süre inceledi, sonra bana döndü.

"Doktorla evlenir misin, anne?" diye sordu, yüzüğü bana doğru uzatarak. Kendimi bildim bileli Anne'in akik işleme yüzüğü sağ elimdeydi –benim için o bir evlilik yüzüğü değil, aile yadigârıydı– ve hiçbir terslik olmadan sol elime de Thomas'ın annesinin yüzüğünü takabilmek çok güzeldi.

"Uydu," dedim. "Hem de tam. Sanırım bu, cevabım evet anlamına geliyor."

Eoin alkışladı, Michael sevinç çığlıkları atarak küçük oğlanı tutup havaya attı.

"Şimdi tek ihtiyacımız olan Peder Darby," diye mırıldandım.

Thomas boğazını temizledi. "Tarih belirlememiz gerek."

Mick gülümseyerek, "Dün gece ayinden sonra onunla konuştum, Thomas," dedi.

Thomas şaşkınlıktan donakalmış bir hâlde, "Konuştun mu?" dedi.

Mick, "Evet. Yarın uygun olup olmadığını sordum. O da bir evlilik töreni ayarlanabileceğini söyledi. Hepimiz Noel için bir aradayız. Neden kutlamayı uzatmayalım?" diye ısrar etti.

Hiç düşünmeden, "Evet, neden olmasın?" deyiverdim. Salon sessizleşti, yüzümün alev alev yandığını hissettim.

Thomas afallamış bir hâlde, "Neden olmasın gerçekten?" dedi yavaşça. Sonra yüzü masum ve göz kamaştırıcı bir tebessümle kırıştı ve birden nefesim kesildi. Thomas çenemden tutup beni bir kez öperek anlaşmayı mühürledi.

"O zaman yarın, Kontes," diye fısıldadı.

Sonra Eoin avaz avaz bağırmaya başladı, Michael tepiniyor, Joe, Thomas'ın sırtına vuruyordu. Fergus ise bu gösteri ve gösteri-

deki rolü yüzünden utanarak ortadan kayboldu ama Brigid sessizce oturmuş örgü örmeye devam ediyordu, bakışları sıcak, gülüşü içtendi. O'Toolelar bu akşam Noel yemeği için yeniden geleceklerdi ve haberi onlara o zaman verecektik ama daha şimdiden Anne Smith olacağım âna kadarki saatleri saymaya başlamıştım.

Michael Collins, Joe O'Reilly ve diğer birkaç kişinin Llewelyn-Davies'in Dublin'deki malikânesinde yemek yedikleri sırada yaşanan bir olaydan söz eden şahsi bir anlatımla karşılaşmıştım. Malikânenin adı –Furry Park– akla, Christopher Robin ve Winnie Pooh'u hatırlatan hayvan dolu bir ormanı getiriyordu ve bu adın nereden geldiğini merak etmiştim. Ne var ki yazının tuhafılığı orada sona ermişti. Anlatılana göre bir adam Furry Park'taki ağaçlara tırmanmış ve yemek odası penceresine ateş ederek Michael Collins'i vurmaya çalışmış. Yazıda adı belirtilmeyen Michael Collins'in koruması tetikçiyi fark etmiş ve adamı silah zoruyla malikâneye yakın bir mesafedeki bataklığa götürüp öldürmüştü.

Çelişkili söylemler vardı. Michael Collins'in o sırada tamamen farklı bir yerde olduğu söyleniyordu. Ama hikâyenin ayrıntıları tuhaf bir biçimde o Noel gecesini yemeğinde yaşanan olayla benziyordu.

Uzak mesafeden gelen boğuk bir silah sesi yemek sırasında edilen duayı yarıda kesti, hepimizi başı bir anda kalktı ve dua unutuldu.

Michael kaşlarını çatarak, "Fergus nerede?" diye sordu.

Brigid'in çay fincanı yere düşüp kırıldı ve Brigid tek kelime etmeden ayağa fırlayıp eteğini toplayarak kapıya koştu.

Mick ayağa fırlarken Thomas emreder bir tonla, "Hepiniz olduğunuz yerde kalın," dedi. "Ben Brigid'in peşinden gideceğim."

"Ben de geliyorum, Doktor." Robbie O'Toole çoktan ayağa kalkmıştı, sağlam gözü kısık, kör gözü kapalıydı.

Maggie, yetişkin oğluna karşı aşırı derecede korumacı bir tavır-

la, "Robbie," diyerek karşı çıktı. Oğlunu az kalsın kaybediyordu ve bir kurşun daha yemesini istemiyordu.

"Buradaki tüm adamları tanıyorum, anne ve kime sadık olduklarını biliyorum. Ne olduğunun açıklığa kavuşmasına yardımcı olabilirim."

Gözlerimizi tabaklarımızdan ayırmadan gergin bir sessizlik içinde bekledik. Eoin kucığıma tırmandı ve yüzünü omzuma gömdü.

Maggie O'Toole ellerini çırparak, "Önemli bir şey yok. Endişelenmeyin. Hadi yemeğimizi yiyelim," diyerek ailesini tabaklarını doldurmaya teşvik etti. Hepsi bana bir bakış attıktan sonra dediğini yapıp bir zamanlar açlığın ne olduğunu bilen insanların minnettarlığı içinde yemeğe giriştiler. Ben de Eoin'in tabağını doldurarak sandalyesine geri oturmaya zorladım onu. Gençler arasında sohbet başladı; yetişkinler rahatlayamayacak kadar endişeli bir hâlde erkeklerin dönüşünü bekleyerek sessizce yiyorlardı.

"Neden öyle koştu ki?" diye sordu Michael bana, sesini iyice alçaltarak.

"Aklıma tek bir sebep geliyor," diye mırıldandım. "Bu işte oğlunun parmağı olduğunu düşünmüş olmalı."

Joe, "Fergus sadece zorunda kalırsa ateş eder, Anne," diyerek karşı çıktı.

"Zorunda kalmış olabilir," diye mırıldandım, yüreğim ağzımdaydı.

Joe alçak sesle, "Hadi ya!" dedi.

Michael iç çekerek, "Gallagher erkekleri bizden yana değil o zaman," dedi. "Yalnız değiller." Fergus, Michael'a dün geceki evlilik teklifinden söz ettiğine göre Ben Gallagher'ın orada olduğundan ve Michael Collins'in Garvagh Glebe'de olduğunu keşfetmekten duyduğu hoşnutsuzluktan da söz etmiştir diye düşünüyordum ama anlaşılan yanılmıştım.

Brigid geri geldi, solgundu ama rahatlamıştı ve telaşla çıkışı için özür diledi. "Bir şey için endişelendim," dedi sakın bir tonla fakat daha fazla açıklama yapmadı.

Yemeğimiz bittiğinde Thomas'la Robbie henüz geri dönmemişlerdi. Eoin, O'Toolelarla sessiz sinema oynamaya daldı; Michael, Joe ve ben daha fazla beklemeye katlanamayıp dikkat çekmeden sokak kapısından alacakaranlığa çıktık. Lough Gill'in doğu yakasında, bataklığın gölle buluştuğu yerdeki ağaçların arasından bize doğru yürüyen Thomas ve Robbie'yle karşılaştık. Bataklıkta dolaştıkları için giysileri kalçalarına kadar ıslanmıştı, titriyorlardı ve dudakları kasılmıştı.

Michael, "Ne olmuş?" diye sordu. "Fergus nerede?"

Thomas, "Az sonra burada olur," diye cevap verdi ve bizi eve sürüklemeye çalıştı.

Michael yerinden kımıldamayı reddederek ısrarla, "Fergus kimi vurmuş, Tommy?" diye sordu.

"Neyse ki Dromahair'den birini değil. Bu kasabanın herhangi bir sakini babasını ya da oğlunu kaybetmiş olmayacak," diye mırıldandı Thomas. Sesinde hem direnç hem de pişmanlık vardı; bitkin bir hâlde gözlerini ovuşturdu.

"Fergus, adamın uzun menzilli bir tüfeği olduğunu söyledi. Eve nişan almış. Bir süre siper alıp dürbünden bakarak hedefini beklemiş."

Michael, "Beni mi bekliyormuş?" diye sordu, sesi boğuktu.

Robbie'nin sağlam gözü gergin bir ifadeyle sağa sola kayıp duruyor ve zangır zangır titriyordu. "Onu tanıyordum, Bay Collins. Gönüllüler için çalışan bir silah kaçakçısıydı. Birkaç kez Liam Gallagher'ın yanında gördüm. Ona Brody derlerdi ama adı mı soyadı mı bilmiyorum. Liam'in kaçakçıları için işler pek iyi gitmiyor."

Michael, "Nasıl yani?" diye sordu.

Robbie sanki olanlara bir anlam veremiyormuş gibi başını iki yana sallayarak, "Geçen temmuzda Martin Calligan Yedekler tarafından öldürüldü, şimdi de Brody kendini öldürttü. Bizimle aynı çizgide değillerdi ama bizim tarafımızdaydılar," dedi.

"Taraflar yer değiştiriyor, evlat," dedi Michael. "Ve herkes arada kalmış hissediyor."

Thomas gözlerini bana dikerek, "Martin Carrigan sakallı ve sarıydı, Anne. Geçen haziranda göldeki teknede olan adamlardan biri olabilir bence. Brody de senin üçüncü adam tarifine uyuyor. Robbie onların Liam'in adamı olduğunu söyleyene dek parçaları birleştirememiştim."

"Sen neden söz ediyorsun, Tommy? Ne teknesi?" Michael neler olduğunu anlamıyordu. Robbie cevap vermedi ve Thomas da sessiz kalarak parçaları benim birleştirmemi bekledi.

Başım dönmeye başladı. "Yani Michael, bu akşam Fergus'un vurduğu adam seni öldürmek için burada olmayabilir," dedim.

Joe Reilly şaşkınlıktan küçük dilini yutmuş hâlde, "Ne?" diye bağırdı.

"Beni öldürmek için gelmiş olabilir," dedim.

26 Aralık 1921

Bugün Anne'le evlendim. Tüm fiziksel benzerliklerine rağmen artık bana Declan'ın karısını hatırlatmıyor. O, benim Anne'im ve onu böyle görüyorum. Brigid'in duvağını taktı ve Anne Finnegan'ın gelinliğini giydi, beyazlar içinde bir Noel meleği gibiydi. Gelinlik seçimi hakkında yorumda bulunduğumda sadece gülümsedi ve "Kaç kadının büyük ninesinin gelinliğini giyme ve büyük büyük ninesinin duvağını takma şansı olur?" dedi. Elinde bir ökseotu buketi vardı, kırmızı meyveleri soluk renk ellerinde capcanlı görünüyordu. Koyu renk saçlarını açık bırakmıştı. Duvağının altında bukleler hâlinde omuzlarına dökülüyordu. Çok güzel görünüyordu.

Kilise soğuktu; iki gün süren eğlence ve karmaşa sonrası düğün töreni sönük ve uykulu geçti. Dün gece yaşanan olaydan sonra Anne'in evliliğimizi erteleyeceğini düşünmüştüm ama bunu teklif ettiğimde başını iki yana sallayarak Michael Collins böylesi bir kaos ortamında hayatına devam edebiliyorsa bizim de edebileceğimizi söyledi. Şapele girmek için elini tuttuğumda sakindi ve gözleri ışıltıyordu. Gelinliğinin üzerine manto ya da şal almayı reddetti ve Peder Darby, izleyenlerin de katıldıkları dualar dudaklarından sakın bir ahenk içinde dökülerek evlilik törenini yönetirken mihrapta diz çöküp titreyerek durdu. Ben de onu izliyor ve titriyordum ama nedeni soğuk değildi.

Törenin tadını çıkarmak ve hiçbir şeyi kaçırmamak için her kelimeye sımsıkı tutunuyordum. Zira sonraki yıllarda en çok değer verdiğim şeyler Anne'le ilgili anılar, onun kararlı bakışı, dik sırtı, güvenilir yemini olacaktı. Tören yapılırken bize yukarıdan bakan vitray Meryem kadar vakur ve dingindi.

Anne yemini ederken sanki ettiği yemin başka birinin kimliğine giremeyeceği kadar kutsalmış gibi İrlanda aksanını bıraktı. Peder Darby, onun Amerikan vurgulamasını merak ettiyse de ne ses çıkardı ne de bunu belli etti. Eğer cemaat üyeleri arasında kafası karışan birileri olduysa da ben bunu asla öğrenemeyeceğim. Bana ayrıntıya girmese de bir ömür boyu sürecek evlilik sözü verirken gözlerimiz birbirine kilitlendi.

Sıra bana geldiğinde sesim yarı boş kilisede ve göğsümde yankılandı. "Ben, Thomas Smith, sen Anne'i yasal karım olarak kabul ediyor; iyi günde, kötü günde, zenginlikte, fakirlikte, hastalıkta, sağlıkta ölüm bizi ayırana kadar koruyup kollayacağıma söz veriyorum."

Peder Darcy, bizi evlilik bağıyla birleştirdi ve çınlayan bir sesle yüce Tanrı'dan bağımızı güçlendirmesini ve ikimizi de nimetlerinden yoksun bırakmamasını diledi. "Tanrı'nın birleştirdiğini insan ayırmasın," diye âdeta gürledi ve Mick yüksek sesle, "Âmin," dedi. Hemen ardından Eoin'in sesi duyuldu, o gencecik sesi olayın ciddiyeti yüzünden sert ve çekinmeden çıkmıştı.

Anne, Noel sabahı ona verdiğim iki yüzüğü çıkardı ve Peder Darby onları kutsadı. Halkanın simgelediği şey beni bir kez daha hayran bıraktı. Güven, sadakat ve sonsuzluk. Eğer zaman sonsuz bir döngüyse asla sona ermeyecek demekti. Buz gibi eller ve umut dolu meydan okumayla Anne yüzüğü parmağıma taktı, ardından ben aynısını yaptım.

Törenin geri kalan kısmı –dualar, dini tören, kutsamalar ve koronun son ilahisi– sanki boğuk seslerin, belli belirsiz ayrıntıların olduğu, sadece bizim var olduğumuz ve zamanın etrafımızı kuşatan bir çeşit sıvı olduğu bir dünyaya geçmişiz gibi bizden ayrı ve uzak gerçekleşti.

Sonra kiliseden çıkıp Ballinagar'ın yan tarafında yürümeye başladık; arkamızdaki tepede ölüm, önümüzde tüm yaşamlarımız, geçmiş ve gelecek beyazla kaplanmış. Biz içerideyken kar

başlamıştı, kar tanecikleri etrafımızda adeta kanat çırparak tüy gibi uçuşuyordu, öylesine muhteşemdi ki tepemizde bembeyaz kuşlar daireler çiziyordu sanki. Yüzümü göğe çevirdim ve onları karşılamak için kollarını kaldıran ve birini diliyle yakalamaya çalışan Eoin'la kahkahalar atarak karların düşüşünü izledim.

Mick, şapkasını çıkarıp gökyüzünü kucaklayarak yumuşacık yağın karın saçlarına ve giysilerine düşmesine ve onu bembeyaz süslemesine izin verirken, "Gök kubbe güvercinler göndermiş," diye bağırdı. Anne gökyüzüne değil bana bakıyordu, yüzünde kocaman bir gülümseme vardı ve gözleri ıslı ıslıldı. Buz gibi olmuş parmaklarını dudaklarıma götürüp öptükten sonra onu kendime çektim ve Maggie O'Toole'un tören boyunca tuttuğu açık yeşil şala sardım.

Anne nefesi kesilmiş, hayranlık dolu bir sesle, "Dromahair'de ne sıklıkla kar yağar?" diye sordu.

"Hemen hemen hiç," diye karşılık verdim. "Ama bir kez daha kanıtlandı... bu sene mucizeler senesi, Anne Smith."

Yüzü ışıldayarak bana bakıp nefesimi kesti ve yanımızda başkalarının olduğunu umursamadan onun gülümseyen dudaklarını öpmek için eğildim.

Mick, "Bence Tanrı evliliğinizi kutsuyor, Bay ve Bayan Smith," diye bağırdı ve Eoin'i kucaklayıp kaldırarak vals yapmaya, etrafımızda dönmeye başladı. O'Tooleer da ona ayak uydurup eşleştiler ve dans etmeye başladılar. O'Reilly, kıkırdayan Eleanor'un karşısında gösterişli bir biçimde reverans yaptı ve Maeve, suratsız Fergus'u kilise bahçesinde bir tur dönmeye ikna etti. Brigid ve Peder Darby bile dansa katıldı.

Kısa özgü alacakaranlıkta başlarımız kar tanecikleriyle taçlanmış ve kendimizi anın, birbirimizin ve hafızamdan asla çıkmayacak bir Noel'in büyüüne kaptırmış hâlde dans ettik.

Şu an Anne kendi tarafında kıvrılmış uyuyor, yüreğim öyle yoğun duygularla dolu ki dik oturmazsam boğulacağım. Lam-

banın ışığı özgürce, hatta cüretkârca ona dokunuyor, saçlarını okşuyor, belinin çukurunu ve kalçasının tümseğini takip ediyor ve bu dokunuşu mantıksız bir biçimde kışkırtıyorum.

Hiçbir erkek karısını benim Anne'i sevdiğim kadar seve-
mez. Eğer sevse tüm sokaklar boş kalır, hiçbir tarla ekilemez.
Erkekler karılarının ayaklarına kapandıklarında başka hiçbir
şeye ihtiyaç duyamayacakları ve başka hiçbir şeyi önemsemeye-
cekleri için endüstri durur, piyasalar tepetaklak olur. Eğer tüm
erkekler karılarını benim Anne'i sevdiğim gibi sevse işe yara-
maz bir yığın oluruz. Ya da belki dünya barışla tanışır. Belki
savaşlar sona erer, sevgiyi ve seilmeyi hayatımızın merkezine
aldığımız için kavgalar biter.

Evliliğimiz sadece birkaç saatlikti, duygularımızı itiraf et-
memizin üzerinden geçen süre ise bundan pek fazla değildi.
Bu yeniliğin eskiyeceğini ve hayatın gerçeklerinin davetsizce
devreye gireceklerini biliyorum. Ama beni cezbeden ne onun
yeniliği ne de benim. Tam tersi. Sanki hep yeniydik ve hep yeni
kalacağız gibi, sanki aşkımız ve hayatlarımız aynı kaynaktan
fışkırmış ve sonunda birbirine dolanmış, ayrılamaz olarak yine
aynı kaynağa dönecekmişiz gibi. Biz kadimiz. Tarih öncesine
aitiz ve kaderimiz çizilmiş.

Kendime ve romantik düşüncelerime güldüm. İyi ki bu
cümleleri kimse okumayacak. Aşktan sarhoş olmuş, uyuyan
tatlı, çıplak ve çok sevilen karısını seyreden bir adamım ben ve
bu beni aptallaştırıyor, duygusallaştırıyor. Uzanıp parmağımı
omuzundan koluna, oradan da elinin üstüne kaydırarak tenini
okşuyorum. Tüyleri ürperiyor ama kısırdamıyor. Büyülenmiş
bir hâlde teninin dokunuşumu unutup yeniden pürüzsüzleş-
mesini izliyorum. Kolunun kıvrımında bir leke bırakmışım.
Parmaklarım mürekkepli. Tenindeki parmak izimin görün-
tüsü hoşuma gidiyor. Eğer daha iyi bir ressam olsaydım onu
parmak izlerimle boyar, bağlılığın göstergesi olarak en sevdiğim
yerlerine işaretimi bırakırdım.

Gözlerini açıp bana gülümsüyor, bakışları uykulu, dudakları pembe ve yeniden soluğum kesiliyor, tam bir zavallıya dönüyorum. İşe yaramaz birine. Ama tamamen ikna olmuş birine.

Şimdiye kadar kimse benim Anne'i sevdiğim gibi sevmemiştir.

"Yatağa gel, Thomas," diye fısıldıyor ve artık ne yazmak istiyorum ne resim yapmak ne de ellerimi yıkamak.

T.S.

21

AYRILIK

*Gitmek zorundayım sevgili,
Gece gözlerini kapatırken
Evin casuslarına;
Şafağı haber veriyor o şarkı.*

—W. B. Yeats

Dáil'deki anlaşma müzakereleri ocak ayının ilk günlerinde yeniden başladı ve Thomas'la ben halka açık toplantılara iştirak etmek için Dublin'e gitmeyi planladık. Brigid'le Eoin'i da götürmek istedim ama Brigid baş başa gitmemizde ısrar etti.

"Yapabileceğiniz tek balayı bu olabilir," dedi ısrarla. "Eoin'la beni düşünmeyin. O'Toolelar burada."

Beni Liam'in vurduğunu ona söylememesi için Thomas'a yalvarmıştım. Ayrıntılar çok karmaşıktı ve suçlamalar neden gölde olduğumu açıklamamızı gerektirecekti ki bu yapabileceğim bir şey değildi. Aramızdaki ilişki zaten gergin ve çalkantılıydı, bu yüzden ona söylemenin sorunların çözümüne yardımcı olacağını düşünmüyordum.

Thomas kuşkulu bir tonla, "Seni onlardan koruyacağı konusunda Brigid'e güveniyor musun?" diye sormuştu.

"Eoin'a göz kulak olacağı konusunda ona güveniyorum," diye karşılık vermiştim. "Tek endişem o."

“Tek endişen o mu?” diye bağırdı Thomas, ses tonu her kelimede daha yükselerek. “Ama benim öyle değil. Tanrı aşkına, Anne. Liam seni öldürmeye çalıştı. Bildiğim kadarıyla, Ben de seni öldürmeye çalıştı. Zavallı Martin Carrigan’la bahtsız Brody’nin ölmüş olmaları beni çok rahatlattı çünkü artık endişelenmem gereken sadece lanet olası Gallagher kardeşler.”

Thomas asla bağırmasdı ve öfkesi beni şaşırttı. Dilim tutulmuş bir hâlde ona dikkatle baktığımda omuzlarımı tutup alnını alnıma yapıştırdı ve inleyerek adımı söyledi.

“Anne, beni dinlemek zorundasın. Brigid’e önem verdiğini biliyorum ama aynı zamanda karşılığını almadığın bir vefa hissediyorsun ona karşı. Onun vefası oğullarına ve konu oğulları olduğunda ona güvenmiyorum.”

“Peki ne yapacağız?” diye sordum.

“Brigid’in artık onları ne senin ne de Eoin’in yanında istediğimi öğrenmesi gerek.”

“Beni suçlayacak,” dedim üzgün bir tonla. “Aramızda seçim yapmak zorunda olduğunu düşünecek.”

“Seçim yapmak zorunda, Kontes. Ben’le Liam her zaman sorun oldular. Declan en küçükleriydi ama en sağduyu sahibi, en iyi yüreklileri oydu.”

“Declan, Anne’ hiç vurdu mu?” diye sordum alçak bir sesle.

Thomas, şaşırmış bir hâlde geri çekildi. “Bunu neden soruyorsun?”

“Brigid, benim –yani Anne’in– fırsat bulduğu anda neden gittiğini anladığını söyledi. Declan’ın her zaman sevecen olmadığını, hem onun hem de ağabeylerinin babalarının huyunu miras aldıklarını ima etti.”

Thomas nefesi kesilmiş bir hâlde bana baktı. “Declan, Anne’ hiç el kaldırmadı. Kaldırsaydı Anne karşılık verirdi zaten. Ağabeylerine orta yerde yeterince tokat attı. Bir keresinde Liam’in Anne’in dudağını kanattığını biliyorum ama bu Anne onun başına

kürekle vurduktan sonra oldu, sendeleye sendeleye yanına gidip küreği elinden almaya çalışırken."

"Brigid neden Declan'ın saldırgan olduğunu düşünüyor o zaman?"

"Declan, her zaman Ben'le Liam'ın hatalarını örterdi. Çok kez onların yaptıklarının suçunu üzerine aldığını biliyorum. Onların borçlarını ödedi, başları belaya girdiğinde ortalığı yatıştırdı ve iş bulmalarına yardım etti."

İç çekerek, "Yani sence şimdi de Brigid mi onların hatalarını örtüyor?" diye sordum.

"Öyle yaptığını biliyorum."

Bu düşünceyle Thomas, evlendikten kısa bir süre sonra Brigid'i karşısına oturtup oğullarının nerede olduklarını ve neler yaptıklarını sordu. Brigid onlar hakkında konuşmakta ketum davranınca net bir ifadeyle Liam ve Ben'in Garvagh Glebe'de artık hoş karşılanmayacaklarını söyledi.

"Siz de boğazınıza kadar bu savaşın içindesiniz, Dr. Smith. Yıllardır hem de. Siz de masum değilsiniz. Oğullarımdan daha iyi değilsiniz. Dilimi tutuyorum. Sırlarınızı saklıyorum, çok az şey biliyorum zaten. Hem de fazlasıyla az. Kimse bana bir şey anlatmıyor." Çenesi titremeye başladı ve bana baktı, bakışları soru ve suçlama doluydu. Thomas, yüzünde en ufak bir duygu ifadesi olmadan ciddiyetle ona baktı.

"Liam'ın ve Ben'in Anne'e zarar vermelerinden korkuyorum," dedi Thomas, sesi alçaktı ve Brigid'in gözlerinin içine bakıyordu. "Korkmak için bir sebebim var mı?"

Brigid, anlamsız bir şeyler geveleyerek başını iki yana salladı.

Thomas, "Brigid?" diyerek onu susturdu ve Brigid bir anda susup sırtını dikleştirdi, yüz ifadesi sertleşti.

"Ona güvenmiyorlar," dedi.

Thomas, "Umurumda değil," diye âdeta hırladı ve bir an Dublin caddelerinde Declan'ı sırtında taşıyan, Michael Collins için gizlice Kale'ye ve hapishaneye giren, gözlerinde hiçbir ifade, ellerinde

en ufak bir titreme olmadan her gün ölümle yüzleşen Thomas Smith'i gördüm. Biraz korkutucuydu.

Bunu, Brigid de gördü. Beti benzi attı ve ellerini kucağında kavuşturup bakışlarını başka yöne çevirdi.

Thomas, "Liam ve Ben'in Année zarar vermelerinden korkuyorum," diye tekrarladı. "Buna izin veremem."

Brigid'in çenesi göğsüne düştü.

"Uzak durmalarını söyleyeceğim," diye fısıldadı.

Kalabalık arasından geçip Belediye Konağı'nın hıncahınç dolu salonuna girerken Thomas elimi sımsıkı tuttu. Michael bize yer ayıracağına söz vermişti; sigara içip oradan oraya dolanan ve salonu kül tablası ve koltukaltı gibi kokutan gergin üyeler arasından yavaşça ilerledik. Yüzümü Thomas'ın omzuna, onun tertemiz güvenilirliğine gömdüm ve sonunda başaracağını bildiğim hâlde İrlanda için dua ettim.

Herkes Thomas'ı selamlıyor, ona sesleniyordu. Kontes Markievicz bile hafif bir tebessümle elini uzattı, hapis hayatının ve devrimin tahribatı güzelliğini soldurmuştu.

Thomas şapkasını çıkararak "Sizi eşimle tanıştırayım, Kontes Markievicz," dedi. "O da sizin pantolon tutkunuzu paylaşıyor." Kontes, kırık ve eksik dişlerini saklamak için elini ağzına götürüp güldü. Kibir, ondan kaçınan insanlar tarafından bile yok edilemiyordu.

Kontes, siyah şapkası altındaki kaşlarını imalı bir ifadeyle kaldırarak, "Peki İrlanda tutkumu da paylaşıyor mu?" diye sordu.

"İki tutkunun birbiriyle özdeş olduğundan şüpheliyim. Her şeye rağmen benimle evlendi," diye fısıldadı, sır verir gibi.

Kontes büyülenmiş bir ifadeyle tekrar güldü ve başka biriyle selamlaşmak için yanımızdan ayrılıp beni rahat bıraktı.

Thomas, "Nefes al, Anne," diye fısıldadı ve yerlerimizi bulup toplantının başlayacağı duyurulduğunda dediğini yapmak için ça-

baladım. Her şeyden önemlisi Kontes, Michael Collins'i bir korkak ve sözünden dönen biri olarak adlandıracaktı ve ben, kesinlikle Michael'in yanındaydım. Yine de Kontes'in kişiliğine az da olsa hayran kalmaktan kendimi alamıyordum. Sayfalarca araştırmaya gömüldüğüm günlerde sık sık eğer geri dönüp yeniden yaşama şansımız olsa tarih büyüsunü kaybeder mi diye merak ederdim. Geçmişci cilalıyor ve sıradan adamları kahraman yapıp güzellik ve kahramanlığın sadece büyük acılar ve çaresizlikler yaşanan yerlerde olduğunu mu düşünüyorduk? Ya da dönüp gençliğine bakan ve sadece gördüğü şeyleri hatırlayan yaşlı bir adam gibi bizim de bakış açımız bazen büyük resmi gözden kaçırmamıza mı neden oluyordu? Bence zaman, anılara renk katan duyguları elinizden aldığında size fazla bir netlik bırakmıyordu. İç savaş ben İrlanda'ya gelmeden seksen sene önce yaşanmıştı. İnsanların onu unutmasının üzerinden çok uzun süre geçmemişti ama daha fazla –belki de daha az– kuşkucu gözün ayrıntıları çekip çıkarmasına ve onlara oldukları gibi bakmasına yetecek kadar zaman geçmişti.

Ama hınca hınç dolu toplantıda oturmuş, sadece fotoğraflarda ve gazetelerde yaşayan erkeklerle kadınları görmek ve onların tartışan, itiraz eden tutku dolu seslerini duymak beni objektif ve tarafsız olmaktan çok uzaklaştırıyordu. Kendimi kaptırmıştım. Dáil başkanı Eamon de Valera diğerleri arasında sivriliyordu. Kemerli burunlu, ince yüzlü ve koyu tenli, uzun boylu ve zayıftı; simsiyah giyinmişti. Amerika doğumluydu, İrlandalı bir anneyle İspanyol bir babanın oğluydu ve ne yazık ki ikisi tarafından da ihmal ve terk edilmişti. Hepsinden önemlisi, Eamon de Valera hayatta kalmayı başarmış biriydi. Amerikan vatandaşı olması Ayaklanma sonrasında onu idamdan kurtarmıştı. Michael Collins, Arthur Griffith ve daha bir sürü kişi iç savaşın neden olduğu tahribat altında ezilirken o hâlâ ayaktaıdı. Onda bir ihtişam vardı ve ben de bundan etkilenenlerden biriydim. Siyasi deneyimi ve kişisel azmi İrlanda'nın mirası olacaktı.

Karşındakinin lafını keserek, araya girerek, kendisinin dışındaki bütün fikirler karşısında lafı çevirip kaçamak cevaplar vererek muhalif herkesten çok konuştu. Toplantı arasında çalakalem hazırladığı bir belge sundu. Anlaşma'dakinden pek farklı olmayan bir yasa değişikliği idi bu ve kabul edilmesi konusunda ısrar etti. Bir önceki toplantıda tartışılmamış bir belge olduğu gerekçesiyle reddedildiğinde başkanlıktan çekilip gündemdeki sorunu daha da karmaşık hâle getirme tehdidinde bulundu. Ona karşı olan hislerimin sebebinin araştırmalarım olduğunu biliyordum ama onun tüm bunların nasıl sonuçlanacağını bilmediğini kendime hatırlatmak zorundaydım. Her şeyi bilmenin avantajına sahiptim, tarihin gizli sayfalarının açıldığı ve suçluların ortaya çıktığı bir dönemden geliyordum. Komitenin ona büyük bir saygı duyduğu gün gibi ortadaydı ve onu dikkate alarak ve tatmin etmeye çalışarak bu saygılarını belli ediyorlardı. Ama de Valera'nın saygı gördüğü yerde Michael Collins seviliyordu.

Michael her konuştuğunda insanlar duymak için kulak kabartıyor, tek bir kelimeyi kaçırmamak için nefes bile almıyordu. Kalplerimiz eşzamanlı atan ve mecliste yankılanan duyulmaz bir davul sesiydi âdeta. Bu daha önce hissettiğim hiçbir şeye benzemiyordu. Michael'in konuşmalarından bazılarını okumuş, hatta bir fotoğrafçının, 1922 ilkbaharında College Green'de yaptığı bir konuşmada toplanmış kalabalığın yukarısındaki bir pencereden çektiği fotoğrafını görmüştüm. Fotoğrafta bir şapka deniziyle çevrili küçük bir sahne vardı, hepsi şapkalı başlar soluk renkli bir top yığınınını andırıyordu ve başka hiçbir şey görünmüyordu. Toplantı salonundaki sayı daha azdı ama etkisi aynıydı; Michael'in enerjisi ve ikna gücü dikkatleri üzerine çekiyordu.

Halka açık münazaralar aralıksız konuşmalarla devam ertti. Yüzü sıkıntılı ve beti benzi atmış olan Arthur Griffith –palabıyıkları ve yuvarlak gözlükleriyle Theodore Roosevelt'in zayıf hâliydi– de Valera'yı suçlama konusunda en mahir olandı ve Savunma Bakanı Cathal Brugha tarafından oldukça çirkin bir saldırıya uğ-

rayan Michael'i savunmaya başladığında tüm salonda dakikalarca süren bir alkış tufanı koptu.

Bir konuda yanılmıştım. Bunlar sıradan kadınlar ve erkekler değildi. Zaman onlara hak etmedikleri bir şöhret vermemişti. Araştırmalarım ve onlardan çıkardığım sonuçlara dayanarak nefret ettiklerim bile kendilerini büyük bir coşku ve inançla ifade ediyorlardı. Politikacı rolü takınmıyorlardı. Mizaçları ve özverileri tarihin özrünü ve İrlanda'nın sevgisini hakediyordu.

"Tarih bunlara hiç adil davranmıyor. Hiçbirinize adil davranmıyor," diye fısıldadım bana çok yaşlı gözlerle bakan Thomas'a.

Thomas, "İrlanda'yı daha yaşanır bir yer hâline getirecek miyiz? Er ya da geç bunu başaracak mıyız?" diye sordu alçak sesle.

İrlanda'nın Arthur Griffith, Michael Collins ve Thomas Smith gibi adamlardan daha iyisini çıkaracağını düşünmüyordum. Onlardan daha iyi insanlar tanımayacak ama bugünlerden daha iyi günler görecekti. "Onu özgürleştireceksiniz."

Thomas, "Bu kadarı bana yeter," diye fısıldadı.

Münazaraların son günün son saatlerinde Michael Collins tartışmalara son verdi ve Dáil'in Anlaşma'nın kabulü ya da reddi yönünde oy kullanmasını istedi.

De Valera, kürsüdeki süresini çoktan kullanmış olmasına rağmen ısrarla son sözü alıp Anlaşma'nın "onlara karşı bir hüküm yaratıp ayaklanma başlatacağını" söyleyerek Dáil üyelerini uyardı. Hatiplere özgün bir tonla yapacağı son süslü konuşması engellendi.

Michael Collins, "Bırakın İrlanda ulusu bizi hem şimdi hem gelecek yıllarda yargılasın," diyerek onu susturdu. Katılan herkeste kuşkunun verdiği sancının ve bir ulusun ağırlığının baskısını hissettim. Her seçim bölgesinin seçilmiş temsilcileri birer birer oylarını kullandılar. Anlaşma'dan yana altmış dört oy, anlaşma karşıtı elli yedi oy çıktı.

Sonuç duyurulduğunda sokaklardan uzaktan gelen bir gök gürültüsünü andıran sevinç çığlıkları yükseldi ama toplantı salo-

nunda ne sinsi bir sevinç ne de coşku vardı. Eşzamanlı kalp atışları tekledi, azaldı ve yavaş yavaş tamamen farklı, ahenksiz bir ritme dönüştü.

De Valera, bu duygusal karmaşanın ortasında, "İstifamın hemen yürürlüğe girmesini istiyorum," dedi tekdüze bir ses tonuyla.

Michael ayağa kalktı ve ellerini önündeki masaya koyup salon-dakilerden sakın olmalarını rica etti. "Savaştan barışa ya da barış-tan savaşa her geçişte kaos ve keşmekeş olur. Lütfen bırakın bir plan yapalım, hükümeti ve ülkenin düzenini korumak için derhal bir komite oluşturalım. Birlikte hareket etmeliyiz. Birlik olmalı-yız," diye ısrar etti ve kısa bir an kadere karşı koyma ihtimaliyle umut dolu bir sessizlik yaşandı, soluklar tutuldu.

Balkondan biri, "Bu ihanettir," diye bağırdı ve tüm başlar, meclisin karşısında elleri kenetli ve dudakları titreyerek ön sırada ayakta duran ufak tefek bir kadına çevrildi. Kadın, İrlanda'nın çok uzak olmayan geçmişinin ıstırabını çekiyordu.

"Mary MacSwiney," diye fısıldadım, ağlamak üzereydim. Mary'nin erkek kardeşi Terence MacSwiney Cork belediye başkanıydı, İngiltere'deki bir hapishanede açlık grevi yapmış ve ölmüştü. Mary'nin sözleri birleşik bir cephenin bütün umutlarını paramparça edecekti.

"Kardeşim İrlanda için öldü. Vatandaşlarının dikkatini yapılan zulme çekmek için açlık grevi yaptı. Krallığın refahı için ruhlarını satanlarla İrlanda bir cumhuriyet olana kadar huzur bulmayacak-lar arasında birlik olamaz."

Michael, destek sesleri ve isyan bağrıışları arasında şansını bir kez daha denedi. "Lütfen bunu yapmayın," diye yalvardı.

De Valera, güneyli bir vaiz gibi sesini yükselterek onu engelledi. "Başkanınız olarak son sözlerim şunlar: Olağanüstü bir yol katettik. Mary'nin duygularını paylaşan herkesi bundan sonra nasıl bir yol alacağımızı görüşmek üzere yarın yapacağım toplantıya çağırıyorum. Bundan sonra mücadelemizden geri dönemeyiz.

Dünyanın gözü bizim üzerimizde." Sesi çatladı ve devam edemedi. Salon gözyaşlarına boğuldu. Erkekler. Kadınlar. Eski dostlar ve yeni düşmanlar. Ve savaş İrlanda'ya geri döndü.

Thomas'ın Dublin'deki yatağında sesler ve gölgelerle uyandığımda tek başımaydım, bir süre yarı uykulu yarı uyanık uzanarak etraftaki seslere kulak kabarttım. Belediye Konağı'ndan akın akın çıkan bir kalabalık seliyle ayrılmıştık. Toplantı salonundaki ruh sokaklara yansımamıştı ve insanlar coşku içinde Özgür Ülke'nin doğumunu kutluyorlardı. Toplantı salonundan çıktığımızda Mick'in birkaç adamı Thomas'a sarılmıştı, oylamanın Anlaşma lehine sonuçlanmasından dolayı rahatlamış oldukları açıkça belli oluyordu ama yüzlerindeki gerginlik ve zoraki gülümsemeleri çıkacak sorunun farkında olduklarının göstergesiydi.

Toplantı sona erdikten sonra Michael'i görmemiştik. Bu kez Dáil üyelerinin yarısı olmadan nasıl yol alacaklarını konuşacakları bir dizi toplantı daha yapmak için ortadan kaybolmuştu. Ama açıkça görünüyordu ki Michael, Thomas'ı bulmuştu. Havalandırma deliklerinden gelen yoğun İrlanda aksanını tanıdım ama ne dediğini anlamadım. Yumuşak ve alçak bir sesle konuşan Thomas belli ki arkadaşını sakinleştirmeye çalışıyordu. Kristal küreme bakmaya çağırılıp çağrılmayacağımı görmek için bekledim ama ön kapının kapandığını ve evin yeniden sessizleştiğini duydum. Yataktan çıktım, çıplak vücuduma sabahlığı geçirdim ve sıcak mutfaka, düşüncelere dalmış kocamın yanına gitmek için sessiz adımlarla merdivenleri indim. Düşüncelere *dalmış* olacaktı. Bundan hiç şüphem yoktu.

Thomas, elinde kahve fincanıyla bacaklarını uzatmış, mutfak masasında oturuyordu. Kendime bir fincan kahve koydum, karamel rengine dönene kadar süt ve şeker ilave ettim, büyük bir yudum aldım ve sonra masaya, kocamın karşısına yerleştim. Thomas elini uzatıp uzun buklelerimden birini parmağına doladı ve ardından elini kucağına indirdi.

"Gelen Michael mıydı?" diye sordum.

"Evet."

"İyi mi?"

Thomas iç çekti. "İnsanlara istediklerini vermeye, tersini isteyenleri de sakinleştirmeye çalışırken kendini öldürecek."

Yapacağı tam olarak buydu. Michael Collins, hayatının son aylarında ağır eleştirilere hedef olacaktı. Midem sıkıştı ve kalbim sızladı. Metin olmaya çalıştım. Henüz bunu düşünmeyecektim. Şu an olmazdı.

"Uyuyabildin mi, Thomas? O uyuyabilmiş mi?" diye sordum.

Bana öpüşmelerimizi hatırlatan bir dokunuşla parmağını dudaklarıma götürüp, "Dün gece beni perişan ettin, tatlım. Birkaç saat derin bir uyku çektim," diye mırıldandı. Ama sanki ona verdiğim huzur ve hazdan dolayı pişmanlık duymuş gibi parmağını ânında çekti. "Ama Michael'ın uyuduğundan şüpheliyim," diye devam etti alçak bir sesle. "Sabahın üçünde mutfağın altını üstüne getiriyordu."

"Gün doğmak üzere. Nereye gidiyor?"

"Ayine. Günah çıkarmaya. Cemaat üyelerinin arasına. Tanıdığım ölüm saçan bütün hainlerden daha çok katılıyor ayine," dedi fısıldayarak. "Bu, ona huzur veriyor. Kafasını boşaltmasını sağlıyor. Onunla bu yüzden de alay ediyorlar. İrlanda'ya özgü bir özellik bu. Günahkâr olmakla suçlanan bir adamın cemaatten biri olmasını kabul etmiyoruz. Bazıları onun aşırı dindar olduğunu söylüyor, diğerleri ise kiliseye ayak basmasının bile ikiyüzlülük olduğunu."

"Peki sen ne diyorsun?" diye sordum.

"İnsanlar mükemmel olsalardı kurtarılmaları gerekmezdi."

Üzgün bir ifadeyle gülümsedim ama Thomas aynı biçimde karşılık vermedi.

Fincanı elinden alıp kenara koydum ve kucağına çıkıp ellerimi hafifçe omuzlarında gezdirdim. Kollarını kalçama sarıp beni kendine çekmedi. Yüzünü boynuma gömmedi ya da beni öpmek için başını kaldırmadı. Aramızdaki boşluğu umutsuzluğu doldurdu ve

bacaklarımın arasındaki kalça kasları kasıldı. Gömleğinin düğmelerini açmaya başladım. Bir düğme. İki. Üç. Durup boynuna bir öpücük kondurdum. Kahve ve Bayan O'Toole'un yaptığı biberiye aromalı çorba gibi kokuyordu.

Ben kokuyordu.

Karın çevremi ateş bastı ve korkumu dışarı attı. Ona sarılarak yanağımı yanağına sürttüm; ellerim görevlerini yapmaya devam ediyordu. Kısa süre sonra tıraş olması gerekiyordu. Sakalları sertleşmişti ve gömleğini çıkarmamı izlerken bakışları sarhoş gibiydi. Atletini çıkarmak için kollarını yukarı kaldırmaya çalıştığımda çenemi avuçladı ve dudaklarım dudaklarına değecek kadar çekti.

“Sen de *beni* mi kurtarmaya çalışıyorsun, Anne?”

"Her zaman."

Tüyleri ürperdi ve ağzının kenarlarını öpüp elimi dudaklarının arasındaki kıvrıma dokundurmadım izin verdi. Ellerimin altındaki göğsü sıcak ve sertti. Gözlerini kapatıp dudaklarıma yapıştığında kalp atışının hızlandığını, karanlığın doğan güne veda ettiğini hissettirdi.

Bir süre gitgide artan ve bizi kendimizden geçiren, kısa bir an ayaklarımızı yere bastırıp sonra yine kendimizden geçiren okşamalar ve öpüşmelerle bütünleştik. Ağızlar tatmin olmuş ve acelesiz, dudaklar nemli ve baştan çıkarıcı, diller ise tekrar tekrar çözülüp yeniden birbirine dolanır hâlde kendimizden geçiyorduk.

Sonra elleri, beli sımsıkı bağlı mavi sabahlığının altındaki bacaklarıma kaydı, yukarı doğru çıkıp kalçamı kavradı ve okşamaya başladı. Tenimde gezinen elleri kendinden geçmişçesine yukarı çıkıp memelerimin etrafında dolandı ve saygılı ama ısrarlı bir biçimde avuçlayıp sıkarak tekrar aşağı indi. Mutsuzluğunu teselli etme arayışıyla beni de çekerek sandalyesinden aşağıya kayıp yere indi. Sabahlığımı çıkarıp fırlattı, altında çıılçıplak kaldığımda ağzı da ellerinin yolculuğuna katıldı ve ben, tenine aşk, bedenine hayat soludum ve karşılığında kurtarıldım.

17 Ocak 1922

14 Ocak'ta Dáil yeniden toplandı. De Valera ve oylama sonucunu tanımayan üyelerin ayrılmasıyla sayıları hemen hemen yarıya inmişti. Valera'nın istifası sonrası Dáil başkanlığına Arthur Griffith seçilmişti ve Mick de Anlaşma şartları doğrultusunda kurulan yeni geçici hükümetin başkanı tayin edildi.

Nihai görüşmeler ve Dáil'i paramparça eden oylama sonrasında Anne ve ben Dublin'de kalmadık. Dublin'den kaçıp kurtulmak, Eoin'a ve Dromahair'in bu koşullarda göreceli olan huzuruna dönmek için hevesliydik ama İngiltere'nin İrlanda'daki egemenliğinin sembolü olan Dublin Kalesi'nin geçici hükümete devredilişini Eoin'la beraber izlemek için döndük.

Mick resmi törene geç kaldı. Hükümete ait üstü açık bir arabayla geldi, eski Gönüllü üniforması ütülü, çizmeleri pırıl pırıldı. İnsanlar bağıra çağıra destek veriyorlar ve Eoin, tünemiş olduğu omzumdan sanki Mick eski bir arkadaşymış gibi, "Mick, Mick!" diye bağırarak çılgınca el sallıyordu. O kadar duygulanmıştım ki konuşamıyordum. Anne ise yanımda ulu-orta ağlıyordu.

Daha sonrasında Mick bana, Lord French'in yerini alan Genel Vali Lord FitzAlan'ın dudak bükerek, "Yedi dakika geç kaldınız, Bay Collins," dediğini, kendisinin de, "Biz yedi yüz yıldır bekliyoruz, Sayın Vali. Siz de yedi dakika bekleyebilirsiniz," diye karşılık verdiğini söyledi.

Salı günü İrlanda'nın yeni kurulan polis gücü Sivil Muhafızlar'ın, koyu renk üniformaları ve yeni görevlerini gösteren amblemlili şapkalarıyla Dublin Kalesi'ne doğru yaptıkları yürüyüşü izledik. Mick onların ilk memurlar olduklarını, daha

fazla polisin görevlendirileceğini söylüyor. Ülkenin yarısı işsiz ve başvurular yağıyor.

İnsanlar Mick ya da Anlaşma hakkında ne derlerse desinler bu barışçıl yetki değişimini izlemek asla unutamayacağım bir an. Tüm evlerdeki, tüm sokaklardaki Dublinliler ve gazeteler bugünün gelmiş olmasının mucize olduğunu söylüyor. Ve Anlaşma'nın etkileri sadece şehirde görülüyor. Üç liman garnizonu dışında İrlanda'nın her yerindeki İngiliz birlikleri ülkeyi terk etmeye hazırlanıyor. Destek Kurvetleri ve Yedekler çoktan gittiler.

T. S.

Ne denli derine inebil
Hiç düşünmemiştim.
Doğarken işlenen gün
Lekeler mi kaderimiz
Ancak günah işlendiği
Unutulabilirdi.

Ocak sonunda, İngiliz ask
sembolize ettiği şey, onu ta
tuldu. Tıpkı İngiliz-İrland
ve İrlandalıların yaptığı g
ma yandaşları ve Anlaşma
gözünde konumlarını sağ
duvarlarını güçlendiriyor
Cumhuriyet Ordusu ikiye
Özgür Devlet destekçiler
yı ve cumhuriyetçiler bay
cumhuriyet dışında hiçbir

De Valera, Anlaşma k
de kampanya yapıyor, Öz
hayal kırıklığına uğramı

22

AVUNTU

*Ne denli derine inebilirdi tutku
Hiç düşünmemiştim.
Doğarken işlenen günah
Lekeler mi kaderimizi?
Ancak günah işlendiği anda
Unutulabilirdi.*

—W. B. Yeats

Ocak sonunda, İngiliz askerlerinin ülkeden ayrılışının umudu ve sembolize ettiği şey, onu takip eden aylar içinde gölgelendi ve unutuldu. Tıpkı İngiliz-İrlanda anlaşması sonrası sakinlikte İngiliz ve İrlandalıların yaptığı gibi, İrlandalı iki muhalif grup –Anlaşma yandaşları ve Anlaşma karşıtları– bir yandan halkın genelinin gözünde konumlarını sağlamlaştırmaya çalışırken diğer yandan duvarlarını güçlendiriyor ve yandaşlarını örgütlüyorlardı. İrlanda Cumhuriyet Ordusu ikiye bölünmüştü, yarısı Michael Collins'e ve Özgür Devlet destekçilerine katılmıştı, diğer yarısı da uzlaşmayı ve cumhuriyetçiler bayrağı altında birleşmeyi reddediyor, yani cumhuriyet dışında hiçbir şeyi kabul etmiyorlardı.

De Valera, Anlaşma karşıtı destek toplamak için etkin biçimde kampanya yapıyor, Özgür Devlet çözümü yüzünden büyük bir hayal kırıklığına uğramış vatandaş topluluklarını kendi tarafına

çekiyordu. İngiliz yönetimi sırasında bir sürü insan büyük sıkıntı-
lar çekmişti ve güvenilmez bir düşmana taviz vermek istemiyordu.
İngilizler, 1691 yılında imzalanan Limerick Anlaşması'nı ihlal et-
tikleri için güven telkin etmiyorlardı ve de Valera'yı destekleyenle-
rin çoğu İngilizlerin Özgür İrlanda Devleti (Anlaşmasını) Akdini
de ihlal edeceklerine inanıyorlardı.

Michael Collins de kendi kampanyasına başlamıştı, vilayetten
vilayete gidiyor, çatışma ve daha fazla savaş istemeyen binlerce ki-
şiyi tarafına çekiyordu. Thomas onu görmek, ona yardım etmek
ve halkın genelinin nabzını ölçmek için uzun yolculuklar yapma-
ya başladı. İrlanda'nın tüm vilayetlerinde olduğu gibi Leitrim ve
Sligo'da da taraflar seçiliyor, sınırlar çiziliyordu. Sokaklarda bir
zamanlar Destek Kuvvetleri ve Yedekler yüzünden yaşanan ger-
ginlik yön değiştirmişti. Yeni sorun, komşular arasındaki düşman-
lık ve dostlar arasındaki güvensizlikti. Eoin'in kâbusları artmıştı;
Thomas'la oğullarına duyduğu sevgi arasında kalan Brigid'in si-
nirleri laçka olmuştu. Thomas, Michael'la seyahat ettiğinde ben,
onları bırakmaktan korktuğumdan Garvagh Glebe'de kalıyordum.

Şubat bitti, mart başladı; mart bitti, nisana girildi ve İrlanda
liderliğindeki çatlak, tırmanan kaos yüzünden uçuruma dönüştü.
Kaos insan zaafalarını tetikledi. Yeni hükümeti devirmek için silah
ve para gerektiğinden bankalarla askeri bölgelere saldırılar başladı.
Gazeteler ya yağmalandı ya da istila edildi ve propaganda çarkı
tam anlamıyla dönmeye başladı. IRA'nın anlaşma karşıtı tugay-
ları –savaş galibi askeri diktatörler gibi davranan tugayları– tüm
kasabaları işgal etmeye başladılar. Hem Anlaşma yanlısı hem de
Anlaşma karşıtı güçler, şehre hâkim olmanın Shannon Nehri köp-
rülerinin kontrolüne ve batıyla güneye hâkim olmak demek oldu-
ğu Limerick'te konuşlandı. Anlaşma karşıtı IRA, İngiliz birlikleri
tarafından henüz boşaltılmış kışlalara el koydu, otellere karargâh
kurdu ve hükümet binalarını işgal etti. Onları oralardan çıkarmak
için güç kullanmak gerekiyordu ve kimse güç kullanmak istemi-
yordu.

13 Nisan'da Michael Sligo'da anlaşma yanlısı bir toplantıda binlerce insana konuşma yaptı ama kalabalıkta kavga çıkıp meydana bakan bir pencereden silah atılmaya başlayınca apar topar indirildi. Peşinde Thomas'la zırhlı bir arabanın arka koltuğuna bindirildi ve düzen yeniden sağlanırken hızla oradan uzaklaştırılıp Garvagh Glebee götürüldü. Geceyi Dromahair'de geçirdi, o bir sonraki adımını planlarken onlarca Özgür Devlet askeri onu korumak için evin etrafında nöbet tuttu. Akşam yemeğinden arta kalanların hâlâ ortada olduğu masada oturduk. Brigid odasındaydı ve Eoin, gözünün yaşına bakmayan ama büyük bir sabır gösteren Fergus'la birlikte yandaki salonda bilye oynuyordu.

Midesi dolu, sinirleri gergin olan Michael ayağa kalkıp masanın etrafında dolanarak, "Anlaşma karşıtı güçler Cork sahilinden yola çıkan bir İngiliz gemisine el koydular. Gemi silah doluydu. Binlerce silah şu an Özgür Devlet'i istikrarsızlaştırmak isteyen kişilerin elinde. Silah dolu bir geminin Cork açıklarında ne işi vardı? Bunun arkasında İngilizler var," dedi.

Thomas şaşkın bir ifadeyle, "İngilizler mi?" diye sordu. "Neden?"

Thomas camın önünde durup dışarıdaki karanlığa baktı ama Fergus ona seslenip oradan uzaklaşmasını söyledi.

"Eğer bu işi başaramazsam, Thomas, eğer İrlanda zafer kazanamazsa İngilizler düzeni tekrar sağlamak için geri dönmekten başka seçenekleri olmadığını söyleyecek. Anlaşma geçersiz olacak. Ve İrlanda yeniden İngilizlerin eline düşecek. Bu yüzden gizli gizli ipleri ellerinde tutuyorlar. Churchill'e bir telgraf çekip onu arkamızdan dolap çevirmekle suçladım. Bunu yapan Churchill olmayabilir tabii. Ya da Lloyd George. Ama bir dolap çevriliyor. Bundan hiç şüphem yok."

Thomas'ın nefesi kesildi. "Churchill ne dedi?"

"Kesinkes inkâr etti. Ve İrlanda'da Özgür Devlet için savaşmaya istekli biri var mı diye sordu."

Odaya sessizlik çöktü. Michael sandalyesinde döndü ve oturup

dirseklerini dizine dayayarak başını ellerinin arasına aldı. Thomas gözünü bana dikti, bakışları üzgündü, yutkunup duruyordu.

"İngilizlerle savaştım, Tommy," dedi Michael. "Öldürdüm, tuzak kurdum ve köşeye sıkıştırdım. Kaos kralıydım ben. Ama buna tahammül edemiyorum. Kendi ülkemin vatandaşıyla savaşmak istemiyorum. Şeytanla anlaşma yapmaya çalışıp duruyorum ve artık şeytanın bir sürü yüzü var. Orada tavizler veriyorum, burada sözler bozulmasın ve her şey altüst olmasın diye çabalıyorum ama işe yaramıyor."

Thomas yüzünde ciddi bir ifadeyle, "Özgür Devlet için savaşmak Özgür Devlet için ölmek demek," dedi. "Bu işin iki tarafında da iyi adamlar var. Ve iyi kadınlar. Duygular çok yoğun. Öfke büyük. Ama hepsinin altında kimse kendini ateşe atmak istemiyor. Çabalıyoruz, plan yapıyoruz, direniyoruz ve tartışıyoruz ama birbirimizi öldürmek istemiyoruz."

Michael, "Ateş ettiğin kişiden nefret ettiğinde öldürmek çok daha kolay," diyerek onunla hemfikir olduğunu belirtti. "Ama her zaman barışçıl direnişten yana olan Arthur Griffith bile güç kullanmanın kaçınılmaz olduğunu söylüyor."

Arthur Griffith, Sligo Belediye Binası'nda diğer anlaşma yanlısı kişilerle pazar günü gerçekleştirilecek olan toplantıda konuşma yapacaktı. Michael, kendi konuşması sırasında ne olduğunu göz önüne alarak düzenin sağlanması ve pazar toplantısının yapılması için Özgür Ülke askeri birliklerinin oraya gönderilmesini ayarlamıştı. Geçici hükümet, Kraliyet onayıyla 30 Haziran'dan önce bir genel seçim yapılacağını beyan eden bir kanun çıkardı. Hem anlaşma yanlısı hem de karşıtı destekçiler, seçmenle iletişime geçmek için uğraşıyorlar ya da onları tehdit ediyorlardı.

Sohbetimiz çamurlu çizmeleri, yağmur damlaları kaplı kabanı ve elinde şapkasıyla tereddüt içinde kapıda bekleyen Robbie tarafından bölündü.

"Doktor, anlaşıldığı kadarıyla Sligo'daki silahlı çatışma sırasında çocuklardan birine şarapnel parçası saplanmış. Yarasını kendi

sarmış ve kimseye bir şey söylememiş ama şimdi hasta. Bence bir baksan iyi olur."

Thomas masaya peçetesini atıp ayağa fırlayarak, "Hemen muayenehaneye getir, Robbie," dedi.

Michael bıkkın bir ifadeyle, "Ve söyle o çocuğa, yakında bir doktor varken yarasını önemsememesi çok büyük bir aptallık," diye homurdandı.

"Söyledim bile, Bay Collins," diye karşılık verdi Robbie. Önce Michael'ı, sonra başıyla beni selamladı ve Thomas'ın peşinden odadan çıktı.

Eoin, "Doktoru izlemek istiyorum," diye bağırarak Fergus'u ve bilyeleri bırakıp ameliyatta ön sırayı kapmaya koştu. Thomas onu geri çevirmedi, böylece Fergus etrafı kolaçan etme fırsatı buldu.

Michael'la ben yalnız kaldık. Ayağa kalkıp zihnimi ve ellerimi oyalamak için tabakları toplamaya başladım. Michael bitkin bir iç çekti ama ayağa kalkmadı.

"Evine kaos getirdim. Bir kez daha. Nereye gidersem peşimden geliyor," dedi yorgun bir sesle.

"Bu kapı sana asla kapanmayacak," diye cevap verdim. "Seni Garvagh Glebe'de ağırlamaktan onur duyarız."

"Teşekkür ederim, Annie," diye fısıldadı. "İyi niyetini hak etmiyorum. Bunun farkındayım. Benim yüzümden Thomas eve nadiren uğruyor. Benim yüzümden Thomas bir sürü tehlike atlatıyor ve kendisinin sebep olmadığı krizleri çözüyor."

"Thomas seni seviyor," dedim. "Sana inanıyor. İkimiz de inanıyoruz."

Bakışlarını yüzümde hissettim ve korkusuzca gözünün içine baktım.

Michael, "Ben fazla yanılmam, tatlım ama senin hakkında yanıldım," diye mırıldandı. "Thomas'ın yaşlanmayan bir ruhu var. Yaşlanmayan ruhların ruh eşlerine ihtiyacı olur. Seni bulduğu için çok mutluyum."

Kalbim sıkıştı, gözlerim yaşla doldu. Laf olsun diye yaptığım

tabak toplama işini bırakıp elimi göğsüme götürüp soğukkanlılığımlı kaybetmemeye çalıştım. İçim suçluluk duygusuyla doldu. Suçluluk duygusu ve kararsızlık, korku ve çaresizlikle iç içe geçti. Her gün uyarma sorumluluğumla korunma arzum arasında gidip geliyordum ve her gün bildiğim şeyleri inkâr etmeye çalışıyordum.

“Sana bir şey söylemek zorundayım, Michael. Beni dinlemen gerek. Senin iyiliğin için olmasa bile Thomas’ın iyiliği için,” dedim. Kelimeler boğazımda biriken küldü âdeta, tıpkı Eoin’in çevremde uçuşan göldeki kalıntıları gibi. Ama Michael, sanki bu konuşmanın nereye varacağını biliyormuş gibi başını sallayarak duymak istemediğini belirtti.

“Biliyor musun,” dedi, “doğduğum gün annem doğum başlangıca kadar çalışmış. Ablam Mary sancısı olduğunu, bir şeyler olduğunu fark etmiş ama annem ne şikâyet etmiş ne de ara vermiş. Yapılması gereken işler varmış ve o da devam etmiş.” Konuştuğu süre boyunca gözlerini yüzümden ayırmadı.

“Onun sekizinci çocuğuydum, en küçükleri ve beni, gece tek başına doğurmuş. Ablam onun neredeyse ânında tekrar ayağa kalktığını, hiç ara vermediğini söylerdi. Annem durmak bilmez, güçlü bir kadındı. Ülkesini severdi. Ailesini severdi.”

Derin bir nefes aldı. Annesinden söz etmenin onu hâlâ üzdüğü açıkça belli oluyordu. Bunu anlıyordum. Ne zaman büyükbabamı düşünsem benim de içim sızlıyordu. “Ben on altı yaşındayken öldü ve çok üzüldüm. Ama şimdi? Şimdi öldüğüne mutluyum. Benim için endişelenmesini istemezdim. Taraf seçmek zorunda kalmasını istemezdim. Benden daha uzun yaşamasını istemezdim.”

Kalbim kulaklarımda uğuldadı ve bakışlarımı kaçırmak zorunda kaldım. Burada, bu odada ne olduğunu biliyordum, aslında çoktan olan şeyi. Benim buradaki varlığım tarihin sapması değil, bir parçasıydı. O fotoğraflar bunu kanıtlamıştı. Büyükbabam bu olayın bizzat şahidiydi. Söylediğim ya da söylemediğim her şey halihazırda olay örgüsüydü; buna inanıyordum.

Ama Michael’in nasıl öldüğünü biliyordum.

Nerede öldüğünü biliyordum.

Ne zaman öldüğünü biliyordum.

Bu, Thomas'tan sakladığım ve onun da asla sormadığı bir şeydi. Öğrenmek hayatı onun için katlanılmaz yapardı sadece, bu yüzden bu bilgiyi kendime saklıyordum. Ama bu sırrı saklamak kendimi işbirlikçi hissetmeme neden oluyordu. İçimi kemiriyor, rüyalarım musallat oluyordu. Kimin yaptığını bilmiyordum ve Michael Collins'i kim olduğu belirsiz bir düşmandan –katili bulunamadı– koruyamazdım ama onu uyarabilirdim. Uyarlamak zorundaydım.

Michael içimdeki savaşı tahmin ederek, "Söyleme, Annie," dedi. "Zamanı gelince olacak. Bunu biliyorum. Hissediyorum. Rüyalarım da hüngür hüngür ağlamalar duyuyorum. Ölüm uzun süredir peşimde. O fahişenin beni ne zaman yakalayacağını bilmemeyi tercih ederim."

"İrlanda'nın sana ihtiyacı var," dedim yalvarırcasına.

"İrlanda'nın James Connolly ve Tom Clarke'a da ihtiyacı vardı. Seán Mac Diarmada ve Declan Gallagher'e de ihtiyacı vardı. Bu oyunda hepimizin bir görevi ve hepimizin taşıyacağı yükü var. Ben öldüğümde başkaları olacak."

Yapabildiğim tek şey başımı iki yana sallamak oldu. Başkaları olacaktı. Ama başka bir Michael Collins asla olmayacaktı. Collins gibi insanların, Thomas gibi insanların ve büyükbabam gibi insanların yerleri doldurulamazdı.

"Taşıyamayacağın kadar ağır bir yük, değil mi? Engel olamayacağın şeyleri bilmek?" diye mırıldandı.

Başımı salladım, gözyaşlarıma engel olamıyordum. Michael yüzümdeki çaresizliği görmüş, dilimin ucundaki itirafı anlamış olmalıydı. Ona söylemeyi ve bu yükü atmaya o kadar çok istiyordum ki. Michael birden ayağa kalktı ve parmağını uyarırcasına kaldırıp başını iki yana sallayarak bana yaklaştı. Parmağını dudaklarıma bastırıp bana doğru eğildi ve gözlerimin içine baktı.

"Tek kelime daha etme, tatlım," diyerek beni susturdu. "Tek ke-

lime daha duymak istemiyorum. Bırakalım gelecek olması gerektiği gibi yaşansın. Kalan günlerimi sayarak yaşamak istemiyorum.”

Başımı salladım ve Michael, sanki çenemi tutamayacağımdan korkuyormuş gibi parmağını tereddütle çekerek doğruldu. Bir süre birbirimize dikkatle bakarak sessizce tartıştık. İradeler savaşıyor, duvarlar yükseliyordu. Sonra bir karara vararak ikimiz de nefesimizi saldık. Tuhaf bir biçimde günah çıkarmış hissederek yanaklarımdaki gözyaşlarını sildim.

Michael yumuşak bir sesle, “Sende bir farklılık var, Anne. Hamilesin sanırım. Thomas biliyor mu?” diye sordu, heyecanı yüzünden okunuyordu. Şaşkınlıkla geri çekildim.

“N-ne?” diye kekeledim. Ben bile emin değildim.

Michael’in yüzüne geniş bir gülümseme yayıldı. “Bence öyle. Sen benim sırrımı tutarsan ben de senin sırrını tutarım. Anlaştık mı?”

Şaşkınlığımdan sıyrılamamışken sinirli bir sesle, “Neden söz ettiğini anlamadım,” dedim.

“Hah, aynen böyle. İnkâr et. Konuyu değiştir. Yalanla,” diye fısıldadı pis pis sırıtıp göz kırparak. “Bende hep işe yarar.”

Salondan çıkmak üzere döndü ama önce bir parça hindi, sepetten büyük bir dilim ekmek aldı, muziplik iştahını epey açmıştı.

Bir kez daha göz kırparak, “Bence Tommy zaten biliyor. Bu tür şeyleri kaçırmaz. Ayrıca yüzünden akıyor. Yanakların gül pembesi ve gözlerin ıslıl ıslıl. Tebrikler, tatlım. Benim çocuğum olsaydı daha mutlu olamazdım,” dedi dalga geçercesine.

Michael Collins 22 Ağustos 1922’de Cork’a gidecekti. Ona yakın olanlar bunu bir kez daha düşünmesi, Dublin’de kalması için yalvaracaklar ama o dinlemeyecekti. Beal ne mBláth –Çiçek Boğazı– denilen küçük bir vadide pusuya düşürülecek ve ölecekti.

Olacakları tek tek yazdım, Michael’in ölümüyle ilgili hatırlayabildiğim her ayrıntıyı, her teoriyi. 22.08.22; 22.08.22. Bir süredir

bu tarih beynimde zonklayıp duruyordu... Korkunç bir hikâyenin başlığını ve gelecekte beni yiyip bitirecek bir hikâyeyi yazmak zorundaydım. Bu, Michael Collins'le yaptığım bir anlaşmaydı. O gün yaklaşırken tıpkı benden istediği gibi sessiz kalacaktım. O acı ve yakıcı kelimeleri ağzımda tutmak zorundaydım. Ama yapmayacaktım, yapamayacaktım, sonuna kadar sessiz kalamayacaktım. O gün geldiğinde Thomasa söyleyecektim. Joe'ya söyleyecektim. Michael Collins'i bir odaya kilitleyecek, onu bağlayacak ve kaderinden uzak tutmak için başına silah dayayacaktım. Bu sayfalar benim sigortam, B planım olacaktı. Eğer bana bir şey olursa benim yerime bu kelimeler konuşacak ve Michael'in hikâyesinin yeni bir sonu olacaktı.

Ellerime kramp girene kadar yazdım, parmaklarımın altında klavye olmadan yazmaya alışık değildim. Elle ciddi bir şeyler yazmayalı çok uzun zaman olmuştu. El yazım çok kötüydü ama yazma işlemi başka hiçbir şeyin yapamayacağı kadar rahatlatı beni.

Hatırlayabildiğim her şeyi yazdıktan sonra sayfaları katlayıp bir zarfa koydum ve ağzını kapatıp şifoniyerimin çekmecesine koydum.

14 Nisan'da, Dublin'de, Leffey Nehri kıyısında yer alan Four Courts binası Anlaşma karşıtı güçler tarafından ele geçirildi ve yeni cumhuriyetin genel merkezi ilan edildi. O'Connell Caddesindeki birkaç bina ve Kilmainham Hapishanesi de işgal edildi. Özgür Devlet mağazalarına ve cephaneliklerine saldırılar düzenleniyor, mallar işgal edilmiş binalara istifleniyordu. Sürüncemede kalacak bir sonun başlangıcıydı bu.

Michael, "Bu konuda beni uyarabilirdin, değil mi Annie?" diye çıkıştı ve Thomas ona öyle sert bir bakış attı ki Michael boynunu büküp ellerini saçlarında gezdirdi.

"Özür dilerim, tatlım. Bazen kendimi kaybediyorum, değil mi?"

Michael, alelacele Garvagh Glebe'den ayrıldı. Aralarında şarapnel yarası alan askerin de olduğu yol arkadaşları da peşindeydi.

Thomas önce evde kalmayı düşündü ama son anda Four Court'ta çatışma çıkabilir ve ona ihtiyaç olabilir endişesiyle eşyalarını bir çantaya koyup peşinden gitmek için hazırlandı.

Heyecanın sona erdiğini ve misafirlerimizin gittiğini görünce çok üzülen Eoin suratını astı. Onu da yanında götürmesi, ikimizi de yanında götürmesi için Thomas'a yalvardı ama Thomas kabul etmedi ve birkaç gün sonra geri döneceğine söz verdi. Four Court'un işgali, iki taraf arasında kan döküleceğinin göstergesi olan bir gerginlikti ve onun endişesini gidermeye yetecek ayrıntıları hatırlayamıyordum. Savaş çıkacağını biliyordum sadece. Çalışan mühimmat yüzünden Four Courts binasında bir patlama olacak ve insanlar ölecekti. İyi insanlar. Ama zamanını ve detaylarını hatırlayamıyordum.

Thomas eşyalarını toplarken, "Biliyorsun, Michael haklı," dedim. "Bir süredir kafam meşgul. Bazı tarihler, beynimin sönmeyen ışıkları gibi. Bazı detaylar hiç aklımdan çıkmıyor. Hatırlamam gereken ama hatırlayamadığım başka şeyler, başka olaylar var. Daha çok çabalayacağım," diye geveledim.

Thomas içini çekerek, "Mick sevdiklerine saldırır. Bunu bir güven ve sevgi göstergesi olarak değerlendir," dedi.

"Bu yüzden mi suratına bir tokat atmak ister gibi baktın ona?"

"Seni ne kadar sevdiği ya da sana ne kadar güvendiği umurumda değil. Davranışlarına dikkat edecek."

"Çok sert, Dr. Smith."

Thomas gülümsedi ve valizini kapatıp elleri ceplerinde, başı sorgularcasına eğilmiş hâlde yavaş yavaş bana yaklaştı.

Beni memelerim göğsüne degecek kadar kendine çekip, "Bana anlatmayı unuttuğun başka bir şey daha var mı, Kontes?" diye mırıldandı. Memelerim şiş ve gergindi, ona sarılma arzusuyla hafifçe inledim ama aynı zamanda memelerimi korumak istiyordum. Dudakları saçlarımda gezindi ve ellerini ceplerinden çıkarıp belimden yukarı kaydırarak başparmaklarıyla hassas meme uçlarıma dokundu.

“Vücudun fazla hassas. Çok güzelsin ve ocak ayından beri kanaman olmadı,” diye mırıldanarak beni öyle nazikçe okşadı ki acı arzuya dönüştü.

“Kanamam hiçbir zaman düzenli olmadı,” diye kaçamak bir yanıt verdim. Kalbim deli gibi çarpıyordu. “Ve daha önce hiç hamile kalmadım, o yüzden emin değilim.”

Yüzünü bana doğru eğerek, “Ben eminim,” dedi. Bir süre sanki çocuğunu taşıyan rahmim değil, ağzımmış gibi dikkatle ve sevgiyle beni öptü.

Dudakları dudaklarımdayken, “Çok mutluyum,” diye itiraf etti. “Dünya böylesine altüst olmuşken bu kadar mutlu olmak yanlış mı?”

“Bir zamanlar büyükbabam mutluluğun minnettarlık ifadesi olduğunu söylemişti bana. Ve minnettar olmak asla yanlış değil.”

Thomas, “Acaba bunu nereden öğrendi?” diye mırıldandı. Gözleri parlıyordu ve o kadar maviydi ki gözlerimi alamıyor, o gözlerde kayboluyordum.

Birden endişeye kapılarak, “Eoin bir aile istiyordu,” dedim. “Bunun gerçekleşip gerçekleşmeyeceğini bilmiyorum. Tüm bunlara anlam yüklemeye çalıştığımda, çok uzun süre düşündüğümde ya da her şeyi zihnimde çözmeye çalıştığımda korkuyorum.”

Thomas, gözlerini benimkilerden hiç ayırmadan bir süre sessizce düşündü. “Büyükbaban inanç hakkında ne demişti?” diye sordu.

Cevap, kanat çırparak kalbimden geçip bir fısıltı olarak geldi. Gerçek görünemeyecek kadar uzak bir dünyada ve gerçek görünemeyecek kadar uzun bir süre önce, fırtınalı bir gecede tekrar büyükbabamın kolları arasındaydım.

“Her şeyin güzel olacağını, rüzgârın bunu zaten bildiğini söyledi,” diye fısıldadım.

“O zaman cevabın bu, sevgilim.”

16 Nisan 1922

Kafamın içinde bir sürü düşünce var ve bunları yazacak az yer kaldı. Günlük doldu ve benim söyleyecek çok fazla şeyim. Şafak sökene kadar çok zamanım var. Anne, doğum günümde bana yeni bir günlük aldı ama evde, yatağımın yanında doldurulmayı bekliyor.

Yatakta tek başıma, buz gibi terlemiş hâlde kalktım. Anne olmadan Dublin'den nefret ediyorum. Anne olmadan Cork'tan, Anne olmadan Kerry'den, Anne olmadan Galway'den, Anne olmadan Wexford'dan nefret ediyorum. Anne'in olmadığı hiçbir yerde mutlu değilim.

Beni uyandıran yağmurdu. Dublin'de sağanak yağış var. Sanki Tanrı tedirginliğimizin alevlerini söndürmeye çalışıyor. Four Courts'taki toplantıdan bir savaş çıkacaksa da bu hemen olmayacak. Mick bunu engellemek için ellerinden geleni yapacaklarını söylüyor. Anlaşma karşıtı kanatla çatışma konusundaki direncinin onları cesaretlendirmekten başka işe yaramayacağından korkuyorum. Ama ne düşündüğümü bilmesine gerek yok. Keşke Garvagh Glebe'de kalsaydım. Şu an geri dönerdim ama yağmur çok şiddetli, yollar çamur içindedir, en iyisi dinmesini beklemek.

Şakır şakır yağan yağmurun sesi gizlice uykuma sızıp rüyamda gölü görmeme neden oldu. Tekrar tekrar Anne'i sudan çekiyordum. Çoğu rüya gibi o da tuhaflaştı ve tutarsızlaştı. Anne, beni sıırılsıklam, kollarımı boş, kan lekesini kayığın dibinde bırakarak aniden gitti. Sonra bağırmaya ve haykırmaya başladım, bağırışlarım ağlamaya dönüştü. Ağlama sesi, Anne'in kanlı bluzuna sarılmış, kollarımdaki bir bebekten geliyor-

du. Bebek. Eoin'a dönüştü, bana sımsıkı yapışmış, üşümüş ve çok korkmuştu. Ona sarılıp zaman zaman yaptığım gibi şarkı söylemeye başladım.

"Unutamazlar, unutmayacaklar, rüzgâr ve dalgalar O'nu hâlâ hatırlar."

Şimdi bu şarkıyı kafamdan atamıyorum. Uğursuz yağmur. Kahrolası göl. Gölden nefret edeceğim hiç aklıma gelmezdi ama ediyorum. Bu gece ediyorum. Ve Anne olmadan Dublin'den nefret ediyorum.

Her ayrılışımızda, "Suya yaklaşma," diye fısıldarım. Anne, ne kastettiğimi anlayan gözlerle başını sallar. Bu kez hatırlatmayı unuttum. Kafam bir sürü şeyle dolu. Onunla. Bir çocuk düşüncesiyle. Onun içinde büyüyen bizim çocuğumuzla.

Keşke yağmur dinse. Eve gitmem gerek.

T. S.

Çekip çıkardım seni sudan
Ve sakladım yatağında.
Unutulmamış bir geçmişin
Kayıp, terk edilmiş kızı

Aşk, bir yolunu bulup filizlendi o tatlı saplantıdan
Ve kırdı bir taşın kalbini.
Dönüştü güvensizlik teslimiyete,
Kanın ve kemiğin vakur yeminine.

Ama rüzgârda duyuyorum melodiyi,
Zamanın keşfettiği gezgin ruh,
Feryat ediyor seni geri çekmek için.
Peşinden git diyor bana, boğul yavaş yavaş.

Suya yaklaşma, sevgilim,
Uzar dur kıyıdan ve denizden.
Suyun üzerinde yürüyemezsin, sevgilim;
Göl alır seni benden.

23

ZAMANA YETİŞMEK İÇİN

Sevgili gölgeler, artık biliyorsunuz
Ortak bir haksızlık ya da hak için
Kavganın bütün çılgınlığını.
Masumların ve güzellerin
Tek düşmanıdır zaman;
Kalkın bir kibrit çakmamı isteyin,
Bir kibrit de zamana yetişmek için.*

—W. B. Yeats

Pazar sabahını bitkin ve uyuşuk geçirdim. Thomas'a hamile olduğumu itiraf etmem, duruma uygun davranma özgürlüğü vermişti bana sanki. Eoin soğuk algınlığıyla uyanmıştı ve Brigid'le O'Toolelar ayine katılmaya gittiklerinde ben evde onunla kaldım. Hava kapalıydı... doğuda fırtına hazırlığı vardı... ve Eoin'la birlikte Thomas'ın büyük yatağına uzanıp Eoin'in bütün maceralarını sırasıyla okuduk. Michael Collins'in hikâyesini en sona bıraktık. Eoin, Michael'ın kitabını kendisine emanet ettiğinin bilincindeydi ve kullanırken kırışmasın ya da kirlenmesin diye sayfaları büyük bir dikkatle çevirerek okurken nefes bile almıyordu.

Son sayfayı kapattığımda, "Kendi hikâyemizi de yazalım," önerisinde bulundu.

* William Butler Yeats, *Her Şey Beni Ayartabilir*, Eva Gore-Booth ile Con Markiewicz'in Anısına, çev: Cevat Çapan, Sözcükler Yayınevi, 2011

"Sen, ben ve Thomas'ın hikâyesini mi?"

Ağzını kocaman açıp esneyerek, "Evet," diye mırıldandı. Butun gece öksürmüştü ve uykuya ihtiyacı olduğu belliydi. Battaniyeyi omuzlarına kadar çektim, Eoin sarınıp yattı ve gözlerini kapattı.

"Ne yapalım? Nereye gidelim?"

"Önemli değil. Yeter ki birlikte olalım." Tatlılığı boğazıma bir yumru oturmasına neden oldu.

"Seni seviyorum, Eoin."

"Ben de seni seviyorum," diye mırıldandı.

Onu çekip kollarımın arasına almak, bütün yüzüne öpücükler kondurmak ve beni ne kadar mutlu ettiğini söylemek arzumu bastırarak uykuya dalışını izledim. Hafif hafif horlamaya başlamıştı bile, soğuk algınlığı yüzünden biraz zor nefes alıyordu. Çilli alnına bir öpücük kondurdum ve yanağımı kızıl saçlarına sürttüm.

Sessizce odadan çıkıp kapıyı kapattım ve merdivenlerden aşağı indim. Brigid'le O'Toolelar ayinden dönmüşler ve hafif bir öğle yemeği hazırlığına girişmişlerdi. Üzerimi değiştirmem ve saçlarımı düzeltmem gerekiyordu. Robbie, Belediye Binası'daki toplantıya katılacak olan Arthur Griffith'i görmek için Sligo'ya gitmek istiyordu. Thomas, o evde yokken gölgem gibi olmasını, geceleri Garvagh Glebe'de kalmasını ve onu evden uzaklaştıracak bütün işleri kardeşlerine bırakmasını istemişti ondan. Aralık ayında Thomas bu konudaki taleplerini dile getirdiğinden beri Liam'la Ben'i ne görmüş ne de onlardan bir haber almıştık. Aylardır en ufak bir tehdit ya da olay olmamış ama Thomas talimatlarını gevşetmemiştii. Eğer onunla gitmezsem Robbie'nin seçim toplantısına gitmeyeceğini biliyordum. Ruh hâlim insanlarla karşılaşmaya ya da politikayla ilgilenmeye uygun değildi ama Arthur Griffith'in konuşmasını bir kez daha dinlememin benim için bir sakıncası yoktu ve Robbie'nin çok önemli bir adamı dinleme fırsatını kaçırmamasını istemişyordum.

Yarım saat sonra Brigid'e geç kalmayacağımıza söz vererek ağır ağır patikadan aşağı doğru inmeye başladık. Eoin hâlâ uyuyordu, fırtına hâlâ uzaktaydı ve Brigid öğleden sonrayı şöminenin kar-

şısında örgü örerek ve benim gramofonumu dinleyerek geçirecek olmaktan hoşnut görünüyordu.

Sligo sokakları asker doluydu; Robbie, O'Tooleların kamyonetini Quay Caddesinde bir yere park ederken havadaki gerginliği iliklerimde hissettim. Silahlı, pis pis sırıtan ve orada olduklarının bilinmesi için her şeyi yapan anlaşıma karşıtı askerlerle dolu bir kamyon yanımdan büyük bir uğultuyla geçti. Eğer amaçları gözdağı vermekse bunu başarıyorlardı. Robbie'yle ben kamyonetten indik ve Belediye Binası'nı çevreleyen parke taşlı avluya doğru yürümeye başladık. İnsanlar caddeden uzak durmaya çalışarak yanımdan hızla geçip gidiyorlar, İtalyan mimarisi tarzındaki binanın önüne ulaştıkları anda bir sorun çıkıp çıkmayacağını anlamak için gözleriyle gitgide artan kalabalığı tarıyorlardı. Özgür Devlete ait en az üç düzine birlik, çıkabilecek olayları engellemek için binanın etrafında bir çember oluşturmuşlardı. IRA üyeleri dolu başka bir kamyon yaklaştı ve bütün başlar dönüp onların yavaş yavaş geçmelerini izledi. Gözüme tanıdık bir yüz ilişti.

"Robbie, bu Liam değil mi?" diye fısıldadım koluna yapışarak. Adam kamyonun önündeydi ve yüzü caddenin diğer tarafına dönüktü, çevresi başka adamlar tarafından sarıldığından vücudu görünmüyordu ve başında sıradan bir kasket vardı. İkimiz de net bir tespit yapamadan kamyon geçip gitti.

"Bilmiyorum, Bayan Smith," dedi Robbie tereddütlü bir sesle. "Görmedim. Ama buraya gelmek iyi bir fikir değildi belki de."

Biri, "Robbie!" diye bağırdı, Romanesk tarzdaki, yuvarlak kemerli girişe doğru döndüğümüzde kalkan duvarlı kuledeki çan, bulut kaplı gökyüzüne kasvetli bir çınlama yayarak saati haber vermeye başladı. Bu çınlama yağmuru uyandırmış gibi bir anda gök gürledi ve büyük damlalar etrafımızdaki parke taşları ıslatmaya başladı.

"İşte Eamon Donnelly orada. Bize yer ayıracağını söylemişti," dedi Robbie ve hızla kireçtaşı basamakları çıktık, karar bizim adıma verilmişti.

Toplantı olaysız geçti. Baştaki konuşmaları kaçırmıştık ama ellerini bastonuna dayamış, önünde hiç not olamadan konuşan Arthur Griffith'i büyülenmiş hâlde dinledik. Ateşli ya da avaz avaz bağırarak konuşmacı değildi. Ölçülü ve tutarlı bir tonla, Anlaşma'nın mükemmel ya da İrlanda'nın bütün sorunlarını çözecek olmasından dolayı değil, gelecek vadeden en iyi yol olmasından dolayı herkesi Anlaşma lehine ve onu destekleyen adaylara oy vermeye teşvik etti.

Büyük bir coşkuyla karşılandı ve konuşmasını bitirdiğinde ayakta alkışlandı. Kalabalık bağırarak çağıra ve ayaklarını yere vurarak tezahürat yaparken Robbie'yle ben yerimizden kalktık ve izdiham başlamadan toplantı salonundan çıkıp hızla ferforje koruluklu geniş merdivenlerden aşağı indik. Burası, cam kubbeli olan ve oyma kumtaşından yapılmış çok güzel bir binaydı. Yakından incelemeye hayır demezdim ama Robbie gergindi ve bir an önce gitmek istiyordu. Hiç zaman kaybetmeden beni kamyonete sürükledi. Bir saat sonra Garvagh Glebe'e varana kadar da rahatlamadı.

Ahırdan eve kadar yürümeyeyim diye beni evin kapısında indirdi ve bu yolculukta ona eşlik ettiğim için teşekkür etti.

"Dışarıda çok kısa bir işim var," dedi. "Babama ayinden önce hayvanları besleyeceğimi söylemiştim ama yapamadım. Onları beslemeden kasabaya gittiğimi öğrenirse hiç mutlu olmaz. Umarım anlamaz."

Kamyonetten indim ve elimi sallayarak onu uğurladım.

Ev sessizdi. Holü geçip odama gittim. Thomas'ın odasında uyuyordum ama onun gardırobu ikimiz için çok küçük olduğundan eşyalarım zemin kattaki odada duruyordu ve yazmak ya da birkaç dakika yalnız kalmak istediğimde oraya kaçıyordum. Er ya da geç yaşam koşullarımızı yeniden düzenleyecektik, özellikle de doğacak bir bebek varken. Garvagh Glebe'de bir sürü boş oda, evli bir çiftin ihtiyacına göre düzenlenebilecek ve hem Eoin'i yakınımızda tutabilecek hem de bebek odası olabilecek bir sürü yer vardı.

Şapkamla mantomu çıkarıp gardıroba astım ve sonra bir hırka almak için komodinime yöneldim. Çekmeceler açıktı. Tüm kıyafetler etrafa saçılmıştı, sanki biri hepsini ters yüz ederek bir şey aramış ve yaptığını örtmeye çalışma zahmetine bile girmemişti. Takılarımı ve Garvagh Glebe’de geçirdiğim on ay boyunca edindiğim ıvır zıvırı koyduğum en üstteki dar çekmece tamamen boca edilmişti. Onu yerden aldım, korkmamıştım ama şaşkındım. Çekmecelerimi yeniden yerleştirmeye başladım.

“Eoin?” diye seslendim. O âna kadar uyanmış olduğundan emindim. Brigid ve o evin bir köşesinde olmalıydılar. Eoin dışarı çıkacak kadar iyi hissetmiyordu ve anlaşılan çekmecelerimde bir şey aramıştı. Arkasında böyle bir karmaşa bırakacak tek kişi oydu.

Eşyalarımı toplamayı bitirdim, takılarımı ve az sayıdaki gramofon plaklarımı kontrol ederek ne aradığını anlamaya çalıştım. Kapının dışında hafif bir ayak sesi duydum ve oraya bakmadan bir kez daha seslendim.

“Eoin? Çekmecelerimi sen mi karıştırdın?”

Brigid kapı eşiğinden, “Eoin yapmadı,” dedi, sesi tuhaftı. Bir tomar kâğıdı göğsüne yapıştırmış sımsıkı tutuyordu, yüzü çarpılmıştı, bakışları vahşiydi.

“Brigid?”

“Kimsin sen?” dedi âdeta inleyerek. “Bize ne yapıyorsun?”

“Ne yapmışım, Brigid?” diye sordum, kalbim kulaklarımda uğuldamaya başladı. Ona doğru bir adım attım, ânında geri çekildi. Elinde bir tüfekte Liam devreye girdi. Silahı göğsüme doğrulttu; bakışları ifadesiz, dudakları kaskatıydı.

Gözlerimi silahtan ayırmadan yalvarırcasına, “Brigid,” dedim. “Neler oluyor?”

“Liam bana anlattı. İlk günden. Senin Anne olmadığını söyledi ama ona inanmak istemedim.”

“Anlamıyorum,” diye fısıldadım, kollarımı göğsümde kavuşturarak. *Aman Tanrım. Neler oluyor?*

Brigid, “Eoin bir şey arıyordu. Odanda yakaladım onu. Azar-

ladım ve her şeyi çekmecelere geri koymaya başladım. Bu zarf yerdedydi," diye açıkladı. Kelimeler ağzından hızla dökülüyordu, sesi boğuktu.

"Ve sen de açtın?"

Başını salladı. "Açtım. Okudum. Ne planladığını biliyorum. Thomas'ı kandırdın. Michael Collins'i kandırdın. Her şey burada yazıyor." Kâğıtları öne uzattı, elleri o kadar titriyordu ki kâğıtlar âdeta dans ediyordu.

"Hayır. Yanlış anlamışsın," dedim sakın bir tonla; sesim de bakışlarım da ölçülüydü. "Ben onu uyarmak istedim sadece."

Brigid kâğıtları bir kez daha sallayarak, "Bunların hepsini nereden biliyorsun?" diye bağırdı. "Baştan beri Yedeklerle çalışıyorsun. Tek mantıklı açıklama bu."

Kendimi savunmaya ya da Destek Kuvvetleriyle Yedeklerin gittiklerini hatırlatmaya kalkışmadan, "Brigid? Eoin nerede?" diye fısıldadım. Olabilecek en kötü sonucu çıkarmıştı ve söyleyeceğim herhangi bir şeyin beni kurtarıp kurtarmayacağını bilmiyordum.

"Sana söylemeyeceğim. Onun annesi değilsin, değil mi?"

Sakinleşmesini rica edercesine elimi uzatıp ona doğru bir adım attım.

Brigid sesini yükselterek, "Gitmeni istiyorum," dedi. "Gitmen gerek. Bu evden çık git ve bir daha geri dönme. Bunları Thomas'a göstereceğim. O ne yapacağını bilir. Ama sen gitmek zorundasın."

Liam sokak kapısını gösterdi. "Git buradan," diye bağırdı. "Çabuk."

Odamdan çıkıp hole doğru yürürken bacaklarım beni taşımıyordu: Brigid, kâğıtlar elinde sırtını duvara yaslamış duruyordu. Liam'i yok sayıp yakarışlarımı annesine yönelttim.

"Dublin'deki evi arayalım. Telefonla. Thomas'ı arayalım ve ona her şeyi anlat. Her şeyi, hemen," diye öneride bulundum.

"Hayır! Hemen gitmeni istiyorum. Eoin'a ne söyleyeceğimi bilmiyorum. Annesinin eve döndüğünü sanıyordu." Brigid ağlamaya başladı, yüzü elinde sımsıkı tuttuğu kâğıtlar gibi kırıştı. Sel gibi

akan yaşları silmek için onları yere attı ve Liam eğilip hepsini alarak pantolonunun kemerine tıktırdı.

"Eoin iyi mi, Brigid? Güvende mi?" diye sordum, gözlerimi birkaç saat önce Eoin'i bıraktığım ikinci kata çıkan geniş merdivenlerden ayırmadan.

Brigid, "Sana ne?" diye bağırdı. "O senin oğlun değil. Hiçbir şeyin değil."

"Sadece iyi olup olmadığını öğrenmek istiyorum. Ağladığını duymasını istemiyorum. Silahı görmesini istemiyorum."

"Eoin'a asla zarar vermem. Ona asla yalan söylemem, asla olmadığım biri gibi davranmam," diye bağırdı Brigid. "Onu senden koruyorum. Buraya geldiğin anda yapmam gerektiği gibi."

"Tamam. Gideceğim. Bu evden çıkıp gideceğim. İzin ver de mantomu ve çantamı alayım..."

Gözlerinde ve yüzünde beliren öfke titreyen ellerinden ve göz yaşlarından daha ürkütücüydü.

"*Senin* manton mu? *Senin* çantan mı? Onları sana Thomas aldı. Sana kapısını açtı. İlgilendi. Ve sen onu kandırdın. O iyi, cömert adamı kandırdın," dedi delirmiş bir hâlde.

Liam tüfeği kapıya doğru sallayarak tehdit edercesine, "Git buradan," dedi. Beni bu evden yara almadan çıkaracak olan dışındaki her hareketi bırakıp denileni yaptım. Liam, silahı sırtıma doğrultarak peşimden geldi. Kapıyı açtım ve ön merdivenlerden aşağı indim, Liam da hemen arkamdaydı.

Brigid kapıyı arkamızdan kapattı. Eski tarz sürgünün yerine takılarak kapının kilitlendiğini duydum. Bacaklarım beni taşımaya daha fazla dayanamadı ve tir tir titreyen bir külçe hâlinde otların üstüne yığıldım.

Ağlamıyordum. Şaşkınlıktan buz kesmiştim. Başım göğsüne düşmüş, ellerim ıslak çimlerde dizlerimin üstünde oturup bir çıkış yolu bulmaya çalıştım.

"Hemen ayağa kalkıp yürümeye başlayacaksın," dedi Liam emredercesine. Acaba Brigid perdelerin arkasından seyrediyor

muydu? Eoin'in görmemesi için dua ettim. Gözlerimi Liam'in hiç zorlanmadan tuttuğu tüfekten ayırmadan yavaşça ayağa kalktım. Daha önce iki adamın gözü önünde beni vurmaya tereddüt etmemişti.

"Beni tekrar vuracak mısın?" diye sordum, yüksek sesle. Robbie'nin duyup müdahale etmesi umdum. Aniden utanç duydum ve Robbie'nin gelmemesi için dua ettim. Onun ölmesini istemiyordum.

Liam'in gözleri kısıldı ve başı dikleşti, tüfeği dirsek hizasından aşağı indirmeden dikkatle bana baktı.

"Sanırım evet. Geri dönüp duruyorsun. Dokuz canlısın, Annie."

"Annie mi? Brigide başka biri olduğumu söyledin. Beni öldürmeye kalkıştığını da söyledin mi?" dedim meydan okurcasına.

Yüzünde bir korku ifadesi belirip yok oldu ve tüfeği tutan elleri kasıldı. "Amacım seni vurmak değildi. İlk seferinde niyetim bu değildi. Bir kazaydı."

Gözlerimi ona diktim, anlamıyor, inanamıyor ve hatta şimdiye kadar korkmadığım kadar korkuyordum. Neden söz ediyordu? İlk seferinde ne demekti? Anne Gallagher'i kaç kez öldürmeye kalkışmıştı?

"Ya göldeki? O da mı kazaydı?" diye sordum, anlamak için her şeyi göze alarak.

Gergin bir hâlde ve sert bakışlarla bana yaklaştı. "Başta sisin bana oyun oynadığını sandım. Ama gerçekten sendin. Brody'yle Martin de seni gördü. Ve oradan çekip gittik."

"Ölecektim," dedim. "Thomas beni bulmasaydı ölecektim."

"Zaten ölüsün," diye bağırdı, birden sinirlenmişti. İrkildim ve sendeleyerek geri çekildim.

"Şimdi şu ağaçların kenarından yürüyeceksin," dedi emredercesine. Ağaçları gösterirken elleri titriyordu. Onun da korktuğunu fark ettim. "Çocuklardan birinin bataklığa gömülü olduğunu duydum. Biz de göl yolundan oraya gidiyoruz."

Onunla hiçbir yere gitmeyecektim. Ne bataklığa ne de göle. Yerimden kımıldamadım. Birden üzerime atladı, bir eliyle saçlarımı avuçlayıp namluyu karnıma dayadı.

Ağzını kulağıma yapıştırıp, "Arkanı dön ve yürü," dedi tıslarcasına. "Yoksa seni hemen, burada vururum."

"Bunu neden yapıyorsun?"

"Yürü."

Başka bir çarem olmadığından yürümeye başladım. Saçlarımı o kadar sıkı tutuyordu ki çenem yukarı kalkık duruyordu. Ayağımı nereye bastığımı göremiyor ve o beni ağaçlara doğru iterken sürekli tökezliyordum.

"Bugün seni tek gözlü Robbie'yle birlikte Sligo'da gördüm. Robbie senin yanında olduğuna göre Thomas şehir dışında demekti. Böylece annemi kısacık da olsa görebileceğimi düşündüm. Eve gelip de onu üzgün, ağlarken gördüğümde ve senin Yedekler için çalıştığını söylediğinde ne kadar şaşırdığımı hayal edebilirsin. İngilizler için mi çalışıyorsun, Annie? Collins'i öldürmek için mi buradasın?"

Hızlı hızlı soluyarak, "Hayır," dedim. Kafatasım acıdan çığlıklar atıyordu. Tökezledim, Liam bir kez daha beni hızla çekti.

"Öyle olsa da umurumda değil. Tek istediğim buradan gitmen. Ve bana harika bir mazeret verdin."

Gölü saklayan ağaçların arasından çıktık ve kayarak bayırdan sahile inmeye başladık. Eamon'ın kayığı sahile çekilmişti. Liam, beni de sürükleyerek ona doğru yürüdü.

Kayığın yanına vardığımızda Liam saçımı bırakıp beni öne doğru iterek, "İt şunu," dedi. Silahı bana doğrultulmuştu, kaçmayacağım konusunda bana güvenmediği açıkça belliydi. Bakışlarımı sahile vuran dalgalara dikip duraksadım.

"Hayır," diye inledim. *Suya yaklaşma, aşkım.*

Liam, "İt şunu," diye bağırdı.

Dediğini yaptım. Bacaklarım ağırlaşmıştı, yüreğim alev alev yanıyordu. Kayığı göle ittim. Ayakkabılarıma su doldu, onları çı-

karıp sahilde bıraktım. Belki Thomas onları bulur ve ne olduğunu anlardı.

"Ah, Thomas," diye fısıldadım. "Eoin... Eoin'im. Beni affet." Su dizlerimdeydi. Ağlamaya başladım.

Liam hemen arkamda suda güçlkle yürürken, "Şimdi kayığa bin," diye emretti. Onu duymazdan geldim ve yürümeye devam etti, ne yapmam gerektiğini biliyordum. Su kalçalarımı yalamaya başladı, yapışkan ve buz gibiydi.

Liam, "Bin şuna!" diye bağırdı ve silahın namlusunu kürek kemiklerimin arasına bastırdı. Sendelemiş gibi yaptım ve kollarımı uzatıp öne doğru düşerek kayıktan uzaklaştım. Buz gibi su beni kapmak için hızla yükselip başımı kapladı ve kulaklarımı doldurdu. Liam'in gözü dönmüş bir hâlde saçıma yapıştığını hissettim. Tırnakları yanağımı çizdi.

Bir silah patladı, sesi su yüzünden tuhaf bir biçimde yüksek çıktı. Acı duymayı, sonumun gelişini bekleyerek çığlık attım. Burnum ve ağzım su doldu, nefes alamadım, ayağa kalkmaya çalıştım. Ama Liam beni dibe doğru bastırdı, vücudu çok ağırdı. Çırpınarak, tekmeler savurarak, onu tırnaklayarak elinden kurtulmaya çalıştım. Hayatta kalmaya çalıştım.

Kısa bir an boşlukta, özgür ve oksijensiz bir hava kabarcığıyla sarılmış hissettim. Bayılmamak için mücadele ettim. Beni dibe bastıran ağırlık beni ileri iten, sımsıkı tutan, kaldıran ve çakıl sahile çeken ellere dönüştü. Öğürerek, kısıp kısıp öksürerek ve kusmaya çalışarak kumların üzerine yığıldım; göl özür dilercesine ayaklarımı yalıyordu. Gölün tadı, ayak parmaklarımdaki kum taneleri... her şey aynıydı. Ama ne sis vardı ne karanlık ne de kasvetli gökyüzü. Güneş titreyen omuzlarımı okşuyordu. Sanki dünya ters dönmüş, yüzünü güneşe vermiş ve beni gölden dışarı atmıştı.

"Siz de nereden çıktınız, hanımefendi? Yüce Tanrım, ödümü kopardınız."

Hâlâ konuşamıyordum ve tepemde dikilen adam akşam güne-

şı yüzünden siluet hâlinde görünüyordu. Yüzünü göremiyordum. Adam beni karnımın üzerine çevirdi ve kesik kesik öksürerek bir kez daha su kustum.

Yanıma çömelip hafif hafif sırtıma vurarak, "Acele etmeyin. İyisiniz," diyerek beni sakinleştirmeye çalıştı. Bu sesi tanıyordum. Eamon. Bu, Eamon Donnelly'ydi. Tanrı ya şükürler olsun.

Hırıltılı bir sesle, "Liam. Liam nerede?" dedim. Ciğerlerim yanıyor, kafatasım acıyordu. Hayatta olduğuma şükrederek başımı kumlara koydum.

Adam, "Liam mı?" dedi. "Bir şeyler daha söyleyebilir misiniz, han'fendi?"

Kesik kesik öksürerek, "Eamon," dedim. "Eamon, Robbie'ye ihtiyacım var ve eve dönemiyorum."

Adam, "Robbie mi?" diye karşılık verdi, şaşkınlıktan sesi yüksek çıkmıştı. "Robbie ya da Eamon? Veya Liam? Üzgünüm han'fendi. Ne istediğinizi ya da kimi istediğinizi anlamadım."

Yana döndüm; ellerimden ve dizlerimden güç alıp kalkamayacak kadar yorgundum. Büyük bir çabayla başımı kaldırıp Eamon'a baktım. Ama bu adam Eamon değildi.

Dikkatle bakıp tepemdeki yüzün, sese uymayan o yüzün kim olduğunu anlamaya çalıştım.

Adam soluğu kesilmiş bir hâlde, "Hadi be!" dedi. "Bu sizsiniz. Aman Tanrım. Ne-neredeydiniz? Ne-ne zaman?" diye kekeleyerek cevaplayamayacağım sorular sordu.

"Bay Donnelly?" diye bağırdım; korkudan soluğum kesildi. Yo, hayır. Hayır, hayır, hayır.

"Evet, benim. Benden bir kayık kiraladınız, han'fendi. O kayıkla açılmanızı istemedim. Bunu biliyorsunuz. Şükürler olsun ki iyisiniz. Gölde boğulduğunuzu sandık," diye açıkladı dehşet içinde.

"Günlerden ne? Hangi yıldayız?" dedim üzgün bir sesle. Kendim anlamak için etrafıma bakamıyordum. Görmek istemiyordum. Ellerim ve dizlerimden güç alarak zorla kalktım ve sendeleye sendeleye suya doğru yürümeye başladım.

Jim Donnelly, "Nereye gidiyorsunuz?" diye sordu. Eamon Donnelly değil. Sahil kenarında bir kulübede yaşayan ve bana bir kayak kiralayan Jim Donnelly. 2001 yılında.

Kendimi suya attım ve çaresizce geri dönmeye çalıştım. Oradan ayrıldığımı kabullenmeyi reddediyordum.

Adam beni çekip sudan çıkardı. "Ne yapıyorsunuz? Delirdiniz mi?"

Elinden kurtulmaya çalışarak, "Bugünün tarihi ne?" diye bağırdım.

Adam kollarını vücudumun üst kısmına dolayıp beni kıyıya geri çekerken, "6 Haziran," diye bağırarak karşılık verdi. "Cuma."

Nefes nefese, "Hangi yıl?" dedim.

Adam şaşkınlıktan kekeleyerek, "Ha?" dedi. "2001. Bir haftadan uzun süredir sizi arıyoruz. On gündür. Sahile dönmediniz. Kayık, her şey ortadan kayboldu. Emniyet güçleri sizi aramayı bırakınca kiralık araba şirketi gelip arabanızı aldı." Thomas Garvagh Glebe'de yaşarken orada olmayan park yerini işaret etti. Eoin Garvagh Glebe'de yaşarken. Ben Garvagh Glebe'de yaşarken.

"Hayır," dedim hıçkırarak. "Hayır."

Jim Donnelly başını iki yana sallayarak, "Polisler buradaydı. Her tür gereçle gölü taradılar. Hatta dalgıçlar geldi," dedi. "Ne oldu?"

"Üzgünüm," dedim. "Ne olduğunu gerçekten bilmiyorum. Gerçekten bilmiyorum."

Jim Donnelly ısınmam ve yapmaya can attığı telefon görüşmesini yapmak için beni kulübesine girmeye ikna etmeye çalışırken, "Arayabileceğim kimse var mı, han'fendi? Nerelisiniz?" diye sordu. Beni bırakmasını istiyordum. Ama o, kollarını omuzlarıma sımsıkı doladığı kollarını açmadan beni gölden uzaklaştırmaya çalışıyordu. Suyu geri girmem, dibe dalmam ve önceki zamana, ayrıldığım yere, kaybettığım hayata geri dönmem gerekiyordu.

Kaybolmuştum. Yok olmuştum. Birdenbire. Bir nefes, bir suya dalış. Ölmüş ve yeniden doğmuştum. Liam beni öldürmeye çalış-

miş ve bunu başarmıştı. Hayatımı elimden almıştı. Aşkımı almıştı. Ailemi almıştı.

“Sana ne oldu, evladım?”

Tek yapabildiğim başımı iki yana sallamaktı, konuşamayacak kadar perişandım. Tüm bunları daha önce de yaşamıştım. Ama bu kez Thomas ve Eoin yanımda değillerdi, bunu atlatmama yardımcı olamayacaklardı.

26 Nisan 1922

Anne gitti. On gündür yok. Garvagh Glebe'e ayın on altısı, pazar günü geç bir vakitte döndüm. Ev tam bir karmaşa içindiydi. Maggie, ateşli ve hasta Eoin'ı kucağında tutuyordu. Ağlaması her nefes alışını bir mücadeleye çeviriyordu. Maggie öyle perişan hâldeydi ki yüzüme bakamıyordu ama o kelimeyi –göl– mırıldandı ve dışarı fırladım. Ağaçların arasından koşarak geçip Robbie'yle Patrick'in, Anne'in ölü bedenini aradıkları sahile indim. Robbie, açıklanamayacak olayı açıklayabilmek için elinden geleni yaptı, o gün olanları anlatırken hıçkırığa hıçkırığa ağladı.

Liam, Anne'i silah zoruyla göldeki bir kayığa bindirmiş ve Robbie onu vurmuş. Robbie onu Liam'dan kurtarmak için koşarak suya girdiğinde Anne ortada yokmuş.

Robbie, bir saat boyunca gölü aradığını söyledi. Tek bulabildiği Anne'in ayakkabılarıydı. Onun boğulduğunu düşünüyor ama ben ne olduğunu biliyorum. O gitti ama ölmedi. Kendimi bununla avutmaya çalışıyorum.

Robbie, Liam'i çeke çeke eve getirmiş, Brigid onu iyileştirmek için elinden geleni yapmış. Liam'in omzunda bir kurşun yarası var ve çok kan kaybetmiş. Ama yaşayacak.

Onu öldürmek istiyorum.

Kurşunu çıkardım, yarayı temizledim ve dikiş attım. Acıdan bağırdığında ona morfini gösterdim ama vermedim.

"Thomas, lütfen," diye inledi. "Sana her şeyi anlatacağım. Her şeyi. Lütfen."

"Peki benim acımı nasıl dindireceksin, Liam? Anne gitti."

dedim tıslarcasına. "Yaşamana izin vereceğim. Ama acını dindirmeyeceğim."

"O Anne değildi. O kadın Annie değildi. Yemin ederim. Sana yardım etmeye çalışıyordum," dedi inleyerek.

Brigid, Anne'in çekmecesinde "gizli bir plan" bulunduğunu iddia ediyor; tarihlerin yazılı olduğu bir liste ve Michael Collins suikastının ayrıntılarını özetleyen bir yazıymış bu. Brigid o sayfalara ne olduğunu bilmiyor. Liam'in aldığını söyledi; Liam ise gölde kaybetmiş olabileceğini. İkisi de benim Anne'immin bir sahtekâr olduğuna inanıyor. Haklılar. Ve korkunç derecede hatalılar. Ellerimi Liam'in boğazına dolamak ve kulağına tüm öfkemi kusmak için yanıp tutuşuyorum.

Liam başını iki yana sallayarak son derece kararlı bir tonla, "Annie'ye benziyordu. Ama Annie değildi," diye ısrar etti.

Bu birdenbire fark ettiğim korkunç gerçek karşısında boğuluyor gibi oldum.

"Bunu nereden biliyorsun, Liam?" diye fısıldadım, cevabı duymaktan korkuyordum ama sonunda gerçeği öğrenecek olmanın baş döndürücü rahatlığı içindeydim. "Neden bu kadar eminsin?"

"Çünkü Annie öldü. Altı yıl önce," diye itiraf etti, teni nemliydi, gözleri yalvararak bakıyordu. Brigid'in yaklaştığını, ayaklarını sürüyerek muayenehane olarak kullandığım odaya doğru yürüdüğünü duydum ve kalkıp kapıyı sertçe kapatarak kilitledim. Brigid'le uğraşamayacaktım. Henüz değil.

"Nereden biliyorsun?" dedim ısrarla.

"Oradaydım, Thomas. Öldüğünü gördüm. O öldü. Anne öldü."

"Nerede? Ne zaman?" Bağıırıyordum. Sesim o kadar yüksek çıkıyordu ki acıdan sarhoş olmuş beynimde yankılanıyordu.

"Merkez Postanesi'nde. Paskalya haftası. Lütfen bana bir şey ver, Doktor. Acı yüzünden düzgün düşünemiyorum. Anlatacağım. Ama bana yardım etmen gerekiyor."

Hiç haber vermeden ve özen göstermeden iğneyi bacağına batırıp morfini bastım ve o altındaki yatağa çökerken şiringayı çıkarıp kenara attım. Rahatladığı çok belliydi, sessiz kahkahalarla gülmeye başlamıştı.

Ben gülmüyordum. "Anlat!" diye gürledim. Kahkahaları utanca döndü.

"Tamam, Tommy. Anlatacağım. Anlatacağım." Derin derin iç çekti, acısı azalıyor, zihni başka bir yerlere kayıyordu. Uzak bir yerlere. Bunu bakışlarından, kafasının içinde muhtemelen binlerce kez tekrarladığı bir açıklamayı yaparken sesinin masal anlatır tona girmesinden anlayabiliyordum.

"O son gece... Merkez Postanesi'nde hepimiz soğukkanlılığımızı korumaya çalışıyorduk. Çatının üzerimize çökmek üzere olduğunu umursamıyormuş gibi davranmaya çalışıyorduk. Henry Caddesi'ndeki giriş dışında bütün girişler alev alev yanıyordu ve Henry Caddesi'nden çıkmaya kalkışmak tehlikeyi göze almak demekti. İnsanlar ellerinde silahlarla koşuyor, duydukları her sese ateş ediyor ve bu arada birbirlerini sırtlarından vuruyorlardı. Son çıkan bendim. Declan, O'Rahilly'yle onden çıkmıştı. Geri kalanımız için Moore Caddesi'ni açmaya çalışıyorlardı ama tam o sırada ikisinin de vurulduğu söylentisi yayıldı. Kardeşim kahraman olmaya çok meraklıydı."

Zihnimde o anının canlandığını hissettim; uzun süre önceki o cumartesi günü Moore Caddesi'ne gittiğimde ciğerlerimi dolduran duman kadar yoğun ve sıcak bir biçimde. 29 Nisan 1916 hayatımın en kötü günüydü. Bugün yaşanmadan önce. Bugün daha kötüydü.

Liam, "Connolly, dışarı çıkmadan önce Merkez Postanesi'ndeki herkesin tahliye edildiğinden emin olmamı söyledi," diye devam etti, morfin yüzünden dili dolanmaya başlamıştı. "Görevim buydu. İnsanlar kurşunlardan kaçmaya çalışarak ve cesetlere takılıp düşerek birbiri ardına hayatlarını kurtar-

mak için koşarlarken onlara göz kulak olmak zorundaydım. Bir anda karşıma çıktı, Merkez Postanesi'ndeydi, dumanların arasında yürüyordu. Ödümü kopardı, Thomas. Yarı kör olmuştum ve o kadar yorgundum ki annem birden arkamda belirse onu bile vururdum."

Adını söylemesini bekliyordum ama söylediğinde irkildim.

"Annie'ydi. Postaneye tekrar nasıl girmişti bilmiyorum. İçerisi cehennem gibiydi."

"Ne yaptın?" Bu kelimeler boğazımdan yükselen bir hırıltıydı.

"Ona ateş ettim. İsteyerek yapmadım. Ani bir tepkiydi sadece. Birkaç kez ateş ettim. Yanımda dizlerinin üstüne çöktü, gözleri açıktı. Bana bakıyordu, adını söyledim ama ölmüştü. Sonra bir kez daha ateş ettim, Thomas. Sırf gerçek olduğundan emin olmak için."

Ona bakamıyordum. Onun Declan'ın Anne'ine yaptığını ben de ona yapmaktan korkuyordum. Eoin'in annesine yaptığını. Arkadaşıma yaptığını. O geceki cinneti hatırladım. Tükenmişliği. Gerginliği. Ve bunun nasıl gerçekleştiğini anladım. O zaman da anlardım. O zaman Liam'i affederdim. Ama altı yıl boyunca bana yalan söylemişti ve suçunu, bir kez daha öldürerek örtmeye çalışmıştı.

"Şalını aldım... Elinde tutuyordu... Merkez Postanesi onu üzerine alamayacağı kadar sıcaktı. Üzerinde tek bir damla kan yoktu." Bu olaydan hâlâ etkilendiği açıkça görünüyordu. Delik deşik olmuş bedeninin altında birikmiş olması gereken kanı düşününce yüzümü buruşturdum.

"Ya yüzüğü?" Artık her şey çok açıktı.

"Yüzüğünü aldım. Cesedin o olduğunu kimsenin anlamasını istemedim. Onu Merkez Postanesi'nde bırakırsam yanacağını biliyordum, böylece kimse ne yaptığımı bilmeyecekti."

"Senin dışında. Sen biliyordun."

Liam başını salladı ama yüzü ifadesizdi; acısını uzun süredir çektiği bu suç, bir bıçak gibi içini oyup onu boş bir kabuğa çevirmişti adeta.

"Sonra dışarı çıktım. Elimde Anne'in şalı, cebimde yüzüğüyle Henry Meydanına yürüdüm. Kurşunların vızıldayarak beni sıyrıp geçtikleri hissediyordum. Ölmek istiyordum. Ama ölmedim. Kavanagh, beni çekip Moore Caddesi'ndeki bir binaya soktu ve gecenin geri kalanını duvarları kazıp bir binadan diğerine çekerek ve yanımda birkaç kişiyle birlikte Sackville Caddesi'ne ulaşmaya çalışarak geçirdim. Şalı bir moloz yığınının arasına bıraktım ama yüzüğü sakladım. O günden beri cebimde taşıyorum. Nedenini bilmiyorum."

İnanmamış bir ifadeyle, "O günden beri mi?" diye sordum. Bu nasıl mümkün olabilirdi? Anne'i son gördüğümde o yüzük parmağındaydı. Benim Anne'imi. Benim Anne'im. Bacaklarım titremeye başladı, bir an düşeceğimi sandım.

Yüzümü ellerimle kapatıp, "Eminim o yüzüğün Anne'in parmağında olduğuna dikkat etmişsinizdir," dedim inleyerek.

"Bu İngiliz piçleri her şeyi düşünmüşler, değil mi? Lanet olası casuslar. Ama beni hesaba katmamışlar. Baştan beri onun Anne olmadığını biliyordum. Sana söyledim, Doktor. Ama dinlemedin, hatırlıyor musun?"

Ansızın ayağa fırladım, o kadar hızlı kalktım ki taburemi devirdim ve onu boğup yüzündeki haklı öfkeyi yok etmemek için ondan uzaklaştım.

Anne, o yüzüğü günlüğüm ve birkaç fotoğrafla birlikte büyükbabasının –Eoin'in– verdiğini söylemişti bana. Bunlar hayatının, Anne'in geri almasını istediği parçalarıydı. Ah, Eoin, sevgili oğlum, zavallı küçük oğlum. Onu yeniden görmek için çok bekleyecekti.

Kendimi toparlayıp, "O yüzük şimdi nerede?" diye sordum.

Liam yüzüğü cebinden çıkardı ve bana uzattı, ondan kurtulduğuna sevinmiş görünüyordu. Bir gün bu yüzüğü Eoin'a

vereceğimi bilmemin neden olduğu baş dönmesiyle yüzüğü on-
dan aldım. Eoin, bunu er ya da geç Anne'e, torununa verecek
ve o da parmağına takıp İrlanda'ya geri dönecekti.

Ama kitabın o bölümü çoktan okunmuştu; geleceğin ve geç-
mişin inişli çıkışlı gidişatında benim rolüm oynanmıştı. Benim
Anne'im gölün karşı kıyısına geçmiş ve tekrar evine dönmüştü.

"Geçen temmuzda gölde silahları taşıırken Anne'i gördü-
ğünde neden ona ateş ettin? Bunu anlamıyorum," dedim, yap-
bozun son parçasını bulmaya çalışıyordum.

Liam, "Onun gerçek olmadığını düşündüm," diye mırıl-
dandı. "Gittiğim her yerde onu görüyorum. Onu tekrar tekrar
öldürüyorum ve o her seferinde geri dönüyor."

Aman Tanrım. Keşke geri dönse. Keşke dönse.

Ertesi sabah Liam'a gitmesini söyledim. Ve bir daha asla
geri dönmemesini. Eğer geri dönerse onu ellerimle öldüreceğime
yemin ettim. Brigid'e eğer isterse onunla gidebileceğini söyle-
dim. Gitmedi ama ikimiz de onun gitmesini istediğimi biliyo-
ruz. Onu affedemiyorum. Henüz değil.

Hayatıma nasıl devam edeceğimi bilmiyorum. Nefes almak
canımı yakıyor. Konuşmak canımı yakıyor. Yürümek büyük
bir ıstırap. Kendimi avutamıyorum. Bu olanların hiçbirini an-
lamayan Eoin'i teselli edemiyorum. Sürekli annesinin nerede
olduğunu soruyor ve ona ne söylemem gerektiğini bilmiyorum.
O'Toolelar, bedeni bulunmamış olsa bile Anne'e bir cenaze tö-
reni yapmamız gerektiğini söylüyorlar. Peder Darby, bunun
hayatımıza devam etmemize yardımcı olacağını söyledi. Ama
ben asla devam edemeyeceğim.

T. S.

24

YİTİP GİDEN

Yitip gidene söylerim şarkımı ve ürkerim kazanılmıştan
Yürüyorum bir kez daha savaşın ortasında,
Kralım yitik kral, adamlarım yitik asker;
Katıl Ayaklanmaya, değişebilir Düzen,
Hep aynı küçük taştır onların vurdukları.

—W. B. Yeats

Jim Donnelly, Eamon Donnelly'nin torunuydu ve kibar bir adamdı. Bana bir battaniyeyle bir çift yün çorap getirdi ve ıslak elbisemi kurutucusuna attı. Sonra polisi –Gardaí– aradı, sırtımı sıvazlayarak bana bir bardak su içirdi ve gözlerini kapıdan ayırmadan yanımda bekledi. Kaçacağımı düşünüyordu. Kaçacaktım.

Bir düşünceye tutunamıyordum, titrememe engel olamıyordum ve Jim Donnelly bana sorular sorduğunda yapabildiğim tek şey başımı iki yana sallamak oluyordu. O da soru sormaktan vazgeçip benimle sohbet etmeye başladı. Birkaç dakikada bir saatine bakarak alçak sesle konuşuyordu.

“Bana Eamon diye hitap ettiniz. Eamon, büyükbabamın adı,” diyerek dikkatimi dağıtmaya çalıştı. “O da burada, göl kıyısında yaşırdı. Biz, Donnellyler nesillerdir burada yaşıyoruz.”

Suyumu yudumlamaya çalıştım ama bardak elimden kayıp

yere düştü ve kırıldı. Jim Donnelly hemen ayağa fırladı ve bana bir havlu getirdi.

Havluyu elinden alırken, "Size kahve yapayım mı?" diye sordu.

Kahveden söz etmek bile midemi bulandırdı. Teşekkür etmeye çalışarak başımı iki yana salladım. Sesim titreyen bir yılan gibi çıktı.

Jim Donnelly boğazını temizleyip yeniden konuşmayı denedi, sesi sohbet ediyormuş gibiydi. "Uzun süre önce bu gölde bir kadın boğulmuş. Anne Gallagher adında bir kadın. Büyükbabam onu tanırdı ve ben küçük bir çocukken bana bu olayı anlatmıştı. Burası küçük bir yer ve o kadın biraz gizemliydi. Yıllar içinde bu hikâye kendiliğinden yayıldı. Onları arayıp adınızı söylediğimde polis dalga geçtiğimi düşündü. Onları şaka yapmadığıma ikna etmem biraz zaman aldı." Yüzünü buruşturdu ve sustu.

"O kadına ne olduğunu bulabildiler mi?" diye sordum, gözyaşlarım sel gibi akıyordu.

"Hayır... Bulamadılar. Cesedini bulamadılar, gizem de bu noktada başladı. Garvagh Glebe'de yaşıyormuş, şu ilerdeki, ağaçların arkasındaki malikânede," dedi, kendi ıstırabımı onun yüzünde görebiliyordum. Ayağa kalktı ve bir kutu kâğıt mendil getirdi.

"Ya ailesi?" diye fısıldadım. "Onlara ne olmuş?"

"Bilmiyorum, han'fendi. Uzun süre önceydi. Eski bir hikâye sadece. Muhtemelen yarısı doğru bile değil. Sizi üzmem istemezdim."

Polis geldiğinden Jim Donnelly, rahat bir nefes alarak oturduğu yerden fırladı. Onları içeri aldı ve sorular yeniden başladı. Hastaneye götürüldüm ve muayene olmayı kabul ettim. Hamile olduğum doğrulandı, akıl sağlığım sorgulandı ve kendime ya da başkalarına bir tehdit oluşturmadığımdan emin olmak için sayısız telefon görüşmesi yapıldı. Bağımsızlığımın ve özgürlüğümün herkesi iyi olduğuma ikna edebilme kabiliyetime bağlı olduğunu çok çabuk anladım. Oysa iyi değildim. Berbat hâldeydim. Şoktaydım. Sersem gibiydim. Ama deli ya da tehlikeli değildim. İnkâr et, konuyu değiştir, yalanla, demişti Michael Collins ve ben de bunu yaptım. Sonunda taburcu edildim.

Polisin nerede kaldığını bulması ve Sligo'daki Great Southern Otel'inden valizlerimi getirmesi uzun sürmemişti. Kiralık arabamın kilitli kapısını levyeyle açmışlar ve koltuğun altındaki çantamı bulmuşlardı. Eşyalarım incelenmiş ve soruşturma sona erer ermez bana verilmişti. Hastane faturamı ödedim, kasabanın arama ve kurtarma hizmetlerine bağış yaptım ve sessizce yeniden otele yerleştim. Otel görevlisi adımı gördüğünde tepki vermedi, polis memurları ketum davranmıştı. Çantam, pasaportum ve giysilerim bende idi ama yeni bir araba kiralamam gerekiyordu. Kiralamak yerine satın aldım. İrlanda'dan ayrılmaya niyetim yoktu.

Manhattan'dan Eoin öldükten bir hafta sonra ayrılmıştım. Kıyafetlerini çekmecelerinde, kahve fincanını mutfak lavabosunda ve diş fırçasını banyoda bırakmıştım. Brooklyn'deki evini kilitlemiş, avukatının miras konusundaki telefonlarını çeşitli bahanelerle geçiştirmiş ve asistanımla temsilcime, Eoin'dan ve benden kalan bütün işleri İrlanda'dan dönünce halledeceğimi herkese bildirilmesini söylemiştim.

Onun ölümü beni uzaklara kaçırmıştı. Küllerinin doğduğu yere götürülmesi vasiyeti bir lütuf olmuştu. Dikkatimi onun öldüğü gerçeğinden başka bir şeye vermemi sağlamıştı. Ve şu an ruh hâlim, geri dönüp bununla baş etmeye çalışmaya uygun değildi.

Polis, çantamda bir kartvizit bulmuştu, üzerinde hemen benim adımın altında temsilcim Barbara Cohen'in adı yazılıydı. Onunla bağlantıya geçmişlerdi. Nerede olduğumu ya da nereye gittiğimi bilme ihtimali olan yeryüzündeki tek insan oydu ve soruşturma sırasında onunla irtibatta kalmışlardı. Hastaneden taburcu oluşumun ertesi günü onu aradığımda hattın kilometrelerce ötedeki diğer ucunda çığlıklar atarak, burnunu silerek ve ağlayarak hemen eve dönmemi söyledi.

Sakin bir sesle, "Ben burada kalacağım, Barbara," dedim. Bu konuşma acı vericiydi. Zaten yaralı olan ruhumda daha da derin yaralar açıyordu.

Barbara heyecan çığlıklarını yarıda kesip, "Ne?" dedi. "Neden?"

“İrlanda’da kendimi yuvamda hissediyorum.”

“Yuvanda mı? Ama... sen Amerikan vatandaşısin. Orada yaşayamazsın. Kariyerin ne olacak?”

“Buradan da yazabilirim,” diye cevap verdim ve ânında irkil-dim. Aynı şeyi Thomas’a da söylemiştim. “Çifte vatandaşlık için başvuru yapacağım. Büyükbabam burada doğmuş. Annem de burada doğmuş. Vatandaşlık almam zor olmasa gerek,” dedim sanki gerçekten öyle hissediyormuşum gibi, oysa her şey çok zor geliyordu. Göz kırpmak zordu. Konuşmak. Dik durmak.

“Ama... buradaki dairen ne olacak? Eşyaların? Büyükbabanın evi?”

“Paran olmasının en iyi yanı birçok işi kolaylaştırması, Barbara. Benim adıma onlarla ilgilenecek birini bulabilirim,” diyerek onu sakinleştirmeye çalıştım, telefonu bir an önce kapatmak istiyordum.

“Yani... En azından orada bir evin var. Yaşanabilir durumda mı? Belki de ev alman gerekmez”

“Ne evi?” dedim bıkkın bir sesle. Barbara’yı severdim ama çok yorgundum. Hem de çok yorgun.

“Harvey, büyükbabanın orada evi olduğundan söz etti. Bildiğini sanıyordum. Harvey’yle konuşmadın mı?” Harvey Cohen, Barbara’nın kocasıydı ve Eoin’in gayrimenkul avukatı olması sadece bir rastlantıydı. Bu biraz enestvari bir durum olsa da pratik ve rahattı. Üstelik Barbara da, Harvey de yaptıkları işin en iyileriydi. Her şeyi aynı çatı altında tutmak mantıklıydı.

“Onunla konuşmadığımı biliyorsun, Barbara.” Amerika’dan ayrılmadan önce kimseyle konuşmamıştım. Sadece e-posta gönderip mesaj bırakarak her şeyi geçiştirmiş ve herkesten, her şeyden uzak durmuştum. Kalp atışım hızlandı; çok yaralı olduğu dönem girişimde bulunmadığım için kızgın hâlde gümbür gümbür atmaya başladı. “Harvey şu an orada mı? Eğer ortada bir ev varsa ne olduğunu öğrenmek istiyorum.”

Barbara, “Çağırayım,” dedi. Kısa bir süre sessiz kaldı, evin için-

de dolandığından emindim. Yeniden konuşmaya başladığında sesi yumuşaktı. "Sana ne oldu, ufaklık? Nerelerdeydin?"

"Sanırım İrlanda'da kayboldum," diye bir şeyler geveledim.

"Peki," dedi âdeta ateş püskürerek. "Bir dahaki sefere kaybolmaya karar verdiğinde Cohenlere haber vermeyi unutma, olur mu?" Telefonu Harvey'ye verirken sinirli hâline geri dönmüştü.

İki gün sonra Harvey'le Barbara İrlanda'ya geldiler. Harvey, Eoin'in bütün şahsi belgelerini getirdi – aile kayıtlarımız, doğum sertifikaları, vatandaşlık kabul evrakı, tıbbi kayıtlar, tapular, vasiyetler ve hesap özetleri. Ayrıca Eoin'in çalışma masasının çekmesinden çıkan bir kutu adressiz mektup da getirmişti ve bunları benim almam konusunda Eoin'in çok ısrarcı olduğunu belirtti. Eoin, beni Smith-Gallagher ailesine ait vakfın vasisi tayin etmişti. Hiç haberim olmayan bir vakıftı bu ve tek vârisi bendim. Garvagh Glebe ve çevresindeki araziler de vakıf bünyesindeydi. Thomas çok varlıklı bir adamdı, Eoin'i de çok varlıklı bir adam yapmıştı ve Eoin hepsini bana bırakmıştı. İkisini de bir gün daha görebilmek için hepsinden vazgeçerdim.

Garvagh Glebe artık benimdi. Orada tek başıma yaşama düşüncesi tüylerimi ürpertse de geri dönmeye can atıyordum.

Harvey saatini kontrol edip önündeki listeye göz atarak, "Bütün görüşmeleri yaptım," dedi. "Öğlen bekçiyle randevumuz var. Bütün mülkü dolaşabilirsin. Çok büyük, Anne. Eoin'in buraya düşkünlüğünü hiç anlamadım. Para getirmiyordu ve bir kez bile ziyaret etmedi. Doğruyu söylemek gerekirse, burası hakkında konuşmak bile istemiyordu. Hem de hiç. Ama satmadı da. Gelgelelim... senin satmanla ilgili bir şart koymadı. Değeri konusunda bir fikir edinmen için bizimle orada buluşacak bir eksper ve bir emlakçı ayarladım. Böylece daha fazla seçeneğin olur."

"Yalnız gitmem gerek," diye fısıldadım. Ne koşullar altında olursa olsun evi satmayacağımı söyleme zahmetine bile girmedim.

Harvey soluğu kesilmiş bir hâlde, "Neden?" diye sordu.

"İşte."

Harvey iç çekti, Barbara dudaklarını ısırıldı. Benim için endişeleniyorlardı. Ama Garvagh Glebe'de Eoin'in sesine kulak kabartarak, Thomas'ı arayarak ve aslında aramızda uzayıp giden yılları anlayarak dolaşabilmemin başka yolu yoktu. Garvagh Glebe'e yanımda başkalarıyla gidemezdim. Eğer Harvey'le Barbara benim için şimdi bile endişeleniyorlarsa, yuvamın duvarlarıyla karşılaştığımda nasıl ağladığımı gördüklerinde yüz kat daha fazla endişeleneceklerdi.

"Siz gidin. Eksper ve emlakçıyla görüşün. İşiniz bittiğinde ben evi tek başıma dolaşırım," dedim.

Harvey, "Bu evde ne var?" diye homurdandı. "Eoin da aynen böyle davranıyordu."

Cevap vermedim. Veremezdim. Harvey iç çekip elini kır saçlarında gezdirdi ve Great Southern Oteli'nin az sayıda misafiri ağırlayan yemek salonuna bakındı.

"Kendimi uğursuz *Titanik*'te hissediyorum," diye söylendi.

Belli belirsiz gülümseyerek hem kendimi hem de onları şaşırttım.

Harvey, "Eoin'la senin aranda inanılmaz bir bağ var," diye mırıldandı. "Seni çok severdi. Seninle gurur duyardı. Eoin bana kanser olduğunu söylediğinde senin perişan olacağını biliyordum. Ama beni korkutuyorsun, Anne. Sadece perişan olmadın. Aynı zamanda... aynı zamanda..." Doğru kelimeyi bulmaya çalıştı.

Barbara, "Kayboldun," diyerek ona yardımcı oldu.

Harvey, "Hayır, kaybolmak değil," diye karşı çıktı. "Bir şeyler eksildi."

Göz göze geldik ve uzanıp elimi tuttu.

"Neredesin, Anne?" dedi ısrarcı bir tonla. "Ruhun gitti. İçin bomboş gibi görünüyorsun."

Büyükbabam için yas tutmuyordum. Bir zamanlar olduğu o küçük oğlan için yas tutuyordum. Bir zamanlar onun annesi olan

kendim için yas tutuyordum. Kocam için. Hayatım için. İçim bomboş değildi. Boğuluyordum. Hâlâ göldeydim.

Barbara, "Sadece zamana ihtiyacı var, Harvey. Ona biraz zaman ver," diyerek onu susturdu.

Başımı sallayarak, "Doğru," dedim. "Sadece zamana ihtiyacım var." Zamanın beni geri götürmesine ihtiyacım vardı, alıp götürmesine. Tek istediğim zamandı, kimsenin bana veremeyeceği tek şey de oydu.

Harvey ve yanındakiler arabaya binip gittikten sonra, "O'Toolelarla akraba olma ihtimalin var mı?" diye sordum bekçiye. Bekçi yirmi beş yaşından fazla olamazdı ve başını eğişindeki, omuzlarının duruşundaki bir şeyler o aileden olduğunu düşünmeme neden olmuştu. Kendini Kevin Sheridan diye tanıtmıştı ama bu isim ona uymuyordu.

"Var, hanımefendi. Büyük dedemin adı Robert O'Toolé'du. Yıllarca buranın bekçiliğini yaptı. O öldükten sonra annem –yani onun torunu– ve babam burayla ilgilendi. Şimdi sıra bende... Bana ihtiyacınız olduğu sürece tabii." Bir an yüzü bulutlandı ve bu mülkle birden ilgilenmeye başlanmasının onu endişelendirdiğini anladım.

"Robbie mi?" diye sordum.

"Evet. Herkes ona Robbie derdi. Annem ona benzediğini söylüyor. Bunun bir iltifat olduğundan şüpheliyim. Pek yüzüne bakılır biri değildi –sadece bir gözü vardı– ama ailesi onu çok severdi." Kendini değersiz göstermeye, pek etkileyici olmayan soyundan söz ederek beni güldürmeye çalışıyordu ama benim yapabildiğim tek şey üzgün bir ifadeyle şaşkın şaşkın ona bakmak oldu. Robbie'ye gerçekten çok benziyordu. Ama Robbie artık yoktu. Hiçbiri yoktu.

Kevin çökmek üzere olduğumu fark etmiş olmalı ki ona ihtiyacım olursa yakında olacağını söyledikten ve neşeli bir turist rehbe-

ri tonuyla Michael Collins'in birçok kez Garvagh Glebe'de kaldığından söz ettikten sonra etrafı dolaşmam için beni yalnız bıraktı.

Yaklaşık bir saat dolaştım; odalarda sessizce gezinerek ailemi, hayatımı aradım ama sadece ufak tefek parçalar, yalnızca anılarımda var olan bir zamana ait fısıltılar ve hayaller buldum. Her odada beni kendine çeken bir ıssızlık, bir beklenti vardı. Her odanın ana eşyası, üstleri yenilenmiş perdelere uygun yastık dolu ve örtülü yeni battal boy yataklardı. Her odaya nostaljik bir hava katmak için eski mobilyalardan birkaç parça bırakılmıştı... Thomas'ın yazı masası, şifoniyeri, Eoin'ın tahta atı ve "çok eski" oyuncaklarla dolu yüksek rafı, Brigid'in makyaj masası ve benzer çiçekli bir kumaşla yeniden kaplanmış Viktoryen koltuğu. Benim gramofonum ve kocaman gardırobum da hâlâ eski odamda duruyordu. Gardırobun kapılarını açtım ve bomboş olan içine bakarken Thomas'ın ihtiyacım olduğunu düşündüğü eşyalarla Lyons'tan eve döndüğümüz günü hatırladım. Başımın dertte olduğunu, kalbimi kaptırma tehlikesiyle karşı karşıya olduğumu o gece anlamıştım.

Mutfağın meşe yer döşemesi ve dolapları aynı duruyordu ama yeniden kaplanmış ve cilalanmıştı. Görkemli merdivenler ve meşe korkuluklar da aynıydı, sıcacık ve yıllara meydan okumuş görünüyorlardı. Süpürgelikler ve pervazlar elden geçmiş, duvarlar boyanmış, tezgâhlar ve cihazlar çağa uygun hâle getirilmişti. Ev limon ve mobilya cilası kokuyordu. Derin derin nefes alıp Thomas'ı bulmaya, onu duvarlardan ve ahşap döşemeden çıkarmaya çalıştım ama kokusunu alamadım. Onu hissedemedim. Titreyen bacaklarla kütüphanesine, artık okuyamayacağı kitaplarla dolu raflara doğru yürüdüm ve kapıda donakaldım. Eskiden zamanı haber veren sarkaçlı saatin durduğu duvarda gösterişli oval çerçevesi olan bir tablo asılıydı.

Robbie holden, "Bayan Gallagher?" diye seslendi. Robbie değil. Kevin. Ona cevap vermeye, nerede olduğumu söylemeye çabaladım ama sesim titrek ve çatlak çıktı. Telaşla gözlerimi silip kendimi toparlamaya çalıştım ama başarılı olamadım. Kevin beni

kütüphanede bulduğunda yenilgiyi kabul etmiş bir hâlde tabloyu gösterdim.

Kevin bana bakmamaya, gözyaşlarımı görmezden gelmeye çalışarak, "Şey... bu Göldeki Kadının resmi," diye açıkladı. "Buralarda oldukça meşhur. Seksen yaşında bir hayaletin olabileceği kadar meşhur. Rivayete göre Garvagh Glebe'de çok kısa bir süre yaşamış. Lough Gill'de boğulmuş. Kocasını perişan olmuş ve yıllarca onun resimlerini yapmış. Bunu saklamış. Çok güzel, değil mi? Güzel bir kadıymış." Benzerliğe dikkat etmemişti, insanların dikkatli olmadığının kanıtıydı bu. Belki de ben artık o kadar güzel değildim.

"Kadın geri dönmemiş mi?" diye sordum, sesim ağlamaklıydı. Jim Donnelly de aynı şeyi söylemişti.

Kevin bana mendil uzatarak, "Hayır, han'fendi. O... o boğulmuş. Bu yüzden geri dönmemiş," diye kekeledi. Çaresizce gözyaşlarımı durdurmaya çalışarak mendili aldım.

"İyi misiniz, han'fendi?"

"Çok üzücü sadece," diye fısıldadım. Resme arkamı döndüm. Geri dönmemiş. Geri dönmemişim. Tanrım, bana yardım et.

"Evet ama bu çok uzun zaman önceymiş, han'fendi."

Sadece bir hafta ve birkaç gün önce olduğunu söyleyemedim ona.

Kevin yumuşak bir sesle, "Bay Cohen kısa süre önce bir yakınızı kaybettiğinizi söyledi. Başınız sağ olsun, han'fendi," diye ekledi, merhametli bir tonla.

Başımı salladım ve kendimi toparlayana kadar yanında kaldım.

"Bay Cohen'in ne söylediğini biliyorum, Robbie. Ama Garvagh Glebe'i satmayacağım. Burada kalacağım. Burada yaşayacağım. Senin de burada kalıp bekçilik görevine devam etmeni istiyorum. Herhangi bir sıkıntı yaşamaman için maaşına zam yapacağım ama odaları kiraya vermeyeceğiz. Bir süreliğine... tamam mı?"

Kevin coşkuyla başını salladı.

"Ben yazarım. Sessizlik bana iyi gelecek ama burasıyla tek başıma baş edemem. Ayrıca... bebek bekliyorum... temizlik ve ara

sıra yemek yapacak birine ihtiyacım olacak. Çalışırken kendimi unuturum."

"Konuklarımız olduğunda gelip yemek ve temizlik yapan biri var zaten. Sürekli bir işi olmasına memnun olacağından eminim."

Başımı salladım ve döndüm.

"Hanımefendi? Bana Robbie dediniz. Adım... Kevin," dedi kibarca.

"Kevin," diye fısıldadım. "Özür dilerim, Kevin. Bir daha unutmam. Ve lütfen bana Anne de. Evlendikten sonraki adım Anne Smith."

Yine unuttum. Kevin'a Robbie deyip duruyordum. Her seferinde kibarca beni düzeltiyordu ama bundan pek rahatsız oluyor görünmüyordu. Yavaş yavaş hayalete dönüşen bir misafirdim, koridorlardan geçip gidiyor, hiç kimseyi ya da hiçbir şeyi rahatsız etmiyordum. Kevin bana karşı sabırlıydı, çoğu zaman benden uzak duruyordu. Evin arkasındaki ahır barakalara çevrilmişti ve işi olmadığına orada kalıyor, koca evde tek başıma dolaşmama izin veriyordu. Her gün beni kontrol ediyor, kasabadan gelen kızın -Jemma'nın- evi temiz, buzdolabını dolu tuttuğundan emin oluyordu. Amerika'dan eşyalarım geldiğinde kutuları boşalttı ve eski odamı yeni bir çalışma odasına dönüştürmeme yardım etti.

Yazdığım kitapları, o kitapların çevrildiği dilleri, çerçeveli çoksatınlar listesini ve oradan buradan alınmış ödülleri görünce hayret etti. Biraz deli olduğumu düşünse de ona müteşekkirdim.

Günde en az bir kez Yeats okuyarak ve kadere beni geri göndermesi için yakararak gölde yürüyordum. Kevin'ı gönderip Jim Donnelly'den kayık kiralatıyor -ona yaklaştırmaya cesaret edemiyordum- ve gölün ortasına kadar kürek çekiyordum. Zaman yolculuğu yaptığım ânu yeniden yaratmaya çalışarak bütün gün orada oturuyordum. Sis bastırmasını bekliyordum ama ağustos güneşi işbirliği yapmıyordu. Güzel havalar beni anlamazdan geliyordu.

Rüzgâr ve su sessizdi, masum rolü yapıyorlardı ve ne kadar anlatırsam anlatayım, ne kadar sinirlenirsem sinirleneyim göl beni reddediyordu. Ellerime insan külü bulaştırmanın yollarını aramaya başladım ama zihnim umarsız bir kederle bulutlanmış olsa da, külün bu işte bir rolü varsa bunun büyük bir ihtimalle Eoin'in kül-leri olması gerektiğini fark ettim.

Garvagh Glebe'ye taşındıktan altı hafta sonra son seksen yıl içinde yapılmış bahçe kapısından içeri bir araba girdi ve dar yolda ilerleyip evin önünde durdu. O sırada ofisimdeydim, çalışıyor gibi yapıyor ama pencereden dışarı bakıyordum. Biri genç, diğeri yaşlı iki kadının arabadan inişini ve sokak kapısına doğru yürüyüşünü izledim.

"Robbie!" diye bağırdım ve o anda ne yaptığımı fark ettim. Onun adı Kevin'di. Ve evin arkasındaki geniş alandaki çimleri biçiyordu. Jemma çoktan gelip gitmişti. Kapı çalındı. Duymazdan gelmeyi düşündüm. Kapıyı açmak zorunda değildim.

Ama onları tanıyordum.

Gelenlerden biri Maeve O'Toolle'du, yine yaşlı hâliyle. Diğeri ise Dromahair kütüphanesindeki Deirdre Fallon. Bir sebepten dolayı ziyaretime gelmişlerdi. Daha önce, yardıma ihtiyacım olduğumda onlar bana zaman ayırmıştı. Bu iyiliğe karşılık vermem gerekirdi. Saçımı düzelttim, neyse ki o sabah duş almış ve üzerime düzgün bir şeyler giymiştim. Bu her zaman yapmadığım bir şeydi.

Ve kapıyı açtım.

16 Temmuz 1922

Anne haklıydı. Özgür Devlet Ordusu, 28 Haziran sabahının erken saatlerinde stratejik konumlara toplar yerleştirip binaya yüksek güçlü patlayıcılar koyarak Anlaşma karşıtı cumhuriyetçilerin işgal ettiği Four Courts binasını ateşe verdi. Bir ulti-mat gönderilmiş ve ciddiye alınmamıştı ve Mick'in saldırıdan başka seçeneği yoktu. İngiliz hükümeti, eğer saldırmazsa bu meseleyi halletmek için birlikler göndermekle tehdit ediyordu ve kimse Özgür Devlet ve İngiliz birliklerinin, cumhuriyetçilere karşı omuz omuza savaşmasını istemezdi. Anlaşma karşıtı güçlerin kuşatma altındaki Four Courts'a yardıma koşmalarını önlemek için O'Connell Caddesi ve şehrin diğer birçok yerinde cumhuriyetçiler tarafından işgal edilen binalar da ablukaya alındı. Cumhuriyetçilerin bu denli ağır silahların kullanıldığını gördüklerinde pes edip vazgeçmeleri umut ediliyordu.

Kuşatma üç gün sürdü ve Four Courts'ta değerli belgele-ri yok eden ve büyük bir yıkımla sonuçlanan patlamayla son buldu. Tıpkı Anne'in önceden söylediği gibi iyi insanlar öldü. Cathal Brugha teslim olmadı. Mick bunu bana söylerken ağ-lıyordu. Onunla Brugha çoğu zaman aynı görüşte olmazlardı ama Cathal bir vatanseverdi ve Mick'in en çok saygı duyduğu şey budur.

Bugün Four Courts'un yanıp kül olmuş enkazının karşısın-da durdum. Çalıntı mühimmat hâlâ patlıyor ve itfaiyecilerin yangını söndürmesini imkânsız kılıyordu. Binayı kendi ken-dine yanıp sönmeye bırakmak zorunda kaldılar. Acaba bütün İrlanda da kendi kendine yanıp sönmek zorunda mı kalacak? Bakır kubbe eridi, bina kül oldu, peki ne için?

Mayısta, seçim yapılana ve Özgür Devlet Anayasası yayınlanana kadar Anlaşma konusunda bir mutabakata varmak için cumhuriyetçilerle Özgür Devlet yöneticileri arasında bir sözleşme düzenlendi. Ama bu mutabakattan hiçbir sonuç elde edilemedi. Mick, Whitehall'un bir duyum aldığını söylüyor ve Anlaşma'da gecikmiş bir karar olmasından hoşlanmıyordu. Çok şey kaybedildi, çok para harcandı, çok mesafe katedildi. Anlaşma kapsamına alınmayan altı Kuzey İrlanda vilayeti kan gölüne döndü, kaos çıktı. Mezhep çatışmalarının sonu gelmiyor. Katolikler katlediliyor ve evlerini terk etmek zorunda bırakılıyor, her gün bir sürü çocuk öksüz kalıyor.

Tüm bunlar karşısında kalbim âdeta uyuşuyor. Benim de düşünmem gereken bir öksüz var. Eoin benim yatağında uyuyor ve nereye gidersem gideyim bir gölge gibi peşimde. Brigid onu avutmaya çalışıyor ama Eoin onunla yalnız kalmayı reddediyor. Brigid'in sağlığı bozuluyor. Stres ve kayıplar hepimizi hayalete dönüştürdü. Eoin'ı yanımda götürmediğim günler ona Bayan O'Toole göz kulak oluyor.

Mick, Anne ortadan kaybolduktan sonra onun sağlığını ve fikrini sormak için ikinci pazar günü aradı, öldüğünü söylemek zorunda kaldım. Aklımı kaybetmişim gibi telefonda bağırma-ya başladı ve dört saat sonra zırlı bir arabayla kapımda bitti, yanında Fergus ve Joe vardı, savaşıma hazırdılar. Ben artık savaş için gereken donanıma sahip değildim ve Mick ısrarla ne olduğunu sorunca kolları arasında hıçkıra hıçkıra ağlayarak Liam'in neler yaptığını anlatırken buldum kendimi.

Mick, "Ah, Tommy, olamaz. Ah, olmaz," diye inliyordu.

"O öldü, Mick. Senin için endişeleniyordu. Bir uyarı yazısı yazıp saklamış. Sanırım senin başına bir şey gelmesini engellemek için bana ya da Joe'ya vermeye niyetliydi. Ama Brigid bulmuş. Sana komplo kurduğunu düşünmüş ve Liam'a söylemiş. Liam da onu çeke çeke göle götürmüş. Robbie, niyetinin onu öldürüp cesedini bataklığa saklamak olduğunu düşünüyor.

Robbie ona engel olmaya çalışmış. Liam'a ateş etmiş ama çok geç kalmış." Bütün gerçeği, Liam'ın bütün günahlarını anlatmaya kalkışmadım. Ne Anne'le kendimi Mick'in güvensizliğine mahkûm edebilirdim ne de Mick'in sırtına güvensizlik duygusu yükleyebilirdim.

Ertesi güne kadar benimle kaldı ve zil zurna sarhoş olana kadar içtik. İkimiz de teselli bulmadık ama bir süre sonra ben unuttum ve Fergus direksiyonda, Joe onun yanında, akşamdan kalma Mick ise arka koltukta evden ayrıldıktan sonra on beş saat uyudum. Bana bunu sağlayan Mick'ti ve bu kısacık rahatlama için ona minnettardım.

Onu öldürten Mick miydi yoksa Liam'ın gelgitlerinden endişe eden Fergus kendi kararıyla mı yaptı bilmiyorum ama Mick Garvagh Glebe'e geldikten üç gün sonra Liam Gallagher'ın cesedi Sligo sahiline vurdu. Mick saldığı korku konusunda her zaman pragmatik ve prensip sahibiydi. Adamlarına bağırıldığını ve oç almak için birini vurmaya ima dahi ederlerse onları kovmakla tehdit ettiğini gördüm. Taktikleri her zaman Büyük Britanya'yı yola getirmeye yönelik olmuştu, intikam almaya değil. Mick'in intikam aldığından kuşkulandığım tek olay, Seán Mac Diarmada'yı İngiliz askerlerine gösteren İrlandalı'nın Ayaklanma sonrası ölü bulunmasıydı. Mick bunu yapan adamı görmüş ve bu ihaneti asla unutmamıştı.

Liam'ın ölümü hakkında konuşmuyoruz. Bir sürü şey hakkında konuşmuyoruz. Brigid, Anne'in yazısında bir suikast girişimden söz ettiğini söyledi... Ağustos, çiçekler ve Cork hakkında bir şeyler hatırlıyor... Ama sayfalar gölde dağılmıştı. Bu iddiayı dayandıracak bir kanıt yok ve Mick de duymak istemiyor. Anne'in ölümünden kendini sorumlu tutuyor, taşıdığı bir yük daha bu ve ne yaparsam yapayım onu bu yükten kurtaramıyorum. Robbie de sorumlu hissediyor. Hepimiz onu kurtarabileceğimize inanıyoruz ve ben, onu kaybettiğim için perişanım. Hepimiz kendimizden nefret ediyoruz.

Geçen hafta kapanları kurarken Eoin bataklıkta küçük, kırmızı bir kayık buldu. Balçık sığığa oturmuştu. Eoin onu çekerek eve getirdi. Oturma yerinin altına itilmiş bir çanta buldu, içinde mantar tıpalı bir kül kabı ve deri kaplı bir günlük vardı. İkisi de doğanın kötü etkisinden korunmuştu. Eoin günlüğün ilk sayfasını okudu ve ânında bunun benim günlüğüm olduğunu fark etti. Kül kabı ve çanta Anne'indi, bundan kuşku yoktu. Kayığı ahıra çektim, Eoin'ın ulaşamasın diye çatı kirişlerine bağladım ve hazinesini bana getirmesi için ona rüşvet verdim.

Bu günlüğün, halihazırda kütüphanemdeki rafın en üstünde dururken nasıl bataklıktaki bir çantanın içinde olduğunu çözmeye çalıştım. Benim nüshamın orada olmadığına ikna olmuşum. Ama oradaydı. Benim defterimin sayfaları sararmamıştı ve derisi yumuşaktı ama oradaydı. Şaşkın bir hâlde eski günlüğü sol elime, yenisini sağ elime aldım, kafamın içinde bin bir olasılığı değerlendirerek makul bir açıklama bulmaya çalıştım. Böyle bir açıklama yoktu. İkisini de rafta yan yana koydum, birinin diğerinin içinde erimesini ve evrenin dengesinin ve tekliğinin yeniden sağlanmasını bekliyordum âdeta. Ama yan yana duruyorlardı, geçmişle şimdi, bugünle yarın, benim kısıtlı algımdan etkilenmemiş ve değişmemiş. Belki bu iki defter, tıpkı Anne'in yüzüğü gibi ikisi de varlıklarını kendi zamanlarında sürdürerek bir noktada yeniden tek olacaklar.

Her gün sahilde yürüyor, onu arıyorum. Kendime engel olamıyorum. Eoin da benimle yürüyor ve bakışları sürekli durgun suya kayıyor. Annesi gölde mi diye sordu bana. Maceralarında kendisinin yaptığı gibi gölün karşı kıyısına geçip başka bir yere mi gittiğini sordu. Öyle olduğuna inandığımı söyledim ve sanırım bu onu ikna etti. Anne'in o hikâyeleri, engel olamayacağı bu olay yaşandığında Eoin'a teselli olması için yazmış olabileceği geliyor aklıma.

Eoin elimi tutarak, "Sen gitmeyeceksin, değil mi Doktor?"

diye fısıldadı. "Sen de suda kaybolup beni bırakmayacaksın, değil mi?"

Gitmeyeceğime söz verdim.

Eoin, başını kaldırıp acımı hafifletmeye çalışırcasına yüzüme bakarak, "Belki birlikte gideriz," dedi düşünceli bir ifadeyle. "Ahırdaki kayığa biner ve onu bulmaya gideriz."

Bunun üzerine kayığı onun ulaşamayacağı bir yere koymakla ne kadar doğru bir şey yaptığımı fark ederek güldüm. Ama gülmek göğsümdeki acıyı hafifletmedi.

Nasıl olacağını bilsem bile, ikimiz de gölün karşına geçip onun peşinden başka bir çağa geçebilsek bile gidemeyiz. Eoin bu zamanda büyümeli, bu çağda ve Anne'in var olması için bir sonraki çağda büyüyecek bir oğlu olmalı. Bazı düzenlerin doğal akışları bozulmamalı. Bundan çok eminim. Anne'in büyükbabasına, Eoin'ın annesine ihtiyacı olduğundan daha çok ihtiyacı olacak. Eoin'ın yanında ben varım. Anne'in kimsesi yok. Bu yüzden Eoin beklemek zorunda ve ben de onunla bekleyeceğime söz verdim, bu Anne'i bir daha görmemek anlamına gelse bile.

T. S.

25

YALNIZLIKTIR AŞK

*Dağ gölgesini düşürdü,
Ayın boynuzu ince;
Ne hatırladık
Yabani çalıların altında?
Korku geldi peşinden özlemin
Ve parçalandı kalplerimiz.*

—W. B. Yeats

Deirdre'nin omzunda büyük, bez bir çanta asılıydı ve gergin bir biçimde sapına yapışmıştı, belli ki kapımın önünde kendi isteği dışında duruyordu. Maeve, kalın gözlük camlarının ardından gözlerini kırpmadan bana bakarken son derece rahat görünüyordu.

Selam bile vermeden, "Kevin ona sürekli Robbie diye hitap ettiğini söylüyor," dedi.

Deirdre boğazını temizleyip elini uzattı. "Merhaba Anne. Ben kütüphaneden Deirdre Fallon, hatırladın mı? Maeve'le tanışmıştın. Burada kalmaya karar verdiğine göre Dromahair'e hoş geldin ziyareti yapmamız gerektiğini düşündük. Senin yazar, Anne Gallagher olduğunu fark etmemiştim. Kitapları sipariş ettik bile. Tüm kitapların için uzun bir bekleme listesi var. Bütün ahali, küçük kasabamızda yaşayacağın için çok heyecanlı." Her cümle aşırı bir coşku taşıyor olmasına rağmen fazlasıyla gergin olduğu hissediliyordu.

Kısaca tokalaşıp ikisini de içeri davet ettim. "İçeri girin lütfen."

Deirdre, "Bu malikâneyi her zaman sevdim," dedi, hayranlığını gizlemeye gerek görmeden. Gözleri geniş merdivenlerde, başlarımızın üzerindeki büyük avizelerdeydi. "Her Noel, bekçiler burayı kasaba halkına açar. Dans edilir, hikâyeler anlatılır, çocuklar için Noel Baba bile gelir. Hayatımın ilk öpüşmesini burada yaşadım, ökseotunun altında."

Maeve herhangi bir teklif beklemeden, "Kütüphanede çay içmek istiyorum," dedi ve yönünü kütüphaneyi girişten ayıran geniş Fransız kapılara çevirdi.

Deirdre yaşlı kadının yüzüzlüğü karşısında şok olarak, "Ma-Maeve," diye kekeledi.

Maeve ânında, "Nezaketle geçirecek vaktim yok, Deirdre," diye karşılık verdi. "Her an ölebilirim ve asıl meseleye gelmeden ölmek istemiyorum."

"Sorun değil, Deirdre," diye mırıldandım. "Maeve Garvagh Glebe'de ne yapacağını bilir. Madem kütüphanede çay içmek istiyor, o zaman kütüphanede çay içeceğiz. Lütfen rahatınıza bakın. Ben çay getireyim."

Su ısıtıcısını önceden çalıştırmıştım. Artık değişmez yoldaşım olan mide bulantısını bastırmak için gün boyu nane çayı içiyordum. Sligo'daki doktor ilk üç ayın sonunda azalacağını söylemişti ama neredeyse yirmi haftalık olmuştum ve en ufak bir azalma yoktu. Sinir bozukluğundan kaynaklanıp kaynaklanmadığını merak ediyordum.

Jemma çay takımının yerini göstermişti -asla kullanmayacağımı düşündüğüm bir takımdı bu- ve ben de tepsiyi iki aydır hissetmediğim bir hevesle yerleştirdim. Kütüphaneye, Deirdre'yla Maeve'in yanına gittiğimde onları alçak sehpayı çevreleyen sandalyelerde bulmayı bekliyordum. Ama tablonun altında durmuş, başlarını kaldırmış ona bakarak sessizce tartışıyorlardı.

Tepsiyi sehpayı koydum ve boğazımı temizledim.

"Çay?" dedim.

İkisi de dönüp bana baktı, Deirdre mahcup, Maeve ise muzaffer bir edayla.

"Sana ne demiştim, Deirdre?" dedi Maeve, sesinde tarminkâr bir çınlama vardı.

Deirdre önce bana, sonra tekrar tabloya baktı. Ardından bakışlarını bir kez daha bana çevirdi. "Olağanüstü... Hakkını vermek lazım, Maeve O'Toole."

"Çay?" diye tekrarladım. Oturdum ve dizlerime bir peçete yapıp iki kadının bana katılmasını bekledim. Deirdre tablonun yanından hemen ayrıldı ama Maeve daha yavaştı. Sanki özel bir şey arıyormuş gibi gözleri raflarda gezindi.

Düşünceli bir ifadeyle, "Anne?" dedi.

"Efendim."

"Bir zamanlar bu kitaplığın bir sırası doktorun günlükleriyle doluydu. Şimdi neredeler? Biliyor musun? Eski yerlerinde değiller."

Kalbim deli gibi çarparak ayağa kalktım ve yanına gittim.

"En üst rafta duruyorlardı. Altı yıl boyunca en az haftada bir kez o defterlerin tozunu aldım." Bastonu uzanabildiği kadar yukarı kaldırıp raflara hafifçe vurdu. "Orada, yukarıda. Görüyor musun?"

"Merdivene çıkmam gerek, Maeve." Rafların bir ucundan diğer ucuna gidip gelebilen tekerlekli bir merdiven vardı ama Garvagh Glebée taşındığından beri o merdivene tırmanmamı gerektirecek bir şey olmamıştı.

Maeve dudak bükerek, "Ee?" dedi. "Ne duruyorsun?"

Deirdre burnundan soluyarak, "Tanrı aşkına, Maeve," dedi. "Çok kaba davranıyorsun. Şu zavallı kadın seni yaka paça atmadan otur da çayını iç."

Maeve homurdandı ama raflardan uzaklaşıp söyleneni yaptı. Peşinden ben de sehpaye gittim, aklım en üst raftaki defterlerdeydi. Deirdre çayını koydu, bunu yaparken de nezaket konuşmaları yapmaya başladı. Malikânedен, gölden, havadan, yalnızlıktan hoşnut olup olmadığını sordu. Aslında hiçbir şey söylemeden beklenen şeyleri söyleyerek kısa, net olmayan cevaplar verdim.

Maeve ay fincanının içinde doğru öksürdü ve Deirdre ona ikaz edici bir bakış attı.

Fincanımı sehpa ya koydum. "Maeve, eğer söyleyecek bir şeyin varsa söyle lütfen. Buraya sebepsiz yere gelmediğin belli."

Deirdre telaşıla, "Tablodaki kadının sen olduğuna inanıyor," diye açıkladı. "Garvagh Glebe'de yaşımaya başladığın söylentisi çıktığı günden beri onu buraya getirmemi istiyordu. Tatmin edersin ki... bir kadının daha gölde boğulduğu sanıldığında kasaba dedikoduyla çalkalandı. Aynı isimde bir kadının. Bunun ortalığı nasıl karıştırdığını hayal bile edemezsin."

Maeve, "Kevin, adının Anne Smith olduğunu söyledi," diye araya girdi.

"Sen Kevin'in büyük-büyük..." Kaç nesil geçtiğini hesaplamak için durdum. "Kevin senin yeğenin mi?" diye sordum.

"Evet. Ve senin için endişeleniyor. Ayrıca bebek beklediğini söyledi. Babası nerede? Babası olmadığını düşünüyor sanırım."

Deirdre soluğu kesilmiş bir hâlde, "Maeve!" dedi. "Bu seni ilgilendirmez."

Maeve nında, "Evli olup olmadığı umurumda değil, Deirdre," diye karşılık verdi. "Ben sadece hikâyeyi öğrenmek istiyorum. Dedikodulardan çok sıkıldım. Gerği öğrenmek istiyorum."

Ben de kendi sorularımı sormaya karar vererek, "Thomas Smith'e ne oldu, Maeve?" dedim. "O konuda hiç konuşmadık seninle."

Deirdre ayını yudumlarken, "Thomas Smith kim?" diye sordu.

Maeve, "Bu tabloyu yapan adam," diye cevap verdi. "Ben kk bir kızken Garvagh Glebe'in sahibi olan doktor. On yedi yaşındayken muhasebe sınavlarımı verdim ve buradan ayrıldım. Kensington Finans Şirketi'nde çalışmak için Londra'ya gittim. Çok güzel günlerdi. Doktor eğitim masraflarımı karşıladı, ilk yılın konaklama ve yemek masraflarını dedi. Hepimizin eğitimi o karşıladı. O'Toole ailesinin her üyesinin ona büyük saygısı vardı."

Kendimi duyacaklarıma hazırlayarak, "Ona ne oldu, Maeve?"

O da Ballinagar'da mı?" diye sordum. Elimin titremesinden çay fincanım tabağında tıkırdadı, ikisini de hemen sehpayaya koydum.

"Hayır. 1933 yılında Eoin Garvagh Glebe'den ayrılınca doktor da ayrıldı. Bildiğim kadarıyla ikisi de geri dönmedi."

Zavallı Deirdre bizi takip etmeye çalışarak, "Peki Eoin kimdi?" diye sordu.

"Büyükbabam Eoin Gallagher," diye ona yardımcı oldum. "Burada, Garvagh Glebe'de büyümüş."

Deirdre sevinç içinde, "Yani tablodaki kadınla akrabalığın var," dedi, gizem özölmüştü.

Başımı sallayarak, "Evet," dedim. Çok yakın bir bağ hem de.

Maeve söylediklerimin hiçbirine inanmamıştı. Üstüne basa basa, "Ama Kevin'ın adının Anne Smith olduğunu söylemişsin," dedi bir kez daha.

"O ünlü bir yazar, Maeve! Takma isim kullanması normal." Deirdre bir kahkaha attı. "Yine de söylemeden edemeyeceğim, Anne Smith çok sıradan bir isim." Bir kahkaha daha attı. Maeve'le ben onun kahkahasına eşlik etmeyince yanakları kıpkırmızı oldu ve çayını bir dikişte bitirdi. Alelacele, "Sana bir şey getirdim, Anne," dedi. "Sana söz ettiğim kitapları hatırlıyor musun? Aynı adlı yazarı? Hazır bir bebek beklerken elinde olsun istersin diye düşündüm." Bir kez daha kızardı. "Hepsi gerçekten çok güzel." Sandalyesinin yanında duran büyük çantayı açtı.

Gıcır gıcır bir yığın ocuk kitabı çıkardı, parlak siyah dikdörtgen biçimde kitaplardı bunlar, her birinin kapağında ayın şavkının vurduğu gölde sürüklenen küçük, kırmızı bir yelkenli vardı. Üste boydan boya Thomas'ın maharetli elinden ıkmuş Eoin Gallagher'in *Maceraları* yazısı vardı. Alt kısımda ise beyaz harflerle her kitabın adı basılıydı.

"En sevdiğim macera Michael Collins'le olan," dedi, onu bulmak için kitaplara göz atarak. Ağzımdan ıştırıp dolu bir inilti ıkmuş olmalıydı çünkü bakışları bir anda yüzüme döndü ve Maeve iç çekerek söylendi.

"Sen salaksın, Deirdre," diye homurdandı Maeve. "O kitapları yazan Anne Gallagher Smith." Resmimi işaret etti. "Tablodaki kadın, gölde boğulan kadın, Thomas Smith'in karısı ve hepsi o çocuk kitaplarını yazan kadınla aynı kadın."

"Ama... ama... bunlar geçen ilkbaharda basılmış ve gelirleri Paskalya Ayaklanması'nın seksen beşinci yıldönümü kutlamalarına bağışlanmış. İrlanda'daki her kütüphaneye bunlardan bir kutu geldi. Hiç bilmiyordum."

Fısıltıyla, "Görebilir miyim?" dedim. Deirdre hürmetkâr bir tavırla hepsini kucağıma koydu ve titreyen ellerle onları inceleyişimi izledi. Tam hatırladığım gibi sekiz taneydi.

Başparmağımı isimlerde gezdirerek, "Yazan Anne Gallagher Smith, Resmeden Thomas Smith," diye okudum. Bu bölüm yeniydi. İlk kitabın kapağını açtım ve ithafı okudum: *Büyülü bir çağın anısına*. İthafın altında, "Eoin Gallagher tarafından bağışlanmıştır," yazıyordu.

Son derece profesyonelce kalın kuşe kâğıda, ciltli olarak yeniden basılmışlardı. Ama kapağından son satırına kadar her resim ve her sayfa orijinaliyle birebir aynıydı.

"Bunu büyükbabam yapmış. Bunlar onun kitaplarıydı. Bana söylemedi... göstermedi. Bu konuda hiçbir şey bilmiyordum," dedim büyük bir şaşkınlık içinde, bu göz yaşartan mucize yüzünden sesim zor çıkıyordu.

Deirdre ısrarla, "Onlar senin, Anne," dedi. "Hediye. Umarım seni üzmedim."

"Yo," dedim yutkunarak. "Hayır. Sadece... şaşırdım. Bunlar harika. Özür dilerim."

Maeve şiddetli rüzgârdan serseme dönmüş gibi görünüyordu. Suratsızlığı geçmiş, soruları bitmişti. Kim olduğumu kesinlikle bildiğine dair bir his vardı içimde ama itiraf etmenin bana hiçbir yararı olmayacağına karar verdim.

Maeve, "Anne'i severdik," diye mırıldandı. Dudakları titremeye başladı. "Bazı insanlar ileri geri konuşurlardı. Bazıları o... öldük-

ten sonra arkasından çok kötü şeyler söyledi. Ama O'Toolelar onu severdi. Robbie onu severdi. Ben de severdim. Öldüğünde onu çok özledik."

Peçetemle gözlerini sildim, konuşamıyordum. Deirdre'nin da gözlerini sildiğini fark ettim.

Maeve bastonuna yaslanıp ayağa kalktı ve kapıya doğru yürümeye başladı. Anlaşılan ziyaret sona ermişti. Deirdre da burnunu çekip kumaş peçetemde rimel lekesi bıraktığı için özür dileyerek apar topar ayaklandı. Kitapları dikkatle rafa koyup arkalarından gittim, bitkin düşmüştüm, dizlerimde mecal kalmamıştı.

Maeve kapıda durup önce Dierdre'nin çıkmasına izin verdi.

"Eğer günlükler hâlâ üst raftaysa bilmen gereken her şeyi onlarda bulacaksın, Anne," dedi. "Thomas Smith olağanüstü bir adamdı. Onun anlatan bir kitap yazmalısın. Ve Ballinagar'a geri dönmekten korkma. Ölülerin bize öğreteceği çok şey var. Orada ben de yerimi ayırttım."

Bir kez daha duygulanarak başımı salladım. Bu kadar acı hissetmediğim, gözyaşlarımın akmaya bu kadar hazır olmadığı günü dört gözle bekliyordum.

Maeve, "Beni ziyarete gel, olur mu?" dedi. "Tüm arkadaşlarım öldü. Artık araba kullanamıyorum ve Deirdre'nin yanında rahat konuşamıyorum. Beni akıl hastanesine gönderir ve son günlerimi bir tımarhanede geçirmek istemiyorum."

Gözyaşlarıma rağmen kıkırdayarak, "Ziyaretine geleceğim, Maeve," dedim ve doğru söylüyordum.

En üst rafa bakamadım. Hemen bakamadım. Birkaç gün oyalandım, kollarımı kavuşturup güçbela dayanarak kütüphaneye girip çıktım. 1922 yılından ayrıldığımdan beri bir adım ötesi uçurum olan bir kaya çıkıntısında duruyordum. Ne ileri gidebiliyor ne geri dönebiliyorum. Ne sağa ne de sola gidebiliyordum. Düşme korkusuyla yeterince derin uyuyamıyor ya da nefes alamıyordum. Bu

yüzden o kayanın üzerinde hiç hareket etmeden duruyor, ani hareketler yapmıyor ve ancak o hareketsizlikte var oluyordum. Mücadele ediyordum.

Kevin beni kütüphanede, merdivene yapışmış hâlde buldu, gözlerimi en üst rafa dikmiştim ve ne hareket edebiliyor ne de merdivene tırmanabiliyordum.

“Yardım lazım mı, Anne?” diye sordu. Bana Anne diye hitap ederken hâlâ rahat değildi ve adımı söylerken duraksaması kendimi Maeve kadar yaşlı, ondan altı yaş değil, altmış yaş büyük hissetmeme neden oluyordu.

Ayaklarımı hâlâ o hayali kayaya sımsıkı basarak merdivenden yavaşça uzaklaştım. “En üst rafta günlükler olup olmadığına bakar mısın?” dedim rafı işaret ederek. “Varsa benim için indirebilir misin?” Kafamın içinde birden kaymaya başlayan çakıl taşlarının çatırtısını duydum. Kenara çok yaklaşmışım. Kendimi sakinleştirme arzusuyla gözlerimi kapadım ve havayı yavaş yavaş içime çektim.

Kevin’in her adımda basamakları isyan ettirerek merdivene tırmandığını duydum.

“Günlükler burada. Altı ya da yedi tane var görünüyor.”

Nefesimi tutup, “Birini açıp sayfanın üstündeki tarihi okuyabilir misin... Lütfen?” dedim.

Kevin, “Tabii,” diye karşılık verdi, sesindeki çekinceyi hissettim. Sayfalar çevrildi. “Bunda 4 Şubat 1928 yazıyor. Hımm... sanırım 1928’de başlıyor ve...” sayfalar bir kez daha çevrildi... “Haziran 1933’te bitiyor.”

“Herhangi bir yerini okuyabilir misin? Hangi sayfa olduğu fark etmez. Yazanı oku sadece.”

Kevin, “Bu sayfa 27 Eylül 1930’da yazılmış,” dedi.

Eoin’in boyu çok uzadı ve elleriyle ayakları benimkiler kadar büyük. Geçen hafta tıraş olmaya çalışırken yakaladım onu. Sonrasında ikimiz de üstümüz çıplak, yüzümüz köpük içinde,

elimizde jiletle aynanın karşısına geçtik ve nasıl yapılacağını gösterdim. Sakalını düzenli olarak tıraş etmeye başlamasına daha zaman –hem de epey bir zaman– var ama artık nasıl yapılacağını biliyor. Annesinin bacaklarını tıraş etmek için jiletimi nasıl gizlice aldığını anlattım ona. Bu, onu da beni de utandırdı. On beş yaşındaki bir çocuk için fazla özel bir ayrıntıydı. Anne'i hatırlayınca bir an boş bulundum. Sekiz yıldan fazla oldu ama Anne'in yumuşak tenini hâlâ hissedebiliyor, gözlerimi kapattığımda görebiliyorum.

Kevin okumayı bıraktı.

"Başka bir şey daha oku," diye fısıldadım.

Sayfaları çevirdi ve tekrar okumaya başladı.

Eğer Anne kalsaydı çocuğumuz şimdi on yaşında olacaktı. Eoin'la ben ondan eskisi kadar çok söz etmiyoruz. Ama ikimizin de eskisinden fazla düşündüğümüzden eminim. Eoin Amerika'da tıp okumayı planlıyor, kafasında Brooklyn var. Brooklyn, beyzbol ve Coney Adası. O gittiğinde ben de gideceğim. Pencereden görünen manzarayı artık sevmiyorum. Eğer hayatımın geri kalanında yalnız olacaksam burada oturup göle bakarak Anne'in geri dönmesini beklemektense dünyayı görmeyi tercih ederim.

"Onu aşağı uzatır mısın?" diyerek okumasını böldüm. Defteri kollarımın arasında tutmak, Thomas'ımdan geri kalan şeye sarılmak istiyordum.

Kevin eğilip defteri uzattı. Onu alıp burnuma götürdüm ve Thomas'ın sayfalara sinmiş kokusunu duymaya çalışarak derin derin nefes aldım. Öyle şiddetli hapşırdım ki Kevin bir kahkaha atarak beni şaşırttı.

"Jemma'ya toz alma konusunda iyi bir iş çıkarmadığını söylemem gerek," dedi. Kahkahası yüreğindeki yumruyu hafifletti ve

daha sonra karıştırmak için defteri bir kenara koymaya zorladım kendimi.

“Başka bir tane açar mısın lütfen?” diye rica ettim.

“Peki. Bakalım... Bu defter... hımm... 1922’de başlıyor, 1928’de bitiyor. Anlaşılan tarih sırasına göre duruyorlar.”

Ciğerlerim yandı, ellerim uyuştı.

“Bundan bir bölüm duymak ister misiniz?”

İstemiyordum. Yapamazdım. Ama kalbimle Rus ruleti oynayarak başımı salladım.

Kevin defteri açtı, ilk sayfalara hızla göz attı. Parmakları Thomas’ın hayatının yazdığı sayfaları hışırdatarak gezindi.

“Burada kısa bir yazı var. 16 Ağustos 1922.” Okumaya başladı. İrlanda aksanı, yürek yakan yazının kaleme alınışıyla mükemmel bir uyum içindeydi.

Ülkenin şartları, Mick ve geçici hükümetin diğer üyelerinin bir tetikçi tarafından ortadan kaldırmak ya da sokakta öldürülmekle sürekli tehdit edildikleri aşamaya gelecek kadar kötüleşti. Hedef olmamak için artık kimse ortalıkta dolaşmıyor. Dublin’deyken kimse eve gitmiyor. Herkes –geçici hükümetin sekiz üyesinin tamamı– Özgür Devlet Ordusu tarafından korunan hükümet binalarında yaşıyor. Hepsi sürekli namlunun ucunda olan genç adamlar. Aralarında yaşça büyük olan tek üye Arthur Griffith 12 Ağustos’ta beyin kanaması geçirdi ve öldü. Onu kaybettik. Yatağa bağlı kalmıştı ama görevlerini sürdürmeye çalışıyordu. Onun için uygun olan tek dinlenme şeklini buldu.

Arthur’un öldüğü haberini aldığı anda Mick Kerry’deydi ve cenazeye katılmak için güney teftişini kısa kesti. Bugün onunla Dublin’de buluştum ve arkasında uygun adım yürüyen Özgür Devlet Ordusu’yla cenaze alayının en önünde yürürken onu izledim. Herkesin yüzü ağlamaklıydı. Dostunu kucaklayan çukura bakarak mezarın başında bir süre yan yana durduk. İkimiz de kendi düşüncelerimizde kaybolduk.

"Sence bu işten sağ çıkabilecek miyim, Tommy?" diye sordu.

"Çıkamazsan seni asla affetmem," diye cevap verdim. Çok korkuyorum. Ağustos ayındayız. Brigid Anne'in yazdıklarından ağustos ayını hatırlıyor. Ağustos, Cork, çiçekler.

"Affedersin. Tıpkı Anne'i affettiğin gibi."

Kaç kere ondan Anne'in adını söylememesini rica ettim. Buna dayanamıyorum. Adının söylenmesi yokluğunu öyle gerçek kılıyor ki. Ve bir gün onu tekrar göreceğime dair sırrı da gülünç yapıyor. Ama Mick bunu sürekli unutuyor. Hatırlaması gereken o kadar çok şey var ki. Stres yüzünden midesinde ülser var ve bu konuda baskı yaptığımda bana yalan söylüyor. Yavaş hareket ediyor, gözleri daha donuk bakıyor ama belki de gördüğüm kendi acım ve kendi korkumdur.

Yarım kalan güney turuna devam etmekte ve oradan Cork'a geçmekte kararlı. Bölgede kargaşaya sebep olan kilit kişilerle ayarlanmış toplantıları var. Bu kahrolası çatışmayı kesinkes bitireceğini söylüyor. "Arthur, Annie ve emirlerimi yerine getirmeye çalışırken bir ipin ucunda sallandırılan ya da kurşuna dizilen herkes için," diyor. Ama Cork cumhuriyetçi direnişçilerin mekânı oldu. Demiryolları tahrip edildi, görünmeden geçişleri engellemek için yol kenarlarındaki bütün ağaçlar kesildi ve kırsal alanın her yerine mayın döşendi.

Gitmemesi için ona yalvardım.

"Onlar benim insanlarım, Tommy," diye çıkıştı bana. "İrlanda'nın her yerine gittim ve kimse beni durdurmaya çalışmadı. Evime gitmek istiyorum, anlasana. Clonakilty'ye gitmek, Four Alls'taki bir taburede oturmak ve arkadaşlarımla birkaç kadeh içmek istiyorum."

Eğer giderse onu yalnız bırakmayacağımı söyledim.

Bu kelimeler bir süre kütüphanede yankılandı. Kevin da ben de sessiz kaldık, ikimiz de hayat bir gün ayaklanıp hepsini yok

edene kadar pes etmeyen bu olağanüstü adamların anılarıyla sarmalanmıştık.

Kevin şaşkınlık içinde, "Bunlar inanılmaz," dedi. "Arthur Griffith ve Michael Collins hakkında çok az şey biliyorum. Ama bu yeterli değil. Daha okumamı ister misiniz, Anne?"

Üzgün bir tonla, "Hayır," diye fısıldadım. "Sonrasında ne olduğunu biliyorum."

Kevin defteri bana uzattı, alıp kenara koydum.

Kevin başka bir cilde bakarak düşünceli bir tonla, "Bu günlük biraz daha eski. Epey yıpranmış," dedi. Sayfaları çevirerek, "Bir sonrakiymiş," diye ekledi. "Mayıs 1916'da başlıyor ve..." En arka sayfayı açtı. "Bir şiirle bitiyor gibi görünüyor. Ama son yazı 16 Nisan 1922'de."

Nefesim kesilmiş bir hâlde, "Şiiri okur musun?" dedim.

"Hımm. Peki." Kabaca boğazını temizledi.

*Çekip çıkardım seni sudan ve sakladım yatağında,
unutulmamış bir geçmişin kayıp, terk edilmiş kızı.*

Donakalmış bir hâlde sessizce ona baktığımda okumaya devam etti, yüzü Eoin'in saçı kadar kırmızıydı. Ağzından çıkan her kelimeyle rüzgârın kafamın içinde uğuldadığını ve gölün içimde biriktiğini hissettim.

*Suya yaklaşma, sevgilim. Uzar dur kıyıdan ve denizden.
Suyun üzerinde yürüyemezsin, sevgilim; göl alır seni
benden.*

Artık ayaklarım altında bir kaya çıkıntısı yoktu. Şaşkınlıktan başım dönerek Thomas'ın çalışma masasına oturdum.

Kevin, "Anne?" dedi sorarcasına. "Bunu da istiyor musunuz?"

Donuk bir ifadeyle başımı salladım. Kevin sağ elinde sımsıkı tutarak aşağı indi.

"Görebilir miyim?" diye fısıldadım.

Kevin tereddütle defteri elime koydu, şaşkınlığının onu tedirgin ettiği belliydi.

Ellerimi kapağında gezdirerek, "Bu günlüğün kaybolduğunu sanıyordum... gölde," dedim soluksuz kalmış bir hâlde. "Anla- anlamıyorum."

Kevin umutla, "Belki bu farklıdır," diye yardımcı olmaya çalıştı.

"Değil. Bu defteri biliyorum... Bu tarihler... Bu şiiri biliyorum." Defteri tekrar ona uzattım. "Bakamayacağım. Anlamadığınızı biliyorum ama ilk yazıyı okuyabilir misin lütfen?"

Kevin defteri aldı, sayfaları hızla gözden geçirirken içinden yere birkaç fotoğraf düştü. Kevin eğilip onları aldı ve merakla baktı.

"Burası Garvagh Glebe," dedi. "Bu fotoğraf yüz yıl öncesine ait görünüyor ama ev pek değişmemiş." Fotoğrafı bana verdi. O gün, kütüphanede Deirdre'ya gösterdiğim fotoğraftı bu. Eoin'la vedalaşmak için gölün ortasına doğru kürek çekmeye başlamadan önce günlüğün arasına tıktırdığım fotoğraf. Aynı fotoğraftı ama önünde daha seksen yıl vardı.

"Bu da başka bir fotoğraf," dedi Kevin şaşkınlık içinde, gözlerini elindeki fotoğraftan alamıyordu. Gözleri önce kocaman açıldı, sonra kısıldı ve ardından yukarı kalkıp benim gözlerimle buluştu. "Bu kadın size benziyor, Anne."

Thomas'la benim Gresham'daki fotoğrafımızdı bu, birbirimize dokunmadan durduğumuz ama birbirimizin fazlasıyla farkında olduğumuz fotoğraf. Thomas'ın yüzü bana dönüktü... Çenesinin hatları, elmacıkkemiğinin bir kısmı, burun deliklerinin altındaki dudaklarının yumuşaklığı belliydi.

Fotoğraflarım gölden kurtulmuştu. Günlük de. Ama ben kurtulamamıştım. Biz kurtulamamıştık.

22 Ağustos 1922

Yirmi biri sabahı erkenden Cork'a doğru yola çıktık. Mick merdivenlerden inerken tökezledi ve silahını düşürdü. Silah aşağı kadar yuvarlanıp bütün evi ayağa kaldırdı ve önsezilerimi güçlendirdi. O'Reilly'nin pencereden gidişimizi izlediğini gördüm. Hepimiz gibi o da Mick'e Cork'tan uzak durması için yalvarmıştı. Bir savaşta benim katkım her ne kadar her şey sona erdikten sonra olsa da benim de onunla gidiyor olmamın O'Reilly'nin daha huzurlu hissetmesini sağladığını biliyorum. Benim savaş hikâyelerimin hepsi cerrahi türde.

Yolculuk oldukça iyi başladı. Curragh kışlalarında durduk ve Mick inceleme yaptı. Limerick ve Mallow'da mola verdik. Mick askerlerin düzenlediği bir eğlencede biraz oyalanmak istedi, orada bir rahip, Mick'in yüzüne onun hain olduğunu söyledi ve benim de sırtımdan aşağı bir bardak bira döküldü. Bu hakaret karşısında Mick irkilmedi bile. Kızım sırılsıklamken viskimi bitirdim. Cork'a vardığımızda Mick, nöbetçilerin otelin lobisinde horul horul uyuyor olmalarına biraz sinirlendi. İki delikanlıyı da saçlarından tutup kafalarını birbirine tokuşturdu. Eğer bu olay bir yıl önce Dublin'deki Vaughan's Oteli'nde yaşansaydı güvenliğinin tehlikede olduğunu düşünüp oradan hemen ayrılırdı. Ama pek endişeli görünmüyordu ve başını yastığa koyar koymaz derin bir uykuya daldı. Bense Mick'in tabancası kucağımda, kapısının önünde sandalyede oturarak uyukladım.

Sebep belki yorgunluğumdu belki de Anne yok olduğundan beri beni bırakmayan keder bulutu ama ertesi gün hayal meyal geçti, sanki kendimi hayatımın bir renk ya da doku içermeyen

bir filmini izliyor gibiydim. Gündüz Mick ailesi ve arkadaşlarıyla buluştu. Macroon Kalesi'ne gidişimiz akşamüstünü buldu. Onunla birlikte içeri girmedim, ekibinde Cork'ta güvenliği sağlamakla görevlendirilmiş küçük bir kafileyle –Mick'in ekibinden Sean O'Connell, Joe Dolan, bir düzine asker ve herhangi bir engellemede destek verecek birkaç kişiyle– avluda bekledim.

İki kez sorun yaşadık; gezi arabası iki kez su kaydattı ve zırhlı araç tepede stop etti. Bir felaket diğerini besledi. Sırf arkalarında kazılmış olan siperleri ortaya çıkarmak için ağaçların dalları kesildi. Sapa bir yola girdik, kaybolduk, kafilenin geri kalanından ayrıldık, yol tarifi sorduk ve nihayet tekrar buluşup günün son randevusuna gitmek için Crookstown'a doğru yola çıktık. Beal na mBláth denilen küçük bir vadiden geçiyorduk. Çiçek Boğazı.

Daracık ve tekerlek izleriyle dolu olan yol bir araç kafilesinden ziyade bir ata ve at arabasına uygundu. Bir yanında tepeler yükseliyordu, diğer yanı ise çalı kaplıydı. Güneş ışığı içeri zar zor giriyordu ve yolun ortasında bir tekerleği noksan, yan yatmış bir yük arabası duruyordu. Onun arkasında arabadan kurtulmuş bir eşek kendi hâlinde otluyordu. Kafile yavaşladı ve gezinti arabası yolu kapayan engele çarpmamak için yön değiştirince bir hendeğe yuvarlandı.

Bir silah sesi yankılandı ve Sean O'Connell, "Hemen hızla-nın. Başımız dertte," diye bağırdı.

Ama Mick şoföre durmasını söyledi.

Silahını kaptı ve savaşıma çok hevesli bir hâlde kapıyı açıp aşağı yuvarlandı. Arkasından ben de indim. Benim arkamdan da başka biri. Sol taraftan, başımızın üstünden kurşun yağıyordu. Mick zırhlı aracın arkasına sinip bağırdı, Vickers makinelî tüfeklerden yağın kurşunlara kendi silahlarımızla karşılık vererek birkaç dakika orada kaldık.

Bu karşılıklı kurşun sıkma devam etti, patırdayarak ve ısıklar çalarak dört bir yandan geçen kurşunlar gökyüzünü delik

deşik etti. Yanımızda bol miktarda cephane vardı ama onlar bizden daha iyi pozisyondaydı. Mick başını aşağıda tutamıyordu. Onun çekip duruyordum. Her seferinde tekrar fırlıyordu. Kısa süren bir sessizlik yaşandı, tek ses kulaklarımızdaki çınlama ve kafamızın içindeki uğuldamaydı. O an içimde bir umut filizlendi.

Mick, "Oradalar! Yolun üst kısmına doğru koşuyorlar," diye bağırdı ve tepeye doğru koşan pusuculara daha rahat ateş etmek için ayağa fırladı. Koşarak arabanın arkasından çıktı, ona seslenerek telaşla ben de fırladım. Net ve tiz tek bir silah sesi yankılandı ve Mick yere düştü.

Yolun ortasına yüzüstü yığıldı, kafatasının hemen altında geniş bir delik vardı. Yanına koştum, Sean O'Connely de peşimden geldi ve Mick'i ayak bileklerinden tutup arabanın arkasına çektik. Dizlerimin üzerine çöküp gömleğimi yırtarcasına çekip çıkardım, kompres yapacak bir şey gerekiyordu. Biri dua etmeye başladı, bir başkası veryansın etmeye. Diğerleriyse kaçan tetikçilere ateş ederek koşuyorlardı. Gömleğimi başının arkasına bastırdım ve Mick'i kendime doğru döndürdüm. Gözleri kapalıydı, yüzü genç ve hareketsizdi. Gece çökmüş ve Koca Adam ölmüştü.

Onu kucakladım ve başı göğsümde, vücudu koltuğa uzanmış hâlde Cork'a doğru yola çıktık. Ağlayan tek kişi ben değilim. Yüzündeki kanı yıkamak için durduk; olayın şoku ve yabancı olduğumuz çevre yüzünden yine kaybolduk. Devrilmiş ağaçların cehennemden farksız labirentinde sıkışıp kaldık ve nereye gittiğimizi bilmeden karanlıkta yol aldık. Bir süre sonra yardım istemek ve kilisenin nerede olduğunu sormak için durduk. Rahip arabanın birkaç adım uzağında durdu, kan içindeki göğsüme yaslanmış Mick'i gördü ve dönüp binaya doğru koşmaya başladı. Biri geri dönmesi için bağırdı ve ateş etmekle tehdit etti. Silah atıldı ama neyse ki rahip vurulmadı. Belki onu yanlış anlamıştık ama geri dönmesini beklemedik.

Sonunda Cork'a nasıl geldiğimizi hatırlamıyorum, tek hatırladığım oraya vardığımız. Cork Sivil Muhafızları'ndan iki kişi bizi Shanakiel Hastanesi'ne götürdü; orada Mick'in cesedi bizden alındı ve onun kanına bulanmış hâlde, onu çok sevmiş olması gereken bu dünyanın ücra bir köşesinde kalakaldık. Bunların kendi insanları olduğundan öyle emindi ki.

Londra'yı uyaran, Dublin'i ikaz eden ve tüm dünyaya Arthur Griffith ebedi uykusuna daldıktan sadece bir hafta sonra Michael Collins'in öldürüldüğünü bildiren bir telgraf çekildi. Cesedini Penrose Limanı'ndan alıp tekneyle Dún Laoghaire'ye gönderdiler. Benim onunla gitmeme izin vermediler. Onun kaybindan, İrlanda'nın kaybindan söz eden insanlarla dolu bir trene bindim. Aynı insanlar sonrasında şapkalardan, havadan ve komşularının kötü alışkanlıklarından söz etmeye başladılar. O kadar sinirlendim, öyle mantıksızca öfkelendim ki bir sonraki durakta inmek zorunda kaldım.

Henüz insanlarla bir arada olacak durumda değildim ama yalnız kalmak da istemiyordum. Dublin'e geri dönmek iki günümü aldı.

Mick'i bugün Glasnevin'de defnettiler ve ben de orada, yasını tutan insanların arasında, Gearóid O'Sullivan, Tom Cullen ve Joe O'Reilly'yle birlikteydim. Onların Mick'e duydukları sevgi benim için bir teselli. Anısını tek başıma taşımak zorunda kalmayacağım.

Dublin'deki evi satıyorum. Bugünden sonra oraya geri dönmeyi hiç istemiyorum. Eoin'in, küçük oğlumun yanına gideceğim. İrlanda onun dışındaki herkesi benden aldı ve artık ona verecek hiçbir şeyim kalmadı.

T. S.

26

HEM YAŞLI HEM GENÇ BİR ADAM

*Gülümsedi ve avare gezen
Bir serseme çevirdi beni
Ay seyre çıkarken eşsiz yıldızların arasında
Aklımı başımdan alıp bıraktı gitti beni.*

—W. B. Yeats

Ağustosun son günü, Ballinagar'a geri döndüm ve kilisenin arkasındaki bayırı tırmandım; nefes almakta zorlanıyordum, gitgide büyüyen karnım ciğerlerime baskı yapıyordu. Sligo'da çalışan ve çok yaşlı bir doğum uzmanı olan doktorum, doğumun ocak ayının ilk haftasında gerçekleşeceğini söyledi. İlk randevumda hemşire son reglime göre hamilelik süremi hesaplamaya çalıştı. 1922 yılının ocak ortasında hamile kaldığımı söyleyemedim ona. Şimdiki zamana döndüğümde on iki haftalık olduğunu düşünüyor olsam da bilmediğimi söylemek zorunda kaldım. Tarihler doğru olmasa da ilk ultrasonum tahminimi doğruladı. Zaman yolculuğu olsun ya da olmasın her halükârda bu bebeği dokuz ay karnımda taşıyacağtım ve daha dört ayım vardı.

Declan'ın mezar taşının önünde çömeldim ve elimi toprakta gezdirerek ona merhaba dedim. Yanındaki mezar taşında hâlâ Anne Finnegan'ın adı kazılıydı; bu değişmemişti. Brigid'in meza-

rındaki yaban otlarını temizledim. İçimde ona karşı en ufak bir kızgınlık yoktu. O, yalan ve imkânsızlıkların ördüğü bir ağa dolmuştu ve bunların hiçbirisi onun suçu değildi. Eoin'i koruduğunu, Thomas'ı koruduğunu düşünüyordu. Gözlerim, üzerinde Smith yazan mezar taşına kayıp duruyordu; bu mezar Gallagher mezarlarından biraz uzaktı, yosun kaplı ince bir gölge gibiydi. Maave'in, Thomas'ın burada gömülü olmadığı söylerken yanılmamış olmasını umarak derin bir nefes alıp o mezara yaklaştım ve yanında çömelip bakışlarımı yavaşça taşta yazılı kelimelere kaydardım.

Anne Smith-16 Nisan 1922- Thomas'ın sevgili karısı.

Bu benim mezarımdı.

Ne şok oldum ne bağırdım. Güçlkle nefes alarak orada öylece oturup Thomas'ın benim için diktiği mezar taşına baktım. Ne ölümü hatırlatıyordu ne de ürkütücüydü. Birlikte geçirdiğimiz zamanın, paylaştığımız sevginin bir anıydı. Onun olduğuma, geçmişte de onun olduğuma ve her zaman onun olacağıma şahitlik ediyordu.

Başımı soğuk taşa dayayarak, "Ah, Thomas," diye fısıldadım. Ağladım ama gözyaşları bir boşalma, bir rahatlamaydı ve onları dindirmek için en ufak bir çaba harcamadım. Thomas Ballinagar'da değildi. Ne rüzgârdı ne de otlarda. Ama o an, aylardır hissettiğimden daha yakın hissediyordum ona. Bebek içimde hareket etti, midem kasılarak karşılık verip eski bir hayata şahitlik eden yeni hayatı teşvik etti.

Taşın kaidesine uzanıp onun benimle günlüklerinde sohbet ettiğini hissettiğim biçimde Thomas'la sohbet ettim, ona Maeve'den, genç Kevin'dan ve Eoin'in hikâyelerimizi bastırıldığından söz ettim. Bebeğin nasıl büyüdüğünü ve onun kız olduğunu düşündüğümü söyledim. İsimler sıraladım, bebek odasını ne renge boyayacağımı ve güneşin batmaya başladığını anlattım. Ağlayarak vedalaştım, gözyaşlarımı sildim ve bayırdan aşağı indim.

Günlükleri azar azar okumaya başladım; Kevin'in yaptığı gibi rasgele bir sayfa açıp okuyordum. Thomas'ın 3 Temmuz 1933 tarihli son yazısını okudum ve ondan sonraki birkaç gün boyunca tek bir satır bile okuyamadım. Tıpkı ateşe koşan pervaneler gibi aynı yazıya dönüp duruyordum; okurken hissettiğim acı hazdan çok farklı değildi.

Gelecek hafta Eoin on sekiz oluyor. Biletini geçen bahar ayırttık, odası için tüm ayarlamaları yaptık. Diğer öğrencilerden epey küçük olsa da Long Island Tıp Fakültesi'ne kabul edildi. Onunla gitmeye niyet ettiğimden kendime de bilet aldım. Onu yerleştirmek, yürüyeceği sokakları, bulunacağı mekânları görmek istiyorum, böylece onu her düşündüğümde zihnimde yeni ortamını canlandırabilirim. Ama o tek başına gitmekte inat ediyor. Bazen bana Mick'i hatırlatıyor. Güçlü bir irade ve yumuşacık bir kalp. Bana yazacağına söz verdi ama ikimiz de buna kahkahalarla güldük. Tek bir mektup bile almayacağım.

Birçok açıdan bir babanın arzu edeceğinden çok daha fazlasına sahibim. Anne'in bana verdiği güvene sahibim. Günlerinin nasıl geçeceğini ve hayatının nasıl bir yolda ilerleyeceğini biliyorum. Nasıl bir insan olduğunu ve nasıl bir insan olacağını biliyorum. Birlikte geçirdiğimiz zaman sona ermiş olsa da Eoin Gallagher'in Maceraları yeni başlıyor.

Kesinkes uzak durduğum bazı yazılar ve tarihler vardı. 1922 yılını okumaya cesaret edemiyordum. Michael'in ölümünü –onu kurtaramamıştım– ya da İrlanda liderliğinin iki taraf için de sürekli çöküşü hakkında olan yazıları okumak istemiyordum. Arthur Griffth'in ölümü ve Michael Collins'in katledilmesinin ardından her zaman olduğu gibi dengelerin hızla değiştiğini ve geçici hükümetin Özgür Devlet Ordusu'na özel yetkiler verdiğini daha önceki araştırmalarımдан biliyordum. Bu özel yetkiler sayesinde tanınmış cumhuriyetçiler tutuklandı ve yargılanmadan idam

mangası tarafından kurşuna dizildi. İlk kurşuna dizilen Erskine Childers'dı ama sonuncu değildi. Yedi aylık bir süreçte yetmiş yedi cumhuriyetçi Özgür Devlet Ordusu tarafından tutuklandı ve infaz edildi. Bunun karşılığında IRA, Özgür Devlet'in önde gelen isimlerini öldürmeye başladı. Sarkaç öne arkaya sallanıp durdu ve her sallanışında dünyayı bir yangın yerine çevirdi.

Zamanımın çoğunu 1923-1933 arasındaki yıllara harcadım. Eoin'dan söz eden her kelimeyi âdeta içime çektim. Thomas onu çok seviyordu ve yazıları onun etrafında dönüyordu. Eoin'in başarılarıyla gurur duyuyor, onun bakımıyla şahsen ilgileniyor ve bir baba gibi endişeleniyordu. Bir yazısında on altı yaşındaki Eoin'i muayenehanede Miriam McHugh'u öperken yakaladığını anlatıyor ve Eoin'in dikkatinin derslerinden uzaklaşmasından endişe ediyordu.

Aşık olmak ve arzulamaktan daha baş döndürücü çok az şey vardır ama Miriam, Eoin'a uygun bir kız değil. Ve şu an duygusal bağlanmaya uygun bir zaman değil. Eoin'a, Miriam'i öpeceğine onunla konuşmasını tavsiye ettiğimde suratını astı. Öpücükler bir erkeği aptallaştırabilir ama nitelikli bir sohbet bunu asla yapmaz. Dudak büktü ve benim deneyimimi sorguladı. "Nereden biliyorsun, Doktor? Hiçbir kadınla konuşmuyorsun. Ve eminim hiçbirini öpmüyorsun," dedi. Hem sohbeti hem de öpücükleri muhteşem olan bir kadına âşık olduğumu hatırlattım ona –beni başka herhangi birine yönelemeyeceğim bir enkaza çeviren bir kadına– ve neden söz ettiğimi çok iyi biliyordu. Anne'den söz edilmesi Eoin'i dalgınlaştırır. Sonrasında fazla bir şey söylemedi ama bu gece yatak odamın kapısını çaldı. Açtığımda kollarını bana dolayıp sımsıkı sarıldı. Ağlamak üzere olduğunu görebiliyordum, bu yüzden o gitmeye hazır olana kadar ona sarılıp bekledim.

Bu yazıdan sonra günlüklere birkaç gün dokunamadım ama içlerinde acıdan çok huzur buldum. Thomas'ı ve geride bıraktığım

o küçük oğlanı düşünmek her canımı yaktığında sayfalarda gezindim ve onların başarılarını ve sorunlarını, mutluluklarını ve mücadelelerini okuyarak o yıllara geri döndüm ve hayatlarına birlikte devam edişlerini izledim.

Brigid'in öldüğü gün yazılan bir yazı buldum. Thomas, onun hakkında sevgi ve bağışlama dolu bir yazı yazmıştı. Hayatının son günlerinde yalnız olmadığına sevindim. Dromahair'deki hastalıkları ve ölümleri, yeni tedavi yöntemlerini ve tıbbi gelişmeleri okudum. Thomas'ın bazı yazılarında hastalık ve tedavi yöntemlerinden o kadar çok bahsedilmişti ki hasta kaydı hissi uyandırıyor ama siyasetten asla söz etmiyordu. Mücadeleden kendini tamamen soyutlamış gibiydi. Daha önceki yıllarda ortaya koyduğu o vatansever yüreğin yerini tarafsız bir ruh almıştı. Michael öldürüldüğünde onun içinde de bir şeyler ölmüştü. Belki de insanlığa duyduğu inancı kaybetmişti.

İç İşleri Bakanı Kevin O'Higgins'e yapılan suikasttan söz ettiği Temmuz 1927 tarihli bir yazı vardı. O'Higgins, 1922 yılında özel imtiyazlar tanımaktan sorumlu tutulmuş ve bu büyük bir öfke yaratmıştı. Suikast, Eamon de Valera ve öne çıkan diğer cumhuriyetçiler tarafından örgütlenen Fianna Fáil adlı yeni siyasi partinin kuruluşunun hemen ardından gerçekleşmişti. Kamu duyarlılığı de Valera'dan yanaydı. Biri, Thomas'a yaklaşan seçimlerde kimi destekleyeceğini sormuştu. Alenen hiçbirini desteklemeyeceğini söylemesi, onun onayını ve finansal desteği bekleyen çok sayıda adayı hayal kırıklığına uğratmıştı. Cevabı beni şaşkına uğrattı ve yazdıklarını yeniden okumama neden oldu.

Bazı yolların sonunun büyük bir ıstıraba çıkması kaçınılmaz; insanların ruhlarını çalan ve kaybettikleri şeyi arayarak sonsuza dek ruhsuz dolanmalarına neden olan birtakım eylemler var. Siyaset yüzünden İrlanda kayıp ruhlarla dolu. Ben elimde kalana sımsıkı sarılacağım.

İlk cümleler Eoin'ın öldüğü gece söylediği cümlelerdi. Eoin'ın günlükleri ne kadar bildiği ve onu yetiştiren adamı ne kadar anladığı konusunda sahip olduğum düşünceler bir anda değişti. Evden ayrılırken yanına sadece bir günlük almıştı ama hepsini okumuştur.

Sligo'daki doktor randevumdan sonra Maeve için bir sürü aşk kitabı ve çeşit çeşit küçük pastalar aldım. Önceden haber vermeden kapısını çaldım; telefon numarası yoktu. Üzerinde kraliyet mavisi bir bluz, sarı bir pantolon ve ayağında çita resmi baskılı terlikleriyle kapıyı açtı. Fuşya rujunu yeni sürmüştü ve rahatsız olmuş gibi davransa da beni gördüğündeki sevinci gerçektir.

"Gelmen fazla uzun sürdü, küçükhanım," diye çıkıştı. "Geçen hafta yürüyerek Garvagh Glebe'e gelmeye çalıştım ama Peder Dornan beni sürükleyerek eve getirdi. Bunadığımı düşünüyor. Sadece yaşlı ve kaba biri olduğumu anlamıyor."

O çene çalmaya devam ederken peşinden içeri girip kapıyı ayağımla iterek kapattım. "Senin de kaba biri olduğunu düşünmeye başlamıştım, Anne Smith. Seni o kadar kibar davet ettikten sonra gelmeyince. Onlar pasta mı?" Havayı kokladı.

"Evet. Sana kitap da getirdim. Uzun kitapları sevdiğini söylemiştin. Bu kitaplar oldukça uzun."

Gözleri kocaman açıldı ve çenesi titredi. "Evet... bunu ben de hatırlıyorum. Yani rol kesmeyeceğiz, öyle mi?"

"Eğer rol kesersek eski günlerden konuşamayız. Biriyle konuşmaya ihtiyacım var, Maeve."

"Benim de, kızım," diye mırıldandı. "Benim de. Hadi otur. Ben çay yapayım."

Mantomu çıkardım ve her birinden bir tane çıkarıp kekleri yerleştirdim, geri kalanı da Maeve daha sonra yesin diye kutuda bıraktım. Kitapları sallanan koltuğun yanına koydum ve küçük masaya yerleştirdim, o sırada Maeve demlik ve iki fincanla geri döndü.

"Eoin ısrarla senin ölmediğini söylüyordu. Suda kaybolduğundan söz ediyordu. Herkes onun için endişeleniyordu. Bu yüzden Dr. Smith bir mezar taşı hazırlattı ve senin için sade bir cenaze

töreni yapıp yattığın yerde huzurlu ve rahat olman için dua ettik. Peder Darby, Declan Gallagher'ın mezar taşındaki ismini kaldırmak istedi ama Thomas kalmasında ısrar etti ve yeni mezar taşına doğum tarihi yazılmasını kabul etmedi. Doktor inatçı ve zengindi –kiliseye çok bağış yapardı– bu yüzden Peder Darby onu istediği gibi olmasına ses çıkarmadı.

“Eoin mezarı görünce çılgına döndü. Bir mezar taşında annesinin ismini görmek onu zerre kadar rahatlatmadı. Thomas törenin sonuna kadar kalamadı bile. Eoin'la uzun bir yürüyüşe çıktılar ve geri döndüklerinde Eoin hâlâ ağlıyordu ama çığlık atmıyordu... Zavallı çocuk. Doktor ne söyledi bilmiyorum ama bu olaydan sonra Eoin delice laflar etmeyi bıraktı.”

Çayımдан bir yudum aldım ve Maeve fincanın kenarından bana bakarak imalı bir ifadeyle gülümsedi. “Ama deli değildi, değil mi?”

“Hayır.” Thomas, Eoin'a her şeyi anlatmamıştı. Ama onu sakinleştirmeye yetecek kadarını söylemişti. Kim olduğumu ve beni yeniden göreceğini söylemişti.

“Anne Smith tamamen aklımdan çıkmıştı. Doktor'la Eoin'i bile unutmuştum. Onları son görüşümün üzerinden yetmiş yıl geçmişti. Sonra sen çıkageldin. Ve hatırlamaya başladım.”

“Ne hatırladın?”

“Anlamamış gibi davranma, küçükhanım. Artık on iki yaşında değilim ve sen de *bu* evin hanımı değilsin.” Terlikleri çıkarıp halı kaplı zemine attı. “Seni hatırladım!”

Öfkesi karşısında gülümsedim. Hatırlanmak iyi hissettirdi.

Maeve, “Şimdi her şeyi öğrenmek istiyorum. Sana ne olduğunu öğrenmek istiyorum. Hem o zamanlar hem de şimdi. Öpüşme sahnelerini de atlama,” dedi bağırarak.

Fincanımı yeniden doldurdum, şekerli pembe karışımla kaplı pastadan bir ısırık aldım ve ona her şeyi anlattım.

Eylül ayında İkiz Kuleler'in çöktüğü, şehrimin saldırıya uğradığı haberiyle uyandım ve elimi büyüyen karnıma bastırıp doğmamış çocuğumu korumaya çalışarak ve acaba bir girdaptan çıkmanın sebebi başka bir girdaba girmek mi diye düşünerek televizyon yayınlarını izledim. Eski hayatım, sokaklarım, alışık olduğum siluet sonsuza kadar değişmişti. Eoin artık Brooklyn'de yaşamadığı ve buna şahit olmadığı için sevindim. Ben de artık orada yaşamayıp buna şahit olmadığım için sevindim. Kalbim daha fazla acı taşıyabilecek durumda değildi.

Barbara, uçaklar kulelere çarpmadan önce seslerini duymuştu, binanın üzerinden geçerlerken çalıştığı ofis sarsılmıştı. Bu vahim olaydan birkaç gün sonra beni arayıp tekrar tekrar İrlanda'da güvende olmama ne kadar sevindiğini söyledi. "Dünyanın çivisi çıktı, Anne. Çıldırdı. Altüst oldu ve hepimiz hayata tutunmaya çalışıyoruz." Ne demek istediği net olarak anladım ama dünya aylardır dibe doğru iniyordu, 11 Eylül bu imkânsızlığın üzerine bir katman daha eklemişti sadece ve Barbara'nın dikkatini benim için endişelenmekten, orta yaş krizimden uzaklaştırmıştı. Benimse tek yaptığım, böylesi bir olayın önemini anlamaya ve bunların hiçbirini kontrol etmeye çalışmayıp Garvagh Glebe'in ücra köşelerine sığınmak oldu. Tıpkı Barbara'nın söylediği gibi dünya altüst olmuştu, oysa ben o yan yattığımda zaten düşüyordum ve buna çok önceden alışmıştım. Televizyonu kapattım, beni affetmesi için şehrimde yalvardım ve hiçbirimizin –benim bile– kendimizi kaybetmememiz için Tanrı'dan yardım diledim. Ve hayatıma devam ettim.

Ekim ayında meşe döşeme eski zemine uygun bir beşik, bir alt değiştirme masası ve bir sallanan koltuk sipariş ettim. İki hafta sonra bebek odasının zeminin halı kaplanması gerektiğine karar verdim. Ev soğuk olabilirdi ve kafamda bebeğimin yataktan fırlayıp sert zemine düşme görüntüleri vardı. Halı kaplandı, mobilyalar monte edildi, perdeler asıldı ve kendime artık hazır olduğumu söyledim.

Kasım ayında bebek odasının pastel yeşil duvarlarının beyaz çizgilerle daha güzel duracağı kararına vardım. Yeşil ve beyaz çizgiler hem kıza hem de oğlana uygun olacaktı ve odaya neşeli bir hava katacaktı. Boyaları ve diğer malzemeleri aldım ama Kevin hamile kadınların duvar boyamaması gerektiğini söyleyerek işi elimden aldı. Yarım ağızla karşı çıktım ama koca karnım bu hevesimi gülünç duruma sokuyordu. Otuz ikinci haftamdaydım ve daha ne kadar irileşeceğimi ve daha ne kadar rahatsız olacağımı hayal bile edemiyordum. Ama oyalanacak bir şeye ihtiyacım vardı.

Hafta başında Barbara aramış ve yeni kitabımın nasıl gittiğini sormuştu. Gitmediğini itiraf etmek zorunda kalmıştım. Anlatılacak bir hikâyem vardı, diğerlerine hiç benzemeyen bir aşk hikâyesi ama sonuyla yüzleşemiyordum. Kelimelerim karman çorman bir acı ve inkâr yumağıydı ve olay örgüsünü kurmak ve yazmak için ne zaman otursam kendimi camdan dışarı bakarken, eski hayatımın sararmış sayfalarında gezinip Thomas'ı ararken buluyordum. Hissettiklerimi anlatacak hiçbir kelime yoktu, sadece iniş çıkışlı nefesim, düzenli atan kalbim ve amansız bir ayrılık acım vardı.

Duvarları boyayamadığım ve yazmak istemediğim için yürüyüş yapmaya karar verdim. Omuzlarıma pembe, kaşmir bir şal aldım ve göl kenarına inerken ayaklarım ıslanmasın diye lastik çizmelerimi giydim. Saçlarım keder içinde dans ediyor, rüzgârda kıpırdanan ağaçların çıplak dallarına el sallıyordu. Artık onları ehlileştirmeme gerek yoktu. Sırtımın yarısına kadar inmeleri ve buklelerin yüzüme düşmesi kimsenin umurunda değildi. Kimse dönüp siyah taytına, koca memelerime ya da hamile göbeğimi saran pamuklu tuniğime onaylamayan bakışlar atmazdı. Kimse beni görmezdi.

Batı İrlanda'yı sona ermekte olan sonbaharın nemli hüznü ele geçirmişti ve her yanı saran sis yanaklarımı yalıyor, gölü kaplayarak ufuk çizgisini, kumsalı yalayan köpüklü dalgaları ve karşı kıyının silüetini görünmez kılıyordu. Yüzüm göle dönük durup rüzgârın saçlarımı uçuşturmasına izin vererek hayaletler gibi toplanan ve donuk ışıktaki oradan oraya kayan sisi seyrettim.

O âna dek göle girme, kayığa atlayıp uzaklaşma, kıyıdan ayrılma arzuma karşı koymuştum. Su soğuktu ve düşünmem gereken, kendi hayatımdan daha değerli olan bir çocuğum vardı. Ama hâlâ günde en az bir kez bana yardım etmesi için rüzgâra yalvarıyordum. Sis tabakası her yeri kapladı, dünya sessizleşti ve saklandı.

Ve sonra ıslığı duydum.

Kısa bir süre kesildi, sonra tekrar başladı, belli belirsiz ve uzaktan gelen bir sestir bu. Donnelly'nin iskelesi boştu, sezon bittiği için işyeri kapalıydı. Pencerelelerinden ışık sızıyordu ve bacasından yükselen duman puslu havaya karışıyordu ama sahilde hareket eden hiçbir şey yoktu. Islık sesi karadan değil, sudan geliyordu, ahmak bir balıkçı sisin içinde saklanmıştı sanki.

Ses, akıntıyla sürüklenerek gitgide arttı. Islık çalan kişinin sona yaklaşan melodisini dinleyerek ona doğru birkaç adım attım. Islık sesi titreşti ve kesildi. Yeniden başlamasını bekledim. Ama başlamadı ve dudaklarımı büzüp melodiyi ben bitirdim. Ses hırıltı, belli belirsiz ve biraz detoneydi ama melodiyi tanımıştım.

Unutamazlar, unutmayacaklar, rüzgâr ve dalgalar O'nu hâlâ hatırlar.

"Thomas?"

Ona daha önce de seslenmişim. Sesim çatlayana, umudumu kaybeden kadar suya doğru adını bağırmıştım. Buna rağmen bir kez daha seslendim.

"Thomas?"

Adı ağır ve istekli bir biçimde havada asılı kaldı, sonra sendeleyip düştü ve tıpkı bir taş gibi dibe battı. Göl sulu dudaklarıyla yavaşça ve iç çekerek fısıldadı. *Tho-mas, Tho-mas, Tho-mas.*

Önce kayığın burnu belirdi, bir göründü bir yok oldu. Göl saklambaç oynuyordu. Tekrar oraya çıktı. Bu kez daha yakındı. Biri düzenli iniş çıkışlarla kürek çekiyordu. Küreğin suya girip çıkışı sakın bir okşamaya benziyordu ve adının sesi onun sesine dönüştü. *Kon-tes, Kon-tes, Kon-tes.*

Sonra onu gördüm. Bir kasket, geniş omuzlar, yün bir ceket

ve solgun gözler. Solgun mavi gözler benimkilere yapıştı. Küçük kırmızı kayık sisi yararak kıyıya doğru kayarken alçak ve inanamaz bir sesle adımı söyledi. O kadar yakındı ki küreğin kuma sürttüğünü duydum.

“Thomas?”

Sonra küreğini Venedikli bir gondolcu gibi kullanarak ayağa kalktı ve onun adını bağırarak kayalık sahile dizlerimin üstüne çöktüm. Küçük kayık sahile yanaştı ve Thomas küreğini bir kenara atıp şapkasını çıkararak karaya ayak bastı. Ziyarete gelen gergin bir âşık gibi şapkasını göğsüne sımsıkı bastırdı. Siyah saçlarında kır gölgeler vardı, göz kenarlarına birkaç çizgi daha eklenmişti. Ama Thomas'ın ta kendisiydi.

Beni nasıl selamlayacağını bilemiyormuşçasına dişleri birbirine kenetlenmiş, gözlerinde yalvaran bakışlarla tereddüt içinde bekliyordu. Ayağa kalıp ona gitmeye çalışırken bir anda yanıma gelerek beni tutup kaldırdı ve kendine çekti. Çocuğumuzu taşıyan göbeğim aramızda, yüzü saçlarıma gömülü hâlde öylece kaldık. Bir süre ikimiz de konuşmadık; alev alev yanan ciğerlerimiz ve deli gibi çarpan kalplerimiz sesimizi ve düşüncelerimizi çalıyordu âdetâ.

Dudaklarını saçlarımdan ayırmadan, “Nasıl oluyor da ben on bir yıl kaybetmişken sen hiç yaşlanmadan kalıyorsun?” dedi ağlayarak. Hüznünde mutluluğun izleri vardı. “Bu benim çocuğum mu yoksa seni de mi kaybettim?”

Sağını okşayıp yüzüne dokunarak, “Senin çocuğun ve beni asla kaybetmeyeceksin,” diye söz verdim. Ellerim de kalbim gibi çılgına dönmüştü. Thomas bana sımsıkı sarıldı, o kadar yakındık ki aldığı her nefesi hissediyordum ama yetmiyordu. Ona veda öpücüğü veremedi uyanmaktan korkarak kendimden geçmiş bir hâlde yüzünü yüzüme doğru çektim.

Öyle gerçek, öyle tanıdık ki. Yanaklarının sürtünüşü, dudaklarının baskısı, ağzının tadı ve gözyaşlarının tuzu. Beni ilk kez öpüyormuşçasına ve sonrasındaki her öpüşünde öpeceği gibi öptü, kendini tamamen vererek, hiçbir şeyi saklamayarak. Ama

bu öpüşmede uzun bir yoksunluğun ve yeni umutların tadı vardı. Her iç çekiş, geçen her saniye ölümden sonraki hayata inanmamı sağlıyordu.

Elleriyle yüzümü avuçlayıp dudaklarını yanaklarımda, burnumda, çenemin ucunda gezdirerek, "İrlanda'da kalmışsın," dedi boğuk bir sesle.

"Bir zamanlar biri bana İrlanda'dan ayrılan kişinin bir daha geri dönmediğini söylemişti. Bir daha geri dönmeme düşüncesine katlanamadım. Bu yüzden kaldım. Sen de Eoin'la kaldın," dedim, duygularım dolup taşarak.

Başını salladı, gözleri öyle dolu ve ateşliydi ki gözyaşlarım yanaklarımdan akmaya başladı ve onun avuçlarında birikti.

"Bana gitme zamanımın geldiğini söyleyene kadar yanında kaldım."

12 Temmuz 1933'te, Eoin'ın on sekizinci doğum gününün ertesi günü Thomas küçük kırmızı kayığı ahırdaki çatı kirişlerinden indirmiş ve bir valizin içine bir kutu altın para, birkaç parça giysi ve birkaç fotoğraf koymuş. 2001 yılında bana ait olan bir şeye, yolculuğunda ona kılavuz olacak bir şeye ihtiyacı olabileceğini düşünerek Bay Kelly'ye sattığım elmas küpeleri de cebine atmış. Meğer onları rehlin bıraktığımın ertesi günü gidip geri almış. Bir zamanlar Eoin'ın küllerinin durduğu kap da yanındaymış ve o gün gölde okuduğum perilerden ve rüzgârda gezinmekten söz eden Yeats şiirini de ezbere biliyormuş.

Ama Thomas, elmasların, tozun ya da perinin herhangi bir işe yaramadığına inanıyordu. Aslına bakılırsa tek yaptığı 2001 yılına otostop çekmek olmuştu. Kayık göle döndüğü anda çağdan çağa kayarak, suları yarararak ve sise seslenerek eve doğru süzölmeye başlamıştı. Eoin onun gözden kayboluşunu izlemişti.

Kayığı sahilde, küreği kumsalda, gölü arkamızda bıraktık. Thomas'ın gözleri şaşkınlıktan kocaman açılmıştı ama korkmu-

un bir yoksunluğun ve yeni umutların tadı yok.
en her saniye ölümden sonraki hayata inanmı-
mü avuçlayıp dudaklarını yanaklarında, be-
ucunda gezdirerek, "İrlanda'da kalmayın," dedi-
biri bana İrlanda'dan ayrılan kişilerin bir daha
söylemişti. Bir daha geri dönmeme düşüncesine
u yüzden kaldım. Sen de Eoin'la kaldın," dedi.
o taşarak.
gözleri öyle dolu ve ateşliydi ki gözyaşları ya-
aya başladı ve onun avuçlarında birikti.
manımın geldiğini söyleyene kadar yanında kal-

te, Eoin'ın on sekizinci doğum gününün erte-
üçük kırmızı kayığı ahırdaki çan kirislerinden
zin içine bir kutu altın para, birkaç parça gümüş
oymuş. 2001 yılında bana ait olan bir şey, yu-
vuz olacak bir şeye ihtiyacı olabileceğini düşü-
sattığım elmas küpeleri de cebine atmış. Meğer
ğımın ertesi günü gidip geri almış. Bir zaman
n durduğu kap da yanımdaymış ve o gün göle
len ve rüzgârda gezinmekten söz eden Yon
yormuş.

masların, tozun ya da perinin herhangi bir işi
ordun. Aslına bakılırsa tek yaptığı 2001 yılında
tuftu. Kayık göle döndüğü anda çaydan çay
ak ve sise seslenerek eve doğru süzülmeğe bu-
özden kayboluşunu izlemişti.
küreği kumsalda, gölü arkasında bırak-
aplanlıktan kocaman açılmış ama korkun-

yordu; valizi elindeydi, şapkasını tekrar başına takmıştı. Tho-
ma'sın değişeceğinden kuşkuluydum, ev özlemiyle yandığı onlarca
yılın hiçbir önemi yoktu. On bir yıl, iki ay, yirmi altı gün boyunca
sabırla bekledi. Benim ölmemden, bilinmeyen bir dünyada ve bir
okyanusun diğer ucunda beni aramak zorunda kalmaktan endişe-
lendi. Bizi bulsa bile belli bir yaşa gelmiş bir kız ya da erkek evlat
bulmayı bekledi. Peki ya zaman onu gitmek istemediği bir yere
sürükleyseydi ve her şeyini kaybetseydi? Niamh ve Oisín efsanesi
yeni baştan yaşanacaktı.

Her şeye rağmen geldi.

13 Kasım 2001

Eve vardığım tarih 9 Kasım 2001, Cuma'ydı. On bir yıl, iki ay ve yirmi altı gün sadece yüz otuz dört güne sıkıştırılmıştı. Anne'in 1921-22 yıllarındaki on ayı geri döndüğünde on güne denk gelmişti. Bunu çözmeye çalışıyorum ama bu, evrenin yaratılışını anlamaya çalışmak gibi. Dün on dakikamı Lyons mağazasında –evet hâlâ duruyor– bir çocuk oyuncağı inceleyerek geçirdim. Oyuncağın –Anne onun bir stres yayı olduğunu söyledi– genişlemesi ve daralması zamana tamamen farklı bir gözle bakmama neden oldu. Zaman giderek genişleyen (ya da daralan), katmanlı ve sarmallı daireler hâlinde iç içe geçmiştir belki de. Kollarımı açabildiğim kadar açıp stres yayının sarmallarını açtım, ardından ellerimi birbirine bastırıp avuçlarımın içinde düzleştirdim, çok ilgimi çekti. Anne, onu bana almak için ısrar etti.

Dün gece onun muhteşem yatağında yatarken zaman konusunda yeni teorimden ve oyuncaklardan söz ettim ona. Yatak çok büyük, yine de sırtı göğsümde, başı çenemin altında birbirimize sarılıp uyuduk. Ona dokunmaktan kendimi alamıyorum ama o da aynı güvensizliğin acısını çekiyor. Herhangi bir ayrılığa katlanabilmek ikimizin de biraz zamanını alacak. Duştaydım –sıcak su öyle mükemmel bir tazyikle geliyor ki– ve birkaç dakika sonra bakışları utangaç, yanakları pembe bir hâlde yanıma geldi.

"Korktum... ve yalnız kalmak istemedim," dedi. Açıklama yapmasına ya da özür dilemesine gerek yoktu. Onun oradaki varlığı yeni bir keşfe neden oldu. Duş birçok sebepten dolayı çok keyifli. Ama anlaşılan sıcak su miktarının belli bir limiti var.

Sligo seyahatimiz Anne'i daha fazla takdir etmeme neden oldu – sanki daha fazlası mümkünmüş gibi. Hem yeni bir dünyaya (ve yepyeni giysilere) uyum sağlamaya çalıştığı hem de bunlara çok alışkın biri gibi davrandığı o ilk zamanlar hissettiği korkuyu ve paniği hayal bile edemiyorum. Kasketler, baştan aşağı düğmeli beyaz kıyafetler ve modası hâlâ geçmemiş pantolonlar. Pantolon askısının modası geçmiş. Yeleğin geçmiş. Ama Anne bu tarzın bana yakıştığını ve ne istersem giyebileceğimi söylüyor. Yaşlı bir adam gibi giyindiğimi fark ettim. Ama ben zaten yaşlı bir adamım... hatta bütün bu olanların üzerinde bile durmayan Maeve'den bile yaşlıyım. Bugün onu ziyaret ettik. Saatlerce özlediğim yıllardan ve artık hayatta olmayan sevdiklerimizden söz ettik. Ayrılırken ona sarıldım ve hem şimdi hem de geçmişte Anne'e arkadaşlık ettiği için teşekkür ettim.

Anne bizim hikâyemizi yazacak. Kendi karakterimin adını benim seçip seçemeyeceğimi sordum, kabul etti. Çocuğumuzun adını da benim seçmemi istedi. Eğer oğlan olursa adı Michael Eoin olacak. Kız adı düşünmekte zorlanıyorum. Geçmişten bir adı olsun istemiyorum. O da annesi gibi geleceğin kızı olacak. Anne belki de ona Niamh adını veririz dedi. Bu beni kahkahalarla güldürdü. Niamh, İrlanda'nın en eski isimlerinden biri. Niamh, Tir na nÓg, Sonsuz Gençlik Ülkesi prensesi. Belki de en uygunu budur.

Anne hatırladığımdan da güzel. Bunu ona söylemedim – bence kadınlar kıyaslanmaktan hoşlanmazlar– ama eski kendinden bile daha güzel. Saçları muhteşem. Burada onları dizginlemek için çaba harcamıyor, bütün saç mükemmel ve keyifli bir coşkuyla kıvrılıyor. Anne'in sevişmesi gibi kıvrılıyor. Kocaman karnına, şiş memelerine, paytak yürüyüşüne gülüyor ve ayak parmaklarını göremiyor. Benimse tek yapmak istediğim sürekli ona bakmak.

Sabah Dublin'e gidiyoruz. Anne sonunda bütün İrlanda'yı birlikte göreceğimizi söylüyor. Yeni giysilerinin altındaki yeni

İrlanda'yı tanıyorum. Fazla değişmemiş, Éireann.* Özellikle göle ve tepelere baktığımda hiç değişmemiş.

Dublin benim için zor olabilir. Mick öldükten sonraki on yıl boyunca oraya çok ender gittim. Her köşede o vardı ve onun olmadığı bir Dublin'e gitmeyi hiç istemiyordum. Keşke şu an Dublin'i benimle birlikte görebilseydi. Eğer yaşasaydı dünya nasıl bir yer olurdu acaba?

İşimiz bitince Glasnevin'deki mezarına gideceğiz ve dünyanın, hatta İrlanda'nın çok daha güzel bir yer hâline geldiğini anlatacağım ona. Annie'yi bulduğumu söyleyeceğim. Keşke yüzünü görebilsem; Annie'nin kaybını kabullenmek ona çok zor gelmişti. Kadınımı bulduğumu söyleyeceğim ona ve oğluma göz kulak olmasını isteyeceğim.

Eoin o kadar burada ki. Rüzgârda o. Bunu açıklayamıyorum ama burada olduğundan hiç şüphem yok. Anne bana kitapları –Eoin Gallagher'in Maceraları– gösterdi ve onun yanımda sayfaları çevirdiğini hissettim. Sonra içi mektup dolu bir kutu verdi. Eoin ısrarla saklamasını istemiş. Yüzlerce mektup. Anne, onları neden göndermediğini asla anlamadığını söylüyor. Hepsinde tarih yazılı ve on yıllık demetler hâlinde saklanmış. İlk yıllardakiler daha fazla ama uzun yaşamının her senesi için en az iki mektup var ve hepsi bana gönderilmek üzere yazılmış. Yazacağına söz vermişti. Ve sözünü tuttu.

T. S.

* (Galce) İrlanda –en